

પ્રસ્તાવના

‘ વદ્યમં મર્ત્યં તત્ત્વો દદા ’ એ જૈન મુનિનું મહાવાક્ય છે. જીવનમાં જ્ઞાન એક એવી અશ્વત્થ વસ્તુ છે કે જેને લીધે મનુષ્ય પોતાનું જીવન સુખ, સતોષ અને રસીકતાપૂર્વક વધારી શકે. મનુષ્યને જો સારા ખોટાની સમજૂતી ન હોય તો તેને જીવનમાં સેષ પણ જ્ઞાનક આવી શકતો નથી. કહેવું તેનું જીવન અભ્યવરિયતપણે વધન દપ તે જાણિ દુઃખમાં ધોસાર્થ જાય છે. એટલા જ માટે પ્રજા મહારીરે કહ્યું છે કે જીવનમાં જ્ઞાન વસ્તુને જોગખરી એ સર્વ કોઈ આવકનું પ્રથમ કર્તવ્ય છે અને એ જ્ઞાનને જોગખ્યા પછી જ મનુષ્ય દયા, પ્રેમ, અહિંસા, મત્ત, પરાપકાર, ક્ષમાદિ ગુણોને વિજાવી પોતાના આત્માનું પરમ એવ સાધી શકે છે.

જૈન ધર્મનું તત્ત્વજ્ઞાન અપાર છે. તેમાં સદ્ધર્મમાં સુદ્ધ જાનનથી લઈને રથુક્ષમાં રથુક્ષ વિષયોનું અજાણ જ્ઞાન અનુ પામ્યું છે. એ જ્ઞાન મેગવી, તે દ્વારા આદરવા યોગ્ય આદરીને, જાણવા યોગ્ય જાણીને અને જાણવા યોગ્ય જાણીને સાચો જૈન પોતાના આત્માને કુચ્ચ મતિ પ્રતિ થઈ જઈ શકે છે.

સ્વા. જૈનધર્મ માન્ય ૩૨ આગમો (સિદ્ધાન્તો) છે, તેની, દ્વા-
નુયોગ, અણિતાનુયોગ, ચરજુકરણાનુયોગ અને કથાનુયોગ: જોવા ચાર વિજા-
ગોમાં વહેંચણી કરવામાં આવી છે. તે સૂત્રોમાંથી જાણવા યોગ્ય થોક
(તત્ત્વસમૃદ્ધ) ના ક્રેટલાક પ્રકરણો પ્રસ્તુત મન્યમાં આપવામાં આવ્યા છે;
જેથી આખાસદ્ધ સર્વ કોઈ તત્ત્વજ્ઞાસુ તેનો જારી રીતે અભ્યાસ કરી
શકે.

જાવા મૂજરાતી જાણમાં સૂત્રોમાંથી સશ્ચિત્ત રીતે ઉતારેલા થોકકા,
અભ્યયનો, રતોત્રો આદિના એક સર્વોપયોગી મન્યની જૈન સમાજને જારે
આવશ્યકતા હતી, તે પૂર્તિ કરવાનું મહાન પરિશ્રમી કામ આજથી ૪૭
વર્ષ પહેલાં જામનગરનિવાસી ધર્મપ્રેમી નત્ત્વજ ૨૯. શ્રી આજીદજી નારાયદ
પુનાતરે ઉપાકર્યું અને ‘ જ્ઞાનસાગર ’ નામથી તેની પહેલી આવૃત્તિ ઈ. સ.
૧૮૯૬ના એગરમાં પ્રકટાવી પુસ્તક આદરણીય બન્યું અને જૈન સમાજે
તેને પૂરેપૂરું અપનાવ્યું: એટલે તે પછી અત્યાર સુધીમાં આ પુસ્તકની ૭
આવૃત્તિ પ્રકટાવવાનું માન સ્વર્ગસ્થ પુનાતરને ઘટે છે.

વચ્ચમાં, ‘ જ્ઞાનમંકાર ’ નામથી આને સમજાય મળેલો જ સમૃદ્ધ
મુખાઈની શ્રી જૈન સ્થાનજવાસી વિદ્યાવ્રજ કમોટી તરફથી ઈ. સ ૧૯૨૨માં

પ્રગટથો, તેને આજે ૨૫ વર્ષોના અને જ્ઞાનસાગરની ઉંચી આશિષિ પ્રગટથાને લલમત કસ વર્ષોના આજો પડી ગયો છે.

દરમ્યાન આ પુસ્તકની માગ તો હરહમેશ-નિવચિત રીતે માત્રુ જ રહી. 'જુની ફોટોથી અને તેથી છાત્ર...પણુ લાવો' એવી માંગણી ઉઠવા બે ત્રણ વર્ષથી તો અમારા પર સતત આઆ જ કરતી હતી.

ઈ. સ. ૧૯૪૦ થી ૧૯૪૫ સુધી યુરોપીય યુદ્ધ માધ્યુ. કાગળના આવો બેઠક વધ્યા, આ સિયનિમાં આટલું મોટું પ્રકાશનકાર્ય થતું અશક્ય હતું. યુદ્ધ વિરામ્યું, કાગળના ભાર વધીનેજે ૭ ત્રણ થયા હતા તે ત્રણત્રણ પર પડેલા; છતાં પ્રીન્ડીંગના આવ યુદ્ધ દરમ્યાન કમલ-ભડી ગણ્યા હતા તે યુદ્ધ પછી (આજે) લલમત ૪ મળ્યા થયા. મે.વરાસીએ માત્ર મૂળી: અર્થાત્ પ્રીન્ડીંગ કાર્ય કરાવવાની મુશ્કેલી તો એની એ જ રહી.

આટલું જાણી રાજકોટ નિવાસી ધર્મપ્રેમી ૨૯ શ્રી કપૂરચંદ પાનાચંદ મહેતાના સુપ્રેતા-શ્રી મોહનભાઈ, શ્રી નગીનભાઈ, શ્રી તંત્રમહાજે 'જો આ પુસ્તક તમે જાણો તો અમે અમારૂં જાણો નહોતો ખરીદીએ' એવું પ્રોત્સાહન અને આપું. તેમજ જનરુચિ અને જનતાની માંગણી જાણી આ પુસ્તક 'શ્રી કથાનકવાસી જોન જ્ઞાન સાગર' નામથી અમે પ્રગટ કરીએ છીએ.

અત્યાર સુધી પ્રગટી આ મંચની નથી આશિષિએ કરતાં આમ જુદોનો વચ રા કરવામાં આવ્યો ન અને સાથે સાથે કેટલાક નવા શિક્ષક અને ઉપરાંતી વિષયો ઉમેરવામાં આઆ છે. તેમજ મુદ્રીકિત, અપાસુધાર અને જોડણી પ્રત્યે પૂરતું તપ્ત આપવામાં આમ્યુ છે તમ જાણ ઉપાવળ, દષ્ટિ-દોષ અને પ્રેક્ષકોષને કારણે રહી ગયેલ જુદો નાલ ધર્મપ્રેમી અર્થ જુદો દરમુજર કરશે એવી આશા રાખું છું.

જો રાજકોટ નિવાસી ૨૯ શ્રી કપૂરચંદ પાનાચંદના સુપ્રેતા તરફથી ઉપેક્ષા અને શ્રી મુશામચંદ પાનાચંદ મહેતા (રાજકોટ)ની આ કાર્ય સત્વર કરવાની પ્રેરણા અને ન મળી હોત તો આ મ-ચ આટલો જુદોય વા મોટો મારા તરફથી પ્રગટ કે કેમ એ એક સકા ન, તે મટે પ્રસ્તુત સમજનોનો તથા જ્ઞાનસાગર અને જ્ઞાનસાગર કે જોય આપારે આ મંચ તેવાર કપો જે-તે જાલ તે જાને મ-ધાના સંલોપકો-મો.કોનો દુ અર્થિ નંદકરણુપૂર્વક આભાર માનું છું.

મેચ શ્રી ૨ શિવદાર શ્રી. ૨૦૦૩]
અમદાવાદ : તા. ૨૬-૪-૪૪]

અવધીય
ઉત્કલકાલ જાનકાલ સંલોચી.

રાજકોટના આવકરત્ન

શ્રી કપુરચંદ પાનાચંદ મહેતાનો

સંક્ષિપ્ત જીવન-પરિચય

આ પરાપણી આવકમુદીપતિ પુરુષનો જન્મ સંવત ૧૯૨૫ ના મહામાસઅષાઢી પર્વપક્ષપર્વના પ્રથમ દિવસે, એટલે, અઢાઈવગે રાજ રાજકોટમાં થયો હતો. જન્મ દિવસના મહાત્મ્ય કારણથી તેમના વહસ્તી જીવનની આખી ઇર્ષ શકે છે. આવા મહાન્ ધર્મપરના શુભ દિવસે, પૂર્વ પુણ્યોદયના પ્રભાસે કાઈ વિરહાનો જ જન્મ થાય છે.

બાળાં આંગે આ કાળે રત્નરૂપ નીવડનાર પુત્રોના માતાપિતાની સ્થિતિ સાધારણ જ હોય છે ને મુજબ તેમના માતાપિતા સાધારણ સ્થિતિમાં હતા. પાનાચંદઆઈ અને તેમનાં ધર્મપત્ની કદીક, ધર્મપરાયણ તથા સરળ સ્વભાવનાં હતાં. કપુરચંદઆઈ યુવાન વયને ગ્રાસ ધરાવે તેમનાં માતાપિતાનું અવસાન થયું, તેથી કુટુંબનો ગર્વો બોળે તેમના સિર પર આવી પડ્યો; પરંતુ આનંદની વાન એ હતી કે, પિતાની હયાતિમાં જ આ રત્ને ગુજરાતી, અંગ્રેજી તેમજ ધર્મશાસ્ત્રનું સાફ જ્ઞાન મેળવી લીધું હતું. તેથી તેઓ કૌટુંબિક કારે બંધો જ સરળતા અને સફળતાપૂર્વક વહન કરી ચક્રવા દતા.

કાઈ કપુરચંદ ખૂબજ કાર્યસાધક અને બચકાર કુલગ હતા. તેથીજ તેમણે દનારની લાગણી એક નાનીથી દુગ્ગનને ધીમેધીમે મોટા પાવા પર આજી દીધી હતી. હાઈવેર, રત્ન પાઈપ, વગેરે ઈમારતો, લગતો, બધી સામાન રાખી, ખૂબજ પ્રમાણિતતાપૂર્વક વ્યાપારનું સંચાલન કરી સારાચે કાઢીલાવાડમાં તેમણે એક પ્રતિજિત વેપારો તરોકની કીર્તિ, સંપાદન કરી હતી અને એજ કીર્તિના ફલ ફલ આજે પણ તેમની તે જ પેઢી વિદ્યાલ પાવા પર તેમનો સુપુત્ર અઢાલી રજા છે.

આ વિષમ કાળમાં સેવામાત્રી પુરુષો માટે કાઈને કાઈ પ્રકારની વિષમતા તો હોય છે જ, એ સુત્રાનુસાર શ્રી કપુરચંદ કદની દારોરિક સ્થિતિ દુર્બળ અને રાજમત્ત દમેશાં રજા કરતી, તથાપિ તેઓએ રાજકોટની દરેક ધર્માં સરધાનુ કામ, મૃત્યુની હેઠો થતી મુશ્કેલી, બદ્ધ કાળ-જીતી, ચતુરાઈની અને પ્રામાણિકતાથી અંતપૂર્વક ગળવ્યું હતું.

સામાન્ય માણસો આ કાળમાં દેહને પ્રથમ સંભાળી, પછી બીજી,

શ્રી. ઠાકુરચંદ પાનાચંદ મહેતા—રાજકોટ
જન્મ : સપ્ત ૧૯૩૫ સ્વર્ગવાત : સપ્ત ૧૯૮૬

સેવાઓ કરે છે અર્થાત્ “ પ્રથમ રેલ અને પછી સેવા ” એ સુતને સેવે છે, ત્યારે આ ભાષ્યને પરમાર્થ-પરોપકારને સાધવા, રેલના દુ.ખોને ઉદારા પીન પોરી, સમખાતે ગદી જનસેવા, વસ્તુસેવા, સ્વસેવા તથા કુટુંબસેવા વગેરેને પોતાનું કર્તવ્ય ધ્યાન રાખી અને આ કર્તવ્ય-પાલનને શિષ્યોએ જ તેઓ:—

શંકિરાપોષણ પ્રાપ્ત કરતા, જોન સાગાનુ જ્ઞાન કરતા, સધના મનુષ્ય સેવા કરતા..., મુશ્કા વસ્તુઓના માતાપિતા કરતા, સાધુ મ વળતા સાચા કથાકથાર કરતા..., અને જુગપ્તા તત્ત્વાના ભાષ કરતા.

આ ઉપરાંત તેઓ અનેક ધરણ્યોના માનવીય અને સર્વાનુમતે ગ્રાપિત દ્વેષર (અગત્યની) કરતા જોમને તથા કોઈપણ રૂબા એકો અને હનરો રૂપિયા રખાતા, જોના દિમાગ નિર્માન રીતે જોડીરીત સાધે બહાર પડેના જોના જનતામા તેમના પ્રતે સામજી, રૂપિ અને વિશ્વાસ પ્રકૃષ્ટાપાન રહેતા

ક્રમસંતોષ તેમના ગ્રુખ એવા તેા ઉમદા કરતા કે તેમના પુવા કે મિત્રો વધુ એ -વોતા જાણી જાણી કે તેમજ કેટલું જાન રહું જ

જોનખર્મના આપવ્યરકારોને કારણે, ગ્રાપાગતી ઉપાધિ તથા સંકાતી અનેરૂપિય પ્રકૃતિઓ દોષા કરતા, તેઓ લગભગ પોતાનાની જાનની કરેક પર્મકિયા કરવાનું ચુકતા નહિ

મહાપુરુષોત મનુષ્ય કરતા બાપી કરાનું નથી એ નિવચનુજાન તમા સારા જાન્યુન કરતા એમ કહીપે તા કાસે પોતાના પુત્રુન ને વર્તેના વાન કરી તે દર-આન તેમજ પોતાની નિર્માન જાન રૂબ જાન કરતા એ જાન બા સમ રેવર, અને પોતાની પાકળ રૂબીન પર્મકાર કરવા અને જાન નીતે વર્તેવું તેના નિર્દેશ કરતા એક બીજા વચ તેમના કુટુંબ પર...એમ જ પત્રો લખી રાખવા કરતા અને પત્રે મા તેમજ જો જાન સહેલ બાપી એ તે પરીધી જાનતા તેમની પર્મકાર, ઉચ્ચગણના અને જાન પર વિશ્વ મેળ વચાની તમના નાણી રહેતી

અંકેશ ન ૧

“ મારી માંડગી દરખાસ ને પર ગેવલ કરાનો વચન જાન ન કરતા મારે બીજાનુ જા કરતી નહિ. એકીકો સાજા જાને વધુ અને રૂબ પાતી નહિ તેમજ ઉજેકસન આપવ. નહિ રૂબારે પડતી. નરારી મિત્રોએ બાપાપીસાની રૂબ કરતી નહિ. અને ત્યાંથી રૂબ કરતા વચનના નિર્દેશ દારના પર્મકારનુ રૂબરૂ. આ રૂબનિર્દેશ રૂબરૂ દિગરી રૂબ જાનુ પાકર્મ નહિ કારણ કે બાપા પોતાના કરેકી કરેકી જ રૂબ જાનને જોવ

મરજુ દુઃખ મહાદુઃખ કહ્યું છે. આ રોગથી કદાચ માણું આયુષ્ય પૂરું
 ને તે કોઈએ રાત્રું નહિ કે વિષથીયે મૃત્યું નહિ, પણ મારા સંજેઠ
 ૨ નું જન્મ કર્યું”

સંદેશ નં ૨

મારા જન્મ પાછળ અને વાદ કરી કોઈએ રોગ નહિ, કદાચંત કરવો
 નહિ એક જગણો પણ કોઈએ રોગ પાગલો નહિ. રિવાજ પ્રમાણે કોઈએ
 જાણી નહોતો નહિ. સોગીયાં પડેલા નહિ, મો વાગવા નહિ. માણું
 મરજુ મરી ચિંતનજી કરી નહિ. ખેડાએ, નચાના સમાનું મૃત્યુ થાય
 તો કોઈએ જાણે નથી તે રિવાજ નામુદ કરી પડેલી નહિ આજે રિવાજે
 જાણે જીવજો જન્મ પશ્ચિમાનમાં અનગાય પાડી ન લેખેએ.”

આજ તમા ભોળા જો કે જન્મ પછી મરજુ તો જન્મતો છે જ.
 જન્મ જન્મતો જાણે જાણે જન્મતો જન્મતો ને પાછો થયો. આ છુપે
 કરે રહ્યું જન્મ અને વિચારમાં દુઃખ માન્યું. પરંતુ કમની મહત્ત્વ મતિથી
 કદાચ ન પડે પશ્ચિમાને પરંતુ પાવનુદિ અને પેરકુદિએ એક ખીતએ
 એકની નથી કાઢી કોઈ (રિવાજ) કરે એ માત્ર બેઠકદા જ છે. માટે
 જન્મ, મરજુ જન્મતો (રિવાજ) કરી પશ્ચિમામાં રહી રહેતું અને
 કે મરજુ પદ જન્મતો કરી ૧૨ પ્રાચીન ભાષા કરતો જન્મતો.”

ત્રી

જન્મતો પશ્ચિમા પાવનુદાનું જન્મ કમે કરીવિરામી

જન્મ પાવનુદાનું જન્મતો મુખાર-

કુલ્યક પાવનુદાનું મરજુ

જ ૧૯૮૮-૧૯૯૯ દુર ૧૯૮૮, ૧૯૮૯

કેવલ કમલ, કમલ કમલકીક કરેલી નમનું કમલ પશ્ચિમાથી
 કમલ કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી કમલ પશ્ચિમાથી કમલકીક
 કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક
 કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક
 કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક
 કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક
 કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક

કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી ૧૯૮૮
 કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી ૧૯૮૮

કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી ૧૯૮૮ કમલકીક કરી ૧૯૮૮

અનુક્રમણિકા

વિષય	પૃષ્ઠ
૧ મંત્રજાચરણ.....	૧
૨ શ્રી સામાયિકવન-અર્થ સહિત.....	૨
૩ શ્રી સામાયિકના બચેલ રોપ.....	૬
૪ શોકરસમના વીસ રોપ.....	૧૨
૫ શ્રી પ્રતિકમય સુત્ર-અર્થ સહિત.....	૧૭
૬ અર્થઆનનો શોકસ્તન.....	૧૬
૭ કસત્રુ-અગ્નીધારત્રુ મન આદરવાની વિધિ.....	૧૧
૮ પોષાના અઘર રોપ.....	૧૨
૯ શાવળના કસ પચ્ચઆણ.....	૧૩
૧૦ પચ્ચપરમેષિના ૧૦૮ ગ્રુણુ-અર્થસહિત.....	૧૫
૧૧ શાવળના ૨૧ ગ્રુણુ.....	૧૭
૧૨ છાંવના ભોલ.....	૧૮
૧૩ નવતર.....	૭૩
૧૪ 'મંમજ સ્તોત્ર.....	૧૦૨
૧૫ ભધુકંક.....	૧૦૪
૧૬ મનામતના ભોલ.....	૧૨૮
૧૭ ગુણુરસાનકાર.....	૧૩૩
૧૮ મોટા આસીયો.....	૧૫૩
૧૯ આર કપાલનો શોકરો.....	૧૬૬
૨૦ આઠાણું ભોલનો આઠપણુતકાર.....	૧૬૭
૨૧ મોટીજા જિનાતરા.....	૧૬૯

—: અર્પણ :—

દામતમર નિવાસી

મોદી દેશવહાલ હરીચંદ

વયા

તેમના જ સો ધર્મપત્ની

ચીમતી વૃજકુંવર બહેન,

તેઓનાં સૌજન્ય, ધર્મપ્રેમ, તેન સહિત્ય-પ્રિયતા,
અધ્યાત્મશિક્ષણ ઇત્યાદિ શુભોપદેશો આશ્ચર્ય નેનધર્મના
વત્સલાનનું જા પામ્યુસ્તક તે હાર્યસ્તિ હંપતીને અર્પણ
કરું છું.

—જીવજીવાલ સંપત્તી.

શ્રી સામાયિક વત.

(૧) નવકાર.

નમો—નમસ્કાર હોજો. અરિહુંતાણું—કર્મ રૂપ વેરીના હજાર એવા અરિહુંતાને, જેણે માર ધનધાતી કર્મ-ચાનાવરણી, દર્શનાવરણી, મોહની અને અંતરામ, શુષ્ક કર્યા તથા જેનાથી કંઈ રહસ્ય નથી અને જે યોગીશ અતિશયે તથા પાંચીય પ્રકારની વાણીએ તથા માર ગુણે શ્રી ખીરાજમાન છે. નમો—નમસ્કાર હોજો. સિદ્ધાણું—સકલ કાર્ય સાધ્યાં જેણે તે સિદ્ધ ભગવંતને, જે આઠ કર્મ ખપારી સિદ્ધના સુખને પામ્યા તથા યોગીશ ગુણે કરી સદિત છે. નમો—નમસ્કાર હોજો. આયસ્થિયું—આચાર્યજીને, જે શુદ્ધ રીતે યાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને વીર્ય એ પાંચ આચાર પોતે પાળે અને ખીજને પજાવે, તથા છત્રીય ગુણે કરી સદિત છે. નમો—નમસ્કાર હોજો. ઉવજાયાણું—ઉપાધ્યાયજીને, જે શુદ્ધ સૂત્રાર્થ જણાવે તથા પચીસ ગુણે કરી સદિત છે. નમો—નમસ્કાર હોજો. સોએ—સોને વિશે. સંવસાદુણું—સર્વ સાધુને, જે યાન દર્શન ચારિત્ર અને તપના સાધનાર તથા સત્તાવીસ ગુણે કરી સદિત છે.

(૨) તિષ્ઠતો અથવા વંદના.

તિષ્ઠતો—જગ વાર આચાર્યજી—એ હાય ભોડીને ભગજી માનવી ધામ્ય માન સુધી. પદ્યાર્યજી—પ્રદ્યુષ્ણ કરીને. વંદામિ—વંદું છું એટલે પતે ભાગ્યું છું નમંસામિ—નમસ્કાર કરું છું. (પાંચ અંગ નમીતે) સકાએમિ—સત્કાર દઉં છું. સમ્માણેમિ—સન્માન દઉં છું. કૃત્યાણું—જાણીતી છે. મગસં—મંગળાચારી છે. દેવયં—ધર્મદેવ સમન મેલ દેવયં—છાત્ર્ય છજો સુખદાયક, યાનગુણસપત્ત છે. પજાવું વારસામિ—નવા કરું છું (યન, વચન, કાવાએ).

(૩) ઇરિયાવદી.

ઈરિયાવદી—ઈરિયાવદી પદિકમિટી—પાપ કર્મથી નિવર્તીતો. ઇરિયા- (૧૨૫૪) ૫૪૨૨ દિશે વદિયાઈ—આવની વચન વિરાદબાએ-કુષળ દેવ નમજાવમને—નમદા, જના પાત્ર—પ્રાણીજાને. કમજે-કમજે દેવ. બીજ—બીજ. કમજે—કમજો દેવ. ઇરિયા—લીલાતરી (૧૨૫૪) કમજે - ૧૨૫૪ દેવ કમજે—કમજો, કમ દલિગ—કમજો

મુદુમેદિ—યોદીક. દિદિ—નગર (દટિ) રાંચાસિદિ—દહરાધો, એવ-
 માધએદિ—એ આદિ ખીજ મનમાં ચિંતના દેવ તે. આગાનેદિ—
 આગાર એટલે મોક્ષથી અસાગ્રા—ગાંધે નદિ. અવિરદિઓ—દાનિ
 પહેંચે નદિ. દુજજ—દોલે. મે—મદારી. કાઉમગ્રો—મડસગ્ર એટલે
 કાવાનું અણુ દવાવનું. જનવ—જનાં મુખી. અરિદંતાણું—અરિદંતનું
 નામ સંભાર. જમવંતાણું—જમવંતનું નામ સંભાર, નનાદાણું—
 નમરકાર કરે. નપારેમિ—ધ્યાન યુક્ત નદિ તાવ—તાં મુખી. કાવં—
 કાવાને. કાણેજું—એક સ્થાને સિદ્ધ રાખીને મોક્ષેનું—અમોક્ષ મારે
 કાણેજું—ધ્યાને કરીને. અપાણું—આપાને. વેસિરામિ—નમું ધું.
 આ દેશને (“ ધર્મજામિ પદિકમિક ” થી તે “ હવિષાઓ વવશવિષા
 તરસમિદામિદુક્ક ” તથા એક નવકાર મુખી પાઠ મનમાં બોલીને મોક્ષ-
 સગમ કરવો અને નમો અરિદંતાણું દુઃખ બોલી પાગવો).

(૫) લોગરસ.

લોગરસ—લોકમાં.—ઉજ્જવેયગરે—ઉદ્યોતના કરનાર. ધરમ—ધર્મ.
 તિથ્યધરે—xતીર્થના સ્થાપનાર. જિજ્ઞે—જિજ્ઞ, રામ-દેવના છનનાર.
 અરિદુતે—અરિદંત દેવની. કિતધરસ—નામ લઈને સ્તુતિ-કીર્તિ કરે
 છું. ચક્રધીસંધિ—ચોવીસે તીર્થ કરે તથા દેવદી—ખીજ દેવગણનીએલી.
 ઉસસ—પહેલા ઋતુએવ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી
 માતાએ સ્વપ્નામાં જન્મ દીધો તેથી એ નામ આપ્યું. મનિયંચ—
 ખીજ અનિતનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી માતા પાસે રમતાં
 છતાં તેથી એ નામ આપ્યું. વંદે-ચંદું છું. સંભવ—ત્રીજ સંભવનાથ
 સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી દુષ્કાળ ટળાને સુકળ થયો, ધાન્યના સંભવ
 થયા તેથી એ નામ આપ્યું. અલિનંદન—એવા અલિનંદન સ્વામી,
 સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી ઈંદ્રે જન્મકાર કર્યો તેથી એ નામ આપ્યું.
 સુમધી—પાંચમા સુમતિનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી માતાને
 બહી મતિ ઉપજી તેથી એ નામ આપ્યું. ચવગી. પદિમપદ્મ—
 ઊંઠો પદ્મપ્રજ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી માતાને પદ્મ-કમળની
 રૂપામાં સુવાની ઈચ્છા થઈ તેથી તે નામ આપ્યું. સુપાસ—સાતમા
 સુપાર્શનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આવ્યા પછી માતાનાં પાસાં ખર-
 સટ દનાં તે સુવાળાં થયાં તેથી એ નામ આપ્યું. જિદ્દા—
 દેવના છનનાર ચ—વગી. ચંદ્રપદ્મ—આઠમા ચંદ્રપ્રજ સ્વામી, સ્વામી

x સાધુ, સાધ્વી, આવક અને આવિકા એ ચાર તીર્થ.

ગર્ભમાં આત્મા પછી માતાને ચંદ્રમાની રમુજ થઈ તથા ચંદ્ર સરખી
 યરીરની પ્રજા થઈ તેથી તે નામ આપ્યું. વંદે—ચંદુ' ૧૭. સુવિદુ'—
 નવમા સુવિધિનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા પછી નગ્નમાંથી અવિધિ
 ઠાળીને સુવિધિ કરી તેથી તે નામ આપ્યું. ચ્—વગી. પુષ્ટદંત'—તથા
 બીલુ' નામ પુષ્ટદંત સ્વામી, સ્વામીના દાન ધૂવ સ્વરૂપા હતી તેથી તે
 નામ આપ્યું. સીયસ'—દક્ષમા સીયનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા
 પછી પિતાને જ્વર થયો ત્યારે સ્વામીની માતાનો હાથ ફરવાથી દાવા સીનગ
 થઈ તેથી તે નામ આપ્યું. સીયસ'—અગારમા શ્રીધિવાંસનાથ સ્વામી, સી-
 ત્તમ પોદવાતી જ્વર દેવ સંજ્ઞામાં સ્વામી, ગર્ભમાં આત્મા પછી માતા મુત્તી તે
 દેવના નામે તેથી તે નામ આપ્યું. વામુપુષ્પ'—ગારમા વામુપુષ્પ સ્વામી,
 માતાની મુત્તીના સપ્તમાં દેવના સ્ત્રી માર્ગને મુત્તી દેવો નહિ, જ્યુ સ્વામી ગર્ભમાં
 આત્મા પછી દેવતા તેમાંથી નાથી ઊગરી માતાની પૂજા કરી તેથી કરી
 એ નામ દીધું. ચ્—વગી. વિમલ-તેરમા વિમલનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં
 આત્મા પછી માતાની પુંક વાંકી હતી તે પાંચરી થઈ તેથી તે નામ આપ્યું.
 મહુત'—મહુદમા અર્જુનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા પછી અર્જુન
 રત્નોની શિથિ રજનમાં દીધી તેથી તે નામ આપ્યું. ચ્—વગી. ત્રિલુ'—રાગ-
 દેવના છતનાર. ધર્મ'—પદરમા ધર્મનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા
 પછી માતા ધર્મને પામી. શંતિ'—સોળમા શાંતિનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં
 આત્મા પછી મરણીનો રાગ મરણો ને શાંતિ થઈ તેથી તે નામ આપ્યું.
 ચ્—વગી. વંદામિ—વાંડુ' ૧૮. કુંધુ'—સતરમા કુમુનાથ સ્વામી, સ્વામી
 ગર્ભમાં આત્મા પછી સત્તુ દંધવા સરખા થયા તેથી તે નામ આપ્યું. અર'—
 અઠારમા અરનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા પછી માતાએ રત્નમય
 આરો દીધો તેથી તે નામ આપ્યું. ચ્—વગી. અદિત'—જોગજિજ્ઞમા માર્ગી-
 નાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા પછી માતાને કુત્રની સંપત્તો દોહ
 ઉપરો તે દેવતાએ પૂરા પાડેથી તે નામ આપ્યું. વંદે—ચંદુ' ૧૯. મુ-
 જિગુન્વય'—ગીઠમા મુનિમુન૧ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા પછી વેરી
 નમી થયા તેથી તથા માતાએ મુનિના બેચાં મન પાળ્યાં તેથી તે નામ આપ્યું.
 નમિજિલ્લ'—એકાદશમા નમિનાથ સ્વામી, સ્વામી ગર્ભમાં આત્મા પછી વેરી
 નમાડ્યા તેથી કરી તે નામ આપ્યું. ચ્—વગી. વંદામિ—ચંદુ' ૧૯. ગિ-
 નેમિ'—ત્રીદશમા ગિરિજાસ્વામી (નેમનાથ), માતાએ સ્વપ્નમાં અરિષ્ટ
 રત્નમય નેમી આપ્યારા દીધી તેથી તે નામ આપ્યું. પાસ'—વેરીઠમા
 પાસનાથ સ્વામી, જિજ્ઞાની ઠપ્પાનીએ સર્વ આંદા હોતા હોતા ને દેવો હાથ

હેંડે દતો તે માતાએ લઈ ઉપર મુકનો અને જિન ગયું તેથી તે નામ આપ્યું.
 તલ—તેમજ વદ્ધમાણ—ચોતીમમા વર્ધમાન સ્વામી, સ્વામી મર્મમાં આપ્યા
 પંડી ધન વગેરેના ખૂબ વધારા થવા તેથી તે નામ આપ્યું. ચ—ચળી. એવં-
 મએ—એ પ્રકારે મેં. અભિચ્યુયા—નામે કરી સંસ્ત્રાપ્યા, તે ચોતીસ
 તીર્થ કરેલા છે? વિદ્યુય—ટાળ્યાં છે. રચ—અંશી રજ. મસા—ગાંધેલ
 કંઈપી મેલ. પહિલુ—ખપાયાં છે. જરમરજા—જરા ને મરજ. ગડે-
 વિસંપિ—ચોતીશે એકડા. જિનવસ—જિનવર. તિલ્ધયસ—તીર્થ કરો.
 મે—મુજને. પસીયંતુ—પ્રવન યાગો. કિતિય—કીર્તિ કીવી. વં-
 હીય—નમસ્કાર કીધો મહિઆ—ગુપ્ત ધ્યાનયોગે કરી પૂજા કીધી.
 જેએ—જે કલા તે. લોગરસ—લોકમાં. ઉત્તમા—ઉત્તમ. સિદ્ધા—
 સિદ્ધ પદ પામ્યા. આરગ—સર્વ રાગ રહિત. બાહિસાણ—સમકિરપ
 બોધની પ્રાપ્તિ. સમાહિ—સમાધિ. વર—પ્રધાન—મુક્તિમ—સર્વોત્તમ. દિંતુ-
 દીજો. ચંદ્રમુ—ચંદ્રમાથી અધિક નિમસયસ—નિર્મળ હો. આઈ-
 મ્યેમુ—સુરજ થકી. અહિય—અધિક પયસયસ—પ્રકાશના કરનાર
 હો. સાગર—સમુદ. વર—મ્હોરો. ગંભીરા—ગંભીર એટલે મ્હોટા
 સમુદથી પણ વધારે ગંભીર હો. સિદ્ધા—એવા હે સિદ્ધ ભગવાન !
 સિદ્ધિ—મુક્તિ પદ મમ—મને. દિસંતુ—દીજો.

સાધુ અથવા શ્રી સીમંધર સ્વામીની આજ્ઞા માગી

(૬) સામાયિક આદરવાની વિધિ.

દ્રવ્યધકી—કાયાએ કરી, સાવજીએગનાં—પાપના બાપાર કરવા-
 ના પચ્ચખાણુ—જાધી. ક્ષેત્રધકી—જમીનથી આપ્યા લોક પ્રમાણે—
 બધા જગતમાં. કાગધકી—જેટલો વખત એ ઘડી સુધી ઉપરાંત ન
 પાળું ત્યાં સુધી—એ ઘડી ઉપરાંત જેટલું રહેવું હોય તેટલું. ભાવધકી
 —મનની ધારણાથી છોડાટીએ—જ પ્રકારે ને એ કરણ ને ત્રણ ભેગે.
 પચ્ચખાણુ—અધિ કરેમિ—કરું છું. જાતે—હે પૂજ્ય સામાયિક—
 સમગ્રધંધી સામાયિક. સાવજી—પાપના કામની. ભેગ—મન, વચન,
 કાયાના ભેગે. પચ્ચખામિ જાધી કરું છું. જાવ—જ્યાં સુધી. નિયમ
 પચ્ચખામિ—અધીની મર્યાદા કરી છે ત્યાં સુધી સેવા કરું છું. કુવિ-
 હું—એ કરજે. તિવિહિલું—ત્રણ ભેગે. ન કરેમિ—કરું નહિ ન કર-
 વેમિ—કરાવું નહિ (એ બે કરણ). મજુસા—મનની કલ્પનાએ કરી.
 વયસા—વચનની કલ્પનાએ કરી. કાયસા—કાયા પ્રવર્તારી (એ ત્રણ

જેમ) નરસ—તે જાને. જાતે—દે પ્રભા ! પડિસમામિ—નિવર્તુ' છું.
નિદામિ—નિદુ' છું. આત્માની સામે ગરિદામિ—ગરદુ' છું. યાની
સામે ગાપાજુ—અશ્રુત જોમમાં જતા આત્માને વોસિસમિ—તજુ' છું.

(૭) નમોદ્યુજુનો પાઠ.

નમોદ્યુજુ—નમસ્કાર દે. અરિદંતાજુ—અરિદંત દેવને ભગ-
વતાજુ—જગતને આર્ધગણજુ—ધર્મની આદિના કરનારને. તિથ્ય-
રાજુ—તીર્થના સ્થાપનાર એટલે સાધુ, સાધી, આવક આવિશ એ ચાર
જાના તીર્થના સ્થાપનારને સધંસંજુદાજુ—પોતાની મેળે જુગ્યા છે
તેને પુરિસોત્તમાજુ—પુરપ્રમદિ ઉત્તમ. પુરિસસિદ્ધાજુ—પુરપ્રમદિ
સ્તિસમાન. પુરિસ વર પ્રંદરિઆજુ—પુરપ્રમદિ ઉત્તમ પ્રંદરિ. કમળ
સમાન—પુરિસ—પુરપ્રમદિ વર—પ્રધાન, ગંધદુધીજુ—મધ દસ્તી
સમાન છે. લોગુત્તમાજુ—લોક પ્રદિ ઉત્તમ છે. લોગનાદ્દાજુ—લોક-
ના નાથ છે. લોગદિયાજુ—લોકના દિનારી લોગપદ્ધિજુ—લોકને
વિશે દીપક સમાન છે. લોગપન્થોયગજુ—લોકપ્રદિ ઉલ્લેખ કરનાર.
અભયદયાજુ—અભય દાનના દેનાર અખુદયાજુ—દાનરૂપ અધુના
દેનાર. અગ્રદયાજુ—મોક્ષ માર્ગના દેનાર સારણદયાજુ—સરજુના દેનાર
અવદયાજુ—સંજમરૂપ અવનારના દેનાર બોદિદયાજુ—સમદિનરૂપ
બોધના દેનાર. ધમ્મદયાજુ—ધર્મના દેનાર. ધમ્મદેરીઆજુ—ધર્મ-
ઉપદેશના દેનાર. ધમ્મનાયમાજુ—ધર્મના નાથ ધમ્મસારદિજુ—ધર્મરૂપ
સ્થના સારથિ ધમ્મ—ધર્મને વિશે. વર—પ્રધાન આડેરંત—ચાર મતિ-
ના અંત કરવા પ્રદે અઠ્ઠવરિજુ—આવર્તિ સમાન છે. દીવે—સંસાર
સમુદ્રમાં જુગ્યા અવને એટ સમાન. તાજુ—દુઃખના નિવારણ કરનાર
સારજુ—આધાર ગાંઠ—ચાર જનિમાં પડેલા—પડના અવરિદુધ-
નથી દેખાજુ એવું વર—પ્રધાન. નાજુ—દાન. દસેજુ—દર્શન એટલે
દેખવું. ધરાજુ—ધનનાર વિષદ—વધુ છે. હર્દમાજુ—હૃદયરૂપ.
દિગ્દાજુ—અત્યા છે રાજ દેખને આવયાજુ—બીજને અતાગ્યા છે
રાજ દેખ તિમાજુ—તથા છે સંસારથી સમુદ્ર. તારવાજુ—બીજને
તારે છે સંસાર સમુદ્રથી જુદાજુ—પોતે સમજ્યા તવજાનને. બોદિ-
યાજુ—બીજને તવજાન સમજાવનાર. મુક્તાજુ—પોતે મુક્તાજી બહારનાં
તથા અંતરના બંધનથી મોયમાજુ—બીજને એથી મુક્તવનાર સંવ-
જુજુ—સર્વ જાની છે. સંવદસિસિજુ—સર્વ પદાર્થના દેખનાર.
સિવ—ઉપદેશ રહેલ અચક્ષ-અચળ મરૂવ-શય રહેલ, મહુત—મરજુ

રહિત મખખય—સખરહિત મખખયાહ—આધા-પીઝા રહિત મખખુરા-
વતિ—નથી ફરીયા અવતરવું નેને. સિદ્ધિગર્હ—એઠવી સિદ્ધની ગતિ-
નામધેય—એવું અથર નામ કાણું—એવું રચાનક સપેતાળું—પામ્યા
છે. નમોગિજાણું—નમરકાર હોને એવા તોયું કરોને. છયભયાણું—
સાત ભયના છતનારને.

(પહેલું નમોત્યુજું શ્રી સિદ્ધ ભગવંતને કહેવું. બીજું શ્રી અરિહંત
દેવને કહેવું તેમાં કાણું સપેતાળું ને જાણે કાણું સપેલીએ કામાયું કહેવું ને
પાળીના બોલ કહેવા નહિ.)

ત્રીજું નમોત્યુજું—વર્તમાનકાળના સ્વધર્મોચાર્યો—સ્વધર્મોપદેશોને કરવાનું
છે તેનો પાઠ:—

નમોત્યુજું, મમંધમ આયરિયરસ, મમંધમ ઉવરેસિયરસ, ભવ
સખાવિઓ કામરસ, નમો આયરિયરસ.

સામાયિક પાળવાની વિધિ.

(પહેલા પાળી સોચરસ સુધીની કિંયા આદરવાની રીતે કરીને જગ
જાને કાણે નીચે મુજબ કહેવું.)

ક્રમપદી આવજા જોગનાં પચ્ચખાણ કયાં હતાં તે પૂરાં થયાં
તે પાળું જુ, દેવપદી આખા સોક પ્રમાણે, કાળપદી બેઘડી,
ઉપગંત ન પાળું ત્યા મુધી, બાવપદી છોટીએ પચ્ચખાણ કયાં
હતાં તે પૂરાં થયા તે પાળું જુ. (૧) એકવા નવમા સામાયિક મતના—
કાળની વિધિ મુજબ આદરવા સામાયિક વળને વિધે પચ્ચખાણારા—
પચ્ચ અરિયાર મળીયગ્યા—નખાના નસમાયરીયગ્યા—આચરવા નહિ.
નખાના તે આ પ્રમાણે તે આસોડે—તે રી રેખાડું જુ' મજુદુપ-
કિદાનું—મત માડુ પ્રવાત્યુ દોષ પચ્ચદુપકિદાણે—વચન માડું
કાળપદુ દેવ કાચદુપકિદાણે—કાળા માડી પ્રવાતી દોષ. સામાયિક
વરમસાડું—સખ-૩૫ સામાયિક અકરંજુઆએ—જગપર કીયુ કે નહિ,
તેજુ આપર જગર ન ગ્યા દોષ સામાયિકરસ—સામાયિક, અજવકિ-
વચન કનડુઆએ—૧૬ થયા વિન પચ્ચ દોષ, નરસા—તેનું, મિ-
કેકિનિયુક:—નકુ કીડક નિકમ થાયો.

(૨) સામાયિકને વિરોધગ મળના, ૧૭૧ વચનના આર કાયાના
એ જગીર કાચઆરી દેવદોષ કા: નેય દોષ તો મિચ્છામિદુક્કઃ.

(૩) નવમના આદરવાના આપની કનજા ધર્મ દોષ કાયસ-
રસ—૧૬ ક. ૧૬ દોષ. ગોપુલસંગા બો મળના કનડા ૧૭૧ દોષ.
અનિદુસંગા નવમની કનડા ૧૭૧ દોષ એ નાલ સંગા માંદેલી
દેવે એવે કદી દોષ તો મિચ્છામિદુક્કઃ.

(૪) નવમના આદરવાના આપની કનજા ધર્મ દોષ કાયસ-
રસ—૧૬ ક. ૧૬ દોષ. ગોપુલસંગા બો મળના કનડા ૧૭૧ દોષ.
અનિદુસંગા નવમની કનડા ૧૭૧ દોષ એ નાલ સંગા માંદેલી
દેવે એવે કદી દોષ તો મિચ્છામિદુક્કઃ.

૧ ભવ દોષ—ઐત્યે કંઈ પ્રકારના કથા કે સેકમાં પોતાની નિંદા થતી એવી બીજી સામાયિક કરે પણ મનમાં સામાયિક કરવાનો ભાવ ન હોય તે ભવ દોષ.

૧ નિશાન દોષ—સામાયિક કરીને ધનાદિનું અથવા બીજું કોઈક અર્થનું નિવણું કરે તે દારણે સામાયિકનું તે મહત્ત્વ હજી છે, તે ન વિચાર્યાં એવા એવા કપડા ઉપર લખે મળી નિવાણું કરી તે વેચી નાંખ્યા બાદેય પણ તે આદે તે નિશાન દોષ.

૭ મંદિર દોષ—સંવત્સરના સામાયિક કરે ઐત્યે મનમાં વિચાર કે સામાયિક કરીએ છીએ તો ખરા, પણ આગળ ઉપર હજી થયે નહિ ! એમ પ્રતીતિ નહિ તે.

૮ કપાલ દોષ—કપાલકુડું સામાયિક કરે ઐત્યે કોઈની સાથે રોષ થયે છે તેથી તેને કપાલ દેવો નથી એમ ધરી સામાયિક કરી એસે એનું કદમ્બ છે છતાં કપાલ પુજા કરે તે દોષિત ગણાય તેનું નામ કપાલ દોષ.

૯ અવિનય દોષ—વિનય રહિત સામાયિક કરે તે. ગુરુનો વિનય ભણતો.

૧૦ અનુભવ દોષ—અનુ ભવન કવિત કરે પણ અભિમાનથી ન કરે તે. અનુભવના દરશ દોષ.

૧ કુશિલ વચન દોષ—જો વચન સાંજની કોઈને સમગ્ર ભવ, કપાલ, કવિ વગેરે તેવા કુશિલ વચન સામાયિકમાં મોતી તે કુશિલ દોષ.

૨ કનુભાગદેવ દોષ—સામાયિકમાં આગળ પાછળનો ઉપાસ્ય શાખ્યા વિચલ અનુભવનું વચન મોઝે તે.

૩ અસહ્યદુષ દોષ—સામાયિકમાં કોઈ ઉપર અમાત્ય દોષ (તોલ-કાર) મુકે તે.

૪ વિવેચક વાક્ય દોષ—સામાયિકમાં કોઈની અંગેના વિવેચક વાક્યો નહિ વચન મોઝે તે.

૫ અધિક દોષ—અધિકાર, અધિકાર વગેરે વચન અધિકારી મોઝે-અધિકાર-અધિકારી મોઝે તે.

૬ કોટી કર્મ દોષ—અધિકાર કોટી અધિકારી મોઝે તે.

૭ વિવેચક દોષ—અધિકાર, અધિકાર, અધિકાર વગેરે વચન અધિકારી મોઝે-અધિકાર-અધિકારી મોઝે તે.

૮ કનુભાગ દોષ—અધિકાર અધિકારી મોઝે તે.

૯ અધિકાર દોષ—અધિકાર અધિકારી મોઝે તે.

સંપાદનદીન અથવા દરર અક્ષરને દેશને દીર્ઘ બોલે, રાષ્ટ્ર દેશને માનાદીન અથવા અધિક ઉચ્ચરે, અશુદ્ધ શબ્દો ઉચ્ચાર કરે તે.

- ૧૦ મુઝુ મુઝુ વચન દોષ—સામાયિક લઈને ઉત્તરવલે શબ્દો ઉચ્ચાર કરે, ૧૫૫ પ્રયત્ન અક્ષર ન ઉચ્ચરે, ૧૬૫. માથાનુ દેશનું માલમ ન પડે, માંખીની પેઠે બહુજન્ય કરે એમ માન્ય કરીને પાઠ પૂર્ણ કરે તે.

કાયાના ધાર દોષ.

- ૧ અપોમ્ય આચન દોષ—સામાયિક કરતી વખતે ૧૫ ઉપર ૧૫ આ-વીને બેઠે, મહાત્મયસોય કાળે વિવિધ શુભી રૂઢિની કાળી કરે, ૧૦ અરે જનુ માંખીને બેસે તે પ્રથમ દોષ; મારે જે વડે વિવિધ શુભ રહે, ઉદનાઈ ન જણાય, અજવણ ન થાય તેવી રીતે બેસવું.
- ૨ અપોસન દોષ—આસનને ચિયર ન રાખે, વારંવાર આમગ પાછળ અણવમાન કરે તે પોતે અવગત થઈ કરે તે અપોસન દોષ કહેવાય.
- ૩ અગદ્દિ દોષ—સામાયિક લઈને દટ્ટિને નાસિકા ઉપર સ્થાપિત ન કરી કુનોપયોગ રાખી મીનપણે ખાન ન કરે, કાબાબાસ કરવો દોષ તે. જ્યેષ્ઠપુત્ર પુરત ઉપર દટ્ટિ રાખવી વચેરે શુદ્ધ સામાયિકી રીતિ જે સાબરારે કહેવી છે તે રીતિનો ત્યાગ કરી અગિય વખતી એમ આરે કિયામે તેનો ફરજ તે અગદ્દિ દોષ.
- ૪ સાવચ દિશા દોષ—સાવાચે કઈ સ્થાવર દિશા કરે અથવા જાણ દિશાની સલાહ કરે તે.
- ૫ આસખન દોષ—સામાયિકા દીક્ષા પ્રમુખને આમય કરી બેઠાં બેસવું જે રીતિ છે તે રીતિ ત્યાગી દીક્ષા, સામગ્રી વચેરે પીઠ કમડીને બેસે તે કામળે પુંભવા વિનાની દિશા ઉપર થવા છપેતો વિશામ દોષ ત્યાં પીઠ કમડાઈ થવા કહેતો વિશામના થાય અથવા મોડીગણુ કઈ બેસવાથી નિર્દિષ્ટ પ્રમાણ વધે અને તેવી શુભ ખાનદિશા ખામી આવે તેથી તે દોષકુળ છે.
- ૬ આકુચન પ્રસાદકુ દોષ—સામાયિક લઈને કારકુચિના કાચ ૧૫ કાંઠાએ અથવા લાંબા કરે.
- ૭ આસરય દોષ—સામાયિકને વિષે અગ્નિ આસલ મારે, ટાચલ દોષ, કમડા કરે, કમડા વાંટી કરે વચેરે પ્રમતી બહુકાળ કરવો કરે તે.
- ૮ મિલન દોષ—સામાયિકાં બહુગી પ્રમુખને વાંટી કરી ટાચલ વચેરે તે.
- ૯ મસરય દોષ—સામાયિક લઈને, કીરી અથવા પ્રમુખ કઈ દોષ તે વધુ, મેલ ઉપર તે.

શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્ર.

પ્રતિક્રમણ રાત્ર દરતાં પહેલાં દિલા ધઈ સપિનયે ગુરુઆદિકને
વંદણ કરી પ્રતિક્રમણના ત્રણ આવરણકની આજ્ઞા માગવી.

પહેલો આવરણક. ૧

(આ ઠેઠાણે નવકાર તથા તિષ્ઠાનુને પાઠ પૂરો કરવો.)

હ્રીમ્હ્રીમ્—મારી હ્રીમ્ હે. ભતે—હે પૂજ્ય. તુમેદિં—ત-
મારી. અસલુનાયસમાણે—આજ્ઞા થવાથી. દેવસી—દિવસ સંબંધી
પ્રતિક્રમણ—પાપને નિવારણ કરવાને કાએમી—એક સ્થાનકે બેસું છું.
દેવસી—દિવસ સંબંધી. જ્ઞાન—જ્ઞાન. દંડલુ—દર્શન. આદિત્ર—આ-
વનાં કંઈને રાજ્યાં તે. તપ—પૂર્વ કર્મ અપાવવા તે. અતિચાર—લીધેલા
વન ભાગવાને તૈયાર થવું તે ચિંતવનાર્ય—વિચારવાને અર્થ કરેમિ—
કરું છું. કાઉસમ્—કાચ સિંધર રાખવી તે (નવકાર તથા કરેમિમતેને
પાઠ બોધવો.)

સ્તુતિ—ગાર ગુણ શ્રી અરિહંતા, આઠ ગુણ શ્રી સિદ્ધજગતંતા-
હરીશ્વ ગુણ શ્રી આચાર્યજના, પચીસ ગુણ શ્રી ઉપાધ્યાયજના, સત્તાવીસ
ગુણ શ્રી સાધુના, એ પંચ પરમેશ્વરીના મળી એકસો આઠ ગુણ સંબંધી
જ્ઞાન, દર્શન, આદિત્ર, તપસંબંધી અવિનવ, અત્રકિત, અસાનના ધર્મ હોય તે
મન, વચન, કાવચે કરી જાણવજે, આત્મજાણે, ચત્રાટીપજે. અણુભાટીપણે,
દમ્બી, હેતુથી, કાગથી, કાવથી, દેશથી, સર્વથી વિસાધના કરી હોય, ને
દિવસ સંબંધી અવગા-અપરાધ કીધો હોય, કરાચો હોય, અગ્રમેાણો
હોય તે સર્વે અરિહંત અનંગસિદ્ધ ભગવાનની સાથે મિત્રમિત્રુકા.

હ્રીમ્હ્રીમ્—હ્રીમ્ છું. કામી—એક ઠેઠાણે રહીને કરું છું. કાઉસમ્—
કાચ સિંધર રાખવી તે. જ્ઞે—જે. મેં—મહારે છવે દેવસી—દિવસ
સંબંધી. અદ્યારો—અતિચાર. દંડલુ—દર્શન. કાવચે—કાચાએ
કરી. વદંડલુ—વચને કરી. આણુસીઆ—મને કરી ઉચ્ચતો—દુત-
વિદ્ધ ક્યું હોય. હમ્બો—ગિન માર્ગ ઉઠીને અન્ય માર્ગ પડાયો હોય.
અકાપી—ન બોજવવા જેવી વસ્તુ બોજવી હોય. અકરંજિતે—ન કરવા

૧. સાધુ, સાખી, આલક અને આલિકાએ વિશેષ કરીને અવરણ કરવું તેને
આવરણક કહે છે.

જેવું કમું હોય. દુઃખાગ્રા—માઠું પાન ધવું હોય. દુઃખિચિતિગ્રા—માઠી ચિત્તવદા કરી હોય. અધ્યાયારો—આચરણપોષ નહિ. અભિહિપંચોઃ ધર્મહરણપોષ નહિ. અસાવગ—આવરણ નહિ કરવા પોષ. પાવગો—કાઈ પ્રયોગ કર્યો હોય નાણું—જાનને વિષે. તદુ—તેમજ. દંસજો—દંશનને વિષે. ચરિતાચરિત્તે—ચોડીયાર ચરિત્ર ને ચોડીયાર નહિ ચરિત્ર એવું જે જવજનું ચરિત્ર તેને વિષે. સૂએ—પૂન સિદ્ધાંતને વિષે. સામાહચો—સમના-રૂપ સામાવિષ્ટને વિષે તિજુડું—જવ પ્રકારની. ગુણિજુ—ગુણિત, જમન, વચન અને કાયા એ ત્રણને ચરિત્રુડું—ચાર પ્રકારની. કસામિજુ—કાપ એટલે કાપ માન, માયા ને સેજ પંચજુડું—પાંચ પ્રકારની. મજુવયાજુ—મજુવન (પડેનેથી પાંચમન) તિજુડું—જવ પ્રકારની. ગુજુવયાજુ—ગુજુવન (તે જુડું, સાનમું ને જામું મન) ચરિત્રુડું—ચાર પ્રકારની. સિમાવયાજુ—સિમાવન (તે નવ, દશ, અગીયાર ને જારમું મન.) જ્યારસનિહસ—(એ કસા તે) જાર પ્રકારના. સાવગ—ધાવણના. ધમમસ—ધર્મને વિષે. જ—જે કાંઈ. ખડિય—ખડિય કમું હોય. જ—જે કાંઈ. વિરાહિય—વિરાહુ હોય તરસ—તેનું મિત્રામિત્રુડું—દુષ્ટન, પાપ નિમ્બન માગ્યો.

સ્મૃતિ—પ્રથમ મારો આત્મા જનાદિભગતો મમતાપણે પરિચુખ્યો છે તે મમતાપણે પરિચુખસને વારને સાવજન જોયતી વૃત્તિ કરતી સમજાવતો. ત.જ ન સામાવિષ્ટ કરીને પ્રથમ સામાવિષ્ટ આવરણ તે સમતા પરિણામ રાજસા મટે નીવળતરો.

બીજો આવરણક.

ત.જકેનરિકાંજુગથી કેડ જાણજુવોલિસામિ સુધી કરીને તે પછી નિષ્ક મહો કાઢેમન કરતા. તેમાં નચણું અનિયાર જે દરેક મન વધેરેને અને કહેલથી તે અથવા ચાર લોખરસ મનમાં જોવા અને એક નયાર નળો કહેલમન પળવો.

સ્મૃતિ—જે સમતાપણે પરિચુખ્યા, મમતા પરિણા, ચીક રાજસોહને ન-ક નિહ રતા, સહાર સમુદ નિરતારી, સર્વ ઉપમા અપ્રકૃત, સર્વ જાણજુવ, એક દેહીલ નિર્દેહ જ-મ, જસા, મરજુને પમિયોજુ કરી, અદનનન આમત્તો પમિયુખ્યા, ગ્રહિ અર્તન જામે સિદ્ધ થયા. સમજ રજુદા અનુલ નિદર રજા, તમાની સદાવજુ સમતા પ્રવદ મવા, અદા પરિહરજને અમર, રમજુ, ચિતન, મનન, આત્મપે સદાવ દેહો એક દેહીલ નિર્દેહની સ્મૃતિપ બીજે દેહીલવાર અવરણ. (દેહજુ ૧૬ કહેલ.)

ત્રીજો આવશ્યક.

રેણુતિ—દને એવા એવીય તીર્થે જોએ જોગખાખ્યા: તેવા માગ
 ધર્મપ્રી, ધર્મચાર, મહાકેશરી, જનલોચનના દાનાર, જ્ઞાનતિમિત્રના
 રેણુદાર, મિથ્યાત્વ કલ્પના મિથ્યજનનાર, જાણનારના સમાચારને જોઈ
 અપુત્રપાગ વણી વરસાવાના, મુજ અપગાધીને ન્યાય કરવા, માર્ગથી
 જુનાને મારે કઢાવ્યો. (પછી ચોતાના જામની વાત) એવા માગ
 ધર્મપ્રી, ધર્મચાર, ધર્મોપદેશ, ધર્મીમા, જ માયાના જોવળ, અધમ
 ઉદારજી, અપુત્રજનના, લોચનદાનાર, નિર્ભી, નિર્દોષી, સમનાવન,
 ધર્મવંત, વિરોધી, વિદ્યાની, એકાંત ઉપકાર નિર્મિતે મોદેશની હરી કાચા
 મિત્રપત્રે દાય દર્શ, મુજ હિર અપરાધી, ઝુજુ:દિતરેપર હાજુ છુદ્ધને
 નાવમર્મ દેખાડી સાચા દેવાધિદેને જોગખાખ્યા.

વંદણા.

હમ્મિ ખમ્મરુમણી. (હાઠે આશને બેસીને રહેવું)

હમ્મિ—હમ્મરુમણી. ખમા—હમાવન સમણે—સાધુ વરિષ્ઠ--
 વરિષ્ઠ જો. જનવિજિજ્ઞાએ—વસાતમિ. નિર્વરિય એ—અશુભ ભંગને
 નિર્વર હરીને અશુભજનુદ—માગા દામે. મે—મુજને મિ—મર્વાંદાધી
 હમ્મરુ—આવનાની. નિર્વરિય—નિર્વર હરીને અશુભ ભંગને આણે.
 હાપ—નમારી હાપને હાપસરોસિય—મારી હાપાએ રપર્મ માં છ
 ખમ્મરુએ—ખમ્મને. એ—પૂજા. કિસમિ—કમેલ ઉપજાવ્યો. દેવ તે
 અપ—મર્મ છે. કિસતાજુ—કીજમના તમારી બહુ—ધણી મુ
 એજુ—શુભરોએ હરી. એ—પૂજા દિવસી—દિવસ વહંતો—વહી
 મો (આરો ન્યો..) જતા એ—જવાણ પૂજા અવિષ્ણુ—જીવી છે
 હરિને હમ્મ—અથ દમિ એ—પૂજા તમે ખ.શમિ—અપરુ મુ
 ખમાસમણી—પ્રમાતદિન સાધુ તમને દેવસિય—દિવસ સમર્થ
 રહિશમ—ધરેશ અપરાધને આપસિયાએ—અપર રરુડી રર
 એશ જનિયારદી. પરિશમાએ—ક નિર્વર ત્રી. ખમ સમણુદ--
 માવંત કહુની. દેવસિયાએ—દિવસ સમર્થ આરેયણુએ--
 સાવના. તેતીસનવરણીએ--દેવેશ તથ તેણી જનેર રાર ક--
 કિમિ—દર્મ. મિષ્ટાએ--મેડું મીડું દેવ બહુ—ને રુદ્રાએ--
 રુદ્ર દેવ વધ—અને રુદ્રાએ—મહુ ને મો હર દાય—અ
 એ—મરી વાંઈ દેવ મોહાએ—કોષ મો દેવ આણીએ--

મન કુપું દોષ. માયાએ—કપટ કુપું દોષ. લોહાએ—લોભ કર્યો દોષ
 સંવકાલિયાએ—સર્વ કાળને રિયે. સંવમિહાનધારાએ—સર્વ ને
 કાંઈ જોડું કુપું દોષ. સંવ—સર્વ. ધર્માર્થ—ધર્મની, કમજાએ—કર-
 જીને રિયે. આસાચણાએ—આશાતન કરી દોષ એ—ને. મિ—મને.
 દેવસિએ—દિવસ સંનધી. અઠવારો—અતિચાર. કમો—લાગ્યા દોષ.
 તરસ—તે અતિચારને. ખમાસમણો—કમાવન સાધુ, પડિકામિ—
 નિરુપું છું. નિંદામિ—નિંદું છું, ગણિદામિ—ગરકું છું, હેલું છું. અપા-
 ભવેસિંગમિ—આપાને તણું છું (આ પાક બે વખત કહેવો)

સ્તુતિ—એવા મારા ધર્મગુણે, મુખને આજ કરવા મેહેરવાન
 થઈને મુજ અપગધિને સુદૃઢ કમાણીરૂપ પુણ્ય સંગ, અર્થ ભાવ, લક્ષ્મી,
 ભવે, જાત કાપાલકારી, સિવ-એકાંત સુખકારી, આનંદકારી, અવિનિવરકારી
 પુણ્ય અને ધર્મગુણકારી, સુલભનોધનીશ્વર, સંવર કરણી બતાવી. મારી
 કમજાળ માફક ભાગ્ય પ્રમાણે, હતી રહિત પ્રમાણે. મૂળમુખ, ઉત્તરમુખ,
 મન, પચખાણ નિવમ મંપોદા કરાવી છે, તે પાંચ આચારે સંબંધી થોડા
 કાળની ભરતી કરી બતાવે પચખાણ કરાખ્યાં છે. પાંચ અભ્યુત્થાન, મળ મુખ
 થવ, માર સિદ્ધ વગાડિને રિયે કાંઈ અનિકમ, અનિકમ, અતિચાર, અખા-
 માર દેવ ભાગો દોષ, તે આજગમ, નિંદણ, મહંજી આપાને વિમુક્ક કરી
 પાવરી પાત્ર પચચ કરીને, આપાને વિમુક્ક કરવા સાક, સંભારી-
 લકારી, પાગી પાગી, વિચારી વિચારીને દેવ નિતારવા પ્રતિક્રમણરૂપ યોધો
 આજવા કરાવી કમિજ કપજી છે તે સફળ દોષો કુપુન નિપુન દોષો.

અપરિચિત્ત એક, નોદીતરથો એકો મોવમ એ અને વરણા રણ જિ
 ખલુ અપરિચિત્ત પૂરા થતા, તેને રિયે કાનો, માત્ર, મીટી, પા, અપર,
 અપ, મન એક અવિચ વિચીત કરેલાલું દોષ તે મિચ્છમિદુષ્કં.

(એવા આજગમની આજ મેલી)

ચોથો આચરયુક.

દિવસઅર્ચી—દિવસે રિયે કાળ—જાન કરશાનુ—ઈવન
 અનિવરવાને રિયે જે અનિચાર કાળો દોષ તે આજેકું—કરી દેખા-
 દુષ્ક, અપવન—પર, નિંદન નિંદાકું—વળ પ્રસરત, પવન—પાપા.
 નિંદન—એક જે તેવ કહે જે મુજાવધ—પર આમમ અપામમિ—
 અર્થ અપવ એકે મુજા અર્થ કરવા તે નિંદુઅવધ—તેને આપમ-
 નવ નવ તેવ અર્થ મને અર્થ દેવ તે નિંદુઅ અપવને રિયે જે

અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તે આસોડે—૧૩૫. જ'વાડે—મુન
આપાં પાછાં જણાં દોષ વચ્ચાએલીય—આનંદિના યત્ન દુષયોએ મુન
જણાં દોષ હીજીઅમર—ઓછા અમર જણાં દોષ અચ્ચાઅમર—
અવિષ અમર જણાં દોષ. ૫૫હીજી—૫૬ એણું જણાં દોષ, વિરુ-
ધાહીજી—વિનવરદિન જણાં દોષ એમહીજી—મન, વચન દાવાના
એમ વિદર રદા વિના જણાં દોષ. ધાગહીજી—શુદ્ધ ઉચ્ચાઅરદિન જણાં
દોષ મુકુરિય—૧૩૬ જાન અવિનીતને યીયું દોષ. દુકુપરિહીય—૧૩૭
રીતે જણાં દોષ મહાસે હંમેશ સચ્ચાએ—સચ્ચાઅગાધિ જાર અગા
તે વખતે સકાય કરી દોષ. હાસે ન હંમેશ સચ્ચાએ—ખરો વખત છે
તે વખત સકાય ન કરી દોષ. અસચ્ચાએ સચ્ચાએ—સોદી પણ આધિ
અવિષ જગાએ સકાય કરી દોષ. સચ્ચાએ ન સચ્ચાએ—સકાય કર-
વા ચોખ જગા દોષ નાં સકાય ન કરી દોષ. તરુરમિગાધિઅગા—
એ શોધ પ્રારના અતિચાર થાયો માર્ગ દોષ લાગ્યો દોષ તે યોગ્ય ક'ણ
નિષ્ફળ થાશે

હંસજી—સદગુણ, આરવા, અમરિય—ખરા થઈનું અપમરુ.
પરમરુ—એ મોટો મરુ, નવનતનો સચ્ચોવા—પરિવર કાવો,
મુરિક—ખાલી દુરિયી પરમરુ—એ મુખ્ય અમરની રીતરુ—
મનના કરી, વાવિ—અમર, વાવન—સમગ્ર પાગી ખરી જવ તે.
કુદસજી—વજીએ એમ પાખડી (મુજી) સમગ્રિ એને ન દોષ) વજન
જી—નેત્રે વજ'વા, તાગ કરો. સમગ્ર એ સમગ્રિવતની સદગુણ-
મદા. અદુષ્ટા સમગ્રિતના સમગ્રિવાસએજી—નેત્રે સમગ્રિની જવ
સધુના પાખાના મેરનાર વાવડો. સમગ્રરુ—સમગ્રિતના થંભ—૫૫
આગુધા—અતિચાર પાખાસા—ગોદોટા પાખાગ કગાસામાન અતિ
ધમ્મા—અનુયા ન સમગ્રરુધિયવા—(પગ) આમરે નાદિ ન'જાહા-
વધ છે તમ તે—તે. આસોડે, કુદ જી. રાંદા—સચ્ચિને વિરે દોષ
ગામે (જોખર ખરો દોષ કે મોટો દોષ.) ક'ણ—મિત્ર વધા મારી
દોષ કરી તે. વિનિગિત—૧૩૮નીના જગો સદેહ મારે ૫૬પાસે-
જોન પાખડીમાં મનનાં પરસરે—વખાજી કરી દોષ પરવાસે-
જોન પાખડીને સચ્ચોવા—સચ્ચાએ કરી દેવ (કેમ કે પોતના મન,
જાગીને ન દોષ ને જોનને સચ્ચાએ કરે તો ૩૩૩૩૩૩ વિચરે

૧ પા. ૧ મુજી નેદામાં દોષ તે સમગ્રિ કરો ૨ સપ. ૨ સપદ
૩ નિર્વમ્, ૪ જગીયા ૫ આગા

ખરી તપ છે). એ પાંચ અનિવાર્ય મળેથી કાંઈ અનિવાર્ય લગો દેવ
તો તરસમિચ્છામિદુઃકલ્પ—ને જોડું કીવેડું નિષ્ફળ થાએ.

પહેલું પ્રત.

પહેલું—પહેડું અલ્પપ્રત—પાનું (સાધુના તપથી). યુક્તાઓ નાના
ઈવાયાઓ—મોટા પ્રાણી હજુરાથી વેરમજું—નિવડું પું. ત્રસાછવ—
હાસતા આજના છવ (તે' કહે છે.) એ ઈદ્રિય—એ ઈદ્રિયવાળા. તે'ઈદ્રિય—
તથા ઈદ્રિયવાળા. અકેરિંદ્રિય—આર ઈદ્રિયવાળા. પંચેદ્રિય—પાંચ ઈદ્રિ-
યવાળા છવ—પ્રાણી. જાણિ—જાણીને પ્રીતી—જોગાળ્યા છતાં મ-
વ્યસંબધી—પોતાના સગાંસંબધી. શરીરમાંદેહા પીડાકારી—
પોતાના શરીરમાં પીડા ઉપાનવે એવા છવ. સમપરદેહી—પોતાને અ-
પરાધ જોઈ ક્યોં હોય તે. પણ વિગતેદ્રિયના—જાન રહિત (જાન
રહિત) તે એઈદ્રિ તેઈદ્રિ અકેરિંદ્રિ એ વરછને. આકુટી—જાણીને. હજુરા-
હજુરાની. નિમિત્તે—શુદ્ધિએ. હજુરાના—હજુરાની. પચ્ચખાજ—જંધી.
તથા સૂક્ષ્મ એકેદ્રિય પણ હજુરાના પચ્ચખાજુ જાનછવાએ—
જ્યાં સુધી છવ ત્યાં સુધી. હુવિડું—ને કરણે કરી તિયિહેલું—તથા
જોગે કરી ન કરેમિ—કરું નહિ ન કરવેમિ—ખીન પાસે કરાવું નહિ
મજુસા—મને કરી વયસા—વચને કરી કાયસા—કાયએ કરી. એડું-
વા—એવા પહેલા—પહેવા. યુક્ત—મોટોટા પ્રાકૃતિપાત—છવ
હજુરા થઈ. વેરમજું—નિવૃત્તવાના પ્રતના—તપના. પચ્ચ અમ્બારા-
પાંચ અતિવાર. પાયાસા—પાતળ કળ્યા સપાન. જાણિયવ્યા—જા-
ણવા ન સમાધરિવા—(પત્ર) આચરવા નહિ તંજડુ—જેમ છે તેમ.
તે આસોઈ—મૂં છુ બંધે—માઈ છવને તાણીને બાંધે હોય. વહે-
પણો મર માર્યો હોય. છવિડેએ—અવગવ હેઝાં હોય (જાન, નાક આદિ.)
અમ્બારા—રણો જાર જાયો હોય (ગમ ઉપરાંત). ભતપાણુવોડેએ-
અન્ન પાણી ભોજનતાં અટકાવ્યાં હોય. (જાન, પાણીની અંતરાય પાડી હેવ)
તરસમિચ્છામિદુઃકલ્પ—ને જોડું કીવેડું નિષ્ફળ થાએ

બીજું પ્રત.

બીજું અલ્પપ્રત—બીજું અલ્પપ્રત યુક્તાઓ—મોટું. મુસ-
વાયાઓ—જુડું બોધરાથી વેરમજું—નિવડું પું. કલાસિક—ક-વા-
સંબધી કામમા. જોવાલીક—જ-વ બેંચ આદિ દોરમનથી કામમાં
જોવાલીક—જનીનના કામમાં. મપજુ—પાપજુ એજાતી મોસો—

પંચેદ્રિય દ્વયે વધ વાપ અથવા કાઈને મોટા દુઃખનું કારણ થાય તેવી.
 મોટીકુડીસાખ—મોટોડી ખોડી સાચી આપવા સંબંધી. હત્યાદિક—
 એ વગેરે. મોટું—મોટોડું. ભુકું—ભુકું. બોલવાના—બોલવાની.
 પચખાણુ—ખંધો, ત્યામ. જાવજીનામે—જ્યાં મુખી છવું ત્યાં મુખી.
 દુવિહું—એ કારણ. તિવિહું—તણ જોડે કરી, ન કરેમિ—(એ કામ)
 નું હું નહિ. ન કારવેમિ—(જોમ પાસે તેવું કામ) કરાવું નહિ મળુ-
 સા—મને કરી. વયસા—વયને કરી કાચમા—કાચાએ કરી એહવા
 બીજાપૂલ—મહેરા. મૃપાવાદ—ભુકું બોલવાનું વેરમળું—તજવાના
 મતના પચ—પંચ. અધિયમ—અધિયાર. અધિયમ—અધિયાર ન
 સમાયરિયવા—(પણ) આચરવા નહિ તંજદા—જમ છે તેમ તે
 આસોડું—હું છું. સદસ્સાજખાણુ—કાઈની જાની વાત ઉપાડી કરી હોય. સદા-
 રમંતમેએ—પોતાની જોના મમં ઉપાડા કર્યા હોય. મોસોવએસે—
 ખોટા ઉપદેશ કર્યા હોય. કુસેદુકરેતુ—ખોટા લેખ કર્યા હોય. તરસ-
 મિચ્છામિદુલ્લ—તે ખોટું કાવેયું નિષ્ક્રમ થાતે.

ત્રીણું મન.

ત્રીણુ અણુમન—અણુમન. પૂનાઓ—મોટોડું અદિત્તાદાણુઓ-
 અણુ દીપેયું લેવાથી એટલે ચેરી કરવાથી. વેરમળું—નિવનું પુ. ખાનર
 ખણી—ખાનર ખોડી. ગાંડી ઘાડી—કાઈની ચંસડી છેડી તાણુંપર
 કુચિએ કરી—કાઈનું તાણું જોડું કુંચીએ ઉપાડીને. પડી વસ્તુ ધણી-
 થાતી જાણી—કાઈ પડેલી વસ્તુ તેના કાઈ ધણી છે એમ જાણવા જનાં
 લેરી. હત્યાદિ—એ વગેરે બીજા. મોટું અદિત્તાદાણુ લેવાના પચ-
 ખાણુ—મોટોડી કાઈની જોના રમ વચર લેવાની જાંધો (તેમાં એટલો આગાર
 કે). સમાં સંબંધી, વ્યાપાર સંબંધી નિશ્ચયી વસ્તુ ઉપરાંત—
 કરમ વિનાની વસ્તુ જેટલે એડી હસડી કે જે લેનાં કાઈ ચોર કરાવે કે
 હાથા બાપે નહિ તે સિવાય જોડું જાડી વસ્તુઓ અદિત્તાદાણુ લેવાના
 પચખાણુ—ખાખા વચર લેવાની એટલે ચેરી કરવાની જાંધો. જાવ-
 જવાએ—જ્યાં મુખી છવું ત્યાં મુખી દુવિહું—એ કાણે કરી. તિવિ-
 હું—જણ જોડે કરી, ન કરેમિ—હું પોતે ચેરી કરું નહિ ન કારવે-
 મિ—જોમ પાસે કરાવું નહિ મળુસા—મને કરી વયસા—વયને કરી.
 કાચમા—કાચાએ કરી. એહવા ત્રીણુ પૂલ—મોટોડા અદિત્તાદાણુ-
 ચેરી કરવાનું. વેરમળુંમનના—જાણના મનના પચ—પંચ. અધ-

પાંચમું મત્ર.

પાંચમું અલ્પમત્ર—અલ્પમત્રં શુભાંશઃ—મોક્ષ પરિગ્રહાચ્છે—
 ધન, દોષત વગેરે પદ્મિદથી. વેરમત્ર—નિર્ગુ—હું. ખેન—ખેનર, વાડી
 આદિ ઉપાડી જમીન. પદ્મિદ—પદ્મ, તનેડા આદિ દાંડી જમીનની. યથા-
 પરિમાણ—જેટલી મર્યાદા કરી છે. દ્વિરત્ર—૧૫ સોવનનુ—સોનાની,
 યથાપરિમાણ—જે પ્રમાણે મર્યાદા કરી છે. ધન—સિક્કાજપે નાણાં. ધા-
 નનુ—દાખાની. યથાપરિમાણ—જે પ્રમાણે મર્યાદા કરી છે. દુપદ—મે
 પર્મા મનુષ્યવિક, ચક્રપદનુ—ચોપામાં દેરની યથાપરિમાણ—જે પ્રમાણે
 મર્યાદા કરી છે. કુપિયનુ—પાવજાની. યથાપરિમાણ—જે પ્રમાણે
 મર્યાદા કરી છે. એ યથાપરિમાણ દીધું છે—જે પ્રમાણે જેની મર્યાદા
 કરી છે. તે ઉપરનું પાનાનો પરિમલ—ગોઘન કરી રાખવાના પથ-
 ખાણ—મધી. જાવજીરાએ—જાં સુધી જવું ત. સુધી એમવિહું—
 એક કમ્બે કરી. તિરિયેરુ—મળુ જોમે કરી. નકરેમિ—૧૧ નકિ (મર્મા
 ઉપરાંત દોષત રાષ્ટ્ર નકિ) મલુસા—મને કરી. યથસા—વચને કરી
 કાયસા—ગયાએ કરી. એવા પાંચમા ધૂમ—મોક્ષા. પરિગ્રહપરિ-
 માણ—દાખતની મર્યાદા ઉપરાંત. વેરમત્રમનના—તજ દેવાના મનના
 પથ—પાંચ અલ્પમત્ર—મનિયાગ જાણિયવ્યા—ગ્વજુસ. ન રમાય
 રિયગા—આચાર નકિ. નંજહા—ને જેન છે તેમ તેઆકાકે—કહ
 હું. ખેનરપ્રમાણકકને—કેવડોતપા લડી જમીનની મર્યાદા દેખગી
 દેખ. દ્વિરત્રસાવનપમાણકકને—૧૫ તથા સાવનની મર્યાદા એમગી
 દેખ ધનધાનપમાણકકને—શાસા નાનું તથા દાખની મર્યાદા એમગી
 દેખ. દુપદચક્રપદમાણકકને—મે પથ, એ પથની મર્યાદા એમગી
 દેખ. વિપમાણકકને—પાવજાની મર્યાદા એમગી દેખ નરસ
 મિષ્ટ ગિદ્દકક—ને ખેડું કીરેડું નિષ્ફળ થાએ.

છઠ્ઠું મત્ર.

છઠ્ઠું દિશિમત્ર—દિશાઓની મર્યાદા પોંદરનું મત્ર દિશિમત્ર—કેમી
 દિશાનું. યથાપરિમાણ—મર્યાદા કરી છે. અપિરિશિનુ—નીચી દિશાનો
 યથાપરિમાણ—મર્યાદા કરી છે. નિરિયદિશિનુ—ચોડી (વમરી) જમી-
 નની દિશાની (ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ અને પશ્ચિમ) યથાપરિમાણ—મર્યાદા
 કરી છે. એ યથાપરિમાણ દીધું છે. એ પ્રમાણે મર્યાદા કરી છે. તે
 ઉપરાંત—તે સિવાય સહજાએ—જેવાની મર્યાદા, કયાએ જાને—

પોતાની કાવાએ કરીને પાંચ આશ્રવ સેવવાના—જોગવવાની પચ-
ખાણુ—ગધી. જાવજવાએ—જ્યાં મુખી હતું ત્યાં મુખી. દુવિહું—મે
કાએ કરી. તિવિહું—ત્ય જોમે કરી. ન કરેમિ—હું કરું નહિ ન કર-
શેમિ—જીભ પાસે એ કામ કરવું નહિ. મણુસા—મને કરી વચસા—
વચને કરી કાચસા—કાવાને કરી એવવાજી દિશિવેરમણું મલતા—એ
પ્રમાણે દિશાની મળાંસા ઉપરંત કાઈ દિશાને જવાનું તજ દેવાના વચના.
પાંચ—પાંચ. અમંચારા—ગતિચાર જાણિયારા—જાનવા. ન રામાય-
શિયારા—આચરવા નહિ. તંજહા ને આસાઉં—ને જેમ તે તેમ કરું છું
ઉંદિશિપમાણાકકમે—ઉંચી દિશાની (પ્રમાણુ અતિક્રમ. હોર) મળાંસા
જોગમી દોવ અધોદિશિપમાણાકકમે—નીચી દિશાની મળાંસા જોગમી
દોવ નિરિયદિશિપમાણાકકમે—પોંચી દિશા (પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, ઈ-
શિય) ની મળાંસા જોગમી દોવ. જોનુકો—જોવ શક્તિ-જોક દિશા મળાંસાને
જંજ દિશા વધારી દોવ. રાકાંતરંચાએ—સંતેવ પડ્યા છતાં આગળ
જવાય દોર તરસામિન્નમિદુકક—તે ખોડું કાપેડું નિષ્કળ ચાલે

સાતરું વ્રત.

[illegible]

શ્રી પ્રતિકભણ સુત્ર

સંવિદુઃ—સોપારી, કવિય, એકમી વગેરે મુખવામની મર્ધા ૨૨ વાહન
 વિદુઃ—અશ્વદિ વાહનની મર્ધા ૨૩ વાહનિવિદુઃ—પગખા વગેરેની
 મર્ધા ૨૪ સપખવિદુઃ—વપા, પગખાનાં મુલાની રાગુની મર્ધા ૨૫
 સચિવવિદુઃ—સચિવ (૨૧ સદિન) વરગુની મર્ધા ૨૬ દંવવિદુઃ—જીર્ણ
 એ એકમે પદાર્થની મર્ધા ૨૭ દત્તવિદુઃ—વધા પરિભાણ ક્રીડુ એકે નવા
 એ સિદ્ધ વરગુની એ પ્રમ.એ મર્ધા ૨૮ બાપી કાનની વગુ માટે આશ્ર આદ્યો
 ખાતી કે પીતી તથા કદાચી વગુ આજ બેગવતી કે નહિ કલ્યાણિ ને કૃપ-
 રાંત—એ મર્ધા ૨૯ બાપી એ તે ઉપરાંત ઉવબોગ—એ વગુ કોઈપણ એ
 મરવામાં આવે ને પરિભોગ—એ વગુ વા-વાર બોમવરામાં આપ તે
 ભોગનિભિતે—ભોમવરાની મરણ કરી બોમવરાના પુત્રઆણુ—ભોમ
 વરાની બાપી. અવચવાએ—અપા કપી ૩૩ ત્યા કપી એમવિદુઃ—એ
 ૩૪ એ કરી નિવિદુઃ—અપુ ભેગે કરી ન કરેમિ—કે. કામ ૩૫ નહિ
 મરુસા—મને કરી. વયસા—વચને કરી કલસા—કાવાએ કરી એમવવા
 સાગમાહરભોગ—એમવાર ભોમવરાની વગુ પરિભોગ—વા-વર
 ભોમવરાની વરગુ. કુવિદુઃ—એ પ્રમર. પતને—કરી એ નજા—ને
 એમ છે તેમ કહે છે. બોવણુ કૃષ્ણ—એ બનનો કામ એ કમકમ આપા
 રતો બીજે ભેગ. બોવણુ કૃષ્ણ—બાજ ૩૬ સમજાવાસએ કુ—મારને
 પચઆધિશ—પાચ આશ્ર આશ્ર કનિયવચા—૩૭ ૩૮ ન સમાપ
 રિયવચા—(૫૫) અમવા નહિ તજકહા—તે એમ છે તેમ લેઆડે
 કુ કુ. સચિવાદારે—સચેવ વગુ ખાપો દોષ (૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦ ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦)
 ખાવુ). સચિવપરિભોગદારે—સચેવની સચે ત.એકી વગુ ૧૦૧ ૧૦૨ ૧૦૩ ૧૦૪ ૧૦૫ ૧૦૬ ૧૦૭ ૧૦૮ ૧૦૯ ૧૧૦ ૧૧૧ ૧૧૨ ૧૧૩ ૧૧૪ ૧૧૫ ૧૧૬ ૧૧૭ ૧૧૮ ૧૧૯ ૧૨૦ ૧૨૧ ૧૨૨ ૧૨૩ ૧૨૪ ૧૨૫ ૧૨૬ ૧૨૭ ૧૨૮ ૧૨૯ ૧૩૦ ૧૩૧ ૧૩૨ ૧૩૩ ૧૩૪ ૧૩૫ ૧૩૬ ૧૩૭ ૧૩૮ ૧૩૯ ૧૪૦ ૧૪૧ ૧૪૨ ૧૪૩ ૧૪૪ ૧૪૫ ૧૪૬ ૧૪૭ ૧૪૮ ૧૪૯ ૧૫૦ ૧૫૧ ૧૫૨ ૧૫૩ ૧૫૪ ૧૫૫ ૧૫૬ ૧૫૭ ૧૫૮ ૧૫૯ ૧૬૦ ૧૬૧ ૧૬૨ ૧૬૩ ૧૬૪ ૧૬૫ ૧૬૬ ૧૬૭ ૧૬૮ ૧૬૯ ૧૭૦ ૧૭૧ ૧૭૨ ૧૭૩ ૧૭૪ ૧૭૫ ૧૭૬ ૧૭૭ ૧૭૮ ૧૭૯ ૧૮૦ ૧૮૧ ૧૮૨ ૧૮૩ ૧૮૪ ૧૮૫ ૧૮૬ ૧૮૭ ૧૮૮ ૧૮૯ ૧૯૦ ૧૯૧ ૧૯૨ ૧૯૩ ૧૯૪ ૧૯૫ ૧૯૬ ૧૯૭ ૧૯૮ ૧૯૯ ૨૦૦
 યુદ વગેરે) ખાપો દોષ અપરિપાસિઆસદાભખજિયા—એ વરગુ ૨૦૧ ૨૦૨ ૨૦૩ ૨૦૪ ૨૦૫ ૨૦૬ ૨૦૭ ૨૦૮ ૨૦૯ ૨૧૦ ૨૧૧ ૨૧૨ ૨૧૩ ૨૧૪ ૨૧૫ ૨૧૬ ૨૧૭ ૨૧૮ ૨૧૯ ૨૨૦ ૨૨૧ ૨૨૨ ૨૨૩ ૨૨૪ ૨૨૫ ૨૨૬ ૨૨૭ ૨૨૮ ૨૨૯ ૨૩૦ ૨૩૧ ૨૩૨ ૨૩૩ ૨૩૪ ૨૩૫ ૨૩૬ ૨૩૭ ૨૩૮ ૨૩૯ ૨૪૦ ૨૪૧ ૨૪૨ ૨૪૩ ૨૪૪ ૨૪૫ ૨૪૬ ૨૪૭ ૨૪૮ ૨૪૯ ૨૫૦ ૨૫૧ ૨૫૨ ૨૫૩ ૨૫૪ ૨૫૫ ૨૫૬ ૨૫૭ ૨૫૮ ૨૫૯ ૨૬૦ ૨૬૧ ૨૬૨ ૨૬૩ ૨૬૪ ૨૬૫ ૨૬૬ ૨૬૭ ૨૬૮ ૨૬૯ ૨૭૦ ૨૭૧ ૨૭૨ ૨૭૩ ૨૭૪ ૨૭૫ ૨૭૬ ૨૭૭ ૨૭૮ ૨૭૯ ૨૮૦ ૨૮૧ ૨૮૨ ૨૮૩ ૨૮૪ ૨૮૫ ૨૮૬ ૨૮૭ ૨૮૮ ૨૮૯ ૨૯૦ ૨૯૧ ૨૯૨ ૨૯૩ ૨૯૪ ૨૯૫ ૨૯૬ ૨૯૭ ૨૯૮ ૨૯૯ ૩૦૦
 છાના પ્રાંત કરી અપા દોષ કોઈ વગુ ખાપી દોષ—પ્રાંત ૫૧૧ ૫૧૨ ૫૧૩ ૫૧૪ ૫૧૫ ૫૧૬ ૫૧૭ ૫૧૮ ૫૧૯ ૫૨૦ ૫૨૧ ૫૨૨ ૫૨૩ ૫૨૪ ૫૨૫ ૫૨૬ ૫૨૭ ૫૨૮ ૫૨૯ ૫૩૦ ૫૩૧ ૫૩૨ ૫૩૩ ૫૩૪ ૫૩૫ ૫૩૬ ૫૩૭ ૫૩૮ ૫૩૯ ૫૪૦ ૫૪૧ ૫૪૨ ૫૪૩ ૫૪૪ ૫૪૫ ૫૪૬ ૫૪૭ ૫૪૮ ૫૪૯ ૫૫૦ ૫૫૧ ૫૫૨ ૫૫૩ ૫૫૪ ૫૫૫ ૫૫૬ ૫૫૭ ૫૫૮ ૫૫૯ ૫૬૦ ૫૬૧ ૫૬૨ ૫૬૩ ૫૬૪ ૫૬૫ ૫૬૬ ૫૬૭ ૫૬૮ ૫૬૯ ૫૭૦ ૫૭૧ ૫૭૨ ૫૭૩ ૫૭૪ ૫૭૫ ૫૭૬ ૫૭૭ ૫૭૮ ૫૭૯ ૫૮૦ ૫૮૧ ૫૮૨ ૫૮૩ ૫૮૪ ૫૮૫ ૫૮૬ ૫૮૭ ૫૮૮ ૫૮૯ ૫૯૦ ૫૯૧ ૫૯૨ ૫૯૩ ૫૯૪ ૫૯૫ ૫૯૬ ૫૯૭ ૫૯૮ ૫૯૯ ૬૦૦
 અદિ. કુપિસિઆસદાભખજિયા—મ.ડી રીતે ૫૧૧ ૫૧૨ ૫૧૩ ૫૧૪ ૫૧૫ ૫૧૬ ૫૧૭ ૫૧૮ ૫૧૯ ૫૨૦ ૫૨૧ ૫૨૨ ૫૨૩ ૫૨૪ ૫૨૫ ૫૨૬ ૫૨૭ ૫૨૮ ૫૨૯ ૫૩૦ ૫૩૧ ૫૩૨ ૫૩૩ ૫૩૪ ૫૩૫ ૫૩૬ ૫૩૭ ૫૩૮ ૫૩૯ ૫૪૦ ૫૪૧ ૫૪૨ ૫૪૩ ૫૪૪ ૫૪૫ ૫૪૬ ૫૪૭ ૫૪૮ ૫૪૯ ૫૫૦ ૫૫૧ ૫૫૨ ૫૫૩ ૫૫૪ ૫૫૫ ૫૫૬ ૫૫૭ ૫૫૮ ૫૫૯ ૫૬૦ ૫૬૧ ૫૬૨ ૫૬૩ ૫૬૪ ૫૬૫ ૫૬૬ ૫૬૭ ૫૬૮ ૫૬૯ ૫૭૦ ૫૭૧ ૫૭૨ ૫૭૩ ૫૭૪ ૫૭૫ ૫૭૬ ૫૭૭ ૫૭૮ ૫૭૯ ૫૮૦ ૫૮૧ ૫૮૨ ૫૮૩ ૫૮૪ ૫૮૫ ૫૮૬ ૫૮૭ ૫૮૮ ૫૮૯ ૫૯૦ ૫૯૧ ૫૯૨ ૫૯૩ ૫૯૪ ૫૯૫ ૫૯૬ ૫૯૭ ૫૯૮ ૫૯૯ ૬૦૦
 ખાપી દોષ—મ.ડા. વગેર. કુપિસિઆસદાભખજિયા—જાગ દોષ ન
 નાખી કુપિસિઆસદાભખજિયા—જાગ દોષ (સી.ડા.ગા. ૧. ૨. ૩. ૪. ૫. ૬. ૭. ૮. ૯. ૧૦. ૧૧. ૧૨. ૧૩. ૧૪. ૧૫. ૧૬. ૧૭. ૧૮. ૧૯. ૨૦. ૨૧. ૨૨. ૨૩. ૨૪. ૨૫. ૨૬. ૨૭. ૨૮. ૨૯. ૩૦. ૩૧. ૩૨. ૩૩. ૩૪. ૩૫. ૩૬. ૩૭. ૩૮. ૩૯. ૪૦. ૪૧. ૪૨. ૪૩. ૪૪. ૪૫. ૪૬. ૪૭. ૪૮. ૪૯. ૫૦. ૫૧. ૫૨. ૫૩. ૫૪. ૫૫. ૫૬. ૫૭. ૫૮. ૫૯. ૬૦. ૬૧. ૬૨. ૬૩. ૬૪. ૬૫. ૬૬. ૬૭. ૬૮. ૬૯. ૭૦. ૭૧. ૭૨. ૭૩. ૭૪. ૭૫. ૭૬. ૭૭. ૭૮. ૭૯. ૮૦. ૮૧. ૮૨. ૮૩. ૮૪. ૮૫. ૮૬. ૮૭. ૮૮. ૮૯. ૯૦. ૯૧. ૯૨. ૯૩. ૯૪. ૯૫. ૯૬. ૯૭. ૯૮. ૯૯. ૧૦૦)
 ૫૧ પ્રારતી વગુ ખાપી દોષ ને અતિવર કાએ કમકમ—૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦ ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦
 સમજાવ સમજુ—મ.ડા.ને
 અવરાના કામ કનિયવચા—અવરા ન બધાપાનિયવચા અ-૨-૧. નહિ
 નજા—એમ છે ૧૫ તે આસેડે—કુ. ૧. દેઆસેડે—અમિએ
 વગર ૧૫ દેવ (મુદાસદિ) વગુકમે—એ. ૧. એ. ૨. ૩. ૪. ૫. ૬. ૭. ૮. ૯. ૧૦. ૧૧. ૧૨. ૧૩. ૧૪. ૧૫. ૧૬. ૧૭. ૧૮. ૧૯. ૨૦. ૨૧. ૨૨. ૨૩. ૨૪. ૨૫. ૨૬. ૨૭. ૨૮. ૨૯. ૩૦. ૩૧. ૩૨. ૩૩. ૩૪. ૩૫. ૩૬. ૩૭. ૩૮. ૩૯. ૪૦. ૪૧. ૪૨. ૪૩. ૪૪. ૪૫. ૪૬. ૪૭. ૪૮. ૪૯. ૫૦. ૫૧. ૫૨. ૫૩. ૫૪. ૫૫. ૫૬. ૫૭. ૫૮. ૫૯. ૬૦. ૬૧. ૬૨. ૬૩. ૬૪. ૬૫. ૬૬. ૬૭. ૬૮. ૬૯. ૭૦. ૭૧. ૭૨. ૭૩. ૭૪. ૭૫. ૭૬. ૭૭. ૭૮. ૭૯. ૮૦. ૮૧. ૮૨. ૮૩. ૮૪. ૮૫. ૮૬. ૮૭. ૮૮. ૮૯. ૯૦. ૯૧. ૯૨. ૯૩. ૯૪. ૯૫. ૯૬. ૯૭. ૯૮. ૯૯. ૧૦૦
 નીતે દોષ—૧૫. ૧૬. ૧૭. ૧૮. ૧૯. ૨૦. ૨૧. ૨૨. ૨૩. ૨૪. ૨૫. ૨૬. ૨૭. ૨૮. ૨૯. ૩૦. ૩૧. ૩૨. ૩૩. ૩૪. ૩૫. ૩૬. ૩૭. ૩૮. ૩૯. ૪૦. ૪૧. ૪૨. ૪૩. ૪૪. ૪૫. ૪૬. ૪૭. ૪૮. ૪૯. ૫૦. ૫૧. ૫૨. ૫૩. ૫૪. ૫૫. ૫૬. ૫૭. ૫૮. ૫૯. ૬૦. ૬૧. ૬૨. ૬૩. ૬૪. ૬૫. ૬૬. ૬૭. ૬૮. ૬૯. ૭૦. ૭૧. ૭૨. ૭૩. ૭૪. ૭૫. ૭૬. ૭૭. ૭૮. ૭૯. ૮૦. ૮૧. ૮૨. ૮૩. ૮૪. ૮૫. ૮૬. ૮૭. ૮૮. ૮૯. ૯૦. ૯૧. ૯૨. ૯૩. ૯૪. ૯૫. ૯૬. ૯૭. ૯૮. ૯૯. ૧૦૦

કરાતી તેનાં બાઈ બાવળો વેપાર કર્યો દોલ. ફેડોડમ્મે— પૃથ્વીનાં પેદ
ફેડાવવાનો વેપાર કર્યો દોલ (કુચ વાવ આદિ કરાવવાનો). કંતવા-
લિજ્જે—દાથીઈન વગેરેનો વેપાર કર્યો દોલ ફેડવાલિજ્જે—ચમરી
ગ્રાવ વગેરેના વાગનો વેપાર કર્યો દોલ. રસવાલિજ્જે—મદિરાદિકના રસનો
વેપાર કર્યો દોલ. લગ્નવાલિજ્જે—લાગ વગેરેનો વેપાર કર્યો દોલ વિ-
સવાલિજ્જે—વિષ (ઝેર) નો વેપાર કર્યો દોલ. જંતુપીડણુકમ્મે—ધાળી,
સંઘા વગેરે વગેરેનો વેપાર કર્યો દોલ. નિલંબુકમ્મે—જગદ, ધોડા વ
ઝેરના અવસ્થા સમાવેશનો વેપાર કર્યો દોલ. હવગિદાવલિયા—દાવાનગ
સગાઓ દોલ રાર-સગવર. કદ—કદકુંડ તસાગ—તમાર. પરિસા-
સલિયા—ડોરવાગ દોલ અસદગ્જુપીસલિયા—દોર તથા ગુમામ
આદિને કોડેરી કોડેરીને વેપાર દોલ. તરસામંછામિદુકડ—મે ખોડું
કરેલું નિષ્ક થાલે.

આહર્મુ મત.

આહર્મુ મત અભુત્યાદંતુ—સ્વાર્થ વિના આત્મા કંડાય છે. વેર-
મતુ—(તેરી) નિર્ભય જં મહોવિદ્યે—ચાર પ્રકારે અભુત્યાદંતુ—અર્થ
વિના ૧૬ ૧૬ ને પગલને—ને કડે ૭ તંજાદુર—જેમ જે તેમ. અવજઠ-
જાચરિય—અર્થ તમા મો. પાન મંડળી (મહી મિનભુ કરાધી)
પમાયઃચરિય—પ્રમ. ૬ કરાધી (અ.ગમરી થી, તેજ વગેરેનાં સામ ઉડાઈ
સામચાલી ૯૧ દિમા પાવ જે) હુજેપયાજુ—વિસા પાવ એવાં ઠમે
(જરી, મંડ, મુરી વગેરે) અપાધી, પાવક્રમેપચેસ—પાવ,
કમ્મે ૭૧૬ કંડળી એકુચાઅકમાવજુત્યાદંતુ—અર્થ વિદ્યાનાં પાવ.
કંડચાતપચાજુ—એકની બધી અવજુત્યાએ—અર્થ સુધો જુડું
તં મુરી. કુલિડું—મં કાલે નિચિદેજુ—વજુ જોતે કરી ન કરેમિ—કો
એવાને ૧૬ ૧૬ ને અવજેમિ અવેમ પાને તેમ કરાવુ નહિ મજુરા—મને
કો ૧૬ ૧૬—વગેરે કંડ કાયમ—કાળે કરી એવાઅકમાવજુ-
ત્યાદંતુ—૧૬ ૧૬ વિદ્યાના ૧૬ આર તે પ પ વેરેમજુ—નજુ દેવાના. મત-
જુ પંડ-૧૬ ૧૬ અવજુત્યા—નિચાર અલિજુત્યા—અર્થ ન મ
અવજુત્યા—અવજુત્યા નહિ નજુદા-૧૬ ૧૬ જે તેમ ને આહર્મુ-
૧૬ ૧૬ કંડેકે-૧૬ ૧૬ કરી મત ૧૬ ૧૬ કુકુલ—૧૬ ૧૬ મો
૧૬ ૧૬ ને હુરિએ—જેમ તેમ નામ ૧૬ ૧૬ વજુ દાહદવ સંજુગ વિ-
મંજુ—૧૬ ૧૬ કંડિઅને એક. કો નજુ દોલ ઉદકેમવરિમેગ

ખરિતે—એકવાર ભોમવાય તેરી તથા વારંવાર ભોમવાય તેરી વસ્તુ ઉપર
ખાસત રહો દોષ. તરસમિછામિદુઃખ—તે જોડું કીધેયું નિખળ થાને.

નવમું મત.

નવમું સામાયિકમત—સમગ્રપ સામાયિકું મત. રસવજોમનું—
પાપન્ય કામથી. વેરમણું—નિવર્તું છું. જાવનિધમ—ત્યાં સુધી મર્યાદા
હીધી છે ત્યાં સુધી પશ્ચાત્તાસામિ—શુભ જોમને સેવું. દુવિદું—જે કારણે
તિથિદેવું—જણે જોએ કરી ન કરેમિ—પાપનું કામ હું કહી નહિ. ન
કારવેમિ—ખીન પામે કરાવું નહિ. મળુસા—મને કરી. વયસા—વયને
કરી. કાયસા—કાપાએ કરી. એરી મારી તમારી સદ્ગુણા પાપણા કરી
સામાયિકો. ખાસર આવે અને સામાયિક કરી દોષ તે વારે રપજનાએ કરી
શુદ્ધ થોળે. એવા નવમા સામાયિક મળના, પંચ અમકપાસ-પાંચ અનિ-
માર. જાણિયવ્યા—જાણવા. ન સમાયરિયવ્યા—જાણવા નહિ. તંજદ્વા-
તે જેમ છે તેમ. તેઆસોડું—તે કહું છું. ગણુદુપડિદ્વાણિ—સામાયિકમાં
મન માહું વતું દોષ. વયદુપડિદ્વાણિ—વયન માહું વતું દોષ. કામદુપ-
ડિદ્વાણિ—કાપા માહી વરતાવી દોષ. સામાયકપરસાક—સામાયિક કીધું
મિ ડાં. અકરણીયાએ—જરાજર કીધું કે નહિ તેની ખબર ન રહી દોષ.
સામાયિકસ—સામાયિક કીધું મિ તે. અજુરકિયસાકરણ્યાએ—પૂરું
થવા વિના પાપનું દોષ. તરસમિછામિદુઃખ—તે જોડું કીધેયું નિખળ થાને.

દશમું મત.

દશમું દેશવગાસિકમત—દિશાની મર્યાદા બંધવાનું મત (જાણી
જાત ઉપરાંત મિટે જતું નહિ). દિનપ્રતિ પ્રજાત થકી પ્રારંભીને—પ્રતિદિન
દિવસ ઉપરાંતે વખત-સવારથી બીજો દિવસ ઉપરાંત સુધી જાણીને. પૂર્વાદિક
છ દિશા—પૂર્વ દિશા આદિ ૭ દિશાએ. ૧ જેટલી ભૂમિકા. જેટલી મર્યાદા
માહણી રાખી છે—મર્યાદા નાંધી છે એટલે ક્ષવારખા કીધીને માન કરવું
કે આજ ખારે દરેક દિશાએ જાણવા માટે ઉપરાંત જતું નહિ તે ઉપરાંત—
જાણીને દર ઉપરાંત. રસમિછાએ—પોતાની મર્યાદા દાખાએ જાણે પાંચ
આમવ—કાપાએ જાણે એકદિસાદિક પાંચ આમવ. એવવાના પંચ
આણુ—સેવવાની નાંધી જાણવ્યદોરસ—એક દિવસ તે રાત સુધી દુ-
વિદું—જે કારણે તિથિદેવું—જણું જોએ ન કરેમિ—પાપનું કામ નહિ.
ન કારવેમિ—ખીન પામે કરાવું નહિ. મળુસા—મને કરી વયસા—વ

મને કરી કાપસા—કાપાએ કરી. જેઠલી બૂમિકા મોકળી રાખી છે તેમાંહિ બે દ્રવ્યાદિકની મર્યાદા દીધી છે—મોકળા રાખેલી ધરનીમાં પણ જે બાધી કરી હોય કે આજ આટલા પદાર્થ ઉપલોગમાં લાવવા. તે ઉપરાંત તે હર ઉપરાંત. ઉવભોગ—એકજવાર ભોગવાય એવી વસ્તુ. પરિભોગ—વારંવાર ભોગવાય એવી વસ્તુ. ભોગનિમિત્તે—ભોગની ક્રિયાએ. ભોગવવાના પચ્ચખાણુ—ભોગવવાની બાધી. જાવઅહોરત્ત—એક દિવસ તે રાત સુધી. એગવિહેણુ—એક કરોડે તિવિહેણુ—ત્રણ ભેગે. ન હરેમિ—નહી નહિ. મણસા—મને કરીને. વયસા—વયને કરીને. કાપસા—કાપાએ કરી. એવી મારો તમાગે સદૃશા પરપખાએ કરો દશમું મન કરવાનો અવસર આવે ને કરીએ તે વારે રપચંનાએ કરી શુદ્ધ હોએ એવા દશમા દિસ. વગાસિક પ્રતના પચ્ચઅર્ધઆરા—પાંચ અતિચાર. જાણિયવ્યા—જાણવા. ન સમાંધરિયવ્યા—આચરવા નહિ. તંજદા—તે જેમ છે તેમ. તે આસોઈ—કર્તુ-ક્રુ. આણવણુપડે—કાંઈ વસ્તુ મંગાવી ઉપયોગ કીધો હોય. ખીજ પાસે વસ્તુ મંગાવી હોય. પેસવણુપડે—ચાકરનો ઉપયોગ, ચાકર મોકલીને વસ્તુ મંગાવી હોય; સદૃશિયાએ—દશરો ઉપયોગ, સાદ કરીને હર ઉપરાંતથી બોલાવ્યો હોય. રૂવાણુપડે—પેતાનું રૂપ દેખાડીને ગાળે બોલાવ્યો હોય. બાહીઆ—આડે. પાંચસપચોવે—કાંઈ નાંખી બોલાવ્યો હોય. તરસમિચ્છામિદુક્કડ—તે ખેલું કીધેલું નિષ્ફળ થાએ.

અગીઆરમું પ્રત.

અગીઆરમું પરિપૂર્ણપાપવ્રતન—પાપરહિત ચર્ચ સંવરે કરી આત્માને પોષવે તેનું મન અસહુ—અન. પાણું—પાણી. આર્ધમં—મેવાની જાત. સાઈમંના—મુખવાસ-સોપારી આદિક ખાવાની. પચ્ચખાણુ—બાધી. અર્ધસના પચ્ચખાણુ—મૈથુન સેવવાની બાધી. મણીસાવનના પચ્ચખાણુ—મણી. સોનું વગેરે રાખવાની બાધી. માલાવતંગ—માળા વગેરેની. વિષેવણુના—વિલેપન કરવાની. પચ્ચખાણુ—બાધી. સ્ત્રય—ચંદ્ર, હથીવાર મુસલદિક—સર્વેશ વગેરે. સાવજીએગના પચ્ચખાણુ—પાપનું કામ કરવાની બાધી. જાવઅહોરત્ત—રાત દિવસ સુધી. પચ્ચણુવા-સામિ—એ પ્રમાણે આચરીશ દુવિદુ—એ કરો. તિવિહેણુ—ત્રણ ભેગે. ન હરેમિ—પાપ કાં નહિ. ન હારેવેમિ—ખીજ પાસે કરાવું નહિ. મણસા—મને કરી વયસા—વયને કરી. કાપસા—કાપાએ કરી. એલ-વીસદ્દણુ—કરવાની મક્કા યાત્રા. પરપખા કરી—પરપખા કરીએ પેળો કરવાનો વખત આવે પેળો કરીએ તે વારે દેશનાએ કરી શુદ્ધિ હોએ—તે

વખત સક્રિયમુજ્જ શુદ્ધ હોજે. એવા અગ્નીઆરમા પરિપૂર્ણ—પ્રતિ પૂર્ણ
પ્રાપ્ત્યનના—સંવરે આતમાને પેતવાના નવના પંચઅર્ધવાશ—પાંચ
અતિમાર જાગ્રીયજ્ઞા—જાગ્રુજા. ન સમાધિયજ્ઞા—આચરણ નહિ. તં-
જાગ્રા ને આસાદ—તે જોય છે તેમ કહું છું અપરિસેદિય—જાગ્રા
તપ સીને જોય ન દોલ. દુષડિસેદિય—માડી રીને જોયા દોલ. સેઝસ-
ધારએ—પાટ વગેરે મેળ તથા પધારીને, અપમજિજ્ઞય—પોંચું ન દોલ
દુષમજિજ્ઞય—માડી રીને પોંચું દોલ. સેઝસ-ધારએ—સેળ-પધારીને,
અપરિસેદિય—તપસીને જોય ન દોલ. દુષડિસેદિય—માડી રીને જોય
દોલ ઉચ્ચારપાસવજુભિ—દિશા તથા પેશાને જવાની જગ્યાને. અ-
પમજિજ્ઞય—પોંચું ન દોલ. દુષમજિજ્ઞય—માડી રીને પોંચું દોલ ઉચ્ચા-
રપાસવજુભિ—દિશા તથા પેશાને જવાની જગ્યાને. પાસદુસ-
પોષા કોષા છે તેમાં, સમ્ભ—અમાર કરે. અઝાલુપાસવજુ—પેતારી
શિવા આધો પાડી કોષો દોલ. તરસમિજ્ઞાનિદુસ—તેમાં વચેનું જાપ
નિદ્રા થાજે.

ધારમું નવ.

ધારમું અતિધિ—જોડી નિધિ નથી (સાધુ આદાર એવા આને જી
કોઈ ખાસ નથી) સંવિભાગમન—જમ કરવો એટલે આદાર કરતી
વખત ચિંતણું કરી છે જે સાધુ પચારે નો મદિયી આધુ. સમજેનિ
જાંચ—નિર્મલ સાધુને. કામુ—જાગ્રા ગદિન. એસનિજેલું—દેવ રદિન
એસનું—જાગ્રા પાળું—જાગ્રી. આડમ—મેલે. સાર્ડમ—મુખવા-
સ. વચે—વચ પડિગદ્—વાચ કંબલ—કાંમળી. પાષપુષ્પેલું—
પાશરવાનું લુપડ. પાદિયાર—આપીને જાગ્રા મેરાવ તેરી વત્ત (તે કહે
છે). પીડ—જાગ્રા દેસમ—જાગ્રી. સેજ—જવા. સચારએલું—
તરણા વગેરની પધારી. ઉસદ—એસદ. એસકએલું—પગી વત્તપી થ-
એલ જોગી વચે. પડિસાએમાલું—પ્રતિષ્ઠા કરતાં વર્ત (આપનાં વર્ત)
ચિદામિ—વિચરીત એદુપિસદુદ્ધા—જદા પદ્મપ્રાએ—કેરોલ સ્વ-
કુની જોગવાઈ મંગ, મુજ્જતા આદાર પાળું પદોસવીએ તેવારે
દેસાસાએ કરી મુદિ દોજે એદુવા આરમા અતિધિસંવિજ્ઞા
મનના—ખાસ નિધે નહિ કરે જાવ કરી ચિતવવાના નવન. પંચ-
અર્ધવાશ—પાંચ અતિમાર અનિજ્ઞા—જાગ્રુજા. ન સમાધિયજ્ઞા—
આચરણ નહિ. તંજાગ્રા—તે જોય છે તેમ તે આસાદ—તે કહું છું.
સંવિતનિમેષધિ—જ્યેન વાગુની કંપર જ્યેન વત્ત કુની દેવ

સચિતપેદુજિયા—જયેન વસ્તુથી સચેન વસ્તુ ઘંટી દોવ. કાસાઈક્રમે—
કાળ-વદી ગમે દોવ, જાગી ગયેલી કે ખોરી થયેલી વસ્તુ આપી કેમ
પરોવએસે—સાધુને વહોરાવવાનું જોખને કહે (સાધુ આવે તે વખતે
પોતે ન આપતાં જોખને હુકમ કરે). મન્દરિયાએ—નનઃકર્ષને અર્થકર
કામો દોવ. તસ્સમિન્જામિદુક્કડં.—તે ખોટું કાચેનું નિર્મળ માત્રે.
સંચારાનો પાઠ.

અપહિમ—જીલું કંઈ કામ કરવું રહ્યું નથી મારનું તિય—વંદિત-
મરણને અતે. સંલેદુજી—આત્માને પાપના કામથી દૂર કરવે. પોષક
શાસા—ધંધારો કરવાની જગ્યા. પૂંછને—વાગી સાફ કરીને. ઉચ્ચાર-
માસવજી—દિશા તથા પેસાજની. જુમિકા—જગ્યા. પડિલેદુને—નજરે
જોઈને. ગમતુગમતુ—જતાં આવતાં છવ ચંપાણા દોવ તેનું. પડિક-
મીને—પ્રાપ્તિના લઈને દર્શાદિક્ષયાદે—કામ વગેરેની પથારી
સંધરીને—પાયરોને. દર્શાદિક્ષયાદે—કામ વગેરેની પથારી ઉપર
દુરહિને—જેસીને. પૂર્વ તથા ઉત્તરદિશા—પૂર્વ કે ઉત્તર દિશા તરફ.
પથ્યકાદિક—પથાંડી વાગી અથવા સ્થિત પ્રમાણે. આસને બેસીને—
આસન વાળીને. કરયલ—એ હાથ સંપગ્મહિય—જોડીને. સિરસાવ-
તય—માથાને આવડાન કરી. મત્યએઅન્નસિક્કુ—માથા ઉપર ને હાથ
જોડેલા રાખી એવ—એમ. વચ્ચાસો—કહે નમેત્તુજી—નમસ્કાર દોખે.
અરિદુંતાણું—અરિહત દેવને જામવંતાણું—મયવંતને. ગવર્ધન-
તાણું—તે ઠેક મુક્તિ પડેંઆ સુધીના પાઠ (જે સામાયિકને અંતે છે
તેટલો કહેવો) એમ અનંતાસિક્કને નમસ્કાર કરીને વર્તમાન પેતાના
ધર્મગુરુ ધર્માચાર્યને નમસ્કાર કરીને પૂર્વે જે વન આદ્યો છે. તેઆલેઈ—
સંજ્ઞાકરિને પડિકમી—પ્રાપ્તિના લઈને નિંદી—(આત્માની સામે) નિંદા
કરીને નિસદસ થઈને—સત્ત્વ રહિત થઈને. સવ્યપાણાઈવાય—સર્વ
પ્રકારે છવ દિંસા કરવાની. પચ્ચખામી—બંધી કરીને. સવ્યમુસાવાય-
પચ્ચખામી—સર્વ પ્રકારનું ભુકું બોણવાની બંધી કરીને. સવ્યઅદીના-
શાણુપચ્ચખામી—સર્વ પ્રકારની ચોરી કરવાની બંધી કરીને. સવ્ય-
મેદુજીપચ્ચખામી—સર્વથા મેયુનની બંધી કરીને સવ્યપરિગાડુપચ્ચ-
ખામી—સર્વથા દોષના રાખવાની બંધી કરીને. સવ્યકોદપચ્ચખામી—
સર્વથા ક્રોધ કરવાની બંધી કરીને. અવમિન્જાદસણસણ—તે અન્ય ધર્મ
સેવવો તથા હાથ રાખવું ત્યાં સુધીના જે અલાર પાપાયાન આગળ કહેવાયે
ત્યાં સુધીની. અકરજિદ્દએમ—કરવા જોય નહિ તેની. પચ્ચખામી—

ખંધી કરીને. જાવણવાએ—જ્યાં સુધી જુગું ત્યાં સુધી. તિવિહુ—જળ
 કરે છે. તિવિહુ—જળ જોને કરી. ન કરેમિ—દૂધાપ કાં નદિ.
 ન કરેયેમિ—ખીજા પાસે કરાવું નદિ. કરેનંનાજીગળુ—કાર્મ પાપ કરે
 તે જાતું જાણું નદિ. ખજીસા—મને કરી. વચસા—વચને કરી. કાપસા—
 કાપાએ કરી. એમ અગરે પાપરથાનક—પાપનાં દેખાણું, પચ્ચખીને—
 ખંધી કરીને. સર—સર્વ. અસજું—ખન. પાજું—પાણી પચ્ચખી—
 મેરો. ગાઈમ—મુખવાસ. અદિવિહુપિયાદાર—એ આર પ્રકારના બા-
 હારની. પચ્ચખી—ખંધી કરીને. જાવણવાએ—જુગું ત્યાં સુધી. એમ
 આરે આદાર પચ્ચખીને જ—જે. પિય—પિય ઈમશરીર—આ
 માં કરો. કંઈ—કંઈકે. કંઈ—કંઈકે. તિતરાન; પિય—પિય માજુન—
 મનને જોખીતું જાગ્રમ—મનને જાગ્રવદાસુ—નિજ—ધારા દેનર વિ.
 સારીય—વિધાસતું દેખાણું. સમય—માનસા ચોગ. આજુમય—વિશેષ
 માનસા ચોગ બહુમય—પણ માનસા ચોગ. બહુકરેકમસમાજ—
 ધરેજાના કામના સમાન. રથજુકરેકગળુપ—રનના કરેલીમા સમાન. આ-
 જુરેલીય—રથે મને કાક વાપ આજુકેલું—રથે મને તાપ લાગે આજુ-
 ખુદા—રથે મને જુખ લાગે. આજુ પીવામા—રથે મને તરસ લાગે
 આજુબાસા—રથે મને સર્વ કરે આજુધોરા—રથે ધોર જવાડી જાય.
 આજુકેરા—રથે મને કાંમ કરે આજુમસમા—રથે મહોર કરે.
 આજુવાદિય—રથે મને બાધી કાળે પિત્રીય—પીત્ર જનમે. મં-
 બિમ—મંબેમ થાય. સજિયાકથ—સનિવાન થાય. પિવિહુરોગાયકા-
 રથે વિવિધ પ્રકારનાં રોગ કાળ થાય. પરિસેહાવસમા—(ઉપસર્મ))
 ખારીસ જાતના પરીસક તથા દેવ દિગ્ધી કરામણી. ફેસાકુસનિ—મેરી
 રીતના રપઈ થયે જો એયપિયજું—એવુ માં કરીરે વદાજું તે. અદિ-
 મિહિ—મિહિ. ઉસરનિમારોહિ—જાસોખાસ સુધી. ચોસિસમિ-
 તજું જું. નિકટ—એમ કરીને. એમ સારીય ચોસિસપીને—કરીને
 તજી રીતે કાંઈઅજુવકખમાનિ—કાગે અજુવકનો કામ (જીવવાની
 ખાસ તથા મરજુનો જાવ ન રખનો.) વિહરનિ—વિરે. દેરુધી
 સદગુણ પૂરપૂણ કરીએ—મેરી બહારે પૂરપૂણ કરીએ. કચરાના
 જાવણે સંધારો કરીએ. નિધારે ફેરસનાએ કરી મુદ્ધિ હોએ—પર
 સનિ પ્રમાણે મુદ્ધિ જાએ. એવા અવકાશ આરેજીતથ—મરજુને જાતે
 કંઈવરુ ખાજી નદિ. સંસેદુણ—ખાજીને માઈ કમઈ દૂર કાચ-
 ફેસા—કાચ કરવાના. આરુદુણા—ખાજીના કરવાના. પચ્ચખ

ધ્યાસ—પાંચ અતિચાર, જાણિયવા—મનુષ્ય. ન સમાધાનવા—
આચરવા નહિ. તંજાદા તે આલોકિ—ને જેમ છે તેમ કદ' ૧૨. હંદકો-
ગાસંસપડિમે—આ લોકને વિષે સુખની વાંછના કરી દેવા કે મરી ગયા
પછી મોટા રાગ થાજે. પરસોગારસપડિમે—પરસોગારને વિષે સુખની
ધમ્મ કરી દેવા કે મદર્થિક દેવા થાજે. જીવીગારસપડિમે—જી-
વની ધમ્મ કરી દેવા કે જીવું જીવું નો હીક. મરુગારસપડિમે—મર-
ણની ધમ્મ કરી દેવા કે કુલ પામું છું મારે જક મરી જાજે' તેા હીક
હામસોગાસંસપડિમે—હામ ભોમની ધમ્મ કરી દેવા. તરસમિચ્છમિ
દુઃકડ—તે ખેડું કાપેલું નિષ્ફળ થાળે. એમ સમજિત પૂર્વક—એમ
પૂર્વે કથાં તે સમજિતના પાડથી. આરગ્ન સંકેપગારાદિત—ગાર વા
સંધારાના પાક સદિન તથા નવાલું અતિચાર, એહને વિષે જે લોક
અતિક્રમ—(કરેલી બધીમાં દેવના ચાર પ્રકાર છે તેમાં) અતિક્રમ એ-
ટલે બધી કરેલી વસ્તુ કરવાનું મન કરવું અનિક્રમ—ને વસ્તુ કરવા
તરફ આસ્થો તે દેવ. અતિચાર—ને વસ્તુ હાથમાં લીધે તે દેવનું નામ.
અભ્યાચાર—તે વસ્તુ ભોગને એટલે બધી બાને તે દેવનું નામ, જાણ-
તાં અજાણતાં મન, વચન, કાયાએ કરી સેવ્યો દેવ, સેવરાગ્યો દેવ,
સેવતા પ્રત્યે રૂઢ જાણ્યું દેવ તે અનંતાસિદ્ધ દેવગાની સામે મિચ્છા-
મિદુઃકડ—નિષ્ફળ થાળે.

અદાર પ્રકારનાં પાપસ્થાનક.

૧ પ્રાણાતિપાત—જીવિકંસા. ૨ મૃપાવાદ—ભુકું બોલવું. ૩ અન-
તાદાન—ચોરી કરવી ૪ મીથુન—બી સેવવી. ૫ પરિમદ—દોષ ૬
કોધ—રીસ. ૭ માન—અદકાર. ૮ આયા—કપટ. ૯ લોભ—
તુષ્ટા રાખવી. ૧૦ રાગ—પ્રીતિ ૧૧ દ્વેષ—અંદેખાઈ. ૧૨ કંસેશ—
કજીઓ. ૧૩ અભ્યાખ્યાન—આગ ચાલવું. ૧૪ પેશુન્ય—ચાડી કરવી
૧૫ પરપરિવાદ—પારકું વાકું બોલવું. ૧૬ રમ્યઅરમ્—(રતિચરતિ)
પુત્રો-વિગીરી. ૧૭ આયામેસો—કપટ સકિત ભુકું બોલવું. ૧૮ મિચ્છા-
દંસણુસત—ખોડી ચઢા તથા ઘસ રાખવું. એ અદાર પાપસ્થાનક
સેવા દેવ, સેવરાગ્ય દેવ, સેવનાં પ્રત્યે રૂઢ જાણ્યું દેવ તે અનંતા
સિદ્ધ દેવગાની સામે મિચ્છામિદુઃકડ.—પાપ નિષ્ફળ થાળે.

પચ્ચીસ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ.

૧ અસિમહિકમિથ્યાત્વ—મરા ખોટાંની ખમર વગર ખોટાને પછી
રહે, મુકે નહિ તે ૨ અણસિમહિકમિથ્યાત્વ—જ્યા દેવ ને બધા ચુકેને

માને. ૩ અભિનિવેશિતમિથ્યાત્વ—તર્કીકરનો માર્ગ જાણે ને ઉપદેશ
અન્ય ધર્મનો જાણે. ૪ સંસારિતમિથ્યાત્વ—કયો મત જાણે ને કયો મત
ખોટો તે નહીં ન હરે જાણે સંસાર વડે તે. ૫ અભ્યાસોગમિથ્યાત્વ—જેમાં
બીજાનું જાણુપણું ન હોય તે. ૬ લોકિકમિથ્યાત્વ—લોકોને વિષે જે દેવ
કરી બેસાડયા દોષ તે તથા દોષી ગુણો તથા તેમના નામમાં જે પ્રવર્તે જાણે
માણે તે. ૭ લોકોત્તરમિથ્યાત્વ—તર્કીકર દેવની માનતા કરે કે હાથું કામ
થાય તો જામ કરીશ, તે તથા જાણી લાઘવે કાંઈ મત કરે તે. ૮ કૃપરા-
વચનમિથ્યાત્વ—જાણે જેલક પાખડીના મનને માણે. ૯ અજ્ઞાને જીવ
સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૦ જ્ઞાને અજ્ઞાન સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૧ સાધુને
કુસાધુ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૨ કુસાધુને સાધુ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૩
જિન મારગને અન્ય મારગ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૪ અન્ય મારગને
જિન મારગ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૫ અધર્મને ધર્મ સરહદે તો મિથ્યાત્વ.
૧૬ ધર્મને અધર્મ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૭ જાણ કર્મથી જે નથી મુક્તિ
તેને મુક્તિ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૮ જાણ કર્મથી જે મુક્તિ તેને નથી
મુક્તિ સરહદે તો મિથ્યાત્વ. ૧૯ જિન મારગથી જાણું પણે તો મિથ્યાત્વ.
૨૦ જિન મારગથી અધિક પણે તો મિથ્યાત્વ. ૨૧ જિન મારગથી વિપ-
રીત પણે તો મિથ્યાત્વ. ૨૨ અવિનય મિથ્યાત્વ. ૨૩ અધિક મિથ્યાત્વ.
૨૪ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ. ૨૫ અજ્ઞાતના મિથ્યાત્વ. ૨૬ પચ્ચીશ પ્રકારનું મિથ્યા-
ત્વ સેતું હોય, સેવરાખું હોય, સેવતાં પ્રત્યે રક્તું જાણું હોય તો તરસા-
મિથ્યામિદુક્કડ—તે પાપ નિબુજ ધાળે.

ચૌદ સ્થાનકમાં સમુદ્ધિ મ જીવ ઉપજે છે તે.

૧ ઉચ્ચદેશુવા—વહીનીતમાં ઉપજે તે. ૨ પાસવણેશુવા—સધુ
નીતમાં ઉપજે તે. ૩ ખેતેશુવા—જાણનામાં ઉપજે તે. ૪ સઘાણેશુવા—
શીટમાં ઉપજે તે. ૫ વતેશુવા—વચનમાં ઉપજે તે. ૬ પિતેશુવા—પી-
તોડામાં ઉપજે તે. ૭ પુએશુવા—પરમાં ઉપજે તે. ૮ સોણીએશુવા—
રૂપિમાં ઉપજે તે. ૯ મુકડેશુવા—વીરમાં ઉપજે તે. ૧૦ મુકપોગલપરિ-
સાદિએશુવા—વીરના પુરુષ મુક્તિને જાણે તથા તેમાં ઉપજે તે. ૧૧ વિ-
ગયજીવકલેવરેશુવા—જીવના પછી રહેલા કલેવરમાં ઉપજે તે. ૧૨
કલ્પીપુરુષજોગેશુવા—જો પુરુષના સંજોગથી ઉપજે તે. ૧૩ ક નગરનિ-
ધમજેશુવા—નગર માટેની જાણમાં ઉપજે તે. ૧૪ સવ્યઅસુદ્ધાજેશુવા—
અર્ધાં મંદજીનાં ઠેકાણુંમાં ઉપજે તે, એ ચૌદ સ્થાનકના જીવની વિ-
શદ્ધ હોય તો મિથ્યામિદુક્કડ.

સમણ-સૂત્ર.

પહેલું સૂત્ર.

કચ્છમિ—ઈયું પું. પડિમિડ—પાપનું નિવારણ કરવાને. પગા-
મસિમએ—પરું સુવાલું દોષ. નિગામસિમએ—પરું પાપરણ કરી
સુવાલું દોષ સંધારડવદ્વાએ—સુર્ણ સુર્ણ વચર પુંને પાપું દેરપું
દોષ. પરિયદ્વાએ—પારે વારે એ રીતે પાપાં દેખ્યાં દોષ. આડેદ્વાએ
દાષપમ મોખ્યા દોષ. પસાપજાએ—દાષપમ પુન્યાવિના લાંબા રૂપો
દોષ. છપપસિયદ્વાએ—છ પગી જૂને કરી દોષ કુદએકકશાપએ-
ઉપાડે મોટે ભોલાલું દોષ. હીએ—ઉપાડે મોટે જાંઠ ખાધી દોષ. જ'સા-
હએ—ઉપાડે મોટે જાંઠ ખાધું દોષ. આમિસી—પુંળ્યા વચર ખરપું
દોષ. સસરખામિસી—સએન રને ખરડેવ વચાદિનો રપથ કર્યો દોષ.
આડેકમાડેકાએ—આડુગ આડુગ ઘસો દોષ. મુવજવતીયાએ—રવખા-
ખાદિ બનેઠ તરેલનાં રૂપ દોષો દોષ છત્થીવિપરિયાસિયાએ—બી સંધાને
રવખામાં ભોમ કર્યો દોષ. દિહીવિપરિયાસિયાએ—દપિએ કરી બી
સાથે કોમ કરી દોષ. મજવિપરિયાસિયાએ—મને કરી રવખામાં ભોમ
કર્યો દોષ પાણુમોયજુવિપરિયાસિયાએ—પાણી ભોળન રવખામાં કરેલ
દોષ જેમે—ને મને દેવરીઓ—દિવસ સંગથી. અપધારે કંઓ—
અનિચાર લગ્યા દોષ. તરેસમિચ્છમિદુક્કાં—તે પાપ નિર્ણય થાને

બીજું સૂત્ર.

પડિમમમિ—પાપનું નિવારણ કરી પું મેયરમયરિવાએ—સાવની
પેરે થોડો થોડો આદાર લેવા નતાં. ભિખાયરિયાએ—ભિખા માગવા
નતાં. ઉપાડકમાડ--અપું કમાડ ઉપાડપું દોષ. ઉપાડજાએ--અપુ
કમાડ ઉપાડપું દોષ. સાજા—દૂતરાં વાળી—પાછરાં. રાગ--નગા.
સંધારજાએ--અડીને ૧ જોજ'ગીને નવાલું દોષ. મંડીપાદુડીયાએ--
ખીજા મોઢને વારને રાખેલ લીપું દોષ બહીપાદુડીયાએ--ખામરા ઉપ-
કવા સાઈ કર્યા દોષ ને લીધા દોષ. કજજાપાદુડીયાએ--કાઈ બોનારી
વમેરે સાઈ રાખી મેજપું દોષ ને લીપું દોષ. સઢીએમદુરરગારે--કંઠા
પાપા જાંઠ જગાનારે કંપાંથી મેજુ પાપું દોષ. અપેસજાએ--અનંતે.
પાણુસજાએ--પણીને. અજુમોયજાએ--જરવરાગું બોળલ પાણુ-

સોયણાએ—જીવાનવાળું પાણી લીધું હોય. બીયસોયણાએ—બીજ-
વાળું બોજન લીધું હોય. હરિયસોયણાએ—લીલોત્રીવાળું બોજન લીધું
હોય. પચ્છાકમિયાએ—આહાર વોડોયો પછી કાઈ દોષ લગાડ્યો હોય.
પુરેકમિયાએ—આહાર લીધા પહેલાં કાઈ દોષ લગાડ્યો હોય. અર્ધ-
હુડાએ—નજરે દેખાતું ન હોય ત્યાંથી લાવી દીધેલું લીધું હોય. ફગસં-
દહુડાએ—ઝાયા પાણીનો સ્પર્શ કરી દીધેલો આહાર લીધો હોય. સ્પર્શ-
સદહુડાએ—સચેત રજના સ્પર્શવાળું લીધું હોય. પારિશાદિખાએ—જ્યો-
આહાર લઈને પછી નાંખી દીધો હોય. પારિશાદિખાએ—ખાનો થોડો
ને નાંખી દેવો પછો એવો આહાર લીધો હોય. ઉદ્ધાસણમિખાએ—
વારંવાર વસ્તુ માગી લીધી હોય. જંઉગમેળું—જે ગૃહસ્થી દોષ લગા
હોય. ઉપાયલેસણાએ—પોતાયજી જે દોષ લાગ્યા હોય. અપડિમુદ્ધ-
એવા આત્મપતિક આહાર પાણી. પરિમાહિય—લીંચાં હોય. પડિભુતંવા-
ભોજનમાં દોષ. જંનપરિધિય—જે નાંખી દેવા થોડા દોષ તે નાંખી
લીધું ન હોય. તરસમિચ્છામિદુક્કડ—તે પાપ નિષ્ણ થાને.

ત્રીભું સૂત્ર.

પડિકમમિ—પાપનું નિવારણ કરે છું. આડિકાસ—ચાર વખત
(સવારે, સાંજે, આપલી રાત્રે, પાછલી રાત્રે). રાગઝાધરસઅકરજિયાએ—
જગત પાક ન કર્યો હોય. ઉભયકાસ—જે વખત (સાંજે, સવારે) જાડો
વગરજુસ્સ-ભંડ ઉપકરણ (પાત્રાદિક તથા વસ્ત્રાદિકને). અપડિસેદુખ્યાએ—
નજરે નેવાં ન હોય. દુપડિસેદુખ્યાએ—માડી રીતે નેવાં હોય. અપ-
મજજખ્યાએ—ચોળાં ન હોય. દુપમજજખ્યાએ—માડી રીતે ચોળાં
હોય. અપડિગમે—અતિક્રમ કીયો હોય. (પાપ કરવાનો વિચાર). વર્ધ-
કમે—અતિક્રમ કીયો હોય. (પાપ કરવાને તૈયાર થવો કોમે). અપ-
કારે—અતિચાર તે વસ્તુ કર્યામાં લાગ્યો હોય. અભ્યાયારે—અનાચાર
તે પાપ કીધું હોય. એમિદવસિજો—જે મેં દિસ મંચળી. અપ્યારે-
કર્મ—પાપ કીધું હોય. તરસમિચ્છામિદુક્કડ—તે પાપ નિર્ણ થાને.

ચોથું સૂત્ર.

પડિકમમિ—પાપનું નિવારણ કરે છું. એમવિદે—એક પ્રકારે
અપકરને—અપકરમવત્ (અપ) પડિકમમિ—નિર્ણ છું. દાદિ—
જે પ્રકરણ અવતેજિ—અવતથી. રાગઝાધરજું—ગોનિ પાપન
દોષવતેજું—દોષ વંચ. પડિકમમિ—નિર્ણ છું. નિદિંદાદિ—

તથા પ્રારના દંડથી. મળુદંડે—મનનો દંડ (અણુમ મને). વયદં-
 ડે—વચનનો દંડ કાષદંડે—કાવનો દંડ. પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ
 ધું તિહિંચુતીહિં—તથા પ્રારની મુખિ (ન કરી દોષ તેથી). મળુ-
 ચુતીમિ—મનને શુભ પરિણામે કરી ગાવરી રાખવું. વયચુતીએ—શુભ
 વચનને મોખાવવું. કાષચુતીએ—કાવને મોખરી રાખવી તે. પડિક્રમાભિ—
 નિવર્તુ ધું. તિહિંસદસેહિં—તથા પ્રારનાં સમ્પથી. માયાસદસેહિં—
 કષ્ટ રાખવું તે સમ્પ. નિયાસદસેહિં—નિયાતું એટલે કિયાનું ફળ માગી
 લેવું તે સમ્પ. મિચ્છાદસલુસદસેહિં—જુલોષ થઈ તે સમ્પ. પડિક્રમાભિ—
 નિવર્તુ ધું. તિહિંગારવેહિં—તથા પ્રારના ચર્ચથી કડીગારવેહિં—૧૬
 (નાણા) નો ચર્ચ. રસગારવેહિં—સ્વાદનો ચર્ચ. સાધાગારવેહિં—સાતા
 (શરીરના સુખનો) ચર્ચ. પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ ધું. તિહિંવિરાહણાએ—
 તથા પ્રારની વિરાધનાથી (ભગ્ન લગ્નનાથી) નાણુવિરાહણાએ—
 જ્ઞાનમાં ભગ્ન પડેલો દોષ. કંસજીવિરાહણાએ—સમક્ષિમાં ભગ્ન પડેલો
 દોષ. અશિષ્વિરાહણાએ—આશિષ કર્મમાં ભગ્ન પડેલો દોષ. પડિક્ર-
 માભિ—નિવર્તુ ધું. ચરિવિહિંકપાએહિં—ચાર પ્રારના કપાવથી. કો-
 દકસાએહિં—કોષ કપાવ માળકસાએહિં—અગિમાન કપાવ. માયા-
 કસાએહિં—કષ્ટ કપાવ લોદકસાએહિં—લોભ કપાવ. પડિક્રમાભિ—
 નિવર્તુ ધું. ચરિહિંસત્રાહિં—ચાર પ્રારની સંગ્રાથી (કર્મ) આ-
 દારસત્રાએ—આદારની કર્મ. ભયસત્રાએ—બીક ભાગવરી. મેહુ-
 ભુસત્રાએ—મેયુનની કર્મ. પરિગદસત્રાએ—દોષત વલ્લાકિની કર્મ.
 પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ ધું. ચરિહિંવિકદહાએહિં—ચાર પ્રારની વિક્રાથી
 (પાવની કથા) દર્શીકદહાએ—સ્ત્રીની કથા (૧પાલિક સંગથી). ભત્ત-
 કદહાએ—ભોજનની કથા (સારું નરમું કસા કરવું) દેશકદહાએ—દેશની
 કથાને વિષે (સારું નરમું કહેવું તે). સચકદહાએ—રાખવિષે (સારું
 નરમું કહેવું). પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ ધું. ચરિહિંજલેહિં—ચાર પ્રારનાં
 ખાનથી. અરેહિંજાએહિં—આત્મખાન (ચિત્ત સંગથી ખાન ધરવાથી).
 કદેહિંજાએહિં—વૈદખાન (દિસાકિનું ખાન ધરવાથી). ધમ્મેહિંજા-
 એહિં—ધર્મસંગથી ખાન (ન ધરવાથી) મુકેહિંજાએહિં—શુભ
 ખાન (નિર્મળ ખાન ન ધરવાથી) પડિક્રમાભિ નિવર્તુ ધું. પચં-
 હિંકિરિયાહિં—પાંચ પ્રારની કિયા લાગે છે તેથી (કર્મ લાગે છે).
 કાષવાએ—કાષાએ કરી (અજ્ઞતાએ વરવાથી). અહિંગરજિયાએ-
 અધિગરજી (દયિવાથી) પાઉસીયાએ—બોલ હપર દેવ રાખવાથી.

પારિતાવજિયાએ—જોળને પરિતાવ ઉપજવવાથી. પાણાઈવાયકિરિ-
યાએ—છવદિંસા કરવાથી પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ' છું. પંચલિંકામગુણેદિં-
પાંચ પ્રકારના કામ વધવાના મુલ્યથી. સદેણું—સજ્જાથી—વિષયી ગ્રીત માન
સાંજગવાથી. રૂવેણું—૨૫ નિરખવાથી. રસેણું—૨૫થી, ૨૫૮ લેવાથી.
ગંધેણું—મધેથી, સગંધીઓથી ફાસેણું—૨૫થી—સાગ સાગ ૨૫થી
અંગીકાર કરવાથી. પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ' છું. પંચલિંકામગુણેદિં—પાંચ
મદાવનને વિષે દેવ લાગવાથી. પાણાઈવાયાએવેરમણું—દિંસા કરવાથી
નિવર્તુ' છું. મુસાવાયાએવેરમણું—સર્વવા લુકું બોલવાથી નિવર્તુ' છું.
અદિતાદાણાએવેરમણું—અલુદીપેદું લેવાથી સર્વવા નિવર્તુ' છું. મે-
હુણાએવેરમણું—મૈથુન ચડી નિવર્તુ' છું. પરિગ્રહાએવેરમણું—દોષ
રાખવાથી નિવર્તુ' છું. પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ' છું. (પ્રાર્થન ૬૩૦ મું).
પંચલિંકામગુણેદિં—પાંચ પ્રકારની સુમતિને વિષે દેવ લાગે દેવ તેથી.
દરિયામુખિએ—૨૨૦ આશતાં જોઈને આશતું તે સુમતિ લાસામુખિએ-
બોલતાં દેવ ન લાગે તેનું બોલતું તે સુમતિ. એસજામુખિએ—દેવ
ચંદન આહાર લેતા તે સુમતિ. આયાજુલંકમતનિએવજામુખિએ—
પાનચં, વજને જાતનાએ લેવાં મુજબ તે સુમતિ. ઉચ્ચાર, પાસવજુ,
ખેડસંધાજુ, જડ, પારિકાવજિયામુખિએ—ગ્રાહ, પેશાજ, જાગો,
લીટ, મેલને ૫૨૫નું એસે જાગીને નાંખતું તે સુમતિ. પડિક્રમાભિ-
નિવર્તુ' છું. છલિંકાવનીકાએદિં—૭ પ્રકારના છવની જાતને વિષે દેવ
લાગે દેવ તેથી પુરવીકાએજુ—૫૫થીની જાત. આડકાએજુ—
અપાપ તેડકાએજુ—અસિપાપ. વાડકાએજુ—વાપાપ, વજુસ-
કાએજુ—વજરજાતીની કાપ. તરસકાએજુ—વસાપ, બેખદિયી ૫એનિ
સુધીજ ૮૨. પડિક્રમાભિ—નિવર્તુ' છું. છલિંકાસાદિં—૭ પ્રકારની
સેત્તં એડકે છવની પરિણામ (મન), કિન્દુસેસાએ—કુખ્તેસા.
જાતન દિસા કરવાનું મન. નીલસેસાએ—નીલ લેવા-લેવ દેવ જાલિ
કુખ્તાર કરવાનું મન. કાડેસેસાએ—પાંચ કાપ કરવાં, સારતપપારદિ,
પેશાજ દેવ લાગે, મિથાત તથા અનર્થપદ્યું તે, તેડેસેસાએ—તેજુ
લેવા-૪૫૨દિ, વિનિ, હદર્મ, મેળોનો આર્થો એક મુજ દેવ તે
૫૨૫સેસાએ—૫૨૫ લેવા-લેવ, માન, ૪૫૨ આદિને પાનચાં કાલિ
જાતન છે, તથા આજાને કાળો છે, મન, વચન, કાળને છલકાં છે, એક
મુજ દેવ તે. મુજસેસાએ—મુજલ લેવા. ૫૨૫ જાત, ૫૨૫ જાત
જાત, ૨૨૫ દેવ જાત છે જેને તથા સુમતિ, મુજસેસાએ ૫૨૫ મુજ દેવ તે

પરિક્રમાભિ—નિવર્તુ' છું. સતદિ'અયસાણેદિ'—સાત પ્રકારના બળના
 દેશાખ્યાયી. ૧ ભોક્ષ્ય. ૨ પરભોક્ષ્ય ૩ ધનભય ૪ અકરમાતભય
 ૫ આટવિકાભય. ૬ મરજ્યભય. ૭ અપચ્ચભય. પરિક્રમાભિ—નિવર્તુ'
 છું. અસદિ'અયસાણેદિ'—આઠ પ્રકારના મરનાં દેશાખ્યા ૧ ન્યતિ. ૨ કુળ.
 ૩ બળ. ૪ રૂપ. ૫ તપ. ૬ સામ. ૭ સદ. ૮ મોહાઈ. નવદિ'અય-
 સરશુત્તિદિ'—૧ પ્રકારનું અલગચર', (સાધુની શ્રુતિ) ૧ સ્ત્રી, ૫શુ,
 નપુ'સકરદિન દેશાખ્યામાં રહેતું. ૨ સ્ત્રી આદ્યે એકાંતે વાન કરતી નદિ. ૩
 સ્ત્રીને આસને બેસતું નદિ. ૪ સ્ત્રીનું રૂપ નિરખતું નદિ. ૫ સ્ત્રી રહેતી દોષ
 ત્યાં બીજાને આંતરે રહેતું નદિ. ૬ પૂર્વની કોમ્પ સંભારતી નદિ ૭ પ્રુકગ
 થી સદિન સરસ આદાર જમરો નદિ. ૮ અનિ આત્મર હરો નદિ ૯
 ગુપ્ત થઈને આદિ વિશેષન કરી યરીએ સોભાવતું નદિ. ફસવિહંસમ-
 ભુધમ્—૬૪ પ્રકારનો સાધુનો પદ. ૧ સમા. ૨ નિર્ભંજપાતુ, ૩ કપલ-
 રદિનપાતુ, ૪ માનરદિનપાતુ, ૫ આર પ્રકારનું તપ કરતુ. ૬ સજગપાળયો.
 ૭ સત્ય બોધતું, ૮ નિર્ભંજપાતુ. ૯ ધનગદિનતતુ. ૧૦ બદ્ધચર્મન કક્ષ-
 રસદિ'ઉશસગપરિક્રમાદિ'—જમીવાર પ્રકારની માવખી પ્રતિમા (તપની
 ભન). ૧ દંસજ પ્રતિમા-એટલે સમકિત ચોખું રાખતું. ૨ વૈ પ્રતિમા
 એટલે આર મન નિર્ભંજ પાળનાં ૩ સામાયક પ્રતિમા—દરેકને બે વખત
 સામાયક કરતું. ૪ પોષક પ્રતિમા-એક મદિનામાં બે પેલા કરે. ૫ પોષક
 કરો તેમાં બે તે બાબી ગત બેપરા બે પદાર સુધી કાઢેસમ કરવો.
 ૬ જી પ્રતિમા-પોષાને બીજે દિવસે પજુ બદ્ધચર્મ પાળતું. ૭ સાતમી
 સમિત પરિદાર પ્રતિમા-સમિત આદાર ન કરવો, સાત માસ સુધી. ૮
 અજાર'ક પ્રતિમા-આર'ન-પાપ સામે એવું કામ આર માસ સુધી કા
 નદિ. ૯ પેપાર'ક વિવળજ્ય પ્રતિમા-દાસ વચેરે આગળ પજુ આર'કનું
 કામ ન કરાવે નવ માસ સુધી ૧૦ ઉદિટક પ્રતિમા-પોષા સાર કરેથી
 આદાર પાળી ન લીએ પજુ નિર્ભંજ દોષ તે જ લીએ, દસ માસ સુધી.
 ૧૧ અમજ્યુત પ્રતિમા-સાધુનો જેવ મારજુ કરી તે પ્રમ.એ પડે તે પોષ
 વંજ્યા કરે તો કહે કે હું સાધુ નથી પજુ સાધુની દિવા કર' પાકે, જ-
 મીવાર માસ સુધી ઉપર મુજબ જમીવાર પ્રતિમા, તે પદેલી એક મા-
 સથી ઠેલી જમીવારમી જમીવાર માસ સુધી પાળવની છે (આગળ
 માવક તે મુજબ કરવા હવા). આરસદિ'ઉશસગપરિક્રમાદિ'—આર
 પ્રકારની સાધુની પ્રતિમાના નિવચ એટલે જે સાધુ એકમેક વિચરી પ્રતિમા
 કરવા માટે તે આ પ્રમાણે કરે. ૧ પ્રતિમા- તે રાજ એક વખત એક

ઘેર આહારની એક દાંત એટલે એકવાર તથા પાણીની એક દાંત લેવી ને
 તેથી નિર્વાંદ કરવો. બીજા-ત્રીજા ચોથા-પાંચમા-છઠ્ઠા અને સાતમા મહી-
 નામાં રાજ બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, છ અને સાત દાંત ઉપર્યુત લેવું નહિ.
 એવો નિયમ તે સાત પ્રતિમા ચર્ચિત સાત દિવસ સુધી એકાંતમાં ઉપ-
 વાસ કરે અને કનૂષ્ટ આમન એટલે કંઠજી આસને બેને ૯ સાત દિવસ
 એકાંતમાં ઉપવાસ કરે પણ દંડાસને બેગે. ૧૦ નવમી મુશ્લ પજી મોઢિદિ
 એટલે જેમ માવને દોઢોવા બેગે એવી રીતે બેસી રહે. ૧૧ એક રાત
 દિવસની પ્રતિમા તે અમાડથી બે ઉપવાસ કરી તેજ દિવસ ને રાત અમ-
 નદાર કાઢિસમ કરે. ૧૨ એક રાતની પ્રતિમા તે પદેલાં ત્રણ ઉપવાસ
 કરી ત્રીજે દિવસે માત્ર વનમાં એક ચિને રહીને ઉપવર્ષ આવે તે સુધે.
 તેરસદ્ધિકિરિયાકાભૃદ્ધિ-નેર પ્રધારની કિયા એટલે કર્ષ બંધવાનાં ટેકાણાં
 ૧ કામ સારુ આરંભ કરવો. ૨ વચર કામે આરંભ કરવો. ૩ હરજન
 કામ સારુ કંઈ કિંસા કરે. ૪ આગમન કિરોવા-તે જેમ કે દરજીને
 તો પ્રારનાં મળ્યુમને તામે ને તેનો દર બાજુ. ૫ મિનકોત કિયા તે મિરને
 રેડી કરી માને તમા અયોરને ચાર ત્રણી હવે ૬ મુસાવાઈ કિયા-તે
 જુડુ બવાયી ઘાને છે. ૭ અદીનાગળુ કિયા-અનુદીપુ' ભેલાથી ઘાને તે
 ૮ અનુષ કિયા વગર કાળું આર્સોડ પાન મરજું. ૯ મનરાતીય કિયા-
 અનુષ કાળી ઘાને તે ૧૦ અપીય કિયા-તે પુલ, સેરક આકિને થોડે
 અપીયે બેગે ૧૧ કરે તે ૧૨ માયા કાલ કરજું તે કિયા. ૧૨ મોજ
 પદિયા કિયા તે મોજ કરવો તે. ૧૩ ઈંતિયા વહીયા કિયા-મારને અનુષ-
 નાને આસન. કિયા વગે તે અડિમદ્ધિબુવમામિદ્ધિ-યજી પ્રધારના
 દરજા અપવા-મુદમ એકદિ, બાગ એકદિ, બે.દિ, તેકદિ, ચીરિકિ, અ-
 કલો વલેદિ, કલો વલેદિ, એ સ.૧ વાતના દરજા અપવા'તા ને
 જા'ત્ય એ કડે અનુષ દર પર્વત છે તે-૧ આહાર, ૨ સરીર, ૩
 દિ. ૪ અનુષ, ૫ જાગ, ૬ મન, તે જે છબો જોડની પર્વત
 અ.૫દિ ૧૧ તે જોડના જગી પૂરી બાદિ-મોડથી ત્યાં મુરો તે અપવા'ત
 દિ.૫ ને જગી અ'૧ કંડેવા. એ સાત જા'તિયા દરજા બે બે જાવ
 ૧૦ તેજુ કરજુ એક ૩, અવર્ણવત્યુ ૫જુ દર મગી વનર જે પતંગમ
 દિ'અનુષકુનીએદ્ધિ-૧૭ પ્રધારના પર્વતથી એકાંત અનુષકુનીયા
 તેજુ ૧૮-૧ અનુષ ૨ અનુષ, ૩ અનુષ, ૪ અનુષ, ૫ ૧૨, ૬ વહાર, ૭
 ૮ ૫, ૯ અનુષ, ૧૦ અનુષ, ૧૧ કુંમ, ૧૨ ૫૧, ૧૩ અનુષ, ૧૪ અનુષ ને ૧૫ ૭૮૫૨ આદ્યકુદ્ધિમાદ્ધિમામ-

એલિં—મુવચ્ચાં મયના પ્રથમ મુતરકથનાં ફોજ અમ્મન છે. સત્તરસ-
વિદ્યેઅસચ્ચએલિં—સત્તર બેદે અસંવચ-૧ પૂર્વી, ૨ પાશ્વી, ૩ અગ્નિ,
૪ વાયુ, ૫ વનરપતિ. ૬ બેઈદિ, ૭ તેઈદિ, ૮ ચોઈદિ, ૯ પચેઈદિ એ
નવને દળના તે અસંજમ તથા, ૧૦ અદ્ય તે પુસ્તાકાદિને અરિધિએ
વાવરે તે. ૧૧ (પેદા) ભેષા વચર જમીન પર ભેમે, ૧૨ (ઉપેદા) સંજ-
મને વિષે કાગેલા સાધુને ચાદ કરે નહિ. ૧૩ (અપમજ્જા) પાત્રાદિને
નરાનર રોજે નહિ, ૧૪ (પરીવણ) માત્રાદિને અરિધિએ પરાયે, ૧૫
મન, ૧૬ વચન, ૧૭ કાવા તેને અયોગ્ય રીતે વરનાયે. અદ્યારસવિદ્યેઅ-
અએલિં—અદ્યાર પ્રધારનું અપ્રમયર્-ઉદારિક મનુષ્યને તિર્થગતી સાથે
વિવ સેવરો, મેવગરવો અને સેવના પ્રત્યે શુદ્ધ ભક્તિએ મજા; તે મને કરી,
વચી કરી ને કાવાએ કરી એટલે નવ; તેમજ વંદેય શરીર સંબંધી નવ
બેદ એટલે કુશ અદ્યાર એગુણવિસાએનાયકયજુલિં—મીઠાતા ધર્મકથા
સૂત્રના પ્રથમ મુતરકથનાં જોરણીય અમ્મન છે. વીસાએઅસમાલિહા-
લિહિં—નીચ પ્રધારનાં અસમાધિનાં દેશભાં (મોલ્ય માર્ગને વિષે એકાંત
ચિત્તની મિથગાથા વિપરીતજે વરતે તે અસમાધિ). ૧ ઉનાવળો ઉના-
વળો આગે, ૨ વચર પુજો આગે, ૩ જેમ તેમ રોજને આગે, ૪ ધજા
પાદ પાટલા ભોજવે, ૫ ગુરના સામું ભોજે, ૬ સાધુની ધાન ચિંતવે, ૭ પ્રા-
ણીની ધાન ચિંતવે, ૮ કોષ કરે, ૯ પારકું વાંકું ભોજે; ૧૦ પૂરી ખજર
વિના નિમપાદરી કાવા ભોજે, ૧૧ કચેલ કરે, ૧૨ બીજને કચેલ ઉપભવે,
૧૩ અજાણે સત્રાપ કરે, ૧૪ બદારથી આઘ્યા પછી દાષ પમ પોત્ત્યા
વચર ભેસે, ૧૫ પોહોર રાત્રિ જ્યા પછી ઉનાવળો ભોજે, ૧૬ મદિામહિ
કળ્યા કરે, ૧૭ મજબ બેદ કરે એટલે તમા પધવે, ૧૮ પોતે તપે અને
બીજને તપાવે. ૧૯ ધણું ખા ખા કરે, ૨૦ જોઈને કામ કરવું તેમાં સાવ-
ચેતી ન રાખે એકવીસાએસજસેલિં—એકવીસ પ્રધારના સજગા દોષ
૬ જોઈ આદિએ દાનિ પડોયે તે-૧ દસકર્મ કરે તો સજગી દોષ
લાગે, ૨ મૈથુન સેવે તો સજગા દોષ લાગે, ૩ રાત્રિ ભોજન કરે તો,
૪ દોષ સદિન આદ્યાર જમે તો, ૫ રાપર્ષિક આદ્યાર ભોગવે (મ્હોટા
રાત્રને વારતે કાંઈયો આદ્યાર જોઈ ધણું સામર્થ્ય ઉપજે તેરો); ૬
વેમાની લઈ આપેલી વસ્તુ લે તો, ૭ ઉછીની લઈ આપે તેરી વસ્તુ લે
તો, ૮ દીક્ષા લઈને ૭ મદીનાની અંદર બીજન ટોળામાં જાવ તો, ૯ એક
મદીનામાં જન્મ નહી નાજામ પમ મેલે તો, ૧૦ એક મદીનામાં ૩ વાર
કપડ કરે તો, ૧૧ વારવાર બંધી જાએ તો ૧૨ પોતાની કાવાએ કરી

જીવની હિંસા કરે તો, ૧૩ જાણીને જીવું બોલે તો, ૧૪ જાણીને ચોરી કરે તો, ૧૫ સચિત પૃથ્વી ઉપર બેસે તો. ૧૬ સચિત માટી તથા પાણી બેજાં ક્યાં હોય તે ઉપર બેસે સુવે તો, ૧૭ કમ્પા પાટ પાટલા ધણી બોળવે તો. ૧૮ સચિત કંઈ મૂળનો આહાર બોળવે તો, ૧૯ એક વરસમાં દસ નદી નાળાં પચેથી ઉતરે તો. ૨૦ એક વરસમાં દસ વાર કપટ કરે તો, ૨૧ સચિતે કડી હાથ કે વાસણ ખરડયાં હોય તેવા પામેથી આહાર લે તો સજ્જો ટોણ લાગે. બાવીસાએપરિસએહિ—બારીસ પ્રકારના પરિપદ એટલે ઉપદ્રવ—૧ કુધાનો, ૨ તુલાનો, ૩ ઠાંનો, ૪ તાપનો, ૫ દંડમંચનો, ૬ અમેઘનો, ૭ અરતિ (સંજમને વિષે અગ્નિ લાગે ને સંસારને વિષે રતિ લાગે તે ન લાગવાં કેવી), ૮ કીનો, ૯ ચપનો (આધવાનો.) ૧૦ બેસવાનો (એક સ્થાનકે બેસી રહેવું પડે), ૧૧ સેજનો (સ્થાનક વગેરે બેસાવ ન મળે,) ૧૨ આકોશ વચનો, ૧૩ વધનો, ૧૪ જામવાનો, ૧૫ અગ્રામનો, ૧૬ રોમનો, ૧૭ તુલ્યસ્પર્શનો, ૧૮ મેઘનો, ૧૯ સત્કારપુરસ્કાર (આદરમાન ન મળે,) ૨૦ પ્રદાનો (જાણીએ મેળવવાનો,) ૨૧ અદાનનો, ૨૨ કંસણનો, તેવીસાએમુર્ધંગાઝયલેહિ—ગી મુપગંગ મૂળના પદેશા બીજા મૂળરૂપેનાં મળીને ત્રેવીસ અપવન રે. ચક્રીસાએદિવેદિ—ચોરીસ જાનના કેવળા—૧૦ જાવનપતિ, ૮ વાણખંતર, ૫ જ્યોત્તિની ને ૧ વેગનિક (કુધ ચોરીસ) તથા ચોરીસ તીર્થકરેવ જે. પલુચીમાએભાવજાદિ—પચ્ચીસ પ્રકારની જાવના—પાંચ મહાવન-તેમકે દરેકની પાંચ પાંચ જાવના એટલે કુધ પચ્ચીસ તે કહે છે—પદેશા મહાવન-તરી-૧ ક્યાં જાવના (જોઈને આણવું) ૨ મન જાવના (સંજમને વિષે મુદ્ધ મન,) ૩ વચન જાવના, ૪ એવજા જાવના (નિર્ણય આહાર પાડી લેવો,) ૫ નીવેવજા જાવના (પાચાદિક જાનનાએ મુકાવા,) ૬ બીજા મહાવજા પાંચ જાવના—૧ જાણા વિચારીને બોલે, ૨ હાસી ન કરે, ૩ કેધ ન કરે, ૪ સેજ ન કરે, ૫ જાવ ન કરે. ત્રીજા મહાવજાની પાંચ જાવના—૭ જાણીને રહેવું હોય તેવા ધણી અવજા તેની તમુના મન-જાણીને જાન લઈ તેમાં રહેવું ૨ તે મદિની વસ્તુ રમ્મ લીધા વિના જેવજા નહિ, ૮ સ્થાનક સમાવતુ નહિ ૪ અપમિ સાથે સારિત્તવ કરી વસ્તુ જેવજા, ૫ પોતાથી એટલ હોય તેવો વિનય કરવો. ચોથા મહાવજાની પાંચ જાવના—૧ કી, ૫મુ. નાપુમક કદિત સ્થાનક બેસવું, ૨ જોડી દસ વર્ગ કરી નહિ, ૩ પૂરના કામ બેઠા સંજારણ નહિ ૪ સમજ અહર કરવો નહિ, ૫ કીને જાળને બેસવું નહિ. પાંચમ

મહાવતની પાંચ ભાવના-૧ શોનેદિ વચ કરી, ૨ ચપુ ઉદિ વચ કરી, ૩ ધાજુ ઉદિ વચ કરી, ૪ રસ ઉદિ વચ કરી, ૫ રપથ ઉદિ વચ કરી. એ ૫૧ પચ્ચીસ ભાવના. છત્રીસાએદસાંકપવવદારેજુદેસાજુકા-સેજુ-—છત્રીસ હોતા તેમાં દસાજનકેવેના ૧૦, જુદ-કેવેના ૧, અવદાર કેવેના ૧૦, એ કુલ ૨૧ હોય તે સરખા તથા પાળના ન હોય. સત્તા-વીસાએઅજુગારેમુજેદિ-—સત્તાવીસ પ્રકારે સાપુના મુજુ છે-૧ પ્રાજ્ઞા-નિપાન, ૨ મુષાવાર, ૩ અદત્તાદાન, ૪ મેધુન, ૫ પરિમદ એ પાંચ મહા-મન પામે, ૬ પૂતરી, ૭ પાણી, ૮ અગ્નિ, ૯ વાયુ, ૧૦ વનરપતિ અને ૧૧ ત્રસ છત્રવતી દિમા ન કરે, ૧૨ રાત્રિભોજન ન કરે, ૧૩ શોનેદિ, ૧૪ ચપુ ઉદિ, ૧૫ ધાજુઉદિ, ૧૬ રસેદિ, ૧૭ રપથેન્દ્રિને વચ કરે, ૧૮ લેખા છત્રે, ૧૯ શ્રેમાવન, ૨૦ અવવિશુદ્ધ, ૨૧ કિષા વિશુદ્ધ, ૨૨ સંજમમાં મિત્ત, ૨૩ મન, ૨૪ વચન, ૨૫ કાવાને મેષાવનાર, ૨૬ જા-વીસ પરિવહના સહન કરનાર, ૨૭ મરજુથી કરે નદિ. અજ્ઞાવીસાએ-આધારપદ્યોદિ-—અજ્ઞાવીસ સાપુના આચાર જ તેમાંના પચ્ચીસ અખ્યવન આચારમાં સુતમાં છે તથા ત્રણ અખ્યવન નીસિયસુતમાં છે. એજુ-જુનીસાએપાવમુયપસગેદિ-—જોગજુત્રીસ પ્રકારનાં પાપ સૂત્ર છે-૧ અતોવ કૃત દાસ્યાદિકને મંથ, ૨ હિરિયારિક વરસે તેને મંથ, ૩ મદના માગનાં ફગ લખ્યાં હોય તે, ૪ ધરનીકેવેના ફગનું જ્ઞાન જનાવે તે, ૫ સરીરનાં લક્ષણ સંજથી મંથ, ૬ મસા, તિયકાદિના જ્ઞાનસંજથી મંથ, ૭ દાય પગની રેખા પ્રમુખનું જ્ઞાન જનાવે તે, ૮ સ્વરના લક્ષણ સંજથી મંથ. એ આઠ મૂળ તેના મતિ, વારનિઃ એક એકના ત્રણ ત્રણ ભેદ થાય છે એટલે કુલ ૨૪, ૨૫ ગૌધર્મ, ૨૬ નાટક, ૨૭ વસ્તુવિદ્યાનાં કાન્ન, ૨૮ આયુર્વેદ, ૨૯ ધનુર્વેદ એ જોગજુત્રીસ પાપસૂત્ર. ત્રીસાએમહા-મોહુર્જીકાએદિ-—ત્રીસ પ્રકારનાં મહામોહનીનાં રેશજી છે. (મહામોહની કર્મ બધિવાથી છત્ર સંસારમાં રજી છે.) તે મોહની ત્રીસ પ્રકારથી બધે તે કરે છે-૧ ત્રસછત્રને પાણીમાં જોગી મારે, ૨ જાગકાદિકને મોઢે મુજો ફંક મારે, ૩ જાગક વગેરેને આર્થા ચર્મ લીટીને મારે, ૪ મુદ્દમ્મ પ્રમુખ માયામાં મારે, ૫ પદોપધારી જે ધણા છત્રને આધારજૂત હોય તેને મારે, ૬ મોટા રાજાને હજે, ૭ છત્રી કક્ષિતએ કંગાળ લોકની સંભળ ન રાખે, ૮ જે સાધુ શુદ્ધ ધર્મમાર્ગને વિશે લાગેલો હોય તેને તેથી જગાતમારે જીટ કરે. જ નિનધર્મનું વાંકું જોમે, ૧૦ જાત્યાદિ મોઢે કરી આચાર વગેરેને જાગી રે, ૧૧ શુદ્ધ સાપુને આદાર પાણી ન આપે, ૧૨ ધણા હથિવારો

એકાં કરે. ૧૩ યાનનો માર્ગ ન પાળે, ૧૪ અધર્મી—પ્રયોગ એટલે મંત્ર જન આદિકની સાધના કરે, ૧૫ ચારિત્ર લીધા પછી વિનયની વાંછના કરે, ૧૬ પોતે વિદ્વાન ન હોય ને હું બહુ વિદ્વાન છું એમ કોણ જનાવે, ૧૭ તપસી ન હોય ને કહે કે હું તપસી છું, ૧૮ ધરમાં ધાતી કાઢને અગ્નિએ બાળે તથા ધુમાડાથી યુગ્મયાવે. ૧૯ પોતે પાપ કરી બીજને માથે નાખે, ૨૦ કોઈનું રક્ત્ય કામ બર સમામાં કહી દે, ૨૧ હમેશાં ક્રોધ તથા કલેષ કરે. ૨૨ વિશ્વાસધાત કરે, ૨૩ કોઈ પુરુષથી પ્રીતિ લગાડી તેની સ્ત્રીને ભોળવે, ૨૪ પોતે કુંવારા નથી ને કુંવારા કરે. ૨૫ જેણે પોતાને ધન આદિ વધાર્યો તેનું માકું જિતવે, ૨૬ બ્રહ્મચારી ન હોય ને કહે કે હું બ્રહ્મચારી છું. ૨૭ જેને પ્રભાષે યોગમાં પ્રસિદ્ધ થયો હોય, મદત્વ પામ્યો હોય તેને હાનિ કરે, ૨૮ દેશની જેને સિર ચિંતા તેને હણે, ૨૯ કાંઈ દેખતા ન હોય તો પણ કપટે કરી કહે કે હું જ્ઞાનમાં દેવતા દિકને પ્રત્યક્ષ દેખું છું, ૩૦ દેવને જવજો કે દેવ આવો કેવો કે મને કાંઈ આપે નહિ. એ ત્રીશ પ્રકારનું કામ કરે તો મહાભોદની કર્મ બધી. એગતિસાએસિદ્ધાઈશુલેહિ—એકત્રીશ સિદ્ધ ભગવાનના ગુણ કહે છે—પાંચ સંકાશુ-૧ પરિમંડળ, ૨ વાટનો (નકર ગોળ) ૩ ત્રીકાશુ. ૪ ચોખુશુ, ૫ લાંબુ. પાંચ વર્ણ—૬ કાળો, ૭ લીલો, ૮ રાતો, ૯ પીળો, ૧૦ ધોળો. પાંચ રસ ૧૧ ખાટો, ૧૨ મીઠો, ૧૩ કસો, ૧૪ ક્ષાપલો, ૧૫ તીખો. બે ગંધ-૧૬ સુગંધ, ૧૭ દુર્ગંધ આઠ રસ—૧૮ ખરખરો, ૧૯ સુહાળો, ૨૦ ઊનો, ૨૧ ટાટો, ૨૨ હળવો, ૨૩ ભારે, ૨૪ ઘુબો, ૨૫ ચોપડો. ત્રણ વેદ—૨૬ સ્ત્રી, ૨૭ પુરુષ, ૨૮ નપુંસક, એમાંનું સિદ્ધને કાંઈ નથી તથા ૨૯ અશરીરપણું, ૩૦ અસંજમપણું છે, ૩૧ યનાવરણી આદિક આઠ કર્મ બપાયાં છે. તે કુલ એકત્રીશ સિદ્ધના ગુણ બત્તી-સાએભોગસંગેહોહિ—જત્રીશ પ્રકારના જોગનો સંગ્રહ કરવો તે કહે છે—૧ શિષ્ય આચાર્ય જેવો ચાલ તેને માટે તેને જ્ઞાન દેવું ૨ પોતાનું આચાર્યપણું (જ્ઞાન) તે બીજ આગળ પ્રકાશ કરવું, ૩ કંઠ વખતે પણ ધર્મની દંડના મુકે નહિ. ૪ આ લોક પરલોકને વિષે કુળની ઈચ્છા રહિત તપ કરે, ૫ શિષ્યા મળી તે પ્રમાણે વર્તવું ને નવી મંદણ કરતાં જવું. ૬ મમતા ન કરે, ૭ જાનું તપ કરે, ૮ નિર્લોભપણું રાખે, ૯ પરિસદ્ધ [ઉપસર્ગ] છતે, ૧૦ સરસ ચિત્ત રાખે, ૧૧ શુદ્ધ સંજમ પાળે, ૧૨ સમક્ષિત શુદ્ધ રાખે, ૧૩ ચિત્તની સમાધિ રાખે, ૧૪ કપટ રહિત આચાર પાળે, ૧૫ વિનય જરાજર કરે, ૧૬ સંતોષીપણું, ૧૭ વૈરાગીપણું, ૧૮ કપટ રહિતપણું,

૧૬ ગુપ્તિ કરણી, ૨૦ સંવર ધરે, [પાપને રોકે], ૨૧ પોતાના દોષ દાળે,
 ૨૨ સર્વ વિવધી વિરક્ત દોષ, ૨૩ મૂળ ગુણ પચખાણુ [પદેર્થ પાંચ]
 મદાવત પાળે, ૨૪ ઉત્તરગુણ પચખાણુ [જે સિદ્ધાન્તમાં વ્રત પાળે], ૨૫
 આવશ્યકિન દાદસય કરે, ૨૬ પ્રમાદ રહિત વરતે, ૨૭ હમેશાં ચારિત્રને
 વિશે સાવધાન રહે, ૨૮ ખ્યાન ધરે, ૨૯ મગ્ન્યંત દુઃખ પડેથી પણ બચ
 ન પામે, ૩૦ સ્ત્રી આલિના સંજને ઝડે, ૩૧ પ્રાપ્તિન ભે [વિશુદ્ધિ કરે].
 ૩૨ મરણપાળે આરાધના કરે, તેતીસામિઆસાપણુએ—તેતીસ પ્રમા-
 રની ગુની આસાનના તે અવિનયને દાળવો—૧ ગુની આગળ આગળ
 આમે તો અવિનય કર્યો, ૨ ગુની ભેગભેગ આમે, ૩ ગુને અગાધને આમે
 ૪ ગુને પુઠે, ૫ ઉભો રહે, ૬ ગુની ભેગભેગ ઉભો રહે, ૭ ગુની
 પુઠે અડીને ઉભો રહે, ૮ ગુની આગળ બેસે, ૯ ગુની ભેગભેગ બેસે,
 ૧૦ ગુને અડીને બેસે, ૧૧ ગુ પદેર્થ આગમન લીએ, ૧૨ ગુની સાથે
 દિશાએ મર્યાદા દોષ બને આખા પછી તે પદેર્થ ધરિવારથી પડિએ, ૧૩
 ધર્મ માણસને ગુરુ બોલાવવા માટે છે તે બધાજ પોતે તે માણસ સાથે
 વાન કરવા મંડી જાય, ૧૪ પોતે મુત્ય દોષ ને જાળના પણ દોષ ને
 ગુરુ સાદ કરે તો બોલે નહિ, ૧૫ પોતે આદાર પાણી લાખ્યો તે પદેર્થ
 ગુરુને દેખાડવા વિના બીજાને દેખાડે, ૧૬ પોતે આદાર પાણી લાખ્યો તે
 પદેર્થ પોતાના સિખને દેખાડે ને પછી પોતાના ગુરુને દેખાડે, ૧૭ પોતે
 જે લાખ્યો તે તે પદેર્થ પોતાના સિખને રહિતે પછી ગુરુને દે,
 ૧૮ પોતાનો સિખ આદાર પાણી લાખ્યો છે તે ગુરુને પૂછવા વિના બીજાને
 આપે, ૧૯ ગુરુઆદિસાથે આદાર કરવા બેઠા ને પોતે ઉપવેશ ઉપવેશ
 સાઈ સાઈ ખાઈ જાય, ૨૦ ગુરુ બોલાવે ને બોલે નહિ, ૨૧ ગુરુને બો-
 લાખ્યા છતાં બેઠો બેઠો દોષાય કરે પણ આવીને જવાબ ન દે, ૨૨ ગુરુ
 બોલાવે ત્યારે નેરથી બોલે કે શું કદો છો? ૨૩ ગુરુ ક્રમ કરે તો ઉશ્કે
 કરે કે તમે કરો, ૨૪ ગુરુને આદર વચને બોલાવે, ૨૫ ગુરુને તિરસ્કાર
 બોલાવી વચન ન માને. ૨૬ ગુરુ ક્યા કરે છે તેમાં આડું બોલે કે બાધ
 કરો, ૨૭ ગુરુ ક્યા કરે છે તેમાં કરે કે, તમે શું જુદી ક્યા કે! ૨૮
 ગુરુ ધર્મકથા કહે તેમાં રાજી ન રહે, ૨૯ ગુની ધર્મકથામાં બેઠું પાડે;
 ૩૦ ગુરુ ધર્મકથા કરે ત્યારે કોય તેમાં પોતે બેઠો પડી જુડું જમાવે, ૩૧
 ગુરુ પાંડું બોલે, ૩૨ ગુની પચારી ન કરી જાય. ૩૩ ગુની પચારી
 ખુરી નાખે, ૩૪ ગુરુથી ઉંચે આસને બેસે, એ તે દોષ પ્રકરથી આમે તેથી
 ગુરુને અવિનય થાય થાય તેમ કરવું નહિ. અરિઃ પાણુઆસાપણુએ—

[illegible]

રથાનકમાં સજાવ કરી દોવ. સઝાઝઝેનસઝાઝ—સઝાવ કરવાનો નરાગર વખત છે તે વખતે સઝાવ ન કરી દોવ. તરસમિઝઝમિઝઝઝઝ—તે સર્વ ખોટું ક્રીધેયું નિષ્ફળ થાશે.

આસોયબ્જા—એક બોલથી માંડીને તેનોય બોલ સુધી જે કાંઈ જાણવા જેમ જાણના દરી, આદરવા જેમ આદરતા દમે, ઊંડવા જેમ ઊંડના દરી, સફળ જન્મ પ્રવિત કરતા દરી, મુક્તિપ્રાપ્તિ દલુકમાં, સુલભ બોધી, જાગૃત્વ, સમગ્રવંત, પીરજવંત, જ્ઞાનજવત, ખાનવંત, તેને ખન્ધ છે, તેને સમય સમયની વંદણા દોળે. મારે છવે આજના દિવસ સંબધી જાણવા જેમ જાણવા ન દોવ, આદરવા જેમ આદર્યા ન દોવ, ઊંડવા જેમ ઊંડવા ન દોવ, સમક્ષિન સદ્વિન જાર વન, સતેજબ્જા સદ્વિન નવાણું અતિચાર, જાંચ આચાર સંબંધી એકસો ને વીસ દોવ અતિચાર સંબંધી. ૧ કબ્બે, ૨ પ્રમાદે, ૩ અણુભોજે, ૪ આનુન્તાએ, ૫ આપદાએ, ૬ સંક્રમ્બે, ૭ સદસાકારે, ૮ ભયે, ૯ ઉપસમભાવે, ૧૦ ત્રિપ્રભાવે એ દસ પદ્ધિસેવણાએ દોવ જાણ્યા દોવ તે, સમક્રમ્બેણું, કાશીવં, પાગ્ગાવં, તીરીવં, કાતિવં, સોદીવં, સામ્પાદવં, આરાદીવં, આણુએ અણુપાલીતા ભવઈ, મન, વચન, કાપાએ કરણ કાઠી જાંચે કરી, કરણ કરાવણ અનુભોદાવે કરી, ખંડન કમળો દોવ, વિશાધના કરી દોવ, દેસથી, સર્વથી, દબથી, છેવથી, કામથી, કાવથી, વિશાધના કરી દોવ, ઉત્સુજે, ઉન્માર્ગે, અકરપે, આરણ્યએ, દુષ્ટ ખાતે, દુષ્ટ મિત્રવળાએ, અણુચાર આચરવે, અણુચણીક ક્રમ્બાએ, સંક્રમ્બ વિશ્રમ ક્રીધો દોવ, આરંભ સમારંભ ક્રીધો દોવ, દારમે, ભરે, અઘાતે, મિથ્યાત્વે, અત્રને, પ્રમાદે, કપાવે, અણુમ જોજે કરી, મનિચપગ, મનિચપગ, દષ્ટિચપગ, જાવાચપગ, જાવચપગપણે અણુક જાવે કરી આપરમાપના, પરઉપાપના કરવે, જન ખાતે, શુદ્ધિપણે, સોજીપનાપણે, દુષ્ટપણે, મુદ્ધપણે, મંજર શુદ્ધિએ, કંઈ કદાચકપણે. અચિનવપણે, અજોગપણે, કામ-શુદ્ધિ, વિપવિચારપણે, આગસે, આઠાટીએ, અણુકાટીએ, જાણપણે, અજાણપણે, જે કંઈ પ્રતિક્રમ, અનિક્રમ, અનિચાર, અજાચાર, સેખા દોવ, સેવરાખ્યા દોવ, સેવના પ્રત્યે અણુમોઘા દોવ, ને આણેખ્યા ન દોવ, નિંદ્યા ન દોવ, પદિમ્યા ન દોવ, વિશુદ્ધ કર્યા ન દોવ, પ્રાચલિત લીધું ન દોવ, ને નિરાજી સમી રોતે ક્યું ન દોવ એવા અવિશુદ્ધ આત્મા, સપાષ જોજે કરી આખાતે અરિદંતની સાખે, મર્માચારની સાખે, સિદ્ધિનિરચનની સાખે, આખાની સાખે, મિથ્યાચિદુકાં.

તને. પરિચાલ્યમિ—જાંકુ પું. સુખમત—સુખકીતને. ઉચસંપન્નમિ—
અંગીકાર કરું પું. અભેદિ—કુળપિ. પરિચાલ્યમિ—જાંકુ પું. બોદ્ધો—
સુખેષ. ઉચસંપન્નમિ—અંગીકાર કરું પું. અમગ્ન—હનયાર. પરિચા-
લ્યમિ—જાંકુ પું. મગ્ન—મોણ મારું. ઉચસંપન્નમિ—અંગીકાર કરું
પું. જસંભારમિ—જે મને સંભાર છે. જન્યનસંભારમિ—જે મને
નથી સંભારતું. જપરિકમમિ—જેનું પ્રાપ્તિ ન લીધું છે જન્યનપરિક-
મમિ—જેનું પ્રાપ્તિ ન લીધું હોય તરસ—તે સત્વરે—જરૂર.
દેવસિયરસ—રિપસ સંભવી. રાપેવા—રહેવા. અદ્યારસ—અનિચાર
પાપનાં. પરિકમમિ—પ્રાપ્તિ કરું પું. નિચાલ્ય હું. સમલોક—
અમળું પું. સંજય—સંજનિ પું. વિરય—સંચારણી વિરજા ધરી. બુ.
પરિદુય—દુષ્ટાં છે. પચ્ચખાય—મધી જાતે. પાવકમિ—પાપ કરને.
અનિચાલ્યો—નિચાલ્યા રહિત, કરણોનું રજ માની લેવું નહિ. દિકિ—
અપજીત દિકિ. સંપન્નો—સદિત છે. માયા—૧૪૮. માર્ગો—ભુમખલ.
વિવજ્જમો—૧૭૭ રીપુ છે. વરણ રીપું છે. અદ્યારસે—જે અતી
કીવસપુરે—કીવ સમુદ છે તેને વિશે. પનરસકમલમી—૧૪૪
કર્મ મિલેને વિશે. અવતિ—જેટલા. રેઈ—રોઈ. સ્વાદુ—સાધુ.
રથદુરે—રેલોદરે જોઈ રજ જાતી સમાવ છે. ગુપ્તમ—ગુપ્તે. પરિ-
ગ્ગાલુ—પાવનાં. માર્ગ—પરણુદાર છે. રાખનાર છે. પચ્ચમદુચ્ચયાર-
ચાંચ મદાવનાં ખરનાર છે. આરસસદુરસ—અદાર દાનદ જેડેઈમ-
રથયારો—અનમરનાં લોક કૃપા રથના છે. અમ્મમ્માયાર-
રિત્તા—અણુવ છે જેનાં આચાર અને ચારિત્ર તેસવે—તે કર્મને. સિ-
રસા—મરનાં નમાડીને, મળસા—મને કરી અચ્છેલુવેઈમિ—મરનાં
કરી નમું પું. અનિચાર આલોખ્યા, પરિકમ્યા, નિચા, જદાં નિસર
થવા, વિરેને વિરે, અગ્નિત, સિદ, કેવળી, મળુર, આચાર, ઉપાચાર,
સાધુ, સાધી, ગુપ્તકરે સુખે સુખે કરી ખમાવું પું

પ્રતિ સમજાય જમાવ.

પહેલાં ખામણાં.

પહેલાં ખામણાં પચ્ચમદાપિરેક રોજને વિશે અચરંતા લી-
ધેંકર દેવ મિરાળે છે તે અચન્દ તીર્થ કર ૬૦ અને ઉદુપેટા દોષ
તો ૧૭૦ તે સ્વામિના ગુણચામ કરનાં અચન્દ કર્મની કીડું ચરે,
ઉદુપેટા ૭૪ ઉપજે તો આ ૨૭૫ તીર્થ કર નાચ બોત ઉપાજે. તે

વીથ સ્વામિનાં નામ કહું છું. ૧ શ્રીશ્રીમંધરસ્વામી, ૨ શ્રીભુ-
ગમંધરસ્વામી, ૩ શ્રીબાહુસ્વામી, ૪ શ્રીમુખાહુસ્વામી, ૫ શ્રી-
સુભતનાથસ્વામી, ૬ શ્રીસ્વયંપ્રભુસ્વામી, ૭ શ્રીનગ્નમાનનસ્વામી,
૮ શ્રીઅનંતવીર્યસ્વામી, ૯ શ્રીમુરપ્રભુસ્વામી, ૧૦ શ્રીવિશાળ-
પ્રભુસ્વામી, ૧૧ શ્રી વજ્રધરસ્વામી, ૧૨ શ્રીચંદ્રાનનસ્વામી, ૧૩
શ્રીચંદ્રબાહુસ્વામી, ૧૪ શ્રીભુજંગદેવસ્વામી, ૧૫ શ્રીપ્રધરસ્વામી,
૧૬ શ્રીનેમપ્રભુસ્વામી, ૧૭ શ્રીવીરસેનસ્વામી, ૧૮ શ્રીમહાભદ્ર-
સ્વામી, ૧૯ શ્રીદેવજયસ્વામી, ૨૦ શ્રીઅણ્ણતમેનસ્વામી, તેમને
મારી તમારી સમય સમયની વંદણા હોજો. તે સ્વામી કેવા છે ?
મારા તમારા મનની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, ઘટધટની
વાત જાણી દેખી રહ્યા છે. સમય સમયની વાત જાણી દેખી રહ્યા
છે, ચઉદ રાજ લોક હસ્તામલકવત્ જાણી દેખી રહ્યા છે.
અનંત જ્ઞાન છે, અનંત દર્શન છે, અનંત ચારિત્ર છે, અનંત તપ
છે, અનંત ધીરજ છે, અનંત વીરજ છે, ખટ શુભે કરી સહિત
છે, ચોત્રીય અતિથયે કરી બિરાજમાન છે, પાંત્રીય પ્રકારની
સત્યવચન વાણીશુભે કરી સહિત છે, એક હજાર ને અષ્ટ ઉત્તમ
લક્ષણે કરી સહિત છે, અઢાર દોષ રહિત છે, બાર શુભે કરી
સહિત છે, ચાર કર્મ ધનધાત્રીયાં ક્ષય કર્યાં છે, બાકીનાં ચાર
કર્મ પાતળાં પાક્યાં છે, સુદ્ધિત જવાના કામી થકા વિચરે છે,
ભવ્યજીવના સંદેહ ભાગે છે, સજોગી, સચરીરી, કેવળજ્ઞાની,
કેવળદર્શની, યથાખ્યાત ચારિત્રના ધરણુદાર છે, ક્ષાયક સમ-
ક્ષિત, શુકલધ્યાન, શુકલલેશ્યા, શુભધ્યાન, શુભજોગ, ચૌસક
ઈંદ્રના પૂજનિક વંદનિક અર્ચનિક છે, પંડિત વીર્ય એ આદિ
અનંત શુભે કરી સહિત છે. ધન્ય તે સ્વામિનાથ ગામ, નગર, રા-
યદાણી, પુરપાટણ એક ગામથી બીજે ગામ વિહાર કરતા હશે
ત્યાં જિનેન્દ્રદેવ રૂપી સૂર્ય આગળ ચાલે, તે વાંસે ગણધર
ચાલે, તે વાંસે શેષ સાધુ ચાલે, સ્વામી પગ ધરે ત્યાં લાખ
પાંખડીનું પદ્ય કમળ-કુલ યર્ષ આવે. પાછો પગ ઉપાડે ત્યારે
વીસરાજ યર્ષ ભય. નદી નાળાં આવે ત્યાં પાલ જંધાર્ષ ભય.

કાંઠા સમિ મુખે હોય તે ઉપે મુખે ધર્મ જાય. સ્વામિજી હંમરા
 ખાડનો વિદાર કરી જાગ જગીચામાં વનપાળની આજ્ઞા હર્ષ
 સમોસરે, ત્યાંથી પચીસ પચીસ જોજનમાં માર નહિ, મરડી
 નહિ, સ્વચક્ર પરચક્રના જાય નહિ, સાત પ્રકારની ભીતિ માત્ર
 રહે નહિ, 'જાણું' મિથ્યાત્વ હોય ત્યાં ત્રગડા ગઢની રચના ધર્મ
 આવે, રૂપાનો ગઢ ને સોનાના કાંઠરા, સોનાનો ગઢ ને રત્નના
 કાંઠરા, રત્નનો ગઢ અને મણિરત્નના કાંઠરા, ચાર દિશાએ ચાર
 ચાર દરવાજા ધર્મ આવે, એક એક દરવાજે વીસ વીસ હંમર પગ-
 થીઆં ધર્મ આવે, સમોસરણને મધ્ય ભાગે કુટક રત્નનું સિંહારાન
 ધર્મ આવે, બારગણું અયોકનુશ ધર્મ આવે, અબોહાને ડોકાણે બા-
 મંડળ ધર્મ આવે ઉપર ચોવીસ જોડા આમરના ધર્મ આવે,
 વનપાળ જર્મ રાજદિકને વધામણી આવે, બાર પ્રકારની પ્રખડા
 વખાણ-વાણી સાંભળે, સો સોની બાપામાં સો સમજી જાય,
 કોઈને શંકા ઉપજે નહિ. બવનપતિ અને તેની દેવી, વાણુબ્ય-
 તર અને તેની દેવી, જ્યોતિષી અને તેની દેવી, વૈમાનિક અને
 તેની દેવી, મનુષ્ય અને મનુષ્યાણી, તિર્થંચ ને તિર્થંચણી એ બાર
 જાતની પ્રખડા વખાણવાણી સાંભળતાં કોઈકોઈનું વેર ઉણસે
 નહિ ધન્ય તે મહારાજ જ્યાં જ્યાં દેશના દેતા યજ્ઞ વિચરતા
 હશે ત્યાં ત્યાં રાઈધર, તણવર, માકંબિ, કોડંબિ, ચોક, સેનાપતિ,
 ગાથાપતિ, સ્વામીની દેશના સાંભળી કર્જ પવિત્ર કરતા હશે,
 દર્શન દેદાર કરી નેત્ર પવિત્ર કરતા હશે, અશનાદિક ચઉક
 પ્રકારનું દાન દેઈ કર પવિત્ર કરતા હશે, તેને ધન્ય છે. સ્વામિ-
 નાય તમે પંચ મહાપિટેક હોત્રને વિરે જિરાજે છો હું અપ-
 રાધી, દીન, કિંકર, શુણ્ડીન, ઈહાં બેઠો છું તમારા જ્ઞાન, દર્શન
 ચારિત્ર, તપ સંજોષી અવિનય, અશતના, અશકિત, અપરાધ
 કર્યો હોય તો મન વચન કાયાએ કરી હાથ જોડી મનક નમાવી
 બુજે બુજે કરી ખમાવું છું (તિષ્ઠતોનો પાઠ ત્રણ વાર કહેવો).

બીજા ખામણાં.

બીજા ખામણાં અનંતા સિદ્ધ. ભગવંતને કર્મ છું. તે ભગ-

વંતના શુભશ્રામ કરતાં જથ્થા કર્મની કોડું ખપે, ઉત્કૃષ્ટો રસ ઉપજે તો આ છવ વીર્ય કર નામ ગોત્ર ઉપાર્જે.

આ ચોવીશીનાં નામ કહું છું—૧ શ્રીઋષભદેવ સ્વામી, ૨ શ્રીઅજીતનાથસ્વામી, ૩ શ્રીસંભવનાથસ્વામી; ૪ શ્રીઅભિનંદન સ્વામી. ૫ શ્રીસુભતિનાથસ્વામી, ૬ શ્રી પદ્મપ્રભુસ્વામી, ૭ શ્રીમુપાર્શ્વનાથસ્વામી, ૮ શ્રીચંદ્રપ્રભુસ્વામી, ૯ શ્રીસુવિધિનાથસ્વામી, ૧૦ શ્રીશીતળનાથસ્વામી, ૧૧ શ્રીત્રેયાંસનાથસ્વામી. ૧૨ શ્રીવાસુપૂજ્યસ્વામી, ૧૩ શ્રીવિમળનાથસ્વામી, ૧૪ શ્રીઅનંતનાથ સ્વામી, ૧૫ શ્રીધર્મનાથસ્વામી, ૧૬ શ્રીશાંતિનાથસ્વામી, ૧૭ શ્રીકુંથુનાથસ્વામી, ૧૮ શ્રીઅરનાથસ્વામી, ૧૯ શ્રીમલ્લિનાથસ્વામી, ૨૦ શ્રીમુનિસુવત્સ્વામી, ૨૧ શ્રીનમિનાથસ્વામી, ૨૨ શ્રીનેમિનાથસ્વામી, ૨૩ શ્રીપાર્શ્વનાથસ્વામી, ૨૪ શ્રીમહાવીરસ્વામી. આ ચઉવીશી, અનંત ચઉવીશી, પંદર લેહે, સીંગી, બુઝી, આઠ કર્મ ક્ષય કરી મોક્ષ પ્રધાર્યા છે. આઠ કર્મ તે કયા? ૧ જ્ઞાનાવરણી, ૨ દર્શનાવરણી, ૩ વેદની, ૪ મોહની, ૫ આયુષ્ય, ૬ નામ, ૭ ગોત્ર, ૮ અંતરાયઃ એ આઠ કર્મ ક્ષય કરી મુક્તિશિલાએ પહોંચ્યા છે. તે મુક્તિશિલા કયા છે? સમપૃથ્વીથી સાતસે નેવું જોજન ઉંચપણે તારામંડળ આવે. ત્યાંથી દશ જોજન ઉંચપણે સુરજનું વિમાન છે, ત્યાંથી એસી જોજન ઉંચપણે ચંદ્રમાનું વિમાન છે, તે ઉપર ચાર જોજન ઉંચપણે નક્ષત્રનાં વિમાન છે, ત્યાંથી ચાર જોજન ઉંચપણે બુધનો તારો છે, તે ઉપર ત્રણ જોજન ઉંચપણે શુક્રનો તારો છે, તે ઉપર ત્રણ જોજન ઉંચપણે બૃહસ્પતિનો તારો છે, ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચપણે મંગળનો તારો છે, ત્યાંથી ત્રણ જોજન ઉંચપણે શનિશ્વરનો તારો છે, એમ નવસે જોજન લગે જ્યોતિષયક છે. તે ઉપરાંત અસંખ્યાતા જોજન કોશકોટી ઉંચપણે પહેલો સુધર્મ નામે અને બીજો ઇયાન નામે દેવકેક છે. એકેકે અર્ધ ચંદ્રમાને આકાર છે, બે મળી પૂર્ણચંદ્રમાને આકાર છે, પદેગામાં જત્રીય લાજ વિમાન છે, વીજમાં અદ્વાનિય લાજ વિમાન છે, ત્યાંથી અમંજ્યના જોજન

ઉપર ત્રીજો સનતકુમાર અને ચોથો માહેન્દ્ર એ બે દેવલોક છે. એકેકો અર્ધ ચંદ્રમાને આકાર છે, બે મળી પૂર્ણ ચંદ્રમાને આકાર છે. ત્રીજામાં બાર લાખ અને ચોથામાં આઠ લાખ વિમાન છે. તે ઉપર અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર પાંચમો પ્રજ્ઞલોક દેવલોક છે. એકલો પૂર્ણચંદ્રમાને આકાર છે, તેમાં ચાર લાખ વિમાન છે. તેથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર છઠો લાંબ દેવલોક છે, એકલો પૂર્ણ ચંદ્રમાને આકાર છે, તેમાં પચાસ હજાર વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર સાતમો મહાશુક દેવલોક છે, એકલો પૂર્ણચંદ્રમાને આકાર છે, તેમાં આઠીસ હજાર વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર આઠમો સદશાર દેવલોક છે, એકલો પૂર્ણ ચંદ્રમાને આકાર છે, તેમાં છ હજાર વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર નવમો આલુન અને દશમો પ્રાલુન એ બે દેવલોક ભેડાભેડ છે, એકેકો અર્ધ ચંદ્રમાને આકાર છે, બે મળી પૂર્ણચંદ્રમાને આકાર છે, બેમાં મળીને ચારસેં વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર અગ્યારમો આરણ અને બારમો અધ્યુષ દેવલોક છે, એ બે ભેડાભેડ છે, એકેકો અર્ધ ચંદ્રમાને આકાર છે, બે મળી પૂર્ણચંદ્રમાને આકાર છે, બેમાં મળીને ત્રણસેં વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉપર નવ એવેશ છે. તેનાં—નામ ભરે, મુખરે મુખએ, મુખાણસે, પ્રીયદંસણે, મુદંસણે, આમોદે, મુપટ્ટીજુદે, જસોપરે, તેની ત્રણ ત્રોક છે. તેમાં પહેલી ત્રિકમાં એકસો અગીઆર વિમાન છે, બીજી ત્રિકમાં એકસો સાત વિમાન છે, અને ત્રીજી ત્રિકમાં એકસો વિમાન છે. ત્યાંથી અસંખ્યાતા ભોજન ઉંચપણે પાંચ અનુત્તર વિમાન છે. તેનાં નામ—વિજય, વિજયંત, જયંત, અપરાજિત, સર્વાર્થસિદ્ધ તે સર્વાર્થસિદ્ધ મહાવિમાનની ધ્વજા થઈ બાર ભોજન ઉંચપણે શુક્તિચિહ્ન છે. તે શુક્તિચિહ્ન કેવી છે? પીસતાળીસ લાખ ભોજનની લાંબી પહેાળી છે, મધ્યે આઠ ભોજનની બાંધી છે, ઉત્તરતાં છેડે માંખીની પાંખથઈ પાતળી છે, ઉજળો, ગોખીર, ટાંબ, ચંદ્ર, અંદરત્ત, રૂપાનોપદ, ધોતીના દાર, ખીરસાચરના પાટ્ટીદમો પશુ

અધિક ઉઝળી છે. તે સિદ્ધશિવા ઉપર ઉંચપલ્લે એક ભેજન તેના છેલ્લા ગાઉના છઠ્ઠા ભાગને વિષે. સિદ્ધભગવંતજી બિરાજી રહ્યા છે. તે સ્વામી કેવા છે? અવર્ણ, અગંધે, અરસે, અશ્લે, અમૂર્તિ, અવિનાશી, ભૂખ નહિ, દુઃખ નહિ, રોગ નહિ, શોગ નહિ, જન્મ નહિ, જરા નહિ, મરણ નહિ, કર્મ નહિ, અનંત અનંત મુખની લહેરમાં બિરાજી રહ્યા છે. તમે સ્વામી ત્યાં બિરાજો છો, હું અહીં બેઠો છું. તમારાં જ્ઞાન, કર્મન સંબંધી અવિનય, આશાતના, અભક્તિ, અપરાધ કયેાં હોય તો મન, વચન, કાયાએ કરી હાથ ભેડી મસ્તક નમાવી ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું. (તિષ્ઠતોનો પાઠ તલુ વળત કહેવો)

ત્રીજા ખામણાં.

ત્રીજા ખામણાં પંચમહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે જ્યવંતા કેવળી ભગવાન બિરાજે છે, તે જ્યન્ય બે કોડ કેવળી ઉત્કૃષ્ટા નવ કોડ કેવળી, તે સ્વામી કેવા છે? મારા તમારા મનની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, ઘટઘટની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, સમય સમયની વાત જાણી દેખી રહ્યા છે, ચંદ્ર રાજકોટ હસ્તઅમ્ લકવત્ જાણી દેખી રહ્યા છે, અનંત જ્ઞાન છે, અનંત કર્મન છે, અનંત આચિત્ર છે, અનંત તપ છે, અનંત વીર્ય છે, અનંત ધીરજ છે, પદ ગુણે કરી સહિત છે, ચાર કર્મ ધનધાત્રીયાં ક્ષય કર્યાં છે, ચાર કર્મ પાતળાં પાડ્યાં છે, સુકિત જવાના કામી થકા છે, જ્યોત્સ્વના સંદેહ ભાંગે છે, સંજોગી, સશરીરી, કેવળજાની, કેવળકર્મની છે. યથાખ્યાત આરીતના ધરણુકાર છે, ક્ષાયક સંમકિત, શુકલકેશ્યા, શુભધ્યાન, શુભભોગ, પડિતવીર્ય એ આઠી અનંત ગુણે કરી સહિત છે ધન્ય તે સ્વામી જામ, નગર રાયદાણી, જ્યાં જ્યાં સ્વામી દેશના દેવા થકા વિચરતા હશે ત્યાં રાષ્ટ્રસર, તલવર, માડંબી, કોડંબી, શેક, સેનાપતિ, આયાપતિ સ્વામીની દેશના સાંભળી કણું પવિત્ર કરતા હશે, અચનાદિક ચંદ્ર પ્રકાશનું જ્ઞાન દર્શ કર પવિત્ર કરતા હશે, તેને ધન્ય છે, સ્વામિનાથ તમે પંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે બિરાજો છો. હું અપરાધી, દીન,

શ્રી યનિરમજી યન

કિંકર, શુભદીન બહી કહેા મું તમાગ કાન, દર્શન, વ
વપ સંબંધી અવિનય, આશાનના, અમદિય, અપમાધ
દોષ તો મન, નયન, કાયાએ દરી દામ બેડી મરુત નમાવો
બુને કરી ખમાવું મું (નિખુનના પદ ત્રણવાર મહેરો)

ચોથા ખામણાં.

કાયા ખામણાં બહુધરજી, કાન્યાર્યજી, ઉપાધ્યાયજીને
મું બહુધરજી બાવન શુભે દરી અદિન છે, આચાર્યજી ૩૩
શુભે કરી અદિન છે, ઉપાધ્યાયજી પચીસ શુભે દરી અદિન છે
મારા તમારા ધર્મશર, ધર્મ આચાર્ય, ધર્મ ઉપદેશના દાનાર, મહા
પુરુષ, પદિનશર, શુનિશર, ઔનાર્થ, બદુમૂત્રી, શુભસિદ્ધાનના
પારમાત્મા, વરજીનારજી, વારજીનાવસમાન, સાતી જદાજ સમાન,
દેવજી સમાન, કિનયાસનના શજીનાર, ધર્મના નાયક સમાન
શુભી, સંધના નાયક, બેવો બનેક ઉપમાએ દરી નિશાખમાન
પૂજ્યજી સાદેમજી હી (કે દોષ તેમનાં નામ લાઉવા)...

...૧૧મી આદી દેઈને અપુ-સાધી આતે હ', પરિશ્રમી,
નિન્દી, નિશાજ શરૂ માથે, દેવમનિએ પધાર્યાં હે, તેમનાં ધર્મી
ઉપકાર છે આજ વર્તમાનકાળે, તરજીનારજી, તારજીનાવ સમાન,
શુભસિદ્ધાનજી સમાન, પારજીમજી સમાન, કિનયાસનના શજી
નાર, સર્વ સાધુજીને શુભે કરી નિશાખમાન પૂજ્યજી સાદેમજી
મી (કે દોષ તેમનાં નામ લેવા)....

.. ૧૨મી આદી દેઈને સાધુ સાધી પિચરે છે તે ૨૪ મી
કેવા છે ૧૫ મહામતના પાતનદાવ, પાત શુભતિએ દુમગ
મજી શુભિએ શુભા, કાકાના પીયર, કાકાના નામ, કાલ કલન
દાવજીદાર, આ મહાના ગાવજીદાર, નર વ.વિદુહ ૭ કલકલન
પારજીદાર, દયાવિધ સતિધર્મના અવજી.કે, કાર કેવે ૩૫
શાના દરજીદાર છે, સતાર બેઠે અવજીના કાદુકેર છે, આપેક
શરિસદના દરજીદાર છે, સતારીયા કાદુના દરજી દરે સદિય
છે, બેગાનોય-શુભતાનોય સદા કન્ટ દેવ પદેકે અવજી ૧૫
દેવજીદાર છે, બાવન બનાવરજીના દરજીદાર છે, સદેવનાં ૧૫ દે

અચેતના ભોગી, કંચનકામિનીના ત્યાગી, માયા મમતાના ત્યાગી, સમતાના સાગર, દયાના આગર આદી અનેકશુદ્ધે કરી સહિત છે. ધન્ય મહારાજ! તમે ગામ, નગર, પુરપાટણને વિષે ગિરાજો છો, હું અપરાધી દીન કિંકર ગુણુદિન અહીં બેઠો છું, તમારા જ્ઞાન દર્શન આરિત્ર તપ સંબંધી અવિનય, આચારના, અભક્તિ, અપરાધ કયોં હોય તો મન, વચન, કાયાએ કરી હાથ જોડી જુઓ જુઓ કરી ખમાવું છું. (તિષ્ઠતોનો પાઠ ત્રણવાર કહેવો.)

પાંચમા ખામણાં.

પાંચમા ખામણાં પાંચ ભરત, પાંચ ઈરિત ને પાંચ મહા-
વિદેહ, અદીદીપ રોત્રને વિષે જે સાધુ સાધવો બીરાજે છે તે જ્યન્ય હોય તો બે હજાર કોડ સાધુ સાધ્વી, ઉત્કૃષ્ટા હોય તો નવહજાર કોડ સાધુ સાધ્વી, તેમને મારી સમય સમયની વંદણા હોજો. તે સ્વામી કેવો છે? પાંચ મહાવ્રતના પાત્રજુદાર છે. પાંચ સુમતિએ સુમતા, ત્રણ સુસિએ સુસા, છ કાયાના પીપર, છ કાયાના નાથ, સાત બયના ટાળજુદાર, આઠ મહના ગાળજુદાર, નવ પાઠ ત્રિશુદ્ધ પ્રસાદર્યાના પાત્રજુદાર છે; દશવિધ મતિ-ધર્મના અજનાત્રિક છે, બાર બેદે તપસ્થાના કરજુદાર છે. સત્તર ભેદે સજ્જના ધરજુદાર છે, બારીય પરીસહના છતજુદાર છે, સત્તાવીસ સાધુજીના શુદ્ધે કરી સહિત છે, બેંતાલીય, સુ-તાલીય તથા છન્તુ દોષ રહિત આહાર પાણીના લેહેવજુદાર છે, જાવન અનાયરજુના ટાળજુદાર છે, સચેતના ત્યાગી, અચેતના ભોગી, કંચનકામિનીના ત્યાગી, માયા મમતાના ત્યાગી, સમતાના સાગર, દયાના આગર, આદિ અનેક શુદ્ધે કરી સહિત છે. ધન્ય મહારાજ, તમે ગામ, નગર, પુરપાટણને વિષે ગિરાજો છો. હું અપરાધી, દીન કિંકર, ગુણુદીન અહીં બેઠો છું. તમારા જ્ઞાન દર્શન આરિત્ર તપ સંબંધી અવિનય, આચારના, અભક્તિ, અપરાધ કયોં હોય તો મન, વચન, કાયાએ કરી હાથ જોડી મનન જુઓ જુઓ કરી ખમાવું છું. (સાધુને ખમાવવા) તિષ્ઠ-તોનો પાઠ ત્રણવાર કહેવો).

હટ્ટા પામણાં.

છડા ખામણાં અટીકીપમાંદી સંજ્યાના, અટીકીપ બદ
અસંજ્યાના આવક આવીશને કરું છું તે આવક છૂટેવા છે
દુધી, તમથી, દાને, શીયળે, તપે, બારે, શુભે કરી અધિક છે
જે વખત આવરયક મતિકમણના કરનાર છે મહિનામાં છ પેવાના
કરનાર છે, સમક્ષિ સદિત બાર મનધારી, અમ્યાર પટિમાના
સેવણદાર છે, છવ અછવ આદિ નવનત્વના ભણનાર છે, ત્રણ
મનોરથના ચિંતવનાર છે, એકપીય આવકને શુભે કરી સદિત
છે, દ્વગા પતંગા છવની દયાના ભણનાર છે, પરધન પદક
બરોગર લેજે છે, પરસો માતા બેન બરાબર લેજે છે, દયા
ધર્મી, મિય ધર્મી, દેવનાના હગાબ્યા હજે નદિ એવા છે, ધર્મને
રંગ દાદાદાની ખીંચે લાગ્યે છે, એવા આવક આપેલા, સવર,
પાપા, મતિકમણમાં બિરાજતાં દશે તેમને આજના દિવસ સુખી
અવિનય, આસાતના કરી દોષ તો બુલે બુલે કરી
સાધુ સાધીને વાંદ

સામ્ય સાધીને વાંકુ મું, સાવક આપિકાને ખમાવું મું,
સમકિતદષ્ટિ હવને ખમાવું મું, ઉપકારી બાઈ આરુને ખમાવું મું,
ધારાશી લક્ષ હવાનેનીના હવને ખમાવું મું સાગ લાખ પૂરો
કાય, સાગ લાખ અપકાય, સાગ લાખ તેડકાય, સાગ લાખ
વાડકાય, દશ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, ચડક લાખ સાધારણ
વનસ્પતિકાય, બેતાખ બેઈદ્રિય, બેતાખ તેઈદ્રિય, બેતાખ ચૌર
દિય ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ તિર્થેક
પંક્તિ, ચડક લાખ મનુષ્યની જાતિ, બે દં રાશી લક્ષ હવા
નેનીના હવને, હાલતાં ચાલતાં, ઉડતાં બેસતાં, બાણતા અબ
ણતાં હવયા દોષ, હણુઆ દોષ, હેવા દોષ, બેવા દોષ,
પરિતાપના-પ્રીતાપના ઉપજાવી દોષ તો અનવાસિક કેવળે
સામે નિષ્કામિદુષ્ટકં.
ખ-મિ - ખાતુ કં સોજી

અ.મ.મિ - જાગ્યુર કાર સાયેટલા - સાયેટલા સાયેટલા
 કાર ટા. અમંદુમ - મદારો અમંદુમ કાર સાયેટલા - મિત્ર
 ૧ મારી મિત્ર અમંદુમ ૨ મારી ટા. કાર ૩ મારી કાર ૪ મારી

મિ—મદારે સંવત્સરોએયુ—સર્વ છવ સાથે વેર—વેર—દુસ્ખનાર્થ. મદાર—
મદારે. નોકેલુક—કાઈ સાથે નથી. એવમદુ—એ પ્રકારે હું આસોલકવ—
હું છગિં. નિદિય—નિદાઈ હઈ છું. જોહું કીધું. તેની. ગરહિય—સ્થા
કઈ છું. કુગાંધિય—જોહું કીધું એમ હું છું. સવ—સર્વ પાપ, તિવિલેય
જી પ્રકારે-મન વચન ક્રિયાએ કરી પડિકતો—આવશિત કઈ છું. વંદામિ-
નમસ્કાર કઈ છું. જિલ્લુચિવીસ—જોવીસ જિલ્લ-તોઈકને.

હતિ અતિમાર આસોઆ, પડિકમ, નિદા, નિદમ્મ વધા, વિશેષે વિશે
અરિદાંત, સિંધ, કેવગો, મહાવર, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ. કાળી,
મુર આદિને બુલે બુલે કી ખમાઆ છે.

(આ રીતે "હિંજામિ ખમાસમણે" એ વખત પૂરી કરેજું.)

એમ દિવસ રાત, પચ્છી, જોમારી અને સંવત્સરી સંબંધી, મુશુલ
કેવગુણ, કાળે, કાળે, નિમત, જ્યારે સામાન્યપણે, વિદેવપણે, રમક
પણે, જોહું, જમીક, વિપરીત રથાપું દોવ, માન્યું દોવ, પડેપું દોવ
જાળજપણે, સંદેવપણે, જાતીપણે, જોપસંઘાએ, માકરોના પ્રવાદપણે, જ
જાળજપણે, આચાર્યું દોવ, પ્રિઝા વાંછા, મૂઠાંભાવે જે શુભ અને શુદ્ધ
આચાર્ય-પણી અમાર રીતે દોવ, તુલ્ય કરી દોવ, ગુમારી દોવ, સંસાર-
વિકારીને રીતે જોડવા દોવ, તે માર્ગ પૂર્વના આચાર્ય સુદાન, વાં
સર્વે વાપ રીતે સામાન્ય નિવા-નિવૃત્ત દોલે, એવી રીતે દિવસ અને
રાત સંબંધી અતિમ ગ્લા રોપ પડિકમવું કરીને આરોવજા, નિદીવજા, કરીને
જુલનિક, જાલનિક, વડનિક, જેને જાનિતકિત, વડજા કરીને સર્વ પ્રાણ,
છવ, જુલે ખમત ખમાજા કરીને વિવ કીપકાન કરીને, વિવ કાવ ખદાકી,
નિવજાવ નિક અજાજાને, અમ્મવજાનું આનિવજાનું, દોલપણું, એવમજા
જાનું, દિવસવજા કરીને, વધનુજા, કેવગુણના પચ્છાજાની તખ્તીય કરીને,
જાન, રીતે કેવળે આ વજા કરીને, જાળજાનું કાળેને, વિશુદ્ધપણું કરવાને
કરી કરવાને જાળજા કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, પોંચે
જાળજા કરીને રીતે નિવજા, જાળજાની, જાળજાની પદ આજાનું સંભા
કરી દોવ, રીતે કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને.

જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને,
જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને.

પ્રત્યક્ષે આચર્યમકુ.

કેવળે—રિતે જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને,
જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને, કરીને જાળજા કરીને.

(આ દેશજે નવકાર, કરેમિ બતે, ઇન્દ્રિયામિ કાઉસમ્ તથા
 રસકેતરિના પાઠ કદીને આર લોગરસનો અથવા ધર્મઆનનો કાઉસમ્
 નિત્ય પ્રત્યે કરવો, પાખી પડિકમણે બાર લોગરસનો, ચડિમારી પડિકમણે
 ઠીસ લોગરસનો અને સંવત્સરી પડિકમણે ચાળીસ લોગરસનો કાઉસમ્
 કરવો અને એક નવકાર કદી કાઉસમ્ પાળવો (લોગરસ એક સં-
 પૂર્ણ બોધવો).

(આ દેશજે ઇન્દ્રિયામિ ખમાસમણે જે વખત કહેવું).

સામાયક ૧, ચોવીસઘેા ૨, વંદણા ૩, પડિકમણ ૪, કાઉસમ્ ૫,
 જે પાંચ-આવસ્થક પૂર્ણ થયાં. જે પાંચ આવસ્થક આર તીર્થને અવસ્થાએવ
 કરવા રૂપ અતીત કાણું દુધુત્વ, આલોચી, પડિકમી, નિદી, મદંલુ કરી,
 વર્તમાન કાળનો આશ્રય રૂપી, સંવર કરીને, દબે આમળીયા કાલસંમધી,
 અનાદિ કાળની આદાર લેવા રૂપ આત્માને પુરમગ-મૂર્છા, સંતા, અભિલાષ
 ધણી છે, તે મોટું કલંક છે અને અણાકારી, નિરાશી, નિરાશમી, નિઃશંકી,
 નિરાશ્રયી, નિઃશંકી, નિર્ભય, નિર્વેચક, અકળ, અરમ્બ, અંમોચર, અમાધ
 મુલકજાપણું, આત્માનું આવરણ, તેને નિવારણ કરવા સાધન કરણરૂપ,
 પચખાણ મથાકલિન, ચડેવિધ આદાર ત્યાગરૂપ, પચખાણ કરણરૂપ, છો
 આવસ્થક કરવો.

છટો આવસ્થક.

“ધારણા પ્રમાણે ચોવિદારનાં પચખાણ કરવા, તે નીચે મુજબ”
 ચડેવિધુપિઆદુર—આર પ્રકારના આદાર અસણું—અન્ન. પાણું—
 પાણી. આર્ધમ—મેવાદિ. સાર્ધમ—મુખવાસ. અન્નધાણાભોગેણું—
 અન્નજૂનાં મુખમાં કંઈ વસ્તુ ધરાઈ જાય તેની માત્રી. સહસ્સાગારેણું—
 જગત્કારે મેલામાં કંઈ નાંખે તેની માત્રી. વૈસિસમિ—તણું પું.

સામાયક ૧, ચોવીસઘેા ૨, વંદણા ૩, પડિકમણ ૪, કાઉસમ્ ૫,
 તે પચખાણ ૬, તેને વિષે વીનરાજેરની આઠામાં કાનો, માયા, મીંદી, પા,
 અચર, ગાથા, સૂત્ર, જોત્રું, અધિક, વિષરીન કહેવાલું દોષને જાણનાં જ.
 જાણનાં કંઈ દોષ સાચો દોષ તે મિન્દ્રિયામિદુષ્ટાં.

મિધ્યાત્વનું પડિકમણું, અમતનું પડિકમણું, કપાયનું પ-
 દિકમણું, પ્રમાદનું પડિકમણું, અશુભભેગનું પડિકમણું, ખ્યાતી
 યોગનું પડિકમણું, એ પ્રતિકમણ વિષે અતિકમ, વ્યતિકમ, અતિ-

ચાર, અણચાર, બળુનાં અજાણતા કાંઈ દોષ લાગ્યો જોય તે મિત્રભાગિદુષ્ટકં.

ગયા કાળનું પતિક્રમણું, વર્તમાનકાળના સંવર, આજના કાળના પચ્ચબાણ; કરેમિ મંગલ, મદામંગલ, મધ્યમમંગલ, ઈદાં ત્રણ નમોતુષ્કં કહેવાં.

પ્રતિક્રમણમાં લાગતા દોષના ૧૨૪ પ્રકાર.

નવાણું અતિચારમાંથી જાનના ૧૪ અતિચાર વરછતે બાકીના ૧૦૬ જણા તે તથા જાનના ૮ આચાર તે—૧ જતીરા અસહાય દાગી વખતે બળુનું, ૨ વિનય સહિત બળુનું, ૩ જાનનો સત્કાર કરી બળુનું, ૪ ઉપજાવન સહિત બળુનું (સત્ર બળુવાને માટે જે જે તપ કરવું હયું છે તે તે કરીને), ૫ ઉપકારીનો શુભ બુધનો નદિ, ૬ શુભ ઉચ્ચાર મદિન બળુનું, ૭ અર્થ સહિત બળુનું, ૮ પાક, અર્થ વગેરે શુભ બળુનું. તથા સમક્ષિતના ૮ આચાર તે—૧ જોનમતને વિષે ઠંકા ન રાખવી, ૨ અન્યમતની વાંચના ન કરવી, ૩ કરણીના ફળનો સરેલ ન રાખવો, ૪ અન્યમતનો આકાર જોઈ મુકાવું નદિ, ૫ ઉપકારીના શુભ દીપાવવા, ૬ સમક્ષિતથી પડના છત્રને સ્થિર કરવા, ૭ ચારે તીર્થની વાંચના કરવી, ૮ જોનમાર્ગનો મદિય નિરવલપણે પ્રમુખવો. તથા ચારિત્રના ૮ આચાર તે ૩ શ્રુતિ અને ૫ સુમતિ એટલે ૧૦૬ તથા બાર અતત તે—૧ મદાવન, ૫ ઇદિયો, ૧ રાત્રીભોજન, ૧ મન, એ બાર તથા વીર્યના ૩ આચાર તે ૧ ધર્મકાર્યમાં બળ જોપાવવું નદિ, ૨ ધર્મ કાર્ય ઉપયોગ સહિત કરવું, ૩ વ્યાસક્ષિત કિંથા અનુષ્ઠાન કરવું એ મળી કુલ ૧૨૪ પ્રકાર થયા.

— આવશ્યક (પ્રતિક્રમણ) વિષે ખુલાસો.

ખરી રીતે જોતાં વીતરાગભાવિત ધર્મ, તેનું મૂળ અને તેના મોટા આધાર આવશ્યક સૂત્ર ઉપર રહેલ છે. આવશ્યક સૂત્ર વિષે અતેક જૂઠા જૂઠા મત મતાંતર છે. કોઈ કહે છે કે આવશ્યક મૂળ સંપૂર્ણ ■ અને, કોઈ કહે છે કે વિરૂદ્ધ મયું છે. પણ તેનાં કરતાં તદ્દન જૂઠી વાત છે. આજ વીતરાગ-ભાવિત મૂળ આવશ્યક સંપૂર્ણ નથી. કારણ કે ચોરાશી મંત્રનાં આવશ્યક જૂઠા જૂઠા છે. જો મૂળ સંપૂર્ણ હોત તો બધા મંત્રનું એક સરખું હોત તેમ નથી, તેથી નક્કી થાય છે કે મૂળ સંપૂર્ણ નથી પણ થોડું થયું હોય જે પ્રવર્તે છે તે સૂત્રાનુસાર પાંચમા અધ્યાયના છેડાસુધી રહેવાનું છે.

સાધુ સાધી આવક અને આવકને આવસ્થક-અવસ્થ કરીને કરવાનો નિત્ય નિયમ એ તેથી આવસ્થક સૂત્ર વિચરેલ મવાનું જ્યેમો કહે છે તે કાઈ પણ રીતે ખરું નથી.

જે આવસ્થક સૂત્ર પોતપોતાના મરજમાં જૂની જૂદી રીતે પ્રવર્તે છે તેનું કારણ કે આવસ્થક સંપૂર્ણ રહ્યું નથી, તેમ સર્વથા વિચરેલ મયું નથી, પણ સુદૃઢ થઈ ગયેલ છે. તેથી સૌ સૌએ પોતાના જુદાજુદા જોઈએ તેટલું નહું વધારી મિલકત કરેલું છે.

આવસ્થક સૂત્રનું નામ અનુયોગદાર અને નદીસૂત્રમાં છે અને તે અતિરિક્ત છે, કાલિક કે ઉપકાલિક નથી. આવસ્થકનું બીજું નામ પ્રતિક્રમણ છે, કારણ કે એમાં અભ્યવનનું નામ પ્રતિક્રમણ છે અને સૂત્રમાં કયે કેમણે સપડિક્રમણ, ધર્મ, ઉપસંપન્નિત્વણ, વિદુરક આ ૫૦ છે. એ રીતે આવસ્થકનું બીજું નામ પ્રતિક્રમણ છે.

શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્ર સમાપ્ત.

ધર્મ-ધ્યાનનો કાઉસર.

શોકત—શું તે. ધર્મશાસ્ત્ર—ધર્મધ્યાન. ચક્રીકે—ચારભતના. ચક્ર. પરીહાર—ચાર ચાર પામેલ છે. પનતે—પરેવા. તંજહા—તે આ પ્રમાણે. આજ્ઞા વિજયે—અઘાનો વિચાર કરવો. આવાય વિજયે—કુઃખનો વિચાર કરવો. વિચાર વિજયે—સુખ ને કુઃખ સારી બોમવે છે તેનો વિચાર કરવો. સંકાલ વિજયે—લોભના આશરનો વિચાર કરવો. ધર્મ-સાજુઓરસ—ધર્મ ધ્યાનના ચત્તારી લક્ષણ—ચાર લક્ષણ. પત્રતા તંજહા—આ પ્રમાણે કલા. આજ્ઞાકર્ષ—ધર્મ આઘાની રૂમિ. નિરસગ-રૂઠ—વીનરાગ દેવે પડ્યું તેના ઉપર થકા આજુવાની રૂમિ. ઉવધેસ-રૂઠ—ઉપદેશની રૂમિ. સુનરૂઠ—સૂત્ર પિદ્ધાંતની રૂમિ. ધર્મસાજુઓરસ-ધર્મ ધ્યાનના ચત્તારી આસંજલ—ચાર પ્રકારના આધાર. પત્રતા તંજહા—તે આ પ્રમાણે કલા. વાયલ—વાંચતુ. પુજ્જ—પુજ્યું. પ. સિદ્ધા—શીખેલું સંભાગતું. ધર્મકેહા—ધર્મકથા કરી. ધર્મસાજુ-ઓરસ—ધર્મ ધ્યાનના ચત્તારી આજુપેહા—ચાર પ્રકારનો વિચાર. પત્રતા તંજહા—તે આ પ્રમાણે કલા. એગચ્યાજુ પેહા—એવા-પણનો વિચાર, જીવ એકલો આવ્યો ને એકલો જીવે નેનો વિચાર કરવો. અલ્પિચ્યાજુ પેહા—અનિલપણનો વિચાર કરવો સંસાર અનિલ છે-શાકાહારનું નથી એવો વિચાર. અશરણાજુ પેહા—અદસ્તપણનો વિચાર.

સંસારમાં કોઈ કોઈને ત્રણ-ચરણ નથી એવો વિચાર કરવો. સંસારમાં પેહ્લા-સંસાર વિષે વિચાર, સંસાર કેવો અસ્થિર છે તે વિશે વિચાર કરવો તે

એ ધર્મધ્યાનનો સૂત્રપાઠ કહ્યો. હવે તેનો અર્થ કહે છે.

ધર્મધ્યાનના પહેલા ચાર ભેદ—૧ આણુવિજયે, ૨ આવાયવિજયે, ૩ વિવાગવિજયે, ૪ સંઠાણુવિજયે.

પહેલો ભેદ—આણુવિજયે કહેતાં વીતરાગ દેવની આત્માનો વિચાર ચિંતવવો તે. વીતરાગદેવની આત્મા એવી છે કે સમસ્ત સહિત શ્રાવકનાં બાર વ્રત અને અમીઆર પડિમા તથા સાધુનાં પંચ મહાવ્રત ને બાર લિખુની પડિમા, શુભધ્યાન, શુભભજન, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, છકાય છવની રક્ષાએ વીતરાગની આત્મા આરાધવી, તેમાં સમય માત્રનો પ્રમાદ ન કરવો. ચતુર્વિધ તીર્થના શુષ્ક કીર્તન કરવાં એ ધર્મધ્યાનનો પહેલો ભેદ કહ્યો.

બીજો ભેદ—આવાયવિજયે કહેતાં, જીવ સંસારનાં દુઃખ શાથી ભોગવે છે, તેનો વિચાર ચિંતવવો. તેનો વિચાર એ કે મિથ્યાત્વ, અવ્રત, પ્રમાદ, કપાય, અશુભ ભોગ, અહાર પાપચાનક, છકાયજીવની હિંસા. એથી જીવ દુઃખ પામે છે એવું દુઃખનું કારણ બાણી, એવો આશ્રવ મારગ છાંડો, સંવર મારગ આદરવો; એથી જીવ દુઃખ ન પામે એ ધર્મધ્યાનનો બીજો ભેદ કહ્યો.

ત્રીજો ભેદ—વિવાગવિજયે કહેતાં જીવ ને મુખ દુઃખ ભોગવે છે તે શાધકી? તેનો વિચાર ચિંતવવો. તેનો વિચાર એ કે જીવે જેવે રસે કરી પૂર્વે જેવાં શુભાશુભ જ્ઞાનાવરણી આદિ આકર્ષકર્મ ઉપાભ્યાં છે, તે શુભાશુભ કર્મના ઉદયથી જીવ તે પ્રમાણે મુખ દુઃખ અનુભવે છે. તે અનુભવતાં શંકાં કોઈ ઉપર રાગ-દ્વેષ ન આણીએ, સમતાલાવ આણી, મન વચન કાયાના શુભ ભોગ સહિત, જૈનધર્મને વિષે પ્રવર્તીએ; જેથી નિરાશાધ પરમ મુખને પામીએ એ ધર્મધ્યાનનો ત્રીજો ભેદ કહ્યો.

ચોથો ભેદ—સંઠાણુવિજયે કહેતાં ત્રણ લોકના આકારક સ્વરૂપ મુખપડીને આકારે છે. લોક જીવ અજીવે કરી સંપૂર્ણ બધો છે. અસંખ્યાતા ભોજનની કોડાકોડ ત્રિછો લોક છે, ત્યાં

અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્ર છે, તથા અસંખ્યાતા વાલુબ્યંતરનાં નગર છે, તથા અસંખ્યાતા જ્યોતિષીનાં વિમાન છે, તથા અસંખ્યાતી રાજધાની છે. તેને મધ્યભાગે ઝાદી દ્વીપ છે, તેમાં જમન્ય લીધં-કર વીથ, ને ઉત્કૃષ્ટા એકસો ચીત્તેર હોય તથા જમન્ય બે કોડ ને ઉત્કૃષ્ટા નવ કોડ કેવળી હોય, તથા જમન્ય બે હજાર કોડ ને ઉત્કૃષ્ટા નવ હજાર કોડ સાધુ-સાધવી હોય, તેમને 'તિષ્ણતો' આયા-હિષ્ણ, પથાહિષ્ણ, વંદામિ, નમંસામિ, સક્ષારમિ, સમાલેમિ, કલ્પાણ્, મંગલં, દેવયં, ચેષ્ઠયં, પલ્લુવાસામિ, તથા ત્રિભાલોકમાંહે અસં-ખ્યાતા થાવક આપિકા છે, તેમના ગુણમામ કરવા. તે ત્રિભાલોકધકી અસંખ્યાતા ગુણો અધિક ઉર્ધ્વલોક છે, ત્યાં બાર દેવલોક, નવ દેવેયક, પાંચ અનુત્તર વિમાન છે, તે સર્વેમાં મળી ચોરાશી લાખ, સત્તાણું હજાર, ત્રેવીસ વિમાન છે. તથા તે ઉપર સિદ્ધ ચિહ્ના છે, ત્યાં શ્રી સિદ્ધભગવંતજી નિરંજન નિરાકાર નિરાજે છે, તેને તિષ્ણતોથી નવ પલ્લુવાસામિ મુખી કહેવું. તે ઉર્ધ્વલોક થકી કંઈક વિશેષ અધિક અપીલોક છે, ત્યાં સાત નરકના ચોરાશી લાખ નરકાવાસ છે, સાતકોડ બહેતેર લાખ, ભવનપતિના ભવન છે. એવાં ત્રણ લોકનાં સર્વ સ્થાનક સમકિત કરણી વિના સર્વ જીવે અનંતી અનંતી વાર જન્મ મરણે કરી ફરતી રૂઝ્યા છે. એમ બધી સમકિતસકિત થત અને આરિત્ર ધર્મની આરાધના કરવી જેથી અજર અમર નિરાળાધ પરમ મુખને પામીએ. એ ધર્મધ્યાનનો યોગી લેલ કહી. ઇતિ ધર્મધ્યાનનો કાઉસગ્ગ સંપૂર્ણ.

દશમું વ્રત તથા અગ્યારમું વ્રત આદવાની વિધિ.

જેને દશમું વ્રત તથા અગ્યારમું વ્રત આદરવું હોય તેણે પ્રથમ વસ તથા રમેહરણ તથા ગુન્ધાણું પઠિલેલુ કરવું, પછી નવકારથી તરસઉત્તરીના પાક મુખી ભણીને ધરીયાવદિનો કાઉ-સગ્ગ કરવો, પછી લોગસ્સ કહીને ગુર્વાદિકને વંદણા કરવી. પછી ગુરને કહેવું કે મને ૧૦ ગું વ્રત અથવા પોરો કરાવો. તિવાર ગુર વ્રત અકરાવે, બે ગુરનો ભોજ ન દોષ તો પોતાની મેળે પચ્યએ, પછી ત્રણ નમોતુષ્ઠં ગણવાં.

જોણે સામાયક અથવા દેસાવગાસિક કે પોષધવ્રત ક્યું
હોય ને તેમાં લઘુનિત તથા વડિનિત કરવાનું કારણ પડે તિવારે
પરકવવા બતાવે બારણામાં “ આવસ્સહિ ” કહેવું. પછી જઈને
જોવું અને શકેદ્રની આજ્ઞા માગવી. પછી જોઈને “ અણ્ણભણ્ણ ”
કહીને જતનાયે પરકવવું પરકવિને “ વોસિરેહ વોસિરેહ ” કહેવું.
જગતાં બારણામાં “ નિસહિ ” કહેવું. પછી તેની ઇરિયાવહિયા
પડિક્રમવી.

એ ત્રણે વ્રતમાં નિકા કરી હોય તો તેના નિવારણ કારણે
૪ લોગસ્સ ને ૧ ઈગ્ગામિ પડિક્રમિઉં પગામ સિત્તલાએ ઈત્યા
હિક પ્રથમ સમણ સૂત્રનો કાઉસમ્મા કરવો.

હથમું તથા અખ્યારમું વ્રત લીધું હોય તેને પાળવાની
વિધિ—પ્રથમ ઇરિયાવહિયા કરવી. પછી જે વ્રત લીધું તેના
અતિચાર કહેવા. ચોષવિધિ સામાયક પાળવાની રીતીએ જાણવી. ઈતિ.

પોષાના અદાર દોષ.

નીચે લખ્યા અદાર દોષ ટાળી પોષધવ્રત કરવું.

પોષા કરવાને આગતે દિવસે—૧ શરીરની ચોમા ચાર
હબમન કરાવવી નહીં, નખ ઉતરાવવા નહીં અને નાહવું
નહીં. ૨ ત્રણઅર્ધવ્રત પાળવું ૩ મરસ આદાર કરવો નહીં. ૪
વજ્ર પોષદાજનાં નહીં ૫ આખૂણ પહેરવાં નહીં. ૬ વધારે
પાત્રું ખાવું નહીં એ ૬ આગવે દિવસે ટાળવા ૭ અમલીની
વેવાવચ્ચ કરવી નહીં. ૮ શરીરની મુશ્તુપા કરવી નહીં ૯ મેલ
ઉતારવો નહીં. ૧૦ ઘણી નિકા કરવી નહીં. ૧૧ પુત્ર્યાવગર
ખાવું નહીં. ૧૨ ચાર વિકથા કરવી નહીં. ૧૩ પરનિદા કરવો
નહીં. ૧૪ સંસારી જાજનની ચર્ચા કરવી નહીં. ૧૫ અંગ-
ઉર્ધ્વ નીરજનાં નહીં. ૧૬ સંસારની વાતો કરવી નહીં. ૧૭
પહે મેલે મોઢવું નહીં. ૧૮ જવ ઉપજાવવો નહીં ઇતિ.

શ્રાવકનાં દશ પચ્ચખાણુ (મત્યાખાન)

- (૧) નમોઽક્ષરસદ્વિધ* (સર્વ ઉગ્મા પછી એ ધર્મી વીતે ત્યાં સુધી) પચ્ચખામિ (પચ્ચખાણુ કહે છે) ચરિવિદુ* પિઆહાર* (આર પ્રાપ્તના અને જીવન આધાર તે) અસણુ* (અમ) પાણુ* (પાણી) ખાદમ* (મેલો વિગેરે) સાદમ* (મુખવાસ) અન્નધ્યાણુભોગેણુ* (અન્નભૂખણે ભોગવાવ તેનો તથા) સદુત્સાગારેણુ* (નિગાહારે ધર્મ મુખમાં વસ્તુ ધાલી કે તેનો આચાર રાખીને) વોસિરામિ (પરિત્યાગ કરે છે.)
- (૨) પારસદ્વિધ*-(સર્વ ઉગ્મા પછી એક પદોર સુધી) પચ્ચખામિ, ચરિવિદુ* પિઆહાર* અસણુ* પાણુ* ખાદમ* સાદમ* અન્નધ્યાણુભોગેણુ* સદુત્સાગારેણુ* સંવસમાદિવત્તિયાગારેણુ* (સર્વ પ્રકારે અસમાધિ ચલાવી આસાવેસ કરવું પડે તેનો આચાર રાખું છું) પછતકાસેણુ* (મેલ અથવા રમથી સર્વ દંકાઈ જતાં વખતની ખજાર ન પડે તેનો પણ આચાર રાખી) વોસિરામિ.
- (૩) સાદ પારસદ્વિધ* કે પુરીમદુ*-(સર્વ ઉગ્મા પછી રોડ કે એ પદોર સુધી) પચ્ચખામિ ચરિવિદુ* પિઆહાર* અસણુ* પાણુ* ખાદમ* સાદમ* અન્નધ્યાણુભોગેણુ* સદુત્સાગારેણુ* પછતકાસેણુ* સંવસ સમાદિવત્તિયાગારેણુ* વોસિરામિ.
- (૪) એકાસણુ*-(દિવસમાં એકવાર જમી રાત્રે ચરિવિદારનાં પચ્ચખાણુ કરવાં તે) એકસણુ ઉપરાંત ચરિવિદુ* પિઆહાર* પચ્ચખામિ અસણુ* ખાદમ* અન્નધ્યાણુભોગેણુ* સદુત્સાગારેણુ* ગુરુ અભરુદાણેણુ* (ગુરુ પધારે તો ઉગ્મા થરાનો આચાર રાખીને તથા) આરિહણુપસારેણુ* (અમ ઉપામ લાણું હું કે કરવું દોષ તેનો અને) સંવસમાદિવત્તિયાગારેણુ* (અસમાધિને લીધે આસા-વેસ કરવું પડે તેનો આચાર રાખીને) વોસિરામિ.
- (૫) એકાસણુ*-(એક રથાને બેસી અર ઉપાંચદવાળા વચરજ દિવસમાં એક વાર જમી ચરિવિદાર કરી ઉઠવું તે) ઉપરાંત ચરિવિદુ* પિઆહાર* પચ્ચખામિ અસણુ* પાણુ* ખાદમ* સાદમ* અન્નધ્યાણુભોગેણુ* સદુત્સાગારેણુ* ગુરુ અભરુદાણેણુ* સંવસ સમાદિવત્તિયાગારેણુ* વોસિરામિ.

* જોઈશ અધર નામ છે તે પાસ તરીકે બોલવાના છે અને (જોઈશ પાતળા અધર છે તે નામ અધરનો અર્થ છે; તે માત્ર સમજવા માટે છે.

(૧) નિવિગદ્ધિયવિહં—(દિવસમાં એક વાર વિગદ વિના જમી રાત્રે ચત્રવિદ્યારના પચ્ચખાણ કરવા તે) પચ્ચખાભિ તે ઉપરાંત ચત્રવિહં પિઆહારં અસણું પાણું ખાદ્યમં સાદ્યમં અન્નથ્યાણાભોગેણું સહસ્ત્રાગારેણું લેવાલેવેણું (લેપ રદિત નદિ એવી વસ્તુનો તથા) ઉખિતવિવેગણું રાટલી ત્રિમેર ઉપરથી કરેણું માં મુકેણું હોય તો ઉપાડી લીધેલી રાટલી આવી જાય તો તેનો તથા પદુચ્ચમખિએણું (ઘૂનાદિકમાં પોત્ત પ્રચુખ કરેલી હોય અથવા અન્નાદિકમાં ઘૂનાદિકના ઝાંટા પડ્યા હોય તે અળણુતાં આવી જાય તો તેનો આગાર રાખીને) સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું વૉસિરામિ.

(૭) આયખિસ વિહં—(વિગદ રદિત—સ્વાદ વિનાનો લુખ્ખો આહાર દિવસમાં એકવાર જમીને રાત્રે ચત્રવિદ્યારના પચ્ચખાણ કરવા તે) પચ્ચખાભિ તિવિહં ચત્રવિહં પિઆહારં અસણું પાણું ખાદ્યમં સાદ્યમં અન્નથ્યાણાભોગેણું સહસ્ત્રાગારેણું સલેવાલેવેણું ઉખિત વિગેણું સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું વૉસિરામિ.

(૮) દિવસચરિમં—સૂર્ય ઉપાધી તે સૂર્ય આગમે ત્યા સુધી) પચ્ચખાભિ અસણું પાણું ખાદ્યમં સાદ્યમં અન્નથ્યાણાભોગેણું સહસ્ત્રાગારેણું સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું વૉસિરામિ.

(૬) ચત્રવિદ્યારનાં પચ્ચખાણ કરીને) પચ્ચખાભિ તિવિહં ચત્રવિહં પચ્ચખાભિ અસણું પાણું ખાદ્યમં સાદ્યમં અન્નથ્યાણાભોગેણું સહસ્ત્રાગારેણું સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું વૉસિરામિ.

(૧૦) અલિગદ્ધ—(દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, દેશથી, કાળથી, ખાવથી અભિગદ્ધ દારવો તે સંગથી) પચ્ચખાભિ ચત્રવિહં પિઆહારં પચ્ચખાભિ અસણું પાણું ખાદ્યમં સાદ્યમં અન્નથ્યાણાભોગેણું સહસ્ત્રાગારેણું મહંતરાગારેણું [મોટાના કહેવાથી જમતું પડે તેનો આગાર રાખીને] સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું વૉસિરામિ.

હતિ પચ્ચખાણ સંપૂર્ણ.

પંચ પરમેષ્ઠિના ૧૦૮ ગુણ અર્થસહિત

અવિદ્યંતના આર ગુણ.

અર્થ ત્વાં અવંત મમેતરે ત્વાં ત્વાં અવંતના સ્ત્રીયથી આરગુણિ ઉમે. અરીશ્વર્ય ર્થ આવે તેની નીચે બેસીને પ્રભુ દેવના દે.

અવંતના સમેસગુણમાં પાંચે વર્ણન અવેત કુમોની રાજ કરે. તે પોના બીજી નંચે અને મુખ ઉપર ગમે.

ત્યારે અવંત દેવના દે. ત્યારે અવંતનો સ્વર અવંતે પુગાવ.

અવંતની અને બાહ્યમે, રત્નભક્તિ કુવર્ણની ડીકીયાગો વેત આ- મરે પોતર.

અવંતને બેસનામરે, બિદનાયે શીભાવમાન રત્નભક્તિ સિદ્ધાસન ર્થ આવે, તે ઉપર બેસીને પ્રભુ દેવના દે ૨.

અવંતના મલના પાછાં જામે, સ્વર્થી પણ અધિક પ્રાસવાળું જામડળ ર્થ આવે.

અવંતના સમે સરસ્થમાં મર્તરવ દાનવળા બેરી પામે.

અવંતના મલક ઉપર અતિશય ઉજ્જવળ એવાં મલક ઉમે ર્થ આવે.

ત્વાં ત્વાં અવંત વિચરે, ત્વાં ત્વાં અવંતની આરે બાહ્ય પચીસ પચીસ જોખન કુધીમાં આવ: રાગ, વેર, ઉદ્વેગ, મારી, મગ્ધી,

અતિગ્રહિ, અનાદૃષ્ટિ કુશલ, ચોતારા તથા પરના સંવેનો ભવ, મેદલા વાન: રાવ નદિ

વેગતાનવડે અવંત સેક અને અરોહનું સ્વરૂપ સર્વ પ્રારે દેખો રક્ષા છે.

અવંતની રાત, અમરેવ, નામુરેવ, અકર્તિ, અનપતિ, વાચુર્વંતર, બ્યોતિષી અને વૈમાનિક પ્રમુખ ભવ ક્રમે સેવા ભક્તિ કરવાની અભિલાષા રામે છે.

અવંત એવી વાણીથી દેવના દે છે ૩, દેવના મનુષ્ય અને તિર્થંચ, એ સર્વે પોતપોતાની ભવાર્થ સમજી ભવ.

સિદ્ધાસનવંતના અર્થ ગુણ.

તાના ૧૨૦૧૧ . . . . . ભજે જે. દર્શનાવરથી . . . . . છે. વેદના ૧૨૫ . . . . . પ્રારતી પીસારદિત છે.

મોહનીય કર્મ ક્ષય થવાથી, ક્ષાવિક સમન્નિધન છે. આગુણ કર્મ ક્ષય થવાથી, અગ્રવ સ્થિતિધન છે.

નામ કર્મ ક્ષય થવાથી આપી, ઉપસક્ષુથી વર્ણ પ્રથ રથ, અને ગ્રપર્થી વરિત છે.

મોત કર્મ ક્ષય થવાથી અગ્રુ લય અર્થાત્ ઉચ્ચ બોલ અને નીચ મોતથી રહિત છે.

૮. અંતરાય કર્મ હવ યવાથી, અનંત જગવાન છે.

આચાર્યજીના છત્રીશ ગુણ.

૫. શોત્રેદ્રિય, ચક્ષુર્દ્રિય, ધાત્વેદ્રિય, રસેદ્રિય અને સ્પર્શેન્દ્રિય એ પાંચ દ્રિયોને સંવરનાર હોય.

૬. નવ પ્રકારની ષડાયર્વની ગુપ્તિને ધારણ કરનાર હોય.

૪. ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર ક્ષાણિકી મુદ્રાએકા હોય.

૫. પાંચ મહાવ્રતે કરી સહિત.

૫. યાનાચાર, કર્ત્ત્વનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર, અને વીર્યાચાર, કે પાંચ આચાર સહિત હોય.

૫. ધર્મા, ભાષા, એવણા, આદાનભંડ-મત-નિષ્કેપના અને ઉચ્ચ પાસવણુ એક, જન્મ, સંધાણુ, પારિશ્રવણિયા એ પાંચ મુખતિ સહિત હોય.

૩. મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ ગુપ્તિ સહિત વર્તનાર હોય.

ઉપાધ્યાયજીના પચ્ચીશ ગુણ.

૧૧. આચારાંગ, સૂત્રમાંગ, કાણાંગ, સમવાર્ધાંગ, જનવતી, યાતા, ઉપાસા-દક્ષાંગ, અંતગત, અનુત્તરોવવાર્ધ, પ્રમઆકરણ અને વિપાક એ અગ્નીઆર અંગ પોને બહે અને જીભને ભણાવે.

૧૨. ઉવવાર્ધ, રામપસેણી, જીવાનિગમ, પત્રવણા, જંજીરીપપતિ, ચંદ્ર-પત્તિ, સૂર્યપત્તિ, કપિપા, કપવડિસપા, મુષ્ટિપા, પુષ્ટ્યુલિપા અને વન્દિકદશા; એ નાર ઉપાંગ પોતે બહે અને જીભબોને ભણાવે.

૨. ચરણસિતરી અને કરણસિતરી એ બેડેને શુદ્ધ રીતે પાળે.

સાધુજીના સંતાવીશ ગુણ.

૧. પાંચ મહાવ્રત અને 'હ્રુ' રાત્રિજોખન જન પાળે.

૧. પૃથ્વી, અપ, તેડે, વાયુ, વનસ્પતિ અને ત્રસકાષ એ છાવની રક્ષા કરે.

૧. પાંચદ્રિય અને છત્રો લોભ લેનો નિગ્રહ કરે.

૧. સુખા રાખે.

૧. ભાવ વિશુદ્ધિ-ચિત્ત નિર્મળ રાખે.

૧. બાહ્ય ઉપકરણાદિકનું પડિમેદલુ ઉપયોગ સહિત કરે.

૧. સંયમ જોખને રિમે મુક્ત હોય.

૩. મન, વચન અને કાયાને માડો કાર્ત્ત્વમાં જતાં રોકી રાખે.

૧. રીનાદિક બાવીશ પરિસદ સડન કરે.

૨. અર્જુન ઉપકર્ત્ત્વ સડન કરે, પાંચ દર્શન એ નહિ.

આવકના ૨૧ ગુણ.

સમગ્રીતી આવકનાં લક્ષણ આદ્યવિધિ ધંધમાં નીચે જણાવેલા
ત્રેકવીધ પ્રકારે બતાવેલાં છે.

૧ ગુરુત્વ પરિણામી ન હોય.

૨ સ્વભાવે સૌમ્ય હોય

૫ દૂર ન હોય.

૭ મૂર્ખ ન હોય

૬ લગભગવંત હોય.

૧૧ સમાન દ્રષ્ટિ હોય.

૧૩ ધર્મકથાકથક હોય.

૧૫ દીર્ઘદ્રષ્ટિ હોય.

૧૭ ભાષાશાના માર્ગને

અનુસરનાર હોય.

૧૬ કરેલા ઉપકારને ભણનાર
હોય.

૨૧ સર્વ સારાં કાર્યમાં સાવ-
ધાન હોય.

૨ રૂપવંત હોય.

૪ લોકપ્રિય હોય.

૬ ભાગ્યવંત હોય.

૮ દાક્ષિણ્યમુક્ત હોય.

૧૦ ક્યાવંત હોય.

૧૨ ગુણાનુરાગી હોય.

૧૪ રૂઠાં કુટુંબવાળો હોય

૧૬ ધર્મ, અર્થ તથા કામ વ-

ર્ગના વિશેષને ભણનાર હોય.

૧૮ વહીવટની મર્યાદા ભળવ-

નાર હોય

૨૦ પરણવના કિતાઈનો કર-
નાર હોય.

સમગ્રીતવંત અને આવા ગુણુસ આવકોએ પ્રથમ તો ગૃહ-
સ્થને ઉપયોગી નિવડેલા સંગ્રહ કરવો ભોળાં છે તેમજ પોતાની
સંતતિ વિકાસ થાય અને તેની વૃત્તિ સ્વધર્મ વરદ વળે તેવા
ઉપાયો અને તેવી યોજનાઓ યોજવી ભોળાં છે. કેમકે વિધાવડે
ગૃહસ્થ સર્વસ્વ મેળવી ચક્રે છે અને નિપુણ બને છે. વાસ્તે
વિધારૂપ એકવડે જીવિરૂપ પૃથ્વીને અવશ્ય સુધારવી ભોળાં છે.

અથ શ્રી છ કાયના બોલ.

મથમ છ કાયના નામ કહે છે:-

૧ પહેલે બોલે ઇંદ્રિયાવરકાય, ૨ જાંબીયાવરકાય, ૩ સપિ-
યાવરકાય, ૪ સુમતિયાવરકાય, ૫ પમાવચમાવરકાય, ૬ જાં-
મકાય. હવે તેનાં ગોત્ર કહે છે—૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અપકાય, ૩
તેલકાય, ૪ વાઉકાય, ૫ વનસ્પતિકાય, ૬ ત્રણકાય.

(૧) પૃથ્વીકાયના બે લેહ—સૂક્ષ્મ ને બાહર. સૂક્ષ્મ તે
કેને કહીએ! હવચા હણાય નહિ, માર્યા મરે નહિ, બાળ્યા બળે
નહિ, તે આખા લોકમાં ભર્યા છે પણ આપણી નજરે આવે
નહિ, તે તો ફક્ત જાની જ બાજુએ અને રહે. બાહર તે કેને
કહીએ! આપણી નજરે આવે અથવા ન આવે, હવચા હણાય
માર્યા મરે, બાળ્યા બળે, તેને બાહર કહીએ. તેનાં નામ
કહે છે—૧ પહેલે બોલે માટી ને મીઠાની ભત; ૨ ખડી ને
ખારાની ભત, ૩ કાજમિંદ મરકીયા પકાણા ને ઘિણાની ભત,
૪ હિંગળો ને હળતાલની ભત, ૫ ગેરૂ ને ગોપીચંદનની
ભત, ૬ રત્ન પરવાળાંની ભત, ૭ સોજા ભતનાં રત્ન આદિ
લઈને ત્રેતાળીય ભતની પૃથ્વીકાય છે. તેના એક કડકામાં અષ્ટ-
ખાતા એવ શ્રી ભગવંતે કહ્યા છે જુવાર તથા પીલુ જેટલી
પૃથ્વીકાય લઈએ, તેમાંથી એકેકા એવ નીકળીને પાદેવાં જેવડી
કાપા કરે તો એક લાખ ભ્રમનનો જંજુલીય છે તેમાં સમાય
નહિ. તેનાં કુળ બાર લાખ કોડ છે. તેનું આકળું જમન્ય
અંતરુદ્ધવંતું, ઉત્કૃષ્ટું બાવીય હજાર વર્ષનું. તેની દયા પાળીએ તો
મોક્ષનાં અનંતા સુખ પામીએ.

(૨) અપકાય તે પાણી—તેના બે લેહ—સૂક્ષ્મ ને બાહર.
સૂક્ષ્મ તે કેને કહીએ! હવચા હણાય નહિ, માર્યા મરે નહિ,
બાળ્યા બળે નહિ. તે આખા લોકમાં ભર્યા છે પણ આપણી નજરે
આવે નહિ, તેને સૂક્ષ્મ કહીએ.

શ્રી ૭ કાવના ગોષ્ઠ.

હવે બાદર પાણીના નામ કહે છે—પહેલે બોલે વરસાદ ને
 (નાં પાણી, ૨ આકળ ને કુમરનાં પાણી, ૩ કુવા, નદી ને
 ગાવનાં પાણી, ૪ દરિયા ને ઝરણાં પાણી, ૫ ખારાં ખાટાં
 પાણી, ૬ મીઠાં મોળાં પાણી—એ આદિ સર્પને ધણી બલતનાં
 કલા છે, તેના એક બિંદુમાં અસંખ્યાતા એવ ધી જગવંતે
 કાયા કરે તો એક લાખ જોજનનો જંબુદીપ છે તેમાં સમાય
 નહિ. તેના કુલ સાત લાખ કોડ છે. તેનું આકર્ષુ જ્યન્ય
 અંતર્ગુર્વર્તન, ઉત્કૃષ્ટ સાત હજાર વર્ષનું તેની કાયા પાત્રીયે તો
 ગોક્ષનાં અનંતાં મુખ પામીએ.

(૩) તેઉકાય તે અગ્નિ-તેના જે ભેદ—સૂક્ષ્મ ને બાદર
 સૂક્ષ્મ તે કેને કહીએ? હવેયા હવેયા નહિ, માર્યા મરે નહિ,
 બાળ્યા બળે નહિ, તે આખા લોકમાં ભર્યા છે પણ આપણી નજરે
 આવે નહિ, તેને સૂક્ષ્મ કહીએ.

હવે બાદર અગ્નિનાં નામ કહે છે—૧ પહેલે બોલે કુવા ને
 જાણીની અગ્નિ, ૨ કુમારી ને વાપણીની અગ્નિ, ૩ ચક્રમક ને
 વીજળીની અગ્નિ, ૪ દીવા ને ઉમડાની અગ્નિ, ૫ ધનધનતા લોક
 ને અદ્યની અગ્નિ, ૬ કાવાનજની અગ્નિ, ૭ નીલાકાની અગ્નિ,
 એ આદિ સર્પને ધણી બલતનાં કલા છે તેના એક તણખામાં
 અસંખ્યાતા એવ શ્રી જગવંતે કર્યા છે તેમાંથી જોકેકો એવ
 નીકળીને અસખસના કાણા જેવડી કાયા કરે તો એક લાખ લોજ.
 નનો જંબુદીપ છે તેમાં સમાય નહિ. તેના કુલ ત્રણ લાખ કોડ
 છે. તેનું આકર્ષુ જ્યન્ય અંતર્ગુર્વર્તન ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ અહોરાત્રિનું
 તેની કાયા પાત્રીયે તો ગોક્ષનાં અનંતાં મુખ પામીએ.

(૪) વાઉકાય તે વાયરો-તેના જે ભેદ—સૂક્ષ્મ ને બાદર
 સૂક્ષ્મ તે કેને કહીએ? હવેયા હવેયા નહિ, માર્યા મરે નહિ,
 બાળ્યા બળે નહિ, તે આખા લોકમાં ભર્યા છે પણ આપણી
 નજરે આવે નહિ, તેને સૂક્ષ્મ કહીએ.

હવે બાદર વાવરાનાં નામ કહે છે—૧ પેહેલે બોલે ઉપ-
મણો ને આથમણો વા, ૨ ઉત્તર ને દક્ષિણનો વા, ૩ ઉંચો નીચો
ને ત્રિછો વા, ૪ વંટોળીઓ ને મંડળીઓ વા, ૫ શુંજવા ને
સૂધવા એ આદિ લઈને ઘણી જાતનો વાવરો થાય છે. તે વાવરો
શા થઈ હણાય ?—ઉપાડે મોટે બોલવાથી, ૨ જાપટ નાંખવાથી,
૩ સૂપડે સોવાથી, ૪ જાટકવાથી, ૫ કાંતવાથી, ૬ વિંજવાથી,
૭ તાલોટા વગાડવાથી, ૮ વિંજણે વિંજવાથી, ૯ હીંચાળે હીંચ-
વાથી, એ આદિ લઈને ઘણી જાતનાં ચલે કરી હણાય છે. બો-
વર ઉપાડે મોટે બોલવાથી વાવરાના અસ ખ્યાતા છવ હણાય છે,
તેમાંથી બેકેકો છવ નીકળીને વડના બીજ જેવડી કાપા કરે તો
બેક સાખ ભોજનનો જંબુદ્રીય છે તેમાં સમાય નહિ. તેનાં કુદ
શાખ સાખ કોક છે તેનું આઉંખું જ્યન્ય અંતરું હૂર્તનું ઉત્તરું
ત્રણ દબાર વર્તનું. તેની કયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતાં
શુભ પામીએ.

(૫) વનજપનીકાવના બે બેક—સૂરમ ને બાદર. સૂરમ
તે કોને કહીએ ? હવવા હણાય નહિ, માર્યા મરે નહિ, બાળ્યા
બંને નહિ, તે આખા લોકમાં કાપ્યા છે પણ આપણી નજરે આવે
નહિ, તેને સૂરમ કહિએ.

હવે બાદર વનજપનીના બે બેક—પ્રત્યેક, ને સાધારણ. પ્રત્યેક
કોને કહીએ ? ચરીર ચરીર બેકેકો છવ હોય તેને પ્રત્યેક કહીએ,
અને એક ચરીર અનંતા છવ હોય તેને સાધારણ કહીએ. હવે
પ્રત્યેકનાં નામ કહે છે—૧ પેહેલે બોલે વૃક્ષ ને પેટાળી જાત,
૨ રાતરડે લગની ને શુભની જાત, ૩ એરડા આરડા પતુરાની
જાત, ૪ કાંડમ સેકડાં ને કેળાંની જાત, ૫ માં કેરડો કામડો ને
લગુની જાત, ૬ કુદ કનક ને નાચરવંડની જાત, ૭ બે.શી
કેરડો ને કંદેરડોની જાત, ૮ જુદાવ, બાજરો, મક, મકાઈની જાત,
૯ તંજાદએ, મુપ મિયરી, વ.લે.તફાળીની જાત, એ આદિ લઈને
ઘણી જાતની પ્રત્યેક વનજપની છે. તેમાં કાવરાને ત્રણ પ્રકારના

છપ દયા છે. સંજયાતા, અસંજયાતા અને અનંતા. તેની દયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતા મુખ પામીએ.

દ્વે સ્વાધારણ વનસ્પતીનાં નામ કહે છે—૧ ચરેલે બેલે લીલકુલ અને સેવાળની બલ, ૨ ગાજર ને મૃગાની બલ, ૩ ડુંગરી ને લલણની બલ, ૪ આદુ ને ગરમરની બલ, ૫ રતાળુ ને પીંડાળુની બલ, ૬ કંટાલો, ઘોર, ખરસાળી, કુંવાર ને ચેલરાંની બલ, ૭ મીઠા ને કુણીની બલ, ૮ ઉગના અંકુરા અને કુણી દાદરીની બલ એ આદિ લઈને ઘણી બલની સાધારણ વનસ્પતી છે. એક કંદમૃગના કાંઠામાં ધોબગવંતે અનંતા છપ દયા છે તેનાં મુખ અક્ષાવીશ લાખ કોઠ છે. તેનું અ.ઉચું જયન્થ અંતર્મુદ્ગર્નનું, ઉત્કૃષ્ટ દશ હજાર વર્ષનું, તેની દયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતા મુખ પામીએ.

(૧) ત્રણકાવ તેના બાર લોક—૧ બેદિ, ૨ તેદિ, ૩ ચીરિદિ, ૪ ચંદિ.

(૧) બે દિના બે લોક—અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા. બે દિ તે કેને કહીએ. જેને કાયા અને છપ દોષ તેને બે દિ કહીએ તેનાં નામ કહે છે—૧ જળો, ૨ કીક, ૩ પેરા, ૪ કસમીયા, ૫ સરમીયા, ૬ મામણમુંડા, ૭ અણસીયા, ૮ વાંતરા, ૯ યંબ, ૧૦ હીપ, ૧૧ કોડા, ૧૨ ભેગ એ આદિ લઈને ઘણી બલનાં બે દિ છપ છે. તેનાં મુખ સાત લાખ કોઠ છે, તેનું આકૃષ્ટ જયન્થ અંતર્મુદ્ગર્નનું, ઉત્કૃષ્ટ બાર વર્ષનું. તેની દયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતા મુખ પામીએ.

(૨) તેદિના બે લોક—અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા. તેદિ તે કેને કહીએ. જેને કાયા, મુખ અને નસિયા દોષ તેને તેદિ કહીએ. તેનાં નામ કહે છે—૧ જુડ, ૨ લીંબ, ૩ લાંચક, ૪ અંકક, ૫ કીકી, ૬ કંચલા, ૭ ખાલક, ૮ ધનેમ, ૯ જુવા, ૧૦ કંતરી, ૧૧ બોચીક, ૧૨ પીચીક, ૧૩ કદિય,

વનાવતીમાં કહેનું ઉત્કૃષ્ટ અંકુર દશ હજાર વર્ષનું ને સાધારણ અ. ૬ અંતર્મુદ્ગર્ન જયન્થ

૧૪ કાનખલ્લુશ, ૧૫ મંકોઠા, ૧૬ ઉંધાધ, ૧૭ શવા એ આદિ લઈને ઘણી જાતનાં તેઈદ્રિ છવં છે. તેનાં કુળ આઠ લાખ કોડ છે. તેનું આઉણું જઘન્ય અંતર્મુદૂર્તનું, ઉત્કૃષ્ટું જોગલુ પચાથ દિવસનું. તેની દયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતાં સુખ પામીએ.

(૩) ચૌરેદ્રિના એ લેહ—અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા ચૌરેદ્રિ તે કોને કહીએ! જેને કાયા, મુખ, નાસિકા અને આંખ હોય તેને ચૌરેદ્રિ કહીએ. તેનાં નામ કહે છે—૧ માંખી, ૨ મચકાં, ૩ ડાંસ, ૪ મચ્છર, ૫ સમરા, ૬ તીડ, ૭ પતંગ, ૮ કૌશીયા, ૯ કંસારી, ૧૦ જાડમોદકી, ૧૧ ધુડીયા, ૧૨ વીંછી, ૧૩ ખરા, ૧૪ કુદાં એ આદિ લઈ ને ઘણી જાતનાં ચૌરેદ્રિ છવં છે. તેનાં કુળ નવ લાખ કોડ છે, તેનું આઉણું જઘન્ય અંતર્મુદૂર્તનું, ઉત્કૃષ્ટું છ માસનું. તેની દયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતાં સુખ પામીએ.

(૪) પંચેદ્રિના એ લેહ—અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા પંચેદ્રિ તે કોને કહીએ! જેને કાયા, મુખ, નાસિકા, આંખ અને કાન એ પાંચ ઇદ્રિ હોય તેને પંચેદ્રિ કહીએ. પંચેદ્રિની ચાર જાત ૧ નારકી, ૨ તિર્યંચ, ૩ મનુષ્ય, અને ૪ દેવતા.

તેમાં ૧૪ લેહ નારકીના, ૪૮ લેહ તિર્યંચના, ૩૦૩ લેહ મનુષ્યના અને ૧૬૮ લેહ દેવતાના, કુલ મળી ૫૧૩ લેહ થયા.

દેવતાના ચાર લેહ—૧ અવનવતિ, ૨ વાલુખ્યંતર, ૩ જ્યોતિષી, ૪ વૈમાનિક મનુષ્યના ચાર લેહ—૧ પંદર કર્મભૂમિનાં મનુષ્ય, ૨ ત્રોશ અકર્મભૂમિનાં મનુષ્ય ૩ છાપન અંતરહીનનાં મનુષ્ય, ૪ અડેક રથાનકનાં સમૂર્જામ મનુષ્ય. નારકી ૩ દેવતાની સ્થિતિ જઘન્ય હય હજાર વર્ષની, ઉત્કૃષ્ટી તેત્રોથ સાત વૈષમની, તિર્યંચ ને મનુષ્યની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુદૂર્તની ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પલ્લની તેની દયા પાળીએ તો મોક્ષનાં અનંતાં સુખ પામીએ.

કવિયો ૭ કાવ્યના જોડ સમાપ્ત.

અથ શ્રી નવ તંત્ર.

વિવેકી સમદૃષ્ટિ જીવને નવ પદાર્થ જેવા છે તેવા તથા-
રૂપ બુદ્ધિ પ્રમાણે શરૂ આમનાથી ધારવા તે—

નવ તંત્રનાં નામ દેહે છે.

૧. જીવતંત્ર, ૨. અજીવતંત્ર, ૩. પુદ્ગલતંત્ર, ૪. પાપ-
તંત્ર, ૫. આયવનતંત્ર, ૬. સંવરતંત્ર, ૭. નિર્જર્ણતંત્ર,
૮. અંધનતંત્ર ૯. મોક્ષતંત્ર.

અયત્કાળને દરી જે શુભાશુભ કર્મોના કર્તા, દર્તા તથા
લોકના છે અને નિશ્ચય નયે દરી જ્ઞાન, દર્શન તથા આશિષરૂપ
નિજશુભોનાજ કર્તા તથા લોકના છે અથવા દુઃખ શુભ જ્ઞાનો-
પરોઝ લક્ષણવંત યેતના સદિત દોષ તથા પ્રાણ ધારણ કરે
તેને પ્રથમ જીવતંત્ર કહીયે; તેથી વિપરીત જે યેતનારદિન,
જટસ્તભાવનાઓ દોષ તેને બીજું અજીવતંત્ર કહીયે; જેણે કરી
શામ કર્મનાં પુદ્ગલો સંગ્રહ યવાથી સુખનો અનુભવ થાય છે
તેને ત્રીજું પુદ્ગલતંત્ર કહીયે; તેથી વિપરીત જેણે કરી અશુભ
કર્મનાં પાપનો સંગ્રહ યવાથી દુઃખનો અનુભવ થાય છે તેને
ચોથું પાપતંત્ર કહીયે; જેણે કરી નવાં કર્મ અંધાય છે, અશુભ
કર્મોપાદાન હેતુ હિંસાદિ તેને પાંચમું આયવનતંત્ર કહીયે;
જેણે કરી આવતાં કર્મ રાક્ષસ અર્થાત પાંચ સુખતિ અને ત્રણ
શુચિ તેણે કરી જે આશ્રવ રાધ દરવો તેને છઠું સંવરતંત્ર
કહીયે; જેણે કરી આત્મપ્રદેશમાંથી દેશવડી કર્મ જુદાં થાય છે.
અથવા પૂર્વે કરેલાં કર્મો જે હવે થાય છે એટલે તથા પ્રમુખે
કરી કર્મનું પચાવર્ણ થાય છે તેને સાતમું નિર્જર્ણતંત્ર કહીયે;
જે નવાં કર્મોનું અદૃષ્ટ કરીને તેની સાથે જીવનું જોડન કરું.
દીર નીરની પેઠે મગી જવું તેને આઠમું જોડતંત્ર કહીયે; અને

૧ જેમ જાણને શુભ થીય તેમ જીવને શુભ થવાનું જેમ જાણને શુભ થીય તેમ જીવને થવાનું એ.

જે આત્મપ્રદેશથી સર્વથા કર્મોનો ક્ષય થવો તેને નવમું મોક્ષ તત્વ કહીયે. એ નવ તત્વરૂપ વસ્તુનું યથાસ્થિત સ્વરૂપ જે પ્રમાણે સિદ્ધાંતોને વિષે દહું છે તેમજ સમ્યગ્દષ્ટિ હોવાને જે નવતત્વ તે " જ " પરિજ્ઞાએ દરી બાજુવા યોગ્ય છે અને કેટલાં એક પ્રત્યાખ્યાન 'પરિજ્ઞાયે' કરી છાંડવા યોગ્ય છે.*

જીવના ભેદ વિસ્તારથી કહે છે.

જીવનો એક ભેદ છે, સકળ જીવોનું ચેતન્ય લક્ષણ એક છે, માટે સંમકનયે કરી એક ભેદે જીવ કહીએ. બે પ્રકારે

*. એ નવતત્વમહિમા જીવ અને અજીવ એ બે તત્વ માત્ર બાજુવા યોગ્ય છે. પુરુષ, સંવર, નિર્ભર્ગ, અને મોક્ષ એ ચાર તત્વ પ્રદણ કરવા યોગ્ય છે; પરંતુ એમાંનું પુરુષતત્વ, બ્યવહારનયે કરી, આરત્ને પ્રદણ કરવું યોગ્ય છે અને નિષ્કવચે ત્યાગ કરવું એ યોગ્ય છે, તેમજ મુનિને ઉત્સર્ગ ત્યાગ કરવું યોગ્ય છે અને અપવાદે પ્રદણ કરવું યોગ્ય છે તથા પાપ, આશ્રમ અને બોધ એ ત્રણ તત્વ તો સર્વથા સર્વને ત્યાગ કરવા યોગ્ય જ છે.

એ નવતત્વનાં નામ દર્શાવ્યાં અન્યથા સક્ષેપથી તો જીવ અજીવ એ તત્વ જ ઓછાણાંમહિમા કર્યાં છે, કેમકે જીવને પુરુષ તથા પાપનો સંબંધ છે તથા કર્મનો તંધ પશુ તાદાત્મિક છે અને કર્મ જે છે તે પુરુષ પરિણામ છે અને પુરુષથી તે અજીવ છે તથા આશ્રમ જે છે તે પશુ મિથ્ય દર્શનાદિરૂપ ઉપાધિએ કરી જીવનો મક્ષિન સ્વભાવ છે, એ પશુ આત્માનાં પ્રદેશ અને પુરુષવિના બીજે માઈ નથી તથા સંવર જે છે તે પશુ અશ્રવ નિરોધ લક્ષણ દેશ સર્વ. બેડાં આત્માનો નિરૂત્તાર સ્વભાવ પરિણામ ચાનાત્મક છે તથા નિર્ભર્ગ જે છે તે પશુ જીવ અને કર્મને નૃપત્તિ ઉપજાવવાને કારણે રૂપિ મંચન ન્યાયે કરી કર્મનો પરિણામ છે તથા સર્વ સક્રિયને કરી સકલ કર્મ કુળનો સ્વ નવનીતરૂપ રૂપ જલ નિર્મળ ધુ પ્રગટરૂપ દર્શાવે ચિદાનંદરૂપ આત્માનું પ્રગટ થાવું તે મોક્ષ તત્વ છે. તે માં જીવ અને અજીવ એ બે તત્વ જ કહીયે તથા અન્યત્ર મનાતરે સાત તત્વ પશુ છે. કેમકે પુરુષ અને પાપ એ બે તત્વનો અંતરભાવ બંધનત્વ મદિજ થાય છે, કારણ જે શુભ પ્રકૃતિકર્મજન્ય તે પુરુષ અને અશુભ પ્રકૃતિકર્મજન્ય તે પાપતત્વ છે. માટે પુરુષ પાપ રક્તિ-સાન તત્વ કહીયે તેમજ વળી પાંચ તત્વ પશુ કર્યાં છે. ઈત્યદિઃ થયો વિસ્તાર વિગ્રેવાવસ્થા તથા તત્ત્વર્થ અને મોક્ષ પ્રાપ્તિ મથો થકી બાજુવો.

પણુ જીવ કદીએ. ૧ ત્રય ને ૨ સ્થાવર તથા . ૧ સિદ્ધ અને
 ૨ સંસારી. ત્રેણ પ્રકારે જીવ. ૧ સ્ત્રી વેદ, ૨ પુરુષવેદ ને ૩ નપુંસક
 વેદ તથા ૧ ભવ સિદ્ધિયા, ૨ અભવ સિદ્ધિયા, ૩ નોભવ સિ-
 દ્ધિયા, નો અભવસિદ્ધિયા, ચાર પ્રકારે જીવ ૧ નારકી, ૨ -તિ-
 થિય, ૩ મનુષ્ય ને, ૪ દેવતા તથા ૧ અમુદ્યની, ૨ અચમુદ્યની
 ૩ અવધિદર્શની, ૪ કેવળદર્શની. પાંચ પ્રકારે જીવ, ૧ એકે-
 દ્રિય, ૨ બેઇદ્રિય, ૩ તેઇદ્રિય, ૪ ચૌદેદ્રિય, ૫ પંચેદ્રિય, તથા
 ૧ સંજોગી, ૨ મન જોગી, ૩ વચન જોગી, ૪ કાય જોગી, ૫
 અજોગી. છ પ્રકારે જીવ, ૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અપકાય, ૩ તેડકાય, ૪
 વાડકાય, ૫ વનસ્પતિકાય, ૬ ત્રયકાય, તથા ૧ સકપાયો, ૨
 કોઠ કપાયો, ૩ માન કપાયો, ૪ માયા કપાયો, ૫ લોભ કપાયો
 ૬ અકપાયો. સાત પ્રકારે જીવ ૧ નારકી, ૨ તિથિય, ૩ તિથિયચી,
 ૪ મનુષ્ય, ૫ મનુષ્યચી, ૬ દેવતા, ૭ દેવી. આઠ પ્રકારે જીવ,
 ૧ સ્વેદી, ૨ કૃત્ત્વેદી, ૩ નીલ્લેદી ૪ કાપુત્ત્વેદી, ૫ તેજુ-
 લેદી, ૬ પદ્મલેદી, ૭ શુદ્ધલેદી, ૮ અલેદી. નવ પ્રકારે જીવ,
 ૧ પૃથ્વી, ૨ અપ, ૩ તેડ, ૪ વાડ, ૫ વનસ્પતિ, ૬ બેઇદ્રિય,
 ૭ તેઇદ્રિય, ૮ ચૌદેદ્રિય, ૯ પંચેદ્રિય. દસ લેડે જીવ ૧
 એકેદ્રિય, ૨ બેઇદ્રિય, ૩ તેઇદ્રિય, ૪ ચૌદેદ્રિય, ૫ પંચેદ્રિય
 એ પાંચના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા મળી દસ થયા અગ્યાર લેડે
 જીવ ૧ એકેદ્રિય, ૨ બેઇદ્રિય, ૩ તેઇદ્રિય, ૪ ચૌદેદ્રિય, ૫
 નારકી, ૬ તિથિય, ૭ મનુષ્ય, ૮ ભવનપતિ, ૯ વાલુચ્યંતર, ૧૦
 જ્યોતિષી, ૧૧ વૈમાનિક. બાર લેડે જીવ, ૧ પૃથ્વી, ૨ અપ, ૩
 તેડ, ૪ વાડ, ૫ વનસ્પતિ, ૬ ત્રયકાય એ છના અપર્યાપ્તા
 ને પર્યાપ્તા મળી બાર થયા તેર લેડે જીવ ૧ કૃત્ત્વેદી, ૨ નીલ-
 લેદી, ૩ કાપુત્ત્વેદી, ૪ તેજુલેદી, ૫ પદ્મલેદી, ૬ શુદ્ધલેદી
 એ છના અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા મળી બાર ને એક અલેદી કુલ
 મળી તેર થયા.

જીવના ચૌદ લેડે કહે છે-૧ સૂક્ષ્મ એકેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો,
 ૨ સૂક્ષ્મ એકેદ્રિયનો પર્યાપ્તો, ૩ બાર એકેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો,

૪ બાહર એકેદ્રિયનો પર્યાપ્તો, ૫ એકેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો, ૬ એકેદ્રિયનો પર્યાપ્તો, ૭ તેકેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો, ૮ તેકેદ્રિયનો પર્યાપ્તો, ૯ ચોરેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો, ૧૦ ચોરેદ્રિયનો પર્યાપ્તો, ૧૧ અચંદ્રી પંચેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો, ૧૨ અચંદ્રી પંચેદ્રિયનો પર્યાપ્તો, ૧૩ ચંદ્રી પંચેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો, ૧૪ ચંદ્રી પંચેદ્રિયનો પર્યાપ્તો. એ ચોદ બેદ જીવના કદયા.

વ્યવહાર વિસ્તારનયે કરીને પાંચમે ત્રણેક બેદ જીવના કહે છે—તેમાં ત્રણમે ને ત્રણ બેદ મનુષ્યના, એકમે આકાશ કેવલાના, અડતાલીશ બેદ તિર્થંચના, ચડક બેદ નારહીના એમ પદક બેદ થયા.

મનુષ્યના ૩૦૮ બેદ કહે છે—૧૫ કર્મભૂમીનાં મનુષ્ય, ૩૦ અકર્મભૂમીનાં મનુષ્ય, ૫૬ અંતરદીપનાં મનુષ્ય, એમ ૧૦૧ થયા, તે જોતના ગર્ભજ મનુષ્યના અપર્યાપ્તા, ને પર્યાપ્તા એમ ૨૦૨ અને ૧૦૧ જોતના સમૂર્જિત મનુષ્યના અપર્યાપ્તા એ સર્વ મળી કુલે ૩૦૮ બેદ મનુષ્યના થયા.

કર્મભૂમિ તે કોને કહીએ—૧ અસી, ૨ મસી, ૩ કૃત્રી, એ ત્રણ પ્રકારના વેપારે કરી જીવે તે. તે કર્મભૂમિનાં જોત કેટલાં અને ક્યાં છે તે કહે છે—૫ ભરત, ૫ ધરિવત અને ૫ મહાવિદેક એ ૧૫ તે એક લાખ જોજનનો જંબુદ્વીપ છે તેમાં ૧ ભરત, ૧ ધરિવત, ૧ મહાવિદેક એ ત્રણ જોત કર્મભૂમિનાં જંબુદ્વીપમાં છે. તેને ફરતો એ લાખ જોજનનો લવણ સમુદ્ર છે, તેને ફરતો ચાર લાખ જોજનનો ધાતકીખંડ દ્વીપ છે, તેમાં ૨ ભરત, ૨ ધરિવત, ૨ મહાવિદેક છે. તેને ફરતો આઠ લાખ જોજનનો કાળો દધિ સમુદ્ર છે, તેને ફરતો આઠ લાખ જોજનનો અર્ધ પુષ્કર દ્વીપ છે, તેમાં ૨ ભરત, ૨ ધરિવત, ૨ મહાવિદેક છે. એમ સઘળાં મળીને પંદર કર્મભૂમિનાં મનુષ્ય કહ્યાં.

હવે અકર્મભૂમિ તે કોને કહીએ? ત્રણ કર્મરક્તિ દય પ્રકારના કલ્પવૃક્ષે કરી જીવે તે કેટલા અને ક્યાં છે, તે કહે છે. ૫ હેમવય, ૫ હિરણ્યવય, ૫ હરીવાસ, ૫ રમકવાસ, ૫ દેવગુરુ

૫ ઉત્તરકુરૂ એ ત્રીશ અકર્મભૂમિનાં નામ કહ્યાં. ૧ હેમવય, ૧ હિરણ્યવય, ૧ હરીવાસ, ૧ રમકવાસ, ૧ દેવકુરૂ, ૧ ઉત્તરકુરૂ, એ છ સેત્ર જાંબુદીપમાં છે. ૨ હેમવય, ૨ હિરણ્યવય, ૨ હરીવાસ, ૨ રમકવાસ, ૨ દેવકુરૂ, ૨ ઉત્તરકુરૂ, એ બાર સેત્ર ધાતકો ખંડમાં છે. ૨ હેમવય, ૨ હિરણ્યવય, ૨ હરીવાસ, ૨ રમકવાસ, ૨ દેવકુરૂ, ૨ ઉત્તમકુરૂ, એ બાર અર્ધપુષ્કર દ્વીપમાં છે. એ સપ્તર્ગા મળી કુલ ૩૦ અકર્મભૂમિનાં મનુષ્ય કહ્યાં.

છાંપન બેઠ અંતરદ્વીપના મનુષ્ય કહે છે.

જાંબુદ્વીપના બરતસેત્રની મર્યાદાનો કરણહાર મુલ હિમવંત નામ પર્વત છે તે સોના જેવો પીળો છે, સો જોજનનો ઉચ્ચ છે, સો ગાઉનો ઉંટો છે, એક હજાર બાવન જોજન ને બાર હજારનો પહોળો છે, ઘાંચીય હજાર નવસેં જત્રીય જોજનનો લાંબો છે, તેને પૂર્વ પશ્ચિમને છેડે બન્ને ઠાઠા નીકળી છે બેઠેકી ઠાઠા ઘોરાસીસેં ઘોરાસીસેં જોજનની ગાંઝેરી લાંબી છે. બેઠેકી ઠાઠા ઉપર સાત સાત અંતરદ્વીપ છે. તે અંતરદ્વીપ કયાં છે તે કહે છે.

જગતીના ઠાઠયકી પ્રદુસેં જોજન લવણમયુદ્ધમાં જઈએ તે વારે પહેલો અંતરદ્વીપ આવે, તે ૩૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે. ત્યાંથી વારમે જોજન જઈએ તેવારે બીજો અંતરદ્વીપ આવે, તે ૪૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે. ત્યાંથી પાંચસે જોજન જઈએ તેવારે ત્રીજો અંતરદ્વીપ આવે, તે ૫૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે. ત્યાંથી છસેં જોજન જઈએ તેવારે ચોથો અંતરદ્વીપ આવે, તે ૬૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે ત્યાંથી સાતસેં જોજન જઈએ તેવારે પાંચમો અંતરદ્વીપ આવે, તે ૭૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે ત્યાંથી આઠસેં જોજન જઈએ તેવારે છઠો અંતરદ્વીપ આવે, તે ૮૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે ત્યાંથી નવસેં જોજન જઈએ તેવારે સાતમો અંતરદ્વીપ આવે. તે ૯૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે. એમ બેઠેક ઠાઠા ઉપર સાત સાત અંતરદ્વીપ આવે કુલ ચારે ઠાઠાના મળી ૨૮ અંતરદ્વીપ બહુવા.

આવોજ રીતે ઈરવત દેવની મર્યાદાનો કરવંકાર યિનારી
નામે પર્વત છે, ચુંક દિમરંત સરખોજ ભલુવો. ત્યાં ૫૩
૨૮ અંતરદ્વીપ છે એમ અથળા મળી કુલ ૫૬ અંતરદ્વીપ ભવવા
તેને અંતરદ્વીપનાં મનુષ્ય શામાટે કહીએ ? હેકા સમુદ્ર ૬ અને
ઉપર-અધર ડાઢામાં દ્વીપોમાં રહેનારાં છે માટે અંતરદ્વીપનાં
મનુષ્ય કહીએ. મુળ અકર્મભૂમિના જેવું.

એકસો ને એક દેવના સમૂહિંમ મનુષ્ય
ચૌદ સ્થાનકમાં ઉપજે છે તેકહે છે.

૧ ઉચ્ચારે સુતા કહેતાં વડીનિનમાં ઉપજે, ૨ પાસવણે મુગ
કહેતાં લપુનિનમાં ઉપજે, ૩ ખેજે સુતા કહેતા બજળામાં ઉપજે,
૪ સંપળે સુતા કહેતાં લીંટમાં ઉપજે, ૫ વંતે સુતા કહેતાં
જમનમાં ઉપજે, ૬ પીતે સુતા કહેતાં લીલા પીળા પીતમાં ઉપજે,
૭ પુર્વે સુતા કહેતાં પર્શમાં ઉપજે, ૮ સોણીએ સુતા કહેતાં
રૂપિમાં ઉપજે, ૯ શુભે સુતા કહેતાં વીર્યામાં ઉપજે, ૧૦ મુખ
પિંડ ૧૧ જરીપાડોએ સુતા કહેતાં વીર્યાદિકમાં પુણ્યના સુત્રો
તે કહી મીના માથ તેમા ઉપજે, ૧૨ વિગય છાવ કહેવરે સુતા
કહેતા મનુષ્યના કોપરમાં ઉપજે, ૧૩ મંત્રી પુરિસ માં જેને સુતા
કહેતા રાં પુણના મલેવમા ઉપજે, ૧૪ નવરનીધમને સુતા
કહેતાં નવરધ જાગે.માં ઉપજે, ૧૫ મળે સુમેર અપુર્વ કાગી
સુતા કહેતા મર્ડે મનુષ્ય સંમંધી અશુચિ રજાનોમા ઉપજે
એ ચૌદ સ્થાનકના નાન કહ્યાં અને ૧૦૧ દેવના સમૂહિંમ મનુ
ષ્યના અર્જાના એ સર્વે મળી કુલ ૩૦૩ યોગ મનુષ્યના કહ્યા

૧૬૮ બૈદ દેવનાના કહે છે.

૬૪ અર્જ દેવનાં નામ—૧ અમુન્દુમાર, ૨ નાનકુમાર, ૩
નુર્ડકુમાર, ૪ વિજયકુમાર, ૫ અર્મકુમાર, ૬ કીડુમાર, ૭
રૂડકુમાર, ૮ વિદ્યકુમાર, ૯ પલનકુમાર, ૧૦ અગ્નીકુમાર

૧૦૧ અર્જ દેવનાં નામ—૧ અંજ, ૨ અનરિન, ૩
અ. ૪, ૫ અરક, ૬ રૂક, ૭ રેક, ૮ કાગ, ૯ મહાકાગ, ૧૦

અસિપત્ર, ૧૦ ધનુષ્ય, ૧૧ કુંભ, ૧૨ વાલુ, ૧૩ વેતરણી, ૧૪ ખરસ્તર, ૧૫ મહાધોષ.

સોળ વાલુચ્યેતરનાં નામ—૧ રિશાય, ૨ ભૂત, ૩ જક્ષ, ૪ શકસ, ૫ કિન્નર, ૬ કિપુરુષ, ૭ મહોરગ, ૮ ગંધર્વ, ૯ આલુ-
પન્ની, ૧૦ પાણુપન્ની, ૧૧ ઈસીવાઈ, ૧૨ ભુઈવાઈ ૧૩ કંદીય, ૧૪ મહાકંદીય, ૧૫ રોકડ, ૧૬ પયંગદેવ.

દશ જંભકાનાં નામ—૧ આલુજંભકા, ૨ પાણુજંભકા, ૩ હયલુજંભકા, ૪ શયલુજંભકા, ૫ વાહજંભકા, ૬ પુષ્પ-
જંભકા, ૭ ફળજંભકા, ૮ બીયજંભકા, ૯ વિભલુજંભકા, ૧૦ અવિયતજંભકા.

દશ જ્યોતિષીનાં નામ—૧ ચંદ્રમા, ૨ સૂર્ય, ૩ શક, ૪ નક્ષત્ર
પ તારા, એ પાંચ ચગ તે અદ્રી દીપમા છે ને એજ નામના
બીજા પાંચ સિધર તે અદ્રી દીપ ભંકાર છે એ મળી દશ

ત્રણ રિલિંચીનાં નામ—૧ ત્રણ પક્ષીયા, ૨ ત્રણ સાગરીયા,
૩ તેર સાગરીયા.

નવ લોકંતિકનાં નામ—૧ સારસ્વત, ૨ આદિત્ય, ૩ વિન્દિ, ૪
વરુણ, ૫ ગર્હતોયા, ૬ તોપિયા, ૭ અન્યાબાધા, ૮ અગ્નીયા, ૯
રિકા.

બાર દેવલોકનાં નામ—૧ સુધર્મા, ૨ ઇંદ્રાન, ૩ સનંત-
કુમાર, ૪ માંહેદ, ૫ બ્રહ્મલોક, ૬ ભંતક, ૭ મહાશુક, ૮ સ-
દેવગર, ૯ આલુત, ૧૦ પ્રાણુ, ૧૧ આરલુ, ૧૨ અપુષ.

નવ શીવેકનાં નામ—૧ ભદ્રે ૨ સુમદે ૩ સુમલ્લે, ૪ સુ-
ભાલુમે, ૫ પ્રિયદંસલ્લે, ૬ સુદર્શને, ૭ આમોલે, ૮ સુપરીપુષે,
૯ જ્યોષરે.

પાંચ અનુત્તર વિમાનનાં નામ—૧ વિજય, ૨ વિજયંત, ૩
જયંત, ૪ અવરાજિત, ૫ સર્વાર્થસિદ્ધ.

સપ્તગા મળી ૬૬ જાનના દેવતા અપર્યાપ્તા ને ૬૬ જાનના
પર્યાપ્તા કુલ મળી ૧૬૮ જોડ દેવતાના દલા.

બીજી નરકનો પડ—એક લાખ ત્રીસ હજાર જોજનનો છે તેમાંથી એક હજાર જોજન દળ ઉપર મુકીએ ને એક હજાર જોજન દળ નીચે મુકીએ તે વચ્ચે એક લાખ ત્રીસ હજાર જોજનની પોલાણ છે તે પોલાણમાં ૧૧ પાયરા ને દશ આંતરા છે, તે મધ્યે પચીસ લાખ નરકાવાસા છે અસંખ્યાતી નારકીને ઉપજવાની કુંભીઓ છે, અને અસંખ્યાતા નારકી છે તે નીચે પહેલી નરકમાં કદા તે જ ચાર યોલ છે, તેની નીચે ત્રીજી નરક છે.

ત્રીજી નરકનો પડ—એક લાખ અઠાવીસ હજાર જોજનનો છે. તેમાંથી એક હજાર જોજન દળ ઉપર મુકીએ ને એક હજાર જોજન દળ નીચે મુકીએ તે વચ્ચે એક લાખ ઇવીસ હજાર જોજનની પોલાણ છે તે પોલાણમાં ૬ પાયરા છે ને ૮ આંતરા છે તે મધ્યે પંદર લાખ નરકાવાસા છે, નારકીને ઉપજવાની અસંખ્યાતી કુંભીઓ છે અને અસંખ્યાતા નારકી છે તે નીચે ઉપર કહેલા ચાર યોલ છે, તેની નીચે ચોથી નરક છે.

ચોથી નરકનો પડ—એક લાખ વીસ હજાર જોજનનો છે. તેમાંથી એક હજાર જોજન દળ ઉપર મુકીએ ને એક હજાર જોજન દળ નીચે મુકીએ તે વચ્ચે એક લાખ અઠાર હજાર જોજનની પોલાણ છે. તે પોલાણમાં સાત પાયરા છે ને ૭ આંતરા છે તે મધ્યે દશ લાખ નરકાવાસા છે, નારકીને ઉપજવાની અસંખ્યાતી કુંભીઓ છે અને અસંખ્યાતા નારકી છે. તે નીચે ઉપર કહેલા ચાર યોલ છે. તેની નીચે પાંચમી નરક છે.

પાંચમી નરકનો પડ—એક લાખ અઠાર હજાર જોજનનો છે તેમાંથી એક હજાર જોજન દળ ઉપર મુકીએ ને એક હજાર જોજન દળ નીચે મુકીએ તે વચ્ચે એક લાખ સોળ હજાર જોજનની પોલાણ છે તે પોલાણમાં ૫ પાયરા છે ને ૪ આંતરા છે તેમાં ત્રણ લાખ નરકાવાસા છે. અસંખ્યાતી કુંભીઓ છે અને અસંખ્યાતા નારકી છે તેની નીચે ઉપર કહેલા ચાર યોલ છે. તેની નીચે છઠી નરક છે.

છઠી નરકનો પડ—એક લાખ એક હજાર જોજનનો છે

તેમાંથી એક હજાર જોજન હજ ઉપર મુકીએ ને એક હજાર જોજન હજ નીચે મુકીએ તે વચ્ચે એક લાખ ચૌદ હજાર જોજનની પોલાણ છે. તે પોલાણમાં ૩ પાયરા છે ને ૨ આંતરા છે. તેમાં એક લાખમાં પાંચ જોછા નરકવાસા છે, અસંખ્યાતી કુંભીઓ ॥ અને અસંખ્યાતા નારકી છે. તે નીચે ઉપર કહેલા ચાર જોલ છે. તેની નીચે સાતમી નરક છે.

સાતમી નરકનો પક—એક લાખ આઠ હજાર જોજનનો છે તેમાંથી સાડી બાવન હજાર જોજન હજ ઉપર મુકીએ ને આઠ બાવન હજાર જોજન હજ નીચે મુકીએ તે વચ્ચે ત્રણ હજાર જોજનની પોલાણ છે. તે પોલાણમાં પાંચ નરકવાસા છે. અસંખ્યાતી કુંભીઓ છે ને અસંખ્યાતા નારકી છે. તે નીચે ઉપર કહેલા ચાર જોલ છે. તેની નીચે અનંતો અલોક છે. એ નારકીનો વિસ્તાર સંપૂર્ણ થયો.

જીવનું લક્ષણ કહે છે.

જ્ઞાન તે મતિજ્ઞાન, કુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનઃપર્મવજ્ઞાન, તથા કેવલજ્ઞાન એ પાંચ જ્ઞાન સમ્યક્ત્વ આશ્રયીને કહ્યાં છે, એની સાથે મતિઅજ્ઞાન, કુતઅજ્ઞાન તથા વિમંગઅજ્ઞાન એ ત્રણ અજ્ઞાન ત્રિધાત્વાશ્રયી છે, તે લેતાં આઠની સંખ્યા લાખ છે. એમાંનું ગમે તે એક અથવા અધિક જ્ઞાન જેમાં હોય, વળી દર્શન તે અક્ષુ, અચક્ષુ અવધિ તથા કેવલ, એ ચાર પ્રકારના દર્શનમાંનું ગમે તે એક અથવા અધિક દર્શન જેમાં હોય, તથા ચારિત્ર તે સામાયિક, હેદોપસ્થાપનોય, પરિકાર વિશુદ્ધિ, સૂદ્ધમસંપરાય, યથાખ્યાત, દેશવિરતિ તથા અવિરતિ એ સાત પ્રકારના હિંસાદિક અશુભ પરિણામથી નિવૃત્તિ તથા વ્યવહારથી ક્રિયાનિરોધરૂપ ચારિત્રમાંનું ગમે તે એક અથવા અધિક ચરિત્ર હોય તથા તપ તે પ્રકારનું કલ્પું છે, એક કે વ્યયી, એના બાર ભેદ છે. તેનાં નામ નિર્જરા તત્ત્વમાં કહેવાયે, બીજું ઇચ્છાનિરોધરૂપ બાવયી એમાંનું ગમે તે એક અથવા અધિક તપ જેમાં હોય, તેમજ કરણ તથા લઙ્ગિર

અથવા બાળ પરાક્રમરૂપ એ એ પ્રકારનાં વીર્યમાનુ ગમે તે એક અથવા વધારે જેમાં હોય તથા ઉપયોગ તે પાંચ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન તથા ચાર દર્શન એ બાર પ્રકારના સાકાર તથા નિરાકાર-રૂપ ઉપયોગમાનો ગમે તે એક અથવા વધારે ઉપયોગ જેમાં હોય, તેને સંસારી અથવા સિદ્ધ જીવ કહીએ. એ શુદ્ધ જીવ વિના બીજા કોઈમાં હોય નહિ. એ પ્રકારે જીવનું લક્ષણ ભણવું. ધૃતિ જીવતત્વ.

૨ અજીવતત્વ.

જદ લક્ષણ ચૈતન્ય રહિત તેહને અજીવતત્વ કહીએ. હવે અજીવતત્વના ચોદ લેદ કહે છે. ૧ ધર્માસ્તિકાયનો સ્કંધ, ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ, ૪ અધર્માસ્તિકાયનો સ્કંધ, ૫ દેશ, ૬ પ્રદેશ, ૭ આકાશાસ્તિકાયનો સ્કંધ, ૮ દેશ, ૯ પ્રદેશ, ૧૦ અદ્વાસમ-યકાગ, એ ૬થ લેદ અરૂપી અજીવના કલા. રૂપી અજીવના ચાર લેદ કહે છે. ૧૧ પુદ્ગલાસ્તિકાયનો સ્કંધ, ૧૨ દેશ, ૧૩ પ્રદેશ, ૧૪ પરમાણુપુદ્ગલ એ મળી ૧૪ લેદ કલા.

× સ્કંધ દેશ પ્રદેશની સમજણ.

પ્રદેશના સમૂહને અસ્તિકાય કહે છે. ત્રણે દ્રવ્યોનો રજ્જવત્તમક સ્કંધ કરવાય છે તેથી સ્કંધ એટલો હોય અથવા સાગ પ્રદેશાનુસાર સમાન્ય પરિણામની પેરે આવતી ધર્માસ્તિકાયના જે શુદ્ધ પરિસ્થિતિનાં પ્રાપ્ત દેશ, અતિ નિર્વિજ્ઞાન્ય અવિજ્ઞાન્ય હોય તે પ્રદેશ કહેવાય છે. અખંડ દ્રવ્યરૂપ આખા પદાર્થને અથવા અર્જનાંતરિ પરમાણુના મયેલા સમૂહને સ્કંધ કહે છે. સ્કંધનો કેટલોએક ભાગ જેનો સ્કંધની સાથે સંબંધ હોય તેને દેશ કહે છે. જેનો સ્કંધની સાથે નિર્વિજ્ઞાન્ય કાવના કરી છર્ધ સ્કંધની સાથે અભિન્ન સંબંધ હોય તેને પ્રદેશ કહે છે. અને તે જ પ્રદેશને સ્કંધથી ભિન્ન થાય એવો નિર્વિજ્ઞાન્ય ભાગ એટલે જેના કેવળની શુદ્ધિએ એક ભાગતા બે ભાગ રૂપ થઈ નહિ તેને પરમાણુ કહે છે.

ચાર દ્રવ્યોની દૃષ્ટાંતથી સમજણ.

૧ જેમ માછળને યંત્ર કરતા પછીનો આધાર અને પંદરનાં લાકડીનો આધાર તેમ જીવ પુદ્ગલને ૨૧ પશુઆને ધર્માસ્તિકાયનો આધાર. ૨ જેમ જીવજાતે વૃષાએ પીડિત પચીને રૂપની કાવનો આધાર

૮ કાળયત્રી અનાદિ અનંત, ૯ કાલયત્રી અવર્ણ્ય અગ્રધે અરસે અક્ષાસે અમૂર્તિ, ૧૦ શુદ્ધયત્રી સિંચર સ્કાય, ૧૧ આકાશાસ્તિ-
શાય-દ્રવ્યયત્રી એક, ૧૨ હેત્રયત્રી લોકાલોક પ્રભાલો, ૧૩ કાળયત્રી
અનાદિ અનંત, ૧૪ કાલયત્રી અવર્ણ્ય અગ્રધે અરસે અક્ષાસે
અમૂર્તિ, ૧૫ શુદ્ધયત્રી અવગાહનાદાન, ૧૬ કાળ-દ્રવ્યયત્રી
અનેક, ૧૭ હેત્રયત્રી અદ્વીતીય પ્રભાલો, ૧૮ કાળયત્રી અનાદિ
અનંત, ૧૯ કાલયત્રી અવર્ણ્ય અગ્રધે અરસે અક્ષાસે અમૂર્તિ, ૨૦
શુદ્ધયત્રી વર્તના લક્ષણ; એ વીચ અને ઉપર જે અરૂપી અણવના
કથા લોક કથા તે મળી કુલ ૩૦ એક અરૂપી અણવના જાણવા.

[વિભાગ ૨૪ સક નાંદ, જેનો જુગ અને જીવજીવને વિચાર ૨.૫ નહિ,
એટલે વચ અવચા ૫૫ કાળના પ્રથમ વર્તમાનકાળરૂપ અને સ્ક્રમ
કાળનું ઉત્કલન થઈને તે કપારે જુગકાળ રવો. ૧ કપો વર્તમાન કાળ છે.
અને રવો જીવિખાકાળ થયો એમ છે તેનું અનુમાન થઈ શકે નહિ.
તેને સર્વ લક્ષણરૂપ સમય કહે છે. એવા અલખ્યાત સમયને આચક્ષિત
કહે છે. એવી જાણેને હોયન આવડીને એક છુટક જવ હોય છે. એ કરતાં
બીજા કોઈ પણ નાના મરતી કાળના થઈ શકે નહિ. એવા કાંઈક અધિક
સત્તર છુટક કાળમાં એક આશ્રિયાલક્ષણ પ્રાજુતી ઉદ્ભવિત હોય છે. એવા
કાળ પ્રાજુતીરૂપિ કાળને એક રતોડા કહે છે એવા સત રતોડા સમયે એક
લવ હોય છે. એવા સત્તોતર લવે એ પરીપ એક મૂદર્ત હોય છે.

બીજા મૂદર્તે એક અલોકનરૂપ દિવસ થાય છે, પંદર અલોકનરૂપે
પખરાડીકે થાય છે, એ પખરાડીરૂપે એક મહિના થાય છે, બાર મહિને
એક વર્ષ થાય છે, તેમજ અલખ્યાત વર્ષે એક પચ્ચોપમ થાય, તેવા કથા
કાલકાલી પચ્ચોપમે ૧ સ.તરોપમ થાય, તેવા કાલકાલી સાતરોપમે ૧
ઉત્કલિપરૂપી અને બીજા કથા કાલકાલી સાતરોપમે ૧ અરસિપરૂપી થાય,
એ એ મળી વીસ કાલકાલી સ.તરોપમે એક કાળયત્રી થાય, એવા અનંત
કાળ થકે એક પુલ્લવ પરાવર્તન થાય. એ સર્વ અનુષ્ઠ લોકાલો અવકાશરૂપી
કાળ જાણવો.

પૂર્વોક્ત જે કાળના ભેદ કથા, તેથી વળી બીજા પણ કાળના ભેદ
જણા છે, જેમ કે એ કાલે એક જગુ થાય છે, જગુ જગુએ એક અપન,
એ અપને એક વર્ષ, પાંચ વર્ષે એક મુદ, ચોરાસી કાળ વર્ષે એક પૂર્વમ,
તે એક પૂર્વમે ચોરાસી કાલે ગ્રજુર્વા એક પૂર્વ થાય છે.

ઉપરાંત, તેનાં મુખ ફેગ ૪૨ બેઠે ભોગવે તે કહે છે.

૧ રથતા વેદનીય—મુખનો અનુભવ કાગવે, ૨ ઉચ્ચ ગોત્ર, ૩ અનુભવ ગતિ, ૪ અનુભવાનુપૂર્વક—અનુભવના ભવ બાંધવા ૫ દેવતાની ગતિ, ૬ દેવાનુપૂર્વક—દેવતાના ભવ બાંધવા, ૭ પચેદ્રિયની ગતિ, ૮ ઉદારિક શરીર—ઉદારિક શરીર થોડા પુરુષ મદલુ શરીરે તથા તેને શરીરપણે પરિભ્રમણને છવ પોતાના પ્રદેશની સાથે ફેગવે તે અનુભવ નિર્વચનું શરીર ૯ વેદ્ય શરીર—ને પ્રાગ્નું છે. ૧ ઓપવાતિ તે દેવતા તથા નારકોને દોષ, ૨ લબ્ધિ પ્રત્યક્ષ તે નિર્વચ તથા અનુભવ લબ્ધિવંતને દોષ છે. ૧૦ આદ્યારક શરીર—ચોદપૂર્ણ શરીર મુનિરાજ તીર્થેશ્વરી જાદિ પ્રમુખ જોશને અર્થે જેક દાવ પ્રમાણુ ૬૬ કરે છે તે.

૧૧ તેજસ શરીર—આદ્યારનું પચન કરનાર તથા તેલુચેસ્થાને હેલ આ ભવ સંસારી છવને દોષ છે. ૧૨ કાર્મણુ શરીર—કર્મના પરમાણુ આત્મપ્રદેશની સાથે મળ્યું છે તે જ જલણું. આ શરીર પજુ સંસારી સર્વ છવને હેલ છે. ૧૩ ઉદારિકનાં અંગ ઉપાંગ—ઉદારિક શરીરના સમગ્રા અવયવો પામવા, ૧૪ વેદ્યનાં અંગ ઉપાંગ—૧૫ આદ્યારકના અંગ ઉપાંગ ૧૬ વજ્રાવલનાશસ્ત્રસંયત—સોગ્રા જેવું ધણું મજબુત સંવલણ. ૧૭ સમચક્રેસંસંકલણ—પમાંડી વાગી બેસનાં ચરે બાલુ સરખી આત્મિ ધાવ અને પોતાના અગ્રુત પ્રમાણે ૧૦૮ અગ્રુત પ્રમાણુ શરીર જરાવ તે. ૧૮ શુભ પદ્મ. ૧૯ શુભ ગર્ભ. ૨૦ શુભ રસ. ૨૧ શુભ રૂપરસ. ૨૨ અગ્રુત લઘુ નામ—મધ્યમ વજનદાર શરીરની પ્રાપ્તિ ધાવ એટલે લોકાની પેઠે જાનિ જાર નદિ અને કપાસની પેઠે અતિ હલકું નદિ અને મધ્યમ પરિભ્રમણ દોષ. ૨૩ પરાધાન નામ—જોગ જળરાન જે અંતિ દુઃસહનીવ જાનાં પોને કમે તેવા જાગીજાને છતરા સમર્થ ધાવ એવા જાગની પ્રાપ્તિ ધાવ તે. ૨૪ ઉદવાસ નામ—મુખેથી આસોપાસ ભાઈ સમાવ. ૨૫ આત્મપ્રાપ્તિ નામ—સર્વના જિંનથી પેઠે પંને તાપ ઉત્પન્ન કરવાના હેતુરૂપ તેજગ્રુત શરીરની પ્રાપ્તિ ધાવ ૨૬ ઉષોત નામ—ચંદ્રગિં. જની માફક સોનગના ઉત્પન્ન કરનાર. ૨૭ શુભ આત્મવાની ગતિ. ૨૮ નિર્માણનામ—પોતાના અંતના સર્વ અવયવો જેમ રચવે ગોઠાવી શકે તે, ૨૯ ત્રમનામ. ૩૦ આર નામ. ૩૧ પર્યાયા નામ. ૩૨ પ્રત્યેક નામ. ૩૩ રિચર નામ. ૩૪ શુભ નામ. ૩૫ સોમાય નામ. ૩૬ મુદેશ નામ. ૩૭ આદેય નામ. ૩૮ જીમીરિતિ નામ. ૩૯ દેવતાનું આરેણું. ૪૦ અનુભવનું આરેણું. ૪૧ તિર્થચનું

દેવનામ—તેના બોલ ક્રમ માને નહિ. ૩૨ અશ્વરીકીર્તિનામ. ૩૩ નરકનીગતિ ૩૪ નરકનું આઉખું. ૩૫ નરકનુપૂર્વી. ૩૬ અનંતાનુભવી કોષ—અનંતો અંતાર બધાવ તેનો જગત સુધી કોષ રહે તે. ૩૭ અનંતાનુભવો માન. ૩૮ અનંતાનુભવી માયા. ૩૯ અનંતાનુભવી લોભ. ૪૦ અપચ્ચખાણાવરણીય કોષ—એ વરસ સુધી રહે એનો કોષ. ૪૧ અપચ્ચખાણાવરણીય માન. ૪૨ અપચ્ચખાણાવરણીય માયા. ૪૩ અપચ્ચખાણાવરણીય લોભ. ૪૪ અપચ્ચખાણાવરણીય કોષ—આર માસ સુધી રહે તે. ૪૫ પચ્ચખાણાવરણીય માન. ૪૬ પચ્ચખાણાવરણીય માયા. ૪૭ પચ્ચખાણાવરણીય લોભ. ૪૮ મંજવસનો કોષ—૫૬૨ દિવસ સુધી રહે તે. ૪૯ સંજવસનો માન. ૫૦ સંજવસની માયા. ૫૧ સંજવસનો લોભ. ૫૨ હાસ્ય. ૫૩ રતિ. ૫૪ અરતિ. ૫૫ ભય. ૫૬ શોક. ૫૭ ક્રુમંછા—અભુમખતે. ૫૮ શ્રીવેદ. ૫૯ પુરુષવેદ. ૬૦ નયુસકવેદ. ૬૧ તિર્થંચની ગતિ. ૬૨ તિર્થંચની અનુપૂર્વી. ૬૩ એકેન્દ્રિયપક્ષ. ૬૪ બેઉદ્રિયપક્ષ. ૬૫ તેઉદ્રિયપક્ષ. ૬૬ ત્રીએન્દ્રિયપક્ષ. ૬૭ અશુભ વ્યસવાની ગતિ. ૬૮ ઉપશાન ન્યામકર્મ—ગોખનો ધાન કરવા જતા પોતાનોજ માત ઘાવ. ૬૯ અશુભ વર્ણ. ૭૦ અશુભ ગંધ. ૭૧ અશુભ રસ. ૭૨ અશુભ રુપરંગ. ૭૩ અપભનારાય સંઘયજી—એ પાસા મહંતજે અને ઉપર પાટો એ એ દોષ તે. ૭૪ નાશાય સંઘયજી—મહંતજેજ દોષ તે. ૭૫ અર્ધનાશાય સંઘયજી—એ પાસું મહંતજે દોષ તે. ૭૬ હીસકુ સંઘયજી—મહિમહિ દાઝા અને ખીલીતો નય દોષ તે. ૭૭ ઉવદ્ધ સંઘયજી—ખીલી ન દોષ અને દાઝા મહિમહિ જાણી રાખ્યા દોષ તે. ૭૮ નીગોદ પરિચંદલ સંઘયજી—નાશકી વેદ નાભિની ઉપર સુસુપ્તપુખ અને નીચે નિતંદ્રપુખ દોષ તે. ૭૯ સાહિ સંઘયજી—નાભિની નીચેનું અંગ છાઈ અને ઉપરનું અંગ નરમું દોષ તે. ૮૦ વામન સંઘયજી—ઉપર લપ્તોએન અને કાચ. ૮૧ માયું, કટિ પ્રમાણ રહિન દોષ તે. ૮૨ કુખ્જ સંઘયજી—કાચ. ૮૩ માયું, કટિ પ્રમાણેન અને ઉપર પ્રમુખ હીન દોષ તે. ૮૪ દુડું સંઘયજી—સર્વ અવર અશુભ દોષ તે. એ બધાશી એક પાપતત્વના જાણવા.

૫ આશ્રવતત્વ.

અમત ને અપચ્ચખાણે કરી, વિવધ દયાવને સેવે કરી, આત્મારૂપ તજાવને વિગે, દરિદ્રાદિક ઘડનામે ભિદે કરી, કર્મ-પાપરૂપ જળનો પ્રવાહ આવે, તેને આશ્રવતત્વ કહીએ.

આશ્રવતત્ત્વના સામાન્ય પ્રકારે વીસ બેઠ કહે છે.

૧ મિથ્યાત્વ તે આશ્રવ, ૨ અવૃત્ત તે આશ્રવ, ૩ પ્રજ્ઞા તે આશ્રવ, ૪ ક્ષયાય તે આશ્રવ, ૫ અશુભભોગ તે આશ્રવ, ૬ પ્રાણાતિપાત તે આશ્રવ, ૭ મૃણાવાહ તે આશ્રવ, ૮ અક્રાંતિય તે આશ્રવ, ૯ મૈથુન તે આશ્રવ, ૧૦ પરિમહ તે આશ્રવ, ૧૧ મોત્તેદિય અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૨ અશુષ્કદિય અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૩ પ્રાણેદિય અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૪ રસેદિય અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૫ સ્પર્શેદિય અસંવરે તે આશ્રવ ૧૬ મન અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૭ વચન અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૮ શ્રાવ્ય અસંવરે તે આશ્રવ, ૧૯ શંક ઉપગરણ ઉપમી ભેદ તેમ લીધે મો તે આશ્રવ, ૨૦ મુચી કુચચ કરે તે આશ્રવ.^૧

વિશેષે ૪૨ બેઠ કહે છે.

૫ આશ્રવ, ૧૫ ઈદ્રિય શાકળી મૂકે, ૪ ક્ષયાય અને ૩ શુભભોગ એ મળી ૧૭ ને ૨૫ ક્રિયા તે નીચે પ્રમાણે—

૧ કાચિકી ક્રિયા—કાવાને અજ્ઞતાએ પ્રવતિ. ૨ અધિશક્તી ક્રિયા—કામીનારોથી નાનું કાન માપ તે. ૩ પાઉંસિઆ—જીવ અન્ન ઉપર દેવ ગજાળી. ૪ પારીતાવગ્રીઆ—પીતાને તમા પરને પરિવર ઉપજાવે તે. ૫ પાત્રાપ્રણય—જીવ દિશા. ૬ આરંભિઆ—ભૂત પ્રમુખ ઉર્જાને કળી અમલ કરાવતી. તે. ૭ પરિગદીયા—પનપાનાં પરિમહ ભેગી મોક કરવો તે. ૮ માયાવતિયા—કપડાંથી મોર્તિને કાપે તે. ૯ અપચપ્પમુર્ચનિયા—મોર્તિ જાતના પચ્ચમાણ કરાવતી માને તે. ૧૦ વિષ્ણુકાંતકુર્ચનિયા—જિનપત્ર અજુમાદતો થશે જે રિપરીના પ્રાણ કરતાં કાને તે. ૧૧ વિડીયા—મોર્તિ કરી નાશરે ભેગુ તે. ૧૨ પૂડીયા—તમને કોઈ કળિ સ્ત્રી, પુત્ર, માવ, ભગઈ, વગેરે પ્રમુખને ૧૫૦ કરતાં તથા કર્ક ૩૫ કરતાં કાને તે. ૧૩ પાડુચીયા—મોર્તિને ઘેર મોડી જાડોને કાંઈ દેખા માડી વિજ્યા કરાવતી કાને તે. ૧૪ શામતેદાગ્રીયા—૧૫૦૦ અથવા પ્રમુખને ભેદા ભાવેમ માણુના પ્રવસા કરે તેમાં કર્ક ૩૫ તથા કર્ક, ૬૦, ૮૦, તેમ વડેગતાં યમજી ઉચ્ચ મુજાથી જીવ દિશા કરે તે. ૧૫ નેચીયા—ગાંધારિકના આરંભથી વંચકાનિર્મુને

૧ કાચિકી ક્રિયા—૦૦ વડાં ભેગે તેવું જાણ કરે તે. ૨ પાંચ કાચ

આકર્ષણ કરતું અથવા યજ્ઞ કરાવવા, વાત, ક્રુષા, ખોદાવવાથી લાગે તે. ૧૬
સાદુધીયા—પોતાને હાથે અથવા ખીજથી છવદિસા કરાવે તથા અભિષે-
નથી પોતાને હાથે કરે તે. ૧૭ આઝુવગ્રીયા—કોઈ ચામે વગ્નુ થામળા
૧૮ વિદાઝીયા—છવ અઝવને રાખવાથી. ૧૯ અઝુદબોગી—ઉપવાસ
વિના જન્મ મિતે કાર્ધ વગ્નુ લેતા મુશ્કી અથવા ઉડવા બેસવાથી લાગે તે
૨૦ અઝુવકઅવતિયા—આ યોગ યગ્યોથી વિરૂદ્ધ કાર્વ કરવાથી લાગે
તે. ૨૧ અનાપડોગી—ઉપવાસ ન રાખવાથી લાગે તે. ૨૨ સામુદાકી-
અમુદાવ મેદલે ધન્યા જન્મ મળી કોઈ કાર્વ કરના લાગે તે. ૨૩ પેલ
વતિયા—પ્રાણિને લીધે લાગે તે. ૨૪ દોસવતિયા—કોષ કરવાથી લાગે
તે. ૨૫ હરિયા વહિયા ક્રિયા—દાવનાં ચાલનાં લાગે તે. ૨૬ પચ્ચીરા
અને ઉપર સત્તર કહ્યા તે મગી ૪૨ બેઠ આશ્વિનત્યના જાણવા.

૬ સંવરતત્વ.

છવ૨૫ તળાવને વિષે કર્મ૨૫ જળ આવતાં, જન પચ્ચ
ખાણાદિક દાર દેવે કરી શાકીએ તેને સંવરતત્વ કહીએ

સંવરતત્વના સામાન્ય મકારે વીરા બેઠ કહે છે.

૧ સમગ્રિ તે સંવર, ૨ જન પચ્ચાખાણ તે સંવર, ૩
અપ્રમાદ તે સંવર, ૪ અકપાય તે સંવર, ૫ શુભભેગ તે સંવર,
૬ છવ દયા પાળવી તે સંવર, ૭ મત્ય વચન બોલતું તે સંવર,
૮ કલમન મદાગુ કરતું તે સંવર, ૯ મિથળ પાળતું તે સંવર,
૧૦ અપરિચ્છે તે સંવર, ૧૧ દશ પ દિવ્ય, ૧૨ ભોગ, ૧૩ અગી
આકર્ષુ સંવરતું તે સંવર, ૧૪ અગી અદાર. ૧૫ અંદ ઉપનરણ
ઉપધિ જતનાએ લીધે શુકે તે સંવર, ૧૬ શુભિ કુસમ્મ ન કરે
તે સંવર, ૧૭ વીર બેઠ કહ્યા.

વિરીયે ૫૭ બેઠ કહે છે.

૧ હરિયાશુભનિ—અથવા રાખી ઉપરોચ લેકન ક્રુષા. ૨ અર્ધ
અર્ધન નવર બેઠ કામતુ તે. ૩ અધાશુભનિ—અથવા પ્રારે નિરવજ અ-
વોલરી ૪ બેચખાશુભનિ—અથવા પ્રારે નિરવજ નવર અર્ધ અર્ધ
૫ અધાની વરેણા કરવી ૬ અધાશુભનિ—અર્ધનવેચખાશુભનિ—
અર્ધનામે લેકું મુગ તે ૭ દિવ્યાર પાસવાકુ બેસે અર્ધ અર્ધ ૮
દિવ્યાર કીયાશુભનિ—૫૭૨વાન: વગ્નુ અર્ધનામે ૫૭૨૨ તે બેઠ અર્ધ

શુભતિ તથા ૧ મનગુપ્તિ—મન ગોપાવવું. ૨ વચનગુપ્તિ—વચન ગો
પાવવું. ૩ કાયગુપ્તિ—કાયા ગોપાવવી. એ આઠ પ્રવચનમાના અ
રવા તથા બાવીસ પરીપદ (ઉપસર્ગ) સહુન કરવા તે કહે છે

૧ કુપાનો—ગુપ્તનો. ૨ તુપાનો—તરુનો. ૩ રીતનો—દાનો
૪ ઉષ્ણનો—તાકનો. ૫ હંસમસનો—હંસ મંડળ કરવાનો. ૬ અ
થેલનો—શાંત ગુણ વાળો. ૭ અરતિનો—દુઃખનો. ૮ સ્ત્રીનો—સ્ત્રી
નેવાનો. ૯ ચરીયાનો—ચાલવાનો. ૧૦ બેઝવાનો—બેસી રહેવું પડે
સેઝનો—રહેવાના સ્થાનકનો. ૧૧ આકોશવચનનો—આકાશ વા
સાંભળવાં પડે તેનો. ૧૩ વધનો—માર બાવી પડે. ૧૪ અથવાનો—
માગવાનો. ૧૫ અસાધનો—કોઈ વસ્તુની ઈચ્છા થતાં તે વસ્તુ ન મળે
૧૬ રોગનો—રોગ આવે થકે આત્મધ્યાન કરવાનો. ૧૭ તુષ્ટપર્શ્વનો—
તજુખમાં વગેરેના સ્પર્શથી દુઃખ થાય તે ૧૮ મેલનો—મેળવે દર
વાની ઈચ્છાથી નાવાનો. ૧૯ સત્કારપુરસ્કારનો—આર-સાં
મળવાનો. ૨૦ પ્રજ્ઞાનો—જ્ઞાનના ગર્વનો. ૨૧—અજ્ઞાનનો—અજ્ઞાનો. ૨૨
હંસજનો—સમકિત, સુદમ વિચાર સાંભળને ધર્મનેવિશે અસાધના કરવો
એ મળી કુલ ત્રોસ થયાં તથા હસ પ્રકારનો યતિધર્મ આશરે
તે કહે છે.

૧ ખતિ—ક્રમા, કોપનો અભાવ. ૨ શુભિ—નિર્મોક્ષતા. ૩ અ
ભવે—કપા રહિતપણું. ૪ મદવે—માનનો ત્યાગ. ૫ લાવવે અથવા
શોધે—નિવેર દેવની ચોરી ન કરે. ૬ સમ્યે—સત્ય જાણવું કરવું. ૭
અંતર્યમિ—મનને જોઈ સવમ પાળવો ૮ તવે—ઈચ્છા નિરોધ-આરમ્ભ
તથા કરવો. ૯ ચીઆએ અથવા આકિંચવું—સવાન પરિમલ લગ્યા
મૂળે ગંધન મળું. ૧૦ અંબકારવાસે—મૃગનો ત્યાગ એ કરે

આર બાવના બાવની તે કહે છે ૧ અનિત્યતાવાના-સદા
કર્તે પદાર્થને અનિત્ય, અસ્થિર જાણવા. ૨ અસત્યજ્ઞાવાના—કોઈ કોઈ
કરવું નથી, એક ધર્મનું જ દરજ્જા છે. ૩ સંસારવ્યાવના—સંસારમાં જ
જન્મ કાળ થતાં રહ્યા કરે છે-મા તે સ્ત્રી થાય, સ્ત્રી તે મા થાય, મા
તે પુત્ર થાય, પુત્ર તે પિતા થાય છતાંકિ જાવનો અજ્ઞાન કરવો. ૪
એક-વ્યાવના—આ છત્ર નેકો આપો, એકલો. જો એ એકે
દુઃખ દુઃખ એ મર્તે એ જન્મ તેનું કોઈ માથી નથી એવો જાણ પાવે
વ્યાવના-જગત્ સત્યો બોલે છે અને કર્મ કરી જન્મ બુદ્ધિ કાઢે પણ
કરે જ. તેજા પદ તરફ રહ્યાનકિ પણ જન્મ એ એકે જાણ

૬ અશુધિભાવના—રસ, રૂપિર, માંસ, મેદ, અરિય, મનન, તીર્થ, પદ તથા આતરણ પ્રમુખે કરી આ શરીર બનેલું છે અને જેમાં નવ દાર સદા વહેતાં રહે છે. એ શરીર શાઈ કાલે પણ પવિત્ર થવાનું નથી એવી ભાવના. ૭ આમયભાવના—પાંચ આમયે કરી પાપ બધાં ૩ અને તેથી છવ દુઃખ બોમયે છે તેનો વિચાર. ૮ સંવરભાવના—નત પચ્ચ-ખાણેથી આશ્રય રોકવો અને સંવર આદરવો. ૯ નિર્કર્શભાવના—બાર પ્રકારના તપે કરી કર્મને પચાવતું અર્થાત્ પૂર્વના સચેલા કર્મનું તોડવું તે. ૧૦ લોકભાવના—લોકનું સ્વરૂપ ચિંતવતું તથા આ છવે સર્વ લોક સ્પર્શી થાયો છે. ૧૧ બોધભાવના—નવા પ્રકૃત કર્મને યોગે કરી આ કામ નિલર્જશ થકે પુરવના પ્રયોગે મનુષ્યભવ આવું દેહ, નિરાગીપણું તથા ધર્મવચ્ચાદિ પ્રાપ્તિ થઈ તથા પિ સમ્બંધન પ્રાપ્ત થતું દુર્લભ છે એવી ભાવના કરી તે. ૧૨ ધર્મભાવના—દુસ્તર સંસાર સમુદ્રમાંથી પ્રવહણુ સમાન તે શ્રી નિનપ્રભુન દસવિધ કૃપાદિ શુદ્ધ ધર્મ તથા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર એ સ્વતંત્રતામક ધર્મ પામશે તે દુર્લભ તેમજ તે ધર્મના સાધક અરિકંતાદિ દેવો પામવા તે પણ દુર્લભ છે એવી ભાવના કરી. એ બાર.

પાંચ પ્રકારના ચારિત્ર—૧ સામાયિક, ૨ ઉદાપરસ્થાપનીય, ૩ પરિહાર વિશુદ્ધ, ૪ સુદ્ધમસંપરાય, ૫ યથાપ્થાત ચારિત્ર.

પહેલું સામાયિક ચારિત્ર કહે છે—સમ અને અમાયિક એ બે સ્થાનો એ. સામાયિક કહ્યું થયો છે. સમ એટલે સમ દેવ રહિતપણાને માટે આપ એટલે જમણ પ્રાપ્ત છે જ્યાં તે સમ કરીએ, તે જ્યાં ઉપન્યાય તેને સામાયિક કહેવાય છે. વળી સમ તે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર તેના અમાયિક તે લાભ ન્યાં થાય છે, એટલે જોઈ કરી જ્ઞાન, દર્શન તથા ચારિત્ર એ નાંખેની પ્રાપ્તિ થાય તેને સર્વ સાવચ યોગ ત્યાગપ અને નિરવચ યોગ સેવનપ સામાયિક કહીએ. એને સમ્યક ચારિત્ર પણ કહે છે. એ સામાયિક ચારિત્ર છવે પ્રાપ્ત થવા વિના બીજા ચારિત્રનો લાભ થાય નહિ માટે એને આઘર્મા કહ્યું છે.

બીજું ઉદાપરસ્થાપનીય ચારિત્ર—તે પૂર્વોક્ત સર્વ વિરતિ આમાયિક ચારિત્રનેજ ઉદાદિ વિશેષજે વિશેષીએ તે વારે સુદાયો તથા અર્થથી નાના પ્રકારપણું બને તે વારે ઉદાપરસ્થાપનીય ચારિત્ર ચાર ઉદ એટલે પૂર્વ પર્વાવનો ઉદ કર્યો અને ઉપરસ્થાપન એટલે જહાપિયે આપેલું પંચ મહાનાશનપણું જે મહાવતને વિશે દોષ તે ઉદાપરસ્થાપનીય ચારિત્ર કહીએ. ન્યાં નવા જ્યોત્સુ સ્થાપન કાગુ તથા પાંચ મહાવતો ઉચ્ચાર.

બંધતત્વના ચાર ભેદ કહે છે.

૧ પ્રકૃતિબંધ—કર્મનો સ્વભાવ તથા પરિણામ. ૨ સ્થિતિ બંધ—જે કર્મની જેટલી સ્થિતિ છે તે. ૩ અનુભાગબંધ—કર્મનો તીવ્ર મંદાદિ રસ પરિણામરૂપ. ૪ પ્રદેશ બંધ—કર્મ પુણ્યગુણના પ્રદેશ.

ચાર પ્રકારનો બંધ મોહકને દૃષ્ટાંતે કહે છે.

૧ પ્રકૃતિ બંધ.

મુંઠ પ્રમુખ પદાર્થ નાખી મોહક કયો હોય તે વાયુ શેગતુ' હરણુ કરે છે. છૂડ પ્રમુખ ટાલી વસ્તુ નાખી મોહક કયો હોય તે પિત્તશેગતુ' હરણુ કરે છે, ઇત્યાદિક જે દ્રવ્યના સંયોગે કરી તે મોહક નીપનો હોય તે દ્રવ્યના શુદ્ધાનુસાર તે મોહક વાત, પિત્ત તથા કફાદિક શેગતુ' હરણુ કરે છે તે તેનો સ્વભાવ બહુવેલે તેમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો જ્ઞાન અપેક્ષારક સ્વભાવ છે. સામાન્ય ઉપ-યોગરૂપ જે દર્શન તેને નાશ કરવાનો દર્શનાવરણીય કર્મનો સ્વભાવ છે, અનંત અધ્યાબાધ સુખને ટાળવાનો વેદનીય કર્મનો સ્વભાવ છે, સમ્યક્ત્વ તથા ચારિત્રને ટાળવાનો મોહનીય કર્મનો સ્વભાવ છે, અશુદ્ધ સ્થિતિને ટાળવાનો આયુ કર્મનો સ્વભાવ છે, શુદ્ધ અવગાહનાને ટાળવાનો નામ કર્મનો સ્વભાવ છે, આત્માના અશુદ્ધ લગુ શુદ્ધને ટાળવાનો યોગ કર્મનો સ્વભાવ છે અને અનંત દાન, અનંત લાભ, અનંત યોગ, અનંત ઉપયોગ તથા અનંત વીર્યને ટાળવાનો અંતરાય કર્મનો સ્વભાવ છે.

૨ સ્થિતિ-બંધ.

જેમ તેજ મોહકને પક્ષ, માસ, બે માસ, ત્રણ માસ તથા ચાર માસ સુધી રહેવાને કાળનું નામ છે, તેમ કોઈક કર્મની બધન્ય અંતર સુહૃત્ અને ઉત્કૃષ્ટી સીતેર કોડાકોડી સાચરાપ-મની સ્થિતિ હોય, તે સ્થિતિની વચમાં જે કર્મ જેટલી રહેવાની સ્થિતિએ બાંધ્યું હોય તે કર્મ જેટલો કાળ રહે તેને કાળનું અવધારણુ એટલે નિશ્ચય કરવારૂપ સ્થિતિ-બંધ કહીયે.

ભણવી. એમ સર્વ આઠ ભતિની વળગણા તે વિષે બ્રહ્મ યોગ અને અબ્રહ્મ યોગ વળગણા ભણવી. ઇતિ અંધતત્વ.

૯ મોક્ષતત્વ.

સકળ આત્માના પ્રદેશથી, સકળ કર્મનું છુટવું, સકળ મનથી મુક્તિ, સકળ કાર્યની સિદ્ધિ થાય તેને મોક્ષતત્વ કહેવે. પંદર ભેદે સિદ્ધ થાય છે તે કહે છે.

- ૧ તીર્થસિદ્ધા—તીર્થ કરને કેવળજ્ઞાન ઉપન્યા પછી જે મોક્ષ ગયા તે ગણધર પ્રમુખ.
- ૨ અતીર્થસિદ્ધા—તીર્થ કરને કેવળજ્ઞાન ઉપન્યા પહેલાં જે મોક્ષ ગયા તે, માફદેવી માતા પ્રમુખ.
- ૩ તીર્થ કર સિદ્ધા—તીર્થ કર પદથી પામીને મોક્ષ ગયા તે, તે જમભાદિક અરિહંત લગવાન.
- ૪ અતીર્થ કર સિદ્ધા—તીર્થ કર પદ પામ્યા વિના સામાન્ય કેવળ થઈ મોક્ષ ગયા તે.
- ૫ ગૃહસ્થલિંગસિદ્ધા—ગૃહસ્થના વેરે રહ્યા થકા મોક્ષ ગયા તે માફદેવી માતા પ્રમુખ.
- ૬ અન્યલિંગસિદ્ધા—યોગી, સંન્યાસી પ્રમુખ તાપસના વેરે મોક્ષ ગયા તે, વરકલચીરી આદિ.
- ૭ સ્વલિંગસિદ્ધા—સાધુના વેરે મોક્ષ ગયા તે, શ્રી જંબુસ્વામી વગેરે સાધુ મુનિરાજો.
- ૮ શીલિંગસિદ્ધા—શી વેદે મોક્ષ ગયા તે, ચંદનબાળા આદિ.
- ૯ પુરૂષલિંગસિદ્ધા—પુરૂષ વેદે મોક્ષ ગયા તે, ગોતમહર્ષિ.
- ૧૦ નપુંસકલિંગસિદ્ધા—નપુંસક વેદે મોક્ષ ગયા તે, મંત્રેશ્વર અણ્ણાર પ્રમુખ.
- ૧૧ પ્રત્યેકબુદ્ધસિદ્ધા—કેઈ પદાર્થ દેખીને પ્રતિબોધ પામવાઈ પોતાની મેળે ચારિત્ર લઈ મોક્ષ ગયા તે, કરકંડુ પ્રમુખ.
- ૧૨ સ્વયંબુદ્ધસિદ્ધા—ગુરૂના ઉપદેશ વિના પોતાની જાણે ભતિસ્મરણ આદિ જ્ઞાનથી પ્રતિબોધ પામી મોક્ષ ગયા તે, કપિલ આદિ.

૧૩ બુદ્ધિબોધીસિદ્ધા—ગુરુનો ઉપદેશ સાંભળી વૈરાગ્ય પામી મોક્ષ ગયા તે.

૧૪ એક સિદ્ધા—એક સમયમાં એકજ જીવ મોક્ષ ગયો તે, પ્રહાવીર સ્વામી.

૧૫ અનેકસિદ્ધા—એક સમયમાં ઘણુ જીવ મોક્ષ ગયા તે, કવચાદિ સ્વામી પ્રચુખ.

એ પંદર લેહ સિદ્ધના બાણવા. યદ્યપિ તીર્થસિદ્ધ અને અતીર્થસિદ્ધ એ બે લેહમાં બીજા તૈર લેહ આવી જાય છે, તથાપિ વિશેષ દેખાડવા આરૂં પંદર લેહ કહ્યા.

૪ પ્રકારે જીવ મોક્ષ જાય તે કહે છે.

૧ જ્ઞાને કરી, ૨ દર્શને કરી, ૩ આરિત્રે કરી, ૪ તપે કરી.

મોક્ષનાં નવ દ્વાર કહે છે.

૧ સત્પદમરૂપણાદાર, ૨ દ્રવ્યદાર, ૩ શેત્રદાર, ૪ સ્પર્શનાદાર, ૫ કાળદાર. ૬ અંતરદાર, ૭ ભાગદાર, ૮ ભાવદાર, ૯ અદ્યપ્રભુત્વદાર એ નવનાં નામ કહ્યાં. (૧) સત્પદમરૂપણાદાર તે મોક્ષ ગતિ પૂર્વ કાળે હતી, હમણાં ધણુ છે, આવતા કાળે હશે, તે છતી અસ્તિ છે, ધણુ આકાશના કુલની પરે નાસ્તિ નથી. (૨) દ્રવ્ય પ્રમાણે તે સિદ્ધ અનંતા છે, અભવ્ય જીવથી અનંતગુણા અધિક છે, વનસ્પતિ વર્જિતે ૨૩ હંડકથી સિદ્ધના જીવ અનંતગુણા અધિક છે. (૩) શેત્રદાર તે સિદ્ધચિહ્ના પ્રમાણે છે, સિદ્ધચીહ્ના ૪૫ લાખ જોજનની લાંબી પહોળી છે અને ત્રીગુણી ઝાઝેરી પરિધી છે અને ઉંચપણે ૩૩૩-ધનુષ્ય ને ૩૨ આંગળ પ્રમાણે એટલા શેત્રમાં સિદ્ધ રહ્યાં છે. (૪) સ્પર્શનાદાર તે સિદ્ધ શેત્રથી કાંઈક અધિકી સિદ્ધની સ્પર્શના છે. (૫) કાળદાર તે એક સિદ્ધ આશ્રિ આદિ અનંત, સર્વ સિદ્ધ આશ્રિ અનાદિ અનંત. (૬) અંતરદાર-તે કરી સિદ્ધને સંસારમાં અવતરણું નથી અને એક સિદ્ધ ત્યાં અનંતા સિદ્ધ છે અને અનંતા સિદ્ધ ત્યાં એકસિદ્ધ છે, એટલે સિદ્ધ બેમાં અંતર નથી. (૭) ભાગદાર તે સપળા જીવને સિદ્ધના જીવ અનંતમે ભાજે છે, લોકને અસંખ્યાતમે ભાજે છે. (૮) ભાવદાર તે સિદ્ધમાં

શાયકભાવ, કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન, શાયક સમક્ષિત છે અને પરિણામિક ભાવ તે સિદ્ધપણું બાણુ. (૯) અદ્વયબદ્ધત્વદ્વાર તે સર્વથી થોડા નપુંસક સિદ્ધ, તેથી શ્રી સંખ્યાતગુણી સિદ્ધ, તેથી પુરૂષ સંખ્યાતગુણી સિદ્ધ એક સમયે નપુંસક ૧૦ સિદ્ધ થાય, શ્રી ૨૦ સિદ્ધ થાય, પુરૂષ ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

થોડ બોલ કહે છે.

૧ ત્રસપણે, ૨ બાદરપણે, ૩ સંઙીપણે, ૪ વજ્રમલ-
નારાય સંધયણુપણે, ૫ શુકલધ્યાનપણે, ૬ મનુષ્યગતિ, ૭ શાયક
સમક્ષિત, ૮ યથાખ્યાત ચારિત્ર, ૯ પંડિતવીર્ય, ૧૦ કેવળજ્ઞાન,
૧૧ કેવળદર્શન, ૧૨ ભવ્યસિદ્ધિક, ૧૩ પરમશુકલદેશી, ૧૪
અરમ શરીરી. એ થોડ બોલનો ધણી મોક્ષ બાય. જ્યન્ય જે
હાથની અવધેણાવાળો, ઉત્કૃષ્ટી પાંચસે ધનુષની અવધેણાવાળો,
જ્યન્ય નવ વરસનો, ઉત્કૃષ્ટ પૂર્વકોડીના આયુષવાળો, કર્મભૂમિનો
હોય તે મોક્ષમાં બાય. ઇતિ મોક્ષતત્વ. ઇતિ નવતત્વ સંપૂર્ણ.

મંગળ સ્તોત્રમ્

અર્હંતો ભગવંત ઇંદ્ર મહિતાઃ સિદ્ધાશ્ચ સિદ્ધિ સ્થિતા,
આચાર્યાન્નિન્યાસનોત્તતિકરાઃ પૂજ્યા ઉપાધ્યાયકાઃ શ્રે સિદ્ધાંત
સુપાઠકા સુનિવરા, રત્નત્રયારાધકાઃ પચૈતે પરમેષ્ઠિનઃ પ્રતિ-
દિનં, કુર્વન્તુ વો મંગલમ્ (૧) બ્રાહ્મો ચંદનભાલિકા ભગ-
વતી, રાણમતી, દ્રોપદી, કોશલ્યા ચ મૃગાવતી ચ સુલસા,
સીતા સુભદ્રા શિવા, કુતિ શીલવતી નલસ્યદયિતા, સુભા
પ્રભાવત્યય, પદ્માવત્યપિ સુંદરી પ્રતિદિનં, કુર્વન્તુ વો મંગ-
લમ્ (૨) વીરઃ સર્વ મુરુ મુરેંદ્ર મહિતો, વીરંબુધાઃ સંજિતા,
વીરેણુભિહતઃ સ્વકર્મ નિચયો, વીરાય નિત્યં નમઃ વીરાત્પો-
ર્યમિદં પ્રવૃત્તમણુવં, વીરસ્ય ધોરં તપો, વીરે શ્રી ધૃતિ
શીર્તિકાંતિ નિચય, શ્રી વીરભદ્રં દિય [૩]

અથ શ્રી લઘુદંડક.

(આર્યા)

શરીરોગાણ સંધયણ, સંગણ કસાય તહ હંતિ સજ્જાઓ;

છેસિદિય સમુગ્યાણ સખિ વેદે ય વજ્જતિ ॥ ૧ ॥

દિદ્ધિ દંસણ નાણ અનાણે, જોગુવઓમે તહા કિમાદારે ॥

જવવાય વિદ્. સમુદાણ, વવણ ગઈ આગઈ વેવ ॥ ૨ ॥

એ બે માયા સૂત્ર પાઠે કહી. તેમાં ચોવીશ દ્વાર કહ્યા. તે

ચોવીશ દ્વાર અર્થ સહિત કહે છે.

(શરીર કે) શરીર પાંચ ૧ ઉદારિક, ૨ વૈકિય, ૩ આહારક, ૪ તેજસ અને ૫ કાર્મણ ॥ ૧ ॥

(ઓગાહેણ કે) અવધેણ ૧ ઉદારિકની અવધેણ જમન્ય આંગળનો અસંખ્યાતમે ભાગ અને ઉદારિકી એક હાથર ભોજન ઝાઝેરી, કમળના ડાહાને ન્યાયે જાણી, ૨ વૈકિયની અવધારણી અવધેણ જો આંગળનો અસંખ્યાતમે ભાગ અને ઉં પાંચસે ધનુષ્યની તથા ઉત્તર વૈકિયની અવધેણ જો આંગળનો સંખ્યાતમે ભાગ અને ઉં લાખ ભોજન ઝાઝેરી જાણી, ૩ આહારકની અવધેણ જો મુઠા હાથની અને ઉં એક હાથની ૪-૫ તેજસ અને કાર્મણની અવધેણ જો આંગળનો અસંખ્યાતમે ભાગ અને ઉં ચોઠ રાજ લોક પ્રમાણે જાણી તથા કેવળ સમુદાણની અવધેણ પોતપોતાના શરીર પ્રમાણે જાણી. ॥ ૨ ॥

(સંધયણ કે) સંધયણ છ. ૧ વજ્જસવભનારાય સંધયણ, ૨ ઝવભનારાય સં, ૩ નારાય સં, ૪ અર્જનારાય સં ૫ કિલિકુ સં અને ૬ હેવદુ સંધયણ ॥ ૩ ॥

(સંઠાણ કે) સંસ્થાન છ, -૧ સમયઉંરસ સંસ્થાન, ૨ નિગોહ પરિમંદગ સં, ૩ સાદિ સં, ૪ વામન સં, ૫ કુચ સં, અને ૬ હુંડ સંસ્થાન ॥ ૫ ॥

(કથાય કે૦) કથાય ચાર-૧ કોષ, ૨ માન, ૩ માથા અને ૪ લોભ ॥ ૫ ॥ (તહાફુતિ કે૦) તેમજ આગળ કહેલે, તે પ્રકારે હોય.

(સન્નાઓ કે૦) સંજ્ઞા ચાર-૧ આહાર સંજ્ઞા, ૨ ભવ સંજ્ઞા, ૩ મૈથુન સંજ્ઞા અને ૪ પરિચલ સંજ્ઞા ॥ ૬ ॥

(લેશ કે૦) લેશ્યા છ-૧-કૃષ્ણ લેશ્યા, ૨ નીલલેશ્યા, ૩ કાપોત લેશ્યા, ૪ તેલુ લેશ્યા, ૫ પદ્મ લેશ્યા અને ૬ શુક્લ લેશ્યા ॥ ૭ ॥

(ઇન્દ્રિય કે૦) ઇન્દ્રિય પાંચ-૧ ઓત્રેન્દ્રિય, ૨ અક્ષુષ્ઠિન્દ્રિય, ૩ પ્રાણેન્દ્રિય, ૪ રસેન્દ્રિય અને ૫ સ્પર્શેન્દ્રિય ॥ ૮ ॥

(સમુદ્યાત કે૦) સમુદ્યાત સાત-૧ વેદની સમુદ્યાત, ૨ કથાય સં૦, ૩ મારણાતિક સં૦, ૪ વેકિય સં૦, ૫ તેજસ સં૦ ૬ આહારક સં૦ અને ૭ કેવળ સમુદ્યાત ॥ ૯ ॥

(સન્ની કે૦) સંજ્ઞી અને અસંજ્ઞી-તેમાં જેને મન હોય તે સંજ્ઞી અને મન ન હોય તે અસંજ્ઞી ॥ ૧૦ ॥

(વેદ કે૦) વેદ ત્રણ-૧ સ્ત્રી વેદ, ૨ પુરુષ વેદ અને ૩ નપુંસક વેદ ॥ ૧૧ ॥

(ય કે૦) યજ્ઞો (પ્રજ્ઞતિ કે૦), પર્યાપ્તિ છ તે-૧ આહાર પર્યાપ્તિ, ૨ શરીર ય૦, ૩ ઇન્દ્રિય ય૦, ૪ શ્વાસોશ્વાસ ય૦, ૫ ભાષા ય૦ અને ૬ મન પર્યાપ્તિ ॥ ૧૨ ॥

છ પર્યાપ્તિનું સ્વરૂપ દર્શાવે છે.

પુરુષના ઉપચયથી થયેા જે પુરુષ પરિણમન હેતુ સક્તિ વિશેષ તેને પર્યાપ્તિ કહે છે. એના બે ભેદ છે-એક લબ્ધિપર્યાપ્તિ અને બીજી કરણ પર્યાપ્તિ, જે કર્મના ઉદયથી આરંભેલી સ્વયંભૂ પર્યાપ્તિ સર્વ પૂરી કરી નથી, પણ કરણ તેને લબ્ધિપર્યાપ્તિ કહે છે અને જેને સ્વયંભૂ પર્યાપ્તિ સર્વ પૂરી કરી લીધી તેને કરણપર્યાપ્તિ કહે છે.

અપર્યાપ્તિ પણ બે પ્રકારની છે-એક લબ્ધિ અપર્યાપ્તિ, બીજી કરણ અપર્યાપ્તિ. આરંભેલી સ્વયંભૂ પર્યાપ્તિ પૂરી કરે નહિ તેને લબ્ધિ અપર્યાપ્તિ કહે છે અને જે સ્વયંભૂ પર્યાપ્તિ સર્વ પૂરી કરશે, પણ હજી કાંઈ નથી, તેને કરણ અપર્યાપ્તિ કહે છે.

પર્વાપિ ૭ પ્રકાર છે. ૬૨૩ જીને જર્વાતરની ઉત્પત્તિ સમયે ને સ-
ક્તિવડે આદાર બર્ધને તેને રસપણે પરિભ્રુમારચનો ને સક્તિ વિશેષ તેને
આદારપર્વાપિ કહે છે. ૫૭૧ તે રસપણ પરિભ્રુમારને રસ, કૃષિર, માંસ, મેદ,
અરિય, મળન તથા પીર્ષ એ સાત ધાતુપણે પરિભ્રુમારીને કરોર બધવનો
ને સક્તિવિશેષ, તેને કરોરપર્વાપિ કહે છે. ૫૭૨ તે સાત ધાતુપણે પરિભ્રુ-
માર્યો ને રસ, તે નેને નેટલાં દ્રવ્ય ઇદિય નેષએ તેને તેટલાં ઇદિયપણે પરિભ્રુ-
માવચનો ને સક્તિ વિશેષ તેને ઇદિયપર્વાપિ કહે છે. ૫૭૩ પર્વાપિ એ ક્રબ્દ સર્વ સાથે
નેડયો. ૧૭૩ એ કહેલી ત્રણ પર્વાપિ પૂરી કર્યાં વિના કોઈ જીવ મરણ પામે નહિ,
મોટે પર્વાપિ ક્રબ્દ વચમાં કયો છે. એ ત્રણ પર્વાપિ જાણીને ૫૭૪ આસો-
આસપણે ચોખ્ખ વચમળાનાં દક્ષિણ લઈ, આસોઆસપણે પરિભ્રુમારીને બ-
વધની મુકવાનો ને સક્તિવિશેષ, તેને આસોઆસ પર્વાપિ કહે છે. બાપા-
ચોખ્ખ પુરુષજ લઈ બાપાપણે પરિભ્રુમારીને અવધની મુકવાનો ને સક્તિ-
વિશેષ તેને બાપાપર્વાપિ કહે છે અને મનોવરમળા ચોખ્ખ પુરુષજ લઈ, મન
પણે પરિભ્રુમારીને અવધની મુકવાનો ને સક્તિવિશેષ તેને મનઃ પર્વાપિ
કહે છે. એવી રીતે એ ૭ પ્રકારે પર્વાપિ રહી છે.

આદાર પર્વાપિ, કરીરપર્વાપિ, ઇદિયપર્વાપિ, તથા આસોઆસપર્વાપિ
એ ચાર પર્વાપિ એકદિયને દોષ ને તે ચાર પર્વાપિએની સાથે પાંચમી
બાપા પર્વાપિ એડીને પાંચપર્વાપિ તે વિષેદિ એટલે બેષદિય, તેષદિય તથા
ચૌરિદિય પ્રત્યેકને દોષ, એજ પાંચ પર્વાપિયો અલગથી પંચેદિયને દોષ
અને હજી પર્વાપિયો સંગી પંચેદિયને દોષ.

(દિકુ કે૦) હાંદિ ત્રણ. ૧ સમક્તિ હાંદિ, ૧ મિધ્યાત્વ
હાંદિ અને ૩ સમા મિધ્યાત્વ હાંદિ ॥ ૧૩ ॥

(કંસણ કે૦) દર્શન ચાર-૧ અણુદર્શન, ૨ નવચ્છુ દર્શન,
૩ અવધિ દર્શન, ૪ કેવળ દર્શન ॥ ૧૪ ॥

(નાણુ કે૦) જ્ઞાન પાંચ. ૧ મતિ જ્ઞાન, ૨ કુલ જ્ઞાન, ૩
અવધિ જ્ઞાન, ૪ મનઃપર્યવ જ્ઞાન અને ૫ કેવળ જ્ઞાન ॥ ૧૫ ॥

(અન્નાણુ કે૦) અજ્ઞાન ત્રણ. ૧ મતિ અજ્ઞાન, ૨ કુલ
અજ્ઞાન અને ૩ વિજન અજ્ઞાન ॥ ૧૬ ॥

(ભોમ કે૦) ચોખ્ખ પંદર. ૪ મનના, ૪ વચનના અને ૭
કાયાના તેમાં ૧ સત્ય મનચોખ્ખ, ૨ અસત્ય મન, મિથ્ય મન
અને ૪ વ્યવહાર મન. ને ચાર મનના બાલુપા તથા ૧ સત્ય

વચનયોગ, ૨ અસત્ય, ૧૦, ૩ મિત્ર ૧૦, ૪ વ્યવહાર ૧૦ એ ચાર વચનના બાલુવા. તથા ૧ ઉદારિક, ૨ ઉદારિકનો મિત્ર, ૩ વૈક્રિય, ૪ વૈક્રિયનો મિત્ર, ૫ આહારક, ૬ આહારકનો મિત્ર, અને ૭ કાર્મણકાય યોગ એ સાત કાયાના બાલુવા-મુલે ૧૫૬ યોગ બાલુવા ॥ ૧૭ ॥

(ઉપયોગ કે૦) ઉપયોગ બાર તે પાંચ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ચાર દર્શન એ બાર ઉપયોગ બાલુવા ॥ ૧૮ ॥

(તહા કિમાહારે કે૦) તેમજ અનુક્રમે આહાર લે જા ત્રણ દિશિનો અને ઉ૦ છ દિશિનો ત્રણ દિશિ તે ૧ ઉંચી, ૧ નીચી અને ૩ ત્રીછી, અને છ દિશિ તે ૧ પૂર્વ, ૨ પશ્ચિમ ૩ ઉત્તર, ૪ દક્ષિણ, ૫ ઉંચી અને ૬ નીચી. તથા ત્રણ પ્રકારને આહાર લે તે ૧ સચિત્ત, ૨ અચિત્ત અને ૩ મિત્ર. તથા ત્રણ પ્રકારનો આહાર લે તે ૧ જોજ, ૨ રોમ અને ૩ કવજ એ ત્રણ પ્રકારનો આહાર ॥ ૧૯ ॥

(ઉપવાય કે૦) કેટલા હંડકનો આવીને ઉપજે ? તે આગળ કહેવાશે ॥ ૨૦ ॥

(કિર્ષ કે૦) સ્થિતિ તે જ૦ અંતર્મુહુર્ત અને ઉત્કૃષ્ટિ તેત્રીય સામરોપમની. તે સ્થિતિ આગળ કહેવાશે. ॥ ૨૧ ॥

(સમુહાએ કે૦) ૧ સમોદિયા મરણ, ૨ અસમોદિયા મરણ, તેમાં સમોદિયા મરણ તે કોડીની ચારની પેઠે જીવના પ્રદેશ છુટા છુટા નીકળે તે અને અસમોદિયા મરણ તે બંધુકના બડાકાની પેઠે જીવના પ્રદેશ સામટા નીકળે તે ॥ ૨૨ ॥

(ચવણ કે૦) કેટલા હંડકમાં ચવીને જાય તે આગળ કહેવાશે ॥ ૨૩ ॥

(મર્ષ કે૦) ત્રણ પાંચ તે ૧ નરકની, ૨ તિર્યંચની, ૩ મનુષ્યની, ૪ દેવતાની અને ૫ સિદ્ધની તેમાં જે જનું તે મર્ષ.

(આગર્ષ કે૦) આવડું તે અગતિ. તે ચાર પ્રકારની-૧ નરકની, ૨ તિર્યંચની, ૩ મનુષ્યની અને ૪ દેવતાની. (ચેવ કે૦) નિંચે એ જે માયાનો અર્થ કહ્યો ॥ ૨૪ ॥

પ્રાણુ દય. તેમાં પંચેન્દ્રિના પાંચ પ્રાણુ તે ૧ શોરેન્દ્રિય, ૨ અમુરેન્દ્રિય, ૩ દાણેન્દ્રિય, ૪ રમેન્દ્રિય, અને ૫ સ્પેચેન્દ્રિય ૬ મનબળ, ૭ વચનબળ, ૮ કારબળ, ૯ આસોચાસ અને ૧૦ આઉષુ. એ દય. એ પચ્ચીય દાર કહ્યા ॥ ૨૫ ॥

ગોવીશ કંઠકનાં નામ કહે છે.

પ્રથમ નારકીનો કંઠક તે સાત નરકનાં નામ કહે છે—૧ ધમા, ૨ વંસા, ૩ સિલા, ૪ અંજલા, ૫ રિક્ષા, ૬ મધા અને ૭ માધવર્ષ, તેનાં ગોત્ર કહે છે. ૧ રત્નપ્રભા, ૨ ચર્કરપ્રભા, ૩ વાહુપ્રભા, ૪ પંકપ્રભા, ૫ પૂમપ્રભા, ૬ તમઃપ્રભા અને ૭ તમ-સ્તમઃપ્રભા. એ સાત મળી એક કંઠક થયો.

દય ભવનપતિના દય કંઠક—૧ અમુરકુમાર, ૨ નાગ કું ૩ મુવર્ણ કું, ૪ વિધકું, ૫ અગ્નિ, કું ૬, દિપ કું, ૭ ઉર્લપિ કું, ૮ દિયા કું, ૯ પવન કું અને ૧૦ સ્તનિતકુમાર.

પાંચ યાવરના પાંચ કંઠક—૧ ઇન્દ્રિયાવરકાય, ૨ બંત્રી યાં, ૩ સચિ યાં, ૪ સુમતિ યાં, અને ૫ પયાવચ યાવરકાય. તેનાં ગોત્ર કહે છે, ૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અપકાય, ૩ તેડકાય, ૪ વાયુકાય અને ૫ વનસ્પતિકાય.

ત્રણ વિકલેન્દ્રિયના ત્રણ કંઠક—૧ ભેદેન્દ્રિય, ૨ તેદેન્દ્રિય અને ૩ ચોરેન્દ્રિય.

વીશમોતિર્યંચ પંચેન્દ્રિયનો કંઠક—તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયના પાંચ લેહ. તે ૧ જળચર, ૨ સ્થળચર, ૩ ઉપર, ૪ ભુજપર અને ૫ ખેચર. જળચર તે કોને કહીએ ? જે જળમાં ચાલે તેને જળચર કહીએ. તેના અનેક લેહ. મચ્છ, કચ્છ, ગાંઠા, મચર, મુમુખાર પ્રમુખ ॥ ૧ ॥ જે પૃથ્વી ઉપર ચાલે તેને સ્થળચર કહીએ. તેના ચાર લેહ ૧ એકપૂરા ૨ દોપૂરા, ૩ ગડિપયા અને ૪ સલુપયા. તેમાં એકપૂરા તે વેડા, ખર પ્રમુખ. દોપૂરા તે ગાય, લેસ પ્રમુખ. ગડિપયા તે મુંવાળા પત્ર સોનીની એરણને ઘાટે પત્ર તે હાથી, ગેંડા પ્રમુખ. સલુપયા તે નહોરવાળા છુવ, તે મિંદ, વાપ, ચિત્તા, ફતરા, બિલાડા પ્રમુખ. એ સ્થળચરના ૪ લેહ બણવા ॥ ૨ ॥ ઉપર તે દેવાચર ચાલે તે સર્પની

બાત. તેની બે બાત—એક ફેણ માંડે તે અને બીજી ફેણ ન માંડે તે ॥ ૩ ॥ બુજ પર સર્પ તે બુજયે તથા હેચાભર ચાલે તે બુજ પર સર્પ. તેના અનેક લેહ. નોળ, કોળ, કાંકિડા, ગોહ, ઉંજ, ખિચકોલી પ્રમુખ ॥ ૪ ॥ ખેચર તે જે આકાશે ચાલે તે પંખીની બાત. તે પંખીના ચાર લેહ—૧ ચર્મ પંખી, ૨ રોમ પંખી, વિતત પંખી, ૪ સમુગ પંખી. ચર્મ પંખી તે ચામડાની પાંખ તે છાપા, વાગુલ પ્રમુખ ॥ ૧ ॥ રોમ પંખી તે રોમરાંયની પાંખ તે સૂડા, ચરકલા, પારેવા પ્રમુખ ॥ ૨ ॥ એ બે પંખી અદી દીપમાંહિ અને અદી દીપ બહાર છે. વિતત પંખી તે જેની પાંખ પહોળીજ રહે તે વિતત પંખી કહીએ, ॥ ૩ ॥ સમુગ પંખી તે જેની પાંખ ડાબડાની પેઠે બીડી રહે તે સમુગ પંખી કહીએ. એ બે પંખી અદી દીપ બહારજ છે. એ પાંચ તિર્થંચ પંચેન્દ્રિય સમુચ્છીર્મ અને ગર્ભજ બાણવા એ વીશભો તિર્થંચ પંચેન્દ્રિયનો હંડક થયે.

એકવીશભો મનુષ્ય પંચેન્દ્રિયનો હંડક—તે મનુષ્ય પંચેન્દ્રિયના ૪ લેહ—૧ પંદર કર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય, ૨ ત્રીશ અકર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય, ૩ છાપન અંતરદીપનાં મનુષ્ય અને ૪ ચૌદ સ્થાનકમાં સમુચ્છીર્મ મનુષ્ય કર્મ ભૂમિ તે કોને કહીએ? જ્યાં અસિ, મસિ, અને કુષિ એ ત્રણ પ્રકારના વ્યાપાર છે. તે ૧ (અસિ કે૦) તરવાર પ્રમુખ હથિયારનું બાંધવું, ૨ (મસિ કે૦) લખવાનો વ્યાપાર કરવો, ૩ (કુષિ કે૦) ખેતીવાડી પ્રમુખ વ્યાપાર કરવો, એ ત્રણ પ્રકારના વ્યાપાર કરીને જે જીવે, તે કર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય કહીએ. તે કર્મ ભૂમિનાં શેત્ર કેટલાં છે? પાંચ ભરત, પાંચ ઐરવત, પાંચ મહાવિદેહ એ પંદર શેત્ર કર્મભૂમિનાં છે. તે કયે કયે ઠેકાણે છે? તે કહે છે. એક લાખ ભેજનનો જંબુદીપ છે. તેમાં એક ભરત, એક ઐરવત અને એક મહાવિદેહ, એ ત્રણ કર્મભૂમિનાં શેત્ર જંબુદીપ મધ્યે છે. તે જંબુદીપને ફરતો બે લાખ ભેજનનો લવણ સમુદ્ર છે. તેને ફરતો ચાર લાખ ભેજનનો ધાતકિખંડ દીપ છે, તેમાં બે ભરત, બે ઐરવત, અને બે

મહાવિદેહ એ ૭ દેવ ધાતકીજાંડ મધ્યે છે, તેને કુરતો આઠ લાખ ભોજનનો ઠાળોદધિ સમુદ્ર છે, તેને કુરતો આઠ લાખ ભોજનનો પુષ્કાર્ધ દ્વીપ છે. તેમાં બે ભરત, બે ઐરવત અને બે મહાવિદેહ એ ૭ દેવ પુષ્કાર્ધ દ્વીપ મધ્યે છે. એ પંદર કર્મભૂમિ કહ્યાં.

ત્રીય અકર્મભૂમિ—અકર્મભૂમિનાં મનુષ્ય તે કોને કહીયે ? ત્યાં અસિ, મસિ અને કૃપિ એ ત્રણ વ્યાપાર નથી અને કથ પ્રકારનાં કષ્ટપદ્ધતિ કરીને છવે, તે અકર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય કહીયે તે કોમાં કીયાં ? પાંચ હેમવય, પાંચ દિશજુવય, પાંચ હરિવાસ, પાંચ રમત્વાસ, પાંચ દેવકુર અને પાંચ ઉત્તરકુર એ ત્રીય તે કયે કયે કહાણે છે ? એક હેમવય, એક દિશજુવય, એક હરિવાસ, એક રમત્વાસ. એક દેવકુર અને એક ઉત્તરકુર એ ૭ ભુગણિયાનાં દેવ જંબુદ્વીપ મધ્યે છે. એથી જમણાં એટલે બાર દેવ ધાતકીજાંડમાં છે. તેમજ બાર દેવ પુષ્કાર્ધ દ્વીપમાં છે. એ ત્રીય અકર્મ ભૂમિ કહ્યાં

૭મ્વન અંતરદ્વીપ—અંતરદ્વીપ તે કોને કહીએ ? લવણ સમુદ્રના પાણી ઉપર, અંતરંગ કાલામાં દ્વીપ ઉપર રહેનાર-માટે અંતરદ્વીપનાં મનુષ્ય કહીએ તે ક્યાં છે ? ભરત દેવગ્રી મર્ધાકનો કરનાર પીળા સુવર્ણનો સુવર્ણમવંત નામે પર્વત છે, તે એકસો ભોજનનો ઉંઘા છે, એકસો ગાડોના ઉટા છે તથા એક હજાર બાવન ભોજન અને બાર કળાનો પડોળો છે, ચાવીસ હજાર નવસેં જત્રીય ભોજનનો લાંબો છે, તેને પૂર્વ પશ્ચિમને ઉંઠે બધે કાલા નિકળી છે, તે એકેકી કાલા મોશાણીસેં ચોશાણીસેં ભોજનની કાડેની લાંબી છે. તે એકેકી કાલા ઉપર સાત સાત અંતરદ્વીપ છે. જત્રીયો કાલા ઉપર ત્રણસેં ભોજન જઈએ, ત્યારે ત્રણસેં ભોજનનો લાંબો પડોળો પડેડો દ્વીપ આવે ॥ ૧ ॥ ત્યાંથી ચારસેં ભોજન જઈએ, ત્યારે ચારસેં ભોજનનો લાંબો પડોળો બોલે દ્વીપ આવે ॥ ૨ ॥ ત્યાંથી પાંચસેં ભોજન જઈએ ત્યારે પાંચસેં ભોજનનો લાંબો પડોળો ત્રીણે દ્વીપ આવે ॥ ૩ ॥ ત્યાંથી છસેં ભોજન જઈએ, ત્યારે છસેં ભોજનનો લાંબો પડોળો

ચોથો દ્વીપ આવે ॥ ૪ ॥ ત્યાંથી સાતસેં જોજન જઈએ, ત્યારે
સાતસેં જોજનનો લાંબો પહોળો પાંચનો દ્વીપ આવે ॥ ૫ ॥
ત્યાંથી આઠસેં જોજન જઈએ, ત્યારે આઠસેં જોજનનો લાંબો
પહોળો છઠ્ઠો દ્વીપ આવે ॥ ૬ ॥ ત્યાંથી નવસેં જોજન જઈએ,
ત્યારે નવસેં જોજનનો લાંબો પહોળો સાતનો દ્વીપ આવે ॥ ૭ ॥
એમ ચારે ડાહા ઉપર ઘાતે સાત ચાકુ અઠાવીશ ઘાય, એમજ
ઐશ્વર્ય ક્ષેત્રની મર્યાદાનો કરનાર શિખરીનામા પર્વત છે તે જ
પીળા સુવર્ણનો છે, તે ચુલ હિમવંત પર્વતની પેઠે બાણવો. તેને
પશુ પૂર્વ પશ્ચિમને છેડે જાગે ડાહા નિકળી છે, તે એકેકી ડાહા
ઉપર સાત સાત અંતર દ્વીપ છે, એમ અઠાવીશ કુ ઇશ્વર
અંતરદ્વીપ છે. તેનું સુખ અકર્મભૂમિની પેઠે બાણવું.

ચોઠ સ્થાનકના સમુદ્ધિર્મ મનુષ્ય—૨ (ઉચ્ચારે મુવા કે૦)
વડીનિતમાં ઉપજે, ૨ (પાસવણે મુવા કે૦) લઘુનિતમાં
ઉપજે, ૩ (જેજે મુવા કે૦) જળખામાં ઉપજે, ૪ (સંખામે
મુવા કે૦) નાસિકાના સ્ત્રેષ્ઠમાં ઉપજે, ૫ (વંતેમુવા કે૦) વપ
નમાં ઉપજે, ૬ (પિત્તે મુવા કે૦) પિતોડામાં ઉપજે, ૭ (પુષ્કે
મુવા કે૦) પડમાં ઉપજે, ૮ (સોલિએ મુવા કે૦) રૂધિરમાં ઉપજે.
૯ (મુકે મુવા કે૦) વીર્યમાં ઉપજે, ૧૦ (મુલ્લપોગક ૫
રિશાદિએ મુવા કે૦) વીર્યાદિકના પુરુષ સૂક્ષ્ણ તે બીના
થવા તેમાં ઉપજે, ૧૧ (વિગય છવ કલેવરે મુવા કે૦) છવ
ચંદિત મુગના કલેવરમાં ઉપજે, ૧૨ (ધરિય પુરિસ સંજેરે
મુવા કે૦) શ્રીપૂરુષના સંયોગમાં ઉપજે, ૧૩ (નગરની પાસે
મુવા કે૦) નગરની ખાજ પ્રમુખમાં ઉપજે અને ૧૪ (સંજે
સુવંત અમુલ દામે મુવા કે૦) મનુષ્ય સંજાંથી પિવા પ્રમુખ
અરુચિ સ્થાનકમાં ઉપજે. એ અસંખ્યાતા સમુદ્ધિર્મ મનુષ્ય
અંતર્મુદુર્ગમાં મનુષ્યના યરીયો વરતુ દર ઘાય, તેમાં ઉપરે
એક એકલો એક ક્ષેત્રના નર્મજ મનુષ્ય અપર્યાપ્ત અને એકે
એક પર્વત તથા એકલો એક સમુદ્ધિર્મ મનુષ્યના અપર્યાપ્ત
એવ રજુએ રજુ બેઠો એકવીસમી મનુષ્યનો કંઠક ૫૫૦

બાવીશમો વાણવ્યંતરનો દંડક તેની સોળ બલ છે—૧ પિચાચ, ૨ બૂલ, ૩ ચક્ષુ, ૪ રાક્ષસ, ૫ કિન્નર, ૬ કિંપુરુષ, ૭ મહોરગ, ૮ ગંધર્વ, ૯ આણુપત્રી, ૧૦ પાણુપત્રી, ૧૧ ઇસિવાર્ધ, ૧૨ બૂધવાર્ધ, ૧૩ કંઠિય, ૧૪ મહાકંઠિય, ૧૫ કેહડ અને ૧૬ પયંગદેવ એ સોળ બલના વાણવ્યંતરનો બાવીશમો દંડક થયે.

ત્રેવીશમો જ્યોતિષીનો દંડક તેની ઇશ બલ છે—૧ ચંદ્રમા ૨ સૂર્ય, ૩ ગ્રહ, ૪ નક્ષત્ર, ૫ તારા એ પાંચ ચળ તે અદ્રીદ્વીપમાં છે અને એ પાંચ સ્થિર તે અદ્રીદ્વીપ બહાર છે. એ ઇશ બલ, જે ચંદ્રમા ને જે સૂર્ય જંબુદ્વીપમાં છે, ચાર ચંદ્રમા અને ચાર સૂર્ય લવણ સમુદ્રમાં છે, બાર ચંદ્રમા અને બાર સૂર્ય ધાતકીખંડમાં છે, બેંતાળીય ચંદ્રમા અને બેંતાળીય સૂર્ય કાંગોદધિ સમુદ્રમાં છે, બહોતેર ચંદ્રમા અને બહોતેર સૂર્ય પુષ્કરાર્ધદ્વીપમાં છે, એમ સર્વ મળીને મનુષ્ય દેવમાં એકસો બત્રીસ ચંદ્રમા અને એકસો બત્રીસ સૂર્ય પરિવાર સહિત ચળ છે. પરિવાર તે ત્યાં એક ચંદ્રમા અને એક સૂર્ય હોય ત્યાં અઠારી ગ્રહ, અઠારીય નક્ષત્ર, છાસઠ હબર નવસે ને પંચોતેર કોડાકોડી તારા, એ સર્વ ચંદ્રમા સૂર્યનો પરિવાર ગણવે. અસંખ્યાતા ચંદ્રમા અને અસંખ્યાતા સૂર્ય પરિવાર સહિત મનુષ્ય દેવ બહાર અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્રમાં સ્થિર છે, એ ઇશ બલનો ત્રેવીશમો જ્યોતિષીનો દંડક થયે.

ચાવીશમો વૈમાનિકનો દંડક તેના છવીશ લેહ છે—બાર દેવલોક, નવ ત્રિવેચક અને પાંચ અનુત્તર વિમાન, એ છવીશ તેના નામ હશે છે—૧ સૌધર્મ, ૨ ઇયાન, ૩ સનતકુમાર, ૪ માહેન્દ્ર, ૫ પ્રજાલોક, ૬ લાંતક, ૭ મહાશુક, ૮ સહસાર, ૯ આણુત, ૧૦ પ્રાણુત, ૧૧ આરણુ અને ૧૨ અચ્યુય એ બાર દેવલોકનાં નામ હતાં. નવ ત્રિવેચકનાં નામ હશે છે—૧ ભદ્રે, ૨ સુભદ્રે, ૩ સુચએ, ૪ સુમાણુસે, ૫ પ્રિયદંસલે, ૬ મુદંસલે, ૭ આમોદે, ૮ સુપદ્મિજે અને ૯ જસોધરે. પાંચ અનુત્તર વિમાનનાં નામ હશે છે—૧ વિજય, ૨ વિજયંત. ૩ જયંત, ૪

અપરાજિત, ૫ સ્વાર્થસિદ્ધ, એ ચોવીશમો વૈમાનિકનો દં
કલ્પો. હવે પંદર પરમાધામીનાં નામ કહે છે—૧ અંબ,
અંબરસ, ૩ શામ, ૪ સખા, ૫ રૂદ્ર, ૬ વૈરૂદ્ર, ૭ કાળ,
મહાકાળ, ૮ અશિષ્ટ, ૧૦ મનુષ્ય, ૧૧ કુંભ, ૧૨ વાલુક, ૧૩
વૈતરણી ૧૪ ખરસ્વર અને ૧૫ મહાધોષ એ પંદર પરમાધામ
તે અસુરકુમારમાં લખ્યા. ઇશ બ્રહ્માના જંબકા તેનાં ના
કહે છે—૧ આણુજંબકા, ૨ પાણુજંબકા, ૩ લયણુજંબક
૪ સયણુજંબકા, ૫ વરયજંબકા, ૬ પુષ્પજંબકા, ૭ ફૂળજંબક
૮ બીજજંબકા, ૯ વિભ્રુજંબકા અને ૧૦ અવિચતજંબક
એ ઇશ બ્રહ્માના જંબકા દેવતા તે વાલુબ્યંતરમાં લખ્યા. ત્ર
કિલ્લિષીનાં નામ. ૧ ત્રણ પલિયા, ૨ ત્રણ સાગરીયા અને
તેર સાગરીયા. એ ત્રણ કિલ્લિષી દેવ લોક અંતર નિવાસ
માટે વૈમાનિકમાં લખ્યા. હવે નવ લોકાંતિકનાં નામ કહે છે
૧ સારસ્વત, ૨ આદિત્ય, ૩ વિન્દિ, ૪ વરૂણ, ૫ ગર્ધંતોયા, ૬
તોષિયા, ૭ અબ્યાઘાધા, ૮ અગ્નિયા અને ૯ રિદ્ધા એ નવ
લોકાંતિક પ્રજ્ઞલોકવાસી માટે ઉત્તમ વૈમાનિકમાં લખ્યા. ઇશ
ચોવીશ દંડકનાં નામ કહ્યાં ॥ ૨૪ ॥

હવે સાત કોક ને બહોતેર લાખ ભવનપતિનાં ભવન છે,
ચોરાશી લાખ નરકાવાસ છે, વાલુબ્યંતરનાં અસંખ્યાતા ન
ગર છે, જ્યોતિષીનાં અસંખ્યાતા વૈમાન છે, જ્યોતિષીના અસં
ખ્યાતા સંલ્પધાની દોષ છે, ચોરાશી લાખ સત્તાલું હંબર
ત્રેવિંશ વૈમાન વૈમાનિકનાં છે, મનુષ્યના સંખ્યાતા વાસ છે,
શેષ નવ દંડકના અસંખ્યાતા વાસ છે, તે સર્વનું વર્ણન અમ્ય
સિદ્ધાંતોથી બ્રહ્મવું.

સિદ્ધશિલ્પાનાં ગાર નામ—૧ ઇસિતિવા, ૨ ઇસિપમાશ
તિવા, ૩ તલ્પતિવા, ૪ તલ્પ તલ્પતિવા, ૫ સિદ્ધિતિવા, ૬ સિદ્ધા
લયેતિવા, ૭ મુક્તિતિવા, ૮ મુક્તાલયેતિવા, ૯ લોચનેતિવા, ૧૦
લોચનુભિયેતિવા, ૧૧ લોચપડિબોદેતિવા, ૧૨ સંલ્પવાલુજ
લવસત્તા મુદાવદેતિવા. એ મોક્ષનાં ગાર નામ કહ્યાં.

એ કિંચિત્ માત્ર નામ દ્વાર સંપૂર્ણ.

ચોવીશ દ્વાર તે ચોવીશ દંડક ઉપર ઉતારે છે.

પહેલા નારકીના દંડક.

નારકીને શરીર ત્રણ, વૈક્ય, તેજસ અને કાર્મણ. જવ-
પાણી શરીરની અવશેષા જપન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ
અને ઉત્કૃંષ્ટ પાંચસે ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય શરીરની જ
અંગુળ સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ દ્વાર ધનુષની પહેલી નરકે જ
અંગુળ અસંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ ચોળા આઠ ધનુષ ને છ આંગળી
અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ
સાડાપંદર ધનુષ ને બાર આંગળી. બીજી નરકે જ અંગુળ
અસંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ સાડાપંદર ધનુષ ને બાર આંગળી અને
ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ સવાબેક-
ત્રીશ ધનુષની ત્રીજી નરકે જ અંગુળ અસંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ
સવાબેકત્રીશ ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ
સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ સાડીબાસક ધનુષની ચોથી નરકે જ
અંગુળ અસંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ સાડીબાસક ધનુષની અને ઉત્તર
વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ સવાસો ધનુષની.
પાંચમી નરકે જ અંગુળ અસંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ સવાસો ધનુષની
અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ અઢીસે
ધનુષની છઠી નરકે જ અંગુળ અસંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ અઢીસે
ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ સંખ્યાં અને
ઉત્કૃંષ્ટ પાંચસે ધનુષની. સાતમી નરકે જ અંગુળ અસંખ્યાં અને
ઉત્કૃંષ્ટ પાંચસે ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુળ
સંખ્યાં અને ઉત્કૃંષ્ટ દ્વાર ધનુષની સંખ્યયુગ્મ-નારકી અસંખ્યયુગ્મ,
નારકીને એક હુંડ સંસ્થાન. કપાય ચારે, ક્રોધ, માન, માયા
અને લોભ, પણ નારકીને ક્રોધ ઘણે સંગ્રા ચારે, આદારસંગ્રા,
જયસંગ્રા, મૈત્રુનસંગ્રા અને પરિબ્રહ્મસંગ્રા પણ નારકીને જય
ઘણા. નારકીને લેશ્યા ત્રણ પહેલી સમુચ્ચે, પહેલી બીજી નરકે
એક કાપોલ લેશ્યા, ત્રીજી નરકે બે લેશ્યા, કાપોલ ઘણી અને
નીલ ચોડી, ચોથી નરકે એક નીલ લેશ્યા, પાંચમી નરકે બે

લેશ્યા, નીલ ઘણી અને કૃષ્ણ થોડી, છઠી નરકે એક કૃષ્ણ લેશ્યા,
 સાતમી નરકે મહાકૃષ્ણ લેશ્યા. ઇન્દ્રિય પાંચ-૧ શ્રોત્રેન્દ્રિય, ૨
 ચક્ષુર્ન્દ્રિય, ૩ શ્રાવણેન્દ્રિય, ૪ રસેન્દ્રિય અને ૫ સ્પર્શેન્દ્રિય. સ્પર્શ
 દ્વારા ચાર-તે વેદની, કથા, મારણાતિક અને વૈક્ય (અન્ન
 કે) પહેલી નરકે સંજી ને અસંજી એ બે હોય બીજી
 માંડી સાતમી નરકે સુધી એકલા સંજી છે. વેદ, નારકીને એ
 નપુંસક વેદ. નારકીને પર્યાય છ પદ્ય ભાષા અને મન લેખ
 બાંધે. નારકીને હાથ ત્રણ-સમકિત હાથ, મિથ્યાહાથ અને શ્રમા
 મિથ્યાહાથ. નારકીને ઈર્શ્ય ત્રણ-અસુઈર્શ્ય, અચસુઈર્શ્ય અને
 અવધિઈર્શ્ય. નારકીને જ્ઞાન ત્રણ-મતિજ્ઞાન, સુવજ્ઞાન અને
 અવધિજ્ઞાન. અજ્ઞાન ત્રણ-મતિઅજ્ઞાન, સુવઅજ્ઞાન અને વિભા-
 જઅજ્ઞાન. નારકીને યોગ અગીઆર તે ચાર મનના, ચાર વજ-
 નાના, ત્રણ કાયાના તે વૈક્ય, વૈક્યનો મિશ્ર અને કાર્મણ્ણિક
 યોગ, એમ અગીઆર યોગ. નારકીને ઉપયોગ નવ-તે ત્રણ
 જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ત્રણ ઈર્શ્ય, એમ નવ (તહા કે)
 તેમજ આહાર લે, તે ૪૦ ત્રણ કિચિનો ઉત્કૃં ૭ કિચિનો
 આહાર લે તે બે પ્રકારનો-ઓજ અને શેમ આહાર. તેણે અ-
 શુભ અને અચિત્ત (ભિવમાય કે) આવીને ઉપજે, તે પહેલી
 નરકે બે હંડકના મનુષ્ય ગર્ભજ, તિર્યંચ ગર્ભજ અને સમુષ્ટિંચ
 એ બે હંડકના આવીને ઉપજે. અને બીજીથી માંડીને સાતમી
 સુધી ગર્ભજ તિર્યંચ અને ગર્ભજ મનુષ્યના આવી ઉપજે. સ્થિતિ-
 પહેલી નરકે ૪૦ ઇશ હજાર વર્ષની અને ઉત્કૃં એક સાગરની.
 બીજી નરકે ૪૦ એક સાગર ઉત્કૃં ત્રણ સાગર ત્રીજી નરકે
 ૪૦ ત્રણ સાગર ઉત્કૃં સાત સાગર, ચોથી નરકે ૪૦ સાત સાગર
 ઉત્કૃં ૪૦ સાગર પાંચમી નરકે ૪૦ ૪૦ સાગર ઉત્કૃં સત્તર સાગર
 છઠી નરકે ૪૦ સત્તર સાગર ઉત્કૃં બાવીસ સાગર, સાતમી નરકે
 ૪૦ બાવીસ સાગર ઉત્કૃં તેત્રીસ સાગરની સમોદિયા મરણ અને
 અસમોદિયા મરણ બે પ્રકારે છે ચપણ તે નારકો ચપીને બે
 હંડકમાં બધ તે મનુષ્ય અને તિર્યંચમાં બધ તેમાં સાતમી

નરકનો નીકળ્યો એક તિર્થંચના હંકમાં ભય (ગર્હ કે) નારકી
મરીને બે ગતિમાં ભય-તે મનુષ્ય અને તિર્થંચમાં ભય આવે
પણ બે ગતિનો-તે મનુષ્ય અને તિર્થંચનો, પ્રાણ દશ લાભે.
યોગ ત્રણ-મન, વચન અને કાયાના એ ત્રણ

હતિ પ્રથમ નારકીનો હંક.

દશ ભવનપતિના દશ હંક.

તેમાં શરીર ત્રણ-વૈક્ય, તેજસ અને કાર્મણ ભવન-
પતિની અવશેષા જ૦ અંગુ ૦ અસં ૦ ઉત્કૃ ૦ સાત કાયની,
અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ૦ અંગુ ૦ સં ૦ ઉત્કૃ ૦ લાખ ભેજ
નની સંખ્યણ નથી. સંસ્થાન એક-સમયઉરંસ, કપાય
ચારે, પણ દેવતાને લોભ ધવ્વો. સંજા ચારે, પણ દેવતાને પરિ-
શ્ક સંજા ધવ્વી. લેસ્થા ચાર-કૃષ્ણ, નીલ, કાપુત અને તેજુ.
હૃદય પાંચ છે. સમુદ્ધાત પાંચ-વેદની, કપાય, મારણાતિક,
વૈક્ય અને તેજસ. સંજી અસંજી બે ભણવા વેદ બે-શ્રી અને
પુરુષ. પર્વાય પાંચ-ભાષા અને મન ભેગાં ભાંધે. દ્વિ ત્રણ,
દર્શન ત્રણ, એક કેવળદર્શન નહિ. જ્ઞાન ત્રણ-મતિજ્ઞાન, સુતજ્ઞાન
અને અવધિજ્ઞાન. અજ્ઞાન ત્રણ, યોગ અગ્નીમાર તે ચાર મનના,
ચાર વચનના, ત્રણ કાયાના, વૈક્ય, વૈક્યનો નિશ્ચ અને કાર્મણ-
કાય યોગ. ઉપયોગ નવ-ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને
ત્રણ દર્શન, તેમજ આદાર લે તે જ૦ અને ઉત્કૃ ૦ છ દિશિને
આદાર લે. વળી બે પ્રકારે આદાર લે. જોજ આદાર ને રોમ
આદાર તે પણ શુભ અને અનિત. (ઉવવાય કે) બે હંકના
આવીને ઉપજે તે મનુષ્ય ને તિર્થંચના આવીને ઉપજે. (કિર્ક કે)
દિયતિ. ભવનપતિમાં દક્ષિણ દિશાના અસુરકુમારની સ્થિતિ
જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉત્કૃ ૦ એક સાં ૥ તેની દેવીની જ૦
દશ હજાર વર્ષની, ઉં સાધત્રણ પલ્યોપમની. તેના નવનિભાવના
દેવતાની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉં ટોઢ પલ્યોપમની, તેની
દેવીની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉં પોણા પલ્યની. ઉત્તર
દિશાના અસુરકુમારની સ્થિતિ જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉં

એક સાગર આંધ્રેરાની, તેની ઢેવીની ૪૦ દશ હજાર વર્ષની ઉં
સાડા ચાર પદ્યોપમની. તેના નવનિકાયના દેવતાની ૪૦ દ
હજાર વર્ષની, ઉં બે પદ્યોપમની દેશેલિષ્ઠી. તેની ઢેવીની ૪
દશ હજાર વર્ષની, ઉં એક પદ્યોપમ દેશેલિષ્ઠીની ॥ સમેલિ
મરણ અને અસમેલિયા મરણ એ બે મરણ લાસે. ચવણ
ચવીને પાંચ હંડકમાં જાય, તે પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુ
અને તિર્યંચ એ પાંચમાં જાય. (ગદ્ય કે૦) મરીને
ગતિમાં જાય. (આગદ્ય કે૦) આવે પણ બે ગતિનો-મનુ
અને તિર્યંચનો, પ્રાણ દશ લાસે જોગ ત્રણ.

હતિ દશ જવનપતિના દશ હંડક.

પાંચ સ્થાવરના પાંચ હંડક.

૧ પૃથ્વી, ૨ પાણી, ૩ તેઉ, ૪ વનસ્પતિ એ ચાર
શરીર ત્રણ. તે ઓદારિક, તેજસ અને કાર્મણ અને વાયુ
શરીર ચાર. તે ઓદારિક, વેકય, તેજસ અને કાર્મણ. પૃથ્વી
પાણી, તેઉ અને વાયુ એ ચારેની અરથેણા ૪૦ ને ઉત્તર
અંશુરનો અસંભાગ અને વનસ્પતિની ૪૦ અંશુર અસંખ્યા
ઉત્તર હજાર જોજનની આંધ્રેરી, કમગ પ્રમુખની. સંધયણ એક
ઉવડ. સંસ્થાન એક હુંડ. પાંચનાં સંસ્થાન કહે છે—૧
પૃથ્વીનું સંસ્થાન મત્સ્યની કાળ તથા ચંદ્રમાને આકારે ૨
પાણીનું સંસ્થાન પાણીના પરપોટાને આકારે, ૩ તેઉનું સંસ્થાન
સોપના ભારાને આકારે, ૪ વાયરાનું સંસ્થાન જાળને આકારે
૫ વનસ્પતિનું સંસ્થાન નાના પ્રકારનું કાચ ચારે, સંઘ
ચારે, લેક્યા પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ એ. ત્રણને અપર્ણા
વેદ લેરવા ચાર પહેલી અને પાંચને લેરવા ત્રણ પહેલી,
હંદિ એક કાપાની, ત્રણાધાત પૃથ્વી, પાણી, તેઉ ને વનસ્પતિ
એ ચારને ત્રણ—તે વેદનો, કાચ ને મારણાંતિક અને વાયરાને
ચમુપજા ચાર તે વેદવળી વધી. સંઘી તે પાંચે સ્થાવર અસંખ્ય
વેદ એક નપુંસક, પર્વાય પાંચને ચાર, આકાર પર્વાય, શરીર
પર્વાય, હંદિ ૫૫૫, પાંચેલ્યાય પર્વાય હંદિ એક નિધ્યાત્મ,

શ્રી લુપ્તક.

એક અમલુદર્શન, જ્ઞાન નથી, અજ્ઞાન જે તે મતિઅજ્ઞાન
 અજ્ઞાન. યોગ:-પૃથ્વી, પાણી, તેડ અને વનસ્પતિ એ
 યોગ ત્રણ તે ૧ ઓદરિક, ૨ ઓદરિકનો મિશ્ર અને ૩
 કાય યોગ અને વાયરાને યોગ પાંચ તે વેકય ને વેકયનો
 એ જે વધ્યા ઉપયોગ ત્રણ, પાંચને-જે અજ્ઞાન ને એક
 અમલુદર્શન, (તદા કે) તેમજ આકાર જે જન્ય ત્રણ
 એનો ઉદ્ભવ ૭ દિશિને, કવજ વર્તીને જે પ્રકારનો આકાર
 જે વાય તે આવીને ઉપજે, પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિમાં
 વીશ હંડકના એક નારી વર્તીને અને તેડ વાયુમાં ૬૪
 હંડકના આવીને ઉપજે-પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદિ, મનુષ્ય ને
 તિર્યંચ. ૧ પૃથ્વીની સ્થિતિ જ ૦ અંતર્મુદ્વર્તની. ૭૦ બાવીશ
 હજાર વર્ષની. ૨ પાણીની સ્થિતિ જ ૦ અં ૦ ૭૦ સાત હજાર
 વર્ષની. તેડની સ્થિતિ જ ૦ અંતર્મુદ્વર્તની. ૭૦ ત્રણ હજાર
 ત્રિની. ૪ વાયરાની સ્થિતિ જ ૦ અંતર્મુદ્વર્તની. ૭૦ ત્રણ હજાર
 વર્ષની, ૫ વનસ્પતિની સ્થિતિ જ ૦ અંતર્મુદ્વર્તની. ૭૦ ૬૪
 હજાર વર્ષની. સમોદિયા મરણ અને અસમોદિયા મરણ એ જે
 મરણ છે. અમલુ તે સ્થિતિ પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિ એ
 ૬૪ હંડકમાં જાય-પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદિ, મનુષ્ય ને તિર્યં.
 અમાં જાય, અને તેડ વાયુ નવ હંડકમાં જાય. મનુષ્ય વર્તી
 પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદિ ને તિર્યંચ (ગર્હ કે) મતિ તે
 મરીને પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિ જે મતિમાં જાય-મનુષ્ય ને
 તિર્યંચમાં અને તેડ વાયુ એક તિર્યંચ મતિમાં જાય. આગર્હ તે
 પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિમાં ત્રણ મતિનો આવે તે દેવતા, મનુષ્ય
 ને તિર્યંચનો પ્રાણ પાંચને ચાર ૧ એકદિવપણ, ૨ કાયબળ, ૩
 માસોધાસ, ૪ આઉષુ. એમ એક કાય એમ
 મતિ પાંચ સ્થાવરના પાંચ હંડક
 ત્રણ વિકલેદિયના ત્રણ હંડક.
 એદિય, તેદિય અને ચોરદિયના ચારી ત્રણ. ૭૦

રિક, તેજસ ને કાર્મણ, બે-ઈન્દ્રિયની અવશેષા ૪૦ અંગુ અસં
 ઉં બાર ભોજનની તેઈન્દ્રિય ૪૦ અંગુ અસં ઉં ત્રણ
 ગાઉની. ચૌરેન્દ્રિયની ૪૦ અંગુ અસં ઉં ચાર ગાઉની. સંજ
 યજ્ઞ એક છેવટુ, સંસ્થાન એક હુંક, કપાય ચારે, સંજા ચારે,
 હેસ્થા ત્રણ પહેલી. બેઈન્દ્રિયને ઈન્દ્રિ બે. ૧ કાયા અને ૨ જીવ.
 તેઈન્દ્રિયને ઈન્દ્રિ ત્રણ તે નાસિકા વધી. ચૌરેન્દ્રિયને ઈન્દ્રિ ચાર,
 તે આંખો વધી. સમુદ્ધાત ત્રણ-વેદનો, કપાય ને મારણાંતિક
 સંજી તે અસંજી. વેદ ૧ નપુંસક. પર્યાય પાંચ, મન નહિ, હપિ
 બે-સમકિત હપિ ને મિત્યાતહપિ. બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિયને એ
 અચ્યુદ્યન. ચૌરેન્દ્રિયે બે દ્યન-અચ્યુદ્યન ને અચ્યુદ્યન
 જ્ઞાન બે મતિજ્ઞાન ને જુતજ્ઞાન. અજ્ઞાન બે મતિઅજ્ઞાન,
 જુતઅજ્ઞાન. ભોજ ચાર ૧ ઓદારિક, ૨ ઓદારિકનો મિત્ર, ૩
 કાર્મણ કાય ભોજ ૪ વ્યવહાર વચન. બેઈન્દ્રિય તેઈન્દ્રિયને ૩૫
 યોગ પાંચ બે જ્ઞાન, બે અજ્ઞાન ને એક અચ્યુદ્યન. ચૌરેન્દ્રિયને
 ૩૫યોગ ૭-બે જ્ઞાન, બે અજ્ઞાન ને બે-દ્યન, (તહા ૩૦)
 તેમજ આકાર લે જપન્ય અને ઉત્પુટો ૭ વિશિનો આકાર કે
 તથા ત્રણ પ્રકારનો આકાર ઘે-૧ ઓજ, ૨ રોમ અને ૩ કવક,
 ઉવવાય તે આંખીને ઉપજે દ્ય દંડકના પાંચ રચાવર, ત્રણ
 વિકલેદ્રિય, મનુષ્ય અને તિથ ચ. બે ઈન્દ્રિયની સિધ્ધિ ૪૦
 અંતર્મુદ્ગતની ૩૦ બાર વર્ષની તેઈન્દ્રિયની ૪૦ અંતર્મુદ્ગતની ૩૦
 બે-અનુપમાત દિવસની. ચૌરેન્દ્રિયની ૪૦ અંતર્મુદ્ગતની ૩૦ ૪
 મહિનાની સંતાપીયા મરણ ને અસમોદિયા મરણ બે છે. અસં
 તે અગેને દ્ય દંડકના અવ-પાય રચાવર, ત્રણ વિકલેદ્રિય
 મનુષ્ય ને તિહં વર્ષ. આત્મ તે આંખે પદ્ય બે ગતિના તેમજ
 અ ને તિથ વર્ષા બે ઈન્દ્રિયને પ્રાણ ૭-બે ઈન્દ્રિયના બે પ્રાણ
 દ્યવર્ષ, અનુદ્યવર્ષ, અ. ૩૫, ૬૫૨ નાઈન્દ્રિયને પ્રાણ ૭-૩૫
 વર્ષ ૨ છે અને ચૌરેન્દ્રિયને આઠ પ્રાણ તે આંખ વધી. એક
 બે-વર્ષ એક ને કાય-એક

અર્થ ૪૩ ચૌરેન્દ્રિયના ૧૫ ૬૬૧.

वीरभो तिर्यङ्ग पञ्चोद्विग्नो ह ह३.

વીશમો તિર્થંત્ર પંચોદ્યનો ૬૬૬.
 પાંચ સમુદ્ધિમને ઘરીય તથા—ઓદરિક, તેજસ મે
 મંથ અને મર્જને ચાર ઘરીય તે વેદ્ય પાંચુ જે પાંચમી
 મંથને ૬૦ કલ્પર ભોજનની રથદયર સમુદ્ધિમને મર્જનો જાં મંથુ
 મંથને ૬૦ પ્રત્યેક માઉની મર્જનો જાં મંથુ મંથને
 ૬૦ ૭ માઉની ઉપર સમુદ્ધિમ સર્પનો જાં મંથુ મંથને ૬૦
 ૬૦ પ્રત્યેક ભોજનની, અને મર્જની જાં મંથુ મંથને ૬૦
 ૬૦ પ્રત્યેક ભોજનની ભુજપર સમુદ્ધિમ સર્પની જાં મંથુ મંથને
 ૬૦ પ્રત્યેક પદુપની મર્જની જાં મંથુ મંથને ૬૦ પ્રત્યેક
 માઉની જેમર સમુદ્ધિમને મર્જની જાં મંથુ મંથને ૬૦
 ૬૦ પ્રત્યેક પદુપની, અને ઉત્તર વેદ્ય ૬૬ નો જાં મંથુ
 સંખ્યા ૬૦ નવરો ભોજનની સમુદ્ધિમને એક દુંદસંધાન, મર્જ-
 તથા મર્જને ૭ સંધવલ સમુદ્ધિમને એક દુંદસંધાન, મર્જ-
 ને ૭ સંધાન, કપાય ચારે, પચ તિર્થંત્રને માયા મળી
 સંધા ચારે, પચ તિર્થંત્રને આદાર સંધા મળી દેશ્યા સમુ-
 દ્ધિમને તથા પહેલી, મર્જને ૭ દેશ્યા, ઇદ્રિય પાંચ છે.
 સમુદ્ધિમને સમુદ્ધાવ તથા તે વેદનો, કપાય, ને મારણ્વતિક,
 અને મર્જને સમુદ્ધાવ પાંચ તે વેદનો, કપાય, ને મારણ્વતિક,
 વેદ્ય અને તેજસ સંગે મંથને ૭ છે. સમુદ્ધિમને વેદ
 એક નપુંસક મર્જને તથા વેદ સમુદ્ધિમને પર્વાય પાંચ મન
 નદિ અને મર્જને ૭ પર્વાય છે સમુદ્ધિમને હરિતિ, સમ-
 પ્રિત ને ત્રિધાવ મર્જને હરિતિ તથા સમુદ્ધિમને દ્યન છે, તે
 મધુદ્યન ને જયમુદ્યન, મર્જને તથા દ્યન સમુદ્ધિમને
 જ્ઞાન છે, મતિજ્ઞાન ને પુતજ્ઞાન, મર્જને તથા જ્ઞાન મર્જને
 સમુદ્ધિમને જે-મતિ જ્ઞાન ને જ્ઞાન અને મર્જને
 તથા જ્ઞાન સમુદ્ધિમને યોગ ચાર તે ઓદરિકના છે, મર્જ-
 કાપલેત્ર ને વ્યવહાર પચન મર્જને તેર યોગ તે આદારક
 ને નદિ સમુદ્ધિમને ઉપયોગ છે તે જે જ્ઞાન, જે જ્ઞાન

બે દર્શન. ગર્ભજને ઉપયોગ નવ તે ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન
 ને ત્રણ દર્શન. તેમજ આહાર જઘન્ય-ઉત્કૃષ્ટો છ દિશીનો છે
 તથા ત્રણ પ્રકારે આહાર લે તે જોજ, રોમ ને કવળ ઉપચાર
 તે સમુર્ધિમમાં દશ દંડકના આવીને ઉપજે—પાંચ સ્થાવર,
 ત્રણ વિકલેન્દ્રિય, મનુષ્ય ને તિર્યંચ. ગર્ભજમાં ચોવીશે દંડકના
 આવીને ઉપજે. સ્થિતિ જળચર સમુર્ધિમ ને ગર્ભજની જ
 અંતં ઉં પૂર્વ કોડની. સ્થળચર સમુર્ધિમની જ અંતં ઉં
 ચોરાશી હલાર વર્ષની અને ગર્ભજની જ અંતં ઉં ત્રણ
 પદ્યોપમની. ઊરપર સર્પ સમુર્ધિમની જ અંતં ઉં ત્રેપન
 હલાર વર્ષનો અને ગર્ભજની જ અંતં ઉં પૂર્વકોડની. લુપ્ત
 પર સર્પ સમુર્ધિમની જ અંતં ઉં બેતાળીશ હલાર વર્ષનો
 અને ગર્ભજની જ અંતં ઉં પૂર્વકોડની. ખેચર સર્પ
 સમુર્ધિમની જ અંતં ઉં બહોતેર હલાર વર્ષનો અને ગર્ભજની
 જ અંતં ઉં પદ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ. સમોદ્વિય
 મરણ ને અસમોદ્વિયા મરણ એ બે મરણ છે. ચવણ તે ચવીને
 સમુર્ધિમ બાંધ તો બાવીશ દંડકમાં, બ્યોતિષી ને વૈમાનિકમાં
 બાંધ નહિ. અને ગર્ભજ ચોવીશે દંડકમાં બાંધ. ગર્ભ તે સર્પ
 સમુર્ધિમ મરીને ચાર ગતિમાં બાંધ અને ગર્ભજ પછી ચાર ગતિમાં
 બાંધ. આગર્ભ તે સમુર્ધિમમાં બે ગતિનો આવે, મનુષ્ય ને તિર્યં-
 ચનો અને ગર્ભજમાં ચાર ગતિનો આવે. સમુર્ધિમને નવ
 પ્રાણ, એક મન નહિ અને ગર્ભજને દશ પ્રાણ લાલે, સમુર્ધિ-
 મને ભોગ બે, કાય ભોગ ને વચનભોગ અને ગર્ભજને ત્રણ ભોગ-મન,
 વચન ને કાયભોગ. ઇતિ વૌશમો તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયનો દંડક.

એકવીશમો મનુષ્યનો દંડક.

સમુર્ધિમ મનુષ્યમાં ત્રણ શરીર—ઉદારિક, તેજસ ને
 કાર્મણ. જુગલિયામાં પછી તે જ ત્રણ શરીર, પંદર કર્મભૂમિના
 ગર્ભજ મનુષ્યમાં પાંચ શરીર લાલે. સમુર્ધિમનો અવશેષ
 જો ને ઉં અંતુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ અને ગર્ભજ મનુ-
 ષ્યની ભરત ઐરવત એ બેમાં આરાને મેળે બાંધવી. પહેલે

આરે બેસતાં ત્રણ ગાઉની અને ઉતરતાં આરે બે ગાઉની
બીજે આરે બેસતાં બે ગાઉની અને ઉતરતાં એક ગાઉની
ત્રીજે આરે બેસતાં એક ગાઉની અને ઉતરતાં પાંચમે પનુપની.
ચોથે આરે બેસતાં પાંચમે પનુપની અને ઉતરતાં સાત દાંધની.
પાંચમે આરે બેસતાં સાત દાંધની અને ઉતરતાં એક દાંધની.
છઠે આરે બેસતાં એક દાંધની અને ઉતરતાં મૂઠા દાંધની, પળી
ચઠ્ઠાં અવળા સપગી અવળી પાંચ મટાગિરદાર પાંચમે
પનુપની, ઉતર વેઠેક રૂંડે તો જાંજીરું સંખ્યા ૭૦ લાખ
ભોજનની ચાકેરી દેખવય દીરણવયમાં જાંજીરું અસં ૭૦
એક ગાઉની દરિવાસ દમકવાસમાં જાંજીરું અસં ૭૦
બે ગાઉની. દેવદુર ઉતરદુરમાં જાંજીરું અસં ૭૦ ત્રણ
ગાઉની છાપન અંતરદીપની જાંજીરું અસં ૭૦ આઠમે
પનુપની. સમુદ્ધિમને એક ઉવટું સંઘવણ. જુગજિયાને એક
વજ્રવજ્રનારાય સંઘવણ, પંદર કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યને ૭
સંઘવણ. સમુદ્ધિમને એક કુંડ સંસ્થાન. જુગજિયાને એક સમ-
ચક્રિય સંસ્થાન. કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યને ૭ સંસ્થાન,
કપાય આરે પછ મનુષ્યને માન ધણ, સંજા આરે પછ મનુષ્યને
નેત્રુન સંજા ધણી, સમુદ્ધિમને પહેલી ત્રણ લેશ્યા. જુગજિ-
યાને પહેલી ચાર લેશ્યા અને ગર્ભજને ૭ લેશ્યા. પાંદે પચિ.
સમુદ્ધિમને સમુદ્ધાત ત્રણ તે વેદની, કપાય ને મારણાતિક.
જુગજિયાને પછ તે જ ત્રણ સમુદ્ધાત કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુ-
ષ્યને સાત સમુદ્ધાત સંજી અસંજી બે. સમુદ્ધિમને એક નપું-
સક વેદ. જુગજિયામાં બે વેદ સી ને પુરુષ, કર્મભૂમિના ગર્ભજ
મનુષ્યમાં સી, પુરુષ ને નપુંસક બે ત્રણ વેદ. સમુદ્ધિમને
પર્યાય ચાર. બાપા ને મન નહિ. ગર્ભજને ૧૪ પર્યાય. સમુ-
દ્ધિમને એક મિથ્યાત દષ્ટિ, કથ અકર્મભૂમિમાં બે દષ્ટિ
સમહિત અને મિથ્યાત વીશ અકર્મભૂમિ ને છાપન અંતર-
દીપમાં એક મિથ્યાત દષ્ટિ અને કર્મભૂમિના મનુષ્યમાં ત્રણ દષ્ટિ-
સમહિત, મિથ્યાત અને સમામિથ્યાત, સમુદ્ધિમ અને જુગજિ-

યાને જે દર્શન—ચક્ષુદર્શન ને અચક્ષુદર્શન ગર્ભજને ચારે દર્શન
 લાભે. જ્ઞાન, દશ અકર્મભૂમિમાં, જો અને વીશ અકર્મભૂમિ, છાપન
 અંતરદીપ, અને સમુચ્છિન્નને નથી અને ગર્ભજને પાંચે જ્ઞાન
 સમુચ્છિન્ન તથા જુગળિયાને અજ્ઞાન. જે—મતિ અજ્ઞાન ને કુલ
 અજ્ઞાન ગર્ભજને ત્રણ. સમુચ્છિન્નને જોત્ર ત્રણ—ઓદારિકના જે
 ને ૧ કાર્મણ કાય યોગ જુગળિયાને જોગ અગીઆર ૪ મનના,
 ૪ વચનના, ૨ ઓદારિકના, ૧ કાર્મણ કાય જોગ. ગર્ભજને પંદર
 જોગ. ઉપયોગ, દશ અકર્મભૂમિ તે પાંચ દેવકુરૂ ને પાંચ ઉત્તરકુરૂ
 એ. દશમાં છ—તે જે જ્ઞાન, જે અજ્ઞાન ને જે દર્શન, અને વીશ
 અકર્મભૂમિ, છાપન અંતરદીપમાં ને સમુચ્છિન્નને ચાર—જે અજ્ઞાન,
 જે, દર્શન, ગર્ભજને બાર ઉપયોગ. તેમજ આહાર, લે તે ૪૦
 ને—ઉં, છ, દિયિનો તથા ત્રણ પ્રકારે આહાર લે, જોજ, રામ
 ને, કવળ, ઉત્તવાય તે સમુચ્છિન્નમાં આઠ હંડકના આવીને ઉપજે.
 પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, ત્રણ વિકલેદ્રિ, મનુષ્ય ને તિર્થંક.
 જુગળિયામાં જે હંડકના આવીને ઉપજે તે મનુષ્ય અને તિર્થં-
 ચના, કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યમાં બાવીશ હંડકના ઉપજે,
 તેઉં-વાયુના નહીં સમુચ્છિન્નની સ્થિતિજો ને ઉં અંતર્મુદુર્તની.
 ગર્ભજની આરાતા જેજે જાણવી. ભરત ધરવતમાં પહેલે આરે
 જોસતાં ત્રણ પદ્યોપમની, ઉતરતાં જે પદ્યોપમની. બીજે આરે
 જોસતાં જે પદ્યોપમની, ઉતરતાં એક પદ્યોપમની. ત્રીજે આરે
 જોસતા એક પદ્યોપમની, ઉતરતાં પૂર્વ કોડની. ચોથે આરે જોસતાં
 પૂર્વ કોડની; ઉતરતાં સવાસો વર્ષની. પાંચમે આરે જોસતાં
 સવાસો વર્ષની, ઉતરતાં વીશ વર્ષની. છઠે આરે જોસતાં વીશ
 વર્ષની, ઉતરતાં સોળ વર્ષની, જોત્ર ચડતાં અવળા સવળી જાણવી.
 હિમવય દીરણવયમાં એક પદ્યોપમની, હરિવાસ રમકવાસમાં
 જે પદ્યોપમની, દેવકુરૂ ઉત્તરકુરૂમાં ત્રણ પદ્યોપમની, છાપન
 અંતરદીપમાં પદ્યોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ, પાંચ મહાવિદે-
 હમાં પૂર્વકોડની સમેદિયા મરણ ને અસમેદિયા મરણ એ જે
 મરણ છે. અવણ તે ચરિને સમુચ્છિન્ન દશ હંડકમાં જાય—પાંચ

સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદ્રિય, મનુષ્ય ને તિર્યંચમાં જાય. જુગલોના તેર હંડકમાં જાય તે દેવતાના તેર હંડકમાં. કર્મભૂમિના ગર્ભજ યોષીયે હંડકમાં જાય ગર્ભ તે સમુચ્છિન્ન મરીને જે ગતિમાં જાય—તે મનુષ્ય ને તિર્યંચમાં જાય જુગલોના મરીને એક દેવગતિમાં જાય કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્ય પાંચ ગતિમાં જાય. આગર્ભ તે સમુચ્છિન્નમાં આવે તો જે ગતિનો તે મનુષ્ય ને તિર્યંચનો, ગર્ભજમાં ચારે ગતિનો આવે સમુચ્છિન્નને પ્રાણ આઠ ભાષા ને મન નહિ. ગર્ભજને દસ પ્રાણ. સમુચ્છિન્નને એક કાયાનો ભેગ. ગર્ભજને ત્રણ ભેગ. ઇતિ એકવીસમે મનુષ્યનો હંડક.

ભાવીશમે વાણ્યવંતરનો હંડક.

તેમાં શરીર ત્રણ—વૈકય, તેજસ ને કાર્મણ. અવધેણા જ૦ અંગુઠ ૦ અસં ૦ ઉં સાત હાથની અને ઉત્તર વૈકય કરે તો જ૦ અંગુઠ ૦ સંખ્યા ૦, ઉં લાખ ભેજનની સંખ્યણુ નથી. સં-કાણુ એક સમચક્રરસ. કપાય ચારે પણ દેવતાને લોભ ધણો. સંજ્ઞા ચારે પણ દેવતાને પરિત્રક સંજ્ઞા ધણી. લેશ્યા ચાર પ-હેલી ઇદ્રિય પાંચે સમુદ્ભાવ પાંચ આહારક ને કેવળ નહીં. સંજ્ઞી અસંજ્ઞી જે વેદ જે-છી ને પુરુષ પર્વાય છ પણ ભાષા અને મન લેખાં બાંધે. દષ્ટિ ત્રણ દર્શન ત્રણ જ્ઞાન ત્રણ. અજ્ઞાન ત્રણ ભેગ અગ્નીઆર—તે ચાર મનના, ચાર વચનના, ત્રણ કાયાના. તે વૈકય, વૈકયનો ગિત્ર અને કાર્મણ કાય ભેગ, ભેગ અગ્નીઆર. ઉપયોગ નવ-ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ત્રણ દર્શન તેમજ આહાર લે તો, જઘન્ય ને ઉં છ દિયિનો તથા જે પ્રકારે જોજ ને રોમ તથા શુભ અને અશિષ્ઠ આ-હાર. ઉવવાય તે જે હંડકના આવીને ઉપજે તે મનુષ્ય ને તિર્યંચના વાણ્યવંતરની સ્થિતિ. જ૦ દસ હજાર વર્ષની, ઉં એક પચ્ચોપમની તેની દેવીની જ૦ દસ હજાર વર્ષની, ઉં અર્ધ પચ્ચોપમની સમોદિયા મરણ ને અસમોદિયા મરણ જે બે પ્રકારે છે. અવણુ તે અવિને પાંચ હંડકમાં જાય તે પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુષ્ય ને તિર્યંચ જે પાંચ ગર્ભ તે, મરીને

અમાં આજઈ તે આવે પણ બે ગતિનો તે મનુષ્ય ને તિર્કચનો આવે. પ્રાણ દશ, જોત્ર ત્રણ. કંતિ ત્રેવીશમે જ્યોતિષીનો કંઠક.

ચોવીશમે વૈમાનિકનો કંઠક.

વૈમાનિક દેવમાં શરીર ત્રણ-વેકય, તેજસ ને કાર્મણ અવશેષ, સોધર્મ કશાન એ બે દેવલોકે જગ અંશુ અસં ઉં સાત હાથની ત્રીજે, ચોથે દેવલોકે છ હાથની. પાંચમે, છઠે દેવલોકે પાંચ હાથની, સાતમે, આઠમે દેવલોકે ચાર હાથની, નવમે, દશમે, અગીયારમે અને બારમે દેવલોકે ત્રણ હાથની, નવ પ્રેવેયકે બે હાથનો, ચાર અનુત્તર વિમાનમાં એક હાથની સર્વાર્થસિદ્ધમાં મુઠા હાથની, ઉત્તર વેકય કરે તો બાર દેવલોક મુખી જગ અંશુ સંખ્યાં ઉં લાખ જોજનની સદાયણ નથી સંસ્થાન એક સમયકરસ, કપાય ચારે પણ લોભ ધણી સંગા ચારે પણ પરિવ્રજ સંગા ધણી. લેસ્થા પહેલે બીજે દેવલોકે તેણુ લેસ્થા ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે એક પર લેસ્થા છાંયી માંડી નવ પ્રેવેયકમાં એક શુકલ લેસ્થા અને પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં એક પરમ શુકલ લેસ્થા ઉદ્વિય પાંચ, બાર દેવલોક મુખી સમુદ્રમાત પાંચ, તે આદારક ને કેવળ નહીં, નવ પ્રેવેયક, પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં ત્રણ તે વેદની, કપાય ને મારણો-તિક સંતી એકલા છે. પંદ પહેલે બીજે દેવલોકે બે પંદ, ત્રીજાથી તે સર્વાર્થસિદ્ધ મુખી એક પુરૂષ વેદ, પર્યાય છ પણ ભાષા મન લેગ્યાં બાપે. કષ્ટિ, બાર દેવલોકમાં ત્રણ, નવ પ્રેવેયકમાં બે કષ્ટિ, પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં એક સમક્ષિ-કષ્ટિ દર્શન ત્રણ, જ્ઞાન ત્રણ, અજ્ઞાન ત્રણ, બાર દેવલોકે, નવ પ્રેવેયકે અને પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં અજ્ઞાન નથી જોત્ર અગીયાર—ચાર મનના, ચાર વચનના, ત્રણ કાયાના તે વેકય, વેકયનો મિશ્ર ને કાર્મણ કાયયોગ, એમ અગીયાર. ઉપયોગ, બાર દેવલોક ને નવ પ્રેવેયકમાં ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં છ ઉપયોગ—ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ દર્શન તેમજ આદાર લે તો જગ ને ઉં ॥ દિશિનો

તથા બે પ્રકારે ઓજ ને રોમ તે પણ અચિત્ત ને શુભ ઉપવાસ
 તે આવીને ઉપજે, પહેલા દેવલોકથી માંડીને આઠમા દેવલોક
 સુધી બે દંડકતા તે, મનુષ્ય ને તિર્થંચરના અને નવમેથી તે સ્પર્-
 થસિદ્ધ સુધી એક મનુષ્યનો આવે પહેલે દેવલોકે સ્થિતિ જ
 એક પદ્યની, ઉં બે સાગરની, તેની પરિમિતિ દેવીની જ
 એક પદ્યની, ઉં સાત પદ્યની અને અપરિમિતિ દેવીની જ
 એક પદ્યની, ઉં પચાસ પદ્યની બીજે દેવલોકે જ એ
 પદ્યની ઝાંઝેરી, ઉં બે સાગર ઝાંઝેરી, તેની પરિમિતિ દેવીની
 જ એક પદ્યની ઝાંઝેરી ઉં નવ પદ્યની અને અપરિમિતિ
 દેવીની જ એક પદ્યની ઝાંઝેરી, ઉં પચાવન પદ્યનો ત્રીજે
 દેવલોકે જ બે સાગરની ઉં સાત સાં; ત્યાં દેવો નયો પૂ
 તેડાવો બાયે દેવલોકે જ બે સાં ઝાંઝેરી. ઉં સાત સાં
 ઝાંઝેરી પાંચમે દેવલોકે જ સાત સાં, ઉં દશ સાં. છ
 દેવલોકે જ દશ સાં, ઉં ચૌદ સાં, સાતમે દેવલોકે જ
 ચૌદ સાગરની, ઉં સત્તર સાં આઠમે દેવલોકે જ સત્તર સાં,
 ઉં બાર સાં, નવમે દેવલોકે જ અઠાર સાં, ઉં બીસ સાં
 સાં દશમે દેવલોકે જ બીસ સાં, ઉં વીસ સાં અવી
 આવેને દેવલોકે જ વીસ સાં, ઉં એકવીસ સાં બારમે દેવ
 લોકે જ એકવીસ સાં, ઉં બીસ સાં પ્રથમ દેવલોકે જ
 બીસ સાં, ઉં ત્રીસ સાં, બીજી દેવલોકે જ ત્રીસ સાં,
 ઉં ચૌસ સાં ત્રીજી દેવલોકે જ ચૌસ સાં સાગરોપમને
 ઉં પચીસ સાં ચોથી દેવલોકે જ પચીસ સાં ઉં છવીસ
 સાં પાંચમી દેવલોકે જ છવીસ સાં ઉં સત્તાવીસ સાં
 છઠી દેવલોકે જ સત્તાવીસ સાં, ઉં અઠાવીસ સાં સાતમે
 દેવલોકે જ અઠાવીસ સાં, ઉં બીસ સાં નવમે
 દેવલોકે જ બીસ સાં, ઉં વીસ સાં નવમા દેવલોકે
 જ વીસ સાં, ઉં એકવીસ સાં, પંચમી દેવલોકે જ
 એકવીસ સાં, ઉં બીસ સાં નવમી દેવલોકે જ
 બીસ સાં, ઉં ત્રીસ સાં, બીજી દેવલોકે જ ત્રીસ સાં,

જે મરણ લાગે સ્વપ્ન તે સ્વપ્ન પદ્ધતિ બીજા દેવલોકના દેવતા
પાંચ કંઠકમાં જાય તે પૃથ્વી, પાપ્તી, વનમ્પતિ, મનુષ્ય તે
તિર્થંશ્રી ત્રીજાથી તે આકાશ દેવલોકના દેવતા જે કંઠકમાં જાય તે
મનુષ્ય તે તિર્થંશ્રીમાં નવમિથી માંડીને સર્વાર્થસિદ્ધ મુખીના દેવતા
જે કંઠકમાં જાય તે મનુષ્યમાં જાય સર્વ તે પદ્ધતિ માંડીને
આકાશ દેવલોકના દેવતા જે ગતિમાં જાય અને નવમિથી માંડીને
સર્વાર્થસિદ્ધ મુખીના જાણે મનુષ્યની ગતિમાં જાય કામર્ક
તે પદ્ધતિ માંડીને આકાશ દેવલોક મુખી જે ગતિમાં જાય તે
મનુષ્ય તે તિર્થંશ્રીમાં જાય અને નવમિથી માંડીને સર્વાર્થસિદ્ધ
મુખી જાણે મનુષ્યનો જાય પ્રાણ દયા જેમ પ્રાણ

હતિ થી પાપીયના પેનાનિકના કંઠક

સિદ્ધનો દારે દેહે છે.

સિદ્ધને શરીર નથી, સિદ્ધની અદૃશી ધન ભાગ્ય મરેલની
અવધેલા જગ જેક દાય ને ભાગે અંતરની નમ્પતિ નવ કંઠક
ને સોળ જાંતળની અને કંઠક પ્રાણ તે પૃથ્વી મનુષ્ય ને આકાશ
જાંતળની. સિદ્ધને સંમગ્ન નથી સિદ્ધને સંવેદન નથી
સિદ્ધને કપાય નથી સિદ્ધને લેણ નથી સિદ્ધને દેવ નથી
સિદ્ધને ઇદિય નથી સિદ્ધને સંજ્ઞામાત નથી સિદ્ધની ભાગ્ય
નથી. સિદ્ધને પેદ નથી સિદ્ધને પમાય નથી સિદ્ધને સમગ્ન
હતિ છે સિદ્ધને જાણે દેવતા દયાન છે સિદ્ધને જાણે દેવતા દયા
છે. સિદ્ધને ભાગ્ય નથી. સિદ્ધને જાણે નથી સિદ્ધને જે ઉપદેશ
તે દેવતાના ને દેવતાના છે સિદ્ધને ભાગ્ય નથી.
ઉપદેશ તે આકાશને ઉપદેશ જાણે દેવતાના ને મનુષ્યના સિદ્ધની
સિદ્ધિનો ઉદેશ નથી. સિદ્ધને મનુષ્ય નથી. સિદ્ધને પ્રાણ નથી
સર્વ તે મરણે સિદ્ધને કંઠક તે પૃથ્વી મનુષ્ય ને આકાશ તે
સિદ્ધને જાણે મનુષ્યના જાય સિદ્ધને પ્રાણ નથી સિદ્ધને
જેમ નથી.

હતિ પ્રાણકાંડના બેલ ભાગ્ય.

અથ શ્રી ગતાગતના બોલ.

- ૧ પહેલી નરકે આગત ૨૫ લેહની, તે ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંતી તિર્થંચ ને ૫ અસંતી તિર્થંચ, એ પચીસના પર્યાપ્તાની. ગત ૪૦ લેહની તે ૧૫ કર્મભૂમિ ને ૫ સંતી તિર્થંચ એ ૨૦ ના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા એટલે ૪૦ ની
- ૨ બીજી નરકે આગત ૨૦ લેહની, તે ઉપર ૨૫ ઇલા તેમાંથી ૫ અસંતી તિર્થંચના પર્યાપ્તા વચ્ચે. ગત ૪૦ લેહની પૂર્વવત.
- ૩ ત્રીજી નરકે આગત ૧૬ લેહની તે ઉપર ૨૦ લેહ ઇલા તેમાંથી બ્રહ્મપરનો એક લેહ વચ્ચે. ગત ૪૦ ની પૂર્વવત.
- ૪ ચોથી નરકે આગત ૧૮ લેહની તે ઉપર ૧૬ ઇલા તેમાંથી ખેચરનો એક લેહ વચ્ચે. ગત ૪૦ ની પૂર્વવત.
- ૫ પાંચમી નરકે આગત ૧૭ લેહની તે ઉપર ૧૮ ઇલા તેમાંથી રથગચ્છનો એક લેહ વચ્ચે. ગત ૪૦ ની પૂર્વવત.
- ૬ છઠી નરકે આગત ૧૬ લેહની તે ઉપર ઇલા તેમાંથી ઉરપાનો એક લેહ વચ્ચે. ગત ૪૦ ની પૂર્વવત.
- ૭ સાતમી નરકે આગત ૧૬ લેહની તે ૧૫ કર્મભૂમિ ને ૧ નરક જગચરના પર્યાપ્તાની ત્રી વર્ણ. ગત ૧૦ લેહની ૫ સંતી તિર્થંચના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાની.
- ૮ અગત્યના બાળના દેશના. (૧૦ સવનપતિ, ૧૫ પરમાપાત્રી, ૧૬ પાત્રવ્યંતર અને ૧૦ જંમકા) નાં આગત ૧૧૧ લેહની તે ૧૦૧ લેહના સંતી મનુષ્ય, ૫ સંતી તિર્થંચ અને ૫ અસંતી તિર્થંચ એ ૧૧૧ ના પર્યાપ્તાની. ગત ૬૦ ની તે ૬ કર્મભૂમિ, ૫ સંતી તિર્થંચ, ૩ પુરુષ, ૫ સ્ત્રી અને ૪૪૪૫૫૫ એ ૨૬ ના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાની.
- ૯ એકાદશી અને પહેલાં દેશનાં આગત ૫૦ લેહની તે ૧૦ કર્મભૂમિ, ૫ સંતી તિર્થંચ અને ૩૦ અસંતી તિર્થંચ એ ૫૦ ના પર્યાપ્તાની. ગત ૬૦ ની તે પૂર્વવત.

32

૧૦ બીજા દેવકોટમાં આમત ૪૦ બેઠકી તે દેવક ૪૦ મદ્ય
તેમાંથી ૪ દેવક અને ૪ દેવક અને ૧૦ ના પદમાં
૧૧ થી ૨૬ ની પૂર્વગ
૧૨ મદ્યકિડિયોમાં આમત ૪૦ બેઠકી તે દેવક ૪૦ મદ્ય
તેમાંથી ૪ દેવક અને ૪ દેવક અને ૧૦ ના પદમાં

૧૧ પટેલા કિડિયાપીમાં આગત ૩૦ બેઠકની જે ઉપર ૪૦ રૂબા
 લેમાંથી ૫ દરિયાકા આને ૫ રૂબાકાકા આ ૧૦ બેઠક વાળા
 અગ ૪૬ ની પૂર્વગત
 ૧૨ ગોળ દેવલોકથી આગત ૩૦ બેઠકની જે ઉપર ૪૦ રૂબા
 લેમાંથી ૫ દરિયાકા આને ૫ રૂબાકાકા આ ૧૦ બેઠક વાળા

૧૫ ત્રીજા દેવદોહથી આકાશ દેવદોહ સુધી (૬ દેવદોહ,
૬ દોહાંગિક અને ૬ કિલિયતો એ ૧૩) આ આશ્રમ ૫૦
બેઠાની જે ૧૪ કર્મજીવ અને ૫ જે સ્ત્રી અને ૬૦ જે
પર્યાયાની મળી ૪૦ બેઠાની જે ૧૪ કર્મજીવ અને ૫ જે
સ્ત્રી અને ૫૦ પર્યાયા અને ૫૦ પર્યાયાની
૧૬ મળતા દેવદોહથી આકાશ દેવદોહ સુધી (૬ દેવદોહ,
૬ દોહાંગિક અને ૬ કિલિયતો એ ૧૩) આ આશ્રમ ૫૦
બેઠાની જે ૧૪ કર્મજીવ અને ૫ જે સ્ત્રી અને ૬૦ જે
પર્યાયાની મળી ૪૦ બેઠાની જે ૧૪ કર્મજીવ અને ૫ જે
સ્ત્રી અને ૫૦ પર્યાયા અને ૫૦ પર્યાયાની

1. අපගේ දේශපාලනික පද්ධතියේ ප්‍රධාන අංගය වන්නේ
 2. අපගේ දේශපාලනික පද්ධතියේ ප්‍රධාන අංගය වන්නේ
 3. අපගේ දේශපාලනික පද්ධතියේ ප්‍රධාන අංගය වන්නේ
 4. අපගේ දේශපාලනික පද්ධතියේ ප්‍රධාන අංගය වන්නේ
 5. අපගේ දේශපාලනික පද්ධතියේ ප්‍රධාන අංගය වන්නේ

[illegible][illegible]

માણે), ૧ પહેલી નરક એ ૧૦૮ ના પર્યાપ્તા અને ૪૫
પર્યાપ્તા એટલે ૨૧૬ અને ૧૭૬ ની લટ સર્વ મળીને
૩૯૨ લેઈ થયા.

૧૮ સંઙી તિર્થંચમાં આગત ૨૬૭ લેઈની તે ૮૧ લેઈ દેવતાના,
(૬૬ લેઈમાંથી ઉપરના ૪ દેવલોક, ૬ ઐવેયક અને ૧
અનુત્તર વિમાન એ ૧૮ લેઈ વળ્યાં બાકી રહ્યા તે) ૧૫
ની લટ અને ૭ નરકના પર્યાપ્તા એમ ૨૬૭ ની ગત
પાંચેની જુદી જુદી કહે છે. જળચળની ૫૨૭ લેઈની તે
૫૬૩ માંથી નવમા દેવલોકથી સર્વાર્થસિદ્ધ સુખીના મહાર
જાતના દેવતાના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એટલે ૧૬ લેઈ
વળ્યાં ચોપ ૫૨૭ રહ્યા તે. ઉપરની ગત ૫૨૩ લેઈની
તે ૫૨૭ માંથી છઠી તથા સાતમી એ બે નરકના અપર્યાપ્તા
અને પર્યાપ્તા એ ૪ લેઈ વળ્યાં. સ્થળચળની ગત
૫૨૧ ની તે ૫૨૩ માંથી પાંચમી નરકના અપર્યાપ્તા અને
પર્યાપ્તા એ બે લેઈ વળ્યાં. ખેચરની ગત ૫૧૬ ની તે
૫૨૧ માંથી ચોથો નરકના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એ
બે લેઈ વળ્યાં. જુજપરની ગત ૫૧૭ ની તે ૫૧૬ માંથી
ત્રીજી નરકના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એ બે લેઈ વળ્યાં.
૧૯ સમુર્જિમ મનુષ્યમાં આગત ૧૭૧ લેઈની તે ૧૭૬ ની
લટમાંથી તેડ વાડના આઠ લેઈ વળ્યાં ચોપ ૧૭૧ રહ્યા
તે, ગત ૧૭૬ ની લટની.

૨૦ સંઙી મનુષ્યમાં આગત ૨૭૬ લેઈની તે ૧૭૬ ની લટ
માંથી તેડ વાડના આઠ વળ્યાં ચોપ ૧૭૧ તથા ૬૬ જાતના
દેવતા અને ૬ નરકના પર્યાપ્તા સર્વ મળી ૨૭૬ લેઈ થયા
ગત ૫૬૩ લેઈની.

૨૧ અકર્મજૂમિમાં આગત ૨૦ લેઈની ૧૫ કર્મજૂમિ અને ૫
સંઙી તિર્થંચ એમ ૨૦ ની. ગત જુદી જુદી કહે છે ૧
દેવગુરુ અને ૫ ઉપરગુરુની ગત ૧૨૮ લેઈની તે ૧૦ ના
નપતિ, ૧૫ પરમાપામી, ૧૬ વાવુખ્યંતર, ૧૦ અંજી

- ૧૦ અંબાગિરી, ૨ દેવદોષ, ૫દેવ, બીજી અને ૬ દિગ્વિષ્ટ,
અં ૧૬ અનના દેવના અર્ચના અને ચર્ચના કાર્યકે
૧૨૮. ૫ દેવિયાત અને ૫ મમકાલની મત ૧૦૬ ને ને
પૂર્વે ૧૨૮ કદા નેમાંથી પહેલા દિગ્વિષ્ટના અર્ચના
ને ચર્ચના અં ૭ બેદ વચ્ચે ૫ દેવના અને ૧ દિગ્
મુખમાં મત ૧૨૪ બેદની ને પૂર્વે ૧૦૬ કદા નેમાં
બીજી દેવદોષના અર્ચનાના ને ચર્ચના અં ૭ બેદ વચ્ચે
૨૬ ઉપન અર્ચનાઓમાં આનંદ ૭૫ બેદની ને, ૧૫ કલંકુલ
૫ શુદ્ધિગિર્ધ અને ૫ અશુદ્ધિગિર્ધ અં ૭૫ ને ૫૫
૧૫ની, મત ૧૦૬ બેદની ને ૧૦ અર્ચનાપત્ર, ૧૫ અર્ચના, ૫૫
૧૬ વાચનપત્ર, ૧૦ અર્ચના અને ૫૫ ના અર્ચના
અને ચર્ચના કાર્યકે ૧૦૬

શ્રીમદ્દેવદોષ દેવમો નાનાના ને પૂજ

- ૫૬ શ્રીમદ્દેવદોષ આનંદ ૭૫ બેદની ને, ૧૦ દેવદોષ, ૬ દેવ
દોષ, ૬ અર્ચના, ૫ અર્ચના વિનામ અં ૭૫ ને
બીજી દેવદોષ અને ૭૫ ને ૫૫ ને ૫૫ ને
૫૭ અર્ચનાના આનંદ ૭૫ બેદની, ૧૦ દેવદોષ, ૬ દેવ
૧૫ અર્ચનામાં અને ૬ દેવદોષ અને ૭૫ ને ૫૫ ને ૫૫
૬૧ કદા ને અને ૬ બેદની મત ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫
૭૫ ને ૭૫ ને અર્ચનાના અને ૭૫ ને ૭૫ ને
૬૪ અર્ચનાના આનંદ ૭૫ બેદની, ૧૦ દેવદોષ, ૬ દેવ
અં ૭૫ બેદની મત ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫
દેવદોષ, ૬ દેવદોષ, ૬ અર્ચના અને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫
૭૫ ને ૭૫ ને અર્ચનાના અને ૭૫ ને ૭૫ ને
૬૬ આનંદના આનંદ ૭૫ બેદની ને ૧૦ દેવદોષ, ૬ દેવ
દોષ, ૬ અર્ચના અને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫
૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫ બેદની ને ૭૫ ને ૭૫ ને ૭૫
અર્ચનાના

૨૭ દેવળોમાં આગત ૧૦૮ લેહની તે ૬૬ ભાતના દેવતામાંથી
૧૫ પરમાધામી, ૩ કિલ્લિયી એ અઢાર વલ્લ્યા, એ ૮
રહયા તે, ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંગ્રીતિયંચ, ૪ નરક પહેલી
અને પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ એ ૩ એમ સર્વ મળી ૧૦૮
લેહ થયા તે. ગત મોક્ષની.

૨૮ સાધુમાં આગત ૨૭૫ ની તે ૧૭૬ ની લટમાંથી તે ૬૫
ઉના ૮ વલ્લ્યા. એ ૧૭૧, ૬૬ ભાતના દેવતા અને ૧
નરક એમ ૨૭૫ ની. ગત ૭૦ લેહની તે ૧૨ દેવલોક
૬ લોકાંતિક, ૬ ઐવેયક અને ૫ અનુત્તર વિમાન એ ૩૧
ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

૨૯ સાધકમાં આગત ૨૭૬ લેહની તે પૂર્વે ૨૭૫ કદા તે અને
૧ છૂટો નરક વધી. ગત ૪૨ લેહની તે ૧૨ દેવલોક અને
૬ લોકાંતિક એ ૨૧ ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

૩૦ સમક્રિમાં આગત ૩૧૩ લેહની તે ૧૭૬ ની લટમાંથી
૧૫ કર્મભૂમિના પર્યાપ્તા તથા તેડ વાડના ૮ એ ૨૩ ૫
વલ્લ્યા. એ ૧૫૬ તથા ૧૦૧ સંગ્રીમનુષ્ય, ૬૬ ભાતના દેવતા
અને ૭ નરકના પર્યાપ્તા એમ સર્વ મળી ૩૧૩ લેહ થયા.
ગત ૨૨૨ ની તે ૮૧ ભાતના દેવતા, ૬૬ ભેદમાંથી ૧૫
પરમાધામી અને ૩ કિલ્લિયી એ ૧૮ વલ્લ્યા તે ૧૫ કર્મ
ભૂમિ, ૫ સંગ્રીતિયંચ, ૬ નરક એમ ૧૦૭ ના અપર્યાપ્તા
અને પર્યાપ્તા એટલે ૨૧૪, ત્રણ કિલ્લિયેદિના અપર્યાપ્તા
અને ૫ અસંગ્રીતિયંચના અપર્યાપ્તા એમ સર્વ મળી ૨૨૨
થયા તે. ૧૫ પરમાધામી અને ૩ કિલ્લિયીના પર્યાપ્તા
અને અપર્યાપ્તા એ ૩૬ ભેદભેદગતી ૨૫૮ લેહની ગત એ
કેટલાકો કહે છે.

૩૧ નિષ્પાત્તીનાં આગત ૩૩૧ લેહની તે પૂર્વે ૩૧૩ કદા તેમાં
તેડ વાડના ૮ ભેદ વલ્લ્યા તથા ૫૫૩ ભેદની તે ૫૧૩
વધી ૫ અનુત્તર વિમાનના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એ
૧૦ ભેદ વલ્લ્યા.

બીજો લક્ષણ ગુણદાર કહે છે.

પહેલા મિથ્યાત્વ ગુણદાણાનાં લક્ષણ કહે છે—શ્રી વીર-
રાગની વાણીથી જોણું, અધિક, વિપરીત, સરહદે, પડપે, ફરતે
તેહને મિથ્યાત્વ કહીએ જોણી પડપણા તે કોને કહીએ ? જેન
કોઈ કહે જે જીવ અંગુઠા માત્ર છે, તાંડુલ માત્ર છે, યામ
માત્ર છે, દીપક માત્ર છે તેહને જોણી પડપણા કહીએ. બીજી
અધિક પડપણા તે કોને કહીએ—એક જીવ સર્વ લોક પ્રજામાં
માત્રમાં વ્યાપી રહ્યો છે તેહને અધિક પડપણા કહીએ ત્રીજી
વિપરીત પડપણા તે કોને કહીએ—કોઈ કહે જે પાંચ ભૂત થકી
આત્મા ઉપન્યો છે અને એહને વિનાયે જીવ પણ વીણ્યો છે
તે જડ છે તે થકી ચેતન્ય ઉપજે, વીણ્યો એમ કહે તેહને વિપ-
રીત પડપણા કહીએ. એમ નવ પદાર્થનું વિપરીતપણું સરહદે
પડપે, ફરસે તેહને મિથ્યાત્વ કહીએ પણ જૈન માર્ગે આત્મા
અકુત્રિમ, અખંડ, અવિનાશી, નિત્ય છે. શરીર માત્ર વ્યાપક
છે તે વિષે ગોતમ સ્વામી હાય એકી માન મોડી વંદણા નમ-
સ્કાર કરીને શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા, સ્વામીનાથ ! તે જીવને
શું ગુણ નીપન્યો ? શ્રી ભગવંતે કહ્યું જે, જીવરૂપ કહી તે
કર્મરૂપ ગંડીએ કરી ૪ મતિ, ૨૪ કંડક, ૮૪ લાખ જીવજોનીમાં
વારંવાર પરિભ્રમણ કરે પણ 'સંસારનો પાર પામે નહિ.

બીજા ગુણદાણાના લક્ષણ કહે છે—જેમ કોઈ પુરૂષ ખીર-
ખાંડનું ભોજન જમ્યો, પછી વમન કર્યું, ત્યારે કોઈક પુરૂષે
પૂછ્યું, ભાઈ ! કાંઈ સ્વાદ રહ્યો ? એટલે કહે જે થોડો સ્વાદ રહ્યો
તે સમાન સમકિત અને વમ્યો તે સમાન મિથ્યાત્વ ૧. બીજી
હૃદાંત કહે છે—જેવો ઘંટાનો નાદ પહેલો ગહેર ગંભીર પછી
રહ્યો રહી ગયો. ગહેરગંભીર સમાન સમકિત અને રહ્યો
રહી ગયો તે સમાન મિથ્યાત્વ. ૨ ત્રીજી હૃદાંત આંખાનું—
જીવરૂપ આંખો તેની પ્રમાણરૂપ ડાગથો સમકિતરૂપ ફળ મોઢ
રૂપ વાયરે કરી તુટ્યું, મિથ્યાત્વરૂપ ધરતીએ આવી પડ્યું નથી,
વચમાં છે ત્યાં મુખી સાસ્ત્રાદાન કહીએ અને ધરતીએ આવી

શ્રી ગુણસ્થાનદ્વાર

પડયું ત્યારે મિથ્યાત્વ તે વિરે જીવમ સ્વામી હાય જોડી
 યોડી શ્રી ભગવંતને પૂજવા લાગ્યા સ્વામીનાથ ! તે જીવને
 ગુણ નીપજ્યો ? શ્રી ભગવંત કહે, કૃષ્ણપક્ષી હતો તે શુક્રવપક્ષી
 થયો, અર્ધ પુરુષ ત સંસાર ભોગવવો રહ્યો. જેમ કોઈ પુરુષ
 માથે લાખ કોડડું દેલું હજી તે પરદેશ જઈને કમાઈ આણ્યો
 દેલું દેતાં એક અપેલીડું દેલું રહ્યું તેહડું બ્યાજ થયું. અર્ધ પુરુષ
 સંસાર ભોગવવો રહ્યો સાસ્થાન સમક્ષિત પાત્રવાર આવે

ત્રીજો ગુણકાણનાં વક્ષણ કહે છે—ત્રીજી મિથ્યગુણકાણ
 તે જે વસ્તુ મળીને મિથ શીખડને હટાંતે જેમ શીખડ ખાટે
 ને મીઠા, તેમ મીઠાશ સમાન સમક્ષિત ને ખટાશ સમાન
 મિથ્યાત્વ તે જિનમાર્ગ પણ ફટો જાણે તથા અન્ય માર્ગ પણ ફટો
 જાણે. જેમકે નગર ખદાર સાધુ મહાપુરુષ પધાર્યા છે તેહને
 આવક વાંઘવા જાય છે એવામાં મિથહસિત્તો નિત્ર મળ્યો. તેણે
 પૂછ્યું, ક્યાં જાણો છો ? આવક કહે, સાધુ મહાપુરુષને વાંઘવા
 જઈએ છીએ. એટલે મિથહસિત્તો કહે, એહને વાંચ શું થાય ?
 આવક કહે જે મહા લાભ થાય તેથી તે કહે—તું પણ આડું પું
 એમ કહીને મિથગુણકાણવાળે વાંઘવાને પત્ર ઉપાડ્યો એટલામાં
 બીજો મહા મિથ્યાત્વી મિત્ર મળ્યો, તેણે પૂછ્યું કે શા જાણી
 જાણો છો ? મિથગુણકાણવાળે કહે જે. સાધુ મહાપુરુષને
 વાંઘવા જઈએ છીએ. ત્યારે મહા મિથ્યાત્વી કહે—એ એહને વાંચે
 શું થાય ? એ તો નેલા, થેડા છે, એમ કહીને બોળવી નાખ્યો.
 એથી પાઉં મયો સાધુજાનીને આવકે પૂછ્યું, સ્વામી ! વાંઘવા
 પત્ર ઉપાડ્યો તેહને શું ગુણ નીપજ્યો ? જાની ગુરૂ કહે જે કાળ્યા
 અડક શરણો હતો તે છટીલગ શરણો થયો, કૃષ્ણપક્ષી હતો તે
 શુક્રવપક્ષી થયો, અનાદિ કાળનો ઉગરો હતો તે મુલરો થયો,
 સમક્ષિત સન્નુપ થયો પણ પત્ર બલ્કા સમર્થ નહોતો તે વિરે
 જોગમ સ્વામી હાય જોડી માન યોડી વંદ્યા નનસકાર કરીને
 દી જનવંતને પૂજવા લાગ્યા, સ્વામીનાથ ! તે જીવને શું ગુણ
 નીપજ્યો ? શ્રી ભગવંત કહે, તે જીવ ૪ ગુણ, ૨૪ કંડામાં

ભમીને પણ દેશે ઉલ્લંઘન કરી પુનઃ પરાવર્તનમાં ઉત્કૃષ્ટો
સંસારનો પાર પામશે.

ચોથું અવિરતિ સમ્યક્ત્વદષ્ટિ ગુણઠાણું તેનું શું લક્ષણ—
પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તે. ૧ અનંતાનુબંધી ક્રોધ, ૨ માન,
માયા, ૪ લોભ, ૫ સમ્યક્ત્વ મોહિનીય, ૬ મિથ્યાત્વ મોહનીય,
મિથ્ર મોહનીય. એ ૭ પ્રકૃતિ કાંઈક ઉદય આવે તેહને ક્ષય કાં
અને સત્તામાં ઇળ ૥ તેહને ઉપશમાવે, તેને ક્ષયોપશમ સમ્ય
ક્ત્વ કહીયે. તે સમ્યક્ત્વ અસંખ્યાતીવાર આવે અને ૭ પ્રકૃ
તિના ઇળને સર્વથા ઉપશમાવે, હાંકે તેને ઉપશમસમકિત કહીયે
તે સમકિત પાંચવાર આવે, અને ૭ પ્રકૃતિના ઇળને સર્વથા ક્ષ
કરે તેને ક્ષાયક સમકિત કહીયે તે સમ્યક્ત્વ ૧ વાર આવે,
ચોથે ગુણઠાણે આવ્યો યકો જીવાદિક પદાર્થ દ્વયથી ૧, સ્વર્ગ
૨, કાળથી ૩, ભાવથી ૪, નોકારસીઆદિ છમાસી તપ બળે,
સરહલે, પડે પણ ફરસી ચક્રે નહિ તે વિષે ગૌતમસ્વામી કાંઈ
ભેડી માન મેડી શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા. સ્વામીનાથ ! તે
જીવને શું ગુણ નીપજ્યો ? શ્રી ભગવંત કહે—હો ગૌતમ ! તે જીવ
સમકિત વ્યવહારપણે ગુણ પ્રવર્તતો જ્યન્ય ત્રીજે જાણે મોક્ષ
બળ, ઉત્કૃષ્ટો પંદર જાણે મોક્ષ બળ, વેદક સમકિત એક વાર
આવે, એક સમયની રિયતિ છે. પૂર્વે જો આયુષ્યનો જંધ પડ્યો
ન હોય તો ૭ જોડમાં જંધ પાડે નહિ. ૧ નરકનું આયુષ્ય,
૨ જાવનપતિનું આયુષ્ય, ૩ તિર્યંચનું આયુષ્ય, ૪ વાલુબ્યંતરનું
આયુષ્ય, ૫ જ્યોતિષીનું આયુષ્ય, ૬ સ્ત્રી વેદ, ૭ નપુંસક
વેદ, એ ૭ જોડમાં આયુષ્યનો જંધ પાડે નહિ, તે જીવ, ૮
આચાર સમકિતના આરાધી અનુવિધ સંબંધો રસવૃત્તા પરમદર્શ
અને બહિષ્કર કરતો યકો જ્યન્ય પડેવે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્ત
મારમે દેવલોકે ઉપજે, પદ્મવૃક્ષાની સામે, પૂર્વ કર્મને ઉભે કરીને
તત્ત્વ પરમપાણ કરી ન ચક્રે, પણ અનેક વરસની ચમત્કોપાસકનો
પ્રવચ્ચાનો પાત્રક કહીયે, દયાશુભ રકંધે આવક કહયા ૬ તે ખડે
છાંન આવકને અવિરય સનદીડી કહીયે.

પાંચમું દેશવિરતિ ગુણદાણું. તેનું શું લક્ષણ—અગ્રીયાર પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તે ૭ પૂર્વે દહી તે અને ૧ અમત્યા-
 પમાની કોષ, ૨ માન, ૩ માયા, ૪ લોભ એમ ૧૧ પ્રકૃતિને
 ક્ષય કરે તો ક્ષાયકસમક્રિત કહીયે, દાકિ-ઉપશમાવે તો ઉપશમ-
 સમક્રિત કહીયે. અને દાંડક દાકિ ને દાંડક ક્ષય કરે તો ક્ષયો-
 પશમસમક્રિત કહીયે. પાંચમે ગુણદાણે આન્યો યકો અપાદિક
 પદાર્થ દ્વંધ્યથી, ક્ષેત્રથી કાળથી, ભાવથી, નોકારથી આદિ ઘટને
 ઉમાત્રી તપ ભલે, સરકહે, પડે, યજ્ઞિ પ્રમાણે સ્પર્શે. એક
 પદ્યમાણથી માંડીને, ૧૨ મત, ૧૧ સાવકની પદીમા આદરે,
 યાવત સુવેખણા સુધી અનયન કરી આરાધે, તે વિરે ગૌતમ-
 સ્વામી ક્ષાય ભેગી માન યોગી શ્રી ભગવંતને પૂજ્યા લાગ્યા,
 સ્વામીનાથ! તે છવને શું ગુણ નોપજાવે! ત્યારે થી ભગવંતે
 કહ્યું, જો ત્રોતે ભરે યોગ્ય ભય, ઉં ૧૫ ભરે યોગ્ય ભય,
 જો પડેવે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્ત ૧૨ મે દેવલોકે ઉપજે. તે
 સાધુના મતની અપેક્ષાએ દેશવિરતી કહીયે, પણ પરિણામથી
 અવતની ક્રિયા ઉતરી ગઇ છે. અદ્યપદ્યજા, અદ્યપદ્યારંભ, અદ્ય-
 પદિમદી, સુશીત્ર, સુમતી, પર્મિક, પર્મવતી, કલ્પકર્મવિદારી,
 મહાસવેગવિદારી, ઉદાસી, વૈરાગ્યવંત, એકાંતમાર્થ, સમ્યગ્માર્ગી
 સુશાધુ, સુપાત્ર, ઉત્તમ ક્રિયાવાદી, આસ્તિક, આરાધક, નિત-
 માર્ગપ્રમાણક અશિકંતના ચિપ્પ વર્ણવ્યા છે, ગીતાર્થ ભાણે છે,
 સિદ્ધાંતની શાખ છે, યાવકપણું એક ભવર્થ પ્રત્યેક હબરચાર આવે
 ૭૬ પ્રમત્ત સંજતિ ગુણદાણું, તેનું શું લક્ષણ—૧૫ પ્રકૃ-
 તિને ક્ષયોપશમાવે તે, ૧૧ પ્રકૃતિ પૂર્વે દહી તે અને ૧ પદ્ય-
 આગ્રાવરગ્રીય કોષ, ૨ માન, ૩ માયા, ૪ લોભ એમ ૧૧ પ્રકૃ-
 તિને ક્ષય કરે તો ક્ષાયક સમક્રિત કહીયે, દાકિ તો ઉપશમ સ-
 ક્રિત કહીયે અને દાંડક દાકિ ને દાંડક ક્ષય કરે તો ક્ષયોપશમ
 સમક્રિત કહીયે. તે વિરે ગૌતમસ્વામી ક્ષાય ભેગી માન યોગી
 શ્રી ભગવંતને પૂજ્યા લાગ્યા, ને છવને શું ગુણ નોપજાવે!
 ભગવંતે કહ્યું—તે છા દ્વંધ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાળથી, ભાવથી

જીવાદિક નવ પદાર્થને તથા નોકારસી આદિ છમાસી તપ સરહો, પડપે, ફરસે સાધુપણ એક ભવમાં નરસેવાર આવે તે જીવ જમન્ય ત્રીજે ભવે મોક્ષ ભવ, ઉત્તમ ૧૫ ભવે મોક્ષ આરાધક જીવ જમન્ય પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્તમ અનુજ વિમાને ઉપજે. ૧૭ લોકે સંજ્ઞા નિર્મળ પાળે, ૧૨ લોકે તપસ્ય કરે, પણ યોગ ચપળ, કષાય ચપળ, વચન ચપળ, દ્વિધા ચપળતાનો અંશ છે; તેણે કરીને ચલપિ ઉત્તમ અપ્રમાદિય રહે છે, તો પણ પ્રમાદ રહે છે માટે પ્રમાદપણે કરી તથા કુશ્મદિક લેયા, અશુભ ભોગ કોષ્ઠક કાળે પ્રજુમે છે, માટે કમ પ્રકૃષ્ઠમત યર્ષ ભવ છે. તેને પ્રમત્ત સંજ્ઞા ગુણકાણું કહીયે.

સાતમું અપ્રમત્ત સંજ્ઞા ગુણકાણું, તેહનું શું લક્ષણ—પાંચ પ્રમાદ છાંટે ત્યારે સાતમે ગુણકાણે આવે. તે ૫ પ્રમાદનાં નામ- (ગાયા) ૧ મદ, ૨ વિષય, ૩ કષાય, ૪ નિદ્રા, ૫ વિમલ પંચમા ભણિયા; એ એ પંચ પ્રમાયા, જીવ પડતી સંસારે ૧ એ ૫ પ્રમાદ છાંટે અને ૧૬ પ્રકૃતિને ઉપચમાવે તે ૧૫ પૂર્વે કહી તે અને સંજ્ઞાનો કોષ, એમ ૧૬ પ્રકૃતિને ક્રયોપચમાવે તેને શું ગુણ નીપ-નો ૧ જીવાદિક પદાર્થ દ્વિધી, ક્ષેત્રી, કાળી, ભાવી તથા નોકારસી આદિ દર્શને છમાસી તપ ધ્યાન જીવન-પણે ભણે. સરહો, પડપે, ફરસે તે જીવ જમન્ય તે જ ભવે મોક્ષ ભવ, ઉત્તમ ત્રીજે ભવે મોક્ષ ભવ. ગતિ તો પ્રાયઃ કષાય તની યાવ ધ્યાનને વિષે, અનુધાનને વિષે, અપ્રમત્ત ઉદય થક રહે છે, તથા શુભ લેશ્યાપણે જ કરીને નથી પ્રમત્ત કષાય ક્રેને તેને અપ્રમત્ત સંજ્ઞા ગુણકાણું કહીયે.

આઠમું નીપટ્ટે બાર ગુણકાણું તેનું શું લક્ષણ—૧૭ મે નિને ક્રયોપચમાવે. તે સોળ પૂર્વે કહી તે અને સંજ્ઞાનો મદ તની ૧૭ પ્રકૃતિને ક્રયોપચમાવે તે વિષે નોનમરવામી ક્રે એડી માન મોલો થો જનનને પૂગવા લામ્યા, સ્વામીનાય ૧ જે જીવે શું ગુણ નીપ-નો ૧ થો જગતે ક્રુ-પરિણામવાળા, અર્થે ક્રુ જે ક્રે ક્રે જીવે ક્રે ક્રે ક્રે આનુ નથી જે

શ્રેષ્ઠી ભુગવત્ત્વવાદિ પદાર્થ દબ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાગથી, ભાવથી, નોકારસી આદિ રૂપ ઉમાસી તપ બળે, ચરદહે, પદ્મે, ક્ષેત્રે તે જ જન્ય તે જ બલે મોક્ષ બલ. ઉત્તમ ત્રીજે બલે મોક્ષ બલ, મહાથી શ્રેષ્ઠી ૨ કરે:- ૧ ઉપચયશ્રેષ્ઠી ને ૨ સ્વપદશ્રેષ્ઠી ઉપચય શ્રેષ્ઠી તથા જ મોક્ષનીય કર્મની પ્રકૃતિના કળને ઉપચય માવતો અન્યારમા શુભકાણા સુધી બલ, પદિયાર્થ પણ થાય, દાય માન પરીણામ પણ પરીણમે અને સ્વપદશ્રેષ્ઠીવાળો જ તે મોક્ષનીય કર્મની પ્રકૃતિના કળને અપાવનો, શુદ્ધ મૂળમાથી નિર્જરા કરતો, નવમે. કલમે શુભકાણે કર્મને બારમે શુભકાણે બલ, અપદિયાર્થ જ દોષ વર્જમાન પરીણામ પરીણમે હવે નીયદિ બાદરનો અર્થ તે નિવર્ત્યો છે બાદર કષાયથી બાદર સંપરાય કિયાથી શ્રેષ્ઠી કરે, અભ્યંતર પરીણમે, અધ્યવસાય સ્થિત થતે, બાદર અપગતથી નિવર્ત્યો છે માટે નીયદિ બાદર શુભકાણે કહીયે, તથા બીજું નામ અપૂર્વ કરણ શુભકાણે પણ કહીયે, યામાટે જે કાર્ય કાળે જવું પૂર્વ થેલો કરી નહોતી અને એ શુભકાણે પદેતું જ કરણ તે પદિતવીર્યનું બાવરમ્ દાય કરણેપ કરણ પરીણામમાત્રા વર્જનરૂપ થેલો કરે તેકને અપૂર્વ કરણ શુભકાણે કહીયે.

નવમું અનોચદિબાદર શુભકાણે, તનુ શુ કલણ-અંકવીય પ્રકૃતિને ક્ષયોપચયમાયે, તે ૧૭ પ્રકૃતિ પૂર્વ કહી તે અને સ્વ ક્ષય ૧ માયા, ૨ સ્વીયંક, ૩ પુરુષવેદ, ૪ નપુસકવેદ. એ ૨૧ પ્રકૃતિને ક્ષયોપચયમાયે, તે વિષે જીવમત્સ્યમો દાય એકો માન મોક્ષી શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાભ્યા સ્વામીનાથ ૧ તે જીવને શુ શુભ નીવર્ત્યો ૧ શ્રી ભગવંતે કહ્યું, તે જીવને જીવાદિ પદાર્થ તથા નોકારસી આદિ રૂપે ઉમાસી તપ, દબ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાગથી, ભાવથી નિર્વિહાર અમાથી વિષય નિરવાંછનાપણે બળે, ચરદહે, પદ્મે, ક્ષેત્રે, તે જ જન્ય તે જ બલે મોક્ષ બલ, ઉત્તમ ત્રીજે બલે મોક્ષ બલ અનોચદિબાદર તે તર્જણ પ્રકારે નિવર્ત્યો નયે, અંચ માત્ર હજી બાદરકષાય કિયા રહી છે, તે માટે અનો

યદિખાદર ગુણકાલું કહીયે " આડમા, નવમા ગુણકાલું
 શબ્દાર્થ ધણા નંબીર ॥ તે અન્ય પંચસંનદાદિક પ્રેમ
 સિદ્ધાંતથી સમજવા ॥

દશમું સૂક્ષ્મ સંપરાય ગુણકાલું, તેનું મું વચન—૨૭ પ્રકૃતિને
 દયોપયમાવે ૨૧ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહી તે અને ૧ કા
 ૨ સ્તી, ૩ અસ્તી, ૪ ભય, ૫ ચોક, ૬ કુનાંછા એ ૨૭ પ્રકૃતિ
 દયોપયમાવે તે વિષે ગૌતમસ્વામી હાય ભેડી માન મોડી
 ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા, સ્વામીનાથ! તે જીવને મું ગુણ નીપ
 ન્યો? શ્રી ભગવંતે કહ્યું, તે જીવ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાળ
 ભાવથી, જીવાદિક પદાર્થ તથા નોકારથી આદિ કર્મને છમા
 તપ, નિરભિજાપ, નિર્વાંછના, નિર્વેદકતાપણે, નિરાશી, અવ્યભે
 અવિજમપણે જાણે, સરદહે, પડપે, ફરસે. તે જીવ જ્યન્ય તે
 ભવે મોક્ષ ભય, ઉત્તમ તોજે ભવે મોક્ષ ભય સૂક્ષ્મ-યોગી
 લગારેક પાતજોશી સંપરાય ક્રિયા રહી છે, તેને સૂક્ષ્મમ
 ગુણકાલું કહીયે.

અગ્યારમું ઉપચાંતમોહ ગુણકાલું, તેનું મું વચન—
 પ્રકૃતિને ઉપચમાવે, તે ૨૭ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહી તે અને ૧ સંજલ
 લોભ, એવં ૨૮ મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિને ઉપચમાવે સર્વ
 દિક. (ભસ્મભારી પ્રછદ અગ્નિવત્) તે વિષે ગૌતમસ્વામી
 હાય ભેડી માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા. સ્વામી
 નાથ! તે જીવને મું ગુણ નીપન્યો? શ્રી ભગવંતે કહ્યું:—તે જીવ
 જીવાદિક પદાર્થ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાળથી, ભાવથી, નોકારથી
 આદિ કર્મને છમાથી તપ વીતરાગ ભાવે, યથાખ્યાત ચાત્રિ
 પણે જાણે, સરદહે, પડપે, ફરસે, એવામાં જો કાળ કરે તે
 અનુસાર વિમાનમાં જાય, પછી મનુષ્ય યમી મોક્ષ ભય અને
 સૂક્ષ્મ લોભનો ઉદય થાય તો કપાય અગ્નિ પ્રગટે, પછી પડે
 દશમાથી સર્વથા પડે તો પહેલે ગુણકાલું ભય, પછી અગ્યારમો
 સર્વજ્ઞ તો નથી. ઉપચાંત તે ઉપચમ્યો છે મોહ સર્વમા.

કરી અગ્નિ જોડાયાની પેઠે ટાળ્યો નહિ, ટાંક્યો છે માટે ઉપ
શાંતજોડ ગુણગણું કહીયે.

બારમું ક્ષીણજોડ ગુણગણું, તેનું શું લક્ષણ—૨૮ પ્રકૃતિને
સર્વથા ખખાવે ક્ષયક્રમેણી, ક્ષાયક બાપ, ક્ષાયકનમસ્કિય, ક્ષાયક-
યથાખ્યાત ચારિત્ર, કરજુસત્ય, ભોમસત્ય, ક્ષાયસત્ય, અન્યથા,
અક્રયાયી, વીતરાગી, બાવનિર્જય, સંપૂર્ણ અનુક સંપૂર્ણ,
બાવિતાત્મા, મહાતપસ્વી, મહામુશીલ, અમોહી, અવિહારી,
મહાસાગી, મહાધ્યાની, વર્દમાન પરિણામી, અપદીવાર્ધ ધર્મ
અંતર્મુદુર્ત રહે એ ગુણગણે કાગ કરવો નહો, પુનર્જીવ એ
નહિ, ઉચ્છે સમયે પાચ જ્ઞાનાવસ્થીય, ૧૧ કર્મજાવસ્થા
પંચવિધ અતરાપ ક્ષય કરવોયમ કરી, તેરમા ગુણગણાનું રહેલ
સમયે ક્ષય કરી કેવળ જ્યેષ્ઠિ પ્રકટે તે માટે જ્યેષ્ઠિ
ગુણગણું કહીયે.

તેરમું સ્ત્રોતની કેવળી ગુણગણું, તેનું શું લક્ષણ—૧૮ રહે
સહિત તેરમે ગુણગણે વિચરે ૧ સ્ત્રોતની, ૨ સ્ત્રોતની, ૩
સહેલી, ૪ ગુણગણેલી, ૫ યથાખ્યાતચારિત્ર, ૬ ક્ષયક્રમેણી,
૭ પદિતવીર્ય, ૮ ગુણગણાન, ૯ કેવળજ્ઞાન, ૧૦ રેણુ રેણુ
એ ક્ષય જોડ સહિત અમન્ય અંતર્મુદુર્ત રહે, રેણુ રેણુ રેણુ
કોડી સુખી વિચરે, યથા જ્ઞાને વારી, રેણુ રેણુ રેણુ
બીજા ત્રીજા ગુણગણાના પાયાને જ્ઞાને રેણુ રેણુ રેણુ
તે ગુણ મન વચન કાયાના ભેદ રેણુ રેણુ રેણુ
પદરણુ છે, અમનામનનાદિક વેપા કુલ રેણુ રેણુ રેણુ
કેવળદર્શન, ઉપયોગ સમયાંતર અવિચિતર રેણુ રેણુ રેણુ
માટે સ્ત્રોતની કેવળી ગુણગણું કહીયે

ચતુરમું સ્ત્રોતની કેવળી ગુણગણું, તેનું શું લક્ષણ—૧૮ રહે
ધ્યાનનો ધ્યાયો પાયો, સમધીપદિક અર્જુન અર્જુન અર્જુન
વૃણિધ્યાતા મનભેદ રૂપી, વચનરેણુ રેણુ રેણુ રેણુ
અને પ્રાણનિરોધ કરી રૂપાગી ૧૦ રેણુ રેણુ રેણુ
જોડ સહિત વિચરે તેરમે, ૧૦ રેણુ રેણુ રેણુ

ર સહેલી, ૩ શુકલવેણી. એ ત્રણ વર્જિને શેષ ૭ બોલ રહ્યા
સકલ ગિરીનો રાજા મેરૂ તેની પેઠે અડોલ, અચલ, સ્થિર
અવસ્થાને પામે. શૈલેશીપણે રહી પંચ લઘુ અક્ષર ઉચ્ચારપ્રમાણ
કાગ રહી શેષ ૧ વેદનીય, ૨ આયુષ્ય, ૩ નામ, ૪ યોગ જે
ચાર કર્મ દ્વિષ્ટ કરીને મુક્તિપદ પામે. યસોર ઉદારિક, તેજઃ,
કાર્મણ, સર્વથા છાંડોને સમગ્રેણી, ઋતુમતિ, અન્ય આકાશ પ્રદેહ
અણુઅણુવાવગાહતો, અણુરસતો, એક સમય માત્રમાં ઉર્ધ્વગતિ,
અવિગ્રહગતિએ તીક્ષ્ણ અથ “એરંડળીજ બંધન મુક્તવત, નિર્વેજ
તુંબીવત, કોઈંડમુક્તગાણવત, ઇંધનવન્દિમુક્ત પૂઞવત ” તીક્ષ્ણ
ચિદ્ર સેત્રે જર્મ સામરોપયોગે સિદ્ધ થાય, પુદ્ર થાય, પારંચ
થાય, પરંપરાગત થાય, સકલકાર્ય અર્થ સાધી કૃતકૃતાર્થ નિષ્ણતાર્થ
અનુભ્વ મુખસાગર નિર્મલ સાદી અનંત ભાગે સિદ્ધ થાય. એ
ચિદ્ર પદનો ભાગરનાજી ચિંતન મનન કલાકારે મુજને હોયો
સો પટી, પગ ધન્ય સફળ હોયો. અજોગી તે જોગ રહિત કેવળ
ચહિત નિઅરે તેને અજોગો કેવળી મુળકાણું કહીયે.

ત્રીજો સ્થિતિદ્વાર ૩૬ છે.

[illegible]

અવ આશ્રિ બાણવી, તથા જે વાર અનુત્તર વિમાનમાં ૩૩ સામરોપમની સ્થિતિએ ઉપજે. ૩૩ હુ છાસક સામરોપમ ને પૂર્વ-કોડી અધિક મનુષ્યના ભવ આશ્રિ બાણવી ૪. પાંચમા, છઠ્ઠા, તેરમા ગુણઠાણાની સ્થિતિ જૉ અંતૉ ઉં દેશે ઉણી તે સાઠા-આઠ વર્ષે ઉણી પૂર્વકોડીની. સાતમાથી અગ્રીઆરમા ગું મુધી જૉ ૧ સમયૉ ઉં અંતૉ. ખારમા ગું ની સ્થિતિ જદન્ય ઉં અંતૉ. ચડદમા ગુણઠાણાની સ્થિતિ પાંચ હસ્વ અક્ષર અ' હ' ઉ' જ' ઘ' બોલવા પ્રમાણે બાણવી.

ચોથો ક્રિયાદાર કહે છે.

પહેલે ને ત્રીજે ગુણઠાણે ૨૪ ક્રિયા લાલે, ઇરિયાવહી ક્રિયા વર્જિને. બીજે ચોથે ગું ૨૩ ક્રિયા લાલે, ઇરિયાવહી ૧ ને મિથ્યાત્વની ૨, એ જે વર્જિને પાંચમે ગું ૨૨ ક્રિયા લાલે, મિથ્યાત્વ ૧, અવિરતિ ૨, ઇરિયાવહી ૩ એ ૩ વર્જિને. છઠે ગું ૨ ક્રિયા-આરંભીઆ ૧, માયાવત્તિયા ૨. લાલે. સાતમે, અગ્રીઆરમે, ખારમે, તેરમે ગું ૧ ઇરિયાવહી ક્રિયા લાલે. ચોદમે ગું ઠોઈ ક્રિયા લાલે નહિ.

પાંચમેા સત્તાદાર કહે છે.

પહેલા ગુણઠાણાથી તે અગ્રીઆરમા ગું મુધી આઠ કર્મની સત્તા, ખારમે સાત કર્મની સત્તા-૧ મોહનીય કર્મ વર્જિને, તેરમે ચડદમે ગું ૪ કર્મની સત્તા-વેદનીય ૧, આયુષ ૨, નામ ૩, યોગ ૪.

છઠ્ઠો બંધદાર કહે છે.

પહેલા ગુણઠાણાથી તે સાતમા ગું મુધી ત્રીજું ગું વર્જિ-ને ૮ કર્મ બાંધે અને જ્ઞે ૭ બાંધે તો આયુષ્ય વર્જિને. ત્રીજે, આઠમે, તવમે ગું ૭ કર્મ બાંધે આયુષ્ય વર્જિને દસમે ગું ૬ કર્મ બાંધે આયુષ્ય ૧ ને મોહનીય એ ૨ વર્જિને અગ્રીઆરમે, ખારમે, તેરમે ગું ૧ સાતા વેદનીય બાંધે. ચડદમે ગું અબંધ.

૧ સમયે ૬ વેદે, ટાડનો ત્યાં તાપનો નહિ, તાપનો ત્યાં ટાડનો નહિ, ચાલવાનો ત્યાં સ્થાનકનો નહિ, સ્થાનકનો ત્યાં ચાલવાનો નહિ.

ચઉકમે ભાર્ગવોદ્વાર કહે છે.

પહેલે ગુણકાણે ભાર્ગવો ૪-ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે, સાતમે જાય. બીજે ગુણ ૦ ભાર્ગવો ૧, પડે તો પહેલે આવે, પણ ચડવું નથી. ત્રીજે ભાર્ગવો ૪, પડે તો પહેલે આવે અને ચડે તો ચોથે, પાંચમે અને સાતમે જાય. ચોથે ભાર્ગવો ૫, પડે તો પહેલે, બીજે, ત્રીજે આવે અને ચડે તો પાંચમે, સાતમે જાય. પાંચમે ભાર્ગવો ૫. પડે તો પહેલે, બીજે, ત્રીજે, ચોથે આવે અને ચડે તો સાતમે જાય. છઠે ભાર્ગવો ૬-પડે તો પહેલે, બીજે, ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે આવે અને ચડે તો સાતમે જાય. સાતમે ભાર્ગવો ૭, પડે તો છઠે, ચોથે આવે અને ચડે તો આઠમે જાય. આઠમે ભાર્ગવો ૩-પડે તો સાતમે ચોથે આવે, ચડે તો નવમે જાય. નવમે ભાર્ગવો ૩, પડે તો આઠમે ચોથે આવે, અને ચડે તો દશમે જાય. દશમે ભાર્ગવો ૪, પડે તો નવમે ચોથે આવે, ચડે તો અગ્યારમે બારમે જાય. અગ્યારમે ભાર્ગવો ૨, કાળ કરે તો અનુત્તર વિભાને જાય, પડે તો દશમે તથા પહેલે આવે. ચડવું નથી. બારમે ભાર્ગવો ૧-તેરમે જાય, પડવું નથી. તેરમે ભાર્ગવો ૧, ચઉકમે જાય, પડવું નથી. ચઉકમે ભાર્ગવો એકે નથી, મોક્ષ જાય.

પંદરમે આત્માદ્વાર કહે છે.

આત્મા ૮. દ્રવ્યઆત્મા ૧, કષાય આત્મા ૨, યોગ આત્મા ૩, ઉપયોગ આત્મા ૪, જ્ઞાન આત્મા ૫. દર્શન આત્મા ૬, ચારિત્ર આત્મા ૭, વીર્ય આત્મા ૮. પહેલે ત્રીજે ગુણ ૦ ૬ આત્મા, જ્ઞાન ૧, ચારિત્ર ૨ એ ૨ વર્જિને બીજે, ચોથે ગુણ ૦ ૭ આત્મા, ચારિત્ર વર્જિને. પાંચમે ગુણકાણે પણ ૭ આત્મા, દેશથી ચારિત્ર છે. છઠ્ઠી દશમા ગુણકાણે સુધી આઠ આત્મા અગ્યારમે, બારમે, તેરમે ૭ આત્મા, કષાય વર્જિને. ચોદમે ૬ આત્મા

કપાય ને ભોગ વર્જિતે. સિદ્ધમાં ૪ આત્મા-જ્ઞાન આત્મા ૧, ઈર્ષ્ય આત્મા ૨, ક્રોધ આત્મા ૩, ઉપયોગ આત્મા ૪.

સોળમો જીવભેદદાર કહે છે.

પહેલે ગુણહાણે ૧૪ લેહ લાલે. બીજે ગુણ ૬ લેહ લાલે. બેપ્રદિય ૧, તેપ્રદિય ૨, ચીરદિય ૩, અસંતીવિર્ય ૪ પંચેદિય ૪, એ ૪ ના અપર્યાપ્તો, ને સંતી પંચેદિયનો અપર્યાપ્તો ને પર્યાપ્તો એ ૬. ત્રીજે ગુણ ૧ સંતી પંચેદિયનો પર્યાપ્તો લાલે ચોથે ગુણહાણે ૨ લેહ લાલે, સંતી પંચેદિયનો ૧ અપર્યાપ્તો ને ૨ પર્યાપ્તો. પાંચમાથી તે ૧૪ મા ગુણહાણા સુધી ૧ સંતી પંચેદિયનો પર્યાપ્તો લાલે.

સત્તરમો ભોગદાર કહે છે.

પહેલે, બીજે ને ચોથે ગુણહાણે જોત ૧૩ લાલે-બે આહારકના વર્જિતે. ત્રીજે ગુણ ૧૦ ભોગ લાલે, ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ ઉદારિકનો, ૧ વેકેયનો એ ૧૦ લાલે. પાંચમે ગુણહાણે ૧૨ ભોગ, ૨ આહારકના ને એક કાર્મણનો એ ૩ વર્જિતે. છઠે ગુણ ૧૪ ભોગ લાલે. ૧ કાર્મણનો વર્જિતે. સાતમે ગુણ ૧૧ ભોગ, ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ ઉદારિકનો, ૧ વેકેયનો, ૧ આહારકનો એવં ૧૧. આઠમાથી ગાંધીને ૧૨ મા ગુણહાણા સુધી ભોગ ૬ લાલે. ૪ મનના, ૪ વચનના ને ૧ ઉદારિકનો. તેરમે ગુણહાણે ૭ ભોગ લાલે, બે મનના, બે વચનના, ઉદારિકનો ૧ ઉદારિકનો મિશ્ર ૨, કાર્મણનાય ભોગ ૩ એવં ૭. ચોદમે ગુણહાણે ભોગ નથી.

અદારમો ઉપયોગદાર કહે છે.

પહેલે ને ત્રીજે ગુણહાણે ૬ ઉપયોગ લાલે, ૩ અજ્ઞાન ને ૩ ઈર્ષ્ય. બીજે, ચોથે, પાંચમે ગુણ ૬ ઉપયોગ લાલે, ૩ જ્ઞાન, ૩ ઈર્ષ્ય. છઠ્ઠાથી તે બારમા ગુણહાણા સુધી ઉપયોગ ૭ લાલે, ૪ જ્ઞાન ને ૩ ઈર્ષ્ય. તેરમે ચોદમે ગુણહાણે તથા સિદ્ધમાં ૨ ઉપયોગ-કેવળજ્ઞાન ૧ ને કેવળઈર્ષ્ય ૨.

ઓમણીશમો લેશાદ્વાર કહે છે.

પહેલાથી તે છઠ્ઠા ગુણઠાણા સુધી ૬ લેયા લાલે, સાતમે ગુણ ૭ ઉપદ્રી ૩ લેયા લાલે. આઠમેથી માંડીને બારમા ગુણ ઠાણ સુધી ગુણલેયા લાલે. તેરમે ગુણઠાણે ૧ પરમ ગુણ લેયા લાલે. ઓઠમે ગુણઠાણે લેયા નથી.

વીશમો ચારિત્ર દ્વાર કહે છે.

પહેલાથી તે ચોથા ગુણઠાણા સુધી ઠાણ ચારિત્ર નથી. પાંચમે ગુણઠાણે દેશથી સામાયક ચારિત્ર છે. છઠે, સાતમે ગુણ ઠાણે ૩ ચારિત્ર લાલે, સામાયક ચારિત્ર ૧, છેડાપસ્થાપનીય ચારિત્ર ૨, પરિકારવિશુદ્ધ ચારિત્ર ૩, એ ૩ લાલે. આઠમે, નવમે ગુણઠાણે ૨ ચારિત્ર લાલે, સામાયક ૧, છેડાપસ્થાપનીય ૨. દશમે ગુણ ૧ સૂક્ષ્મસંપ્રસાય ચારિત્ર લાલે. અગ્યારમેથી તે ઓઠમા ગુણઠાણા સુધી ૧ યથાખ્યાત ચારિત્ર લાલે.

એકવીશમો સમકિતદ્વાર કહે છે.

પહેલે ને ત્રીજે ગુણઠાણે સમકિત નથી. બીજે ગુણ ૧ સાસ્નાદાન સમકિત લાલે. ચોથેથી તે સાતમા ગુણઠાણા સુધી ૪ સમકિત લાલે ઉપચમ ૧, દાયોપચમ ૨, વેદક ૩ દાયક સમકિત ૪. આઠમે, નવમે ગુણઠાણે ૩ સમકિત લાલે, ઉપચમ ૧, દાયોપચમ ૨, દાયક ૩. દશમે, અગીઆરમે ગુણઠાણે ૨ સમકિત લાલે, ઉપચમ ૧, દાયક ૨. બારમે, તેરમે, ચોઠમે ગુણઠાણે તથા સિદ્ધમાં ૧ દાયક સમકિત લાલે.

બાવીશમો અલ્પગહુત્વદ્વાર કહે છે.

સર્વથી યોડા અગ્યારમા ગુણઠાણાવાળા, એક સમયે ઉપચમત્રેણીવાળા ૫૪ છા લાલે ૧. તેથી બારમા ગુણઠાણાવાળા સંખેજગુણ, એક સમયે દ્વપકત્રેણીવાળા એકસો ને આઠ છા લાલે ૨. તેથી આઠમા, નવમા, દશમા ગુણઠાણાવાળા સંખેજ ગુણ. ૪૦ બસે ૭૦ નવસે લાલે ૩. તેથી તેરમા ગુણઠાણાવાળા સંખેજગુણ-૪૫૦ બે કોડી, ઉત્તમ નવ કોડી લાલે ૪.

તેથી સાતમા ગુણકાળાવાળા સંજેગ્ગુણ, ૪૫૦ નસેં કોડી ઉત્ત
નવસેં કોડી લાલે ૫. તેથી છઠા ગુણકાળાવાળા સંજેગ્ગુણ,
૪૫૦ જે હજાર કોડી ઉત્ત ૧૧ નવ હજાર કોડી લાલે ૬. તેથી
પાંચમા ગુણકાળાવાળા અસંજેગ્ગુણ, તિર્થંચ ધાવક બળ્યા ૭.
તેથી બીજા ગુણકાળાવાળા અસંજેગ્ગુણ, ૪ ગતિમાં લાલે ૮.
તેથી ત્રીજા ગુણકાળાવાળા અસંજેગ્ગુણ ૪ ગતિમાં વિશેષ છે ૯.
તેથી ચોથા ગુણકાળાવાળા અસંજેગ્ગુણ, ૫ સ્થિતિ છે
૧૦. તેથી પાંચમા ગુણકાળાવાળા ને સિદ્ધતત્ત્વંતર બનંતગુણ
૧૧. તેથી પહેલા ગુણકાળાવાળા બનંતગુણ, એકેદિય પ્રમુખ ચર્પ
મિથ્યાહિ છે તે માટે ૧૨

હતિ ગુણકાળાના ૨૨ દ્વાર સમાપ્ત

હવે છ જાવ કહે છે.

૧ ઉપચાર, ૨ ઉપચાર બાવ, ૩ હાયક બાવ, ૪ હાયક-
ચમ બાવ, ૫ પારિણામિક બાવ, ૬ સત્તિવાઈ બાવ ઉપચારના
૨ હેઠ—૧ હવ ઉપચારના, ને ૨ અછવ ઉપચારના. હવ-
ઉપચારનાના ૩૩ જોડ પામે ૪ ગતિ, ૬ કાય, ૬ લેક્ષ્યા,
૪ કપાય, ૧ વેદ, એવં ૨૩ ને ૧ મિથ્યાત્વ, ૨ અજ્ઞાન, ૩ અ-
વિરતિ, ૪ અસંતીપાત્ર, ૫ આહારકપાત્ર, ૬ ઉપચારકપાત્ર, ૭
સત્તેગીપાત્ર, ૮ સંસાર વચિયદુષ્ટા, ૯ અલિદ, ૧૦ અલેક્ષ્યો.
એવં ૩૩. અછવ ઉપચારનાના ૩૦ જોડ પામે, ૫ ગર્ભ, ૨
મંધ, ૫ દય, ૮ રપર્થ, ૫ યરીર, ૫ યરીરના વ્યાપાર એવં
૩૦. ઉપચાર મળીને ૩૩ ને ૩૦ વેચક હેઠ ઉપચારનાના કહા

ઉપચારનાપે ૧૧ જોડ છે—૪ કપાયનો ઉપચાર ૫ રાયનો
ઉપચાર, ૬ દેવનો ઉપચાર, ૭ દર્શનમીદનીયનો ઉપચાર, ૮
ચારિત્રમીદનીયનો ઉપચાર. એવં ૮ મીદનીયની પ્રવૃત્તિ અને
૬ ઉપચારીયા હંસગુણકિ તે સમકિત. ૧૦ ઉપચારીયાચરોત્તકદિ.
૧૧ ઉપચારીયા આચારાગ્રહનઃચ વિવરાયકદિ એવં ૧૧.

હાયક બાવે ૩૩ જોડ છે—૫ રાયચરકદિ, ૬ દર્શન-
ચરકદિ, ૨ લેક્ષ્યચરકદિ, ૧ રાયચરકદિ, ૧ દેવચરકદિ, ૪ કપાયચરકદિ, ૧

દર્શનમોહનીયની. ૧ ચારિત્રમોહનીયની, ૪ આયુષની, ૨ નામની, ૨ ગોત્રની, ૫ અંતરાયની, એવં ૩૭ પ્રકૃતિને ક્ષય કરે તેહને ક્ષાયક ભાવ કહીયે; તે ૯ બોલ પામે-૧ ક્ષાયક સમક્ષિત, ૨ ક્ષાયક યથાખ્યાત ચારિત્ર, ૩ કેવળજ્ઞાન, ૪ કેવળદર્શન અને ક્ષાયક દાનાદિક લબ્ધિના ૫ ભેદ એમ ૯.

ક્ષયોપશમભાવે ૩૦ બોલ છે-૪ જ્ઞાન પ્રથમ, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન, ૩ હૃદિ, ૪ ચારિત્ર પ્રથમ, ૧ ચરિતાચરીત્તે તે શ્રાવક પશું પામે, ૧ આચાર્યની પદવી, ૧ ચોદ પૂર્વ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, ૫ ઇન્દ્રિયની ૫ લબ્ધિ, ૫ દાનાદિલબ્ધિ એવં સર્વ મળી ૩૦ બોલ.

પારિજ્ઞામિક ભાવના ૨ ભેદ-૧ સાદિપારિજ્ઞામિક, ૨ અનાદિપારિજ્ઞામિક. સાદિ વિણુયે, અનાદિ વિણુયે નહિ. સાદિ પારિજ્ઞામિકના અનેક ભેદ છે, જુનો સુરા મદિરા, જુનો ગોળ, તંદુર એ આદિ ૭૩ બોલ ભગવતીની સામે છે. અનાદિપારિજ્ઞામિકભાવના ૧૦ બોલ-૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિકાય, ૩ આકાશાસ્તિકાય, ૪ પુદ્ગલાસ્તિકાય, ૫ છવાસ્તિકાય, ૬ કાળ, ૭ લોક, ૮ અલોક, ૯ ભવ્ય, ૧૦ અભવ્ય, એવં ૧૦.

સંજ્ઞાત્મક ભાવના ૨૬ ભાંગા-૧૦ દિક્ષત્ત્વજ્ઞેગીના, ૧૦ ત્રિસંજ્ઞેગીના, ૫ ચોક્ષત્ત્વજ્ઞેગીના, ૧ પંચસંજ્ઞેગીનો. એવં ૨૬ ભાંગા. એકનો વિચાર શ્રી અનુયોગદ્વાર સિદ્ધાંતથી બાજુવે ૧. ઇતિ

૧૪ ગુણુદાણા ઉપર ૧૦ ક્ષેપકદ્વાર ઉતારે છે.

૧ હેતુદ્વાર-૨૫ કામ, ૧૫ ભોગ, એવં ૪૦ ને ૬ કામ, ૫ ઇન્દ્રિય, ૧ મન એ ૧૨ અમત, એવં ૫૨ ને ૫ નિશ્ચાલ, એવં ૫૭ હેતુ. પહેલે ગુણુદાણે ૫૫ હેતુ તે આદારકના ૨ વર્ગને ૧ જોડે ૧૦ ૫૦ હેતુ તે ૫૫ માંથી ૫ નિશ્ચાલ છુટ્યા ૧. એવે ૫૦ ૬૩ હેતુ તે ૫૭ માંથી ચાર ભવંતાનુમંથીના, ૧ ઉદારિકનો નિઘ્ર, ૧ વેકેવનો નિઘ્ર. ૨ આદારકના, ૧ કામજુનો, ૫ નિશ્ચાલના એવં ૧૬ વર્ગમાં એવં ૪૩. ૩. આમે ૫૦ ૪૬ હેતુ તે પૂર્વે ૪૩ કામ તે અને ૬ ઉદારિકનો નિઘ્ર, ૨ વેકેવનો નિઘ્ર, ૩ કામજુનો. ૪. એવં ૬ વર્ગમાં એવં મળીને ૬૬. ૬. અંતર્યમે ૫૦ ૪૦

હેતુ તે પૂર્વે ૪૬ કલા તેમાંથી ૪ અમત્યાખ્યાનીની ચોક્કડી, ત્રસકાયનો અમત, ૧ કાર્મણકાયનો, એવં ૬ પટયા, એવ ૪ હેતુ. ૫. છકે ગુ. ૨૭ હેતુ, પૂર્વે ૪૦ કલા તેમાંથી ૪ મત્યાખ્યા નાવરણીયની ચોક્કડી, ૫ સ્થાવરનો અમત, ૫ ઇદ્રિયનો અમત ને એક મનનો અમત, એવં ૧૫ વર્ત્યા, એવ ૨૫ રદ્યા ને ૨ આદારકના વધ્યા, એવં સર્વ મળી ૨૭ હેતુ ૧. સાતમે ગુ. ૨૪ હેતુ તે પૂર્વે ૨૭ કલા તેમાંથી ૧ બિદારિક મિથ, ૨ વૈકેય મિથ, ૩ આદારક મિથ, એ ૩ વર્ત્યા, એવ ૨૪ હેતુ. ૭. આઠમે ગુ. ૨૨ હેતુ તે પૂર્વે ૨૪ કલા તેમાંથી ૧ વૈકેયનો, ૧ આદારકનો, એ એ વર્ત્યા, એવ ૨૨ હેતુ. ૮. નવમે ગુ. ૧૬ હેતુ તે પૂર્વે ૨૨ કલા તેમાંથી ૧ હાસ્ય, ૨ રતિ, ૩ અરતિ, ૪ ભય, ૫ શોક, ૬ ક્રુષ્ણ, એ ૬ વર્ત્યા, એવ ૧૬ હેતુ ૬. દશમે ગુ. ૧૦ હેતુ તે ૬ ભેગ ને ૧ સંજલનો લોભ, એવં ૧૦ હેતુ. ૧૦. અમીઆરમે બારમે ગુ. ૬ હેતુ તે ૬ ભેગ બાબુવા. ૧૧, ૧૨, તેરમે ગુ. ૭ હેતુ તે ૭ ભેગ બાબુવા. ચત્તરમે ગુ. હેતુ નથી.

૨ કંઠકદાર—પહેલે ગુ. ૨૪ કંઠક, બીજે ગુ. ૧૬ કંઠક તે ૫ સ્થાવરના વર્ત્યા, ત્રીજે ચોથે ગુ. ૧૬ કંઠક તે ૩ વિકલે દ્રિય વર્ત્યા, પાંચમે ગુ. ૨ કંઠક-૧ સંજિમગુપ્ત, ૨ સંજિતિયંચ. છઠાથી તે ચત્તરમા ગુણકાણા મુધી ૧ મનુષ્યનો કંઠક.

૩ છવાલોનીદાર—પહેલે ગુ. ૮૪ લાખ છવાલોની. બીજે ગુ. ૩૨ લાખ તે એકોદ્રિયની વર્તિ. ત્રીજે ચોથે ગુ. ૨૬ લાખ છવાલોની. પાંચમે ગુ. ૧૮ લાખ છવાલોની છઠાથી તે ૧૪ મા ગુણકાણા મુધી ૧૪ લાખ છવાલોની

૪ અંતરદાર—પહેલે ગુ. ૪૫૦ અંતર્મુદ્ગર્ત ઉત્ત. ૬૬ સાગર ગાએરાનું. બીજાથી માંદીને અગ્યારમા ગુણકાણા મુધી ૪૦ અંત. અથવા પડનો અસંખ્યાતમો ભાગ એટલા કાલ વિના ઉપચમ એળી કરવી પડે નહિ. ઉ. અર્ધ પુદ્ગલ દેશે બિલ. બારમે તેરમે ને ચત્તરમે ગુણ. આંતરું નથી. એ એક છવા આમિ.

૫ ધ્યાનદાર—પહેલે બીજે ત્રીજે ગુણ ૨ ધ્યાન પહેલે ચોથે પાંચમે ગુણ ૩ ધ્યાન પહેલાં, છઠે ગુણ ૨ ધ્યાન, આર્ત ને ૨ ધર્મ. સાતમે ગુણ ૧ ધર્મ ધ્યાન આડમેથી માંડ ચડકમા ગુણકલા સુધી ૧ શુભધ્યાન

૬ સ્પર્શનાદાર—પહેલું ગુણકલ ૧૪ સજલોક ૧૫ બીજું ગુણકલ ૭ પંડમવનથી તે ૬ હો નરક લગે સ્પર્શે ત ૭ ગુણ અપોનામ વિજયથી તે ૬ મેવેયક સુધી સ્પર્શે. ત્રીજું ગુણકલ કોડનો અસંખ્યાતમો ભાગ સ્પર્શે. ચોથું ગુણકલ મામ વિજયથી ૧૨ મા દેવલોક સુધી સ્પર્શે. પાંચમું ગુણકલ ભેમજ સ્પર્શે. છઠ્ઠાથી તે અગ્યાદમા ગુણકલાવાળા અપોનામ વિજયથી ૫ અનુત્તર નિમાન સુધી સ્પર્શે. બારમું ગુણકલ કોડનો અલ અપોનામો ભાગ સ્પર્શે. તેરમું ગુણકલ સર્વે લોક સ્પર્શે. ચૌદમું ગુણકલ કોડનો અસંખ્યાતમો ભાગ સ્પર્શે.

૭ નીર્મલાર ગોળ, ૪ ગુણકલો બાંધે—ગોળ, પાંચમે, છઠે ને સાતમે ગોળ ૩ ગુણકલ ન બાંધે. નીર્મલાર દેવકલ ગુણકલ સ્પર્શે તે ૬, ૬, ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, એ ૬.

૮ ગોળ ૧૪ માં-૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, એ ૫ ચાપાળ, ૧૪ માં ૧૪ માં અગ્યાદમા.

૯ ગોળ ૧૪ માં-૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, એ ૭ ગુણકલ ૧૪ માં ૧૪ માં, આડમાથી તે ૧૪ માં ગુણકલ સુધી અલ અપોનામો ભાગ સ્પર્શે.

૧૦ અલ અપોનામ, ૨ અલ અપોનામ, ૩ પદ્મિદારકિનુક આલિદાર, ૪ ગુણકલ ૧૪ માં, ૫ અલ અપોનામ, ૬ અલ અપોનામ, ૭ અલ અપોનામ, ૮ અલ અપોનામ, ૯ અલ અપોનામ, ૧૦ અલ અપોનામ, ૧૧ અલ અપોનામ, ૧૨ અલ અપોનામ, ૧૩ અલ અપોનામ, ૧૪ અલ અપોનામ.

૧૧ ગોળ ૧૪ માં-૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, એ ૫ ચાપાળ, ૧૪ માં ૧૪ માં અગ્યાદમા.

અથ શ્રી મહોટો બાસડીઓ.

[મનુષ્યપુષ્પ]

જીવ ૧ ગદ ૨ હંદિય ૩ કાપ ૪ । જોગ ૫ વેદ ૬ કસાય
૭ હેસ્ટા ૮ ॥ સમ્મત ૯ નાળ ૧૦ દંતળ ૧૧ । તંજય ૧૨
ત્વબોગ ૧૩ મારારે ૧૪ ॥ ૧ ॥ માસળ ૧૫ પરિત ૧૬ વાગતિ
૧૭ । મુદ્દમ ૧૭ સત્તિ ૧૯ મ્બલ્લિ ૨૦ પરિવેય ૨૧ ॥ જોવેય-
લેવવંધે । પુગલપ્પમાદંદપ્પેય ॥ ૨ ॥

એ બે માયાનો વિસ્તાર કહે છે.

૧ હવદાર.

૧ સ્મુત્તમ્ય હવર્મા—હવના ભેદ ૧૪, ધરદાવા ૧૪, ભેદ
૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૧.

૨ મતિદાર.

૧ નરક મતિર્મા—હવના ભેદ ૩-૧ સંદીનો અપર્માર્પિતો, ૨
પર્માર્પિતો ને ૩ અસંદીનો અપર્માર્પિતો મુદ્દાવા ૪ પ્રથમ
ભેદ ૧૧, ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ રેકેય, ૧ રેકેયને
મિલ, ૧ કાર્મણ્યાયભેદ, એવં ૧૧. ઉપયોગ ૬-૩ ધાન્ય
૩ અજ્ઞાન, ૩ હર્મન લેયા ૩ પ્રથમ

૨ તિર્થંચની મતિર્મા—હવના ભેદ ૧૪, મુ. ૫ પ્રથમ ભેદ
૧૩ આકારના ૨ ચર્મિને ઉપ. ૬-૩ ધાન્ય, ૩ અજ્ઞાન
૩ હર્મન લેયા ૧

૩ તિર્થંચામીર્મા—હવના ભેદ ૨—સંદીનો અપર્માર્પિતો ૨
૫ર્માર્પિતો મુ. ૫ પ્રથમ ભેદ ૧૩, ઉપયોગ ૬—૩ ધાન્ય, ૩
અજ્ઞાન, ૩ હર્મન લેયા ૧.

૪ મનુષ્યની મતિર્મા—હવના ભેદ ૩—૧ સંદીનો અપર્માર્પિતો,
૧ ૫ર્માર્પિતો, ૩ અસંદીનો ૫ર્માર્પિતો મુ. ૧૪, ભેદ ૧૪,
ઉપયોગ ૧૩, લેયા ૧.

પર્યાપ્તિ ૭ પ્રકારે છે. ૬૨૩ જીને અર્થવરની ઉપતિ સમયે ને સ-
 નિતો આધાર લઈને તેને રસપત્રે પરિભ્રમણનો ને સંકિત વિશેષ તેને
 અધારપર્યાપ્તિ કહે છે. પણ તે રસપત્ર પરિભ્રમણને રસ, હિસ, મંથ, મેદ,
 અરિષ, મન્થ તથા ચીર એ સાત ધાતુપત્રે પરિભ્રમણીને ચરોત્ર નિધેયનો
 ને સંકિતવિશેષ, તેને ચરોત્રપર્યાપ્તિ કહે છે. પણ તે સાત ધાતુપત્રે પરિભ્ર-
 મણનો ને રસ, તેને નેટલાં રસ ઇન્દ્રિય ભેદજે તેને તેટલાં ઇન્દ્રિયપત્રે પરિભ્ર-
 મણનો ને સંકિત વિશેષ તેને ઇન્દ્રિયપર્યાપ્તિ કહે છે પર્યાપ્તિ એ સ્વપ્ન સર્વ સાથે
 ઇન્દ્રિય ૧૩૦ એ કહેલી ત્રણ પર્યાપ્તિ પૂરી કર્યા વિના કોઈ જીવ મરણ પામે નહિ,
 મારે પર્યાપ્તિ સ્વપ્ન વચમાં કલ્પે છે. એ ત્રણ પર્યાપ્તિ બાંધીને પણ આસો-
 થાસપત્રે ચોમ વગરનાનાં ઇન્દ્રિય લઈ, આસોથાસપત્રે પરિભ્રમણીને બ-
 વધાની મુશ્કયાનો ને સંકિતવિશેષ, તેને આસોથાસ પર્યાપ્તિ કહે છે. આપા-
 ચોમ પુરુષન લઈ આપાપત્રે પરિભ્રમણીને અવલબી મુશ્કયાનો ને સંકિત-
 વિશેષ તેને આપાપર્યાપ્તિ કહે છે અને મનોવરમણ ચોમ પુરુષન લઈ, મન
 પત્રે પરિભ્રમણીને અવલબી મુશ્કયાનો ને સંકિતવિશેષ તેને મન પર્યાપ્તિ
 કહે છે. એવી રીતે એ ૭ પ્રકારે પર્યાપ્તિ સ્તી છે.

આધાર પર્યાપ્તિ, ચરોત્રપર્યાપ્તિ, ઇન્દ્રિયપર્યાપ્તિ, તથા આસોથાસપર્યાપ્તિ
 એ ચાર પર્યાપ્તિ એક દિવસે દોષ ને તે ચાર પર્યાપ્તિઓની સાથે પાંચમી
 તથા પર્યાપ્તિ ભેદીને પાંચપર્યાપ્તિ તે વિશેષે એટલે બેઠકદિવસ, તેઠકદિવસ તથા
 ચોરદિવસ પ્રયેકને દોષ, એજ પાંચ પર્યાપ્તિયો અષ્ટમી પચ્ચેદિવસે દોષ
 અને કલ્પે પર્યાપ્તિયો સંઘી પચ્ચેદિવસે દોષ

(દિવસ ૩૦) હાલ ત્રણ. ૧ સમસ્તિવ હાલ, ૧ મિથ્યાત્વ
 હાલ અને ૩ સમા મિથ્યાત્વ હાલ ॥ ૧૩ ॥

(હંસલુ ૩૦) દર્શન ચાર-૧ ચતુર્દર્શન, ૨ અવલુ દર્શન,
 ૩ આધિ દર્શન, ૪ કેવલ દર્શન ॥ ૧૪ ॥

(નાલુ ૩૦) જ્ઞાન પાંચ. ૧ મતિ જ્ઞાન, ૨ સુવ જ્ઞાન, ૩
 અધિ જ્ઞાન, ૪ મનઃપર્યવ જ્ઞાન અને ૫ કેવલ જ્ઞાન ॥ ૧૫ ॥

(અન્નાલુ ૩૦) અજ્ઞાન ત્રણ. ૧ મતિ અજ્ઞાન, ૨ સુવ
 અજ્ઞાન અને ૩ વિભાજન અજ્ઞાન ॥ ૧૬ ॥

(એજ ૩૦) ચોત્ર પંદર. ૪ મનના, ૪ વચનના અને ૭
 તેમાં ૧ સત્ય મનચોત્ર, ૨ અસત્ય મન, મિથ્ય મન
 ૪ વ્યવહાર મન ને ચાર મનના અવગુણ તથા ૧ સત્ય

વચનયોગ, ૨ અસત્ય, ૧૦, ૩ મિત્ર ૧૦, ૪ વ્યવહાર ૧૦ એ ચાર વચનના બાબત. તથા ૧ ઉદારિક, ૨ ઉદારિકનો મિત્ર, ૩ વૈક્રિય, ૪ વૈક્રિયનો મિત્ર, ૫ આદારક, ૬ આદારકનો મિત્ર, અને ૭ કાર્મણુકાય યોગ એ સાત કાયાના બાબત-સર્વે મળી પંદર યોગ બાબત ॥ ૧૭ ॥

(ઉપયોગ કે૦) ઉપયોગ બાર તે પાંચ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ચાર દર્શન એ બાર ઉપયોગ બાબત ॥ ૧૮ ॥

(તદ્વા કિમાદારે કે૦) તેમજ અનુક્રમે આદાર છે. જો ત્રણ દિશિનો અને ઉ૦ છ દિશિનો. ત્રણ દિશિ તે ૧ ઉપરી, ૨ નીચી અને ૩ ત્રીજી, અને છ દિશિ તે ૧ પૂર્વ, ૨ પશ્ચિમ, ૩ ઉત્તર, ૪ દક્ષિણ, ૫ ઉપરી અને ૬ નીચી. તથા ત્રણ પ્રકારનો આદાર છે તે ૧ સચિત્ત, ૨ અચિત્ત અને ૩ મિત્ર. તથા ત્રણ પ્રકારનો આદાર છે તે ૧ જોજ, ૨ રોમ અને ૩ કવગ એ ત્રણ પ્રકારનો આદાર ॥ ૧૯ ॥

(ઉવવાય કે૦) કેટલા દંડકનો આવીને ઉપજે? તે આગળ કહેવાશે ॥ ૨૦ ॥

(કિંઈ કે૦) સ્થિતિ તે જો અંતર્મુહુર્ત અને ઉત્કૃષ્ઠિ તે ત્રીજી સાગરોપમની. તે સ્થિતિ આગળ કહેવાશે. ॥ ૨૧ ॥

(સમુદ્ધાએ કે૦) ૧ સમોદ્ધિયા મરણ, ૨ અસમોદ્ધિયા મરણ, તેમાં સમોદ્ધિયા મરણ તે કોડીની લારની પેઠે જીવના પ્રદેશ છુટા છુટા નીકળે તે અને અસમોદ્ધિયા મરણ તે બધૂકના બકાકાની પેઠે જીવના પ્રદેશ સામટા નીકળે તે ॥ ૨૨ ॥

(ચવણ કે૦) કેટલા દંડકમાં ચવીને જાય તે આગળ કહેવાશે ॥ ૨૩ ॥

(ગર્ધ કે૦) મ તે પાંચ તે ૧ નરકની, ૨ તિર્યચની, ૩ મનુષ્યની, ૪ દેવતાની અને ૫ સિદ્ધની તેમાં જે જન્મ તે ગતિ.

(આગર્ધ કે૦) આવડું તે અગતિ. તે ચાર પ્રકારની-૧ નરકની, ૨ તિર્યચની, ૩ મનુષ્યની અને ૪ દેવતાની. (ચેવ કે૦) નિશ્ચે એ જે ગાયાનો અર્થ કહ્યો ॥ ૨૪ ॥

પ્રાણુ દશ. તેમાં પંચેદ્રિના પાંચ પ્રાણુ તે ૧ શ્રોત્રેદ્રિય; ૨ ચક્ષુર્દ્રિય, ૩ શ્રોત્રેદ્રિય, ૪ ચક્ષુર્દ્રિય, અને ૫ શ્રોત્રેદ્રિય ૬ મનબળ, ૭ વચનબળ, ૮ કાયબળ, ૯ આસોન્ધાસ અને ૧૦ આર્તિયુ. એ દશ. એ પચ્ચીય દ્વાર કહ્યા ॥ ૨૫ ॥

ચોવીશ હંડકનાં નામ કહે છે.

પ્રથમ નારકીનો હંડક તે સાત નરકનાં નામ કહે છે—૧ ધમા, ૨ વંસા, ૩ સિદ્ધા, ૪ અંજલુ, ૫ રિદ્ધા, ૬ મધા અને ૭ આયવર્ધ, તેનાં ગોત્ર કહે છે. ૧ રત્નપ્રભા, ૨ ચર્કરપ્રભા, ૩ વાલુપ્રભા, ૪ પંક્રમપ્રભા, ૫ ધૂમપ્રભા, ૬ તમઃપ્રભા અને ૭ તમઃસ્તમઃપ્રભા. એ સાત મળી એક હંડક થયો.

દશ ભવનપતિના દશ હંડક—૧ અસુરકુમાર, ૨ નાગ કુળ ૩ મુવર્ણ કુળ, ૪ વિદ્યારકુળ, ૫ અગ્નિ, કુળ ૬, દિપ કુળ, ૭ ઉદધિ કુળ, ૮ દિશા કુળ, ૯ પવન કુળ અને ૧૦ સ્તનિતકુમાર.

પાંચ યાવરના પાંચ હંડક—૧ ઇંદ્રિયાવરકાય, ૨ જાંત્રી યાં, ૩ સ્પિ યાં, ૪ મુખતિ યાં, અને ૫ પદાવચ યાવરકાય. તેનાં ગોત્ર કહે છે, ૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અપકાય, ૩ તેડકાય, ૪ વાયુકાય અને ૫ વનસ્પતિકાય.

ત્રણ વિકલેદ્રિયના ત્રણ હંડક—૧ ભ્રોત્રેદ્રિય, ૨ તેષ્ઠેદ્રિય અને ૩ ચીરેદ્રિય.

વીશમૈતિર્યંચ પંચેદ્રિયનો હંડક—તિર્યંચ પંચેદ્રિયના પાંચ લેદ. તે ૧ જળચર, ૨ સ્થળચર, ૩ ઉરચર, ૪ ભુજપર અને ૫ ખેચર. જળચર તે કોને કહીએ ? જે જળમાં ચાલે તેને જળચર કહીએ. તેના અનેક લેદ. મચ્છ, કચ્છ, ગાદા, મચર, મુમુખાર પ્રમુખ ॥ ૧ ॥ જે પૃથ્વી ઉપર ચાલે તેને સ્થળચર કહીએ તેના ચાર લેદ ૧ એકપૂરા ૨ દોપૂરા, ૩ ગડિપયા અને ૪ સલુપયા. તેમાં એકપૂરા તે ઘોડા, ખર પ્રમુખ. દોપૂરા તે ગાય, બેંસ પ્રમુખ. ગડિપયા તે મુંવાળા પગ સોનીની એરણને શોટે પગ તે હાથી, ગેંડા પ્રમુખ. સલુપયા તે નહોરવાળા છુપ, તે મિંદ, વાપ, ચિત્તા, કૂતરા, બિલાડા પ્રમુખ એ સ્થળચરના ૪ લેદ બાણવા ॥ ૨ ॥ ઉરચર તે દેવાબર ચાલે તે સર્પની

જાત. તેની બે જાત—એક દેણ માંટે તે અને બીજી દેણ ન માંટે તે ॥ ૩ ॥ ભુજપર સર્પ તે ભુજાયે તથા હંયામર ચાલે તે ભુજપર સર્પ. તેના અનેક લેહ નોળ, કોળ, કાંકિડા, ગોહ, ઉલ્લ, ખિશકોલી પ્રમુખ ॥ ૪ ॥ ખેચર તે જે આકાશે ચાલે તે પંખીની જાતિ. તે પંખીના ચાર લેહ—૧ ચર્મ પંખી, ૨ રોમ પંખી, વિતત પંખી, ૪ સમુગ પંખી. ચર્મ પંખી તે ચામ ડાની પાંખ તે છાપા, વાશુલ પ્રમુખ ॥ ૧ ॥ રોમ પંખી તે રોમરાયની પાંખ તે સૂડા, ચરકલા, પારેવા પ્રમુખ ॥ ૨ ॥ એ બે પંખી અડી દ્વીપમાંહિ અને અડી દ્વીપ બહાર છે. વિતત પંખી તે જેની પાંખ પહોળીજ રહે તે વિતત પંખી કહીએ, ॥ ૩ ॥ સમુગ પંખી તે જેની પાંખ ડાબડાની પંખીડી રહે તે સમુગ પંખી કહીએ. એ બે પંખી અડી દ્વીપ બહારજ છે. એ પાંચ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય સમુર્ણીમ અને મર્મજ બાણવા એ વીશમો તિર્યચ પંચેન્દ્રિયનો કંઠક થયો.

એકવીશમો મનુષ્ય પંચેન્દ્રિયનો કંઠક—તે મનુષ્ય પંચેન્દ્રિયના ૪ લેહ—૧ પંદર કર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય, ૨ ત્રીશ અકર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય, ૩ છાપન અંતરદોષનાં મનુષ્ય અને ૪ મોહ સ્થાનકમાં સમુર્ણીમ મનુષ્ય કર્મ ભૂમિ તે કોને કહીએ? એ અસિ, મસિ, અને કૃષિ એ ત્રણ પ્રકારના વ્યાપાર છે. તે (અસિ કે) તરવાર પ્રમુખ હથિયારનું બાંધવું, ૨ (મસિ કે) લખવાનો વ્યાપાર કરવો, ૩ (કૃષિ કે) ખેતીવાડી પ્રમુખ વ્યાપાર કરવો, એ ત્રણ પ્રકારના વ્યાપાર કરીને જે છાયે, કર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય કહીએ. તે કર્મ ભૂમિનાં ક્ષેત્ર કેટલાં છે? પાંચ ભરત, પાંચ ઐરવત, પાંચ મહાવિદેહ એ પંદર ક્ષેત્ર કર્મભૂમિનાં છે. તે કયે કયે ઠેકાણે છે તે કહે છે. એક લાખ જોજનનો જાંબુદીપ છે. તેમાં એક ભરત, એક ઐરવત અને એક મહાવિદેહ, એ ત્રણ કર્મભૂમિનાં ક્ષેત્ર જાંબુદીપ મળે છે. તે જાંબુદીપને ફરતો બે લાખ જોજનનો લવણ સમુદ્ર છે. તેને ફરતો ચાર લાખ જોજનનો ધાતકિષ્કંદ દ્વીપ છે, તેમાં બે ભરત, બે ઐરવત, અને બે

મહાવિરેદ એ ૭ દેવ ધાતકીજંઠ મધ્યે છે, તેને કુનો આદિ
લાખ ભેજનનો કાળોદધિ સમુદ છે, તેને ફરતો આદિ લાખ ભે
જનનો પુષ્કાર્થ દ્વીપ છે. તેમાં બેભરત, બેચેરવન અને બે મહા
વિરેદ એ ૭ દેવ પુષ્કાર્થ દ્વીપ મધ્યે છે એ પંદર કર્મભૂમિ કદા.

ત્રીથ અકર્મભૂમિ—અકર્મભૂમિનાં મનુષ્ય તે કેને કદીયે ?
ત્યાં અસિ, અસિ અને કૃતિ એ ત્રણ વ્યાપાર નથી અને કમ
કારનાં કલ્પવૃક્ષો કદીને છપે, તે અકર્મ ભૂમિનાં મનુષ્ય કદીયે
તે કોનાં પ્રીયાં ? પાંચ દેવવય, પાંચ દિવસવય, પાંચ દિવિયામ,
પાંચ રમકવામ, પાંચ દેવકુર અને પાંચ ઉત્તરકુર એ પોર, તે
કયે કયે ઠેકાણે છે ? એક દેવવય, એક દિવસવય, એક દિવિયામ
એક રમકવામ, એક દેવકુર અને એક ઉત્તરકુર એ ૬ ભુમિ
માનાં કોત્ર અંબુદીપ મધ્યે છે એમાં ભમકા બેટકે બાર દા
ધાતકીજંઠમાં છે. તેમજ બાર દેવ પુષ્કાર્થ દ્વીપમા છે એ
ત્રીથ અકર્મ ભૂમિ કદા.

મનુષ્ય અંતરદ્વીપ—અંતરદ્વીપ તે કેને કદીયે ? કવચ
સમુદાના પાણી ઉપર, અંતરંગ દાદામા દ્વીપ ઉપર રહેનાર માટે
અંતરદ્વીપનાં મનુષ્ય કદીયે તે ક્યાં છે ? બરત કોપની અપદાનાં
કરનાર પીળા સુવર્ણનો મુલકિમવંત નામે પર્વત છે, તે અંતરંગ
ભેજનનો ઉદ્યા છે, એકાંતો બાકેનો ઉડો છે તથા એક રતના
બાવન ભેજન અને બાર કળાનો પટોળો છે, દાદીય દાદા
મધ્યે અતીથ ભેજનનો લાંગો છે, તેને પૂર્વ પશ્ચિમને કાંઠે અને
કાદા નિકળી છે, તે એકેકો કાદા યાચારીસ યાચારીસ ભેજ
નથી ભરેલી લાંબી છે, તે એકેકો કાદા ઉપર કાન કાન અત
રદ્વીપ છે અતીથો કાદા ઉપર પ્રવૃત્તિ ભેજન કરાવે, ત્યારે
કવચે ભેજનનો લાંગો પટોળો પટોળો દ્વીપ આવે ૪ : ૧ ॥
ત્યાંથી બારે ભેજન કરાવે, ત્યારે બારે ભેજનનો લાંગો
પટોળો ભોલે દ્વીપ આવે ૪ : ૨ ॥ ત્યાંથી ૫૦૦ ભેજન કરાવે
ત્યારે પાંચે ભેજનનો લાંગો પટોળો ભોલે દ્વીપ આવે ૪ : ૩ ॥
ત્યાંથી ૭૦૦ ભેજન કરાવે, ત્યારે ૭૦૦ ભેજનનો લાંગો પટોળો

ચોથો દ્વીપ આવે ॥ ૪ ॥ ત્યાંથી સાતસે જોજન જઈએ, ત્યારે
સાતસે જોજનનો લાંગો પહોળો પાંચનો દ્વીપ આવે ॥ ૫ ॥
ત્યાંથી આઠસે જોજન જઈએ, ત્યારે આઠસે જોજનનો લાંગો
પહોળો છઠ્ઠો દ્વીપ આવે ॥ ૬ ॥ ત્યાંથી નવસે જોજન જઈએ,
ત્યારે નવસે જોજનનો લાંગો પહોળો સાતમો દ્વીપ આવે ॥ ૭ ॥
એમ ચારે ડાહા ઉપર ઘાતે સાત ચોકુ અઠાવીશ યાય, એમજ
ઐશ્વર્ય મેત્રની મર્યાદાનો કરનાર શિખરીનામા પર્વત છે તે પશ્ચિ
મીના મુવર્ણનો છે, તે ચુલ્લ દ્વિમંત પર્વતની પેઠે જાણવો. તેને
પશ્ચિ પૂર્વ પશ્ચિમને છેદે જાગે ડાહા નિકળી છે, તે એકેડી ડાહા
ઉપર સાત સાત અંતર દ્વીપ છે, એમ અઠાવીશ ૬ છપ્પન
અંતરદ્વીપ છે. તેનું મુખ અકર્મભૂમિની પેઠે જાણવું.

ચોથે સ્થાનકના સમુદ્ધિર્મ મનુષ્ય—૨ (ઉચ્ચારે મુવા કે૦)
વહીનિતમાં ઉપજે, ૨ (પાસવણે મુવા કે૦) લઘુનિતમાં
ઉપજે, ૩ (ખેજે મુવા કે૦) જળખામાં ઉપજે, ૪ (સંભાલે
મુવા કે૦) નારિકાના શ્લેષમાં ઉપજે, ૫ (વંતેમુવા કે૦) વમ
નમાં ઉપજે, ૬ (પિત્તે મુવા કે૦) પિત્તોડામાં ઉપજે, ૭ (પુલ્કે
મુવા કે૦) પદ્મમાં ઉપજે, ૮ (સોલિએ મુવા કે૦) રૂપિરમાં ઉપજે.
૯ (મુકે મુવા કે૦) વીર્યમાં ઉપજે, ૧૦ (મુલ્યોગત ૫
વિષાદિએ મુવા કે૦) વીર્યાદિકના પુરુષ સૂક્ષ્ણ તે બીના
થવા તેમાં ઉપજે, ૧૧ (વિગ્રહ ૯૪ કલેવરે મુવા કે૦) ૯૪
રહિત મનકના કલેવરમાં ઉપજે, ૧૨ (ધર્મિ પુરિસ સંજ્ઞે
મુવા કે૦) શ્રીપૂરના સંયોગમાં ઉપજે, ૧૩ (નગરની ધમજે
મુવા કે૦ નગરની યાગ પ્રમુખમાં ઉપજે અને ૧૪ (સંજ્ઞે
મુલ્ય અમુલ્ય કાલે મુવા કે૦) મનુષ્ય સંજ્ઞે પિયા પ્રમુખ
અમુલ્ય સ્થાનકમાં ઉપજે. એ અસંખ્યાના સમુદ્ધિર્મ મનુષ્ય
અંતર્મુદ્ધિર્મ મનુષ્યના સરીરથી વરુ જાય, તેમાં ઉપજે
એવડે એકેડી એકેડી જાતના અર્જન મનુષ્ય અપર્વામાં અને એકેડી
એકેડી જાતના અર્જને એક સમુદ્ધિર્મ મનુષ્યના અપર્વામાં
એમ ત્રણે જગુ કોઈને એકેડીસમે મનુષ્યને કંઠક થયો.

બાવીશમે વાણવ્યંતરનો દંડક તેની સોળ ભત છે—૧
પિથાચ, ૨ બૂત, ૩ ચક્ક, ૪ શણચ, ૫ કિન્નર, ૬ કિપુરુષ, ૭
મદોરજ, ૮ મંધર્ષ, ૯ આણુપતી, ૧૦ પાણુપતી, ૧૧ દસિવાઈ,
૧૨ બૂધિર્મ, ૧૩ કંદિય, ૧૪ મહાકંદિય, ૧૫ કોઠાંડ અને ૧૬
પયંજરેવ એ સોળ ભતના વાણવ્યંતરનો બાવીશમે દંડક થયો.

ત્રેવીશમે જ્યોતિષીનો દંડક તેની ૬૪ ભત છે—૧ ચંદ્રમા
૨ સૂર્ય, ૩ મંક, ૪ નક્ષત્ર, ૫ તારા એ પાંચ ચગ તે જ્યોતિષી-
પમાં છે અને એ પાંચ સ્થિર તે જ્યોતિષી પઠાર છે એ ૬૪
ભત, બે ચંદ્રમા ને બે સૂર્ય જંબુદીપમાં છે, ચાર ચંદ્રમા અને
ચાર સૂર્ય લવણ સમુદ્રમાં છે, બાર ચંદ્રમા અને બાર સૂર્ય
ધાત્રીખંડમાં છે, બેંતાળીશ ચંદ્રમા અને બેંતાળીશ સૂર્ય કા-
ળોદધિ સમુદ્રમાં છે, બહોતેર ચંદ્રમા અને બહોતેર સૂર્ય પુષ્ક-
ર્ષદીપમાં છે, એમ સર્વ મગીને મનુષ્ય દેવમાં એકમે બ-
ત્રીશ ચંદ્રમા અને એકસો બત્રીશ સૂર્ય પરિવાર સહિત ચગ છે
પરિવાર તે જ્યાં એક ચંદ્રમા અને એક સૂર્ય હોય ત્યાં અઠાર
મંક, આવીશ નક્ષત્ર, છાત્રક હજાર નવમેં ને પચોતેર કોઠાકોડ
તારા, એ સર્વ ચંદ્રમા સૂર્યનો પરિવાર ગણવો. અસંખ્યાત
ચંદ્રમા અને અસંખ્યાતા સૂર્ય પરિવાર સહિત મનુષ્ય દેવ
બહાર અસંખ્યાતા દીપ સમુદ્રમાં સ્થિર છે, એ ૬૪ ભતને
ત્રેવીશમે જ્યોતિષીનો દંડક થયો.

ચાવીશમે વૈમાનિકનો દંડક તેના ૭વીશ ભેદ છે—બા
દેવલોક, નવ દ્રેવેયક અને પાંચ અનુત્તર વિમાન, એ ૭વીશ
તેના નામ કહે છે—૧ સૌધર્મ, ૨ ઇશાન, ૩ સનત્કુમાર, ૪
મહેન્દ્ર, ૫ પ્રજ્ઞલોક, ૬ લાંતક, ૭ મહાશુક, ૮ સહસાર, ૯
આણુત, ૧૦ પ્રાણુત, ૧૧ આરણુ અને ૧૨ અચ્યુષ એ બા
દેવલોકનાં નામ કહ્યાં નવ દ્રેવેયકનાં નામ કહે છે—૧ ભદ્રે
૨ સુભદ્રે, ૩ સુભજે, ૪ સુમાણુસે, ૫ પ્રિયદંસલે, ૬ મુદંસલે
૭ આમોદે, ૮ સુપાંડિબદે અને ૯ જસોધરે. પાંચ અનુત્તર
વિમાનનાં નામ કહે છે—૧ વિજય, ૨ વિજયંત ૩ જયંત, ૪

અપરાજિત, ૫ સ્વાર્થસિદ્ધ, એ ચોવીશમા વૈમાનિકનાં ૬૬
કથો. હવે પંદર પરમાધામીનાં નામ કહે છે—૧ અંજ, ૨
અંજરમ, ૩ ગ્રામ, ૪ યજન, ૫ ગ્રહ, ૬ વૈરુદ, ૭ કાંચ, ૮
મદાગા, ૯ અસિપત્ર, ૧૦ ધનુષ્ય, ૧૧ કુંભ, ૧૨ ગાવુદ, ૧૩
વૈનરુપી ૧૪ ખરસ્વર અને ૧૫ મદાગોત્ર એ પંદર પરમાધામી
તે અમુરકુમારમાં લખ્યા. હજી જાતિના જંભકા તેનાં નામ
કહે છે—૧ જાણજંભકા, ૨ પાણજંભકા, ૩ લયજંભકા,
૪ સયજંભકા, ૫ વયજંભકા, ૬ પુષ્પજંભકા, ૭ ફળજંભકા,
૮ બીજજંભકા, ૯ વિજ્ઞાનજંભકા અને ૧૦ અવિવતજંભકા,
એ હજી જાતિના જંભકા દેવતા તે જાણુવ્યંતરમાં લખ્યા. ત્રણ
કિરિયીનાં નામ. ૧ ત્રણ પસિયા, ૨ ત્રણ સાગરીયા અને ૩
તેર સાગરીયા. એ ત્રણ કિરિયી દેવ લોક અંતર નિવાસી
માટે વૈમાનિકમાં લખ્યા. હવે નવ લોકાંતિકનાં નામ કહે છે.
૧ સારસ્વત, ૨ આદિત્ય, ૩ વિન્દિ, ૪ વરુણ, ૫ મર્ધતોયા, ૬
તોષિયા, ૭ અવ્યાભાધા, ૮ અગ્નિયા અને ૯ રિદા એ નવ
લોકાંતિક પ્રજ્ઞલોકવાસી માટે ઉત્તમ વૈમાનિકમાં લખ્યા. કિરિ
ચોવીશ હંડકનાં નામ કહ્યાં. ૧૧ ૨૪ ૫

હવે સાત કોડ ને બહોતેર લાખ ભવનપતિનાં ભવન છે,
ચોરાશી લાખ નરકાવાસ છે, જાણુવ્યંતરનાં અસંખ્યાતા ન-
ગર છે, જ્યોતિષીનાં અસંખ્યાતા વૈમાન છે, જ્યોતિષીના અસં-
ખ્યાતા રાજ્યધાની દ્રોષ છે, ચોરાશી લાખ સત્તાણું હજાર
ત્રેવિંશ વૈમાન વૈમાનિકનાં છે, મનુષ્યના સંખ્યાતા વાસ છે,
શેષ નવ હંડકના અસંખ્યાતા વાસ છે, તે સર્વનું વર્ણન અમ
સિદ્ધાંતોયી ભણવું

સિદ્ધશિક્ષાનાં બાર નામ—૧ ઇસિતિવા, ૨ ઇસિપભાસ-
તિવા, ૩ તણતિવા, ૪ તણ તણતિવા, ૫ સિદ્ધિતિવા, ૬ સિદ્ધ-
લયેતિવા, ૭ સુચિતિવા, ૮ સુચાલયેતિવા, ૯ લોચયેતિવા, ૧૦
લોગયુભિયેતિવા, ૧૧ લોગપડિગોહેતિવા, ૧૨ સંવપાણુમ્ય
લવસતા સુહાવહેતિવા. એ મોક્ષનાં બાર નામ કહ્યાં.

એ કિંચિત્ માત્ર નામ દ્વાર સંપૂર્ણ.

ચોવીશ દ્વાર તે ચોવીશ દંડક ઉપર ઉતારે છે.

પહેલા નારકીનો દંડક.

નારકીને શરીર ત્રણ, વૈક્ય, તેજસ અને કાર્મણ. ભવ-
ધારણી શરીરની અવશેષા જઘન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ
અને ઉત્કૃં પાંચસે ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય શરીરની જ
અંગુ સંખ્યા અને ઉત્કૃં હજાર ધનુષની. પહેલી નરકે જ
અંગુ અસં અને ઉત્કૃં પોણા આઠ ધનુષ ને ૪ આંગળની
અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુ સંખ્યા અને ઉત્કૃં
સાડાપંદર ધનુષ ને બાર આંગળની. બીજી નરકે જ અંગુ
અસં અને ઉત્કૃં સાડાપંદર ધનુષ ને બાર આંગળની અને
ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુ સંખ્યા અને ઉત્કૃં સવાએક-
ત્રીય ધનુષની ત્રીજી નરકે જ અંગુ અસં અને ઉત્કૃં
સવાએકત્રીય ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુ
સંખ્યા અને ઉત્કૃં સાડીબાસક ધનુષની. ચોથી નરકે જ
અંગુ અસં અને ઉત્કૃં સાડીબાસક ધનુષની અને ઉત્તર
વૈક્ય કરે તો જ અંગુ સંખ્યા અને ઉત્કૃં સવાસો ધનુષની.
પાંચમી નરકે જ અંગુ અસં અને ઉત્કૃં સવાસો ધનુષની
અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુ સંખ્યા અને ઉત્કૃં અડીસે
ધનુષની. છઠી નરકે જ અંગુ અસં અને ઉત્કૃં અડીસે
ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુ સંખ્યા અને
ઉત્કૃં પાંચસે ધનુષની. સાતમી નરકે જ અંગુ અસં અને
ઉત્કૃં પાંચસે ધનુષની અને ઉત્તર વૈક્ય કરે તો જ અંગુ
સંખ્યા અને ઉત્કૃં હજાર ધનુષની. ત્રાંધયલુ-નારકી અસંધયળી,
નારકીને એક દંડક સંસ્થાન. કપાય ચારે, ક્રોધ, માન, માયા
અને લોભ, પણ નારકીને ક્રોધ ઘણો. સંજ્ઞા ચારે, આહારસંજ્ઞા,
ભયસંજ્ઞા, મૈથુનસંજ્ઞા અને પરિવ્રહસંજ્ઞા પણ નારકીને ભય
ઘણો. નારકીને લેશ્યા ત્રણ પહેલી સમુચ્ચે, પહેલી બીજી નરકે
એક કાપોત લેશ્યા, ત્રીજી નરકે બે લેશ્યા, કાપોત ઘણી અને
નીલ ઘોડી, ચોથી નરકે એક નીલ લેશ્યા, પાંચમી નરકે બે

લેશ્યા, નીલ ઘણી અને કૃષ્ણ થોડી, છઠી નરકે એક કૃષ્ણ લેશ્યા, સાતમી નરકે મહાકૃષ્ણ લેશ્યા. ઉદ્વિય પાંચ-૧ શ્રોત્રેન્દ્રિય, ૨ ચક્ષુર્દ્રિય, ૩ શ્રાવણેન્દ્રિય, ૪ રસેન્દ્રિય અને ૫ સ્પર્શેન્દ્રિય. સપ્ત-
 દ્વાદશ વ્યાર-તે વેદની, કથાય, મારણાંતિક અને વૈક્ય. (મન્નિ
 કે૦) પહેલી નરકે સંજી ને અસંજી એ બે હોય. બીજી
 માંડી સાતમી નરકે મુખી એકલા સંજી છે. વેદ, નારકીને એક
 નપુસક વેદ. નારકીને ધર્માય છ પદ્ય ભાષા અને મન ભેદ
 બાપે. નારકીને દ્વિષિ ત્રણ—સમકિત દ્વિષિ, મિધ્યાદ્વિષિ અને સમા
 મિધ્યાદ્વિષિ. નારકીને દર્શન ત્રણ—અધુદર્શન. અવધુદર્શન અને
 અવધિદર્શન. નારકીને જ્ઞાન ત્રણ—મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન અને
 અવધિજ્ઞાન. અજ્ઞાન ત્રણ—મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન અને વિજ્ઞ-
 અજ્ઞાન. નારકીને યોગ અગીઆર તે ચાર મનતા, ચાર વચ-
 નાના, ત્રણ કાયાના તે વૈક્ય, વૈક્યનો મિત્ર અને કાર્મણ્યકાંધ-
 યોગ, એમ અગીઆર યોગ. નારકીને ઉપયોગ નવ-તે ત્રણ
 જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ત્રણ દર્શન; એમ નવ (તકા કે૦)
 તેમજ આહાર છે, તે જ૦ ત્રણ દિશિને ઉત્કૃં છ દિશિને
 આહાર છે તે બે પ્રકારનો—ઓજ અને શામ આહાર. તેપણ અ-
 શુભ અને અચિત્ત (ભવવાય કે૦) આવીને ઉપજે, તે પહેલી
 નરકે બે હંડકના મનુષ્ય ગર્ભજ, તિર્થંચ ગર્ભજ અને સમુર્ધ્મ
 એ બે હંડકના આવીને ઉપજે. અને બીજીથી માંડીને સાતમી
 મુખી ગર્ભજ તિર્થંચ અને ગર્ભજ મનુષ્યના આવી ઉપજે. સ્થિતિ-
 પહેલી નરકે જ૦ દશ હજાર વર્ષની અને ઉત્કૃં એક સાગરની.
 બીજી નરકે જ૦ એક સાગર ઉત્કૃં ત્રણ સાગર ત્રીજી નરકે
 જ૦ ત્રણ સાં ઉત્કૃં સાત સાં, ચોથી નરકે જ૦ સાત સાં
 ઉત્કૃં દશ સાં પાંચમી નરકે જ૦ દશ સાં ઉત્કૃં સત્તર સાં
 છમી નરકે જ૦ સત્તર સાં ઉત્કૃં બાવીશ સાં, સાતમી નરકે
 જ૦ બાવીશ સાં ઉત્કૃં તેત્રીશ સાગરની. સમોદિયા મરણ અને
 અસમોદિયા મરણ બે પ્રકારે છે. ચવણ તે નારકી અવીને બે
 હંડકમાં જાય તે મનુષ્ય અને તિર્થંચમાં જાય. તેમાં સાતમી

નરકનો નીકળ્યો. એક તિર્થંચના હંડકમાં જાય (ગર્ધ કેન) નારકી
મરીને બે ગતિમાં જાય-તે મનુષ્ય અને તિર્થંચમાં જાય. આવે
પણ બે ગતિનો-તે મનુષ્ય અને તિર્થંચનો, પ્રાણ દશ કાલે
યોગ ત્રણ-મન, વચન અને કાયાના એ ત્રણ

હિત પ્રથમ નારકીનો હંડક.

હર શબનપતિના હર હંડક.

તેમાં શરીર ત્રણ-વૈકલ્ય, તેજસ અને કાર્મણ. જવન
પતિની અવધેણા જ૦ અંગુ ૦ અસં ૦ ઉત્કૃ ૦ સાત કાચની,
અને ઉત્તર વૈકલ્ય કરે તો જ૦ અંગુ ૦ સં ૦ ઉત્કૃ ૦ લાખ જોજ
નની. સંપ્રધણ નથી. સંસ્થાન એક-અમચકૃશ, ક્ષાય
ચારે, પણ દેવતાને લોભ ધણો. સંજા ચારે, પણ દેવતાને પરિ-
બદ્ધ સંજા ધણી. લેશ્મા ચાર-કૃષ્ણ, નીલ, કાપુત અને તેજુ.
હૃદય પાંચે છે સમુદયાત પાંચ-વેદની, ક્ષાય, મારણાતિક,
વૈકલ્ય અને તેજસ. સંજી અસંજી બે અણવા વેદ બે-શી અને
પુરુષ. પદ્મ પાંચ-ભાવા અને મન લેગાં બાંધે હિત ત્રણ,
દર્શન ત્રણ, એક કેવળદર્શન નહિ. જ્ઞાન ત્રણ-અતિજ્ઞાન, મુતજ્ઞાન
અને અવધિજ્ઞાન. અજ્ઞાન ત્રણ, યોગ અગીચાર તે ચાર મનના,
ચાર વચનના, ત્રણ કાયાના, વૈકલ્ય, વૈકલ્યનો નિશ્ચ અને કાર્મણ
કાય યોગ. ઉપયોગ નવ-ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને
ત્રણ દર્શન, તેમજ આદાર લે તે જ૦ અને ઉત્કૃ ૦ છ દિશિનો
આદાર લે. વગી બે પ્રકારે આદાર લે. જોજ આદાર ને દાખ
આદાર તે પણ શુભ અને અચિત. (ઉવચાય કેન) બે હંડકના
આવીને ઉપજે તે મનુષ્ય ને તિર્થંચના આવીને ઉપજે. (ધિર્ધ કેન)
સ્થિતિ. જવનપતિમાં. હક્ષિણ દિશાના અમુરકુમારની સ્થિતિ
જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉત્કૃ ૦ એક સાં ૥ તેની દેવીની જ૦
દશ હજાર વર્ષની, ઉં સાક્ષાત્રણ પદ્યોષમની તેના નવનિશ્ચયના
દેવતાની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉં દોઢ પદ્યોષમની, તેની
દેવીની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉં પોણા વસ્ત્રની. ઉત્તર
દિશાના અમુરકુમારની સ્થિતિ જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉં

એક સાગર ઝાઝેરાની, તેની દેવીની ૪૦ દશ હજાર વર્ષની ઉં
સાડા ચાર પદ્યોપમની. તેના નવનિકાયના દેવતાની ૪૦ દશ
હજાર વર્ષની, ઉં બે પદ્યોપમની દેશેઝિણી. તેની દેવીની ૪૦
દશ હજાર વર્ષની, ઉં એક પદ્યોપમ દેશેઝિણીની ॥ સમોદ્ધિયા
મરણ અને અસમોદ્ધિયા મરણ એ બે મરણ લાભે. ચવચ્ચ તે
ચવીને પાંચ હંડકમાં જાય, તે પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુષ્ય
અને તિર્યંચ એ પાંચમાં જાય. (ગદ્ય કેં) મરીને બે
ગતિમાં જાય. (આગદ્ય કેં) આવે પણ બે ગતિનો—મનુષ્ય
અને તિર્યંચનો, પ્રાણુ દશ લાભે. જોગ ત્રણ.

ઇતિ દશ ભવનપતિના દશ હંડક.

પાંચ સ્થાવરના પાંચ હંડક.

૧ પૃથ્વી, ૨ પાણી, ૩ તેઉ, ૪ વનસ્પતિ એ ચારને
શરીર ત્રણ. તે ઔદારિક, તેજસ અને કાર્મણ અને વાયુને
શરીર ચાર. તે ઔદારિક, વૈક્ય, તેજસ અને કાર્મણ. પૃથ્વી,
પાણી, તેઉ અને વાયુ એ ચારેની અવયેણા ૪૦ ને ઉત્કૃં
અંશુલનો અસં ભાગ અને વનસ્પતિની ૪૦ અંશુ અસંખ્યા.
ઉત્કૃં હજાર જોગનની ઝાઝેરી, કમળ પ્રમુખની. સંઘયણ એક.
ઉવદ્ધ. સંસ્થાન એક હંડક. પાંચેનાં સંસ્થાન કહે છે—૧
પૃથ્વીનું સંસ્થાન મસૂરની દાળ તથા ચંદ્રમાને આકારે. ૨
પાણીનું સંસ્થાન પાણીના પરપોટાને આકારે, ૩ તેઉનું સંસ્થાન
સોયના ભારાને આકારે, ૪ વાયરાનું સંસ્થાન ધ્વજને આકારે.
૫ વનસ્પતિનું સંસ્થાન નાના પ્રકારનું કષાય ચારે, સંજા
ચારે, લેખ્યા પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ એ. ત્રણને અપર્યાપ્ત
વેળા લેશ્યા ચાર પહેલી અને પાંચેને લેશ્યા ત્રણ પહેલી,
ઈદ્રિ એક કાયાની, સમુદ્ધાત પૃથ્વી, પાણી, તેઉ ને વનસ્પતિ
એ ચારને ત્રણ—તે વેદનો, કષાય ને મારણાંતિક અને વાયરાને
સમુદ્ધાત ચાર તે વૈક્યની વધી. સંજી તે પાંચે સ્થાવર અસંસી
વેદ એક નપુંસક, પર્યાય પાંચેને ચાર, આદ્યાર પર્યાય, શરીર
પર્યાય, ઈદ્રિય પર્યાય, આસોદ્યાસ પર્યાય. દ્વિત્વ એક મિથ્યાત્વ,

દર્શન એક અચક્ષુદર્શન, જ્ઞાન નથી, અજ્ઞાન જે તે મતિઅજ્ઞાન ને શુભઅજ્ઞાન. યોગ:-પૃથ્વી, પાણી, તેડ અને વનસ્પતિ એ ચારને યોગ ત્રણ તે ૧ ઔદારિક, ૨ ઔદારિકનો મિશ્ર અને ૩ કાર્મણ કાય યોગ અને વાયરાને યોગ પાંચ તે વેદ્ય ને વેદ્યનો મિશ્ર એ જે વધ્યા. ઉપયોગ ત્રણ, પાંચને-જે અજ્ઞાન ને એક અચક્ષુદર્શન, (૧ તદા કે૦) તેમજ. આહાર છે જ્યન્ય ત્રણ દિશિનો ઉત્કૃષ્ટ ૭ દિશિનો, કવજ વર્ગીને જે પ્રકારનો આહાર કરે. જિવવાય તે આવીને ઉપજે, પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિમાં ત્રેવીશ દંડકના એક નારકો વર્ગીને અને તેડ વાયુમાં દશ દંડકના આવીને ઉપજે-પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદ્રિ, મનુષ્ય ને તિર્થંચ. ૧ પૃથ્વીની સ્થિતિ જ૦ અંતર્મુદૂર્તની. ઉ૦ બાવીશ હજાર વર્ષની. ૨ પાણીની સ્થિતિ જ૦ અંતર્મુદૂર્તની. ઉ૦ સાત હજાર વર્ષની. તેડની સ્થિતિ જ૦ અંતર્મુદૂર્તની. ઉ૦ ત્રણ અહોરાત્રિની. ૪ વાયરાની સ્થિતિ જ૦ અંતર્મુદૂર્તની. ઉ૦ ત્રણ હજાર વર્ષની, ૫ વનસ્પતિની સ્થિતિ જ૦ અંતર્મુદૂર્તની. ઉ૦ દશ હજાર વર્ષની. સમોદ્દિષા મરણ અને અસમોદ્દિષા મરણ એ જે મરણ છે. વ્યવજ્ઞ તે અવીને પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિ એ દશ દંડકમાં જાય-પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદ્રિ, મનુષ્ય ને તિર્થંચમાં જાય, અને તેડ વાયુ નવ દંડકમાં જાય. મનુષ્ય વર્ગી પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેદ્રિ ને તિર્થંચ. (૩૪૩ કે૦) ગતિ તે મરીને પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિ જે ગતિમાં જાય-મનુષ્ય ને તિર્થંચમાં અને તેડ વાયુ એક તિર્થંચ ગતિમાં જાય. આગર્ષ તે પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિમાં ત્રણ ગતિનો આવે તે દેવતા, મનુષ્ય ને તિર્થંચનો. પ્રાણ પાંચેયને ચાર ૧ એકેદ્રિયપણું, ૨ કાયજગ, ૩ આસોઆસ, ૪ આઉષ્ણ. જોગ એક કાય જોગ.

હતિ પાંચ સ્થાવરના પાંચ દંડક.

ત્રણ વિકલેદ્રિયના ત્રણ દંડક.

બેદ્રિય, તેદ્રિય અને ચીરેદ્રિયમાં શરીર ત્રણ. ઉદા-

રિક, તેજસ ને કાર્મણુ, બે-ઈન્દ્રિયની અવધેણા જાં અંગુળ અસં ૦
 ઉં બાર ભેજનની. તેઈન્દ્રિય જાં અંગુળ અસં ૦ ઉં ત્રણ
 ગાઉની. ચૌરેન્દ્રિયની જાં અંગુળ અસં ૦ ઉં ચાર ગાઉની. સંઘ-
 યણુ એક છેવટુ, સંસ્થાન એક હુંડ, કષાય ચારે, સંજ્ઞા ચારે,
 લેશ્યા ત્રણ પહેલી. બેઈન્દ્રિયને ઈન્દ્રિ બે. ૧ કાયા અને ૨ ભૂમ.
 તેઈન્દ્રિયને ઈન્દ્રિ ત્રણ તે નાસિકા વધી. ચૌરેન્દ્રિયને ઈન્દ્રિ ચાર,
 તે આંખો વધી. સમુદ્ધાત ત્રણ-વેદનો, કષાય ને મારણાંતિક
 સંજ્ઞી તે અસંજ્ઞી. વેદ ૧ નપુંસક. પર્યાય પાંચ, મન નહિ, દષ્ટિ
 બે-સમકિત દષ્ટિ ને ત્રિચાતદષ્ટિ. બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિયને એક
 અચક્ષુદર્શન. ચૌરેન્દ્રિયે બે દર્શન-અચક્ષુદર્શન ને અચક્ષુદર્શન
 જ્ઞાન બે મતિજ્ઞાન ને સુતજ્ઞાન. અજ્ઞાન બે મતિઅજ્ઞાન,
 સુતઅજ્ઞાન. ભોગ ચાર ૧ ઔદારિક, ૨ ઔદારિકનો મિત્ર, ૩
 કાર્મણુ કાય ભોગ ૪ વ્યવહાર વચન. બેઈન્દ્રિય તેઈન્દ્રિયને ઉપ-
 યોગ પાંચ બે જ્ઞાન, બે અજ્ઞાન ને એક અચક્ષુદર્શન. ચૌરેન્દ્રિયને
 ઉપયોગ છ-બે જ્ઞાન, બે અજ્ઞાન ને બે-દર્શન, (તહાકે)
 તેમજ આહાર લે જમન્ય અને ઉત્કૃષ્ટો છ દિશિનો આહાર લે
 તથા ત્રણ પ્રકારનો આહાર લે-૧ જોજ, ૨ રોમ અને ૩ કવક,
 ઉવવાય તે આવીને ઉપજે દશ હંડકના પાંચ સ્થાવર, ત્રણ
 વિકલેન્દ્રિય, મનુષ્ય અને તિર્યચ બે ઈન્દ્રિયની સ્થિતિ જાં
 અંતર્મુદૂર્તની ઉં બાર વર્ષની. તેઈન્દ્રિયની જાં અંતર્મુદૂર્તની ઉં
 યોગણુપચાસ દિવસની. ચૌરેન્દ્રિયની જાં અંતર્મુદૂર્તની ઉં છ
 મહીનાની સમોહીયા મરણુ ને અસમોહીયા મરણુ બે છે. ચવણુ
 તે આવીને દશ હંડકમાં જાય-પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય,
 મનુષ્ય ને તિર્યચમાં. આગર્ષ તે આવે પણ બે ગતિના તે મનુ-
 ષ્ય ને તિર્યચના. બે ઈન્દ્રિયને પ્રાણ છ-બે ઈન્દ્રિયના બે પ્રાણ,
 કાયજન, આસોઆસ, આઉણુ, વચન. તેઈન્દ્રિયને પ્રાણ સાત-તે
 નાસિકા વધી અને ચૌરેન્દ્રિયને આઠ પ્રાણ તે આંખ વધી. ભોગ
 બે-વચન ભોગ ને કાય-ભોગ.

ઇતિ ત્રણ વિકલેન્દ્રિયના ત્રણ હંડક.

વીરામો તિર્થંચ પંચેન્દ્રિયનો હંદક.

પાંચ સમુદ્ધિમને શરીર ત્રણ—બૌદ્ધિક, તેજસ અને કાર્મણ અને ગર્ભજને ચાર શરીર તે વૈકલ્ય વધુ. એ પાંચની કારણેણા કહે છે જળચર સમુદ્ધિમને ગર્ભજની જાં અંશું અસંં ઉં દ્વાર જોજનની સ્થળચર સમુદ્ધિમની જાં અંશું અસંં ઉં પ્રત્યેક ગાઉની ગર્ભજની જાં અંશું અસંં ઉં જાઉંની ઉપર સમુદ્ધિમ સર્પની જાં અંશું અસંં ઉં પ્રત્યેક જોજનની, અને ગર્ભજની જાં અંશું અસંં ઉં દ્વાર જોજનની જુગપર સમુદ્ધિમ સર્પની જાં અંશું અસંં ઉં પ્રત્યેક ધનુષની ગર્ભજની જાં અંશું અસંં ઉં પ્રત્યેક ગાઉની. એચર સમુદ્ધિમને ગર્ભજની જાં અંશું અસંં ઉં પ્રત્યેક ધનુષની, અને ઉપર વૈકલ્ય કરે તો જાં અંશું અસંં ઉં પ્રત્યેક ધનુષની, અને ઉપર વૈકલ્ય કરે તો જાં અંશું અસંં ઉં નવસે જોજનની સમુદ્ધિમને જોકે ઉપર સંધ-પણ ગર્ભજને જ સંધપણ. સમુદ્ધિમને જોકે દુંદસંધાન, ગર્ભજને જ સંધાન, કપાય ચારે, પણ તિર્થંચને માયા ધણી. સમુદ્ધિમને ત્રણ પહેલી, ગર્ભજને જ લેસ્થા, હંદ્રિય પાંચ છે. સમુદ્ધિમને સમુદ્ધાત ત્રણ તે વેદનો, કપાય, ને મારણાતિક, અને ગર્ભજને સમુદ્ધાત પાંચ તે વેદનો, કપાય, સમુદ્ધિમને વેદ વૈકલ્ય અને તેજસ. સંજો અસંજો જે છે. સમુદ્ધિમને વેદ જોકે નપુંસક ગર્ભજને ત્રણ વેદ સમુદ્ધિમને પચાંચ પાંચ, મન નહિ અને ગર્ભજને જ પચાંચ છે. સમુદ્ધિમને દષ્ટિ જે, સમ-કીત ને મિધ્યાત. ગર્ભજને દષ્ટિ ત્રણ સમુદ્ધિમને દર્શન જે, તે અલુદર્શન ને અલુદર્શન, ગર્ભજને ત્રણ દર્શન. સમુદ્ધિમને જ્ઞાન જે, મતિજ્ઞાન ને મુતજ્ઞાન, ગર્ભજને ત્રણ જ્ઞાન અને ગર્ભજને સમુદ્ધિમને જે-મતિ જ્ઞાન ને તત્ત્વ જ્ઞાન અને ગર્ભજને જ્ઞાન સમુદ્ધિમને યોગ ચાર તે બૌદ્ધિકના જે, કાર્મણ અને વ્યવહાર અને ગર્ભજને તેર યોગ તે બૌદ્ધિકના નહિ. સમુદ્ધિમને ઉપયોગ જ તે જે જ્ઞાન, જે અજ્ઞાન અને

આરે બેસતાં ત્રણ ગાડની અને ઉતરતાં આરે બે ગાડની.
 બીજે આરે બેસતાં બે ગાડની અને ઉતરતાં બે ગાડની.
 ત્રીજે આરે બેસતાં બે ગાડની અને ઉતરતાં પાંચમે ગાડની.
 દોઢે આરે બેસતાં પાંચમે ગાડની અને ઉતરતાં બે ગાડની.
 પાંચમે આરે બેસતાં સાત ગાડની અને ઉતરતાં બે ગાડની.
 છઠે આરે બેસતાં બે ગાડની અને ઉતરતાં બે ગાડની.
 ચક્રનાં અવગા સવગી ભાગવી પાંચ મદાવિરદમાં પાંચમે
 ધનુષની, ઉત્તર વેકથ કરે તો ૪૦ અંશ ૦ અંશ ૦ ૦ લાખ
 ભેજનની બાજેરી દેખવય દીરજવયમાં ૪૦ અંશ ૦ અંશ ૦ ૦
 બે ગાડની દરિવાસ સમકવાસમાં ૪૦ અંશ ૦ અંશ ૦ ૦
 બે ગાડની, દેવકુદરે ઉત્તરકુદરેમાં ૪૦ અંશ ૦ અંશ ૦ ૦
 ગાડની ૭૫૫૫ અંશ ૦ અંશ ૦ ૦ અંશ ૦ ૦ અંશ ૦ ૦
 ધનુષની સમુદિગ્ધને બેક ડિવટ મંધયજ. જુમગિયાને બેક
 વજમવમનારામ સંધયજ, પંદર કમંજુમિના મળેલ મનુષ્યને ૪
 મંધયજ સમુદિગ્ધને બેક ડિવટ સંધયજ જુમગિયાને બેક સમ-
 થડિસ સંધયજ કમંજુમિના મળેલ મનુષ્યને ૪ સંધયજ,
 કપાય આરે પજ મનુષ્યને ખાન ધાતુ, સંજા આરે પજ મનુષ્યને
 મિથુન સંજા ધાતુ, સમુદિગ્ધને પદેલી તણ દેશ્યા જુમગિ-
 યાને પદેલી આર દેશ્યા અને મળેલને ૪ દેશ્યા હંદિ પદિ
 સમુદિગ્ધને સમુદિગ્ધ તણ તે વેલની, કપાય ને આરણીતિ
 જુમગિયાને પજ તેજ તણ સમુદિગ્ધ કમંજુમિના મળેલ મનુ-
 ધ્યને સાત સમુદિગ્ધ સંજા અંશજી બે સમુદિગ્ધને બેક નપુ-
 સક વેદ જુમગિયામાં બે વેદ જી ને ૩૨૫, કમંજુમિના મળેલ
 મનુષ્યમાં ૪૩, ૩૨૫ ને નપુસક બે તણ વેદ, સમુદિગ્ધને
 પદેલ આર કપાય ને મળ નદિ મળેલને ૪ વેદ, સમુદિગ્ધને
 દિગ્ધને બેક મિથાન દિગ્ધ, ૪૪ કમંજુમિના મળેલ મનુ-
 ધ્યને મિથાન ૪૪ કમંજુમિ ને ૪૪૫૫ અંશ ૦
 ૪૪૫૫ કમંજુમિના મળેલ મનુષ્યમાં તણ દિગ્ધ-
 ધ્યને, મિથાન અને ૪૪૫૫ કમંજુમિના મળેલ મનુષ્યને

સ્થાવર, ત્રણ વિકલેન્દ્રિય, મનુષ્ય ને તિર્થંચર્યાં જાય જુગલોઆ તેર દંડકમાં જાય તે દેવતાના તેર દંડકમાં. કર્મભૂમિના ગર્ભજ યોધીએ દંડકમાં જાય ગર્ભ તે સમુચ્છિન્ન મરીને બે ગતિમાં જાય—તે મનુષ્ય ને તિર્થંચર્યાં જાય જુગલોઆ મરીને એક દેવગતિમાં જાય કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્ય પાંચ ગતિમાં જાય આગર્ભ તે સમુચ્છિન્નમાં જાયે તો બે ગતિનો તે મનુષ્ય ને તિર્થંચર્યાં, ગર્ભજમાં ચારે ગતિનો આવે સમુચ્છિન્નને પ્રાણ આક. જાણા ને મન નહિ. ગર્ભજને દસ પ્રાણ. સમુચ્છિન્નને એક કાયાનો જોગ. ગર્ભજને ત્રણ જોગ. ઇતિ એકવીશમો મનુષ્યનો દંડક

બાવીશમો વાણવ્યંતરનો દંડક.

તેમાં ચરીર ત્રણ—વૈકલ્ય, તેજસ ને કાર્મણ અવયવો જાં અંશું જસં ઉં સાત હાયની અને ઉત્તર વૈકલ્ય કરે તો જાં અંશું સંખ્યાં, ઉં છાખ જોજનની સંધયણ નથી. સં-કાણુ એક સમયઉરસ. કપાય ચારે પણ દેવતાને લોભ થયો. સંકા ચારે પણ દેવતાને પરિશદ સંકા થયો. લેશ્યા ચાર પ-લેટી હંદ્રિય પાંચ સમુદ્ધાત પાંચ. આદારક ને દેવજા નહીં. સંતી જસંતી બે વેદ બે—ત્રી ને પુરુષ પર્વાય છ પણ જાણા અને મન બેમાં પાંચે. દષ્ટિ ત્રણ દર્શન ત્રણ જ્ઞાન ત્રણ. જ્ઞાન ત્રણ જોગ અગીઆર—તે ચાર મનના, ચાર વધનના, ત્રણ કાયાના. તે વૈકલ્ય, વૈકલ્યનો મિદ્ર અને કાર્મણ કાપ જોગ, જોમ અગીઆર ઉપયોગ નવ—ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ જ્ઞાન અને ત્રણ દર્શન તેમજ આદાર છે તો. જથ્થા ને ઉં છ દિશિનો તથા બે પ્રકારે જોજ ને રામ તથા શુભ અને અભિત આ-દાર. ઉપવાય તે જ દંડકના આવીને ઉપજે તે મનુષ્ય ને તિર્થંચર્યાં વાણવ્યંતરની રિધિતિ જાં દસ દ્વચર વર્ષની, ઉં એક પચોપમની તેની દેવીની જાં દસ દ્વચર વર્ષની, ઉં જર્ધ પચોપમની સમોદિધા મરણ ને જસને દિધા મરણ બે બે પ્રકારે છે. અવણ તે અવિને પાંચ દંડકમાં જાય તે પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુષ્ય ને તિર્થંચર્યાં બે પાંચ કર્મ તે મરીને

અમાં આગળ તે આવે પણ બે ગતિનો તે મનુષ્ય ને તિર્થંચનો આવે. પ્રાણ દશ, જોત્ર ત્રણ હતિ ત્રેવીશમો જ્યોતિષીનો હંકક.

જ્યોતિષીનો વૈમાનિકનો હંકક.

વૈમાનિક દેવમાં શરીર ત્રણ-વૈકલ્ય, તેજસ ને કાર્મણ. અવરોધ, સોધર્મ ઇશાન એ બે દેવલોકે ૪૦ અંશુ ૭ અસં ૭૦ સાત હાથની ત્રીજે, ચોથે દેવલોકે ૭ હાથની પાંચમે, છઠે દેવલોકે પાંચ હાથની, સાતમે, આઠમે દેવલોકે ચાર હાથની, નવમે, દશમે, અગીયારમે અને બારમે દેવલોકે ત્રણ હાથની, નવ પ્રેરેયકે બે હાથની, ચાર અનુત્તર વિમાનમાં એક હાથની, સર્વાર્થસિદ્ધમાં મૂઠા હાથની, ઉત્તર વૈકલ્ય કરે તો બાર દેવલોકે મુખી ૪૦ અંશુ ૭ અંશુ ૭૦ લાખ જોજનની. સપ્તપણ નથી. સંસ્થાન એક સમયકરણ, કપાય ચારે પણ લોભ ધણે રાંડા ચારે પણ પરિમલ સંજા ધણી લેશ્યા પહેલે બીજે દેવલોકે તેજુ લેશ્યા ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે એક પણ લેશ્યા છઠાથી માંડી નવ પ્રેરેયકમાં એક શુકલ લેશ્યા અને પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં એક પરમ શુકલ લેશ્યા હૃદય પાંચ, બાર દેવલોકે મુખી સમુદયાત પાંચ, તે આદારક ને કેવળ નહીં, નવ પ્રેરેયક, પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં ત્રણ તે વેદની, કપાય ને મારણાં-તિક. સંજી એકલા છે. વેદ પહેલે બીજે દેવલોકે બે વેદ, ત્રીજાથી તે સર્વાર્થસિદ્ધ મુખી એક પુરુષ વેદ, પચાસ છ પણ ભાષા મન લોગાં ભાષે. હૃદિ, બાર દેવલોકમાં ત્રણ, નવ પ્રેરેયકમાં બે હૃદિ, પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં એક સમકિત-હૃદિ દર્શન ત્રણ, જ્ઞાન ત્રણ, અજ્ઞાન ત્રણ, બાર દેવલોકે નવ પ્રેરેયક અને પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં અજ્ઞાન નથાં જોમ અગીયાર—ચાર મનના, ચાર વચનના, ત્રણ કાયાના તે વૈકલ્ય, વૈકલ્યનો મિશ્ર ને કાર્મણ કાયયોગ, જોમ અગીયાર. ઉપયોગ, બાર દેવલોક ને નવ પ્રેરેયકમાં ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ મહાન, ત્રણ દર્શન. પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં છ ઉપયોગ—ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ દર્શન તેમજ આદાર છે તો ૪૦ ને ૭૦ છ દિશિનો

તથા બે પ્રકારે જોજ ને રોમ તે પણ અચિત્ત ને શુભ ઉવવાય
 તે આવીને ઉપજે, પહેલા દેવલોકથી માંડીને આઠમા દેવલોક
 સુધી બે દંડકના તે, મનુષ્ય ને તિર્યચના અને નવમેથી તે સર્વા-
 ર્થસિદ્ધ સુધી એક મનુષ્યનો આવે. પહેલે દેવલોકે ત્રિધિતિ જા
 એક પદ્યની, ઉં બે સાગરની, તેની પરિશ્ચિત્ત દેવીની જા
 એક પદ્યની, ઉં સાત પદ્યની અને અપરિશ્ચિત્ત દેવીની જા
 એક પદ્યની, ઉં પચાસ પદ્યની. બીજે દેવલોકે જા એક
 પદ્યની જાએરી, ઉં બે સાગર જાએરી, તેની પરિશ્ચિત્ત દેવીની
 જા એક પદ્યની જાએરી ઉં નવ પદ્યની અને અપરિશ્ચિત્ત
 દેવીની જા એક પદ્યની જાએરી, ઉં પચાવન પદ્યની. ત્રીજે
 દેવલોકે જા બે સાગરની ઉં સાત સાં, ત્યાં દેવી નથી, પણ
 તેડાવી જાય. ચાથે દેવલોકે જા બે સાં જાએરી. ઉં સાત સાં
 જાએરી. પાંચમે દેવલોકે જા સાત સાં, ઉં હથ સાં. છઠે
 દેવલોકે જા હથ સાં, ઉં ચૌદ સાં, સાતમે દેવલોકે જા
 ચૌદ સાગરની, ઉં સત્તર સા. આઠમે દેવલોકે જા સત્તર સાં,
 ઉં અઠાર સાં, નવમે દેવલોકે જા અઠાર સાં, ઉં. જોગજીય
 સાં હથમે દેવલોકે જા જોગજીય સાં, ઉં વીથ સાં. અખી-
 આરમે દેવલોકે જા વીથ સાં, ઉં એકવીથ સાં. બારમે દેવ
 લોકે જા એકવીથ સાં, ઉં બાવીથ સાં. પ્રથમ ઐવેયકે જા
 બાવીથ સાં, ઉં ત્રેવીથ સાં, બીજી ઐવેયકે જા ત્રેવીથ સાં,
 ઉં ચાવીથ સાં. ત્રીજી ઐવેયકે જા ચાવીથ સાગરોપમની,
 ઉં પચીથ સાં. ચાથી ઐવેયકે જા પચીથ સાં ઉં છવીથ
 સાગરો પાંચમી ઐવેયકે જા છવીથ સાં ઉં સત્તાવીથ સાં
 છઠી ઐવેયકે જા સત્તાવીથ સાં, ઉં અઠાવીથ સાં સાતમી
 ઐવેયકે જા અઠાવીથ સાં, ઉં જોગજીત્રોથ સાં આઠમી
 ઐવેયકે જા જોગજીત્રોથ સાં ઉં ત્રીથ સાં નવમી ઐવેયકે
 જા ત્રીથ સાં ઉં એકત્રોથ સાં, બાર અનુત્તર વિમાનમાં જા
 એકત્રોથ સાં ઉં તેત્રીથ સાં. અને સર્વાર્થસિદ્ધમાં જા ને
 ઉં તેત્રીથ સાં. સમોદિયા મરજ ને જસમોદિયા મરજ એ

બે મરણ લાભે. ચવણ તે ચરીને પહેલા બીજા દેવલોકના દેવતા પાંચ દંડકમાં જાય તે પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુષ્ય તે તિર્થંચ ત્રીજાથી તે આઠમા દેવલોકના દેવતા બે દંડકમાં જાય તે મનુષ્ય તે તિર્થંચમાં નવમેથી માંડીને સર્વાર્થસિદ્ધ મુખીના દેવતા એક દંડકમાં જાય તે મનુષ્યમાં જાય ગર્ભ તે પહેલેથી માંડીને આઠમા દેવલોકના દેવતા બે ગતિમાં જાય અને નવમેથી માંડીને સર્વાર્થસિદ્ધ મુખીના એક મનુષ્યની ગતિમાં જાય આગર્ભ તે પહેલેથી માંડીને આઠમા દેવલોક મુખી બે ગતિનો આવે તે મનુષ્ય તે તિર્થંચનો આવે અને નવમાથી માંડીને સર્વાર્થસિદ્ધ મુખી એક મનુષ્યનો આવે પ્રાણ દશ. જોગ ત્રણ.

ઇતિ શ્રી શ્યામીશમો વૈમાનિકનો દંડક

સિદ્ધનો દાર કહે છે.

સિદ્ધને શરીર નથી, સિદ્ધની અરૂણી ધન આત્મ પ્રદેશની અવધેશા જગ એક દ્વાય ને આઠ અંગુલની. મધ્યમ ચાર દ્વાય ને સોળ આંગળની અને ઉગ્ર ત્રણસેં તેત્રીશ ધનુષ્ય ને જત્રીશ આંગળની. સિદ્ધને સંધાનુ નથી સિદ્ધને સંસ્થાન નથી. સિદ્ધને કપાય નથી સિદ્ધને સંસાર નથી સિદ્ધને લેશ્યા નથી. સિદ્ધને હંદ્રિય નથી. સિદ્ધને સમુદ્ધાત નથી સિદ્ધ સ્ત્રી અશ્ત્રી નથી. સિદ્ધને વેદ નથી સિદ્ધને પર્યાય નથી. સિદ્ધને સમશીત-દ્રષ્ટિ છે સિદ્ધને એક દેવળ દર્શન છે સિદ્ધને એક દેવળ જ્ઞાન છે. સિદ્ધને અજ્ઞાન નથી. સિદ્ધને જોગ નથી સિદ્ધને બે ઉપયોગ તે દેવળજ્ઞાન ને દેવળદર્શન છે સિદ્ધને આદાર નથી. ઉવચાય તે આવીને ઉચળે એક દંડકનો તે મનુષ્યનો. સિદ્ધની સ્થિતિનો છંદો નથી. સિદ્ધને મરણ નથી. સિદ્ધને ચવણું નથી. ગર્ભ તે મરીને સિદ્ધને કોઈ જનિમ્મ જનું નથી આગર્ભ તે સિદ્ધમાં એક મનુષ્યનો આવે સિદ્ધને પ્રાણ નથી. સિદ્ધને જોગ નથી.

ઇતિ સુદંડકના બોલ સમાપ્ત.

અથ શ્રી ગતાગતના બોલ.

- ૧ પહેલી નરકે આગત ૨૫ લેહની, તે ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંજી તિર્યંચ ને ૫ અસંજી તિર્યંચ, એ પચીશના પર્યાસાની. ગત ૪૦ લેહની તે ૧૫ કર્મભૂમિ ને ૫ સંજી તિર્યંચ એ ૨૦ ના પર્યાસા અને અપર્યાસા એટલે ૪૦ ની.
- ૨ બીજી નરકે આગત ૨૦ લેહની, તે ઉપર ૨૫ કલા તેમાંથી ૫ અસંજી તિર્યંચના પર્યાસા વળ્યા. ગત ૪૦ લેહની પૂર્વવત્.
- ૩ ત્રીજી નરકે આગત ૧૬ લેહની તે ઉપર ૨૦ લેહ કલા તેમાંથી ભૂજપરનો એક લેહ વળ્યો. ગત ૪૦ ની પૂર્વવત્.
- ૪ ચોથી નરકે આગત ૧૮ લેહની તે ઉપર ૧૬ કલા તેમાંથી ખેચરનો એક લેહ વળ્યો ગત ૪૦ ની પૂર્વવત્.
- ૫ પાંચમી નરકે આગત ૧૭ લેહની તે ઉપર ૧૮ કલા તેમાંથી સ્થળચળનો એક લેહ વળ્યો. ગત ૪૦ ની પૂર્વવત્.
- ૬ છઠ્ઠી નરકે આગત ૧૬ લેહની તે ઉપર કલા તેમાંથી ઉરપરનો એક લેહ વળ્યો ગત ૪૦ ની પૂર્વવત્.
- ૭ સાતમી નરકે આગત ૧૬ લેહની તે ૧૫ કર્મભૂમિ ને ૧ મધ્ય જળચરના પર્યાસાની સી વળ્. ગત ૧૦ લેહની ૫ સંજી તિર્યંચના પર્યાસા અને અપર્યાસાની.
- ૮ એકાવન બીજાના દેવતા. (૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામી, ૧૬ વાણવ્યંતર અને ૧૦ જંબકા) માં આગત ૧૧૧ લેહની તે ૧૦૧ દેવતા સંજી મનુષ્ય, ૫ સંજી તિર્યંચ અને ૫ અસંજી તિર્યંચ એ ૧૧૧ ના પર્યાસાની. ગત ૪૬ ની તે ૧૬ કર્મભૂમિ, ૫ સંજી તિર્યંચ, ૩ પૃથ્વી, પાણી અને વનસ્પતિ એ ૨૩ ના પર્યાસા અને અપર્યાસાની.
- ૯ બ્યોતિષી અને પહેલા દેવલોકમાં આગત ૫૦ લેહની તે ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંજી તિર્યંચ અને ૩૦ અકર્મભૂમિ એ ૫૦ ના પર્યાસાની. ગત ૪૬ ની પૂર્વવત્.

ત્રીજા દેવલોકમાં આગત ૪૦ લોકની તે ઉપર ૫૦ કલા
તેમાંથી ૫ હેમવય અને ૫ હીરણ્યવય એ ૧૦ ના પર્યાયા
વળ્યાં ગત ૪૬ ની પૂર્વવત્.

પહેલા કિલ્લિયીમાં આગત ૩૦ લોકની તે ઉપર ૪૦ કલા
તેમાંથી ૫ હરિવાસ અને ૫ રમકવાસ એ ૧૦ લોક વળ્યાં.
ગત ૪૬ ની પૂર્વવત્.

ત્રીજા દેવલોકથી આઠમા દેવલોક સુધી (૧ દેવલોક,
૬ લોકાતિક અને ૨ કિલ્લિયી એ ૧૭) માં આગત ૨૦
લોકની તે ૧૫ કર્મભૂમિ અને ૫ સંઙી તિર્થંચ એ ૨૦ ના
પર્યાયાની. ગત ૪૦ લોકની તે ૧૫ કર્મભૂમિ અને ૫ સંઙી
તિર્થંચના પર્યાયા અને અપર્યાયાની.

નવમા દેવલોકથી સર્વાર્થસિદ્ધ સુધી (૪ દેવલોક, નવ કિલ્લિ-
યક, ૫ અનુત્તર વિમાન એ ૧૮) માં આગત ૧૫ કર્મ-
ભૂમિના પર્યાયાની. ગત ૩૦ લોકની તે ૧૫ કર્મભૂમિના
પર્યાયા તથા અપર્યાયાની.

પૃથ્વી, પાણી અને વનસ્પતિ એ ત્રણમાં આગત ૨૪૩
લોકની-૧૦૧ સમુદ્ધર્મિ મનુષ્યના અપર્યાયા, ૧૫ કર્મ-
ભૂમિના અપર્યાયા અને પર્યાયા એટલે ૧૩૧ અને ૪૮
લોક તિર્થંચના એવાં ૧૭૬ ની લટની, ૧૬૪ લોક દેવતાના
(૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધ્યામી, ૧૬ વાણ્વતર, ૧૦
જંભા, ૧૦ જ્યોતિષી, ૨ દેવલોક અને ૧ કિલ્લિયી)
પર્યાયા કુલ ૨૪૩ થયા. ગત ૧૭૬ ની લટની.

તેજ અને વાયુ એ બેમાં આગત ૧૭૬ ની લટની. ગત
૪૮ લોક તિર્થંચની.

ત્રણ વિઠલેન્દ્રિય (જેઠિ, તેઠિ અને ઘડરેન્દ્રિ) માં
આગત ૧૭૬ ની લટની, ગત ૫૭ ૧૭૬ ની લટની.

અસંઙી તિર્થંચમાં આગત ૧૭૬ ની લટની. ગત ૩૬૫
લોકની તે ૫૬ અંતરદીપા, ૫૧ ભવના દેવતા (ઉપર મ-

૧ ના લટ આરે ત્યાં આ જગત્ત્રય મળે ૧૭૬ લોક કલ્પવા.

૧૦ જ્યોતિષી, ૨ દેવલોક, પહેલું, બીજું અને ૧ કિલ્લિયી; એ ૬૪ જાતના દેવતાના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એટલે ૧૨૮. ૫ હરિવાસ અને ૫ રમકરાસની ગત ૧૨૬ ની તે પૂર્વે ૧૨૮ કહ્યા તેમાંથી પહેલા કિલ્લિયીના અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા એ બે લેઈ વળ્યા. ૫ હેમવય અને ૫ હિર-જુવયની ગત ૧૨૪ લેઈની તે પૂર્વે ૧૨૬ કહ્યા તેમાંથી બીજા દેવલોકના અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા એ બે લેઈ વળ્યા. ૭૫૫ન અંતરદ્વીપમાં આગત ૨૫ લેઈની તે, ૧૫ ઈર્મભૂમિ ૫ સ્થિતિર્થંથ અને ૫ અસંસ્થિતિર્થંથ એ ૨૫ ના પર્યાપ્તાની. ગત ૧૦૧ લેઈની તે ૧૦ જાવનપતિ, ૧૫ પરમાધામી, ૧૬ વાલુબ્યંતર, ૧૦ જંભકા એમ ૫૧ ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એટલે ૧૦૧.

ધૃતિ યોગીય ઈંડકની ગતાગત સંપૂર્ણ

તીર્થંકરદેવમાં આગત ૩૮ લેઈની તે, ૧૨ દેવલોક, ૬ લો-કાંતિક, ૬ ઐવેયક, ૫ અનુત્તર વિમાન અને ૩ પહેલી-બીજી-ત્રીજી નરક એમ ૩૮ ની ગત મોક્ષની.

ચકવર્તિમાં આગત ૮૨ લેઈની, તે ૬૬ જાતના દેવતામાંથી ૧૫ પરમાધામી અને ૩ કિલ્લિયી એ ૧૮ વળ્યા થેય ૮૧ રહ્યા તે અને ૧ પહેલી નરક એમ ૮૨ લેઈની. ગત ૭ નરકના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

બ્રહ્મદેવમાં આગત ૮૩ લેઈની, તે પૂર્વે ૮૨ કહ્યા તે અને એક બીજી નરક એમ ૮૩ લેઈ. ગત ૭૦ લેઈની, તે ૧૨ દેવલોક, ૬ લોકાંતિક, ૬ ઐવેયક, ૫ અનુત્તર વિમાન એ ૩૫ ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

વાયુદેવમાં આગત ૩૨ લેઈની તે ૧૨ દેવલોક, ૬ લોકાં-તિક, ૬ ઐવેયક અને ૨ નરક પહેલી ને બીજી, એમ ૩૨ ની. ગત ૧૪ લેઈની તે ૭ નરકના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

૨૭ દેવળીમાં આગત ૧૦૮ ભેદની તે ૯૬ ભતના દેવતામાંથી
૧૫ પરમાધામી, ૩ કિલ્લિધી એ અઠાર વળ્યા, એ ૮
રહ્યા તે, ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંજીતિર્યંચ, ૪ નરક પહેલી
અને પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ એ ૩ એમ સર્વ મળી ૧૦૮
ભેદ થયા તે ગત મોક્ષની.

૨૮ સાધુમાં આગત ૨૭૫ ની તે ૧૭૬ ની ભટમાંથી તેડવા-
ઉના ૮ વળ્યા. એ ૧૭૧, ૯૬ ભતના દેવતા અને ૫
નરક એમ ૨૭૫ ની ગત ૭૦ ભેદની તે ૧૨ દેવલોક,
૬ લોકાંતિક, ૬ ઐવેયક અને ૫ અનુત્તર વિમાન એ ૩૧
ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

૨૯ શાવકમાં આગત ૨૭૬ ભેદની તે પૂર્વે ૨૭૫ કહ્યા તે અને
૧ છઠ્ઠી નરક વધી. ગત ૪૨ ભેદની તે ૧૨ દેવલોક અને
૬ લોકાંતિક એ ૨૧ ના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તાની.

૩૦ સમદૃષ્ટિમાં આગત ૩૬૩ ભેદની તે ૧૭૬ ની ભટમાંથી
૧૫ કર્મભૂમિના પર્યાપ્તા તથા તેડે વાઉના ૮ એ ૨૩ વ-
ળ્યા. એ ૧૫૬ તથા ૧૦૧ સંજીમનુષ્ય, ૯૬ ભતના દેવતા
અને ૭ નરકના પર્યાપ્તા એમ સર્વ મળી ૩૬૩ ભેદ થયા.
ગત ૨૨૨ ની તે ૮૧ ભતના દેવતા, ૯૬ ભેદમાંથી ૧૫
પરમાધામો અને ૩ કિલ્લિધી એ ૧૮ વળ્યા ને ૧૫ કર્મ-
ભૂમિ, ૫ સંજીતિર્યંચ, ૬ નરક એમ ૧૦૩ ના અપર્યાપ્તા
અને પર્યાપ્તા એટલે ૨૧૪, ત્રણ વિકલેદ્રિના અપર્યાપ્તા
અને ૫ અસંજીતિર્યંચના અપર્યાપ્તા એમ સર્વ મળી ૨૨૨
થયા તે. ૧૫ પરમાધામી અને ૩ કિલ્લિધીના પર્યાપ્તા
અને અપર્યાપ્તા એ ૩૬ ભેદ ભેજવતાં ૨૫૮ ભેદની ગત ખજ
કેટલાકો કહે છે.

૩૧ મિથ્યાત્વીમાં આગત ૩૭૧ ભેદની તે પૂર્વે ૩૬૩ કહ્યા તેમાં
તેડે વાઉના ૮ ભેદ વધ્યા. ગત ૫૫૩ ભેદની તે ૫૬૩
માંથી ૫ અનુત્તર વિમાનના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા એ
૧૦ ભેદ વળ્યા.

૩૧ શ્રીવેદ અને ગુરુવેદમાં આગળ ૩૫૧ કોટી મિશ્વાતીની
 ૬૨. મગ ગુરુવેદની ૫૧૨ ની. શ્રીવેદની ૫૧૧ ની હાગમી
 નામના મેં કોટ ૫૦૦૦
 ૩૩ નયુરુવેદમાં આગળ ૨૮૫ કોટી ને, ૬૬ જાગના દેવતા,
 ૧૦૨ ની કોટ અને ૭ નામની એમ ૨૮૫ ની મગ ૫૧૨ કોટી.
 ૧૦૨ ની કોટ અને ૭ નામની એમ ૨૮૫ ની મગ ૫૧૨ કોટી.

અથ શ્રી ગુરુધ્યાનદ્વાર.

[અગુરુધ્યાન]

માથ ૧ ભવનશુભ ૨ દિ ૩ ।

વિરિયા ૪ મતા ૬ રૂપ ૮ વેદેય ૭ ॥

ઉદેય ૮ વદિરણા ૯ રૂપ ॥

નિગમતા ૧૦ માથ ૧૧ વારણા ૧૨

॥ ૧ ॥

વરિતા ૧૩ મગ ૧૪ આપાય ૧૫ ।

જીવાય મેદે ૧૬ જોગ ૧૭ વદિમોગ ૧૮ ॥

એસ્તા ૧૯ વરણ ૨૦ સમ્મતમ્ ૨૧ ।

અપ્પાશુષ ૨૨ ગુણદાણેદિમ્

દેવ મેં માથામાં ૨૨ દાર કદા.

॥ ૨ ॥

પદેસો નામદાર કદે છે.

પદેસુ મિથ્યાત્વ શુદ્ધાણુ, બીજુ સાર્વાદાન શુ, પ્રોજુ
 પ્રમામિષ્ણ ૧૦, ધ્યુ અવિરતિ સમ્મતત્વદિ શુ, ધ્યુ
 ધ્યુ અવિરતિ શુ, ધ્યુ પ્રમત્તસંજ્ઞતિ શુ, સાનમ્ અપ્રમત્તસંજ્ઞતિ
 ૦, આકમ્ નિષદિવાદર શુ, નવમ્ અનિષદિવાદર શુ,
 ધ્યુ સદ્મસંપ્રાપ શુ, અગ્નીમારમ્ ઉપચાલમોદ શુ,
 ધ્યુ સીલુમોદ શુ, તેરમ્ સન્નેગી દેવગી શુ, અવેદમ્
 દેગી દેવગી શુદ્ધાણુ.

પડ્યું ત્યારે મિથ્યાત્વ. તે વિષે જીતમ સ્વામી હાય ભેડો માન
મોડી શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા સ્વામીનાથ ! તે જીવને શું
શુભ નીપજ્યો ? શ્રી ભગવંત કહે. કૃષ્ણપક્ષી હતો તે શુકલપક્ષી
થયો, અર્ધ પુરુષ સંસાર ભોગવવો રહ્યો. જેમ કેાળ પુરુષને
માથે લાખ કોડનું દેણું હતું તે પરદેશ જઈને કમાઈ આણ્યો.
દેણું દેતાં એક અપેક્ષીનું દેણું રહ્યું તેહનું બ્યાજ થયું. અર્ધ પુરુષ
સંસાર ભોગવવો રહ્યો સાસ્વાદાન સમક્ષિત પાંચવાર આવે.

ત્રીજો શુભકાણ્યાનાં લક્ષણ કહે છે—ત્રીજી મિથ્યશુભકાણ્યા
તે જે વસ્તુ મગીને મિથ શીખડને દષ્ટાંતે જેમ શીખડ ખાટે
ને મોઠા, તેમ મોઠાથ સમાન સમક્ષિત ને ખટાથ સમાન
મિથ્યાત્વ તે જિનમાર્ગ પણ રૂઠો બાલે તથા અન્ય માર્ગ પણ રૂઠો
બાલે જેમકે નગર બહાર સાધુ મહાપુરુષ પધાર્યા છે તેહને
શ્રાવક વાંદવા બધ છે એવામાં મિથદષ્ટિવાળો મિત્ર મળ્યો. તેણે
પૂછ્યું, ક્યાં બાલો છો ? શ્રાવક કહે, સાધુ મહાપુરુષને વાંદવા
જઈએ છીએ. એટલે મિથદષ્ટિવાળો કહે, એહને વાંધે શું થાય ?
શ્રાવક કહે ને મહા લાલ યાય તેથી તે કહે—તું પણ આવું છું
જેમ કહીને મિથ્યશુભકાણ્યાવાળે વાંદવાને પગ ઉપાડ્યો એટલામાં
બીજો મહા મિથ્યાત્વી મિત્ર મળ્યો, તેણે પૂછ્યું કે શા ભળી
બાલો છો ? મિથ્યશુભકાણ્યાવાળો કહે ને, સાધુ મહાપુરુષને
વાંદવા જઈએ છીએ ત્યારે મહા મિથ્યાત્વી કહે—જે એહને વાંધે
શું થાય ? એ તો મેલા, ઘેરા છે, જેમ કહીને ભોજવી નાખ્યો.
એથી પાછો ગયો. સાધુરાનીને શ્રાવકે પૂછ્યું, સ્વામી ! વાંદવા
પગ ઉપાડ્યો તેહને શું શુભ નીપજ્યો ? રાની ગુરૂ કહે ને કાળા
અડદ સરખો હતો તે છડીદાગ સરખો થયો, કૃષ્ણપક્ષી ટળીને
શુકલપક્ષી થયો, અનાદિ કાળનો ઉલટો હતો તે સુલટો થયો,
સમક્ષિત સન્મુખ થયો પણ પગ ભરવા સમર્થ નહીં, તે વિષે
જીતમ સ્વામી હાય ભેડી માન મોડી વાંદવા નમસ્કાર કરીને
ની બગવંતને પૂછવા લાગ્યા, સ્વામીનાથ ! તે જીવને શું શુભ
નીપજ્યો ? શ્રી ભગવંત કહે, તે જીવ ૪ ગતિ, ૨૫

જમીને પણ દેશે ઉણું અર્ધ પુણ્ય પરાવર્તનમાં ઉત્પન્ન
સંસારનો પાર પામશે.

ચોથું અવિરતિ સમ્યક્ત્વદષ્ટિ ગુણકાણું તેનું શું લક્ષણ—૭
પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તે. ૧ અનંતાનુભવી ક્રોધ, ૨ માન, ૩
માયા, ૪ લોભ, ૫ સમ્યક્ત્વ મોહિનીય, ૬ મિથ્યાત્વ મોહનીય, ૭
મિષ્ટ મોહનીય એ ૭ પ્રકૃતિ કાંઈક ઉદય આવે તેકને ક્ષમ કરે
અને સત્તામાં જગ ૮ તેકને ઉપશમાવે, તેને ક્ષયોપશમ સમ્ય-
ક્ત્વ કહીયે તે સમ્યક્ત્વ અસંખ્યાતીવાર આવે અને ૭ પ્રકૃ-
તિના જગને સર્વથા ઉપશમાવે, કહી તેને ઉપશમસમક્ષિત કહીયે
તે સમક્ષિત પાંચવાર આવે, અને ૭ પ્રકૃતિના જગને સર્વથા ક્ષમ
કરે તેને ક્ષામક સમક્ષિત કહીયે તે સમ્યક્ત્વ ૧ વાર આવે,
માથે ગુણકાણે આવ્યો થકો છાત્રિક પદાર્થ દ્રવ્યથી ૧, શેત્રથી
૨, કાગથી ૩, ભાગથી ૪, નોકારમીઆદિ છાત્રી તપ જાણે,
મારદે, પર્યે પગ ફરતી શકે નહિ તે વિષે મૌનમરવામી કાક
એડે માન મેડો શ્રી જગતને પૂછવા લાગ્યા. જામીનાય । તે
છાત્રને શું ગુણ નીપજ્યો ? શ્રી જગત કહે-હે મૌનમ । તે છા-
ત્રમક્ષિત જ્ઞાનકારણે ગુણ પ્રગટીતો જ્ઞાન્ય ત્રીજો જાણે મોક્ષ
જાણ, ઉત્પન્ન પંદર જાણે મોક્ષ જ્ઞાન, પંદર સમક્ષિત એક વાર
જાણે, એક સમયની વિધિ છે. પૂર્વે એ આનુષ્ઠાનો જાંધ પડ્યો
ન દે. ૧ ગો ૭ બે. ૩માં જાંધ પાડે નહિ ૨ નરકનું આનુષ્ઠા-
ન જાણવતિનું આનુષ્ઠા, ૩ નિર્વિઘનું આનુષ્ઠા, ૪ વાણજાંતરનું
આનુષ્ઠા, ૫ જ્ઞોતિરીતનું આનુષ્ઠા, ૬ સ્ત્રી વેદ, ૭ તપુસ
વેદ, એ ૭ મં. ૩માં આનુષ્ઠાનો જાંધ પાડે નહિ, તે છાત્ર, ૮
જ. ૧૨ નવકિતના આરાધી અર્ચીપ સંમતો વન્યકતા પરમદર્શ
અને અનિશ્ચય કરના મોકો જ્ઞાન્ય પડેવે દેવોદે ઉપર, ઉપ-
જાન્ય ઉપરે ૧ મં, પદ્મજાતી સામે, પૂર્વે કર્મને ઉપરે કરીને
જાણવતિ કહી ન શકે. પણ જાણે વરમતી સમયો પામતો
જાણવતિ ૫ મં કહીયે, છાત્રજ ૬ મં આજક કહવા છે તે પાડે
દેવે ૮ મં. ૧૮ને જાણવતિ કહીયે.

પાંચમું દેશવિરતિ શુભકાળ, તેનું શું લક્ષણ—અગ્નીયા
 પ્રકૃતિને કાર્યોપયમાવે તે ૭ પૂર્વે દહી તે અને ૧ અમૃતવા
 ખ્યાની કોષ, ૨ માન, ૩ આયા, ૪ લોભ જ્યેષ્ઠ ૧૧ પ્રકૃતિને
 કાર્ય કરે તો કાર્યક્રમક્રમિત કરીયે, હાકે-ઉપયમાવે તો ઉપયમ-
 સમક્ષિત કરીયે. અને કાર્ષક હાકે ને કાર્ષક કાર્ય કરે તો કાર્યો-
 પયમસમક્ષિત કરીયે. પાંચમે શુભકાળે આગ્યે થકે લગાદિક
 પદાર્થ દ્રવ્યથી, કોત્રથી કાળથી, ભાવથી, નોકારથી આદિ છને
 ઉમાત્રી તપ બાળે, સરહકે, પર્યે, યજ્ઞિત પ્રમાણે સ્પર્શે. જ્યેષ્ઠ
 અગ્નિયાથી મંડીને, ૧૨ મત, ૧૧ આયત્ની પરીમા આદરે,
 ૧૫ સુવેળણા મુખી અનયન કરી આરાધે, તે વિરે મોતમ-
 માની દાથ જોડી માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂજવા લાગ્યા,
 ૧૫નાથ! તે છરને શું શુભ નોપજ્યે? ત્યારે શ્રી ભગવંતે
 કહ્યું, જન્મ જોને બવે મોક્ષ ભવ, ઉન્ન ૧૫ બવે મોક્ષ ભવ,
 જન્મ પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્તમ ૧૨ મે દેવલોકે ઉપજે. તે
 પાપુના મતની અપેક્ષાએ દેશવિરતી કરીયે, પણ પરિણામથી
 નમતનો ક્રિયા ઉતરી ગઇ છે. અપરપ્રજ્ઞા, અપરજ્ઞાન, અપર-
 વિચારી, મુશીક, મુમત્તી, ધર્મિષ્ઠ, ધર્મમતી, કલ્પક્રમવિહારી,
 મહાસવેનવિહારી, ઉદાસી, વૈરાગ્યવંત, કોર્મલખાર્ય, સમ્યગ્માર્ગી
 મુસામુ, મુખાત, ઉત્તમ ક્રિયાવાદી, આસ્તિક, આરાધક, નેન-
 માર્ગપ્રમાણ અવિહંતના ચિત્ત વર્ણના છે, ગીતાદર્શ બધે છે,
 સિદ્ધાંતની શાખ છે, સાવકપણું જ્યેષ્ઠ ભગવાં પ્રત્યેક દબારવાર બાવે.
 ૭મું પ્રમત સંજ્ઞિત શુભકાળ, તેનું શું લક્ષણ—૧૫ પ્રકૃ-
 તિને કાર્યોપયમાવે તે, ૧૧ પ્રકૃતિ પૂર્વે દહી તે અને ૧ અમૃત-
 વાજાવરત્તીય કોષ, ૨ માન, ૩ આયા, ૪ લોભ જ્યેષ્ઠ ૧૫ પ્રકૃ-
 તિને કાર્ય કરે તો કાર્યક્રમ સમક્ષિત કરીયે, હાકે તો ઉપયમ સ-
 મક્ષિત કરીયે અને કાર્ષક હાકે ને કાર્ષક કાર્ય કરે તો કાર્યોપયમ સ-
 મક્ષિત કરીયે તે વિરે મોતમસ્વામી દાથ જ્યેષ્ઠ માન મોડી
 શ્રી ભગવંતને પૂજવા લાગ્યા તે છરને શું શુભ નિષ્પ-શે? ૧
 શ્રી ભગવંતે કહ્યું—તે છર દ્રવ્યથી, કોત્રથી, કાળથી, ભાવથી, નોકારથી આદિ છને
 ઉમાત્રી તપ બાળે, સરહકે, પર્યે, યજ્ઞિત પ્રમાણે સ્પર્શે. જ્યેષ્ઠ અગ્નિયાથી મંડીને, ૧૨ મત, ૧૧ આયત્ની પરીમા આદરે, ૧૫ સુવેળણા મુખી અનયન કરી આરાધે, તે વિરે મોતમ-માની દાથ જોડી માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂજવા લાગ્યા, ૧૫નાથ! તે છરને શું શુભ નોપજ્યે? ત્યારે શ્રી ભગવંતે કહ્યું, જન્મ જોને બવે મોક્ષ ભવ, ઉન્ન ૧૫ બવે મોક્ષ ભવ, જન્મ પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્તમ ૧૨ મે દેવલોકે ઉપજે. તે પાપુના મતની અપેક્ષાએ દેશવિરતી કરીયે, પણ પરિણામથી નમતનો ક્રિયા ઉતરી ગઇ છે. અપરપ્રજ્ઞા, અપરજ્ઞાન, અપરવિચારી, મુશીક, મુમત્તી, ધર્મિષ્ઠ, ધર્મમતી, કલ્પક્રમવિહારી, મહાસવેનવિહારી, ઉદાસી, વૈરાગ્યવંત, કોર્મલખાર્ય, સમ્યગ્માર્ગી મુસામુ, મુખાત, ઉત્તમ ક્રિયાવાદી, આસ્તિક, આરાધક, નેનમાર્ગપ્રમાણ અવિહંતના ચિત્ત વર્ણના છે, ગીતાદર્શ બધે છે, સિદ્ધાંતની શાખ છે, સાવકપણું જ્યેષ્ઠ ભગવાં પ્રત્યેક દબારવાર બાવે. ૭મું પ્રમત સંજ્ઞિત શુભકાળ, તેનું શું લક્ષણ—૧૫ પ્રકૃતિને કાર્યોપયમાવે તે, ૧૧ પ્રકૃતિ પૂર્વે દહી તે અને ૧ અમૃતવાજાવરત્તીય કોષ, ૨ માન, ૩ આયા, ૪ લોભ જ્યેષ્ઠ ૧૫ પ્રકૃતિને કાર્ય કરે તો કાર્યક્રમ સમક્ષિત કરીયે, હાકે તો ઉપયમ સમક્ષિત કરીયે અને કાર્ષક હાકે ને કાર્ષક કાર્ય કરે તો કાર્યોપયમ સમક્ષિત કરીયે તે વિરે મોતમસ્વામી દાથ જ્યેષ્ઠ માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂજવા લાગ્યા તે છરને શું શુભ નિષ્પશે? ૧ શ્રી ભગવંતે કહ્યું—તે છર દ્રવ્યથી, કોત્રથી, કાળથી, ભાવથી, નોકારથી આદિ છને ઉમાત્રી તપ બાળે, સરહકે, પર્યે, યજ્ઞિત પ્રમાણે સ્પર્શે. જ્યેષ્ઠ અગ્નિયાથી મંડીને, ૧૨ મત, ૧૧ આયત્ની પરીમા આદરે, ૧૫ સુવેળણા મુખી અનયન કરી આરાધે, તે વિરે મોતમ-માની દાથ જોડી માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂજવા લાગ્યા, ૧૫નાથ! તે છરને શું શુભ નોપજ્યે? ત્યારે શ્રી ભગવંતે કહ્યું, જન્મ જોને બવે મોક્ષ ભવ, ઉન્ન ૧૫ બવે મોક્ષ ભવ, જન્મ પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્તમ ૧૨ મે દેવલોકે ઉપજે. તે પાપુના મતની અપેક્ષાએ દેશવિરતી કરીયે, પણ પરિણામથી નમતનો ક્રિયા ઉતરી ગઇ છે. અપરપ્રજ્ઞા, અપરજ્ઞાન, અપરવિચારી, મુશીક, મુમત્તી, ધર્મિષ્ઠ, ધર્મમતી, કલ્પક્રમવિહારી, મહાસવેનવિહારી, ઉદાસી, વૈરાગ્યવંત, કોર્મલખાર્ય, સમ્યગ્માર્ગી મુસામુ, મુખાત, ઉત્તમ ક્રિયાવાદી, આસ્તિક, આરાધક, નેનમાર્ગપ્રમાણ અવિહંતના ચિત્ત વર્ણના છે, ગીતાદર્શ બધે છે, સિદ્ધાંતની શાખ છે, સાવકપણું જ્યેષ્ઠ ભગવાં પ્રત્યેક દબારવાર બાવે.

જીવાદિક નવ પદાર્થને તથા નોકારસી આદિ છમાસી તપ બલે, સરહહે, પડપે, ફરસે. સાધુપણું એક જગમાં નરમેવાર આવે તે જીવ જનન્ય ત્રીજે ભવે મોક્ષ જાય, ઉત્તમ ૧૫ ભવે મોક્ષ જાય. આરાધક જીવ જનન પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્તમ અનુજ વિમાને ઉપજે. ૧૭ લોકે સંજમ નિર્મળ પાળે, ૧૨ લોકે વપસ્યા કરે, પણ યોગ ચપળ, કપાય ચપળ, વચન ચપળ, દૃષ્ટિમાં ચપળતાનો અંશ છે; તેણે કરીને યદ્યપિ ઉત્તમ અપ્રમાદિશ્ચ રહે છે, તો પણ પ્રમાદ રહે. માટે પ્રમાદપણે કરી તથા કૃષ્ણાદિક લેશા, અશુભ ભેગ કાઢક કાળે પ્રણમે છે, માટે કપાય પ્રકૃષ્ઠમત્ત યર્ષ જાય છે. તેને પ્રમત્ત સંજતિ ગુણકાણું કહીયે.

સાતમું અપ્રમત્ત સંજતી ગુણકાણું, તેહનું શું લક્ષણ—પાંચ પ્રમાદ છાંટે ત્યારે સાતમે ગુણકાણે આવે. તે ૫ પ્રમાદનાં નામ—(ગાથા) ૧ મદ, ૨ વિષય, ૩ કપાય, ૪ નિદા, ૫ વિકલ્પ પંચમા ભણિયા; એ એ પંચ પમાયા, જીવ પડંતી સંસારે ૧ એ ૫ પ્રમાદ છાંટે અને ૧૬ પ્રકૃતિને ઉપશમાવે તે ૧૫ પૂર્વે કહી તે અને સંજલનો કોષ, એમ ૧૬ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તેને શું ગુણ નીપંચો ? જીવાદિ પદાર્થ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાળથી, ભાવથી તથા નોકારસી આદિ દેઈને છમાસી તપ ધ્યાન જીવતપણે જાણે, સરહહે, પડપે, ફરસે. તે જીવ જનન્ય તે જ ભવે મોક્ષ જાય, ઉત્કૃષ્ટો ત્રીજે ભવે મોક્ષ જાય. ગતિ તો પ્રાયઃ કલ્પાવી-તની થાય ધ્યાનને વિષે, અનુકાનને વિષે, અપ્રમત્ત ઉચત યક રહે છે, તથા શુભ લેશ્યાપણે જ કરીને નથી પ્રમત્ત કપાય ક્રીને તેને અપ્રમત્ત સંજતી ગુણકાણું કહીયે.

આઠમું નીયદિ બાહર ગુણકાણું તેનું શું લક્ષણ—૧૭ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે. તે સોળ પૂર્વે કહી તે અને સંજલનું માન મળી ૧૭ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે. તે વિષે ગૌતમસ્વામી કાથ ભેડી માન મોહી શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા, સ્વામીનાથ ! તે જીવને શું ગુણ નીપંચો ? શ્રી ભગવંતે કહ્યું—પરિણામધારા, અપૂર્વ કરણ જે કાઈ કાળે જીવને કાઈ દિને આવ્યું નથી તે

શ્રી: શુદ્ધસ્થાનદ્વાર.

એવી જુગત જાણી પદાર્થ દ્રવ્યથી, કોત્રથી, કાળથી, મા-
નોકારથી આદિ કંઈ છમાસી તપ જાણે, સરદહે, પરપે, ફે-
તે જ ન્યન્ય તે જ બવે મોક્ષ જાય, ઉત્તમ ત્રીજે બવે મો-
ક્ષાય, અર્હોથી એવી ૨ કરે:- ૧ ઉપચયગ્રેણી. ને ૨ ક્ષપકગ્રેણી.
ઉપચય ગ્રેણી તાજો જ મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિના જગને ઉપચ-
માવતો અગ્યારમા શુદ્ધકાણા સુધી જાય, પડિવાર્ક પણ થાય
દાય માન પરીણામ પણ પરીણમે અને ક્ષપકગ્રેણીવાળો જ
તે મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિના જગને જાણવતો, શુદ્ધ મૂળમાંથી જ
નિર્જરા કરતો, નવમે. કશમે શુદ્ધકાણે કર્મને બારમે શુદ્ધકાણે
જાય, અપડિવાર્ક જ હોય વર્દમાન પરીણામ પરીણમે હવે
નીયદિ બાદરનો અર્થ તે નિવર્ત્યો છે બાદર કપાયથી બાદર
સંપરાય ક્રિયાથી એવી કરવે, અવ્યંતર નીયદિ બાદર
સ્થિર થતે, બાદર અપગતાથી નિવર્ત્યો છે માટે નીયદિ બાદર
શુદ્ધકાણે કહીયે, તથા બીજું નામ અપૂર્વ કરણ શુદ્ધકાણે પણ
કહીયે, ચામાટે જે કાર્ક કાળે જાયે પૂર્વે એવી કરી નહોતી
અને જે શુદ્ધકાણે પહેલું જ કરણ તે પડિતવીર્ત્ત આવરણ કાય-
કરણરૂપ કરણ પરીણામધારા વર્દનરૂપ એવી કરે તેહને અપૂર્વ-
કરણ શુદ્ધકાણે કહીયે.

નવમું અનીયદિબાદર શુદ્ધકાણે, તેનું શું લક્ષણ—એકવીશ
પ્રકૃતિને કાયોપચમાવે, તે ૧૭ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહી તે અને સંજ-
લની ૧ માયા, ૨ સ્ત્રીવેદ, ૩ પુરુષવેદ, ૪ નપુસકવેદ. જે ૨૧
પ્રકૃતિને કાયોપચમાવે, તે વિષે મોતમસ્વામી કાય બેડો માન
મોહી શ્રી ભગવંતને પૂછવા લાગ્યા સ્વામીનાથ ! તે જાણે શું
શુદ્ધ નીપન્યો ! શ્રી ભગવંતે કહ્યું, તે જાણે જાણિક પદાર્થ તથા
નોકારસી આદિ કંઈને છમાસી તપ, દ્રવ્યથી, કોત્રથી, કાળથી,
માવથી નિર્વિકાર અમાથી વિષય નિરવાંછનાપણે જાણે, સરદહે,
પરપે, ફરસે, તે જ ન્યન્ય તે જ બવે મોક્ષ જાય, ઉત્તમ ત્રીજે
બવે મોક્ષ જાય અનીયદિબાદર તે સર્વથા પ્રકારે નિવર્ત્યો નથી,
અંશ માત્ર હજી બાદરસંપરાય ક્રિયા રહી છે, તે માટે અની-

શ્રી ગુણસ્થાનદ્વાર

કરી અગ્નિ જોલખ્યાની જેઠે. દાખ્યો નહિ, ઢાંક્યો છે માટે
સાંતમોહ ગુણઠાણું કહીયે.

બારમું હીલુમોહ ગુણઠાણું, તેનું શું લક્ષણ—૨૮ મ
સર્વજ્ઞા ખપાવે કાષ્ઠક્રેદી, કાચક બાવ, કાચકમકિન, ક
મથાખ્યાત ચારિત્ર, કરણસત્ય, જોગસત્ય, જાવસત્ય, અમ
અકપાયો, વીતરાગી, જાવનિર્જય, સંપૂર્ણ સંતુષ્ટ, સંપૂ
જાનિતાત્મા, મહાતપસ્વી, મહાગુણીલ, અમોહી, અવિહ
મહાજ્ઞાની, મહાધ્યાની, વર્દમાન પરિણામો, અપડીવાઈ થ
અંતર્મુદુર્ત રહે. જો ગુણઠાણે કાળ કરવો નયો, પુનર્જન્મ
નહિ, છેલ્લે સમયે પાંચ જ્ઞાનાવસ્થા, નવ દર્શનાવસ્થા પહેલે
પંચવિધ અંતરાય કાચ કરવોલગ કરી. તેરમા ગુણઠાણને પહેલે
ભયે કાચ કરી કેવળ જ્યોતિ પ્રકટે તે માટે હીલુમોહ
ગુણઠાણું કહીયે.

તેરમું સજોગી કેવળી ગુણઠાણું, તેનું શું લક્ષણ—૬૪ જોલ
સહિત તેરમે ગુણઠાણે વિચરે ૧ સજોગી, ૨ સચરીરી, ૩
સલેરી, ૪ શુક્લકેરી, ૫ મથાખ્યાતચારિત્ર, ૬ કાચકસમકિન,
૭ પંડિતવીર્ય, ૮ શુક્લધ્યાન, ૯ કેવળજ્ઞાન, ૧૦ કેવળ દર્શન
જો ૬૪ જોલ સહિત જનન્ય અંતર્મુદુર્ત ઉત્તમ દેશેડણું પૂર્વ
કોડી સુધી વિચરે, મજા છરને તારી, પ્રતિજોધી, ન્યાય કરીન
ખીલ ત્રીભ શુક્લધ્યાનના પાયાને ધ્યાનને ચઉદમે જાય, સજોગી
તે શુભ મન વચન કાયાના જોગ સહિત છે. જાણ્યલો-
પારણ છે, મનનાગમનાદિક ચિષ્ટા શુભ સહિત છે. કેવળજ્ઞાન,
કેવળદર્શન, ઉપયોગ સમયાંતર અવિચિતપણે શુદ્ધ પ્રયત્ને તે
માટે સજોગી કેવળી ગુણઠાણું કહીયે.

ચઉદમું અજોગી કેવળી ગુણઠાણું તેનું શું લક્ષણ—શુદ્ધ
ધ્યાનનો ચોથો પાયો, સમજીતકિય, અનંતર અપ્રતિપાતી અનિ-
વૃત્તિધ્યાતા મનજોગ રૂપી, વચનજોગ રૂપી, કાચજોગ રૂપી
અને પ્રાણનિરોધ કરી રૂપાતીત પરમ શુક્લધ્યાન ધ્યાતા, ૭
જોલ સહિત વિચરે તેરમે ૧૦ જોલ કાચ તેમાંથી ૧ સજોગી,

૨ સલેથી, ૩ ગુકલલેથી. જે ત્રણ વર્જિને શેષ ૭ ગોલ સંકિત સકલ ગિરીનો રાજા મેરૂ તેની પેઠે અડોલ, અચલ, સ્થિર અવસ્થાને પામે. શૈલેશીપણે રહી પંગ લધુ અક્ષર ઉચ્ચારપ્રમાણ કાળ રહી શેષ ૧ વેદનીય, ૨ આયુષ્ય, ૩ નામ, ૪ ગોત્ર એ ચાર કર્મ ક્ષીણ કરીને સુક્ષિપ્ત પામે. શરીર ઉદારિક, તેજસ, કાર્મણ, સર્વથા છાંડીને સમગ્રેણી, ઋણુગતિ, અન્ય આકાશ પ્રદેશ અણુઅણુવગાદતો, અણુફરસતો, એક સમય માત્રમાં ઉર્ધ્વગતિ, અવિઘ્નહૃગતિએ તીકાં અથ “જેરંડગીજ બંધન મુક્તવત, નિર્કેપ તુંબીવત, કાઠંડમુક્તભાણુવત, ઇંધનવન્દિમુક્ત ધૂમ્રવત ” વીંડાં સિદ્ધ ક્ષેત્રે જર્ઘ સાગરોપયોગે સિદ્ધ થાય, પુદ્ધ થાય, પારંગત થાય, પરંપરાગત થાય, સકલકાર્ય અર્થ સાધી કૃતકૃતાર્થ નિષ્ઠિતાર્થ અતુલ્ય સુખસાગર નિર્મલ સાદી અનંત બાગે સિદ્ધ થાય. એ સિદ્ધ પદનો ભાવસ્મરણ ચિંતન મનન કલાકાળે મુજને હોશે? સો ઘટ્ટી, પણ ધન્ય સફળ હોશે. અભેગી તે ભેગ રહિન કેવળ સહિત વિચરે તેને અભેગી કેવળી ગુણધાણું કહીયે.

ત્રીજે સ્થિતિદ્વાર કહે છે.

પહેલા ગુણધાણી સ્થિતિ ૩ પ્રકારની છે—અણાદીઆ અપન્નજવસીઆ તે જે મિથ્યાત્વની આદિ નથી ને અંત પણ નથી તે અસબ્યજીવ આશ્રિ મિથ્યાત્વ ૧. અણાદિઆ સપન્નજવસીઆ તે જે મિથ્યાત્વની આદિ નથી પણ અંત છે તે ભવ્ય જીવના મિથ્યાત્વ આશ્રિ ૨. સાદીઆસપન્નજવસીઆ તે જે મિથ્યાત્વની આદિ પણ છે ને અંત પણ છે તે પડીવાઈ સમઢિડીના મિથ્યાત્વ આશ્રિ તેની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત ઉત્તમ અર્દ્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તન દેશે ઉણી પછી અવશ્ય સમકિત પામીને મોક્ષ બાથ ૪. ૧. ત્રીજા ગુણધાણી સ્થિતિ જન ૨ સમય ઉં ૬ આવલીકા ને ૭ સમયની ૨. ત્રીજા ગુણધાણી સ્થિતિ જન ઉં ૭ અંતર્મુહૂર્તની ૩. ચોથા ગુણધાણી સ્થિતિ જન અંતં; ઉં ૬૬ સાગરોપમ બાજેરાની તે ૨૨ સાગરોપમની સ્થિતિએ ત્રણવાર બારમે દેવલોકે ઉપજે. ત્રણ પૂર્વકોડી અધિક મનુષ્યના

જાન આમ જાણવી, તથા જે વાર અનુસાર વિમાનમાં ૩૩ મામરોપમની સ્થિતિએ ઉપજે. ૩૩ હુ છાસક સામરોપમ ને પૂર્વ-કોડી અધિક મનુષ્યના જવ આસિ જાણવી ૪. પાંચમા, છકા, તેરમા ગુણકાણાની સ્થિતિ જન અંતન ઉં દેશે ઉણી તે સાકા-આક વર્ષે ઉણી પૂર્વકોડીની. સાતમાથી અગ્રીઆરમા ગુન મુખી જન ૧ સમયન ઉં અંતન. બારમા ગુન ની સ્થિતિ જનન્ય ઉં અંતન. ચક્રકમા ગુણકાણાની સ્થિતિ પાંચ દ્વસ અક્ષર અ' ૪' ૭' ૭' ૭' ૭' બોલવા પ્રમાણે જાણવી.

ચોથો ક્રિયાદાર કહે છે.

પહેલે ને ત્રીજે ગુણકાણે ૨૪ ક્રિયા લાભે, ઇરિયાવહી ક્રિયા વર્જિને. બીજે આથે ગુન ૨૩ ક્રિયા લાભે, ઇરિયાવહી ૧ ને મિધ્યાત્વની ૨, એ જે વર્જિને પાંચમે ગુન ૨૨ ક્રિયા લાભે, મિધ્યાત્વ ૧, અવિરતિ ૨, ઇરિયાવહી ૩ એ ૩ વર્જિને. છકે ગુન ૨ ક્રિયા-આરંભીઆ ૧, માધાવત્તિયા ૨. લાભે. સાતમે, અગ્રીઆરમે, બારમે, તેરમે ગુન ૧ ઇરિયાવહી ક્રિયા લાભે ચોદમે ગુન કોઈ ક્રિયા લાભે નહિ.

પાંચમે સત્તાદાર કહે છે.

પહેલા ગુણકાણાથી તે અગ્રીઆરમા ગુન મુખી આક કર્મની સત્તા, બારમે સાત કર્મની સત્તા-૧ મોદનીય કર્મ વર્જિને, તેરમે ચક્રકમે ગુન ૪ કર્મની સત્તા-વેદનીય ૧, આયુષ ૨, નામ ૩, યોગ ૪

છકો અંધદાર કહે છે.

પહેલા ગુણકાણાથી તે સાતમા ગુન મુખી ત્રીજું ગુન વર્જિ-ને ૮ કર્મ જાંધે અને એ ૭ જાંધે તે આયુષ્ય વર્જિને. ત્રીજે, આકમે, નવમે ગુન ૭ કર્મ જાંધે આયુષ્ય વર્જિને. દશમે ગુન ૬ કર્મ જાંધે આયુષ્ય ૧ ને મોદનીય એ ૨ વર્જિને અગ્રીઆરમે, બારમે, તેરમે ગુન ૧ સાત વેદનીય જાંધે, ચક્રકમે ગુન અજાંધ.

સાતમો વેદ ને આઠમો ઉદયદાર બેળો કહે છે.

પહેલા ગુણગણથી તે ઇશ્વર ગુણ સુધી ૮ કર્મ વેદ ને ૮ નો ઉદય, અગ્નિઆરમે, બારમે ૭ કર્મ વેદ ને ૭ નો ઉદય, મોહનીય વર્જિને તેરમે, ચંદ્રમે ૪ કર્મ વેદ ને ૪ નો ઉદય, વેદનીય ૧, આયુષ ૨, નામ ૩ મોત્ર ૪.

નવમો ઉદીરણદાર કહે છે.

પહેલા ગુણગણથી માંડીને માત્રમા ગુણ સુધી ૮ કર્મની ઉદીરણા તથા ૭ ની કરે તો આયુષ્ય વર્જિને. આઠમે તરમે ગુણ માત્ર કર્મની ઉદીરણા તે આયુષ્ય વર્જિને તથા ૬ ની કરે તો આયુષ્ય ૧, મોહનીય ૨ એ ૨ વર્જિને. ઇશ્વરે ૧ ની ઉદીરણા કરે આયુષ્ય ૧, મોહનીય ૨, એ ૨ વર્જિને અને ૫ ની કરે તો આયુષ્ય ૧, મોહનીય ૨, વેદનીય ૩ એ ૩ વર્જિને અને ૪ મે માત્રમા ૫ ની ઉદીરણા આયુષ્ય ૧, મોહનીય ૨, વેદનીય ૩ એ ૩ વર્જિને તથા ૨ ની કરે તો નામ ૧, મોત્ર ૨ એ ૨ ની તરમે ગુણ ૨ કર્મની ઉદીરણા નામ ૧, મોત્ર ૨ એ ૨ ની કરે. બોલને ગુણ ઉદીરણા કરે તત્કાલ (મિષકે) નિમશે

દશમો નિર્જરાદાર કહે છે.

પહેલા થી ન અગ્નિઆરમા ગુણગણ સુધી ૮ કર્મની ઉદીરણા, અગ્નિ ૩ કર્મની ઉદીરણા, મોહનીય વર્જિને તેરમે બોલમે ૪ કર્મની નિર્જરા રહનાં ૧, આયુષ્ય ૨, નામ ૩, મોત્ર ૪

અભિવાનમાં આવડાર કહે છે.

૧ ઉદયદાર, ૨ ઉદયદાર, ૩ આયુષ્ય, ૪ વેદનીય, ૫ વેદનીય, ૬ વર્જિત, ૭ વર્જિત, ૮ વર્જિત, ૯ વર્જિત, ૧૦ વર્જિત, ૧૧ વર્જિત, ૧૨ વર્જિત, ૧૩ વર્જિત, ૧૪ વર્જિત, ૧૫ વર્જિત, ૧૬ વર્જિત, ૧૭ વર્જિત, ૧૮ વર્જિત, ૧૯ વર્જિત, ૨૦ વર્જિત, ૨૧ વર્જિત, ૨૨ વર્જિત, ૨૩ વર્જિત, ૨૪ વર્જિત, ૨૫ વર્જિત, ૨૬ વર્જિત, ૨૭ વર્જિત, ૨૮ વર્જિત, ૨૯ વર્જિત, ૩૦ વર્જિત, ૩૧ વર્જિત, ૩૨ વર્જિત, ૩૩ વર્જિત, ૩૪ વર્જિત, ૩૫ વર્જિત, ૩૬ વર્જિત, ૩૭ વર્જિત, ૩૮ વર્જિત, ૩૯ વર્જિત, ૪૦ વર્જિત, ૪૧ વર્જિત, ૪૨ વર્જિત, ૪૩ વર્જિત, ૪૪ વર્જિત, ૪૫ વર્જિત, ૪૬ વર્જિત, ૪૭ વર્જિત, ૪૮ વર્જિત, ૪૯ વર્જિત, ૫૦ વર્જિત, ૫૧ વર્જિત, ૫૨ વર્જિત, ૫૩ વર્જિત, ૫૪ વર્જિત, ૫૫ વર્જિત, ૫૬ વર્જિત, ૫૭ વર્જિત, ૫૮ વર્જિત, ૫૯ વર્જિત, ૬૦ વર્જિત, ૬૧ વર્જિત, ૬૨ વર્જિત, ૬૩ વર્જિત, ૬૪ વર્જિત, ૬૫ વર્જિત, ૬૬ વર્જિત, ૬૭ વર્જિત, ૬૮ વર્જિત, ૬૯ વર્જિત, ૭૦ વર્જિત, ૭૧ વર્જિત, ૭૨ વર્જિત, ૭૩ વર્જિત, ૭૪ વર્જિત, ૭૫ વર્જિત, ૭૬ વર્જિત, ૭૭ વર્જિત, ૭૮ વર્જિત, ૭૯ વર્જિત, ૮૦ વર્જિત, ૮૧ વર્જિત, ૮૨ વર્જિત, ૮૩ વર્જિત, ૮૪ વર્જિત, ૮૫ વર્જિત, ૮૬ વર્જિત, ૮૭ વર્જિત, ૮૮ વર્જિત, ૮૯ વર્જિત, ૯૦ વર્જિત, ૯૧ વર્જિત, ૯૨ વર્જિત, ૯૩ વર્જિત, ૯૪ વર્જિત, ૯૫ વર્જિત, ૯૬ વર્જિત, ૯૭ વર્જિત, ૯૮ વર્જિત, ૯૯ વર્જિત, ૧૦૦ વર્જિત.

૧૫૬ ચેષ્ઠીવાજાને, ૪ શાવ-૧ ઉદય, ૨ સ્વમીપથમ, ૩ શાયક, ૪ પારિણામિક, તેરમે ચડદમે ગુ ૩ શાવ-૧ ઉદય, ૨ શાયક, ૩ પારિણામિક. સિદ્ધમાં ૨ શાવ-શાયક અને પારિણામિક.

બારમે કારણદાર કહે છે.

કારણ (૫) — ૧ કર્મબંધના મિથ્યાત્વ, ૨ અવિરતિ, ૩ પ્રમાદ, ૪ કષાય, ૫ ભ્રમ. પહેલે ત્રીજે ગુ ૫ કારણ લાભે. બીજે ચોથે, ૪ કારણ લાભે મિથ્યાત્વ વર્જિત. પાંચમે છડે ગુણ ૩ કારણ લાભે. ૧ મિથ્યાત્વ, ૨ અવિરતિ વર્જિત. સાતમેથી તે દશમા ગુણઠાણા સુધી, ૨ કારણ લાભે ૧ કષાય, ૨ ભ્રમ અભ્યાસમે બારમે તેરમે, ૧ કારણ લાભે તે ભ્રમ. ચડદમે ઠાઇ કારણ નથી.

તેરમે પરીપઠદાર કહે છે.

પહેલાથી તે ચોથા ગુણઠાણા સુધી યદ્યપિ પરિસક ૨૨ લાભે પણ દુઃખરૂપ છે, નિર્જરારૂપ પ્રણમે નહિ. પાંચમાથી તે ૬ મા ગુણઠાણા સુધી ૨૨ પરીસક લાભે, એક સમયે ૨૦ વેદ. ટાઢનો ત્યાં તાપનો નહિ, તાપનો ત્યાં ટાઢનો નહિ. ચાલવાનો ત્યાં બેસવાનો નહિ, બેસવાનો ત્યાં ચાલવાનો નહિ. દશમે અગ્રવારમે બારમે ૧૪ પરીસક લાભે. આઠ જે મોહનીય કર્મને ઉદયે હતા તે વર્જ્યાં કહે છે, ૧ અથેડનો, ૨ અરતિનો, ૩ શીનો, ૪ બેસવાનો, ૫ આઠોયનો, ૬ મેડનો, ૭ સત્કાર-પુરસ્કાર, એ ૭ ચારિત્ર મોહનીય કર્મને ઉદયે હતા તે અને ૮ મોહનશણ પરીસક દર્શન-મોહનીયને ઉદયે હતો તે, એ ૮ વર્જિતે ચેષ ૧૪ રદ્યા, તે માહેલા ૧ સમયે ૧૨ વેદ-ટાઢનો ત્યાં તાપનો નહિ, તાપનો ત્યાં ટાઢનો નહિ, ચાલવાનો ત્યાં સ્થાનકનો નહિ, સ્થાનકનો ત્યાં ચાલવાનો નહિ, તેરમે ચડદમે ગુણઠાણે ૧૧ પરીસક લાભે, પૂર્વે ૧૪ કદ્યા તેમાંથી એક પ્રજાનો, ૨ અજાનનો, એ ૨ જ્ઞાનાવરણીય કર્મને ઉદયે હતા તે અને ૧ અજાનનો અંત-શાય કર્મને ઉદયે હતો તે-એ ૩ વર્જિતે ચેષ ૧૧ રદ્યા, તે માહેલા

૧ સમયે ૬ વેદે, દાહનો ત્યાં તાપનો નહિ, તાપનો ત્યાં દાહનો નહિ, ચાલવાનો ત્યાં સ્થાનકનો નહિ; સ્થાનકનો ત્યાં ચાલવાનો નહિ.

ચઉદ્ધમો માર્ગણાદાર કહે છે.

પહેલે ગુણકાણે માર્ગણા ૪-ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે, સાતમે જાય. બીજે ગુણ ૦ માર્ગણા ૧, પડે તો પહેલે આવે, પણ ચડવું નથી. ત્રીજે માર્ગણા ૪, પડે તો પહેલે આવે અને ચડે તો ચોથે, પાંચમે અને સાતમે જાય. ચોથે માર્ગણા ૫, પડે તો પહેલે, બીજે, ત્રીજે આવે અને ચડે તો પાંચમે, સાતમે જાય. પાંચમે માર્ગણા ૫. પડે તો પહેલે, બીજે, ત્રીજે, ચોથે આવે અને ચડે તો સાતમે જાય. છઠે માર્ગણા ૬-પડે તો પહેલે, બીજે, ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે આવે અને ચડે તો સાતમે જાય. સાતમે માર્ગણા ૭, પડે તો છઠે, ચોથે આવે અને ચડે તો આઠમે જાય. આઠમે માર્ગણા ૩-પડે તો સાતમે ચોથે આવે, ચડે તો નવમે જાય. નવમે માર્ગણા ૩, પડે તો આઠમે ચોથે આવે, અને ચડે તો દશમે જાય. દશમે માર્ગણા ૪, પડે તો નવમે ચોથે આવે, ચડે તો અગ્યારમે બારમે જાય. અગ્યારમે માર્ગણા ૨, કાળ કરે તો અનુત્તર વિમાને જાય, પડે તો દશમે તથા પહેલે આવે. ચડવું નથી. બારમે માર્ગણા ૧-તેરમે જાય, પડવું નથી. તેરમે માર્ગણા ૧, ચઉદ્ધમે જાય, પડવું નથી. ચઉદ્ધમે માર્ગણા એકે નથી, મોક્ષ જાય.

પંદરમો આત્માદાર કહે છે.

આત્મા ૮. કવ્યઆત્મા ૧, કપાય આત્મા ૨, યોગ આત્મા ૩, ઉપયોગ આત્મા ૪, જ્ઞાન આત્મા ૫ દર્શન આત્મા ૬, ચારિત્ર આત્મા ૭, વીર્ય આત્મા ૮. પહેલે ત્રીજે ગુણ ૦ ૬ આત્મા, જ્ઞાન ૧, ચારિત્ર ૨ એ ૨ વર્જિને. બીજે, ચોથે ગુણ ૦ ૭ આત્મા, ચારિત્ર વર્જિને. પાંચમે ગુણકાણે પણ ૭ આત્મા, દેશથી ચારિત્ર છે. છઠ્ઠાથી દશમા ગુણકાણે સુધી આઠ આત્મા. અગ્યારમે, બારમે, તેરમે ૭ આત્મા, કપાય વર્જિને. ચોદમે ૬ આત્મા

કયાય ને ભેગ વર્જિને. સિદ્ધમાં ૪ આત્મા-જ્ઞાન આત્મા ૧, દર્શન આત્મા ૨, દ્રવ્ય આત્મા ૩, ઉપયોગ આત્મા ૪.

સોળમો જીવભેદદાર કહે છે.

પહેલે ગુણકાળે ૧૪ ભેદ લાભે. બીજે ગુણ ૬ ભેદ લાભે બેષદ્રિય ૧, તેષદ્રિય ૨, ચીરેદ્રિય ૩, અસંતીવિધિય ૪, અસંતી ૫ ના અપર્યાપ્તો, ને સંતી ૫ અંશેદ્રિયનો અપર્યાપ્તો ને પર્યાપ્તો એ ૬. ત્રીજે ગુણ ૧ સંતી ૫ અંશેદ્રિયનો પર્યાપ્તો લાભે ચોથે ગુણકાળે ૨ ભેદ લાભે, સંતી ૫ અંશેદ્રિયનો ૧ અપર્યાપ્તો ને ૨ પર્યાપ્તો. પાંચમાથી તે ૧૪ મા ગુણકાળા સુધી ૧ સંતી ૫ અંશેદ્રિયનો પર્યાપ્તો લાભે.

સત્તરમો ભેગદાર કહે છે.

પહેલે, બીજે ને ચોથે ગુણકાળે ભેગ ૧૩ લાભે-જે આદ્વારકના વર્જિને. ત્રીજે ગુણ ૧૦ ભેગ લાભે, ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ ઉદારિકનો, ૧ વેકંચનો એ ૧૦ લાભે પાંચમે ગુણકાળે ૧૨ ભેગ, ૨ આદ્વારકના ને એક કાર્મણનો એ ૩ વર્જિને. છઠે ગુણ ૧૪ ભેગ લાભે ૧ કાર્મણનો વર્જિને. સાતમે ગુણ ૧૧ ભેગ, ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ ઉદારિકનો, ૧ વેકંચનો, ૧ આદ્વારકનો એવં ૧૧. આઠમાથી ગાંધીને ૧૧ મા ગુણકાળા સુધી ભેગ ૬ લાભે ૪ મનના, ૪ વચનના ને ૧ ઉદારિકનો. તેરમે ગુણકાળે ૭ ભેગ લાભે, ૬ મનના, ૬ વચનના, ઉદારિકનો ૧ ઉદારિકનો મિથ ૨, કાર્મણકાય ભેગ ૩ એવં ૭. ચોદમે ગુણકાળે ભેગ નથી.

અદારમો ઉપયોગદાર કહે છે.

પહેલે ને ત્રીજે ગુણકાળે ૬ ઉપયોગ લાભે, ૩ અજ્ઞાન ને ૩ દર્શન. બીજે, ચોથે, પાંચમે ગુણ ૬ ઉપયોગ લાભે, ૩ જ્ઞાન, ૩ દર્શન. છઠાથી તે જ્ઞાનમા ગુણકાળા સુધી ઉપયોગ ૭ લાભે, ૪ જ્ઞાન ને ૩ દર્શન તેરમે ચોદમે ગુણકાળે તથા સિદ્ધમાં ૬ ઉપયોગ-કેવલજ્ઞાન ૧ ને કેવલદર્શન ૨.

તેથી સાતમા ગુણગાવાળા સંખેજગુણ, ૪૫૦ ણસે કોડી ઉત્ત
નવસે કોડી લાભે ૫. તેથી છઠા ગુણગાવાળા સંખેજગુણ,
૪૫૦ ભે હજાર કોડી ઉત્ત નવ હજાર કોડી લાભે ૬. તેથી
પાંચમા ગુણગાવાળા અસંખેજગુણ, તિર્યંચ ગ્રાવક ભળ્યા ૭.
તેથી બીજા ગુણગાવાળા અસંખેજગુણ, ૪ મતિમાં લાભે ૮.
તેથી ત્રીજા ગુણગાવાળા અસંખેજગુણ ૪ મતિમાં વિશેષ છે ૯.
તેથી ચોથા ગુણગાવાળા અસંખેજગુણ, ઘણી સ્થિતિ છે
૧૦. તેથી ચોથા ગુણગાવાળા ને સિદ્ધસગવંતછ અનંતગુણ
૧૧. તેથી પહેલા ગુણગાવાળા અનંતગુણ, એકે દ્રિષ પ્રમુખ સર્વ
મિથ્યાદિ છે તે માટે ૧૨

ઈતિ ગુણગાના ૨૨ દ્વાર સમાપ્ત.

હવે છ ભાવ કહે છે.

૧ ઉદય ભાવ, ૨ ઉપશમ ભાવ, ૩ શાયક ભાવ, ૪ કાયોપ-
શમ ભાવ, ૫ પારિણામિક ભાવ, ૬ સત્તિવાઈ ભાવ. ઉદયભાવના
૨ લેહ—૧ છવ ઉદયનિષ્પાત, ને ૨ અછવ ઉદયનિષ્પાત. છવ-
ઉદયનિષ્પાતના ૩૩ ભોલ પામે ૪ મતિ, ૬ કાય, ૬ લેહ્યા,
૪ કપાય, ૩ વેદ, એવં ૨૩ ને ૧ મિથ્યાત્વ, ૨ અજ્ઞાન, ૩ અ-
નિરતિ, ૪ અસંતોષભૂ, ૫ આહારકપણ, ૬ ઉદયપણ, ૭
સત્તેગીપણ, ૮ સંસાર પરિવર્તણ, ૯ અસિદ્ધ, ૧૦ અઠેવળી.
એવં ૩૩. અછવ ઉદયનિષ્પાતના ૩૦ ભોલ પામે, ૫ વર્ણ, ૨
મંથ, ૫ કય, ૮ સ્પર્થ, ૫ શરીર, ૫ શરોરના વ્યાપાર એવં
૩૦. ઉદય મળીને ૩૩ ને ૩૦ ત્રેયક લેહ ઉદયભાવના કદા.

ઉપશમભાવે ૧૧ ભોલ છે—૪ કપાયનો ઉપશમ, ૫ રાગનો
ઉપશમ, ૬ દેવનો ઉપશમ, ૭ દર્શનમોહનીયનો ઉપશમ, ૮
આરિતમોહનીયનો ઉપશમ એવં ૮ મોહનીયની પ્રતિ અને
૬ ઉપસમીયા હસજકદિ તે સમકિત. ૧૦ ઉપસમીયાચરીતકદિ.
૧૧ ઉપસમીયા આપાયઉપશમ વિતરાજકદિ એવં ૧૧.

શાયક ભાવે ૩૩ ભોલ છે—૫ જ્ઞાનાવસ્થાની, ૬ દર્શનાવ-
સ્થાની, ૭ વેદનીયની, ૧ રાગની, ૧ દેવની, ૪ કપાયની, ૧

દર્શનમોહનીયની. ૧ ચારિત્રમોહનીયની, ૪ આયુષની, ૨ નામની, ૨ જોત્રની, ૫ અંતરાયની, એવં ૩૭ પ્રકૃતિને ક્ષય કરે તેહને ક્ષાયક ભાવ કહીયે; તે ૬ બોલ પામે-૧ ક્ષાયક સમક્રિત, ૨ ક્ષાયક યથાજ્યાન ચારિત્ર, ૩ કેવલજ્ઞાન, ૪ કેવલદર્શન અને ક્ષાયક દાનાદિક લબ્ધિના ૫ ભેદ એમ ૬.

સુયોપશમભાવે ૩૦ બોલ છે-૪ જ્ઞાન પ્રથમ, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન, ૩ દષ્ટિ, ૪ ચારિત્ર પ્રથમ, ૧ ચરિતાચરીતે તે કાવક-પણું પામે, ૧ આચાર્યની પડવી, ૧ ભોદ પૂર્વ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, ૫ ઇંદ્રિયની ૫ લબ્ધિ, ૫ દાનાદિકલબ્ધિ એવં સર્વ મળી ૩૦ બોલ.

પારિજ્ઞામિક ભાવના ૨ ભેદ-૧ આદિપારિજ્ઞામિક, ૨ અનાદિપારિજ્ઞામિક. સાદિ વિજુશે, અનાદિ વિજુશે નદિ. સાદિ-પારિજ્ઞામિકના અનેક ભેદ છે, જુનો મુરા મહિરા, જુનો ગોળ, તાંદુર એ આદિ ૭૩ બોલ ભગવતીની સામે છે. અનાદિપારિજ્ઞામિકભાવના ૧૦ બોલ-૧ ધર્માસ્તિકાવ, ૨ અધર્માસ્તિકાવ, ૩ આકાશાસ્તિકાવ, ૪ પુષ્પતાસ્તિકાવ, ૫ છાયાસ્તિકાવ, ૬ કાળ, ૭ લોક, ૮ અલોક, ૯ ભવ્ય, ૧૦ અભવ્ય, એવં ૧૦.

સંનિવાર્ધ ભાવના ૨૬ ભાંગા-૧૦ દિક્ષાભોગીના, ૧૦ નિઃસંભોગીના, ૫ ચોકસ ભોગીના, ૧ પંચસંભોગીનો. એવં ૨૬ ભાંગા. એહના વિચાર શ્રી અનુભાગદાર સિદ્ધાંતથી બાનુવો ૬. ઇતિ.

૧૪ ગુણશાખા ઉપર ૧૦ ક્ષેપકદ્વાર ઉતારે છે.

૧ હેતુદાર-૨૫ કાવ, ૧૫ ભેગ, એવં ૪૦ ને ૬ કાવ, ૫ ઈંદ્રિય, ૧ મન એ ૧૨ અમન, એવં પરને ૫ મિથ્યાત્વ, એવં ૧૭ હેતુ પડેલે ગુણશાખે ૫૫ હેતુ તે આકારકના ૨ પર્જિને ૬. એવં ૧૦ ૧૦ હેતુ તે ૫૫ માંથી ૫ મિથ્યાત્વ દરખા ૬. ગ્રીએ ૫૦ ૬૩ હેતુ તે ૫૭ અધો ચાર અનંતાનુમંથીના, ૧ ઉપરિનો નિષ્ક, ૧ વેકેવનો નિષ્ક. ૨ આકારકના, ૧ કાર્મજનો, ૫ મિથ્યાત્વના એવં ૧૬ વર્ણાં દેવ ૪૪ ૩. આથી છુટ ૪૧ હેતુ તે પૂર્વે ૪૩ ૪૨ ને અને ૧ ઉપરિનો નિષ્ક, ૨ વેકેવનો નિષ્ક, ૩ કાર્મજ-કવચેવ, એ ૩ વર્ણા સર્વ મળીને ૪૬. ૪. અર્થથી છુટ ૪૦

હેતુ તે પૂર્વે ૪૬ કલા તેમાંથી ૪ અપ્રત્યાખ્યાનીની ચોકડી, ૧ ત્રસકાયનો અમત, ૧ કાર્મણકાયજોમ, એવં ૬ ઘટયા, શેષ ૪૦ હેતુ. ૫. છઠે ગુઠ ૨૭ હેતુ, પૂર્વે ૪૦ કલા તેમાંથી ૪ પ્રત્યાખ્યાનાવરણીયની ચોકડી, ૫ સ્થાવરનો અમત, ૫ ઉદ્વિધનો અમત ને એક મનનો અમત, એવં ૧૫ વળ્યા, શેષ ૨૫ કલા ને ૨ આદારકના વળ્યા, એવં સર્વ મગી ૨૭ હેતુ ૧. સાતમે ગુઠ ૨૪ હેતુ તે પૂર્વે ૨૭ કલા તેમાંથી ૧ જિહારિક મિથ, ૨ વૈકેય મિથ, ૩ આદારક મિથ, એ ૩ વળ્યા, શેષ ૨૪ હેતુ. ૭ આઠમે ગુઠ ૨૨ હેતુ તે પૂર્વે ૨૪ કલા તેમાંથી ૧ વૈકેયનો, ૧ આદારકનો, એ બે વળ્યા, શેષ ૨૨ હેતુ. ૮ નવમે ગુઠ ૧૬ હેતુ તે પૂર્વે ૨૨ કલા તેમાંથી ૧ હાસ્ય, ૨ રતિ, ૩ અરતિ, ૪ ભય, ૫ શોક, ૬ દુઃખ, એ ૬ વળ્યા, શેષ ૧૬ હેતુ ૬. દશમે ગુઠ ૧૦ હેતુ તે ૬ જોમ ને ૧ સંજલનો લોભ, એવં ૧૦ હેતુ ૧૦. અગીઆરમે બારમે ગુઠ ૬ હેતુ તે ૬ જોમ બળવા. ૧૧, ૧૨) તેરમે ગુઠ ૭ હેતુ તે ૭ જોમ બળવા. ચત્તરમે ગુઠ હેતુ નથી.

૨ દંડકદાર—પહેલે ગુઠ ૨૪ દંડક, બીજે ગુઠ ૧૬ દંડક તે ૫ સ્થાવરના વળ્યા, ત્રીજે ચોથે ગુઠ ૧૬ દંડક તે ૩ વિકલેદ્રિય વળ્યા, પાંચમે ગુઠ ૨ દંડક-૧ સંજિમગુપ્ત, ૨ સંજિનિર્બંધ. છઠાથી તે ચત્તરમા ગુણકાળા સુધી ૧ મનુષ્યનો દંડક.

૩ છવાળેનીદાર—પહેલે ગુઠ ૮૪ લાખ છવાળેની. બીજે ગુઠ ૭૨ લાખ તે એકેદ્રિયની વર્ણિ. ત્રીજે ચોથે ગુઠ ૨૬ લાખ છવાળેની. પાંચમે ગુઠ ૧૮ લાખ છવાળેની છઠાથી તે ૧૪ મા ગુણકાળા સુધી ૧૪ લાખ છવાળેની

૪ અંતરદાર—પહેલે ગુઠ ૪૪૦ અંતરુદુર્ત લિંગ ૬૬ સાગર ગાંધરાવું. બીજાથી માંડીને અગ્રારમા ગુણકાળા સુધી ૪૦ અંતર અથવા પડનો અમુખ્યાતનો બામ એટલા કાલ વિના ઉપશમ થેણી કરવી પડે નહિ. ઉંઘ અર્ધ પુષ્કલ દેશે જિલ્લું બારમે તેરમે ને ચત્તરમે ગુણ ૦ અંતરું નથી એ એક છવ આમિ

અથ શ્રી મહોટો બાસડીઓ.

[અનુષ્ટુપવૃત્ત]

જીવ ૧ ગદ ૨ હંદિય ૩ ફાણ ૪ । જોગ ૫ વેદ ૬ કસાય
છેસા ૮ ॥ સમ્મત ૯ નાળ ૧૦ દંસળ ૧૧ । મંજય ૧૨
વઝોગ ૧૩ આહારે ૧૪ ॥ ૧ ॥ માસળ ૧૫ પરિત ૧૬ વઝતિ
૭ । છુદમ ૧૭ સત્તિ ૧૯ મવત્તિ ૨૦ ચરિવેય ૨૧ ॥ જીવેય-
તવંચે । પુગલપમહાદંદપચેવ ॥ ૨ ॥

એ બે ગાથાનો વિસ્તાર કહે છે.

૧ છવદાર.

૧ અનુષ્ટુપ છવદાર—છવના ભેદ ૧૪, ગુણકાણા ૧૪, ભેદ
૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેખા ૬.

૨ મતિદાર.

૧ નર મતિમાં—છવના ભેદ ૩-૧ સંજીનો અપર્થાપ્તો, ૨
પર્થાપ્તો ને ૩ અસંજીનો અપર્થાપ્તો ગુણકાણા ૪ પ્રથમ,
ભેદ ૧૧, ૪ મનના, ૪ વચનના, ૧ વેદેય, ૧ વેદેયનો
મિથ, ૧ કાર્મણકાપભેદ, ભેદ ૧૧. ઉપયોગ ૬-૩ જ્ઞાન,
૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન. લેખા ૩ પ્રથમ.

૨ તિર્થંગી મતિમાં—છવના ભેદ ૧૪, ગુણ ૫ પ્રથમ, ભેદ
૧૩ આકારના ૨ વર્ણને ઉપા ૬-૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન,
૩ દર્શન. લેખા ૬.

૩ તિર્થંગી મતિમાં—છવના ભેદ ૬—સંજીનો અપર્થાપ્તો ને ૨
પર્થાપ્તો. ગુણ ૫ પ્રથમ, ભેદ ૧૨, ઉપયોગ ૬—૩ જ્ઞાન, ૩
અજ્ઞાન, ૩ દર્શન. લેખા ૬.

૪ અનુષ્ટુપી મતિમાં—છવના ભેદ ૩—૧ સંજીનો અપર્થાપ્તો,
૨ પર્થાપ્તો, ૩ અસંજીનો પર્થાપ્તો, ગુણ ૧૪, ભેદ ૧૫,
ઉપયોગ ૧૩, લેખા ૬.

- ૫ મનુષ્યાણીમાં—જીવના લેઠ ૨, સંજીના. ગુ ૧૪, ભેગ ૧૧
આહારકના ૨ વર્જિને, ઉપયોગ ૧૨, લેશા ૬.
- ૬ દેવતાની ગતિમાં—જીવના લેઠ ૩—૧ સંજીનો અપર્ચાપ્તો,
૨ પર્યાપ્તો, ૩ અસંજીનો પર્યાપ્તો, ગુ ૪ પહેલા, ભેગ
૧૧—૪ મનના, ૪ વચનના, ૨ વેદેયના, ૧ કાર્મણનો. ઉપ-
યોગ ૬, લેશા ૬.
- ૭ દેવાંગનામાં—જીવના લેઠ ૨—૧ સંજીનો અપર્ચાપ્તો ને ૨
પર્યાપ્તો, ગુ ૪ પ્રથમ; ભેગ ૧૧—૪ મનના, ૪ વચનના,
૨ વેદેયના ને ૧ કાર્મણનો, ઉપયોગ ૬, લેશા ૪.
- ૮ સિદ્ધગતિમાં—જીવના લેઠ નથી, ગુણકાણા નથી, ભેગ નથી,
ઉપયોગ ૨—૧ કેવળજ્ઞાન, ૨ કેવળકર્મ, લેશા નથી.

એ આઠ લેઠનો અવપણહુત્વ, સર્વથી થોડી મનુષ્યાણી ૧.
તેથી મનુષ્ય સમુર્જિત ભેગતાં અસંખ્યજગુણા ૨, તેથી નારી
અસંખ્યજગુણા ૩ તેથી તિર્યંચાણી અસંખ્યજગુણો ૪ તેથી દેવતા
અસંખ્યજગુણા ૫ તેથી દેવી સંખ્યજગુણી ૬. તેથી સિદ્ધઅવંત
અનંતગુણા ૭ તેથી તિર્યંચ અનંતગુણા ૮.

૩ ઈન્દ્રિયદ્વાર.

- ૧ સદૃશિયામાં—જીવના લેઠ ૧૪, ગુણકાણા ૧૨ પ્રથમ, ભેગ
૧૫, ઉપયોગ ૧૦ તે ૧ કેવળજ્ઞાન, ૨ કેવળકર્મ એ ૨
વર્જિને, લેશા ૬
- ૨ એકેન્દ્રિયમાં—જીવના લેઠ ૪—૧ સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિયનો અપ-
ર્ચાપ્તો ને ૨ પર્યાપ્તો, ૩ બાહર એકેન્દ્રિયનો અપર્ચાપ્તો ને
પર્યાપ્તો, ગુ ૧ પ્રથમ, ભેગ ૫, ઉદારિક ૧, ઉદારિકનો
મિથ્ર ૨, વેદેય ૩, વેદેયનો મિથ્ર ૪, કાર્મણ કાયજેત્ર ૫,
ઉપયોગ ૩—૨ અજ્ઞાન ને ૧ અચ્યુદર્શન, લેશા ૪.
- ૩ દ્વેન્દ્રિય ૧, તેષ્ઠદ્વિય ૨ ચતુરેન્દ્રિય એ ૩ માં—જીવના લેઠ
૨ પાનપોનાનો અપર્ચાપ્તો ૧ ને પર્યાપ્તો ૨. ગુ ૨ પહેલા,
ભેગ ૪—૨ ઉદારિકના, ૧ કાર્મણનો ને ૧ નવકાર નવ-
કનો ઉપયોગ-દ્વેન્દ્રિય તેષ્ઠદ્વિયમાં—૫—૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન

ને ૧ અમુદ્યર્થને અને અર્ધદ્વિધમાં ૬ તે ૧ અમુદ્યર્થને વધુ, લેયા ૩.

૧ પચોદ્વિધમાં—જીવના લેઈ ૪—૧ સંજોનો અપર્થાપ્તો, ૨ પર્થાપ્તો, ૩ અસંજોનો અપર્થાપ્તો ને ૪ પર્થાપ્તો, ગુ. ૧૨ પ્રથમ, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૦ કેવળજ્ઞાન ૧, કેવળદ્યર્થને ૨ એ ૨ વર્ણ્યા, લેયા ૬.

૭ અર્ધદ્વિધમાં—જીવનો લેઈ ૧ સંજોનો પર્થાપ્તો, ગુ. ૨ તેમજ ને અર્ધદ્યુ, ભેગ ૭-૨ મનના તે સત્ય મન ૧, વ્યવહાર મન ૨, જે વચનના તે સત્ય વચન ૧, વ્યવહાર વચન ૨ અને ઉદારિકનો ૫, ઉદારિકનો મિશ્ર ૬, કાર્મણકાયભેગ ૭. ઉપયોગ ૨ કેવળજ્ઞાન ૧, કેવળદ્યર્થને ૨ લેયા ૧ ગુ. ૮

એનો અપરજનદુત્ત, સર્વથી યોગ પચોદ્વિધા ૧, તેથી અર્ધદ્વિધા વિશેષાદિધા ૨, તેથી તેષદ્વિધા વિશેષાદિધા ૩, તેથી ત્રેષદ્વિધા વિશેષાદિધા ૪, તેથી અર્ધદ્વિધા અનંતગુણ ૫, તેથી એકદ્વિધા અનંતગુણ ૬, તેથી સપ્ત દ્વિધા વિશેષાદિધા ૭.

૪ કાય દ્વારે.

૧ સકાયમાં—જીવના લેઈ ૧૪, ગુણકાણા ૧૪, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૪ પૃથ્વીકાય ૧, અપકાય ૨, વનસ્પતિકાય ૩ એ ૩ માં—જીવના લેઈ ૪. ગુણ ૧. ભેગ ૩, ઉપયોગ ૩, લેયા ૪.

૬ તેડકાય ૧, વાડકાય ૨ એ ૨ માં—જીવના લેઈ ૪, ગુ. ૧, ભેગ—તેડમાં ૩ ને વાડમાં ૫ તે ૨ વેકેમનાં વધ્યા, ઉપયોગ ૩, લેયા ૩.

૭ ત્રસકાયમાં જીવના લેઈ ૧૦ તે ૪ એકદ્વિધના વર્ણ્યા, ગુણકાણા ૧૪, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૮ અકાયમાં—જીવના લેઈ નથી, ગુણકાણા નથી, ભેગ નથી, ઉપયોગ ૨, લેયા નથી.

એનો અપરજનદુત્ત, સર્વથી યોગ ત્રસકાય ૧, તેથી તેડકાય અપરજનદુત્ત ૨, તેથી પૃથ્વીકાય વિશેષાદિધા ૩, તેથી અપ-

૬ દેવજ્ઞાનીમાં—જીવનો ભેદ ૧ સંજીનો પર્યાપ્તો, ગુ ૨, તેરમું ને ચોદમું, ભેગ ૭, ઉપયોગ ૨, લેશા ૧ ખમમુકા ૭ અજ્ઞાનીમાં—જીવના ભેદ ૧૪, ગુણકાણા ૨ પહેલું ને ત્રીજું, ભેગ ૧૩ આહારકના ૨ વર્જિતે, ઉપયોગ ૬-૩ અજ્ઞાન, ૩ ઘર્ષન, લેશા ૬.

૬ મતિયુન અજ્ઞાનીમાં—જીવના ભેદ ૧૪, ગુણકાણા ૨, પહેલું ત્રીજું, ભેગ ૧૩, ઉપયોગ ૬, લેશા ૬.

૧૦ વિભંગજ્ઞાનીમાં—જીવના ભેદ ૨ સંજીના, ગુણકાણા ૨ પહેલું ને ત્રીજું, ભેગ ૧૩, ઉપયોગ ૬, લેશા ૬.

એનો અદ્યક્ષકૃત્ય, સર્વથી થોડા અનપર્યાપ્તજ્ઞાની ૧, તેથી અવધિજ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા ૨, તેથી મતિજ્ઞાની ને શ્રુતજ્ઞાની માંડોમાંદિ તુલ્ય ને વિશેષાદિયા ૪, તેથી વિભંગ જ્ઞાની અસંખ્યાતગુણા ૫, તેથી દેવજ્ઞાની અનંતગુણા ૬, તેથી જ્ઞાની વિશેષાદિયા ૭, તેથી મતિશ્રુતઅજ્ઞાની માંડોમાંદિ તુલ્ય ને અનંતગુણા ૮, તેથી અજ્ઞાની વિશેષાદિયા ૧૦.

૧૧ દર્શનકાર.

૧ અમુદર્શનમાં—જીવના ભેદ ૬ ચોરેદ્રિય ૧, અસંજીપચેદ્રિય ૨, સંજીપચેદ્રિય ૩, એ ૪ ના અપર્યાપ્તો ને પર્યાપ્તો, ગુણકાણા ૧૨ પ્રથમ, ભેગ ૧૪ કાર્મકનો વર્જિતે, ઉપયોગ ૧૦ દેવજ્ઞાના ૨ વર્જ્યા, લેશા ૬.

૨ અચમુદર્શનીમાં—જીવના ભેદ ૧૪, ગુણકાણા ૧૨, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૦, લેશા ૬.

૩ અવધિદર્શનીમાં—જીવના ભેદ ૨ ગુણકાણા ૧૨, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૦, લેશા ૬.

૪ દેવજ્ઞાનીમાં—જીવનો ભેદ ૧, ગુણકાણા ૨ તેરમું, ચોદમું, ભેગ ૭, ઉપયોગ ૨, લેશા ૧.

દેવનો અદ્યક્ષકૃત્ય, સર્વથી થોડા અવધિદર્શની ૧, તેથી અમુદર્શની અસંખ્યાતગુણા ૨, તેથી દેવજ્ઞાની અનંતગુણા ૩, તેથી અચમુદર્શની અનંતગુણા ૪.

૧૨ સંજયદ્વાર.

- ૧ સંજનિર્મા-અવનો લેઠ ૧, સંજીનો પર્યાપ્તો, ગુણકાણા ૬, ઉદાધી તે ૧૪ મા મુખી, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૬, ૩ અજ્ઞાન વર્જિત, લેયા ૬.
- ૩ સામાયક ૧, ઉદોપસ્થાપનીય ૨, એ એ ચારિત્રમાં—અવનો લેઠ ૧ સંજીનો પર્યાપ્તો, ગુણકાણા ૪, ઉદાધી ૬ મા મુખી, ભેગ ૧૪, કાર્મજનો વર્જિત, ઉપયોગ ૭-૪ જ્ઞાન ને ૩ દર્શન, લેયા ૧.
- ૪ પરિદારવિશુદ્ધ ચારિત્રમાં—અવનો લેઠ ૧, ગુણકાણા ૨, ઉદાધી ને સાનમું, ભેગ ૬-૪ મનતા, ૪ વચનતા, ને ૧ ઉદારિકનો, ઉપયોગ ૭, લેયા ૩ ઉપલી.
- ૫ સુદમસંપરાય ચારિત્રમાં—અવનો લેઠ ૧, ગુણકાણા ૧ સંયમું, ભેગ ૬, ઉપયોગ ૭, લેયા ૧ સુકલ.
- ૬ યથાખ્યાન ચારિત્રમાં—અવનો લેઠ ૧, ગુણકાણા ૪ ઉપલા, ભેગ ૧૧, ૪ મનતા, ૪ વચનતા, ૨ ઉદારિકના ને ૧ કાર્મજનો, ઉપયોગ ૬, ૩ અજ્ઞાન વર્જિત, લેયા ૧.
- ૭ સંજતાસંજનિર્મા—અવનો લેઠ ૧, ગુણકાણા ૧ પાંચમું, ભેગ ૧૨, આદારકતા ૨ ને ૧ કાર્મજનો વર્જિત, ઉપયોગ ૬, ૩ જ્ઞાન ને ૩ દર્શન, લેયા ૬.
- ૮ અસંજનિર્મા—અવનો લેઠ ૧૪, ગુણકાણા ૪ પ્રથમ, ભેગ ૧૩ આદારકતા ૨ વર્જિત, ઉપયોગ ૬-૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન, લેયા ૧.
- ૯ નો સંજનિ, નો અસંજનિ, નો સંજતાસંજનિર્મા—અવનો લેઠ ૦, ગુણ ૦, ભેગ નથી, ઉપયોગ ૨, લેયા નથી.

સંજ્ઞિતિ અસંખ્યાતગુણા ૭, તેથી નાસંજ્ઞિતિ, નોઅસંજ્ઞિતિ,
નોસંજ્ઞિતાસંજ્ઞિતિ અનંતગુણા ૮, તેથી અસંજ્ઞિતિ અનંતગુણા ૮.

૧૩ ઉપયોગદ્વાર.

૧ સામારોવડતામાં—છવના લેક ૧૪, ગુણકાણા ૧૪, નિર્ણય
ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૨ અણામારોવડતામાં—છવના લેક ૧૪, ગુણકાણા ૧૩ પ્રથમ
વર્જિને, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

એનો અવગણદુલ્લ, સર્વથી થાડા અણામારોવડતા ૧, તેથી
સામારોવડતા સખેજગુણા ૨.

૧૪ આહારદ્વાર.

૧ આહારકમાં—છવના લેક ૧૪, ગુણકાણા ૧૩ પહેલાં, ભેગ
૧૪, કાર્મણનો વર્જિને, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૨ અણાહારકમાં—છવના લેક ૮, સાત અપર્ણાના ને
મળીને પર્ણાનો, ગુણ ૫ પહેલું, બીજું, ચાતું, તેરમું ને
ચોદમું એ ૫, ભેગ ૧ કાર્મણનો ઉપયોગ ૧૦ મનપર્ણ
કાળ ૧ ને અગુરકાળ ૦, એ વર્જિને, લેયા ૧

એનો અવગણદુલ્લ, સર્વથી થાડા અણાહારક ૧, તેથી
આહારક અમ ખેજગુણા ૨

૧૫ બાસઠગદ્વાર.

૧ બાસઠનામાં—છવના લેક ૫ બેઠકિ ૧ નેઠકિ ૫, કોરકિ ૩
અણકોપકેદિય ૪, અણકોપકેદિય ૫, એ ૫ નો પર્ણાનો,
ગુણકાણા ૧૩ પ્રથમ, ભેગ ૧૪ કાર્મણનો વર્જિને, ઉપયોગ
૧૨, લેયા ૧

૨ અણાસઠનામાં—છવના લેક ૧૦, ને ૧૪ થાડી બેઠકિ ૧,
નેઠકિ ૫, કોરકિ ૩, અણકોપકેદિય ૪, એ ૪ વર્જિને,
ગુણ ૫ ને પહેલું ૧, બીજું ૫, ચાતું ૩, તેરમું ૪, ચોદમું
૫, ભેગ ૫ ને ૬ કાર્મણના, ૨ વર્જિયના ને ૬ વર્જિયના,
ઉપર ૧૧ ને ૧૪ કાર્મણના વર્જિને, લેયા ૬.

એનો અપખટ્ટત્વ, સર્વથી ઘાડા ભાગ્યમાં ૧, તેથી અભાગ્યમાં અનંતશુભા ૨.

૧૬ પરિત્તદ્વાર.

૧ પરિત્તસંસારીમાં—જીવના ભેદ ૧૪, શુભ ૧૪, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેણા ૬.

૨ અપરિત્તસંસારીમાં—જીવના ભેદ ૧૪, શુભ ૧ પહેલું, ભેગ ૧૩ આહારકના ૨ ગર્જિને, ઉપયોગ ૧—અજ્ઞાન ૩, દર્શન ૩, લેણા ૬.

૩ નોપરિત્ત નોઅપરિત્તમાં—જીવના ભેદ ૦, શુભ ૦, ભેગ નથી, ઉપયોગ ૨, લેણા નથી.

એનો અપખટ્ટત્વ, સર્વથી ઘાડા પરિત્ત ૧, તેથી નોપરિત્ત નોઅપરિત્ત અનંતશુભા ૨, તેથી અપરિત્ત અનંતશુભા ૩.

૧૭ પર્યાપ્તદ્વાર.

૧ પર્યાપ્તમાં—જીવના ભેદ ૭, શુભાવ્યા ૧૪, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેણા ૬.

૨ અપર્યાપ્તમાં—જીવના ભેદ ૭, શુભ ૩ તે પહેલું, લીધું ને યાગું, ભેગ ૫ તે ૨ ઉપરિત્તના ૨ વેકેયના ને ૧ કાર્મણને, ઉપ ૬-૩-જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન, ભેગ ૬, લેણા ૬.

૩ નોપર્યાપ્ત નોઅપર્યાપ્તમાં—જીવના ભેદ ૦, શુભ ૦, ભેગ નથી, ઉપ ૨, લેણા નથી.

એનો અપખટ્ટત્વ, સર્વથી ઘાડા નોપર્યાપ્ત નોઅપર્યાપ્ત ૧, તેથી અપર્યાપ્ત અનંતશુભા ૨, તેથી પર્યાપ્ત અનંતશુભા ૩.

૧૮ સૂક્ષ્મદ્વાર.

૧ સૂક્ષ્મમાં—જીવના ભેદ ૨, સૂક્ષ્મ ભેદિત્તિનો અપર્યાપ્તો ૧ ને પર્યાપ્તો ૨, શુભ ૧ પ્રથમ, ભેગ ૩—ને ઉપરિત્તના ૧ કાર્મણને, ઉપ ૩—ને અજ્ઞાન ને ૧ અપખટ્ટત્વને લેણા ૩.

૨ આદર્માં—જીવના ભેદ ૧૧ તે ૨ સૂક્ષ્મના પચ્ચા, શુભ ૧૪, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેણા ૬.

૩ નો સૂક્ષ્મ, નો બાહરમાં—જીવના લેહ ૦, શુદ્ધ ૦, જોગ નથી, ઉપયોગ ૨, લેયા નથી.

એનો અદ્વયગુણ, સર્વથી ઘોડા નોસૂક્ષ્મ નોબાહર ૧, તેથી બાહર અનંતશુદ્ધા ૨, તેથી સૂક્ષ્મ અસંખ્યજગુણ ૩

૧૬ સંજ્ઞાદાર.

૧ સંજ્ઞીમાં—જીવના લેહ ૨, શુદ્ધાણા ૧૨ પડેલાં, જોગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૦ કેવળના ૨ વર્ત્યા, લેયા ૬.

૨ અસંજ્ઞીમાં—જીવના લેહ ૧૨ તે ૨ સંજ્ઞીના વર્ત્યા, શુદ્ધ ૨ પ્રથમ, જોગ ૬—૨ દ્વારિકાના, ૨ પંકેયના, ૧ કાર્મણનો ૧ વ્યવહાર તથાનો એવં ૬, ઉપ ૬—૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન એવં ૬, લેયા ૪ પ્રથમ.

૩ નોસંજ્ઞી નોઅસંજ્ઞીમાં—જીવનો લેહ ૧ સંજ્ઞીનો પર્વાપ્તો, શુ ૨ તેરમું ચક્રદમું, જોગ ૭. ઉપ ૨, લેયા ૧ પરમ શુદ્ધ એનો અદ્વયગુણ, સર્વથી ઘોડા સંજ્ઞી ૧, તેથી નોસંજ્ઞી નોઅસંજ્ઞી અનંતશુદ્ધા ૨, તેથી અસંજ્ઞી અનંતશુદ્ધા ૩.

૨૦ ભવ્યઅભવ્યદાર.

૧ ભવ્યમાં—જીવના લેહ ૧૪, શુદ્ધાણા ૧૪, જોગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૨ અભવ્યમાં—જીવના લેહ ૧૪, શુદ્ધ ૧ પ્રથમ, જોગ ૧૩ આહારકના ૨ વર્તિને, ઉપયોગ ૬, લેયા ૬.

૩ નોભવ્ય નોઅભવ્યમાં—જીવના લેહ ૦, શુદ્ધ ૦, જોગ ૦ નથી, ઉપયોગ ૨, લેયા નથી.

એનો અદ્વયગુણ, સર્વથી ઘોડા અભવ્ય ૧, તેથી નોભવ્ય નોઅભવ્ય અનંતશુદ્ધા ૨ તેથી ભવ્ય અનંતશુદ્ધા ૩.

૨૧ ચરમદાર.

૧ ચરમમાં—જીવના લેહ ૧૪, શુદ્ધાણા ૧૪, જોગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૨ અચરમમાં—જીવના લેહ ૧૪, શુદ્ધ ૧ પ્રથમ, જોગ ૧૩ આહારકના ૨ વર્તિને, ઉપયોગ ૬, લેયા ૬.

એનો અરપણદુત્ત, સર્વથો યોગ અચરમ ૧, તેથી ચરમ અનંતશુભા ૨.

૧ સમુદય ટેવડીમાં—જીવના ભેદ ૨ સંજોના, ગુ ૧૧ ઉપલા, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૬—૩ અજ્ઞાન વર્જિત, લેયા ૬.

૨ વીતરાગીમાં—જીવનો ભેદ ૧, ગુ ૪, તે બાણમાંથી યોગમાં સુધી, ભેગ ૧૧, ઉપયોગ ૬, લેયા ૧

૩ જીર્ણિયામાં—જીવના ભેદ ૨, સંજોના, ગુ ૨ પહેલું ને ચાથું, ભેગ ૬૨ તે ૪ મનના, ૪ વચનના, ૨ ઉદારીકના ને ૧ કાર્મલુનો એવં ૧૧, ઉપ ૬—ને જ્ઞાન, ને અજ્ઞાન, ને દર્શન એવં ૬, લેયા ૪ પ્રથમ.

૪ અશંકી તિર્થંચમાં—જીવના ભેદ ૨, ગુ ૨ પ્રથમ, ભેગ ૪ તે ૨ ઉદારીકના, ૧ કાર્મલુનો ને ૧ અપદાર વચનનો એવં ૪, ઉપયોગ ૬ તે ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન ૨ દર્શન, લેયા ૩ પ્રથમ.

૫ સમુદિર્ભ મનુષ્યમાં—જીવનો ભેદ ૧, ગુ ૧ પહેલું, ભેગ ૩ તે ૨ ઉદારીકના ને ૧ કાર્મલુનો, ઉપયોગ ૪ તે ૨ અજ્ઞાન ને ૨ દર્શન, લેયા ૭.

એકનો અરપણદુત્ત, સર્વથો યોગ જીર્ણિયા ૧, તેથી સમુદિર્ભ મનુષ્ય અસંખ્યજીવજીવ ૨, તેથી અસંજો તિર્થંચ અસંખ્યજીવજીવ ૩, તેથી વીતરાગી અનંતશુભા ૪, તેથી સમુદય ટેવડી વિશેષાદિયા ૫.

૧ ઉદારીક શરીરમાં—જીવના ભેદ ૧૪, ગુ ૧૪, ભેગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેયા ૬.

૨ વેદેય શરીરમાં—જીવના ભેદ ૪ તે ૨ સંજોના ને ૧ અસંજી તિર્થંચનો અપર્યાપ્તો અને ૧ બાહર વાઙ્કાયનો પર્યાપ્તો એવં ૪, ગુ ૭ પ્રથમ, ભેગ ૧૨ તે ૨ આદારના ને ૧ કાર્મલુનો એ ૩ વચનો, ઉપયોગ ૧૦ તે ૨ ટેવડીના વચનો, લેયા ૬.

૧૦ અર્ચા

૧૪ ભાગ્યદિગ્દેશી અર્ચા

૧૫ હરિશચી અર્ચા

૧૬ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૧૭ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૧૮ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૧૯ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૦ અર્ચા

૨૧ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૨ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૩ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૪ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૫ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૬ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૭ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૮ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૨૯ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૦ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૧ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૨ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૩ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૪ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૫ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૬ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૭ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૮ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૩૯ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૦ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૧ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૨ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૩ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૪ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૫ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૬ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૭ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૮ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૪૯ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૦ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૧ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૨ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૩ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૪ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૫ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૬ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૭ ભાગ્યદેશી અર્ચા

૫૮ ભાગ્યદેશી અર્ચા

અથ શ્રી ચોવીશ જિનાંતરાં.

૧. અહાર કોઠાકોઠ સાગરને આંતરે પહેલા શ્રી આદિનાથ તીર્થે'કર વનીતા નગરીને વિષે યથા નાભિરાજ પિતા, મહુ-
રેવી રાણી માતા, દેમવલ્લે, વૃષભ લંછન, ચંચલે ધનુષ દેહિ-
માન, ચોરાણી લાખ પૂર્વે આયુષ, વીચ લાખ પૂર્વે કુંવરપલ્લે
રદા, ત્રેસક લાખ પૂર્વે રાજ્ય પાળ્યું, એક લાખ પૂર્વેની મવલ્યા
પાળી, મવલ્યા લીધા પછી એક દળર વર્ષે હેવળગાન ઉપન્યું.
સાધુ, સાધ્વી, સાગર, યાચિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થે રથાપીને
દ્વાદશાંગી ગણિની પેટી આપીને, ત્રીજા આરાના ત્રણ વર્ષે ને
સાઘ આઠ મહિના બાપી રદા ત્યારે મદા વર તેરથને રદાદે
રથ દળર સાધુ સંઘાતે જ્વામી નિર્વાણ મોક્ષ પધાર્યા.

૨. પહેલા શ્રી આદિનાથ તીર્થે'કર નિર્વાણ-મોક્ષ પદોંઆ
પછી પથાર લાખ કોઠ સાગરને આંતરે ત્રીજા અભિતનાથ
તીર્થે'કર અગિયેયા નગરીને વિષે યથા ચિત્તચતુ રાજા પિતા,
વિલ્વાદેવી રાણી માતા, દેમવલ્લે, મજ કહેતાં દેસીનું લંછન,
માઠ ચારસે ધનુષનું દેહિમાન, બદોતેર લાખ પૂર્વે આયુષ,
અહાર લાખ પૂર્વે કુંવરપલ્લે રદા, ત્રેસક લાખ પૂર્વે રાજ પાળ્યું,
એક લાખ પૂર્વેની મવલ્યા પાળી, મવલ્યા લીધા પછી ત્યાર
વર્ષે હેવળગાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, સાગર, યાચિકારૂપ
ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થે રથાપીને, દ્વાદશાંગી ગણોની પેટી આપીને
એક દળર સાધુ સંઘાતે નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૩. ત્રીજા અભિતનાથ તીર્થે'કર મોક્ષ પદોંઆ પછી બીજા
લાખ કોઠ સાગરને આંતરે ત્રીજા અભિતનાથ તીર્થે'કર ચારધર્મ
નગરીને વિષે યથા ચિત્તચર રાજા પિતા, નિન્ધાદેવી રાણી માતા,
દેમવલ્લે, અમ કહેતાં દોહાનું લંછન, ચારસે ધનુષનું દેહિમાન,
સાઠ લાખ પૂર્વે આયુષ, પંદર લાખ પૂર્વે કુંવરપલ્લે રદા,
સુખાતોશ લાખ પૂર્વે રાજ પાળ્યું, એક લાખ પૂર્વે મવલ્યા

પાળી, પ્રવલ્લ્યા લીધા પછી ચઉદ વર્ષે કેવળજ્ઞાન ઉપનું સાધુ, સાધ્વી, શાવક શાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ, સ્થાપીને દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૪. ત્રીજા સંસવનાય તીર્થે કર મોક્ષ પદોંચ્યા પછી હજાર લાખ કોડ સાગરોપમને આંતરે ચોથા અભિનંદન તીર્થે જ વનીતા નગરીને વિષે થયા સંવર રાજા પિતા, સિદ્ધાર્થ રાજા માતા, હેમવર્ણ, વાનરનું લંછન, સાગરવૃક્ષે ધનુષનું દેહિમાન, પરચાસ લાખ પૂર્વનું આયુષ, તેમાં સાક્ષાત્તર લાખ પૂર્વ કુંવર-ગણે રહ્યા, સાડીછત્રીસ લાખ પૂર્વ રાજ પાંડુ, એક લાખ પૂર્વની પ્રવલ્લ્યા પાળી, પ્રવલ્લ્યા લીધા પછી ચઉદ વર્ષે કેવળજ્ઞાન ઉપનું સાધુ, સાધ્વી, શાવક, શાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપી, દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૫. ચોથા અભિનંદન તીર્થે કર મોક્ષ પદોંચ્યા પછી નવ લાખ કોડ સાગરને આંતરે પાંચમા સુમતિનાય તીર્થે કર કુલ-શુરી નગરીને વિષે થયા મેધરથ રાજા પિતા, સુમંગલા દેવી રાણી માતા, હેમવર્ણ, કોચ પંખીનું લંછન, વૃક્ષે ધનુષનું દેહિમાન, ચાગીય લાખ પૂર્વનું આયુષ, તેમાં દસ લાખ પૂર્વ કુંવરવર્ણે રહ્યા, જોગલ્લુગીય લાખ પૂર્વ રાજ પાંડુ, એક લાખ પૂર્વની પ્રવલ્લ્યા પાળી, પ્રવલ્લ્યા લીધા પછી ચોથા વર્ષે કેવળજ્ઞાન ઉપનું સાધુ, સાધ્વી, શાવક, શાવિકારૂપ, ચતુર્વિધ સંઘ-તીર્થ સ્થાપીને, દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ પધાર્યા.

૬. પાંચમા સુમતિનાય તીર્થે કર નિર્વાણ-મોક્ષ પદોંચ્યા પછી નેવું હજાર કોડ સાગરને આંતરે છઠ્ઠા પદપ્રજા તીર્થે કર કોચબી નગરીને વિષે થયા શોધર રાજા પિતા, સુમિત્રા દેવી રાણી માતા, રાને વર્ણ, વચકભગનું લંછન, અડીને ધનુષનું દેહિમાન, ત્રીસ લાખ પૂર્વનું આયુષ, સાગરના લાખ પૂર્વ કુંવર

પણે રહ્યા, સાદીએકવીશ લાખ પૂર્વ રાજ પાળ્યું, એક લાખ પૂર્વની પ્રવલ્યા પાળી, પ્રવલ્યા લીધા પછી છઠે મહીને કેવળ-ગાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, ધાવક, ધાવિકાદ્વપ અતુર્વિધ સંઘ-તીર્થ સ્થાપીને, દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને ત્રહુતેર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ પધાર્યા.

૭. ૭ઠ્ઠા શ્રીપદપ્રભુ તીર્થંકર નિર્વાણ-મોહ પહોંચ્યા પછી નવ હજાર કોઠ સાગરને આંતરે સાતમા શ્રીપાર્થનાથ તીર્થંકર વલ્લ-રસી નગરને વિષે થયા. પ્રતિષ્ઠ રાજ પિતા, પૃથ્વી દેવી રાણી માતા, હેમચર્ણ, સાધોવાનું લંછન, જસેં ધનુષનું દેહિમાન, વીશ લાખ પૂર્વનું આયુષ, તેમાં પાંચ લાખ પૂર્વ કુંવરપણે રહ્યા, અડધ લાખ પૂર્વ રાજ પાળ્યું, એક લાખ પૂર્વની પ્રવલ્યા પાળી, પ્રવલ્યા લીધા પછી નવ માસે કેવળગાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, ધાવક, ધાવિકાદ્વપ, અતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપીને, દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને પાંચસેં સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ પધાર્યા.

૮. આઠમા શ્રી શ્રીપાર્થનાથ તીર્થંકર મોહ પહોંચ્યા પછી નવસેં કોઠ સાગરને આંતરે આઠમા જંદમલ તીર્થંકર અંદનપુરી નગરીને વિષે થયા મહાસેન રાજ પિતા, લક્ષ્મણ દેવી રાણી માતા, ઉલ્લસલ વલ્લે, અંદમાનું લંછન, દોઢસો ધનુષનું દેહિમાન, ૮૪ લાખ પૂર્વનું આયુષ, તેમાં અડીસાખ પૂર્વ કુંવરપણે રહ્યા, સાદાં છ લાખ પૂર્વ રાજ પાળ્યું, એક લાખ પૂર્વ પ્રવલ્યા પાળી પ્રવલ્યા લીધા પછી છઠે મહીને કેવળગાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, ધાવક, ધાવિકાદ્વપ અતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપીને દ્વાદ-શાંગી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોહ પધાર્યા.

૯. આઠમા શ્રી જંદમલ તીર્થંકર નિર્વાણ મોહ પહોંચ્યા પછી નેવું કોઠ સાગરને આંતરે નવમા શ્રીસુવિધિનાથ તીર્થંકર દાકંદી નગરીને વિષે થયા સુચીવ રાજ પિતા, રમાદેવી રાણી માતા, ઉલ્લસલ વલ્લે, મમરમચ્છનું લંછન, સો ધનુષનું દેહિમાન, બે લાખ પૂર્વનું આયુષ-તેમાં અર્ધ લાખ પૂર્વ કુંવરપણે રહ્યા,

અર્ધ લાખ પૂર્વ રાજ પાળ્યું, એક લાખ પૂર્વ પ્રવજ્યા પાળી. પ્રવજ્યા લીધા પછી ચાર મહીને કેવળજ્ઞાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, આવક, આવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપીને દ્વાદશાંગી મળીની પેઠી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ મોક્ષ પધાર્યા.

૧૦. નવમા શ્રીમુવિધિનાથ તીર્થે'કર નિર્વાણ મોક્ષ પધોંચ્યા પછી નવ કોડ સાગરને આંતરે દશમા શ્રી શીતજનાથ તીર્થે'કર મહીજપુર નગરીને વિષે થયા. દશમ્ય રાજા પિતા, નંદાદેવી રાણી માતા, હેમવર્ત્ત, શ્રીવત્સ સામીયાનું લંછન, નેત્રું ધનુષનું દેહિમાન, એક લાખ પૂર્વનું આયુષ-તેમાં પા લાખ પૂર્વ કુંવરપદે રહ્યા, અર્ધ લાખ પૂર્વ રાજ પાળ્યું, પા લાખ પૂર્વની પ્રવજ્યા પાળી. પ્રવજ્યા લીધા પછી ત્રણ માસે કેવળજ્ઞાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, આવક, આવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપી દ્વાદશાંગી મળીની પેઠી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૧૧. દશમા શ્રી શીતજનાથ તીર્થે'કર નિર્વાણ પધોંચ્યા પછી એક કોડ સાગરમાં એકસો સાગર, છાસક લાખ, હવિશ હજાર વરસને ઉઘે આંતરે, અગ્રારમા શ્રેયાંસનાથ તીર્થે'કર સિંહપુરી નગરીને વિષે થયા. ત્રિભુ રાજા પિતા અને ત્રિભુ દેવી રાણી માતા, હેમવર્ત્ત, બેંડાનું લંછન, એંસી ધનુષનું દેહિમાન, દ્વાદશી લાખ વરસનું આયુષ-તેમાં ૨૧ લાખ વરસ કુંવરપદે રહ્યા, ૪૨ લાખ વરસ રાજ પાળ્યું, ૨૧ લાખ વરસની પ્રવજ્યા પાળી, પ્રવજ્યા લીધા પછી બે માસે કેવળજ્ઞાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, આવક, આવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપીને દ્વાદશાંગી મળીની પેઠી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૧૨. અગ્રારમા શ્રી શ્રેયાંસનાથ તીર્થે'કર મોક્ષ પધોંચ્યા પછી ૫૪ સાગરને આંતરે, બારમા શ્રી વાગુપૂજ્ય તીર્થે'કર અંબાપુરી નગરીને વિષે થયા. વાગુપૂજ્ય રાજા પિતા, અગાદેવી રાણી માતા, રાનેવર્ત્ત, બેંડનું લંછન, સિંહેર ધનુષનું દેહિમાન, દ્વાદશી લાખ વરસનું આયુષ-તેમાં અઠાર લાખ વરસ કુંવરપદે રહ્યા, એકસાસક વરસની પ્રવજ્યા પાળી, પ્રવજ્યા લીધા પછી એ

માસે કેવળજ્ઞાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, ધાવક, ધાવિકારૂપ
અનુવિંધ સંઘ તીર્થ સ્થાપી દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને છસે
સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૧૩. બારમા શ્રી વાસુપૂજ્ય તીર્થ કર નિર્વાણ-મોક્ષ પહોંચ્યા
પછી ત્રીથ સાગરને આંતરે તેરમા શ્રી વિમળનાથ તીર્થ કર કંપી-
લપુર નગરને વિષે ધયા. દૂતવર્મા રાજા પિતા, સયામાદેવી
રાણી માતા, હેમવર્ણ, સુધરણું લંછન, સાક ધનુષણું દેહિમાન,
સાક લાખ વરસણું આયુષ, તેમાં પંદર લાખ વરસ કુંવરપણે
રહ્યા, ત્રીથ લાખ વરસ રાજ્ય પાળ્યું, ૧૫ લાખ વરસની
પ્રવચ્ચા પાળી. પ્રવચ્ચા લીધા પછી જો મહીને કેવળજ્ઞાન ઉપ-
ન્યું. સાધુ સાધ્વી ધાવક ધાવિકારૂપ અનુવિંધ સંઘ-તીર્થ
સ્થાપીને દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને ૧૦૦ સાધુ સંઘાતે
સ્વામી નિર્વાણ મોક્ષ પધાર્યા.

૧૪. તેરમા શ્રી વિમળનાથ તીર્થ કર મોક્ષ પહોંચ્યા પછી નવ
સાગરને આંતરે ચઉદમા અનંતનાથ તીર્થ કર અયોધ્યા નગરીને
વિષે ધયા. સિંહસેન રાજા પિતા, સુવચાદેવી રાણી માતા,
હેમવર્ણ, સુકરાણું લંછન, પચાસ ધનુષણું દેહિમાન, ૩૦ લાખ
વરસણું આયુષ, તેમાં સાડાસાત લાખ વરસ કુંવરપણે રહ્યા,
પંદર લાખ વરસ રાજ પાળ્યું, સાડાસાત લાખ વરસની પ્રવચ્ચા
પાળી, પ્રવચ્ચા લીધા પછી ૩ મહિને કેવળજ્ઞાન ઉપન્યું. સાધુ
સાધ્વી, ધાવક, ધાવિકારૂપ અનુવિંધ સંઘ તીર્થ સ્થાપી દ્વાદશાંગી
ગણીની પેટી આપીને સાતસે સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-
મોક્ષ પધાર્યા.

૧૫. ચઉદમા શ્રી અનંતનાથ તીર્થ કર નિર્વાણ-મોક્ષ પહોંચ્યા
પછી ચાર સાગરને આંતરે પંદરમા ધર્મનાથ તીર્થ કર રતનપુરી
નગરીને વિષે ધયા. જાનુ રાજા પિતા, સુવચાદેવી રાણી માતા,
હેમવર્ણ, વજ્રણું લંછન, ચિસ્તાલિય ધનુષણું દેહિમાન, ૬૪
લાખ વર્ષણું આયુષ, તેમાં અઠી લાખ વર્ષ કુંવરપણે રહ્યા, સાડા
છ લાખ વરસ રાજ પાળ્યું, એક લાખ વર્ષની પ્રવચ્ચા પાળી,

પ્રવચ્ચા લીધા પછી એ મહીને ઠેવગઝાન પામ્યા સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપી દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને આઠસે સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૧૬. પંદરમા શ્રી ધર્મનાથ તીર્થંકર નિર્વાણ-મોક્ષ પઢોંચ્યા પછી ત્રણ સાગર તેમાં પોણાપદ્યને ઉણે આંતરે સોગમા શ્રી શાંતિનાથ તીર્થંકર હસ્તીનાગપુર નગરને વિષે યયા. વિશ્વસેન રાજા પિતા, અચિરાદેવી રાણી માતા, હેમવર્ણ, મૃગનું લંછન, આળોસ ધનુષનું દેહિમાન, એક લાખ વરસનું આયુષ તેમાં પા લાખ વર્ષ કુંવરપણે રહ્યા, અર્ધ લાખ વરસ રાજ પાળ્યું, પા લાખ વરસની પ્રવચ્ચા પાળી, પ્રવચ્ચા લીધા પછી એ મહીને ઠેવગઝાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપી દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને નવસે સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૧૭. સોગમા શ્રી શાંતિનાથ તીર્થંકર મોક્ષ પઢોંચ્યા પછી અર્ધ પદ્યને આંતરે સત્તરમા શ્રી કુંથુનાથ તીર્થંકર જમ્બુપુર નગરીને વિષે યયા. મુરારાજ પિતા, મુરારાદેવી રાણી માતા, હેમવર્ણ, છગ્ગ કહેતાં બોલકાનું લંછન, પાંત્રીય ધનુષનું દેહિમાન, પંચાલ હજાર વરસનું આયુષ, તેમાં પોણી ચોવીશ હજાર વરસ કુંવર-પણે રહ્યા, પોણી ચોવીશ હજાર વરસ રાજ પાળ્યું, પોણી ચોવીશ હજાર વરસ અકવતોની પદવી સોગમી, પોણી ચોવીશ હજાર વરસની પ્રવચ્ચા પાળી, પ્રવચ્ચા લીધા પછી સોગ મહીને ઠેવગઝાન ઉપન્યું. સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ તીર્થ સ્થાપીને દ્વાદશાંગી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ પધાર્યા.

૧૮. સત્તરમા શ્રી કુંથુનાથ તીર્થંકર નિર્વાણ-મોક્ષ પઢોંચ્યા પછી પા પદ્યમાંથી એક કોઠ ૧ હજાર વર્ષને ઉણે આંતરે ૧૮ મા શ્રી અરનાથ તીર્થંકર નામપુર નગરીને વિષે યયા મુશ્યંન રાજા પિતા, દેવડીદેવી રાણી માતા, હેમવર્ણ, નંદાવર્ત સામીયાનું લંછન, ત્રીસ ધનુષનું દેહિમાન, ચારાસી હજાર વરસનું આયુષ

તેમાં ૨૧ હજાર વરસ કુંવરપણે રહ્યા, ૨૧ હજાર વર્ષ રાજ્ય
પાળ્યું. ૨૧ હજાર વર્ષ ચક્રવર્તીની પદવી ભોગરી, ૨૧ હજાર
વર્ષ પ્રવળ્યા પાળી, પ્રવળ્યા લીધા પછી ત્રણ મહીને કેવળજ્ઞાન
ઉપ-ન્યું. સાધુ, સાધ્વી, આવક, યાવિદારૂપ અતુર્વિધ સંઘ-તીર્થ
સ્થાપી દ્વાદશાંત્રી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે
સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૧૬. અઢારમા અરનાથ તીર્થંકર નિર્વાણ-મોક્ષ પહોંચ્યા પછી
એક કોઠ ને એક હજાર વરસને આંતરે ૧૬ મા મહિનાથ તીર્થંકર
મિથિલા નગરીને વિષે યથા કુંભ રાજા પિતા, પ્રભાવતી રાણી
માતા, નીલેવણે, કળ્યાનું લંછન, પચ્ચીથ ધનુષ્યું દેદિમાન,
પંચાવન હજાર વર્ષનું અનુષ, તેમાં સો વરસ કુંવરપણે રહ્યા,
બાકી પ્રવળ્યા પાળી, પ્રવળ્યા લીધા પછી ત્રીજે પહોરે કેવળ-
જ્ઞાન ઉપ-ન્યું. સાધુ, સાધ્વી, આવક, યાવિદારૂપ અતુર્વિધ સંઘ-
તીર્થ સ્થાપી દ્વાદશાંત્રી ગણીની પેટી આપીને પાંચસે સાધુ અને
ચસે સાધ્વી સંઘાતે સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૨૦ બોગણીયમા મહિનાથ તીર્થંકર મોક્ષ પહોંચ્યા પછી
ચોપન લાખ વરસને આંતરે વીસમા શ્રી મુનિજ્ઞમત તીર્થંકર રાજ-
મહી નગરીને વિષે યથા સુમિત્ર રાજા પિતા, પ્રભાવતી રાણી
માતા, રથામણે, કાચમાનું લંછન, વીથ ધનુષ્યું દેદિમાન,
ત્રીથ હજાર વર્ષનું આનુષ, તેમાં સાદાસાત હજાર વર્ષ કુંવરપણે
રહ્યા, પંદર હજાર વર્ષ રાજ પાળ્યું, કાઠાસાત હજાર વર્ષ
પ્રવળ્યા પાળી, પ્રવળ્યા લીધા પછી વગ્ધાર મહીને કેવળજ્ઞાન
ઉપ-ન્યું. સાધુ, સાધ્વી, આવક, યાવિદારૂપ અતુર્વિધ સંઘ-તીર્થ
સ્થાપી દ્વાદશાંત્રી ગણીની પેટી આપીને એક હજાર સાધુ સંઘાતે
સ્વામી નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા.

૨૧. વીસમા શ્રી મુનિજ્ઞમત તીર્થંકર મોક્ષ પહોંચ્યા પછી
લાખ વર્ષને આંતરે ૨૧ મા મહિનાથ તીર્થંકર મધુરા નગરીને
યથા ચિજય રાજા પિતા, વિપુલાદેવી રાણી માતા, હેમ-
નીદોતપદ રમણનું લંછન, પંદર ધનુષ્યું દેદિમાન, દસ

નંબર	તીર્થકરતા નામ	પેતાનું નામ	માતાનું નામ	લંબન.	કુરીઆન.	આયુમાન.	અમુના નામ	નામ પુત્રોના
૧	શ્રી અમરભાઈ	નાણીકુલકર	મહેદા	૧૫૦	૮૪	લાખ ૬૦૦	મહામુ.	ચંદ્રિયારી
૨	શ્રી અણ્ણનાથ	સ્તકનુ.	વિભા	૪૫૦	૭૨	" "	મહામુ.	અણ્ણનાથ.
૩	શ્રી લંકાવનાથ	તાથે.	સેનાદેવી	૪૦૦	૬૦	" "	ત્રિમુખ.	રીનારી.
૪	શ્રી અમિનદન	અવરસાળ.	સિદ્ધાથી.	૩૫૦	૫૦	" "	નાથક.	કાલીકા.
૫	શ્રી સુચિતનાથ	મેલરાળ	મંરજા.	૩૦૦	૪૦	" "	કુસમલ.	મહાકાલી
૬	શ્રી પદ્મપ્રભ.	શ્રીનરરાળ.	સુલીમા.	૨૫૦	૩૦	" "	માતમ.	સ્વામા.
૭	શ્રી મુપાર્થનાથ	પ્રતિષ્ઠાળ	પૃથ્વી.	૨૦૦	૨૦	" "	વિગ્ન.	શાન્તા.
૮	શ્રી ચંદ્રપ્રભ	મહાસેનરાળ	લક્ષ્મણ.	૧૫૦	૧૦	" "	અણ્ણ	ભૂમી.
૯	શ્રી સુચિતનાથ	મુખીવરાળ.	રામારાણી.	૧૦૦	૨	" "	લક્ષ્મી.	સુનાવિકા.
૧૦	શ્રી શીતળનાથ	ચરથ.	નંદા.	૬૦	૧	" "	જ્યોત.	અરોહા.
૧૧	શ્રી શ્રેયાસનાથ	વિગ્ન	વિષ્ણુ	૮૦	૮૪	લાખ ૧૫૦	કુમાર.	માનવી.
૧૨	શ્રી વાસુદેવ	સુપૂર્ણ.	જ્યા.	૭૦	૭૧	" "	ચંદ્રા.	ચંદ્રા.
૧૩	શ્રી વિમળનાથ	પૂતવર્મા.	સ્વામા	૬૦	૬૦	" "	વિદિકા.	વિદિકા.
૧૪	શ્રી અર્જુનનાથ	સિંહસેન.	સુરથા.	૫૦	૩૦	" "	અંકુશ.	અંકુશ.
૧૫	શ્રી વર્ધનાથ	ભાનુ.	સુમતા.	૪૫	૧૦	" "	કિમર.	કિમર.
૧૬	શ્રી શાંતિનાથ	વિષ્ણુસેન.	અગ્નિરા.	૪૦	૧	" "	મુખ	નિર્વાણ.
૧૭	શ્રી કમુનાથ	પર.	સુરોદી.	૩૫	૬૫	લાખ ૧૫૦	મુખ.	મુખ.
૧૮	શ્રી અરનાથ	સુદર્શન	દેવસીંગળી	૩૦	૮૪	" "	મુખ.	મુખ.
૧૯	શ્રી મહિમનાથ	કુલ	અમાવતી	૨૫	૫૫	" "	કુમેર.	કુમેર.
૨૦	શ્રી મુનિસુતન	મુનિ.	પદ્માવતી.	૨૦	૩૦	" "	વરુણ.	વરુણ.
૨૧	શ્રી નાગનાથ	વળ	વિગ્ન	૧૫	૧૦	" "	અગ્નિ.	અગ્નિ.
૨૨	શ્રી અમરનાથ	અમર.	સિદ્ધિ	૨૦	૨	" "	અગ્નિ.	અગ્નિ.

અથ શ્રી હર્મ પ્રકૃતિના બોલ.

૧ પહેલું જ્ઞાનાવસ્થીય હર્મ તે આખિના પાટા સમાન, ૨ બીજું દર્શનાવસ્થીય હર્મ તે રાખના પીળીઆ સમાન, ૩ ત્રીજું વેદનીય હર્મ તે મધ તથા અપીજે ખરડયા અડગ સમાન, ૪ ચાતુર્મોહનીય હર્મ તે મરિણપાન સમાન, ૫ પાંચમું આયુષ્ય હર્મ તે ઢેઠ સમાન, ૬ છઠું નામ હર્મ તે ચિત્તારા સમાન, ૭ સાતમું જોત્ર હર્મ તે કુંભારના આકડા સમાન, ૮ આઠમું અનંત જ્ઞાન હર્મ તે રાખના જાંઠારી સમાન ૧ જ્ઞાનાવસ્થીય હર્મ અનંત દર્શનશુભ્રુ હર્મ અનંત અભ્યાસાધા આત્મિક સુખ શાક્યો છે. ૨ વેદનીય હર્મ અનંત અભ્યાસાધા આત્મિક સુખ શાક્યો છે. ૩ મોહનીય હર્મ ક્ષાયક સમક્ષિત શુભ્રુ શાક્યો છે. ૪ આયુષ્ય હર્મ અક્ષય સ્થિતિ શુભ્રુ શાક્યો છે ૬ નામ હર્મ અમૂર્તિ શાક્યો છે. ૭ જોત્ર હર્મ અશુર લગુ શુભ્રુ શાક્યો છે. ૮ અંતરાય હર્મ અનંત આત્મિક ચક્રિત શુભ્રુ શાક્યો છે

૧. જ્ઞાનાવસ્થીય હર્મ ૬ પ્રકારે જાંધે. પહેલે જોલે નાલુપડિ જોયાએ તે જ્ઞાનીના જુઠા જોલે, બીજે જોલે નાલુનિન્હવજુ-યાએ તે જ્ઞાનીનો ઉપકાર જોલે, ત્રીજે જોલે નાલુઆસાવજુએ તે જ્ઞાનીની આધાવના કરે, ચોથે જોલે નાલુઅંતરાયજુ તે જ્ઞાની અંતરાય પડાવે, પાંચમે જોલે નાલુપડસેજુ તે જ્ઞાની ઉપર દેખ કરે, છઠે જોલે નાલુવિજ્ઞાનપજુએજેજુ તે જ્ઞાની સાથે જોટા જમડા વિખવાડ કરે, એ છ પ્રકારે જાંધે, તે પાંચ તથા ૧૦ પ્રકારે જોગવે, તે પાંચ કયા તે કહે છે. ૧ મતિજ્ઞાનાવસ્થીય, ૨ જુલજ્ઞાનાવસ્થીય, ૩ અવધિજ્ઞાનાવસ્થીય, ૪ મનપર્થવ-જ્ઞાનાવસ્થીય, ૫ કેવલ જ્ઞાનાવસ્થીય એ ૫ જ્ઞાન પ્રકટ થવા દીરે નહિ તથા ૧૦ પ્રકારે જોગવે તે કહે છે. ૧ સોયાવસ્થે. ૨ સોય-વિન્નાણુવસ્થે, ૩ નેત્તાવસ્થે, ૪ નેત્તાવિન્નાણુવસ્થે, ૫ ક્ષાણુવસ્થે, ૬ ક્ષાણુવિન્નાણુવસ્થે. ૭ રસાવસ્થે, ૮ રસવિન્નાણુવસ્થે, ૯ ક્ષાણુ-

દુર્ગંધા ૨૩ સ્ત્રીવેદ ૨૪ પુરુષવેદ ૨૫ નપુંસકવેદ, એ ચારિત્રિ
મોહનીયની ૨૫ પ્રકૃતિ. હવે હંસજી મોહનીયની ૩ પ્રકૃતિ કહે
છે, ૧ સમક્રિત મોહનીય, ૨ મિથ્યાત્વ મોહનીય, ૩ સમામિથ્યાત્વ
મોહનીય, એવં સર્વ મળી ૨૮ પ્રકૃતિ. તેની સ્થિતિ જ્યાં અંત-
ર્મુહૂર્તની, ઉત્તર ૭૦ કોડાકોડી સાગરોપમની, અબાધા કાલ કરે
તો ૭ હજાર વરસની સ્થિતિ.

૫ પાંચમું આયુષ્ય કર્મ સોળ પ્રકારે બાંધે, તેમાં નાર-
કિનું આયુષ્ય ૪ પ્રકારે બાંધે, તે ૧ મહાઆરંભયાએ, ૨ મહા-
પરિગમહિયાએ, ૩ કુલિમંસાહારેજી ૪ પંચિન્દિયવહેજી. તિર્થંચનું
આયુષ્ય ૪ પ્રકારે બાંધે, ૧ માઇલયાએ, ૨ નિયકિલયાએ, ૩ અભિ-
યયલેજી, ૪ કુડતોલે કુડમાલે. મનુષ્યનું આયુષ્ય ૪ પ્રકારે બાંધે,
૧ પગઇભરિયાએ, ૨ પગપિચ્છીયાએ, ૩ સાણકોસયાએ, ૪ જમ-
ઇરિયાએ. દેવતાનું આયુષ્ય ૪ પ્રકારે બાંધે, ૧ સરામસંજ-
મેજી, ૨ સંજમાસંજમેજી, ૩ બાલતપોકમેજી, ૪ અકામનિર્જ-
શાએ. એ સોળ પ્રકારે બાંધે, તે ૪ પ્રકારે લોગરે. નારકી
અને દેવતાનું આયુષ્ય જ્યાં ૧૦ હજાર વર્ષ ને અંતર્મુહૂર્ત અધિ-
કનું, ઉત્તર ૩૩ સાગર ને પૂર્વકોડિનો ત્રીજો ભાગ અધિક મનુષ્ય
અને તિર્થંચનું આયુષ્ય જ્યાં અંતર્મુહૂર્ત, ઉત્તર ૩૫૪ ને પૂર્વ-
કોડિનો ત્રીજો ભાગ અધિક.

૬ છઠું નામ કર્મ તેના બે ભેદ. ૧ શુભનામ, ૨ અશુ-
ભનામ; શુભનામ કર્મ ૪ પ્રકારે બાંધે, ૧ કામુજીયાએ, ૨ કામુ-
જીયાએ, ૩ ભાવજીયાએ, ૪ અવિસંવાયજીયાએ, તે ૧૪
પ્રકારે લોગરે, ૧ ઇકઃસદ્ધા, ઇકઃસદ્ધા, ૩ ઇકામંધા-પ્રજાજસો-
પિત્તે, ૧૦ ઇકિડાજીકમ્મત્તવિરિય પુરિયાકાર પરમ્મમે, ૧૧ ઇકિજ
રયા, ૧૨ કંતસરયા, ૧૩ પિવસરયા, ૧૪ મલ્લુસરયા, એ ૧૪
પ્રકારે લોગરે. અશુભનામ કર્મ ૪ પ્રકારે બાંધે, ૧ કામજી-
જીયાએ, ૨ કામુજીયાએ, ૩ ભાવજીયાએ, ૪ અવિસંવાય-
જીયાએ, તે ૧૪ પ્રકારે લોગરે, ૧ અનિડામદ્ધા, ૨ અનિડાદેવ
૩ અનિડામંધા, ૪ અનિડાસદ્ધા, ૫ અનિડાસદ્ધા, ૬ અનિડા-

૪૭, ૭ અલ્પિઠાદિષ્ઠ, ૮ અલ્પિઠાવલ્લે, ૯ અલ્પિઠાજ્ઞોદિતિ,
 ૧૦ અલ્પિઠેદ્દાણુ કમ્ભજલ વીરિયપુરિસાકાર પરલભે, ૧૧ કિલ્લસ-
 રયા, ૧૨ દિલ્લસરયા, ૧૩ અલ્પિઠસરયા, ૧૪ અકંતસરયા, એ
 ૧૪ પ્રકારે ભોગ્યે, હવે નામ કર્મની ૯૩ પ્રકૃતિ કહે છે-૧ નર-
 કમતિ, ૨ તિર્થચમતિ ૩ મનુષ્યગતિ, ૪ દેવગતિ, ૫ એકેદ્રિય
 ભતિ ૬ બેષ્ઠદ્રિય ભતિ, ૭ તેષ્ઠદ્રિય ભતિ, ૮ ચતુર્દ્રિય ભતિ,
 ૯ પંચેદ્રિય ભતિ, ૧૦ ઉદારિકચરીર, ૧૧ વૈદ્યચરીર, ૧૨ આહા-
 રક ચરીર, ૧૩ તેજસચરીર, ૧૪ કાર્મણચરીર, ૧૫ ઉદારિક-
 અંબોધાં ૧૬ વૈદ્યઅંબોધાં. ૧૭ આહારકઅંબોધાં, ૧૮ ઉદા-
 રિકઅંધન, ૧૯ વૈદ્યઅંધન, ૨૦ આહારકઅંધન, ૨૧ તેજસ-
 અંધન, ૨૨ કાર્મણઅંધન. ૨૩ ઉદારિકસંધાતન, ૨૪ વૈદ્યસંધા-
 તન, ૨૫ આહારકસંધાતન, ૨૬ તેજસસંધાતન ૨૭ કાર્મણસં-
 ધાતન, ૨૮ વજ્રવજ્રભનારાયસંધયણ, ૨૯ વજ્રભનારાયસંધયણ,
 ૩૦ નારાયસંધયણ, ૩૧ અર્ધનારાયસંધયણ, ૩૨ કિલ્લકુમ્ભયણ,
 ૩૩ ઉવદુસંધયણ. ૩૪ સમચતુરંચસઠાણ, ૩૫ નિગોદપરીમ-
 ણસંઠાણ, ૩૬ સાદિસંઠાણ, ૩૭ વામનસંઠાણ, ૩૮ કુખસં-
 ઠાણ. ૩૯ હુંડમંઠાણ, ૪૦ કાળોવર્ણ, ૪૧ નીલોવર્ણ, ૪૨ શીતો-
 વર્ણ, ૪૩ ધીળોવર્ણ, ૪૪ ઘોળોવર્ણ, ૪૫ મુરખીચંદ, ૪૬ દુર-
 બીચંદ, ૪૭ તિખોરસ, ૪૮ કડવોરસ, ૪૯ કસાયલોરસ, ૫૦ ખારો-
 રસ, ૫૧ મીઠોરસ, ૫૨ ખજાજોરસ, (ફરસ), ૫૩ મુંઢાળો ફરસ,
 ૫૪ ભારે ફરસ, ૫૫ ઢળવો ફરસ, ૫૬ ટોટો ફરસ, ૫૭ ઉન્હો-
 ફરસ, ૫૮ ચોપડયો ફરસ, ૫૯ છુબો ફરસ, ૬૦ નરકાનુપૂર્વી,
 ૬૧ તિર્થયાનુપૂર્વી, ૬૨ મનુષ્યાનુપૂર્વી, ૬૩ દેવતાનુપૂર્વી, ૬૪ શૂન-
 વિદાયગતિ, ૬૫ અશૂનવિદાયગતિ, એ ૬૫ પિંડપ્રકૃતિ રહ્ય,
 ૬૬ પરાધાતનામ, ૬૭ ઉત્પાસનામ, ૬૮ અગુરૂત્રકુનામ, ૬૯ આના-
 પનામ, ૭૦ ઉષોતનામ, ૭૧ ઉષધાતનામ, ૭૨ તોથંકરનામ,
 ૭૩ નિર્માણનામ, ૭૪ વ્રસનામ, ૭૫ જ.દરનામ, ૭૬ પ્રત્યેક-
 નામ, ૭૭ પર્યાપ્તનામ, ૭૮ સિદ્ધનામ, ૭૯ શૂનનામ, ૮૦ સોભા-
 અનામ, ૮૧ મુસ્તવનામ, ૮૨ અદેશનામ, ૮૩ અચોડીતિ-

નામ, ૮૪ સ્થાવરનામ, ૮૫ સૂક્ષ્મનામ, ૮૬ સાધારણનામ, ૮૭ અપર્યાપ્તનામ, ૮૮ અસ્થિરનામ, ૮૯ અશુભનામ, ૯૦ દોષાભ્યાનામ, ૯૧ દુસ્વરનામ, ૯૨ અનાદેયનામ, ૯૩ અજોડીતિનામ, એ ૯૩ પ્રકૃતિ યથા તેમાં ૧૦ જંધનની અધિક ભેગવતાં ૧૦૩ પ્રકૃતિ પણ શંકવાળા કહે છે; અથવા નામકર્મની ૪૨ પણ ખરી. ૧ ગતિ, ૨ જાતિ, ૩ શરીર, ૪ અંગોપાંગ, ૫ જંધન, ૬ સંઘાતન, ૭ વર્ણ, ૮ જંધ, ૯ રસ, ૧૦ ફરસ, ૧૧ સંઘયણ, ૧૨ સંકાલ. ૧૩ અનુપૂર્વો, ૧૪ વિકાસગતિ, એ ૧૪ અને પ્રત્યેક પ્રકૃતિ ૮, તથાનો દશકો ૧૦ સ્થાવરનો દશકો ૧૦, એવાં ૪૨ યથા તથા વિસ્તારે અહિંની ૬૫ તથા પ્રત્યેક પ્રકૃતિ ૮, તથાનો દશકો ૧૦, સ્થાવરનો દશકો ૧૦ એવાં વિસ્તારે ૬૦ પ્રકૃતિ યથા. નામકર્મની સ્થિતિ જ્યન્ય આઠ સુહુર્તની ઉત્તમ વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની, અબાધા કાળ ૨ હજાર વરસનો.

૭. હવે ગોત્રકર્મના ૨ ભેદ ૧ ઉચ્ચ ગોત્ર, ૨ નીચ ગોત્ર, તેમાં ઉચ્ચગોત્ર ૮ પ્રકારે બાંધે, ૧ જાઈઅમહેણું, ૨ કુલઅમહેણું, ૩ બળઅમહેણું, ૪ રૂવઅમહેણું, ૫ તવઅમહેણું, ૧ મુયઅમહેણું, ૭ લાભઅમહેણું, ૮ ઇસ્સરિયઅમહેણું, એ આઠ મહા અણકરવે કરી ઉચ્ચગોત્ર બાંધે, તે ૮ પ્રકારે ભોગવે. ૧ જાઈવીસીડીયા, ૨ કુલવીસીડીયા, ૩ બળવીસીડીયા, ૫ રૂવવીસીડીયા, ૫ તવવીસીડીયા, ૧ મુયવીસીડીયા, ૭ લાભવીસીડીયા ૮ ઇસ્સરિયવીસીડીયા એ આઠ પ્રકારે ભોગવે. ૧. હવે નીચગોત્ર ૮ પ્રકારે બાંધે તે. ૧ જાઈઅમહેણું, ૨ કુલઅમહેણું, ૩ બળઅમહેણું, ૪ રૂવઅમહેણું, ૫ તવઅમહેણું, ૧ મુયઅમહેણું, ૭ લાભઅમહેણું, ૮ ઇસ્સરિયઅમહેણું, એ વગેરે ઉપર કહ્યા તે ૮ મહે કરી નીચગોત્ર બાંધે, તે ૮ પ્રકારે ભોગવે જાઈવીસીડીયાથી જાવ ઇસ્સરિયવીસીડીયા સુધી ઉપર કહ્યા તે ગોત્રકર્મની સ્થિતિ જ્યન ૮ સુહુર્તની ઉત્તમ વીશ કોડાકોડી સાગરોપમની, અબાધા કાળ એ હજાર વર્ષનો.

૮. આઠમું અંતરાયકર્મ, પાંચ પ્રકારે બાંધે. ૧ દાનાંતરાય, ૨ લાભાંતરાય, ૩ ભોગાંતરાય, ૪ ઉવભોગાંતરાય, ૫ વી-

તિરાય, એ પાંચ અંતરાય પાઠવે કરી અંતરાયકર્મ ભાષિ, તે
 યિ પ્રકારે જોગવે ૧ હાનાંતરાય, ૨ લાભાંતરાય, ૩ જોગાં-
 તરાય, ૪ ઉવજોગાંતરાય, ૫ વીર્યાંતરાય, એ પાંચ પામે નહિ.
 અંતરાયકર્મની સ્થિતિ જ્યન્ય અંતર્મુદુર્તની ઉત્તમ ત્રીય
 કોઈ સામરોપમની, અભાધા કાળ ૩ હજાર વર્ષનો.

આઠ કર્મ ભાંખ્યાની ૮૫ પ્રકૃતિ-૬ જ્ઞાનાવરણીયની, ૬ દર્શ-
 નીયની, ૨૨ વેદનીયની, ૬ મોહનીયની, ૧૬ આયુષની,
 નામની, ૧૬ જોત્રની, ૫ અંતરાયની, એવં સર્વ મળી ૮૫ પ્રકૃ-
 તિ ભાંખ્યાની જાણવો અને જોગવ્યાની ૬૩ પ્રકૃતિ. તે ૧૦
 જ્ઞાનાવરણીયની, ૬ દર્શનાવરણીયની, ૧૬ વેદનીયની, ૫ સમ્મા-
 યની, તે ૧ સમ્મતવેયણિએ, ૧ મિષ્ટતવેયણિએ, ૩ સમ્મા-
 મિષ્ટતવેયણિએ, ૪ કપાયવેયણિએ, ૫ નોકસાયવેયણિએ, એ ૫
 આયુષની ૪, નામની ૨૮, જોત્રની ૧૬, અંતરાયની ૫, એ
 સર્વ મળી ૬૩ પ્રકૃતિ જોગવ્યાની જાણવો. જથવા ૧૪૮ પ્રકારે
 ૫ જોગવે:-જ્ઞાનાવરણીયની ૫, દર્શનાવરણીયની ૬, વેદ-
 નીયની ૨, મોહનીયની ૨૮, આયુષની ૪, નામકર્મની ૬૩,
 જોત્રકર્મની ૨, અંતરાયની ૫, એવં સર્વ મળીને ૧૪૮ પ્રકૃતિ
 જાણવો તથા બંધન નામકર્મની પ્રકૃતિ અર્થાતરે કરી છે તે
 મેળવતાં ૧૫૮ પ્રકૃતિ ૫ જથવા જથવા મૂળ પ્રકૃતિ ૮ તેની
 તર પ્રકૃતિ ૩૧, જ્ઞાનાવરણીયની ૫, દર્શનાવરણીયની ૬, વેદ-
 નીયની ૨, મોહનીયની ૨, આયુષની ૪, નામની ૨, જોત્રની
 અંતરાયની ૫, એવં ૩૧ પ્રકૃતિ થાય, તેહનો વિસ્તાર ૧૪૮
 પ્રકૃતિ જાણવો એ બોલ સિદ્ધાંત પ્રમાણે છે.

ઇતિ કર્મ પ્રકૃતિના બોલ સમાપ્ત

પાંચમા આરાનાં લક્ષણ:—૧. મોટા નગર તે ગામમાં
સરખાં થયે, ૨. ગામ તે મસાણ સરીખાં, ૩. ભલા કુળના છોડ તે ઘસ-
દાસીપણા કરયે; ૪. પ્રધાન તે લાલચુ માયે, ૫. રાજા તે જમદં
સરખા; ૬. ભલા કુળની સ્ત્રી તે લગ્નમ રહિત થયે, ૭. રૂડા કુળની
સ્ત્રી વેશ્યા સરખી થયે, ૮. પુત્રો સ્વચ્છંદી થયે, ૯. શિષ્ય ગુરુના
અપવાદ જોલયે, ૧૦. દુર્ભક્ષ સુખી થયે, ૧૧. સદગ્નન દુઃખી થયે,
૧૨. દુર્ભક્ષ ને દુઃખાળ ઘણાં પડયે, ૧૩. ઉંદર, સર્પાદિકની કાઠ
ઘણી થયે, ૧૪. પ્રાણસુ અર્થના લોભી થયે, ૧૫. હિંસાધર્મના
પરૂપક ઘણાં થયે; ૧૬. એક ધર્મનાં ઘણા લેદ થયે; ૧૭. મિથ્યા-
ત્વી દેવતા ઘણાં પૂજયે; ૧૮. મિથ્યાત્વી લોક ઘણાં થયે; ૧૯.
માણસને દેવદર્શન દુર્લભ થયે; ૨૦. વિદ્યાધરના વિદ્યાના પ્રભાવ
થોડા હોયે; ૨૧. ગોરસ, દ્રવ્ય, દહીમાં સરસાઈ થોડી હોયે; ૨૨.
બળદ પ્રમુખનાં બળ-આઉખાં થોડાં હોયે, ૨૩. સાધુ સાધ્વીને માસ-
કરપ તથા ચાતુર્માસ કર્યા જેવાં ક્ષેત્ર થોડાં હોયે, ૨૪. આવકની ૧૧
પડિમા ને સાધુની ૧૨ પડિમા વિચ્છેદ જાયે, ૨૫. ગુરુ શિષ્યને
જણાવયે નહીં, ૨૬. શિષ્ય અવિનિત, કલેશકારી હોયે; ૨૭. અધર્મી,
બગડા કરનારા કુમાણસ ઘણાં હોયે; ૨૮. સુમાણસ થોડાં, ૨૯.
આચાર્ય પોતપોતાના ગચ્છની પરંપરા સામાચારી જુદી જુદી પ્રવર્તી-
વયે તથા મૂઢ-મૂર્ખ જનને મોઢ પમાડીને મિથ્યાત્વ પાસમાં પાડયે,
ઉત્સૂત્ર ભાંખયે; પોતપોતાની પ્રશંસામાં રાચયે; નિંદક કુલુદિ હોયે;
૩૦. સરદ, ભદ્રિક, ન્યાયી, પ્રમાણિક માણસ થોડાં; ૩૧. મ્હેચ્છનાં
રાજ્ય ઘણાં; હિંદુ રાજા અદ્ય નરદિવાળા ને થોડાં; ૩૨. મોઢ
કુળના રાજા નીચ કામ કરયે, અન્યાય, અધર્મ, કુચ્છસનમાં
ઘણાં રાચયે.

આ આરામાં ધાતુ સર્વે વિચ્છેદ જાયે, લોહાની ધાતુ રહેશે;
ચામડાની મ્હોરો ચાલયે, એવી મ્હોરો જેની પાસે હયે તે ધનવંત
કહેવાયે; ૧ ઉપવાસ કરયે તે માસખમણ સરખો થાયે; જ્ઞાન તથા
સૂત્ર સર્વે વિચ્છેદ જાયે; તેમાં દયવૈભાવીકનાં પહેલા ૪ અધ્યયન
રહેયે, તે ઉપર ૪ જીવ જોખવતારી થાયે. તેનાં નામ:—૧. 'દુષ્-

સહ' નામે સાધુ, ૨. 'હાસ્યુણી' નામનાં સાધ્વી, ૩. નામિક ગ્રાવક, ૪. નામકી માવિકા; અષાઢ ગુહ ૧૫ ને દિને ચક્રેદનું આદન જગશે, ત્યારે ચક્રેદ ઉપયોગ મૂડી ભેશે, કે જાજ પાંચમે આરો ઉતરી કાઢે છઠો આરો બેસશે; ત્યારે ચક્રેદ આવી ઉપર કદા ૪ છવને રહેશે કે કાલે છઠો આરો બેસશે, માટે આભેલો, પકિકમા ને નિઃસથ યાઓ; એટલે તે છવ સર્વ છવને ખમાવીને સંધારે કરશે, ત્યારે મહા સંવર્તક વાપરે યાશે, તેણે કરીને પહાડ, પર્વત, મહા, બેદ, કોઠા, વાપ, કુચ, સરેવર, સર્વે વિસરાલ યાશે, વૈતાલ પર્વત, ગંગા, સિંધુ, જયજકુટ ને લવણી ખાડી એ ૫ વછને સર્વ સ્થાનક ત્રીયે પડશે; તે ૪ છવ સમાધિ પ્રમાણે કાજ કરીને દેવલોકમાં બાશે, ત્યારે ૪ બોલ વિષ્ટેલ બાશે:—૧ પહેલે પહોરે નેન ધર્મ, ૨ બીજે પહોરે કલક પાખંડીના મિથ્યાત્વી ધર્મ, ૩ ત્રીજે પહોરે રાજનીતિ, ૪. ચોથે પહોરે બાદર અગ્નિ વિષ્ટેલ બાશે

(૬) છઠો આરો:—બેસતાં વર્ષ વિઠેદના અનંતા પર્થવ દીલ્લા ધધા; ૨૧૦૦૦ વર્ષનો; 'દુસમ દુસમ' એટલે એકત્રું દુઃખમાં દુઃખ; ૧ હાથનું રેં, ૨૦ વર્ષનું જાન, ઉતરતે આરે મૂંઢાદાધની કાધા; ૧૧ વર્ષનું જાન, ૧ ઉવટુ સંધયવ ને હુંક સઠાણ; ૮ પાંસગી, ઉતરતે આરે ૪ પાંસગી, ૭ વર્ષની સો ગર્મ ધરશે; તે કાળા, કુદરની, રાગી ને રીસાલ, નખ ને મોવાળા વણ, બેવા ઈશરા પ્રસવશે; તે કુતરીની રેંકે પરિવાર બેલો રૂંચશે, ગંગા સિંધુ નદીઓ રહેશે; તેમાં ૭૨ બીલ છે, ૩-૩ માળ છે, તેમાં ખનુખ, તિર્થંજ, પેખી બીજ માત્ર રહેશે; ગંગાસિંધુ નદીનો ફરા જોજનનો મહોટો પડ છે. તેમાં રચના વીલા પ્રમાણે, પહોત્રું ને ગાડની ધરી જુડે એટલું ઉંડું પાણી રહેશે, તેમાં અમ્મ કમ્મ ધણાં ધશે, તે ૭૨ બીલના ખનુખ સાંજ ને સવાર અમ્મ કમ્મ કાડીને વેગુમાં બારશે, તે સૂર્ય વણે વપશે, ટાલ ધણી પડશે, તેણે કરી સીકવાઈ રહેશે તેનો અપકાર કરશે, તેનો કાઠમાં જામડાં, તિર્થંજ આડીને રહેશે, માનવીના માથાની તુંગલીમાં પાણી લાવીને પીશે; એ આરામાં નવકાર, સમકિત, તત પમ્મજાણુ રહિત હશે તે છવો અવતરશે, એવું બદ્ધે એ છવ નેમ ધર્મ પાજશે તે છુખી થાશે.

પહેલા કિલિવખીના નીકળ્યા ૧૮ પદવી પામે તે ૨૩ માંથી ૪ ઉત્તમ પુરૂષ ને ૧ કેવલિ વળ્યાં ઉપત્યા ૨ કિલિવખીના નીકળ્યા ૧૧ પદવી પામે તે ૧૮ માંથી ૭ એકેન્દ્રિય વળ્યાં, શેષ ૧૧ પામે મુધર્મ ૧, ઇચ્છાન ૨, એ બે દેવલોકના નીકળ્યા ૨૨ પદવી પામે ત્રિજાથી તે આઠમા દેવલોક મુધીના તથા નવ લોકાંતિકના નીકળ્યા ૧૬ પદવી પામે તે ૨૩ માંથી ૭ એકેન્દ્રિય રત્ન વળ્યાં, શેષ ૧૬ પામે. નવમાથી નવ એવેયક મુધીના નીકળ્યાં ચોઠ પદવી પામે તે ૧૬ માંથી અન્ય ૧ ને ગજ ૨, એ ૨ વળ્યાં શેષ ૧૪ પામે. પાંચ અનુત્તર વિમાનના નીકળ્યા ૮ પદવી પામે તે ૨૪ માંથી ૧૪ રત્ન ને ૧ વામુદેવ વળ્યાં. શેષ ૮ પામે. સંજિમાંદિ ૧૫ પદવી લાભે તે ૨૩ માંથી ૭ એકેન્દ્રિય ને ૧ કેવલિની એ ૮ વળ્યાં, શેષ ૧૫ લાભે. અસંજિમાંદિ ૮ પદવી લાભે તે ૭ એકેન્દ્રિય ને ૧ સમક્ષિતની એ ૮ લાભે. તીર્થંકર તથા ચક્રવર્તિમાં ૬ પદવી લાભે તે તીર્થંકરની ૧, ચક્રવર્તિની ૨, મંડલિકની ૩, સમક્ષિતની ૪, આધુની ૫, કેવલિની એ ૬ લાભે. વામુદેવમાં ૩ પદવી લાભે—વામુદેવની ૧, સમક્ષિતની ૨, મંડલિકની ૩, એ ૩ લાભે. બલદેવમાં પાંચ પદવી લાભે. બલદેવની ૧, મંડલિકની ૨, આધુની ૩, કેવલિની ૪, સમક્ષિત દૃષ્ટિની ૫, એ ૫ લાભે મનુષ્યમાંદિ પદવી ૧૩ લાભે. નવ મહોટિ પદવી ને સેનાપતિ ૧, ગાથાપતિ ૨, વાર્હિક ૩, પુરોહિત ૪, એવં સર્વ મળી ૧૩ પદવી લાભે. મનુષ્યાણીમાંદિ પદવી ૫ લાભે સમક્ષિતની ૧, આવિકાની ૨, સાધ્વીની ૩, કેવલિની ૪, સીરત્નની ૫, એ ૫ ઇતિ ૨૩ પદવીના બોલ સમાપ્ત.

—મરેખરા યાનના બંધાર ૩૫ પુસ્તકસાગ્રા જ, બીજી બધી દોષલ અને સંપત્તિ કરના વધારે કિંમતી છે.

—શુદ્ધ ચારિત્ર્યજન જીવન જ આ મનુષ્યમત્તની મોંઘી કંપાણી છે.

—અચાન ૩૫ અંધકારનો નાશ કરી યાન ૩૫ અમૃતનું પાન કરો.

अथ श्री विरह द्वार.

સમુચ્ચય ચાર ગતિનો વિરહકાલઃ જ્યન્ય ૧ સમયનો,
 કુટો ૧૨ મુદુર્તનો હવે પહેલી નરકે જ ૦ ૧ સમયનો ઉં ૭ દિનનો
 ૪ મુદુર્તનો ૧ બીજી નરકે જ ૦ ૧ સમયનો ઉં ૧૫ દિનનો ૩, ચોથો
 ૧, ત્રીજી નરકે જ ૦ ૧ સમયનો ઉં ૧ માસનો ૪, પાંચમી નરકે જ ૦
 ૧૨કે જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૧ માસનો ૫, છઠી નરકે જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૬
 સમયનો ઉં ૨ માસનો ૬, સાતમી નરકે જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૯
 ૮ માસનો ૬, આઠમી નરકે જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૧૨
 સમયનો, ઉં ૧૨ મુદુર્તનો પાંચ બેઠે-
 વનપતિનો જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૨૪ મુદુર્તનો પાંચ બેઠે-
 ય અવિરહિયા સંખ્યાતાને કામે સંખ્યાતા ઉપજે, અસંખ્યા-
 વાને કામે અસંખ્યાતા ઉપજે, અનંતાને કામે અનંતા ઉપજે
 સમય સમય ઉપજે. સમય સમય થયે. પ્રણ વિગટે દિવનો જ ૦
 ૧ સમયનો, ઉં અતર્મુદુર્તનો સમુચ્ચય તિથ્ય ૫ થે દિવનો
 જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં અતર્મુદુર્તનો, ગર્ભજ તિથ્ય ૫ થે દિવનો
 જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૧૨ મુદુર્તનો સમુચ્ચય મનુષ્યનો જ ૦
 ૧ સમયનો, ઉં ૨૪ મુદુર્તનો ગર્ભજ મનુષ્યનો જ ૦ ૧ સમ-
 યનો ઉં ૧૨ મુદુર્તનો વાણવ્યંતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિકમાં
 પહેલા, બીજા દેવલોકે મુખીનો જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૨૪ મુદુ-
 ર્તનો વિરહ કાલ ત્રીજો દેવલોકે જ ૦ ૧ સમયનો ઉં ૬ દિન
 ને ચીથ મુદુર્તનો ચોથો દેવલોકે જ ૦ ૧ સમય ઉં ૧૨ દિન
 ૧૦ મુદુર્તનો પાંચમે દેવલોકે જ ૦ ૧ સમય ઉં સાડા
 વીધ દિનનો. છઠે દેવલોકે જ ૦ ૧ સમયનો ઉં ૪૫ દિનનો.
 ૧૨મે દેવલોકે જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૮૦ દિનનો વિરહ-
 ૧૩ માઠમે દેવલોકે જ ૦ ૧ સમયનો, ઉં ૧૦૦ દિનનો.
 ૧૪મે, ૧૫મે દેવલોકે જ ૦ ૧ સમયનો ઉં સંખ્યાતા માસનો,
 ૧૬મે ૧ વરસ ન દોષ કર્યારમે, બારમે દેવલોકે જ ૦ ૧

સમયનો ઉં સંખ્યાતા વરસનો, જ્યાં લગે' સો વરસ ન હોય
 પહેલી ત્રીકે જો ૧ સમયનો ઉં સંખ્યાતા વર્ષના સેંકડા, જ્યાં
 લગે' હજાર વરસ ન હોય. બીજી ત્રીકે જો ૧ સમયનો
 સંખ્યાતા હજાર વરસ, જ્યાં લગે' લાખ વરસ ન હોય. ત્રીકે
 જો ૧ સમયનો, ઉં સંખ્યાતા લાખ વરસનો, જ્યાં
 લગે' કોડ વરસ ન હોય. ચાર અનુત્તર વિભાનમાં જો ૧ સમયનો,
 ઉં પાંચના અસંખ્યાતમા ભાગનો વિરહ ઠાલ. સર્વાર્થસિદ્ધિ
 જો ૧ સમયનો, ઉં પાંચના સંખ્યાતમા ભાગનો વિરહ ઠાલ
 સિદ્ધનો વિરહ જો ૧ સમયનો, ઉં છ માસનો વિરહ ઠાલ
 મતિમાં પશોદ્રિય આસી વિરહ ઠાલ જો ૧ સમયનો, ઉં
 મુદુર્તનો. સર્વે ઉંદ રચાનકનો વિરહ જો ૧ સમયનો ઉં
 માસનો. ઇતિ શ્રી વિરહ દ્વાર સમાપ્ત.

અથ શ્રી પ્રભાણુ બોધનો થોડો.

જન્મ જીવના બોધને અર્થે ત્રણ પ્રકારના અંગુલ ત્રણ
 પ્રકારના પદોગમનું માન સૂચ અનુપોગદારથી કહે
 તેમાં પ્રથમ ત્રણ પ્રકારના અંગુલના નામ:-આત્મ અંગુલ
 ૧-નેમાંનું ૨, પ્રભાણુ ગુણ ૩, આત્મ અંગુલનું માન કહે
 અત્યઃકિ ૧૫ કાર છે, નિકા જે કાળે જે આરે જે મનુષ્ય જે
 તે મનુષ્ય પાતંગાવાને ૧૨ અંગુલે ૧ મુખ માય, અને ૬
 એક મુદરનું ૩૫૫૫૫નું ૭૫ ૫.૫, કિરતે ૧૨ તમા ૧૦
 આત્મ અંગુલના ગુણ ૩મા દોષ તે ગુણને પ્રમાણે
 કદિયે ૧ માનવુજા ગુણ કેહને કદિયે-ગુણ પ્રમાણે કદિ
 કેવ તેને અર્થે કદિ નિવૃત્તે જીવે તેના ગુણ કદિ તે
 અર્થે કદિ તેને અર્થે કદિ કદિ નિવૃત્તે જીવે તેના ગુણ કદિ તે
 કદિ તેને અર્થે કદિ કદિ નિવૃત્તે જીવે તેના ગુણ કદિ તે

તે દેવડો દોષ તે કહે છે-એ અસલીયે ૧ પસલી યાય, એ પસ-
લીયે ૧ સર્પ યાય, ચાર સર્પને ૧ કુડપ યાય, ચાર કુડવે ૧
ચાલો યાય, ચાર પાદે ૧ જાડો યાય, ચાર જાડે ૧ દોષ યાય
એ દોષનું માન કહ્યું છે. રીતે માનોપેત પુરૂષ કહિયે ૨ ઉન્મા
નયુક્ત પુરૂષ કહેને કહિયે-એ પુરૂષ તોળ્યો કહો અર્ધ ભાર
ધાય તેને ઉન્માનયુક્ત પુરૂષ કહિયે. અર્ધ ભારનું માન કહે છે.
એક હજાર ને પચાસ પડે અર્ધ ભાર યાય. એ અર્ધ ભારનું
માન કહ્યું ૩. પ્રભાસુ માન ઉન્માનયુક્ત લક્ષણ, સાધિયાદિ
અંજન, મસ લીલાદિક શુભ, ક્ષમા, દાનાદિક સહિત એ પુરૂષ
દોષ તે ઉત્તમ પુરૂષ બધવો. ઉત્તમ પુરૂષ ૧૦૮ આત્મ અંશુ
કોનો ઉચ્ચ દોષ ૧ મધ્યમ પુરૂષ ૧૦૮ આત્મ અંશુકોનો ઉચ્ચ
દોષ ૨. એ પુરૂષ ૧૦૮ આત્મ અંશુકોની ન્યુનાધિક દોષ, સ્વર
દોષ વચન ૧, સત્વધીર્ ૨, સાર તે રૂપાદિ એ ૩ શુભે
જેવ દોષ તે પરનો કાલ કિંકર યાય જોડવા ૧ આત્મ-
શુભે ૧ પમના મધ્ય ભાગનું પદોગપણ યાય એ ૪મે ૧
ન યાય એ વેતે ૧ હાય, એ હાદિ ૧ કુક્ષિ યાય, એ કુક્ષિયે
ધનુષ યાય એ હાર ધનુષે ૧ જાડે યાય ચાર જાડે ૧
ન યાય એ કાલે મનુષ્યનું આત્મ અશુભ દોષ તે આત્મ-
શુભે તે વખતના નગર, ગ્રામ, વન, કુવ, વગાવ, રાવ, ગદ,
કોડા, માન, રથ, જાડાદિક ૭૩ ભોલના નામ કહ્યાં છે.
સેધાંશુકનું માન કહે છે. અનંતા સુરમ પરમાણુ ભેગા
સ્યારે ૧ વ્યવહારી પરમાણુ યાય તથા બગીને વિષે સૂર્યના
તેમાં રજ ઉડવી દેખાય તે રજનો અનંતમો ભાગ તેને
પરમાણુ કહીયે અન્યમતિવાગા રજના તેનો સમા ભાગને
કહે છે. તે વ્યવહારી પરમાણુ ચતુર્ધાદિ કોઈ પ્રકારે
નહિ. અગ્નિમાં ભળે નહિ પાણીમાં ચાલ્યો બય પશુ
નહિ. જંના મહાનદીનો પ્રવાહ ઉચો સુકલિમવંત પર્વ-
તે છે તે પ્રવાહ સામે ચાલ્યો બય પશુ ખલાય નહિ,
ભે નહિ, પાણીના ગિંદામાં રહે પશુ પાણી ન યાય તે

અતિ વીક્ષુ થયે કરી દેવતાની ચક્રિતએ છેદતા એક ખંડે
 બીજો ખંડ ન થાય. તેને તત્વજ્ઞાતા પરમાણુ કહે છે એક
 અનંતા બ્યવહારી પરમાણુ એકડા મળે તેવારે ૧ ઉષ્ણક્રિયે
 થાય. આઠ ઉષ્ણક્રિયે ૧ ચણક્રિયે થાય. આઠ ચણક્રિયે
 ૧ ઉર્ધ્વરેણુ થાય. આઠ ઉર્ધ્વરેણુ ૧ ત્રસરેણુ, એંદ્રિયાદિ ત્રા
 છવને આલતા રજ ઉડે તે ત્રસરેણુ કહેવાય, આઠ ત્રસરેણુ ૧
 રથરેણુ-રથાદિક હિંડતા રજ ઉડે તે રથરેણુ થાય. આઠ રથ
 રેણુએ ૧ દેવકુર, ઉત્તરકુરના ભુગણીયા મનુષ્યના વાળામનું
 ભડપણુ થાય. આઠ દેવકુર, ઉત્તરકુરના વાળાએ ૧ હરિવાસ, રથ
 કવાસ ક્ષેત્રના ભુગણીયાના વાળામનું ભડપણુ થાય. આઠ હરિ
 વાસ, રમકવાસના વાળાએ ૧ હેમવય, હિરણ્યવય ક્ષેત્રના ભુગણી
 યાના વાળામનું ભડપણુ થાય, આઠ હેમવય, હિરણ્યવયના વાળાએ ૧
 પૂર્વ પશ્ચિમ મદ્ધાગિદેહ ક્ષેત્રના મનુષ્યના વાળામનું ભડપણુ થાય
 આઠ પૂર્વ, પશ્ચિમ મદ્ધાગિદેહના વાળાએ ૧ ભરત, કવિવડના
 મનુષ્યના વાળામનું ભડપણુ થાય એકવા ૮ વાળાએ ૧ કિષ્ક
 થાય, આઠ કિષ્કે ૧ ભુ થાય, આઠ ભુએ ૧ જગમધ થાય
 આઠ જગ મધે ૧ અંગુલ થાય, છ અંગુલે ૧ પમ થાય, ૧૧
 અંગુલે ૧ વેળ થાય ૨૪ અંગુલે ૧ દાય થાય, ૪૮ અંગુલે
 ૧ કુલિ થાય, ૬૬ અંગુલે ૧ મનુષ થાય, ૨ હજાર મનુષે ૧
 માતે થાય, ૪ માતે ૧ ભેજન થાય, એ ઉત્સેષાંગુલે ૨૪ હાં
 કાંદી નવગોષ્ઠા વર્ણવી છે. પ્રમાણાંગુલનું માન કહે છે ભરતગિ
 ચક્રચિત્તનું કાંતણિ રત્ન હોય તે ૮ સોનાયા ભાર છે સોના
 વાનું તોલ કહે છે-૪ મનુર ત્રિફલે ૧ મેન સરસવ થાય, ૧૧
 સરસવ ૧ ભાત થાય, ૨ ભાતે ૧ મુલ થાય, ૫ મુલાએ ૧
 મન્ડા થાય, ૧૬ મન્ડા ૧ મોનાયો થાય, એકવા ૮ સોનાય
 જાનું કાતણુ મુલ હોય. તેને છ વળા, ૮ મુલા, ૧૨ હાંકે
 મન્ડાની અકિન્દ્રને કાંતણુ છે તે કાંતણિ રત્નની કોડી હાંક
 કાંતણુની ૫૬૪૦ છે અને એ ઉત્સેષાંગુલ તે વામજ ૫૪
 ૫૬ મહાગુણ અર્ધજાનુ થાય. તેને હજારમુદુ કીચે કા.

શ્રી પ્રભાસુબોધનો ચોક્કસ

૧૬૭

૧ પ્રભાસુશુભ યાય જોટલે મહાવીર સ્વામીના પાંચસે આત્મ-
અંશુલે ૧ પ્રભાસુશુભ યાય જોટલા ૬ પ્રભાસુશુલે ૧ પગ
યાય, ૧૨ અંશુલે ૧ વેંત યાય, ૨૪ અંશુલે ૧ હાય યાય, ૪૮
અંશુલે ૧ કુસિ યાય, ૯૬ અંશુલે ૧ ધનુષ યાય, ૨ હંમર
ધનુષે ૧ માઉ યાય. ૪ ગાઉયે ૧ ભેજન યાય, જે પ્રભાસુશુલે
પૃથ્વી, પર્વત, વિમાન, નરકાવાસા, દિપ, સમુદ્ર, નરક, દેવલોક,
લોક, અલોક, શાશ્વતી જગીન રત્ન પ્રભાસિદ્ધિ ૨૮ જોલનું નયા દિપ-
સમુદાદિ ૨૮ જોલનું લાંબપણું, પહોળપણું, ઉચપણું, ઉઠપણું,
પરિધિ પ્રમુખના માન વર્ણવ્યા છે ૩ જે ૩ પ્રકારના અંશુલ
કદા, તે પ્રત્યેક પ્રત્યેકના ત્રણ ત્રણ લોક-પ્રેક્ષિઅંશુલ ૧, પ્રતરા-
શુભ ૨, ધનાંશુલ ૩ તીર્થા અસત્કરપનાયે યેણી તે અસંખ્યાતા
ભેજન કોઠાકોટી પ્રભાસે લાંબી, અને એક આશય-પ્રદેશની
પહોળી, બહુપણે લોકાંત સુધી હાય તેને યેણી કદીયે ૧ તે
યેણીને યેણી થયે કરીયે તેને પ્રતર કદીયે ૨ તે પ્રતરને યેણી
થયે કરીયે તેને ધન કદીયે ૩ તે ધનીકૃત લોકને સંખ્યાનથયે
કરીયે ત્યારે સંખ્યાતા લોક અલોકમા યાય. તે સંખ્યાતા લોકને
અસંખ્યાત થયે કરીયે ત્યારે અસંખ્યાતા લોક અલોકમાં યાય
તે અસંખ્યાતા લોકને અનંતથયે કરીયે ત્યારે અનંતા લોક
અલોકમા યાય. અને તે અનંતા લોકના જેટલા આશય પ્રદેશ
છે તેટલા નિગોદના એક શરીરમાદિ નિગોદિયા છપ છે અસં-
ખ્યાતા સૂરમ નિગોદે ૧ બાહર નિગોદ યાય એક નિગોદમા
અનંતા છપ જલુવા, જે ૩ પ્રકારના અંશુલ કદા ૩ પ્રકારના
પર્યોપમનું માન કહે છે. તેમાં પર્યોપમના ૩ લોક:-ઉદાર
પર્યોપમ ૧, અદાપર્યોપમ ૨, હોતપર્યોપમ ૩ જેક જેકના
જખને લોક. સૂરમ ને બાહર પ્રથમ બાહર ઉદાર પર્યોપમનું સ્વરૂપ
કહે છે-એક ભેજનનો ઉત્સેધાશુલે લાભે, પહોળો ને ઉટા જોટલો ૧
પાલો (કુવો) કદીયે. તેની ત્રિયુગી ગાંઝેરી પરિધિ હાય તે પાલો
દેવકુર, ઉત્તરકુરના, જુમલીયાના મત્તાકના કેસ તે બંધ દિન્ય
માંડીને ૭ દિનના ઉચ્ચા વાલામે કરી કરીયે, એવો તો કાંસી કંઈને

ભરીયે કે અગ્નિમાંહિ જળે નહિ, વાયરે કરી ઉડે નહિ, પાણીયે કરી સડે નહિ, પોષારના અભાવથી વિધ્વંસે નહિ, દુર્ગંધ માથ નહિ, ચક્રવર્તિનું સૈન્ય ઉપર ચાલે તોપણ નમે કે ઠાલે નહિ. ગંગાનદીનો પ્રવાહ ઉપર ચાલે તોપણ પાણીમાંહિ ભેદાય નહિ. પાણીમાંથી સમયે સમયે એક એક વાજામ કાઢીયે, એમ કાઢતાં ભેટલે કાળે પાણી ખાલી થાય, બાકી એકે રજ રહે નહિ, તેટલા કાળને બાહર ઉદાર-પર્યોપમ કહીયે. તે પર્યોપમ સંખ્યાત સમયનો જાણવેલ એકવા કથા કોડાકોડી પર્યોપમે બાહર ઉદાર સામરોપમ થાય. કેવળ પરૂપણા માત્ર છે. 'એ બાહર ઉદાર પર્યોપમ ૧, સૂક્ષ્મ ઉદાર પર્યોપમનું' માન કરે છે- જેમ એક ભોજનનો પાણી કચિપયે તે પૂર્વવત તે પાણીમાંહિ રેત-કુર, ઉત્તરકુરના જુગસીવાના માથાના કેશ એક દિનથી સાત દિનના ઉમ્મા વાજામ તપ્પયે. એકેકા વાજામના અસંખ્યાતા ખંડ કરીયે, તે ખંડ કેવડા નાના થાય-અશુ ઇંદિયની અરણેલાથી અસંખ્યાતમે ભાગે અને નાના સૂક્ષ્મ વનસ્પતિ છવના ચરો-રની અરણેલાથી અસંખ્યાતશુભા મદોદા, અને જેવકું એક બાહર પૂષ્પીકાવના છાનું ચરીર તેવડા વાજામના ખંડ નાના થાય તે વાજામના ખંડ અગ્નિયે જળે નહિ, વાયરે ઉડે નહિ, તે વાજામને ખંડ કરી પાણી કાંની-કાંસીનેભરીયે, તે પાણીમાંહિથી સમયે સમયે એકેકા વાજામનો ખંડ કાઢીયે એમ કાઢતાં ભેટલે કાળે તે પાણી ખાલી થાય, તેટલા કાળને સૂક્ષ્મ ઉદાર-પર્યોપમ કહીયે. એ પર્યોપમ અસંખ્યાતા સમયનો થાય એકવા કથા કોડાકોડી પર્યોપમે ૧ સૂક્ષ્મ ઉદાર સામરોપમ થાય એ સામરોપમને દિવ સમુદ્રનું માન વળે જ્યુ છે એક ઉદાર સામરોપમના જટલા સમય થાય તેટલા દિવ સમુદ્ર ત્રિજા લોકમાં છે જાણુદિવ એક સાજ ભોજનનો દેવ ને પદોગે એમ કામ જમવું જવળુ સમુદ્ર બે સાજ ભોજન ને- પાનડી ખંડ ૪ જાણ ભોજનનો, એમ કામ જમવું અસંખ્યાત દિવ સમુદ્ર જાણુવા એ સૂક્ષ્મ ઉદાર પર્યોપમ ૨,

અહા પદ્યોપમનું સ્વરૂપ કહે છે, તેના ૨ ભેદ-સુશ્રમ ને બાહર તેમાં બાહર અહા પદ્યોપમ કહેને કહીયે એક ભોજનનો લાભો, પહોળો ને ઉંડો ચારે હાથે સરખો પૂર્વવત પાલો કહીયે. દેવ-કુરુ ઉત્તરકુરુ જીમલીયા મનુષ્યના વાળાએ કરી પાલો કાંસી-કાંસીને ભરીયે. પછી સો સો વરસે એકેકે વાલાએ કાઢીયે. એમ કાઢતાં નેટલે કાળે તે પાલો ખાલી થાય, તેટલા કાળને બાહર અહા પદ્યોપમ કહીયે. એ પદ્ય સંખ્યાતા કોડિ વરસે થાય એકવા દસ કોડાકોડો બાહર અહા પદ્યોપમે ૧ બાહર અહા સાગરો-પમ થાય. કેવલ પ્રરૂપણા માત્ર છે ૧ સુશ્રમ અહા પદ્યોપમનું સ્વરૂપ કહે છે. એક ભોજનનો લાભો, પહોળો ને ઉંડો પાલો પૂર્વવત કહીયે. તેહમાં પૂર્વવત દેવકુરુ, ઉત્તરકુરુ શેત્રના જીમ-લીયાના વાલાએ અસંખ્યાતા ખંડ કરી ભરીયે, પાલામાંથી સો સો વરસે એકેકે ખંડ કાઢીયે, નેટલે કાલે તે પાલો ખાલી થાય, તેટલા કાળને સુશ્રમ અહા પદ્યોપમ કહીયે એકવા દસ કોડા-કોડી પદ્યોપમે ૧ સુશ્રમ અહા સાગરોપમ થાય, એ સાગરોપમ નારદી, તિર્ગંચ, મનુષ્ય અને દેવતા એ ૪ ગતિના આયુષ વર્ણવ્યા છે ૨ શેત્ર પદ્યોપમ કહે છે:-શેત્ર પદ્યોપમના ૨ ભેદ-સુશ્રમ ને બાહર તેમાં બાહર શેત્ર પદ્યોપમ કહેને કહીયે એક ભોજનનો લાભો, પહોળો ને ઉંડો પૂર્વવત પાલો કહીયે, તેમાં પૂર્વવત દેવકુરુ, ઉત્તરકુરુ શેત્રના જીમલીયાના માથાના વાળાએ ભરીયે, તે પાલા માહિલા વાળાએના ફરસ્યા આકાશ પ્રદેશને સમ-યે સમયે અપહરતા નેટલે કાળે તે પાલો ખાલી થાય, તેટલા કાળને બાહર શેત્ર પદ્યોપમ કહીયે એ પાલો ખાલી થતાં અસંખ્યાતી અવસ્થિષ્ઠી ઉત્સર્પિષ્ઠી વધી જાય, એકવા પ્રરૂ-કોડાકોડી પદ્યોપમે ૧ બાહર શેત્ર સાગરોપમ થાય, કેવલ પ્રરૂ-પણા માત્ર છે. મતાંતરે જીવ દ્રવ્યના પરિણામ લખ્યા છે. ૧ સુશ્રમ શેત્ર પદ્યોપમનું સ્વરૂપ કહે છે. એક ભોજનનો લાભો, પહોળો ને ઉંડો પૂર્વવત પાલો કહીયે, તેમાં દેવકુરુ, ઉત્તરકુરુ શેત્રના જીમલીયાના વાળાએના અસંખ્યાતા ખંડ કરી ભરીયે, તે

પાલા માંદિલા વાળાચના ફરત્યા આકાશ પ્રદેશ તથા અણુફર-
ત્યા આકાશ પ્રદેશ છે, તે ફરત્યા અણુ ફરત્યા આકાશ પ્રદેશને
સમયે સમયે અપદરીયે નેટલે કાળે પાલો ખાલો થાય,
તેટલા કાળને ૧ સુદમ દોત્ર પદ્યોપમ કહીયે. એકવા કસ
કોડાકોડી સુદમ દોત્ર પદ્યોપમે ૧ સુદમ દોત્ર સાગરોપમ થાય
એ સાગરોપમના હૃદિવાદ સૂત્રે ભાવ વર્ણવ્યા છે. ૨ એ ત્રણ
પ્રકારના અંશુત તથા ત્રણ પ્રકારના પદ્યોપમનું માન કર્યું. કવિ.

અથ શ્રી પચીસ બોલનો થોડો.

૧ પહેલે બોલે મહાવીર પ્રભુએ એકાએક હીક્ષા લીધી
અને મોશ પળ એકાએક ગયા ઉદ્ધવોડે સર્વાર્થસિદ્ધિવિમાન એક
લાખ ભોજનનું છે, નિષા લોકે જાણુદીપ એક જ્ઞાન ભોજનનો
છે, અર્ધા લોકે માનમી નરકે અપર્યાય નરકાવાસો એક લાખ
ભોજનનો છે વિત્રા નશ્ત્ર, શાંતિ નશ્ત્ર, આર્દ્રા નશ્ત્ર એ ત્રણ
નશ્ત્રનો એકેકો તારો કર્યો છે ૨ બીજે બોલે ધર્મકરણી કરાવી
વળને બે રીયા અનુખ ભેગી કરવી તે પૂર્વ અને ઉત્તર બે
પ્રકારે ધર્મ કર્યો છે, બૃહસ્પ ધર્મ અને શ્રાપુ ધર્મ. બે પ્રકારે
જીવ કર્યા છે, નિદના જીવ અને સંસારી જીવ. બે પ્રકારે દુઃખ
કર્યું છે, તે યતીરિક દુઃખ અને માનસિક દુઃખ પૂર્વાશ્રમણી
નશ્ત્ર, ઉત્તરશ્રમણી નશ્ત્ર, પૂર્વાભાવપદ અને ઉત્તરાભાવ-
પદ એ ન - નશ્ત્રના બે તારો કર્યા છે ૩ ત્રીજે બોલે માનક
ત્રણ મનન્ય વિતરે તે બેવી રીતે કે, હે ભગવાન ! હું
અનુભવ અને પરિવ્રજ કરવારે છાંડીશી હે ભગવાન ! હું પંચ
અભ્યસન ન કરવારે છાંડીશી હે ભગવાન ! હું આરોગ્યમાં રહી
શ્રદ્ધા, દયા, કરીશી તે વખતને મન્ય છે ત્રણ પ્રકારના મિત્ર
કર્યા : ૧ અનિચિત્રની મિત્ર, ૨ અન પર્વવગ્દાની મિત્ર ૩ કેવલ

ગાની જિન ત્રણ પ્રકારના પાત્ર સાધુને ખરે તે-૧ માટીનું, ૨. તુલકાનું, ૩. કાચનું સાત નક્ષત્રના ત્રણ ત્રણ તારા દ્વારા છે. બલિય, અવજી, અન્નની, ભરણી, મૃગશર, પુષ્ય, કર્કેષા એ સાત નક્ષત્ર ૪ થોડે જોડે આવકને ચાર વીસામા કહ્યા છે. બાર વડેનારને દર્શાવે. જોવી રીતે કે બાર જોઈ ખલેથી બીજે ખસે લે તે જોઈ વીસામા ૧, કાઈ જગ્યાએ જોડાવે કે ચોતરે જોડાવે છીને પીથાત્ર કરવા બાય કે જાટે ફરવા બાય તે બીજે વીસામા ૨, મામ ફર દોષ, રસ્તામાં ધર્મશાળા કે પક્ષતું ફેરવગ આવે ત્યાં શવ રહે તે ત્રીજે વીસામા ૩, પોતાને કે ધર્મને ત્યાં બાર મૂકે તે થોડો વીસામા, ૪. હવે જો દર્શાવ આવકના ઉપર ઉતારે છે. તે જોઈ બાર લીધા તેમ આવકને જોડાવે તે બહાર પાપ રૂપ તેના ચાર વીસામા નીચે પ્રમાણે-આવક આક્રમ, પાખી ઉપવાસ, જોડાસણ કરે તે પાપ રૂપ જોડાવે-જોઈ ખાંધી બીજે ખાંધે લેવા રૂપ તે પડેલો વીસામા. કેમકે ઉપવાસ કર્યો તે પોતાની જાતને માટે ખાવાનું બંધ કર્યું અથવા પાપ બંધ કર્યું પણ બીજાને માટે કરવું પડે છે, તેમજ પડેલો વીસામા જાણવો ૧, આવક જોઈ સામાયક, જે સામાયક અથવા જે સરીવું, બાર સરીવું દેશાવમા મિત્ર કરે તે બીજે વીસામા જાણવો કેમકે જોડાવે વધાર પાપ-ખાંધી રાકાયો. ૨, આવક આક્રમ પાખીના પાપથી કરે તે શવ રહેવા રૂપ ત્રીજે વીસામા ૩, આવક આક્રમ કરી સંધારી કરે ત્યારે ચર્વ પાપથી નિવર્ત્યો જે બાર ઘેર મુકવા રૂપ થોડો વીસામા, ૪ આવકને ચાર પ્રકારનું રાત્રિ-સેવન કર્યું છે તે જોઈ રાત્રિએ રાંધે અને દિવસે ખાવ તે અશુદ્ધ, દિવસે રાંધે અને રાત્રિએ ખાવ તે પણ અશુદ્ધ, ૨, રાત્રે રાંધે અને રાત્રે ખાવ તે પણ અશુદ્ધ. ૩, દિવસે રાંધે અને દિવસે ખાવ તે શુદ્ધ ૪, વગી એજ ચાર જાંચા જાંચી રીતે કહે છે:- પાંચી જગ્યાએ રાંધે અને અજગ્યાએ ખાય તે અશુદ્ધ. ૧, અજગ્યામાં રાંધે અને અજગ્યાએ ખાય તે પણ અશુદ્ધ. અજગ્યાની જગ્યાએ રાંધે અને અજગ્યાની જગ્યાએ ખાય તે

પાલા માંહિલા વાગામના ફરત્યા આકાશ પ્રદેશ તથા અનુફર-
ત્યા આકાશ પ્રદેશ છે, તે ફરત્યા અણુ ફરત્યા આકાશ પ્રદેશને
સમયે સમયે અપદરીયે. જેટલે કાળે પાલો ખાતી થાય,
તેટલા કાળને ૧ મુકમ દોત્ર પદ્યોપમ કહીયે. એકવા દશ
કોડાકોડી મુકમ દોત્ર પદ્યોપમે ૧ મુકમ દોત્ર સાગરોપમ થાય
એ સાગરોપમના દષ્ટિવાદ સૂત્રે બાવ વર્ણવ્યા ॥ ૨ ॥ એ ત્રણ
પ્રકારના અંશુત્ર તથા ત્રણ પ્રકારના પદ્યોપમનું માન કહ્યું. ઇતિ

અથ શ્રી પચીસ બોલનો થોકડો.

૧ પહેલે બોલે મદાવીર પ્રભુએ એકાએક દીક્ષા લીધી
અને મોક્ષ પણ એકાએક ગયા ઉર્દાલોડે સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાન એક
લાખ ભોજનનું છે, ત્રિછા લોડે જળુદીપ એક લાખ ભોજનનો
છે, અષો લોડે સાતમી નરકે અપર્ષકાણુ નરકાવાસો એક લાખ
ભોજનનો છે. ચિત્રા નક્ષત્ર, શાંતિ નક્ષત્ર, આર્દ્રા નક્ષત્ર એ ત્રણ
નક્ષત્રનો એકેકો તારો કહ્યો છે. ૨ બીજે બોલે ધર્મ કરણી કરતી
વખતે બે દીશા સન્મુખ બેસી કરવી તે પૂર્વ અને ઉત્તર બે
પ્રકારે ધર્મ કહ્યો છે; ગૃહસ્થ ધર્મ અને શ્રાધ્ધ ધર્મ. બે પ્રકારે
જીવ કહ્યા છે, સિદ્ધના જીવ અને સંસારી જીવ. બે પ્રકારે દુઃખ
કહ્યું છે, તે શારીરિક દુઃખ અને માનસિક દુઃખ. પૂર્વાક્ષાદ્યુલ્લી
નક્ષત્ર, ઉત્તરાક્ષાદ્યુલ્લી નક્ષત્ર, પૂર્વાભાદ્રપદ અને ઉત્તરાભાદ્ર-
પદ એ ચાર નક્ષત્રના બળે તારા કહ્યા છે. ૩ ત્રીજે બોલે ક્ષાત્રક
ત્રણ મનોરથ ચિંતવે તે એવી રીતે કે, હે ભગવાન! હું
આરંભ અને પરિચક્ર ક્યારે છાંડીશ? હે ભગવાન! હું પંચ
મહાવ્રતધારી ક્યારે થઈશ? હે ભગવાન! હું આલોચણા કરી
સંધારો ક્યારે કરીશ? તે વખતને ધન્ય છે. ત્રણ પ્રકારના જિન
કહ્યા :- ૧. અવધિજ્ઞાની જિન, ૨. મનઃપર્યવજ્ઞાની જિન. ૩. કેવળ-

મતમાં કેવ અલખ, સુદ્ધ દરવેચ. ૧, સમકિતની છ જતના કહે છે-અન્યતીર્થોના ગુણગામ ન કરે ૧, અન્યતીર્થોને માને, થાંડે ને પૂજે નહિ. ૨, અન્યતીર્થોને બોલાવ્યા વિના પોતે બોલે નહિ, ૩, વારંવાર એ સાથે અગ્રાપ સલાપ કરે નહિ ૪, અન્યતીર્થોને તરણગારણ માની અગ્ર પાણી આપે નહિ. (કથા-શુદ્ધિ, અનુકંપાનો આગાર) ૫, અન્યતીર્થોને ધર્મશુદ્ધિએ વસ્ત્ર, પાત્ર આપે નહિ સાત્તા નિમિત્તે આપે. ૬, ■ લેશ્યાના વિચાર કહે છે. કૃષ્ણ લેશ્યાવાળાને છવ્ઠ હિંસા કરવાની ઇચ્છા હોય ૧, નીલ લેશ્યાવાળાને ચોરીની ઇચ્છા હોય ૨, કાપુત લેશ્યાવાળાને મૈથુનનો ઇચ્છા હોય ૩, તેજુ લેશ્યાવાળાને તપશ્ચર્યા કરવાની ઇચ્છા હોય ૪, પદ્મ લેશ્યાવાળાને દાન દેવાની ઇચ્છા હોય ૫, શુક્લ લેશ્યાવાળાને મોક્ષની ઇચ્છા હોય. ૬, કૃતિકા, અશ્લેષા એ બે નક્ષત્રના છ છ તારા છે. ૭ સાતમે બોલે સાત કાશ્વે હમસ્ત બાળુવો. પ્રાણાતિપાત લગાટે ૧, મુખાવાહ લગાટે. ૨, આંતરાશન લગાટે. ૩, શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ તેના સ્પાદ લે ૪, પૂજા સત્કાર વાંછે. ૫, નિર્વંશ પડે પછી સાવધ લાગે. ૬, જેવું પડે તેવું કરી શકે નહિ. ૭, એ સાત વાના જેનામાં હોય તે હમસ્ત બાળુવો સાત પ્રકારે આઉપુ થટે તે કહે છે-પ્રાશ્નો પડવાથી મરે. ૧, ચરચથી મરે. ૨, મંત્ર શ્રુત્યો મરે ૩, ધણે આહારે અણર્જ્યથી મરે ૪, શુભાદિક વેદનાથી મરે. ૫, સર્પાર્કિક કરદેથી મરે ૬, આસોઆસ રૂંધાવાથી મરે, ૭, એ સાત પ્રકારે આઉપુ તુટે. ૭, હવે સાત નય કહે છે, નિગમ નય, ૧, સંભ્રહ નય, ૨, બ્યવહાર નય, ૩, જલ્પ સૂત્ર નય, ૪, શબ્દ નય, ૫, સગીરૂંઢ નય, ૬, બેવંજૂત નય, ૭, એ સાત પ્રકારે નય કહ્યા. મયા નક્ષત્રના સાત તારા કહ્યા છે. ૮, આક્રમે બોલે આચાર્યનો આક્ર સંપદા, આચાર સંપદા, ૧, શરીર સંપદા, ૨, સૂત્ર સંપદા, ૩, વચન સંપદા, ૪, પ્રયોગ સંપદા, ૫, મતિ સંપદા, ૬, સંભ્રહ સંપદા, ૭, વાચના સંપદા, ૮, બેક્તવિહારી સાધુ-સાધ્વીના આક્ર અવગુણ કહ્યા છે તેના

અશુદ્ધ. ૩ અજવાળી જમ્યાએ સંધે અને અજવાળી જમ્યાએ
 ખાય તે શુદ્ધ ૪. પૂર્વાષાઢા નક્ષત્ર, ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર, અનુરાધા
 નક્ષત્ર, એ ત્રણના ચાર ચાર તારા કહ્યા છે. ૫ પાંચમે એ
 સમકિતના લક્ષણ પાંચ. સંમ ૧, સવેગ ૨, નિર્વેગ ૩
 અનુકંપા ૪, આસ્તા ૫ પાંચ સમકિતના દુષણ કહ્યા છે.
 મિથ્યાત્વીએ બોલાવ્યા પહેલાં પોતે તેને બોલાવે તે ૧, મિથ્યા-
 ત્વીના સામું વારંવાર બોલું તે. ૨, મિથ્યાત્વીને પહોંચાડાવું
 તે. ૩. કામ વિના તેનાં મકાન ઉપર જવું તે. ૪. વારંવાર તે
 મકાન ઉપર જવું તે. ૫. એ પાંચ દુષણ પાંચ દુષ-
 કિતનાં ભૂષણ કહે છે. ધર્મને વિશે અનુરાધા રાએ તે
 સમકિતનું ભૂષણ. ૧. જિનચાસનને અનેક રીતે દીધાવે તે.
 ૨. સાધુની સેવા કરે તે. ૩. ધર્મથી કમતાને સ્થિર કરે
 તે. ૪. સાધુ, સ્વધર્મીની વેચાવચ્ચ કરે તે. ૫. એ
 પાંચ ભૂષણ ભળવા. શરીરમાલિકીથી પાંચ ઠેકાણેથી છા-
 નીકળે તે કહે છે. ૧. પગને તળીએથી નીકળે તે નરકે જાય. ૨.
 જાંઘેથી નીકળે તે નિર્ધનમાં જાય. ૩. છાતીએથી નીકળે તે
 મનુષ્યમાં જાય. ૪. મસ્તકેથી નીકળે તે દેવલોકમાં જાય. ૫.
 અને સર્ગમાંથી નીકળે તે મોક્ષ જાય. ૬. પાંચ પ્રકારે છાનું ધર્મ
 ન પામે તે કહે છે. અકંઠારી ૧, કોપી ૨, શત્રુ ૩, પ્રમાદી
 ૪ આગમુ ૫. પાંચ નક્ષત્રના પાંચ પાંચ તારા કહ્યા છે તે
 શેઠીની ૧, પુનર્વસુ ૨, ધનિષ્ઠા ૩, વિશાખા ૪, રૂઢા ૫. ૬
 કહે છે. ૭ પ્રકારે સાધુ આકાર કરે તે કહે છે. મુખાવેશની
 સંસ્કરણને માટે. ૧, વેશાવચ્ચ કરવાને માટે. ૨, હરીવામુર્તિ
 દેખવાને માટે. ૩, અંધમના નિર્વાહને માટે. ૪, જાનુઆર તિથિ
 જવાને માટે. ૫, રાત્રીએ ધર્મ જાગરણ કરવાને માટે. ૬. ૭
 ધર્મના દેવ મુકુન્દના નામ કહે છે. જોન ધર્મના દેવ અવિરંત, મુની
 નિરંજન ૧, બેલક જામા દેવ જુલ, મુકુ કુન્દી ૨, રૂઢી માતા
 દેવ કુલ, મુકુ વે. ની, ૩ દેવી ભગવાં દેવી ધર્મ, મુકુ વે. ની
 ૪ ભગવાં ભગવાં દેવ જનનાર્તા, મુકુ અંબાળી ૫, ધર્મનાર્તા

વધે ૨, ઉલ્લોહરી કરે તો જ્ઞાન વધે. ૩, યોડું લોલે તો જ્ઞાન વધે. ૪, પંડિતની સોજત કરે તો જ્ઞાન વધે. ૫, વિનય કરે તો જ્ઞાન વધે. ૬, કપટરહિત તપ કરે તો જ્ઞાન વધે. ૭, સંસાર અસાર બલે તો જ્ઞાન વધે. ૮, માહોમાંડી મર્યા-નાડી કરે તો જ્ઞાન વધે. ૯, જ્ઞાની પાસે બલે તો જ્ઞાન વધે. ૧૦, દિયોના રિયનો ત્યાગ કરે તો જ્ઞાન વધે. ૧૧, મૂળ નક્ષત્રના અગ્નિચાર તારા છે. ૧૨-આરમે બોલે બાર કારણે આત્માનું પરમ કથ્યાણ થાય તે કહે છે-સમકિત નિર્મળ પાળે તો આત્માનું પરમ કથ્યાણ થાય-એળીક રાજની પેરે ૧, નિમાતારની કરળી કરે તો પરમ કથ્યાણ થાય-તામસી તાપસની પેરે ૨, મન વચન કાયાના ભેગ કબજે રાખે તો પરમ કથ્યાણ થાય-મજ્જુમાત મુનિની પેરે. ૩, છતી શક્તિએ કામા કરે તો પરમ કથ્યાણ થાય-પરદેશી રાજની પેરે. ૪, પાંચ ઇંદ્રિય કબજ કરે તો પરમ કથ્યાણ થાય-ધર્મરૂઝી અલુગારની પેરે. ૫, સાધુનો શુદ્ધ આચાર પાળે તો પરમ કથ્યાણ થાય-મના અજમારની પેરે. ૬, ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા-પ્રતિત રાખે તો પરમ કથ્યાણ થાય-વરૂણ નાગ નનુયાના મિત્રની પેરે. ૭, માયા કપડ છોડે તો પરમ કથ્યાણ થાય-પ્રતિનાથના છ મિત્રની પેરે. ૮, આપ વર્મા સવર નીપજારે તો પરમ કથ્યાણ થાય-સજ્જિ રાજની પેરે. ૯, રોગ બાળે કામ બોમ ન કરે તો પરમ કથ્યાણ થાય-અનગી નિર્મલની પેરે. ૧૦, પરિચલ્લ આખ્યા નમસાવ રાખે તો પરમ કથ્યાણ થાય-મિતારજ મુનિની પેરે. ૧૧, તુલુ કપડ કાઢે તેને પાડી વાળે તો પરમ કથ્યાણ થાય-કપીલ કેવલીની પેરે. ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦, ૧૦૧, ૧૦૨, ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, ૧૧૦, ૧૧૧, ૧૧૨, ૧૧૩, ૧૧૪, ૧૧૫, ૧૧૬, ૧૧૭, ૧૧૮, ૧૧૯, ૧૨૦, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૪, ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૦, ૧૩૧, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૩૪, ૧૩૫, ૧૩૬, ૧૩૭, ૧૩૮, ૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ૧૪૨, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૫૯, ૧૬૦, ૧૬૧, ૧૬૨, ૧૬૩, ૧૬૪, ૧૬૫, ૧૬૬, ૧૬૭, ૧૬૮, ૧૬૯, ૧૭૦, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૭૩, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭, ૧૭૮, ૧૭૯, ૧૮૦, ૧૮૧, ૧૮૨, ૧૮૩, ૧૮૪, ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૭, ૧૮૮, ૧૮૯, ૧૯૦, ૧૯૧, ૧૯૨, ૧૯૩, ૧૯૪, ૧૯૫, ૧૯૬, ૧૯૭, ૧૯૮, ૧૯૯, ૨૦૦, ૨૦૧, ૨૦૨, ૨૦૩, ૨૦૪, ૨૦૫, ૨૦૬, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૦૯, ૨૧૦, ૨૧૧, ૨૧૨, ૨૧૩, ૨૧૪, ૨૧૫, ૨૧૬, ૨૧૭, ૨૧૮, ૨૧૯, ૨૨૦, ૨૨૧, ૨૨૨, ૨૨૩, ૨૨૪, ૨૨૫, ૨૨૬, ૨૨૭, ૨૨૮, ૨૨૯, ૨૩૦, ૨૩૧, ૨૩૨, ૨૩૩, ૨૩૪, ૨૩૫, ૨૩૬, ૨૩૭, ૨૩૮, ૨૩૯, ૨૪૦, ૨૪૧, ૨૪૨, ૨૪૩, ૨૪૪, ૨૪૫, ૨૪૬, ૨૪૭, ૨૪૮, ૨૪૯, ૨૫૦, ૨૫૧, ૨૫૨, ૨૫૩, ૨૫૪, ૨૫૫, ૨૫૬, ૨૫૭, ૨૫૮, ૨૫૯, ૨૬૦, ૨૬૧, ૨૬૨, ૨૬૩, ૨૬૪, ૨૬૫, ૨૬૬, ૨૬૭, ૨૬૮, ૨૬૯, ૨૭૦, ૨૭૧, ૨૭૨, ૨૭૩, ૨૭૪, ૨૭૫, ૨૭૬, ૨૭૭, ૨૭૮, ૨૭૯, ૨૮૦, ૨૮૧, ૨૮૨, ૨૮૩, ૨૮૪, ૨૮૫, ૨૮૬, ૨૮૭, ૨૮૮, ૨૮૯, ૨૯૦, ૨૯૧, ૨૯૨, ૨૯૩, ૨૯૪, ૨૯૫, ૨૯૬, ૨૯૭, ૨૯૮, ૨૯૯, ૩૦૦, ૩૦૧, ૩૦૨, ૩૦૩, ૩૦૪, ૩૦૫, ૩૦૬, ૩૦૭, ૩૦૮, ૩૦૯, ૩૧૦, ૩૧૧, ૩૧૨, ૩૧૩, ૩૧૪, ૩૧૫, ૩૧૬, ૩૧૭, ૩૧૮, ૩૧૯, ૩૨૦, ૩૨૧, ૩૨૨, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬, ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯, ૩૩૦, ૩૩૧, ૩૩૨, ૩૩૩, ૩૩૪, ૩૩૫, ૩૩૬, ૩૩૭, ૩૩૮, ૩૩૯, ૩૪૦, ૩૪૧, ૩૪૨, ૩૪૩, ૩૪૪, ૩૪૫, ૩૪૬, ૩૪૭, ૩૪૮, ૩૪૯, ૩૫૦, ૩૫૧, ૩૫૨, ૩૫૩, ૩૫૪, ૩૫૫, ૩૫૬, ૩૫૭, ૩૫૮, ૩૫૯, ૩૬૦, ૩૬૧, ૩૬૨, ૩૬૩, ૩૬૪, ૩૬૫, ૩૬૬, ૩૬૭, ૩૬૮, ૩૬૯, ૩૭૦, ૩૭૧, ૩૭૨, ૩૭૩, ૩૭૪, ૩૭૫, ૩૭૬, ૩૭૭, ૩૭૮, ૩૭૯, ૩૮૦, ૩૮૧, ૩૮૨, ૩૮૩, ૩૮૪, ૩૮૫, ૩૮૬, ૩૮૭, ૩૮૮, ૩૮૯, ૩૯૦, ૩૯૧, ૩૯૨, ૩૯૩, ૩૯૪, ૩૯૫, ૩૯૬, ૩૯૭, ૩૯૮, ૩૯૯, ૪૦૦, ૪૦૧, ૪૦૨, ૪૦૩, ૪૦૪, ૪૦૫, ૪૦૬, ૪૦૭, ૪૦૮, ૪૦૯, ૪૧૦, ૪૧૧, ૪૧૨, ૪૧૩, ૪૧૪, ૪૧૫, ૪૧૬, ૪૧૭, ૪૧૮, ૪૧૯, ૪૨૦, ૪૨૧, ૪૨૨, ૪૨૩, ૪૨૪, ૪૨૫, ૪૨૬, ૪૨૭, ૪૨૮, ૪૨૯, ૪૩૦, ૪૩૧, ૪૩૨, ૪૩૩, ૪૩૪, ૪૩૫, ૪

મિથ્યાત્વરૂપી તણખો ૮, સંજમરૂપી ૩ અને અસંજમરૂપી
તણખો, ૬, તપસ્વીરૂપી ૩ અને ક્રોધરૂપી તણખો, ૧૦. વિવેક-
રૂપી ૩ અને અભિમાનરૂપી તણખો. ૧૧, સ્નેહરૂપી ૩ અને
માયારૂપી તણખો, ૧૨, સંતોષરૂપી ૩ અને લોભરૂપી તણખો,
૧૩, જો તેર તણખા કહે તેર કાઠીઆ કહે છે જુગાર ૧,
આગસ ૨, શોક ૩, ભય ૪, પિકયા ૫, ડોનક ૬, ક્રોધ ૭,
ક્રુપણ બુદ્ધિ ૮, અજ્ઞાન ૯, વહેમ ૧૦, નિદા ૧૧, મદ ૧૨, મોહ
૧૩, જો તેર કાઠીઆ. ૧૪-ચોદમે બોલે વ્યાખ્યાન સાંભળનારના
૧૪ શુભ કહે છે-ભક્તિવંત કોય ૧. મીઠા બોલો કોય
૨, મર્વ રહીત કોય ૩, સાંભળ્યા ઉપર રૂચી કોય ૪, અપજના
રહિત એકાદ્ય ચિત્તે સાંભળનાર કોય ૫, જેવું સાંભળે તેવું
પૂજનારને બરાબર કહે ૬, વાણીને પ્રકાશમાં લાવનાર કોય ૭,
ઘણાં શાસ્ત્ર સાંભળીને તેના રહસ્યનો ભણ કોય ૮, ધર્મકાર્યમાં
આગસ ન કરનાર કોય ૯, ધર્મ સાંભળતા નિદાન કરનાર કોય
૧૦, બુદ્ધિવંત કોય ૧૧, ઘાતાર શુભ કોય ૧૨, જેની પાસે ધર્મ
સાંભળે તેના શુભનો ફેલાવો કરનાર કોય ૧૩, કોઈની નિંદા ન
કરે તેમજ તેમનો વાલવિવાદ ન કરે ૧૪, ૧૫ પંદરમે બોલે વિનીત
ચિંધના પંદર શુભ કહે છે-શુદ્ધી નીચા આસને બેસવાવાળો
કોય ૧, અપજપત્તા રહિત કોય ૨, માયા રહિત કોય ૩, કુતુહલ
રહિત કોય ૪, કડંસ વચનરહિત કોય ૫, લાંબો વખત
વહોંચે તેવો કોય ન કરનાર કોય ૬, મિત્ર સાથે મિત્રતા રાખે
૭, સૂત્ર ભણી મદ ન કરે ૮, નાઆર્થાદિકની નિદા ન કરે ૯,
ચિંતામણ દેનાર ઉપર કોય ન કરે ૧૦, પુત્ર પાછળ વાલેસરીના
શુભ બોલે ૧૧, કંડેચ, મગના રહિત કોય ૧૨, તત્વનો ભણ
કોય ૧૩, વિનયવંત કોય ૧૪, લગ્નવંત તથા ઈદિનો દમનાર કોય
૧૫, સોલમે બોલે સોલ પ્રકારના વચન ભણવા તે કહે છે-
એક વચન ઘટ, ઘટ, વૃક્ષ ૧, દિવચન ઘટો, પટો, વૃક્ષો ૨,
ભટ્ટવચન ઘટા, ઘટા, વૃક્ષા ૩, સોલિએ વચન:-કુમારી, નમરી,
નરી. ૪, પુરુષલિએ વચન-દેવ, નર, અરિકંત, સાપુ ૫, નપું-

સકલિંગે વચન-કપટ, કમળ, નેત્ર '૬, અતીતકાળ વચન (ગયો કાળ)-કરેલું, થએલું, ૭ અનાગતકાળ વચન (આવતો કાળ)-કરશે, થશે, ભાંગશે. ૮, વર્તમાનકાળ વચન-કરે છે, થાય છે, ભણે છે. ૯ પરોક્ષ વચન-એ કાર્ય તેણે કર્યું ૧૦, પ્રત્યક્ષ વચન એમજ છે ૧૧, ઉપનિત વચન-એ પુરૂષ રૂપવંત છે ૧૨, અપનીત વચન-એમ એ પુરૂષ કુરૂપવંત છે ૧૩, ઉપનીત અપનીત વચન-એમ એ રૂપવંત પણ કુરૂપિતિઓ છે ૧૪, અપનીત ઉપનીત વચન-એમ એ પુરૂષ કુરૂપિતિઓ પણ રૂપવંત છે ૧૫, અધ્યાત્મ વચન-ભક્ત બોલે (તુટેલું વચન), ૨ વાણીઆની પેરે ૩ પા ૧૬. સત્તરમે બોલે સત્તર પ્રકારનો સંયમ કહે છે- પૃથ્વીકાયની ૬, પાણીની ૭, અપકાયની ૬, પાણીની ૭, તેજકાયની ૩, વાયુકાયની ૪, વનસ્પતિકાયની ૫, ગેર્હદ્રિયની ૬, તેર્હદ્રિયની ૭, અઉરેદ્રિયની ૮, પર્થેદ્રિયની ૯, અણ્વકાયની ૧૦, પેદાની ૧૧, ઉપેદાની ૧૨, પમજ્વાની ૧૩, પરીકાવણીયા ૧૪, મન ૧૫, વચન ૧૬, કાયા ૧૭, એ સત્તર પ્રકારનો સંયમ. ૧૭ અઠારમે બોલે અઠાર દ્રવ્યદીપ્તિ કહે છે પૂર્વ ૧, પશ્ચિમ ૨, ઉત્તર ૩, દક્ષિણ ૪, ઈશાન ખુણે ૫, અગ્નિ ખુણે ૬, નૈઋત્ય ખુણે ૭, વાયવ્ય ખુણે ૮, વિહીરીના આડ આંતરા એ બધા યાદને સોળ, ઉંચી સત્તર અને નીચી અઠાર, એ અઠાર. અઠાર ભાવ દિશા કહે છે-પૃથ્વી ૧, અપ ૨, તેજ ૩, વાયુ ૪, અમળીઆ ૫, મૂળીઆ ૬, પોરણીઆ ૭, પાદ ળીઆ ૮, ગેર્હદ્રિય ૯, તેર્હદ્રિય ૧૦, અઉરેદ્રિય ૧૧, પર્થેદ્રિય ૧૨, તિર્થેદ્રિય ૧૩, કર્મભૂમિ ૧૪, અકર્મભૂમિ ૧૫, ઉપન અંતરદીપ્તિ ૧૬, દેવતા ૧૭, નારદી ૧૮. એ અઠાર. ૧૬-ઝોગ દીપ્તિમે બોલે કાઉસગ્ગના ઝોગદીપ્તિ દેવ કહે છે. દીપ્તિ ઉપર એક પગ રાખીને કાઉસગ્ગ કરે તો દેવ ૧, કાયા આધીપાણી તો દેવ ૨, હીંગલ દે તો દેવ ૩, માધુનમાવી ઉભો તો દેવ ૪, બે હાથ ઉંચા રાખે તો દેવ ૫, ચેરે માથે ઊંડે તો દેવ ૬, પગ ઉપર પગ રાખે તો દેવ ૭, ચરી

સાથે ૮, ચોર સાથે ૯, જુગારી સાથે ૧૦, રોગી સાથે ૧૧, કોપી સાથે ૧૨, જુકાબોલા સાથે ૧૩, કુસંગી સાથે ૧૪, રાજા સાથે ૧૫, શીતળ લેશાવાળા સાથે ૧૬, તેજુ લેશાવાળા સાથે ૧૭, મોઢે મીઠાબોલા સાથે ૧૮, દાનેશ્રી સાથે ૧૯, ઝાની સાથે ૨૦, ગુણકા સાથે ૨૧, બાળક સાથે ૨૨, એ બાવીસ. ૨૩-ત્રેવીસમે બોલે પાંચ ઇંદ્રિયના ત્રેવીશ વિષય કહે છે:-શ્રોતેન્દ્રિયના ત્રણ વિષય-જીવ શબ્દ ૧, અજીવ શબ્દ ૨, મિશ્ર શબ્દ ૩; ચક્ષુ ઇંદ્રિયના પાંચ વિષય-કાળો ૧, પીળો ૨, લીલો ૩, શીતો ૪, ઘોળો ૫, ઘ્રાણેન્દ્રિયના બે વિષય-મુર્ખી ગંધ ૧, દુર્ભી ગંધ ૨, કુલ્લ કંથ. ક્ષરસ ઇંદ્રિયના આઠ વિષય તે ખર-ખરે ૧૧, મુંઠાળો ૧૨, હલકો ૧૩, ભારે ૧૪, ટાંઠો ૧૫, દનો ૧૬, છુલો ૧૭, ચીકણો ૧૮, 'રસધ'ન્દ્રિયના પાંચ વિષય-તીજો ૧૬, કડવો ૨૦, કષાયલો ૨૧, ખાટો ૨૨, મીઠો ૨૩, ૨૪-ચોવીસમે બોલે ચોવીસ ટોટા કહે છે:-બહુવા ગણવાની આગ્રહ કરે તો જ્ઞાનનો ટોટો-બહુસૂત્રીની શાખ ૧, સાધુ સાધ્વીના ઇર્થ ન કરે તો સમક્ષિતનો ટોટો-સોમિલ પ્રાણજની શાખ ૨, વખતસર પ્રતિક્રમણ ન કરે તો મત-પચ્ચખાણનો ટોટો-ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૫ ની શાખ ૩, સાધુ-સાધ્વી મોઢામોઢી ચેલાવચ્ચ ન કરે તો તીર્થનો ટોટો-કાણાંગતી શાખ ૪, તપસ્થાની ને આચારની ચોરી કરે તો દેવતામાં લંચી પદવીનો ટોટો-દશવૈકલિક ભગવતીની શાખ ૫, દંણ કલુષ ભાવ રાખે તો શીતળતાનો ટોટો-મુખાચાચંત્રની શાખ ૬, અજ્ઞતાથી આવે તો જીવ-દયાનો ટોટો-દશવૈકલિકની શાખ ૭, રૂપનો ને ઓવનનો મદ કરે તો શુભ કર્મનો ટોટો-પત્તવવાની શાખ ૮, મોદાનો વિનય ન કરે તો નીર્ધરની આગનો ટોટો-બ્યવહાર સૂત્રની શાખ ૯, માયા કપટ કરે તો જય-કીર્તિનો ટોટો-આચારાંગતી શાખ ૧૦, પાછલી રાત્રે ધર્મ ભગિજા ન ભરે તો ધર્મધ્યાનનો ટોટો, નીચીવનો શાખ ૧૧, કોપ કલેષ કરે તો ક્ષેત્રભાવનો ટોટો-ચેડા કુલ્લિની શાખ ૧૨, મન ઉંચું નીચું કરે તો

અક્ષરનો ટોટો-બુઝુ પુરોહિતની શાખ ૧૩, ઓના લાલચુને યજ્ઞ
 ચર્ચનો ટોટો-ઉત્તરાધ્યાયનની શાખ ૧૪, સાધુ-સાખી, સાવક-
 સાવિકા મહોમાદી હેતુ મેળાપ ન રાખે તો જોત ધર્મનો ટોટો-
 શંખ પોખલીછની શાખ ૧૫, સુપાત્રન ઉત્તરાસ કાવે જાન ન
 આપે તો પુણ્ય પ્રકૃતિનો ટોટો-કપોલા દાસીની શાખ ૧૬, સાધુ
 માખ નમર પિકાર ન કરે તો ધર્મ કયાનો ટોટો-ચેલક રાજ
 જપેની શાખ ૧૭, બલે બલે નહિ તો છનયાસનનો ટોટો-
 સમાચારીની શાખ ૧૮, જન પચ્ચખાણની આલોચણ કરે નહિ
 તો મોક્ષના સુખનો ટોટો-પાર્શ્વનાથની ખસે છપ્પન સાખીની
 શાખ ૧૯, અરિહંત, ધર્મ ને ચાર લીર્યના અવર્ણવાદ બિલે તો
 સત્ ધર્મનો ટોટો-કાળાંચની શાખ ૨૦, સાધુનું વચન ખાને નહિ
 તો ઉંચી જાતિનો ટોટો-બ્રહ્મજ્ઞની શાખ ૨૧, સાધુ-સાખી,
 શુદ્ધ-શુદ્ધીની આજ્ઞા ઉઠકયે તો આરાધકપણનો ટોટો-સુદ્ધમાલી
 કાની શાખ તથા ખપેકછની શાખ ૨૨, અમવાનના વચન
 ઉપર ભક્ત રાખે તો શુદ્ધ માર્ગનો ટોટો-જમાલોની શાખ
 ૨૩, બલેકુલ વારંવાર સભાદે નહિ તો મિત્રવેલો વિદ્યાનો ટોટો
 જ્વજ્વિની શાખ ૨૪ ૨૫-પચીસમિ બોલે શાતાપચીસ આધેદેહ
 તથા તેની નમરીના નામ કરે છે અમથ દેશ-રાજશુદ્ધિ નમરી ૧,
 અંગ દેશ-મ પાનવરી ૨, જમદેશ-ગામલો નમરી ૩, કલોચ
 દેશ-કંચનપુર નમરી ૪, કારીદેશ-વજ્રાસો નમરી ૫, કોણર,
 દેશ-અયોધ્યા નમરી ૬, કુરુદેશ-મજપુર નમરી ૭, કુપવર્ત
 દેશ-સોરીપુર નમરી ૮, પંચાળ દેશ-કંપીકપુર નમરી ૯,
 જંમલ દેશ-અદીછત્રા નમરી ૧૦, કંચ દેશ-કોસંબો નમરી
 ૧૧, સાંકોત દેશ-નંદીપુર નમરી ૧૨, માખવ દેશ-જાદિપુર .
 નમરી ૧૩, વચ્ચ દેશ-વેરાટનમરી ૧૪, કથારણ દેશ-સુમંજરી
 નમરી ૧૫, વરણ દેશ-કાંચાપુર નમરી ૧૬, વિદેહ દેશ-અિવ,
 વતો નમરી ૧૭, તિથે દેશ-વિનોમવ પાટકુ નમરી ૧૮, સોરો
 દેશ-મજુરા નમરી ૧૯, વિદેહ દેશ-મોલતા નમરી ૨૦, કુર
 સેન દેશ-પાવાપુર નમરી ૨૧, જાન દેશ-ખાંસપુર નમરી ૨૨

પાટણ દેશ-કાંઠાવલી નગરી ૨૩, કુણાવ દેશ-સાવથી નગરી
૨૪, સોરઠ દેશ-દ્વારકા નગરી ૨૫, કેકાર્ધ દેશ-વેતાંબીકા નગરી
૨૬, એ સાગ્રીપચીસ આર્થ દેશ ઇતિ શ્રી પચીસ બોલ.

અથ શ્રી શ્રોતા અધિકાર.

શ્રી નંદિયમમાં શ્રોતા અધિકાર નીચે મુજબ છે:—

ગાથા-૧ સેલ ઘણુ, ૨ કુડગ, ૩ વ્યાજણી, ૪ પરિપુણુ, ૫ હંસ,
૬ મહિસ, ૭ મેસેય, ૮ મસગ, ૯ જામુગ, ૧૦ બિરાલી, ૧૧ અદુમ,
૧૨ ગા, ૧૩ એરિ, ૧૪ આલીરી સા. ૧.

બોલ પ્રમરના શ્રોતા છે, તેમાં,

૧. સેલ ઘણુ—તે પચા ઉપર જેમ મેષ વરસે પણ પચર
પાળીથી બીજા નદિ, તેમ એક શ્રોતા આખ્યાનાદિકે સાંભળે પણ
સમગ્ર જાન પામે નદિ, છુદ યાવ નદિ.

દર્શાવ—કવિષ્ઠ રૂપી પચર, સદગુરૂ રૂપી મેષ અને બોધ રૂપ
પાળી મુખગેલીઆ તથા પ્રગરાવર્ત મેષનું દર્શાવ: જેમ, પ્રમગવર્ત મેષથી
મુખગેલીઆ પચરનો નદિ તેમ એક કવિષ્ઠ મદાન સહેવારિ મુખપુત્ર
આચાર્યના પ્રિયોષ્ઠા પણ સમજે નદિ, વેરામ રમ પામે નદિ, મારે
તે શ્રોતા જાણાયોગ્ય છે એ અધિનિનનું દર્શાવ જાણ્યું.

જેમ કાળે જમિને વિશે મેષ વરસે તે તે ધણી બીજે તથા પ.ણી
પણ કાળે તથા પ્રમુખાદિક (મકે પ્રમુખ) ની ધણી નિગમિત છે, તેમ
વિનિન કવિષ્ઠ પણ મુઝની ઉપદેશરૂપ વાળી સાંભળે હાવમાં ધારી રાખે.
પચરને કાળે જાળવ અને અને બીજા કાળે છાને વિનવ, મર્મ વિ
જાનવ, મારે તે શ્રોતા આદરવાયોગ્ય છે. ૧

૨ કુડગ—કુડગુ દર્શાવ. તે કુડગના આડ બેલ છે, તેમાં પ્રથમ
કો સપૂર્ણ જ્ઞાન મુજુ કરી આમને તેના પણ મુજ. ૧ તે મળે
જમી કાળે મકે કિમિર નકાર જાવ નદિ. ૨. પાને શીતળ છે મારે
બીજાની પણ તથા ઉત્ક્રમલે-શીતળ કરે. ૩ જાની મવિનના પણ પાઈથી
જા કરે. તેમ એક શ્રોતા વિનયારિ મુજુ કરી સંપૂર્ણ જાણે છે તે જમ
કુડગ કરે. ૧ મુખગેલીને ઉપદેશ કરે જાણી સંપૂર્ણ વિનયારિ નદિ.
૨ પાને જાવ જાળી શીતળ જાવ પાને છે અને જાવ જાવે વિનય
કર જમી શીતળ કરે. ૩ જાવ છાની મદિ રૂપી મવિનના કાવ.
એ બોલ અદુમનોગ્ય છે.

ઓના વ્યાખ્યાનાદિ સંમગનાં ઉપદેશક નથા યતના ગુણ ગુણ મનાં
અને રખાણના પ્રમુખ અવગુણ રૂપ કચ્છે પ્રવી રાખે, માટે તે ઈશ્વારોગ્ય છે.

૪ પરિપુરુષઃ—તે સુવરી પશોના માગાનું દષ્ટાંત સુવરી પદેના
માગાથી થત (ધો) ગાગનાં થત થત નીકળી જાય અને કોટી પ્રમુખ
કચ્છે પ્રવી રાખે, તેમ એકેક ઓના આચર્ય પ્રમુખના ગુણ તાત્પર્ય
અવગુણ પ્રદણ કરે એ ઓના ઈશ્વારોગ્ય છે.

૫ હંસ—હંસને દૂધ પાણી એકાં કરી પીવા માટે આપ્યું છે.
તો તે પોતાની માંચમાં ખટાસના ગુણે કરી દૂધ પીએ તે પાણી ન પીએ,
તેમ વિનિત ઓના ગુરોરિકના ગુણ પ્રદે તે અવગુણ ન લે, એ
આદરણીય છે.

૬ મદ્વિપ—ભેંસો જેમ પાણી પીવા માટે જલાસપમાં આવે પછી
પીવા જલમાં પ્રથમ પ્રવેશ કરે, પછી અસ્તક પ્રમુખે કરી પાણી કોકળે તે
મજમૂત કરી પછી પોતે પીવે, પણ શુદ્ધ જલ પોતે ન પીએ, જલ
ધૂધને પણ પીવા ન દે; તેમ કુસિધ્ય ઓના વ્યાખ્યાનાદિકમાં ક્ષેત્ર
પ્રજાદિક કરી વ્યાખ્યાન કોદલે, પોતે શાંતપણે સાંભળે નહિ તે જન
સમાજનેને શાંત રસથી સાંભળવા ન દે, એ ઈશ્વારોગ્ય છે.

૭ શેષ—ગરુડ જેમ પાણી પીવા જરૂરનાં નહી પ્રમુખમાં જલ
ત્યારે કહે રહી પગ નીચા નમાવી પાણી પીએ, -કોદલે નહિ, તે જન
ધૂધને પણ નિર્મલ પીવા દે, તેમ વિનિત સિધ્ય ઓના વ્યાખ્યાનાદિ
નમ્રતા તથા શાંત રસથી સાંભળે, અન્ય સભાજનોને સંમગવા દે, એ
આદરણીય છે.

૮ મસગ—તેના બે પ્રકાર-૧ મસગ તે આમકાની કાચલી તેમ
વાયરો સરખ ત્યારે અત્યંત કૂચેલી દેખાય પણ નવા સમાવે નહિ, પણ
વાયરો નીકળી જાય ત્યારે - પાણી માય, તેમ એકેક ઓના અભિમાનપ
વાયરે કરી શુદ્ધ ઝાનીવત તકામ માટે પણ પોતાના તથા અન્યના અત્યંત
શાંત રસ પમાડે નહિ, એ ઈશ્વારોગ્ય છે.

૨. મસગ તે મચ્છર નામે જલ અન્યને ચટકા મારી પરિતાપ
ઉપજાવ પણ ગુણ ન કરે અને અણુજ ઉપજા કરે, તેમ એકેક કુશો
ગુરોરિકને, શાંત-અપાસ કસાવનાં ધણે પરિશ્રમ આપે તથા કુવચનપ
ચટકા માટે પણ ગુણ તે નૈવાચર્ય પ્રમુખ કંઈ પણ ન કરે અને વિવર્ધ
અસમાધિ ઉપજાવે; એ ઈશ્વારોગ્ય છે.

પ્રમુખ વૈવાત્વની વિધિએ કરી ગુર્જાદિને યાના ઉપાસને તે તેમને કા
મધારે યાન ને તે કાનિને પામે, એ શ્રોતા આદરવાયોગ્ય છે.

૧૩ બેરી—તેના એ પ્રકાર-૧ એ છે ને, બેરીનો વગાડનાર :
ગાળના કુકમ પ્રમાણે બેરી વગાડે તો રાગ પુચી યર્ષ તેને પુકમ :
આપે, તેમ વિનિત સિખ તિર્થ કર તથા ગુર્જાદિની આઠા પ્રમાણે કે
દિની સ્વાધ્યાય તથા ધ્યાન પ્રમુખ અંગીકાર કરે તો કર્મરૂપ રાગ
અને સિદ્ધ ગતિમાં અર્જન લક્ષ્મી પામે; એ આદરવાયોગ્ય છે

૨. જેમ બેરીનો વગાડનાર પુરૂષ રાગના કુકમ પ્રમાણે બેરી વ
નહિ, તો ગાળ કાપાયમાન યર્ષ કવ્ય આપે નહિ, તેમ અવિનિત પિ
તીર્થ કરતી તથા ગુર્જાદિની આઠા પ્રમાણે સુત્રાદિની સ્વાધ્યાય ધ્યાન
નહિ, તો તેમનો કર્મરૂપ રાગ મટે નહિ; અને સિદ્ધ ગતિનું મુખ પામે
એ જાણવાયોગ્ય છે.

૧૪ આલીરી—તેના એ પ્રકાર-૧, આલીરી શ્રો-પુરૂષ એક માત્ર
પાસેના ચક્રેરમાં આલતા ગામમાં ઘૂન લરી વેચવા મળે. ત્યાં બજારમાં ઉતાર
ધૂતનું લાગને-વાસણુ ફૂટી મધું ઘૂન દગી ગયું. પુરૂષે. શ્રીને ધણા ઉપકાર
કુવચનો કર્યા, ત્યારે શ્રીએ પણ તે બજારને સામાં કુવચનો કર્યા. આ
ધૂન બધું ઢોળાઈ મધું ને બંને ગદુ રોક કરવા લાગ્યાં. જમીનપરનું વ
પાછળથી લુછી લીધું ને વેચ્યું. કીમત મળી, તે લઈ સાંજે માં, જા
ત્યારેએ લુછી લીધી. બહુ નિગમ, યવા. લેડાએ પૂછવાથી સર્વ કા
કમો. લેડાએ ઉપકાર દીધો. તેમ ગુરૂએ બ્યાખ્યાન ઉપદેશમાં આપેક લાર
ધૂતને લાકાઈ-જમણે કરી રેળી નાંખે ને ઉતર કમેલ કરી કુર્જાનિ પામે
શ્રોતા જાણવાયોગ્ય છે.

૨. ઘૂન લરી ચક્રેરમાં જતાં બજારમાં ઉતારનાં વાસણુ ફૂટ્યું કે
તમ એકદમ મળી બેચા યર્ષ તે ઘૂત લરી લીધું પણ ગદુ નુકસાન
દીધું નહિ, તે ઘૂતને વેચી વેસાં ગેળવી સારા સંધાન સાથે ગામમાં જો
સુખે જેમ અન્ય સુત્ર પુરૂષો પડોયે, તેમ વિનિત સિખ શ્રોતા ગુરૂ પાસે
માણી સાંભળી શુદ્ધ જ્ઞાનપૂર્વક તે અર્થ-સૂત્રને ધારી રાખે, સાચવે, અરખ
સિત કરે, વિરમ્ભતિ યાન તો ગુરૂ પાસે ફરી ફરી માફ માગી ધારે, પૂરે
પણ કકાટ, જમણે કરે નહિ, જે ઉતર ગુરૂ પ્રસન્ન થાય, સંવત્-કાનની
પદ્ધિ થાય, પરિણામે સદ્ગતિ મળે. આવા શ્રોતા આદરણીય છે.

પાંત્રીય બોલ.

પહેલે બોલે—જાતિ આર, ૧ નારકી, ૨ તિર્થેય, ૩ મનુષ્ય, ૪ દેવતા.

બીજે બોલે—જાતિ પાંચ ૧ ઔદિય, ૨ બેઈદિય, ૩ તેદિય, ૪ ચક્રદિય, ૫ પચેદિય.

ત્રીજે બોલે—કાળ ૭, ૧ પૂજીકાળ, ૨ અપકાળ, ૩ તેડકાળ, ૪ વાયુકાળ, ૫ વનરપતિ કાળ, ૬ વસકાળ.

ચોથે બોલે—ઈદિય પાંચ ૧ ઓતેદિય, ૨ અશુદ્ધિદિય, ૩ પ્રાણેદિય, ૪ રસેદિય, ૫ રખેઈદિય.

પાંચમે બોલે—જાતિ ૭, ૧ આદાર, ૨ સરીર, ૩ ઈદિય, ૪ શાસોશાસ, ૫ કાળા, ૬ મન.

છઠે બોલે—પ્રાણ ૬૪. પાંચ ઈદિયના ૫ પ્રાણ, ૬ મનબળ, ૭ વચનબળ, ૮ કાયાબળ, ૯ શાસોશાસ, ૧૦ વાયુબળ.

સાતમે બોલે—સરીર પાંચ, ૧ ઔદારિક, ૨ વેદેય, ૩ આદારક, ૪ તેજસ, ૫ કાર્મણ.

આઠમે બોલે—ગોત્ર પંદર. ૧ સત્ય મનયોગ, ૨ અસત્ય મનયોગ, ૩ મિથ્ર મનયોગ, ૪ બ્યવહાર મનયોગ, ૫ સત્ય વચનયોગ, ૬ અસત્ય વચનયોગ, ૭ મિથ્ર વચનયોગ, ૮ બ્યવહાર વચનયોગ, ૯ ઔદારિક કાવયોગ, ૧૦ ઔદારિક મિથ્ર કાવયોગ, ૧૧ વેદેય કાવયોગ, ૧૨ વેદેય મિથ્ર કાવયોગ, ૧૩ આદારક કાવયોગ, ૧૪ આદારક મિથ્ર કાવયોગ, ૧૫ કાર્મણ કાવયોગ.

નવમે બોલે—ઉપયોગ નાર. ૧ અનિજ્ઞાન, ૨ અનિજ્ઞાન, ૩ અવધિજ્ઞાન, ૪ મનઃપર્વજ્ઞાન, ૫ દેવગજ્ઞાન, ૬ મતિ જ્ઞાન, ૭ જ્ઞાન, ૮ વિમર્શ જ્ઞાન, ૯ અશુદ્ધિ જ્ઞાન, ૧૦ અશુદ્ધિ જ્ઞાન, ૧૧ અવધિ જ્ઞાન, ૧૨ દેવગ જ્ઞાન.

દશમે બોલે—કર્મ આઠ. ૧ જ્ઞાનાવરણ, ૨ દર્શનાવરણ, ૩ નેદનીય, ૪ મોહનીય, ૫ આયુષ્ય, ૬ નામ, ૭ ગોત્ર, ૮ અંતરાય.

અગીયારમી બોલો—ગુણાનું ચોટ ૧ મિથ્યાત્વ, ૨ સામ્રાજ્ય
૩ મિથ, ૪ અવિરતી સમ્પ્રદય, ૫ દેશનિમ્ની, (આત્મ) ૬ પ્રક
સંજ્ઞા, ૭ અપ્રમત સંજ્ઞા, ૮ નિરતિ જ્ઞાત, ૯ અનિરતિ જ્ઞાત
૧૦ સુદ્ધ સંપ્રદાય, ૧૧ ઉપચારિત મોદનીય, ૧૨ કીજી મોદનીય, ૧૩
અયોગી કેવળ, ૧૪ અયોગી કેવળ.

આરંભે જોડે—પાંચ દિવસોના વિષય ૨૧. શ્રીરત્નવિનો એ
વિષય. ૧. સુખ, ૨. અમુલ્યદિવસના પાંચ વિષય. ૧. કાળો, ૨. નીમો, ૩.
લાલ, ૪. પીળો, ૫. ઘાલો. પ્રાણદિવસના બે વિષય ૧. મુગભિષેષ, ૨.
કુરભિષેષ, ૩. સોદિવસના પાંચ વિષય-૧. કાળો, ૨. કાસાવનો, ૩. ખડો,
૪. મીઠો, ૫. તીજો. ૨૫મી દિવસના આઠ વિષય. ૧. મુંવાલો, ૨. ખર
ખરો, ૩. લલકો, ૪. જાડો, ૫. ઠંડો, ૬. દાડો, ૭. મુખો, ૮. ચોપાલો.

તેરમે ઘોડે—પચાસ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ. ૧ અગિયારમું મિથ્યાત્વ, ૨ અનાગિત્તિક મિથ્યાત્વ, ૩ અભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ, ૪ સાંકલ્પિક મિથ્યાત્વ, ૫ અભ્યાભોગ મિથ્યાત્વ, ૬ ભૌતિક મિથ્યાત્વ, ૭ ભોક્ષાત્મક મિથ્યાત્વ, ૮ કુપ્રાવચન મિથ્યાત્વ, ૯ જિન માર્ગથી ગ્રોધું પડે તે મિથ્યાત્વ, ૧૦ જિન માર્ગથી અધિક પડે તે મિથ્યાત્વ, ૧૧ જિન માર્ગથી વિપરીત પડે તે મિથ્યાત્વ, ૧૨ ધર્મને અધર્મ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૩ અધર્મને ધર્મ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૪ જીવને અજીવ કહે તે મિથ્યાત્વ ૧૫ અજીવને જીવ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૬ જિન માર્ગને અન્યમાર્ગ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૭ અન્યમાર્ગને જિનમાર્ગ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૮ સાધુને કુસાધુ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૧૯ કુસાધુને સાધુ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૨૦ આઠ કર્મથી મુક્તિ લેને નથી મુક્તિ કહે તે મિથ્યાત્વ ૨૧ આઠ કર્મથી નથી મુક્તિ લેને મુક્તિ કહે તે મિથ્યાત્વ, ૨૨ અવિનય મિથ્યાત્વ, ૨૩ અકિંવા મિથ્યાત્વ, ૨૪ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ, ૨૫ અજ્ઞાનના મિથ્યાત્વ.

ચૌદમે યોગે—નવતત્ત્વના અનુપચારના ૧૧૫ બોલ. ચૌદ બેઠ
જીવના. ૧ સૂક્ષ્મ એકદ્રિષ, ૨ ભૂતર એકદ્રિષ, ૩ બેઠદ્રિષ, ૪ તેજદ્રિષ,
૫ ચક્રેદ્રિષ, ૬ અસંગો પચેદ્રિષ, ૭ સચી પચેદ્રિષ. તે દરેકના
અપર્ણાના ને પર્ણાના. ચૌદ બેઠ અજીવનાઃ—ધર્માસ્તિગ્રાહ, અધર્માસ્તિગ્રાહ,
આગ્રાહસ્તિગ્રાહ આ દરેકના મુખ, દેહ, પ્રદેહ, એમ ત્રણ, અને કાળ

[illegible]

ପଢ଼ିବ ଯେଉଁ—ଭାଷା ଭା. ପ୍ରକାଶନା ଶିଃ-ଦ୍ରବ୍ୟାଭା, ବ୍ୟାପାରଭା,
 ଶିକାରଭା, ଉପସେବାଭା, ନାନାଭା, ଚର୍ଚ୍ଚନାଭା, ଆଶିଷାଭା, ଶିର୍ଦ୍ଦାଭା.

સેવકોને બોલે—દેશ એ તોય છે. દર જગત્કલિતા—જલસુકુમાર,
 કમલકુમાર, મોવનકુમાર, વિદુકુમાર, અર્ધસુકુમાર, દીપકુમાર, ઉદયિ-
 કુમાર, દિશાકુમાર, વાયુકુમાર, રાત્રિકુમાર, એક સાત નરકોનો; પાંચ
 સ્થરના—પૃથ્વીમાવ, અપમાવ, તેડમાવ, વાયુમાવ, વનસ્પતિમાંવ, જલ
 વૃક્ષોદિવના—એ છદિવ, તેડદિવ, અગ્નિદિવ, એક નિર્વાણ પંથોદિવનો;
 એક મનુષ્યનો, એક વાળુગનર દેવતાનો, એક કોપોનિધિ દેવતાનો,
 એક વૈશ્વાનર દેવતાનો; એમ ચોવીસ દેશો થયા.

સતરમે બોલે—સેવા ૭. ૧૫૫, નીચ, ૩૫૫, તેજ, ૫૭,
૨૫૫

आहारं भोज्यं—दधि मधु. मिथ्यात्वं दधि, सध-मिथ्यात्वं.
दधि, सध्मादधि.

ઝોગણીશમે બોલે—ધ્યાન ચાર, આર્તધ્યાન, રૂદધ્યાન, ધર્મધ્યાન, શુકલધ્યાન.

વીશમે બોલે—૭ દ્રવ્યના ત્રીસ બોલ, તેમાં પાંચ બોલ ધર્મસ્તિ કાવના-દ્રવ્યથી એક, ક્ષેત્રથી લોક પ્રમાણે, કાળથી અનાદિ અનંત, ભાવથી અરૂપી, ગુણથી અવગુણ સદાય. પાંચ બોલ અધર્મસ્તિકાવના-દ્રવ્ય થકી એક, ક્ષેત્રથી લોક પ્રમાણે, કાળથી અનાદિ અનંત, ભાવ થકી અરૂપી, ગુણથી રિધરસદાય. પાંચ બોલ અધર્મસ્તિકાવના-દ્રવ્ય થકી એક, ક્ષેત્ર થકી લોકલોક પ્રમાણે, કાળથી અનાદિ અનંત, ભાવ થકી અરૂપી, ગુણ થકી ભાગ્યગુણ (અવગુણ) પાંચ બોલ કાળના, દ્રવ્યથી અનંત, ક્ષેત્રથી અસીદીપ પ્રમાણે, કાળથી અનાદિ અનંત, ભાવથી અરૂપી, ગુણથી વર્તવાનો ગુણ. પાંચ બોલ પુદ્ગલના-દ્રવ્યથી અનંત, ક્ષેત્રથી લોક પ્રમાણે, કાળથી અનાદિ અનંત, ભાવથી રૂપી, ગુણથી મળે ને મળે. પાંચ બોલ છવના-દ્રવ્યથી અનંત, ક્ષેત્રથી આખા લોક પ્રમાણે, કાળથી આદિ અંતરહિત, ભાવથી અરૂપી, ગુણથી ચૈતન્ય ગુણ.

એકવીશમે બોલે—સાચે બે. છવસાચે, અછવસાચે.

બાવીશમે બોલે—ભાવકના ૧૧ ચાર, તેનાં ભાગા ૪૯.

ત્રેવીશમે બોલે—સાધુના પાચમહાત્મ. તેનાં ભાગા ૨૫૨.

ચોવીશમે બોલે—પ્રમાણ ચાર, પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, આમમ, ઉપમાન.

પચીશમે બોલે—આરિત પાચ—સામાયિક આરિત, ઉદેવશ પતીય આરિત, પરિહારવિશુદ્ધ આરિત, ચક્રમક્ષરસ આરિત, ધર્માખ્યાત આરિત.

છવીશમે બોલે—સાત નવ નૈયમનવ, સંમદનવ, અવહારનવ, અણુસૂત્રનવ, સમન્વિદનવ, શબ્દનવ, એકચૂનનવ.

સત્તાવીશમે બોલે—નિષ્કેપા ચાર નામનિષ્કેપ, સ્થાપનાનિષ્કેપ, દ્રવ્યનિષ્કેપ, ભાવનિષ્કેપ.

અઠાવીશમે બોલે—સમક્તિ પાંચ ઉપસમસમક્તિ, કુવોપસમસમક્તિ, સાંપક સમક્તિ, સાસ્વાદનસમક્તિ, વેદસમક્તિ.

ઝોગણીશમે બોલે—૨૯ ના ગુપ્તરસ, વીરરસ, ધરુરસ, હાસ્યરસ, રોદરસ, લપાનકરસ, અરુણરસ, નિમલસરસ, કાનરસ.

ત્રીશમે બોલે—આવના ચાર અન્નિયમાવના, અદ્યજમાવના, અંશરમાવના, એકવમાવના, અન્નવમાવના, અમુચિમાવના, અમન

જાવના, સંવરજાવના, નિર્જરાજાવના, લોકસ્વરૂપ જાવના, મોલિજાવના, ધર્મજાવના.

એકત્રીસમે બોલે—અનુયોગ ચાર છે. દમ્બાનુયોગ, અભિતાનુયોગ, ચરણાનુયોગ, ધર્મકથાનુયોગ.

અત્રીસમે બોલે—દેવતત્વ, ગુરુતત્વ, ધર્મતત્વ, એ ત્રણ તત્વ.

તેત્રીસમે બોલે—સમવાય પામ. કાળ, રસમાર, નિયત, પૂરુંકૃત (કર્મ), પુરવાહાર (લિપ્તમ).

ચૌત્રીસમે બોલે—પાખાલોના મળમેત્રસકે એક-કિયાવાદીના ૧૮૦, અકિયાવાદીના ૮૪, વિનવસાદીના ૩૨, અમાનવસાદીના ૧૭.

પાંત્રીસમે બોલે—ધાતુકર્તા યુગ્મ એકસોત ૧ અપુરુષ, ૨ રૂપવત, ૩ સૌમ્ય પ્રકૃતિવાળો, ૪ સોમપ્રિય, ૫ અકૂર, ૬ પાવ બીજ, ૭ સાદ્ય શ્વેત, ૮ અનુરાધવાળો, ૯ અન્નવત, ૧૦ દસાગ્ર, ૧૧ અપ્રત્યક્ષરિજ્ઞામી, ૧૨ સુદક્ષિતવાળો, ૧૩ યુજાનુરામી, ૧૪ સ્વરા પદ્ય પારજી કળાદ, ૧૫ દીર્ઘદ્વિત, ૧૬ વિરોધ, ૧૭ અપારબી, ૧૮ વિનીત, ૧૯ કૃત્ય, ૨૦ પરદિગ્મારી, ૨૧ અન્નચલી.

પાંત્રીસ બોલ સમાપ્ત

સિદ્ધ દ્વાર

૧ પદેલી નરકના નીકળેલ, એક સમયે, જનન, એક સિદ્ધ થાય, ઉત્પદ્ધ દસ સિદ્ધ થાય.

૨. બીજી નરકના નીકળેલ, એક સમયે, જનન, એક સિદ્ધ થાય, ઉત્પદ્ધ દસ સિદ્ધ થાય.

૩ ત્રીજી નરકના નીકળેલ, એક સમયે, જનન, એક સિદ્ધ થાય, ઉત્પદ્ધ દસ સિદ્ધ થાય.

૪ ચોથી નરકના નીકળેલ, એક સમયે, જનન, એક સિદ્ધ થાય, ઉત્પદ્ધ ચાર સિદ્ધ થાય.

૫ અવનર્જનના નીકળેલ, એક સમયે, જનન, એક સિદ્ધ થાય, ઉત્પદ્ધ દસ સિદ્ધ થાય.

૬ અવનર્જનની દેલીના નીકળેલ, એક સમયે, જનન એક સિદ્ધ થાય, ઉત્પદ્ધ પાંચ સિદ્ધ થાય.

૭ પૃથ્વીકાવના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય, ઉત્કૃષ્ટ ચાર સિદ્ધ થાય.

૮ વ્યપકાવના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ ચાર સિદ્ધ થાય.

૯ વનરપતિકાવના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૭ સિદ્ધ થાય.

૧૦ તિર્યક ગર્ભજના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ થાય.

૧૧ તિર્યકાણ્ડીના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ થાય.

૧૨ મનુષ્ય ગર્ભજના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ થાય.

૧૩ મનુષ્યાણ્ડીના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૫૮ સિદ્ધ થાય.

૧૪ વાજુન્નતરના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ થાય.

૧૫ વાજુન્નતરની દેવીના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૫૪ સિદ્ધ થાય.

૧૬ બ્રહ્મોત્તિની નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ થાય.

૧૭ બ્રહ્મોત્તિની દેવીના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૫૮ સિદ્ધ થાય.

૧૮ પૈમાનિકના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૧૯ પૈમાનિકની દેવીના નીકળેલ, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૫૮ સિદ્ધ થાય.

૨૦ સ્વચ્છિત્રી, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૨૧ અન્નચિત્રી, એક સમયે, જયન્ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ થાય.

૨૨ મુદ્દત્ત સિંગી, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, ચાર સિદ્ધ યાત્ર.

૨૩ સ્ત્રી સિંગી, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, વીસ સિદ્ધ યાત્ર.

૨૪ પુરુષ સિંગી, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, ૧૦૮ સિદ્ધ યાત્ર.

૨૫ નૃપસિંગ સિંગી, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ યાત્ર.

૨૬ કિર્તી સોઝાઈ એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, ચાર સિદ્ધ યાત્ર.

૨૭ અર્ધ સોઝાઈ, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, વીસ સિદ્ધ યાત્ર.

૨૮ વિપ્ર (વીર) સોઝાઈ, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, ૧૦૮ સિદ્ધ યાત્ર.

૨૯ જ્ઞાન્ય અવમાદનાની, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, ચાર સિદ્ધ યાત્ર.

૩૦ મધ્યમ અવમાદનાની, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, ૧૦૮ સિદ્ધ યાત્ર.

૩૧ ઉત્કૃષ્ટ અવમાદનાની, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, બે સિદ્ધ યાત્ર.

૩૨ સમુદ્રમાંડી, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, બે સિદ્ધ યાત્ર.

૩૩ નદી પ્રમુખ જલમાંડી, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, ત્રણ સિદ્ધ યાત્ર.

૩૪ તીર્થ સિદ્ધ યાત્ર તો એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, ૧૦૮ સિદ્ધ યાત્ર.

૩૫ અતીર્થ સિદ્ધ યાત્ર તો, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ, ૬૪ સિદ્ધ યાત્ર.

૩૬ તીર્થ ૩૨ સિદ્ધ યાત્ર તો, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, ૬૪ સિદ્ધ યાત્ર, ઉત્કૃષ્ટ, વીસ સિદ્ધ યાત્ર.

૩૭ અતીર્થ ૩૨ સિદ્ધ યાત્ર તો, એક સમયે, જ્ઞાન્ય, એક સિદ્ધ યાત્ર; ઉત્કૃષ્ટ ૧૦૮ સિદ્ધ યાત્ર.

૩૮ ૨૧૫બોધ સિદ્ધ થાય તો, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૩૯ પ્રતિબોધ સિદ્ધ થાય તો, એક સમયે જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૪૦ શુદ્ધબોધી સિદ્ધ થાય તો, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૪૧ એક સિદ્ધ થાય તો, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, એક સિદ્ધ થાય.

૪૨ અન્યેક સિદ્ધ થાય તો, એક સમયે, જન્મ-ન, બે સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૪૩ વિજય વિજય પ્રતિ, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, વીસ સિદ્ધ થાય.

૪૪ બદ્ધચાલ વનમાં, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ચાર સિદ્ધ થાય.

૪૫ નંદન વનમાં, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ચાર સિદ્ધ થાય.

૪૬ સોમનસ વનમાં, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ચાર સિદ્ધ થાય.

૪૭ પંડગવનમાં, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, બે સિદ્ધ થાય.

૪૮ અકર્મભૂમિમાં, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, દસ સિદ્ધ થાય.

૪૯ કર્મભૂમિમાં, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૫૦ પદ્મે આરે, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, દસ સિદ્ધ થાય.

૫૧ ખીન્ને આરે, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, દસ સિદ્ધ થાય.

૫૨ ત્રીજે આરે, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

૫૩ ચોથે આરે, એક સમયે, જન્મ-ન, એક સિદ્ધ થાય; ઉત્પત્તિ, ૧૦૮ સિદ્ધ થાય.

જોજન વગર હીરામય છે, ૨૫૦ જોજન ઘાંટર પૃષ્ઠીમય છે; એમ ૧૬૦ જોજનનો ઉડો છે. એ પ્રથમ કાંડ. તે ઉપર નવાઈ દળર જોજનનો એ ઉંચો છે, તેમાં પોણાસોટ દળરજોજન અંકગ્લમય છે, પોણાસોટ દળર જોજન રૂઢિત રત્નમય છે, પોણાસોટ દળર જોજન પીગા સુવર્ણમય છે, પોણાસોટ દળર જોજન રૂપામય છે, એ ૬૩ દળર જોજનનો બીજો કાંડ તે ઉપર ત્રીજો કાંડ. છત્રીસ દળર જોજનનો જાંબૂનડ રાતા સુવર્ણમય છે. એ સર્વ મળીને ૧ લાખ જોજનનો એક પર્વત છે. તે મૂળે ૧૦૦૦ જોજન તે એક જોજનના ૧૧ ભાગ કરીએ તેવા ૧૦ ભાગ એટલો ધરતીને મૂળે પહોળો છે. દશ દળર જોજનનો ધરતીને સમમૂળને લાંબો પહોળો છે, ધરતીથી અગ્યાર દળર જોજન ઉંચા જમણે ત્યાં નવ દળર જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે, એમ અગ્યાર અગ્યાર દળરે ૧ દળર ઘટાડે શિખરે ૧ દળર જોજનનો લાંબો પહોળો છે. તેની ત્રિશુભી અધિક પર્તી છે. મેરુને ૪ વન છે: હૃદયસાલ વન ૧, નંદન વન ૨, સૌમનસ વન ૩, પંડ્ય વન ૪. હૃદયસાલ વન તે મેરુને ચારે બાજુ ધરતી ઉપર છે. તે પૂર્વ પશ્ચિમે બાવીસ દળર જોજન લાંબુ છે, અને અડીસો જોજન ઉત્તર દક્ષિણે પહોળું છે. તેને એક પશ્ચરવેદિકા ને એક વન ખંડ સપ્તણે-ચારે બાજુમે છે. મેરુ પર્વત થકી પૂર્વ દિશાએ ૫૦ જોજન વનમાં જાય, ત્યાં એક સિદ્ધાવતન છે. તે ૫૦ જોજનનું લાંબું ને ૨૫ જોજનનું પહોળું છે અને ૩૬ જોજનનું ઉંચું છે. અનેક સ્તંભ છે. તે સિદ્ધાવતનને ૩ બારણાં છે પૂર્વે ૧, દક્ષિણે ૨, ઉત્તરે ૩. તેના દરવાજા આઠ આઠ જોજનના ઉંચા છે ને ૪ જોજનના પહોળા છે. તે સિદ્ધાવતનના ધણું મધ્ય દિશા વિજયને વિષે એક મધ્યમય પિડિકા છે, તે ૮ જોજનની લાંબી ને પહોળી છે, ૪ જોજનની જાડપણે છે, ને સર્વ રત્નમય છે. તે ઉપર ૧ દેવગીરી (મહારી) છે તે ૮ જોજનનો લાંબો ને પહોળો છે, અને ૮ જોજનનો અધિક ઉંચો છે. ત્યાં જિનપ્રતિમા છે તેનું વર્ણન આ પ્રમાણે છે: દેવગીરીનું ધૂળા કુડુળા છે એક કુંડું તેમ ચારે દિશે ૪ સિદ્ધાવતન છે. ચારે દિશે મેરુ પર્વતથી ૫૦ જોજન ઇંદાન કાણે વનમાં જાય ત્યાં ૪ વાવડીઓ છે. મેરુ પર્વતથી ૫૦ જોજન અગ્નિ કાણે વનમાં જાય ત્યાં ૪ વાવડીઓ છે. મેરુ પર્વતથી ૫૦ જોજન નૈઋત્ય કાણે વનમાં જાય ત્યાં ૪ વાવડીઓ છે. મેરુ પર્વતથી ૫૦ જોજન વાયવ્ય કાણે વનમાં જાય ત્યાં ૪ વાવડીઓ છે. તે એકી વાવડી ૫૦ જોજનની લાંબી અને ૨૫ જોજનની પહોળી છે, અને દશ દશ જોજનની ઉંચી છે. તેઓ ચારે દિશે તોરણમંદિર છે. તે ચારમાર

જન્મ મહોત્સવ કરે છે. જંગલોદિપમાં જન્મ ૨ તીર્થ કરનો ને ઉત્કૃષ્ટ ૪ તીર્થ કરનો જન્મ મહોત્સવ એકી વખતે થાય છે. મેરના ૧૬ નામઃ-મૈર ૧, મેર ૨, મનોગમ ૩, સુદર્શન ૪, અવધાન ૫ ત્રિગિમ ૬, રત્નોત્સવ ૭, તિષ્ઠકાપમ, ૮, લોકમંત્ર ૯, લોકનાથ ૧૦, ૨૧ ૧૧, મુર્ધાવર્ત ૧૨, સુર્ધાવરણ ૧૩, ઉત્તમ ૧૪, દિવાદિ ૧૫, અવનય ૧૬ ચિત ૧, વિચિત ૨, એ બે પર્વત દેવકુરુદ્યેવમાં છે. નિષધ પર્વતથી ઉત્તરે ૮૩૪ જોજન ને એક જોજનના ૭ ભાગ કરીએ તેવા ૪ ભાગ જઈએ ત્યાં સિતોદા નદીને પૂર્વ પશ્ચિમને કાઢે છે. ૨ વમક પર્વત ઉત્તર કુરુદ્યેવમાં છે. નીલવંત પર્વતથી દક્ષિણે ૪૩૪ જોજન ને એક જોજનના ૭ ભાગ કરીએ તેવા ૪ ભાગ જઈએ ત્યાં સિતા નદીને પૂર્વ પશ્ચિમને કાઢે છે. ચિત ૧, વિચિત ૧, વમક ૨, એ ૪ પર્વત ૧ દ્વાર જોજનના ઉચા છે અને અઢીમો જોજનના ધરતીમાં ઉઘા છે. એક દ્વાર જોજનના મૂળે લાગ્યા પહોળા છે. સામસાતસે જોજનના વચમાં લાગ્યા પહોળા છે. ઉપર પાંચસો જોજનના લાગ્યા પહોળા છે. તેની ત્રિગુણી અધિક પર્વતી છે. બમે કંચનગિરિ પર્વત સિતા સિતોદા નદીની વચ્ચે પાંચ પાંચ દહની બે બાજુએ છે. તે એકેક દહ પાસે એકઠી દારે દસ પર્વત છે. એમ બીજી પાસે પણ દસ દસ પર્વત છે. એ ૧૦ દહને ભેડે કાઢે બસે કંચનગિરિ પર્વત છે. તે સો જોજનના ઉચા છે, પચીસ પચીસ જોજનના ધરતીમાં કાઢે છે, મૂળે સો જોજનના લાંબા ને પહોળા છે, વચ્ચે પોણાસો જોજનના લાંબા ને પહોળા છે, ઉપર પચાસ જોજનના લાંબા ને પહોળા છે. તેમની ત્રિગુણી અધિક પર્વતી છે. (૨૧૧). ૪ મજદતા કહે છેઃ-મધ્યાન ૧, માધવંત ૨, વિદુરપ્રમ ૩, સોમનસપ્રમ ૪. નિષધથી બે, નીલવંતથી બે મજદતા નિષ્ઠાને મેર પાસે ચાર આવીને આઠી રહ્યા છે. તે ૩૦૨૦૯ જોજન ને ૬ કલાના લાંબા છે. નિષધ ને નીલવંતને આના ચારસો ચારસો જોજનના ઉચા છે, અને સો સો જોજનના ધરતીમાં કાઢે છે, અને પાંચસો પાંચસો જોજનના પહોળા છે. મેર પાસે જઈએ ત્યાં પાંચસો પાંચસો જોજનના ઉચા છે અને સરાસો સરાસો જોજનના ધરતીમાં ઉઘા છે. મદર્થ અંયુધને અસંખ્યાનમે બાગે પહોળા છે. એ હસ્તિના દાંતને આકાર છે. (૨૧૫). સોલ વખારા પર્વતઃ-ચિત ૧, વિચિત ૨. નવીન ૩, આરોધ ૪, ત્રિફલ ૫, વેદમણ ૬, અંજન ૭, માપંજન ૮, અંકવતી ૯, વદાવતી ૧૦ આશિરિ ૧૧, સુખાવત ૧૨, ચદ ૧૩, સર્વ ૧૪, નામ ૧૫, દેવ ૧૬,

પ્રજ્ઞાનાં ૩૫૧ કુટ ચાલુ મુદ્ધાદિમંત્રેત ને સિખરી એ ૨ પર્વત ઉપર
અગ્નાર અગ્નાર કુટ છે. એ ૨૨ ચાલુ મુદ્ધાદિમંત્રેત ને ૩૫૧ એ ૨ પર્વત
ઉપર આઠ આઠ કુટ છે. એ ૧૬ કુટ સોલ વખારા પર્વત ઉપર ચાર
ચાર કુટ છે, એ ૧૪ કુટ. સૌમનસ ૧, મધમાલ ૨, એ ૨ વખાર
મધ્યંત્ર ઉપર સાત સાત કુટ છે, એ ૧૪ કુટ એ સર્વ મળીને ૪૬૭
કુટ પર્વત ઉપરના ચાલુ અને રોષ ૫૮ કુટ ભૂમિ ઉપરના છે, તે છે
છે:-૩૪ અપરકુટ તે ૧ ભરતનો, ૧ હરિવતનો, અને ૩૨ વિજયના એ
૩૪, અને અદ્રક્ષાલ વનના ૮, દેવકુરુના ૮, ઉત્તરકુરુના ૮, એ સર્વ મળીને
૫૮ કુટ ભૂમિ ઉપરના ચાલુ. એ સર્વ મળીને ૫૨૫ કુટ ચાલુ. હતિ ૫ મે
કુટકાર સમાપ્ત. ૫.

૬ ઠા તીર્થ દ્વાર-જાન્યારીપર ૧૦૨ તીર્થ છે, તે ૩૨ વિજય,
૧ ભરત, ૧ હરિવત, એ ૩૪. તેમાં દરેકમાં ત્રણ ત્રણ તીર્થ છે. માચ
૧, વરદામ ૨, પ્રભાસ ૩ એ ૩ તે અગ્નિમાં ૧, નૈરત્યમાં ૨,
વાયવ્યમાં ૩, એ ૩૪ ત્રિ ૧૦૨ તીર્થ ચાલુ. હતિ ૬ ઠા તીર્થ દ્વાર
સમાપ્ત. ૬.

૭ મે મેલિદ્વાર-જાન્યારીપર ૧૩૬ મેલિદ્વાર છે, તે પૈનાલ
પર્વત ઉપર ૧૩૬ મેલિદ્વાર છે. એ મેલિદ્વાર ત્યાં ૧ મેલિદ્વાર ને ૧ ઉત્તરે એ
મે વિદ્યાપરની મેલિદ્વાર છે. તેમાં ભરતના પૈનાલ ઉપર મળત વચ્ચમાં
૫૦ નગર મેલિદ્વારની મેલિદ્વાર છે, અને ૨૫ અદ્રક્ષાલ ૧૦ નગર ઉત્તરની
મેલિદ્વાર છે. એમજ મધ્યના પૈનાલ ઉપર ૧૦ નગર મેલિદ્વારની મેલિદ્વાર
છે, અને ૫૦ નગર ઉત્તરની મેલિદ્વાર છે. મધ્યપરના ૩૨ પૈનાલ ઉપર
મેલિદ્વાર ઉત્તરની મેલિદ્વાર પચાસન પચાસન નગર છે. સર્વ મળીને ૩૩૦
નગર વિદ્યાપરની મેલિદ્વાર છે. એ ૩૪ કુ ૧૮ વિદ્યાપરની મેલિ. વળી
વિદ્યાપરની મેલિદ્વાર ૧૦ મેલિદ્વાર છે. એ મેલિદ્વાર ત્યાં અગ્નિપર દેવની મે
મેલિદ્વાર છે, મેલિદ્વાર ૧ ને ૧ નગર, એ પ્રમાણે ૩૪ કુ ૧૮ મેલિદ્વાર અગ્નિપર
દેવની છે. એ ૩૪ મળીને ૧૮ વિદ્યાપરની ને ૧૮ દેવની એ ૧૩૬
મેલિદ્વાર છે. હતિ ૭ મે મેલિદ્વાર સમાપ્ત. ૭.

૮ મેલિદ્વાર-જાન્યારી ૩૬૫ મેલિદ્વારમાં ૩૪ વિજય
અગ્નિ છે, તેમાં ત્રણ-૩૬૫ ૧, ૩૬૫ ૨, મધ્યમાં ૩, ૩૬૫
૪, ૩૬૫ ૫, ૩૬૫ ૬, ૩૬૫ ૭, ૩૬૫ ૮, એ ૮ વિજય
અગ્નિ ૩૬૫ મેલિદ્વાર ૩૬૫ મેલિદ્વાર ૩૬૫ મેલિદ્વાર ૩૬૫ મેલિદ્વાર ૩૬૫

પ્રખરનસીની પ્રથમ ખાંડનું ભજનું. (૧). પદ્ય ૬, સુવધા ૧૦, મહાવધા ૧૧, વાસાવાવધી ૧૨, રમ્યા ૧૩, રમ્યા ૧૪, રમ્યા ૧૫, રમ્યા ૧૬, રમ્યા ૧૭, એ ૮ વિજય સીતા નદીને કિલ્લે પાસે કીતાપ્રખરન-
સી મંદીને મોસીની ધાવંબળ વખાણ પર્વતસુધી નીચું ખાંડનું ભજનું
(૧) પદ્ય ૧૭, સુવધા ૧૮, મહાવધા ૧૯, રમ્યાવાવધી ૨૦, રમ્યા ૨૧,
મુધા ૨૨, નતીના ૨૩, નતીનાવધી ૨૪. એ ૮ વિજય સિતોદા નદીને
કિલ્લે કાંઈ વિસ્તૃતપદ્ય મળતું પછી અંકાવધી વખાણપર્વતથી તે
સિતોદાપ્રખર વનસુધી નીચું ખાંડનું ભજનું (૨). પદ્ય ૨૫, સુવધા ૨૬,
મહાવધા ૨૭, રમ્યા વધી ૨૮, રમ્યા ૨૯, સુવધા ૩૦, રમ્યા ૩૧, રમ્યાવાવધી
૩૨, એ ૮ વિજય તે સિતોદા પ્રખરનથી ખાંડીને સિતોદા નદીને કાંઈ દેવ
વખાણપર્વતસુધી એનું ખાંડનું ભજનું. (૩). એ ૩૨ વિજય મહાવિદ્ય
દેવમાં છે. તે સમગ્ર વિજય ૧૧૫૬૨ ભોજન ને ૨ કલાની ઉત્તર કિલ્લે
કાંઈ છે, અને ૨૨૧૭ ભોજનમાં કાંઈ ન્યૂનની પૂર્વ પશ્ચિમે પદોળી છે,
૧ કારત, ૧ મંચન, એ ૩૪. ત્યાં ૩૨ વિજયની, ૧ કારતની, ૧ મંચનની
એ ૩૪ રાજ્યાની છે તે, ને ૩૪ તમિસપુરા, ૩૪ અંકપ્રધાનપુરા, ૩૪
૧૫૫૬, અંગલા કામન છે. હવે ૮ મે વિજયદ્વાર રમ્યામાં ૮.

૮ મો પ્રવૃત્તિ—જાન્યુઆરીમાં ૧૧ ૬૬ છે, તેના નામ—પદ્ય ૧,
મહાવધા ૨, મુકાબિલ ૩, મહાપ્રવૃત્તિ ૪, નિમિષ ૫, રમ્યા ૬,
૧, એ ૧ ૬૬ વધાર પર્વતો. ૫ ૬૬ દેવગુરુને વિશે છે—નિયમ ૧,
દેવગુરુ ૨, સુવધા ૩, સુવધા ૪, નિયમપદ્ય ૫, એ ૫ ૬૬ દેવ-
ગુરુમાં સિતોદા નદીની વચ્ચે છે. એમજ ઉત્તર ગુરુને વિશે સિતાનદીને
મધ્ય કામ ૫ ૬૬ છે, તેના નામ—નીમરત ૧, ઉત્તરગુરુ ૨, અંક ૩,
૩, મૈરાવન ૪, માલવન ૫ એ ૧૦ ને ૧ ઉપરના એ પ્રમાણે ૧૧
૬૬ થયા. ૧ પદ્ય ૬૬ અને ૨ પ્રવૃત્તિ ૬૬ એ ૨ ૬૬ ૨ દળર ભોજનના
કાળા અને ૫૦૦ ભોજનના પદોળા છે, ૧૦ ભોજનના પર્વતોમાં છે છે.
એ પ્રમાણે જ દેવગુરુ ઉત્તરગુરુના ૧૦ ૬૬ ભજનના કાળા ૬૬માં ૧૨૦૫૦૧૨૦
કમલ છે. કામના રાજ્યન છે, પદ્ય ૬૬ મધ્યે ૧ મોટું કમલ છે, તે મોટીનું
છે, અને ૧૦૮ કમલ અંકેશના કાંઠાની છે. ૪ કમલ મહાવિદ્યાના
૭ કમલ અંકેશના અંકેશના છે. ૧૧ દળર કમલ આત્મરસ દેવના
૪ દળર કમલ રામાનંદ દેવના છે. ૫ દળર કમલ અંકેશની પરિપા
છે, ૧૦ દળર કમલ વચલી પરિપાના છે, ૧૨ દળર કમલ ગદ્ય
પરિપાના છે. તેને કશા ક શબ્દ કમલના છે. તેમાં ૩૨ કામ કમલ પદો

કાટનાં છે, ૪૦ લાખ કમલ વચ્ચા કાટનાં છે, ૪૮ લાખ કમલ નકરના કાટનાં છે. એ સર્વ મળીને ૧૨૦૫૦૧૨૦ કમલ થયાં. તેમાં મોટું કમલ ૧ લોજનનું લાંબું ને પહોળું છે, અર્ધ લોજનનું જાડું છે, ૧૦ લોજનનું પાણીમાં ઉડું છે, ૨ કાચ પાણીથી ઉંચું છે, ૧૦ લોજન અધિક સર્વત્ર છે, તે કમલનું વજન રત્નમય મૂળ છે, રિષ્ટ રત્નમય કંઠ છે, વૈદ્ય રત્નમનીસવણી મહારનાં પાંદડાં છે, જંજીનદ રાતા રત્ન સુવર્ણમય મહિલા પાંદડાં છે, તપાખ્યા સેનામય કેચરા છે, નાના પ્રકારની મણિમય જે ઉપર પાંખડિયો છે, સોનાની કહિંઠા છે, બે કાચની કહિંઠા લાંબી ને પહોળી છે, એક કાંચનો જાડાણે ડોડા છે, તે ઉપર થતું રમણિક છે, મર્જન મંખડેશ બાગે શ્રીદેવીનું ઘર છે, તે ૧ કાચનું લાંબું ને અર્ધ કાચનું પહોળું છે અને દેશ ઉણું કાચ ઉંચું છે. અનેક રત્નભા છે, ધાત્રી સુવર્ણે શ્રી તે જોવાયોગ્ય છે. તે જીવનને ૩ બારણાં છે: પૂર્વે ૧, દક્ષિણે ૨, ઉત્તરે ૩. તે બારણાં ૫૦૦ ધનુષનાં ઉંચાં છે, અડીસે ધનુષનાં પહોળાં છે, તે જીવનમાં એક મણિપિંડિકા છે તે ૫૦૦ ધનુષની લાંબી ને પહોળી છે, ૨૫૦ ધનુષની ઉંચી છે, તે મણિપિંડિકા ઉપર ૧ દેવશ્યા રહેવાનો પલ્લવ છે. મહાપદ્મદ્ર ૧, મહાપુંડરિકદ્ર ૨. એ ૨ દ્રઢ એકો ૨ હજાર લોજનનો લાંબો ને ૧ હજાર લોજનનો પહોળો છે, અને ૧૦ લોજનનો ધરતીમાં ઉડા છે. મહાપદ્મદ્રમાં શ્રીદેવી રહે છે. મહાપુંડરિકદ્રમાં જુદિદેવી રહે છે. એનાં કમલ શ્રીદેવીની પેઠે જાણ્યાં, પણ કમલનું માન જમણું જાણ્યું. તેમાં મોટું કમલ ૨ લોજનનું લાંબું ને પહોળું છે અને ૧ લોજનનું જાડું છે. તિગિજદ્ર ૧, કેચરીદ્ર ૨, એ ૨ દ્રઢ એકો ૪ હજાર લોજનનો લાંબો ને ૨ હજાર લોજનનો પહોળો છે, ૧૦ લોજનનો ધરતીમાં ઉડા છે તિગિજદ્રમાં ધૃતિદેવી રહે છે, કેચરી દ્રઢમાં કીર્તિદેવી છે. એનું મોટું કમલ ૪ લોજનનું લાંબું ને પહોળું છે અને ૨ લોજનનું જાડું છે. કમલ શ્રીદેવીની પેઠે જાણ્યાં. એમ સોલે દ્રઢના ૧૨૦૫૦૧૨૦ કમલને ૧૬ ગુણ કરતાં સાધના ૧૬૨૮૦૧૬૨૦ કમલ થાય. ૫ દ્રઢ દેવકુરમાં ૫ ઉત્તરકુરમાં એ ૧૦ દ્રઢ ધરતી ઉપર છે. તેને નામે દેવનાં નામ છે. એક પલ્લવ આયુજ્ય છે, અને યુવદિમવંત પર્વત ઉપર પદ્મદ્ર છે ત્યાં શ્રીદેવીનો વાસ છે. ચિખરીપર્વત ઉપર પુંડરિકદ્ર છે, ત્યાં શ્વશ્રીદેવીનો વાસ છે. મહાદિમવંત પર્વત ઉપર મહાપદ્મદ્ર છે ત્યાં શ્રીદેવીનો વાસ છે. રૂપીપર્વત ઉપર મહા પુંડરિક દ્રઢ છે, ત્યાં જુદિદેવીનો વાસ છે. નિલપર્વત ઉપર તિગિજદ્ર છે, ત્યાં ધૃતિદેવીનો વાસ છે. નીલવંનપર્વત ઉપર કેચરીદ્ર છે, ત્યાં કીર્તિદેવીનો

મન હમેશાં ચંચળ અને ચપલ છે અને તે કર્મસંચય કરવામાં અપ્રમાદી, અને કર્મ હેતુવામાં પ્રમાદી છે, તેથી હેતુમાં રહેલા બધા ચેતનચર પદાર્થ સાથે, રામદંપતી મદદરહે, ભેટાઈ જાય છે. તેથી તેને મન જોય કશું બોધાવાય છે. એવા મન જોયથી નવા કર્મની આવક આવે છે. તેના પાંચ ઉદ્વિવદારે ભોભોપભોગ કરે છે. એમ એક પછી એક વિષાકનો ઉત્તર થાય છે, તે સર્વનું મૂળ મોહ છે. તે પછી મન, તે પછી ઈદ્રિય વિવશ, અને તેનાથી પ્રમાદ વધે છે તેવા પ્રમાદને વશ પડેલો પ્રાણી, ઈદ્રિયોનું પેલણ કરવાના રક્ષ સિવાય, રત્ન ત્યાગ્યક અભેદાનંદના આનંદની હરેરેના રસોથો થઈ શકેતા નથી. તે ગદ્ગદ ઉચ્ચ નીચ કર્મના ખેંચાણથી નરક વિગેરે ચારે ગતિમાં જ આવ કરે છે. તેમાં વિરૂપે કરીને દેવ ગતિ સિવાય ત્રણ ગતિના જન્મ અશુચિથી ભરેલા છે. તેમાં પણ નરકકુડમાં તેા કેવળ મગ મૂત્ર અને માંસ ફીરીરેતા કાલ્ય ભરેલો છે તેમાં હેન બેન થવાનું ભયંકર દુઃખ છે. તે દુઃખનો ચિનાર સુખગ્રાંત્ર સૂતથી જાણવેલ ત્યાંથી મનુષ્ય નિર્પંચી ગતિમાં આવે છે, ત્યાં ગર્ભવાસ મળે છે. તે કેવળ અશુદ્ધ અને અશુચિનો બંકાર છે. પાપખાનાની અપેક્ષાએ જોતાં તે કારમ અપુટ કીચથી ભરેલો છે. તે ગર્ભસ્થાન નગરધાનનું જાન કરાવે છે, તેમજ ઉપજનારો જીવ નારકીના નમુનાનું જાન કરાવે છે. ફેર માત્ર આટલો જ કે નરકમાં હેન, બેન, તાકન, તરજણા, ખાંડણ, પીસણ અને દહન સાથે દસ પ્રારની હેન વેદના છે. તે ગર્ભમાં નથી, પણ ગતિના પ્રમાણમાં બપંકર કષ્ટ તે દુઃખ ■

ઉપજનારાની સ્થિતિનું તથા ગર્ભસ્થાનનું વિવેચન.

શિષ્ય—હે ગુરુ ! ગર્ભસ્થાનમાં આવી ઉપજનારો જીવ, ત્યાં કેટલા દિવસ, કેટલી રાત્રિ, કેટલી મુહૂર્ત રહે ! અને તેટલા વખતમાં કેટલા આસોઅધાસ લે છે ?

ગુરુ—હે શિષ્ય ! તે ઉપજનારો જીવ નસે ને સારી સનોતેર અહોરાત્રિ રહે છે. વાસ્તવિક રીતે જોતાં એટલો જ ગર્ભનો કાળ છે. તે જીવ આં દળર ત્રણસે ને પચીસ મુહૂર્ત ગર્ભસ્થાનમાં રહે છે. ચોઠ લાખ દસ દળર નમેંદ ને પચીસ આસોઅધાસ લે છે. તેમ જીવ વધંબટ મંત્રી જણાય છે, તે સર્વ કર્મવિષાકનો વ્યાધાત સમજવેલ. ગર્ભસ્થાનને માટે સમજવાનું કે માન્યના નામિમંકળ નીચે રૂચને આકારે બે નાનો છે. તે

દિવસ સુધી કુદરતના રહે છે. તે રાત્રીને નદિ, પવન નીચાથી ઘસીરેલ
 ઓને તેમ થાય છે, અને તે પ્રજાપ્રાપ્તિને લાગત કહેવાય છે. તે જેનારો
 પહેલા ત્યજ દિવસને અંતરે નિવેષે છે. તેનો નીતિમારના ન્યાય છે
 અને તે ન્યાય પ્રવણતા છવો કુણુ થાય છે. બીજો અને ત્રીજો દિવસો
 નિવેષ છે, કારણ કે એક દિવસે ઉત્તેજો છવ, દોઝાજ વખતમાં મરે છે તે
 છવે તો યદ્વિદીજી થાય, તે માળાપને બોળાવ નીવડે છે. પાંચમાથી સોળમ
 સુધીના દિવસો નીનિસાક્ષના ન્યાય મુજબ મર્માપાન સંસ્કારના મહાપ છે.
 તેમાંનું એક પછી એક જાગ-બીજક માન્ય માનું જાગવાવર, ફરજી
 તેજમાં, ભુદ્ધિમાં અને એ વગેરે સર્વ સંસ્કારમાં ક્રિય તથા ધીર્વિભવ
 અને કુદુંજાગત નીવડે છે. પાંચથી સોળથી સુધીની અમીઆર રાત્રી છે.
 તેમાંથી છઠી, આઠમી, દસમી, ત્રારમી, તે ચૌદમી એ પાંચ બેરીની રાત્રી
 બીજક બહુવચને પુત્રીરૂપ ફળ આપે છે. તેમાં વિરત એ છે કે પાંચમી
 રાત્રીમાં ઉપજેલી પુત્રી જન્મવા પછી પછી પુત્રીઓની માતા થાય છે.
 પાંચમી, સાતમી, નવમી, અમીવારમી, તેરમી, અને પંદરમી એ બેરીની
 રાત્રીનું બીજક, પુત્રરૂપે જન્મી બહાર આપે છે. અને તે ઉપર કહેલ
 ગુણુવાળું નીવડે છે. દિવસનું બીજક સાતથી નિવેષ છે, તેનું છઠું થાય
 તો કુદુંજની અને બાવહારિક સુખની તથા ધર્મની હાનિ કરનાર નીવડે છે.

બીજકની રીત—જિંદુનાં રજઝો વધારે અને રૂધીરનાં થોડાં
 હોય તો પુત્રરૂપ ફળ નીપજે છે. રૂધીર વધારે ને જિંદુ થોડું હોય તો
 પુત્રીરૂપ ફળ નીપજે છે. બે કરમાં હોય તો નપુંસકરૂપ ફળ નીપજે છે.
 (હવે તેનું ઠેકાણું કહે છે) માતાની જમણો કુખે પુત્ર, ડાબી કુખે પુત્રી
 અને બે કુખની વચ્ચે નપુંસક પાડે છે. (હવે તે મર્માની સ્થિતિ કહે છે)
 મનુષ્ય ઉત્કૃષ્ટો ત્રાર વરસ ગર્ભમાં જીવતો રહી શકે છે. તે પછી મરે છે,
 પથ્ય શરીર રહે છે. તે શરીર ચોવીસ વરસ સુધી રહી શકે છે. તે સુધી
 શરીરમાં ચોવીસમે વરસે નવો જીવ ઉપજે તો મહા સુધીનતે જન્મે, ન
 જન્મે તો માતા મરે. સંયો તિવંચ આઠ વરસ સુધી મર્મામાં જીવતો રહી
 શકે છે. (હવે આકારની રીત કહે છે.) ચોનિ કમળમાં આવી ઉપજનારો
 જીવ, પ્રથમ માતાપિતાનાં મળેલાં મિત્ર પ્રવગતો આહાર કરીને પછી
 ઉપજે છે. તેનો અર્થ પ્રજાદારથી બહુવેલ વિરૂપ એટલું જ કે અહીંના
 આકારમાં માતા પિતાનાં પ્રવગત કહેવાય છે. તે આકારથી સાત, માત્ર
 નીપજે છે. તેમાં પહેલું રસી, બીજું લોઢી, ત્રીજું માંસ, ચોથું હાડ,

મસ્તકની મન્મ (મેન્મે) એ ત્રણ અંગ માતાનાં છે, તેમજ દાઝ, હાડકાં મન્મ અને નખ, કેશ, ચોમ, એ ત્રણ અંગ પિતાનાં છે. આંકમે માંસે 'અ' અંગ ઉપર 'પૂર્ણ' નીપજી રહે છે. તે અંગને 'સધુ' નીત, વડી નીત, શ્લેષ્મ, ઉપરસ, છીંક, બગાસુ, આંકાર વિગેરે કાંઈ ફોટું નથી. તે ને ને આધાર એવું છે, તે આધારના રસવડે ઇન્દ્રિયોને પુષ્ટિ મળે છે. દાઝ, હાડકાં મન્મ, ચરખી, નખ, કેશની વૃદ્ધિ થાય છે. તે આધાર સેવાની બીજી રીત એ છે, કે માતાની તથા અર્ધની નાભી ઉપરની રસહરણી નાડી એ બે પરસ્પરમાં વાળાના આંટાની જેમ વીંટાઈ રહી છે. તેમાં અર્ધની નાડીનું 'મોડું' માતાની નાભીમાં જોડાયેલું છે. માતાના કોણમાં આધારનો પેશો કવચ પડે છે, તે નાભી પાસે બેઠકે છે, તેનો રસ-બને છે, તે રસ, અર્ધ પોતાની જોડાયેલી રસહરણી નાડીથી એવી પુષ્ટિ થાય છે. તે શરીરમાં બેતેર કોણ છે, તેમાં પાંચ કોણ મોટા છે. તેમાંથી શિયાળામાં બે કોણ આધારના, એક કોણ પાણીનો, ઉનાળામાં બે કોણ પાણીનો, એક કોણ આધારનો, ચોમાસામાં બે કોણ આધારના અને બે કોણ પાણીનાં કહેવાય છે. એક કોણ સદાગ્રજ ખાલી રહે છે. અને એક છોડો-કોણ વધારે છે, તેમાં અર્ધ રહે છે. પુરુષને બે કાન, બે ચક્ષુ, બે નાસિકા, સુખ, સધુ નીત અને વડી નીત એ નવ દાર અપવિત્ર અને સદા કાળ-વહેતાં રહે છે. અને બે સ્તન અને અર્ધદાર એ ત્રણ મળીને બાર દાર સદાગ્રજ-વહેતાં રહે છે. તે શરીરમાં બહાર પૃથકક નામની પાસળીઓ છે. તે બાંસાની કોરોડ સાથે જોડાયેલી છે. તે સિવાય બે પાંસાની બાર કંકા પાંસળીઓ છે, તે ઉપર સાત પદ આમડીના મદાયમાં છે. બાતીના પદાર્થો બે કાળનાં છે, તેમાં એક પદાર્થ સાથે જડાયેલો ને બીજો કાંઈક છટકેલો છે. પેટના પદાર્થો બે અંતસ (નખ) કલા છે, તેમાં પહેલો રથૂજ છે તે અગ્રસ્થાન અને બીજો સૂક્ષ્મ છે તે સધુ નીત સ્થાન કહેવાય છે. વળી બે પ્રભુવસ્થાન એટલે બોજન, પાન પ્રવ્રવતાની જગ્યા છે. દ્વિષ્ણુ (જમણે પાસે) પરમમે-તો દુઃખ ઉપજે છે, વામ (જામે પાસે) પ્રમમે તો સુખ ઉપજે છે. સોજ આંતરા છે. ચાર આંગળની યોગ (કેક) છે. ચાર પગની ક્રમ છે. બે પગની આંગો છે. ચાર પગનું મસ્તક છે. નવ આંગળની ક્રમ છે; બીજે બે સાત આંગળની કદિવાંય છે. આઠ પગનું હૃદય છે. પચીસ પગનું શાજલું છે. (હવે સાત ધાતુનાં પ્રમાણ-માપ કહે છે.) તે શરીરમાં એક આરો ધીરનો અને આપિ આરો ધસનો હોય છે. એક પાથો માથાનો બેને, એક આરો સધુનીત, એક પાથો વડી નીતનો છે. ૧૧, પિત્ત, ને શ્લેષ્મ એ ત્રણનો એકો કવચ અને આપિ કવચ વીરનો

હોય છે. એ સર્વને મૂળ ધાતુ કહેવાય છે. એ ધાતુ ઉપર કરીરનો ટકાવ છે. એ સાથે ધાતુ પેનાના કાળ પ્રમાણે રહે ત્ય સુધી કરીર નીશમી અને આજીવનું રહે છે. તેમાં વધુપટ થવાથી કરીર રામને આધીન થાય છે.

નાડીનું વિવેચન—તે કરીરમાં યોગદાનને નવાં બેને ૮૫૨ નાડી છે. તેમાંથી નવસે નાડી મોટી છે. તેમાંથી નવ નાડી ધમણી તે મોટી છે. તેના યાદારા ઉપરથી રામની નવા સંચેર કરીમની પરીકા થાય છે. તે બે પમની પુટી તીચે બે એક નાળીની, એક હાલની, એક તાજવાની, બે લખણની અને બે હાથની, એ નવ, એ સર્વ નાડીમાંની મૂળ સંતતમાંની નાળી છે. તેની વિચાર એ છે કે નાળીની એકમે ને સાઠ નોડી, પેટ તથા હાલ ઉપર પધરાઈને રેડ ઉંચે મત્તા સુધી પહોંચી છે તેના બેધનથી મત્તા સિધર રહે છે. તે નાડીએ મત્તાને નિવમ સુખ્ય રસ પહોંચાડે છે. તેથી મત્તા સનેજ, આરોગ્ય ને નર રહે છે તે નાડીએમાં પ્રીસાન દોષ, ત્વારે અંજન, નાક, કાન, અને છાત એ સર્વ કમલેર કાર છે, રામીટ બને છે, ઘન, કમર વગેરે આપેએનો પ્રકાષ થાય છે.

નાળીથી બીજી એકમે ને સાઠ નાડી તીચી આત છે, તે પમના તોમાં સુધી પહોંચી છે. તેના આત્મલથી મમનામન કરવાનું, હેનુ દોરવાનું તથા બેસવાનું બને છે. તે નાડીએ ત્વચ્છી રસ પહોંચાડી આરોગ્ય રાખે છે. તે નાડીમાં પ્રીસાન થવાથી આંધિરા, પડાપન, કાલકના મસા, કળનર, તોડ, ફાટ, આધાના બેબનો કુ બાવો અને આંધાસીકી વગેરે રામનો પ્રકાષ થાય છે.

નાળી ત્રીજી એકમે ને સાઠ નાડી મોટી આલોને બે હાથની આરોગ્યે સુધી પહોંચી છે. તેલો આમ તેનાથી મજબુત રહે છે તેને પ્રીસાન થવાથી પાસાચન, પેટની બનેક દરો, સુખપાનનાં દાંતનાં દોં વગેરે બનેક રામનો પ્રકાષ થાય છે.

નાળીથી ચોથી એકમે ને સાઠ નાડી નાચો મર્મસ્થાન ઉપર પધરાઈને, અપાન કાર સુધી પહોંચી છે. તેની કનિષ્ઠો નાચે જ રહી કો છે. તેને પ્રીસાન થવાથી કપુડીનું, ચોનીતની કપટખાન અવધા અનિચરિત, પેટમાં પડે છે. તેમજ વાતુ, કૃષિપ્રકાષ, ઉત્તરિશા, હાલ, મરી પ્રકેક, પંચનશા, પંડુશા, બાજા, કોર, અવર, સહેલું વગેરેનો પ્રકાષ થાય છે. નાળીથી પચોથ નાડી ઉપરોને હાલો એવેક દાર સુધી પહોંચી

છે, તે સ્ત્રીઓની ધાતુને પુષ્ટિ આપે છે. તેની નુકસાનીથી સ્ત્રીઓ, પીનશ્લેષ રાગ થાય છે. તેમજ ત્રીજી પચોસ નાડી તે તરફ આવીને પિત્ત ધાતુને પુષ્ટિ આપે છે. તેની નુકસાનીથી પિત્તનો પ્રકાપ અને ન્વરાદિ રાગ થાય છે. તેમજ ત્રીજી દસ નાડી વીર્ય ધારણ કરનારી છે, તે વીર્યને પુષ્ટિ આપે છે. તેમાં નુકસાન થવાથી સ્વપ્રધાતુ, મુખલાળ, ખરાગ પેસાગ વિગેરેથી નજગાઈમાં વધારો થાય છે. એ સર્વે મગીને સાતમે નાડી રસ ખેંચી પુષ્ટિ આપે છે અને તે કરીરને ટકાવી રાખનારી છે. તે નિવમિત રીતે આશનાથી નીરોગ, અને નિવમમંજ થવાથી રાગ થાય છે. તે શિવાયની નસે નાડી મુખ ને જાહેર રીતે કરીરનું પોષણ કરે છે, તેથી નવસે નાડી હેંવાય છે.

ઉપરની રીતે નવમા માસની હદ સુધીમાં, સર્વ અવયવ સાથે કરીર મજબૂત થઈ જાય છે. જ્યારથી મર્મનું બીજક શાપાવાની ખતર પડે, ત્યારથી જો સ્ત્રી બદ્ધચારિણી રહે છે તેનો મર્મ ધણે જામ્બહાગી, મજબૂત બાંધાનો, જગીઆર અને સ્વરૂપાન થાય છે, તથા જ્વા—પ્રતિવાગે અને મર્મી નીવડે છે. તે ઉત્તમતા કુળનો ઉદ્ધાર કરી, માતા પિતાને વશ બનાવે છે, અને તે પાંચે છંદિયો ચોક્કસ પામે છે. જો સ્ત્રી મર્મ રહી જાય છે, તેમ છતાં જન્મવાના ઇચ્છા દિવસ સુધી, નિર્વિપ સુદ્ધિ મર્મી કુટીંગ સેવ્યા કરે, તેમાં જન્મ પુત્રો મર્મમાં હોય તો, તેનાં માતા પિતા કુટુમ્બા કુટ, પાપીમાં પાપા, શો શો નરકમાં બાધકારો થાય છે, તેમજ તેનો મર્મ મરણ પામે છે, તેમ છતાં જીવતા રહે તો કાળા, કુવળા, કોપીય, મુશ, પાનપા, બોગમ, મૂચા, ઉદિવદીબ, કુરુષ, કુવળા, કાંજાલીય બાંધાઈ તથા ઘાટ વગરના થઈ જાય છે, કોપી, રીસાગ, કસેહી, પ્રખંબો અને બેાડી મામે આશનાર્થ નીવડે છે, એમ સમગ્ર પેતાની પ્રાણનું જનું હેંચનારી જો માતાએ મર્મજાગવી શિવગવંતી જો તેઓને મન્ય છે.

વિગેરમાં ઉપર જણાવેલા મર્મવાસના સ્થાનાકર્ષ, મદદ કરે તે પોષ ભોજ્યથી પડે છે, તદ્દુ દંડન એ છે, કે જેમ કેઈ પુણ્યનું કરીર તેમ તથા જનના રાગથી નિવળનું હોય, તેને સાધવજી કોડ કોડ, અમિત બચાવે તેના સાધવજી કોડ કવચમાં પડે, તેના ઉદર ખાર ને ગુપ્તનું પડી જાય, તે જગી આગા આમદાંથી મોતને તારો નાંખે અને દાંડી જેમ અવધાને, તે વખતથી પીઠનું વળા, કાંચુ અવધાને તે તે જે. મજબૂત તથા કર્મક પચાવવા અર્થે હેંને છે. એના મર્મવેદના પડે

મહિને ભેગવતી પડે છે. તેથી બીજે મહિને જમણી, ત્રીજે મહિને તમણી, ચોથે મહિને નવમણી પીઠા થાય છે. અર્થાત્ દરેક રીતે જન્મનર સર્પ પરાવવાના ન્યાયની પીઠા સમજાવી. મર્મવાસની જગા નાની છે, અને મર્મનું રક્ષણ મોટું છે. તેથી સજ્જ કીસાઈને, રીતની આદરે કષ્ટોને રહેતું પડે છે તે વખતે બેઢીમણુ છાતીમાં બરાવેલા, અને બે દાસની મુઠી આંખો આડી દીપેલી હોય છે. મર્મને બીજે ને ચોથે મર્મ નીચે હોય તો, તે વખતની સંક્રાન્તિ અને મુક્તિનું તોલ કરી શકાતું નથી. માતા જન્મજન્મ ત્યારે મર્મના નાકની દાઢી ઉપર થઈ નીકળે થાય છે. અરાગમાં અરાગ માદગામાં પડેલો હોય છે. બોલી માતા ઉભી થાય, તે વખતે મર્મ જાગે છે, કે હું આનંદમાં રહેવાઈ ગયો છું, હોં બેસતી વખતે જાગે ॥ કે હું પાતાળમાં પડ્યાઈ ગયો છું. માથની વખતે જાગે છે કે હું મસામાં કરેલા દીની માથેડાં જોગાઉ છું. રોડાઈ કરવા વખતે જાગે છે કે હું ઈંદની બીમાં કરાઈ ગયો છું. થંડીએ બેસતી વખતે જાગે છે કે હું કુંભારને આડે ચડ્યો છું. માતા થયો સુવે ત્યારે મર્મ જાગે છે કે મારી છાતી પર સસમણની શિયા પડી છે. કુશોધ સમયમાં મર્મને ઉપગ મુસગનો ન્યાય રહે છે. એવી રીતે માતા વિના કોઈ તથા મર્મસ્થાનથી મજાકા એવા બે જાનનાં દુઃખોથી પીડાયેલા કુલવધા, અંકાવધા અને અમુલિયી તરભોગ થયેલા કુખી પ્રાણીની દવા સીંગરતા ધર્માત્મા માતા વિના વિના કોણ રાખી શકે! અર્થાત્ પાપી બી પુરોમાંથી કાઢી નહિ. મર્મનો છવ, માતાને સુખે સુખી અને માતાને દુઃખે દુઃખી હોય છે. એવા સ્વભાવવાળી માતા હોય તેવા સ્વભાવની છવા મર્મમાં પડે છે. મર્મમાંથી બહાર આવવા પછી, તે પુત્ર પુત્રીના આચાર, વિચાર, આહાર, અવહાર વિગેરે સર્વ માતાના સ્વભાવ મુજબ નીચે છે. તે ઉપરથી માતા વિનાના ઉચ્ચ નીચ જોજાની તથા જન્મ—અપન્ન વિગેરેની પરીણા, પ્રભાવ દેડોમાફ ઉપરથી વિગેરે સ્ત્રી—પુરો કરી કો છે, તેથી તે ચિત્ર માતા વિનાની પ્રતિભે આધારે ચિત્રાવધુ ॥ માતા ધર્મ જ્ઞાનમાં, ઉપરોક્ત અવધુ કરણમાં, તથા ઘન પુન્ય કરણમાં અને અધી જ્ઞાનના જ્ઞાનમાં જોડાઈ હોય તો મર્મ/પણ તેવા વિચારમાં હોય છે. તે વખતે મર્મનું અવધુ થાય તો દેવલોકમાં જઈ શકે છે, તેમજ માતા જ્ઞાન ને રીઠ જ્ઞાનમાં હોય, તો મર્મ પણ જ્ઞાન, રીઠ જ્ઞાનની હોય છે. તે વખતે તે મર્મનું અવધુ થાય તો તે નરકમાં જાય છે. માતા મહા

કપટમાં ભોજાઈ હોય તે વખતે તે મર્મનું મરણ થાય તો તે તિર્થંમમાં જાય છે. માતા મહાભારત અને પ્રથમ વગરના વિચારમાં ભોજાઈ હોય, તે વખતે મર્મ મરેલો તે પ્રત્યક્ષમાં જાય છે. જેમ-મર્મમાંથી ચારે પ્રતિમાં જઈ શકે છે. મર્મકાળ પૂરો થાય ત્યારે માતા તથા મર્મની નાભીની વિંટાવથી રસહરણી નાકી ઉખળી જાય છે, ત્યારે જન્મ થવાની તૈયારી થાય છે. તેમાં માતા તથા મર્મના પુન્યનું તથા આધુન્યનું જન્મ હોય, તો સીધે રસ્તે જન્મ થઈ શકે છે. તે વખતે કેટલાક માયા તરફથી, તો કેટલાક પગ તરફથી જન્મે છે. પણ જો એ બારે કમી હોય તો, મર્મ બાકો પડી જાય છે, તેથી બેઠે મરણ પામે છે, અથવા માતાના જમાવની ખાતર માખી મર્મના જીવપર, બેધ કરીને છરીના ચક્ષથી ખડોખડ કરી જીવંતીપારની કિણ્ણાએ પહોંચાડે છે. તેનો કાષ્ટને શોક—સંતાપ થતો નથી. સીધે રસ્તે જન્મ લેનારાઓ સોના રૂપાના તાર-જેવા છે. માતાનું ચરોર જીવરોડા છે. જેમ સોની તાર બેએ, તેમ મર્મ બેચાઈ કાઢી કપડે બહાર આવે છે, અર્થાત્ નવમે મહિને કહેલી પીડાને કોઈ મરણી કરતાં જે દુઃખ થાય છે, તે દુઃખ જન્મ વખતે થાય છે, અને મરણી વખતે તે દુઃખને કોણકોણથી કરતાં જે દુઃખ થાય છે, તે સર્વ દુઃખ બેઠા છે. તે સર્વ માતાનાં કર્મનાં પુન્ય પાપનાં ફળ છે, અને તે ઉપર કાળમાં ભોજાવ છે. એ સર્વ મોહિનીય કર્મના સંતાપ છે.

ઉપર મુજબ મર્મ કાળ, તથા મર્મસ્થાન, અને મર્મમાં ઉપજનારા જીવની રિવિનિર્નુ વિવેચન એ સર્વ તદુપ રિચાલીયા પવનના તથા બગરનીજ અને અન્ય પ્રાણીનના ન્યાય મુજબ મરણે સિખને ઉપરેસમાં કહી બતાવ્યું છે. આમાં કહ્યું, કે જન્મવા પછી બગીચાથીને કદળને લઈ માતાએ મણી સંભાળથી ઉઠેરી પુખ્ત ઉમરનો કીધો છે, તે પ્રજાની જાણમાં માતાનું ચોરન કુટાવું છે, બાવહારિક સુખપર જલાજલિ કરી છે, તે સર્વને તથા મર્મવાસના અને જન્મવા વખતના દુઃખને જૂલી જઈ ચોરન-મામાં બોલાં પુત્રપુત્રીઓ, મહા ઉભારી માતાને કિરસારની દટિરડે પિંકાર આવી બાહર કરે છે, વખાણકારથી શોભિતાં બને છે, તેષ, કુતેષ, સુષ, ચંદન, ચંપા, ચમેલી, અમર, તમર, અમર અને બગર વિગેરેમાં મરણની કૃષ કાર ને મજા થાગજી કરે છે, તેની સુખેના અભિમાનની અંતરમાં જેમ માનવા કહે, કે આ સર્વ શોભા અને સુખે પ્રાપ્ત મામદાથી વિંટાવવા કરીગદગી બહાર બાહરી કહે, તેની શોભા અને સુખે પ્રાપ્ત

પિતા વિશે કોઈના આશયમાં નથી, એવા મિથ્યાભિમાનની આધીમા પડેલા
 મેશન અધ્યાન પ્રાણને માટે મર્જાવાસના તથા નરક નિર્ગોદના અનંત દુઃખ
 તૈયાર છે; પણ એટલું તો સિદ્ધ છે કે સર્વ નિર્માડા પાપી માતાની ગેર-
 સમજણના સ્વભાવનો અને કમલાગ્ર ઉપજનારા પાપી મર્જાના વધે કમનો
 છે. હવે બીજા પક્ષમાં વિવેકી અને ધર્માત્મા તથા શિષ્યજન્ય પારણ કરનારી
 સર્જા માતાઓનાં પુત્ર પુત્રીઓ જન્મી ઉછરે છે, તેઓની જન્મશ્રિયા પણ
 તેરી જ છે, પણ માત્ર સ્વભાવની ઢાળ પાડવાનો ફેર છે તેવી માતાઓનાં
 સ્વભાવનું સ્તનપાન કરો, પુખ્ત ઉમરે પદોચ્છેલાં પુત્ર પુત્રીઓ પણ, પોતા
 પોતાનાં પુન્યના ઉદય મુજબ સર્વ વેળાવનો ઉપભોગ કરે છે, તેમ છતાં
 પોતાનાં માતા પિતા સાથે વિનવપૂર્વક વર્તી રહે છે. યુર જનોમાં
 જાનિપરાવણ નીવડે છે, લગ્ન, દા, દુમાદિ યુદ્ધોમાં, અને પ્રજાપ્રાર્થનામાં
 માણ વધે છે, અભિમાનથી વિમુખ રહી, મૈત્રી—ભાવને સન્મુખ થાય
 ઇન્દ્રીના સાર્થક યોગ સાતત્યે કરી યાન મેળવે છે, અને સરીર-
 સ્પર્શ વિગેરેથી ઉદાસ રહી આત્મરમ્યમાં ઇન્દ્રી પૂર્ણ કરે છે; તેમજ
 જન કોઈ વિવેકદષ્ટિવાળા બી પુરોએ આ અશુભિથી પ્રાપ્ત થયેલા મંદા
 સરીરની નિપજ ઉપર આન રાખી મમતા ધરાવતી જોઈએ, મિથ્યાભિમાનથી
 પાંડેલો જોઈએ, મળેલી ઇન્દ્રીનું સાર્થક કરવા માટે, દુઃખ કાપો કરવામાં
 ઉદ્યોગ કરવો જોઈએ, જોઈ કરીને ઉપર કહેલા મર્જાવાસના દુઃખને અધીન
 થવું ન પડે.

હાલ મર્જાવિચાર સંપૂર્ણ.

અથ શ્રી બત્રીસ અસત્રાય.

(આ બત્રીસ પ્રકારની અસત્રાયને વખતે સૂત્ર સિદ્ધાંત વાંચવા નહીં.)

૧ નજીકમાં હાડકાં પડ્યાં હોય.	૧૭ આકાશમાં નવીન ચિન્હ યાવ.
૨ માંસ પડ્યું હોય.	૧૮ કુમસ પડતી હોય.
૩ લોહી પડ્યું હોય.	૧૯ કાર તથા ગ્રાહક પડતો હોય.
૪ વિદ્યા પડી હોય.	૨૦ ધણે તોફાની પડત વાતો હોય.
૫ રમસાન હોય.	૨૧ અસાક શુદ્ધ ૧૫ ને રોજ.
૬ ચંદ્રમહલ હોય.	૨૨ અસાક વદ ૧.
૭ સૂર્યમહલ હોય.	૨૩ ભાદરવા શુદ્ધ ૧૫.
૮ મોઢું (મખ્યાત) માણસ ગુજરી ગયું હોય.	૨૪ ભાદરવા વદ ૧.
૯ રાત્રીમાં વિધન હોય.	૨૫ કારતક શુદ્ધ ૧૫.
૧૦ નજીકમાં પચેન્દ્રિનું કોતર હોય.	૨૬ કારતક વદ ૧.
૧૧ તારા ખર્ચો હોય.	૨૭ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૫.
૧૨ દો દિવા રાત્રી ચર્ચ હોય (દિવાળી પડી હોય.)	૨૮ ચૈત્ર વદ ૧.
૧૩ અકાળે ગાજવીજ યાવ.	૨૯ પ્રભાતે ૨ ધડી સુધી (સૂર્ય ઉઠ્યા પહેલાં).
૧૪ અકાળે વીજળી યાવ.	૩૦ મખ્યાતને બે ધડી સુધી.
૧૫ અકાળે કાકા યાવ.	૩૧ સાંજે બે ધડી સુધી (સૂર્ય અસ્ત થયા પછી).
૧૬ બાળ ચંદ્રમા વખતે. (બીજાના ચંદ્રને રોજ ચાઝ ધડી.)	૩૨ મખ રાત્રે બે ધડી સુધી.

સૂત્ર બળનારાઓએ આ અસત્રાય અવરસ થાળી તે પ્રમાણે વર્ણવું જોઈએ, અર્થાત્ સૂત્રની મૂળ માથાએ (પાઠ) નો રવાનાય અસત્રાય વખતે હત્વે જોઈએ નહિ.

અધ્યયનો (અર્થ સાથે)

૧ શ્રી મહાવીર સ્તુતિ. (પુન્નિચ્છસ્સુણુ)

પુન્નિચ્છણુ સમણા માદણા ૧, આચારિણોવા પરતિથિયા ૫;
 સે ૧૬૫૨૮-દિવસમમાણુ, અણ્ણેલિસં સાદુસમિખયામે ૧
 મં ૧ નાણુ ૩૬૦ દંસણુ સે, મીલં ૩૬૦નાવસુવરસ આસી;
 અણ્ણાણિણુ મિખણુ અદાનદેણુ, અદાસુપં ભુદિ અદાણિસંતં. ૨
 ખેવન્ને સે કુસમે મદેસી, અણુતનાળી ૧ અણુતંસી,
 અણ્ણસિણે અણુપદોદિવરસ, અણુરુદિ ધમ્મં ૩ ધિધં ૩ પેદા. ૩
 ઉટું અદેવં તિસિં દિસાસુ, તસાવ ને વાવર નેક પાણા;
 સે હિઅણ્ણિચ્છેદિં સમિખ ૫ન્ને, ઈવેવ ધમ્મં સમિખં ઉદાકુ. ૪
 સે સગ્ગદંસી અભિચૂપનાળી, હિરામખધે ધિધમં દિવપા;
 અણુતરે સખ અમસિ વિભ્ભં, મંયા અનીતે અમથે અણ્ણાઉ. ૫
 મે સૂરપન્ને અણ્ણિએઅચારી, ઉદંતરે ધીરે અણુતથાણુ;
 અણુતરે તપેઈ મુગ્ધિએવા, વણિપણિરે તમં પચાસે. ૬
 અણુતરે પગમખિણુ ગિણ્ણાણુ, હેવા મુણિ ઘાસવ આણ્ણપન્ને;
 ઈવેવ દેવાણુ મહાણ્ણાણે, સકમણ્ણેતા દિવિણુ વિસિદ્ધે. ૭
 સે ૫ન્નવા અખય સાગરેવા, મહોદ્ધિવાપિ અણુતપારે,
 અણ્ણાઈએવા અકાઈ મિખણુ, સકોવ દેવાદિવઈ ભુધમં. ૮
 સે વીરિએણુ પદિપુન્ન વિરિએ, સુદંસણેવા ભુરસખ સેરે;
 સુરાલએવાસિ મુદાગરે મે, વિગામએ હેમગુણેવરેમે. ૯
 સર્વસદ્દસાણુ નેવળાણુ, તિકંદ્યે પંદગ વેળવતે;
 સે નેવળે ભુરણુવઈસદસે, સુધુરિસનેા હેઠ સદસમેવં. ૧૦
 પુઠે જુમે ચિદ્ધ ઝમિવડિએ, જં સરિયા અણુપરિવદ્ધવતિ;
 સે હેમવન્ને ગદ્ધ નંદણે ૫, અસી રઈ વેદપાત મદિંદા. ૧૧
 સે ૫વ્વમે સદ મદપચાસે, વિરાવધ ઠંચણુચાવન્ને;
 અણુતરે ગિરિસ ૫ ૫વ્વદુગ્ગે, ગિરિવરે સે અલિન્નેવ ભોગે. ૧૨

મહીષ મનઝંભિ કિંચે જીગિદે, પન્નાપતે સરિય સુદલેસે;
 એવં સિરિએઉ સં જીરિવન્ને, મણોરમે નેવઈ અગ્નિમાલી. ૧૩
 મુદંસધુરસેવ જસો ગિરિસ, પવુચઈ મહચો પન્વવસસ;
 એતોવમે સમજે નાવપુતે, બઈ જસો દંસજી નાજી સીવે. ૧૪
 ગિરિવરેવા નિસહો-વયાજી, રૂપએવ સેઠે વલવાનતાજી.
 તઓવમે સે જમજીપિન્ને, મુળીજી મનઝે તમુદાકુ પન્ને. ૧૫
 અજીતરં ધમ્મ-મુદરિષતા, અજીતરં અજીતરં ગિમાઈ;
 સુસુકસુકં અપમંસુકં, સંખિદુવેગં તવદાતસુકં. ૧૬
 અજીતરમં પરમં મહેસી, અસેસકમં સ વિસોદઈતા;
 સિદ્ધિગઈ સાઈમજીત પતે, નાજીજી સીલેજી ૫ દંસજીજી. ૧૭
 રૂપેસુ જીએ જહ સામલીયા, જંસી રઈ વેદપંતી સુવન્ના;
 વજીસુવા તંદજી-માકુ સેઠે, નાજીજી સીલેજી ૫ જીઈપિન્ને. ૧૮
 યજીપંવ સદાજી અજીતરેઉ, અદાવ તારાજી મહાજીભાવે;
 ગધેસુવા અંજી-માકુ સેઠે, એવં મુળીજી અપડિન્ન-માકુ. ૧૯
 જહા સપંજી હેહીજી સેઠે, નાજેસુવા ધરજીદં-માકુ સેઠે;
 ખોહિએવા રસવેજીતે, તવોવદાજી મુખિ વેજીતે. ૨૦
 દતિયસુ એરાવજી-માકુજીએ, સીહો મિયાજી સલિયાજી મંગા;
 પખિસુવા ગેરમે વેજીદેવે, નિન્વાજીચાદીજીદ જીવપુતે. ૨૧
 જોહેસુજીએ જહ વીસસેજી, પુષ્પેસુવા જહ અરવિંદં-માકુ;
 ખતીજી સેઠે જહ દંતવકે, ઈસીજી સેઠે તહ વદમાજી. ૨૨
 દાજીજી સેઠે અમમપયાજી, સમ્યેસુવા અજીવજી વર્ગનિ;
 તવેસુવા ઉત્તમ જાગેરં, લોગુતમે સમજે નાવપુતે. ૨૩
 દિષ્ટીજી સેઠા લરસતમાવા, સમા સુદગમાવ સમાજી સેઠા;
 જિન્વાજી સેઠા જહ સન્વધમા, જી જીવપુતા પરમગ્નિ નાજી. ૨૪
 પુરોવમે મુજીઈ વિમવેદી, ન સન્નિદિં કુળઈ આસુપન્ને;
 તરિનું સમુદ ૫ મદાજીવેઈ, અમમકરે વીર અજીતયજી. ૨૫
 કોદં ૫ માજી ૫ તદેવ માવ, લોખં યતેયં અગ્નિદોસા-
 એઆજી વંતા અરહમહેસી, જી કુળઈ પાન્વ જી કારવેઈ. ૨૬
 કિરિયા કિરિયં વેજીમવાજીચાવં, અન્નાજીવંજી પડિવચ્ચ દાજી;
 સે સન્વચાવ ઈતિવેદઈતા, ઉવડિએ ધમ્મ સદીદગવં. ૨૭

સે વારિયા ઇતિ સરાઈમિયાં, ઉવદાભુવં કુખ ખમીયાએ;
 લોત્રં ચિરિતા આરંધારં ચ, સખં પશુવારિય રાજવારં. ૨૮

સોમશ ય ધમ્યં અરિહંતઆસિયં, સમાદિયં અદુષ્ટવિદ્યુદં;
 તં સદૃશા ય જજ્ઞા અજ્ઞાઉ, ઇદિવ દેવાદિજાગમિસ્સતિ, તિમેમિ. ૨૯

અર્થ—૧ શ્રી સુધર્મા સ્વામી પ્રત્યે ૧ કુત્સામીએ પૂછ્યું કે, હે ભગવાન! મમલો, બાબલો, ગૃહસ્થો અને પરતીર્થીઓ મને પૂછે છે કે, એકાંત દિતકારી અને એના જેવો બીજો કોઈ છે નહિ એવો ધર્મ વ્યસ્થિત કોણે કહ્યો છે ? ૨ તે જ્ઞાનપુત્ર શ્રી મહાવીર દેવનું જ્ઞાન કેવું હતું ? વળી ર્શ્વન કેવું હતું ? તેનો દીક્ષાચાર કેવો હતો ? તે હે બીધુ ! તમે જાણો છો, તે જેમ તમે સાંજનું હોવ અને ધાર્મ્યું હોય તેમ કહો ! ૩ તે (ભગવાન) સંસારી જીવોના દુઃખના જન્યુ, કર્મકાપરામાં કુચળ, અનંતજાની, અનંતદર્શી, મોટા વદસ્વી અને મો-જના અનુભૂત એવા શ્રી મહાવીરદેવના પ્રાર્થના ધર્મને તથા તેમની ધીરજને જાણુ અને દેખ. ૪ ઉગ્રી, નીચી અને નારંગી એ ત્રણે દિશાઓને વિષે જે, ગ્રસ અને શ્વાવર જીવો છે તેને, પ્રજાવંત મહાવીરદેવે, નિત્યાનિત્ય એકે રૂપે પ્રકારે જાણીને સંસાર સમુદ્રમાં જૂઠ્ઠા જીવોને રાખવા સારું દીપમાન અને સમજાવી એવો ધર્મ કહ્યો છે ૫ તે ભગવાન લોકાલોકને દેખનારાં, જાણીશ પરીસદ જીતીને કેવળજ્ઞાન પામ્યા છે એવા મૂળ તથા ઉત્તરશુદ્ધિ સંવ-મના પાળનારા, ધૈર્યવાન, સર્વ કર્મ નાશ કરાધી સ્થિત આત્મચંદ, સર્વ જગ-ને વિષે પ્રધાન જ્ઞાનવાન, બાલ અને અજ્ઞાંતર પશિમક રહિત, સાત બપ-રહિત અને આરંભિતા આયુષ્ય રહિત શ્રી મહાવીરદેવ હતાં, ૬ એ અનંત અનંત જ્ઞાનવાળા અપ્રતિજ્ઞે ચિદારી, સંસાર-સમુદ્રને તારનાર ધીરજવાન, અનંતજ્ઞાન રૂપ અનુવાળા તથા સર્વ જેમ સંવર્ધી અધીર તરે છે તેમ જ્ઞાને કરી સર્વોત્તમ છે. વિરાજન અગ્નિ જેમ સગવળાથી ધંદની પેઠે બેધકારને દૂર કરી પ્રકાશ કરે છે તેમ શ્રી મહાવીરદેવ પશુ, અજ્ઞાન, રૂપ બેધકાર ૭ કરી પ્રકાશ કરે છે. ૭ દેવજીવોને વિષે ઈદં જેમ દેવોમાં મહાપ્રમાવાન, હનરો દેવોનો નામક અને સર્વોત્તમ છે તેમ સર્વ તીર્થકરોએ પ્રાર્થેલો આ જે સર્વોત્તમ ધર્મ તેને પ્રકાશ કરનાર માત્ર ૫ જોતો અને કેવળ-જ્ઞાની શ્રી મહાવીરદેવ સર્વથી ઉત્તમ છે. ૮ તે ભગવાન પ્રજાએ ૬ અયુષ્ય તથા જેમ સ્વચંદ્રમણ નામે મોટો સમુદ્ર અનંત, અપાર અને નિર્મ-

જળવાળો છે તેમ જળવાનું યાન નિર્મળ છે. વળી તે જળનંત કાર
રહિત તથા બિઘ્ન્યે આગ્રવિદ્ય કરનાર અને દેવતાના અધિપતિ શંકરની જે
તેજસ્વી છે. ૬ તે જળવાન જાણે કરી પ્રતિપૂર્ણ જળવાન છે, સર્વ પર્વતો
મેરૂ પર્વત જેમ એક છે તેમ જળવાન પણ વીર્યાદિક ગુણે કરી સર્વોત્તમ છે. મો
પર્વત જેમ સ્વર્ગવાસી દેવાને હર્ષ ઉત્પન્ન કરે છે તથા અનેક ગુણોએ કર
શીએ છે તેમ જળનંત પણ અનેક ગુણોએ કરી શીએ છે. ૧૦ તે મેરૂ પર્વત
એક સાખ જોજનનો છે. તેના એક જુમિમય, બીજો સુવર્ણમય અને ત્રીજો
વૈદ્ય રત્નમય, એવા ત્રણ શાન્ક છે, તથા તે મેરૂ પર્વતની ટોચ ઉપર પંચત
જ્વળની માફક શોભી રહ્યું છે, તે મેરૂ પર્વત નવાણું હજાર જોજન છે
અને એક હજાર જોજન નીચે જમીનમાં છે. ૧૧ તે મેરૂ પર્વત આશરે
૨૫૪૦ રહ્યો છે, જુમિને અરઘાદી રહ્યો છે, એટલે ઉંચા નીચા અને તિરક
સોડને ૨૫૪૦ રહ્યો છે. જે મેરૂ પર્વતની આસપાસ સર્વ પ્રમુખ જ્યોતિર્ગો દેવ
પ્રદક્ષિણા કરી રહ્યા છે, તે મેરૂ પર્વત સુવર્ણના જેવી કાંતિવાળો છે. તેન
ઉપર પ્રભાં એટલે આર નંદનવન છે, જેને વિશે મોટા ઘડો પણ આવીને રહિ
સુખ ભોગવે છે. ૧૨ વળી તે મેરૂ પર્વત—૧ મંદિર, ૨ મેરૂ, ૩, મતેરમા,
૪ સુદર્શન, ૫ સ્વયંભુવ, ૬ ગિરિરાજ, ૭ રત્નોદય, ૮ તિલોત્પલ, ૯ સોત
મય, ૧૦ સોડનાભિ, ૧૧ રત્ન, ૧૨ સુર્વાવર્ત, ૧૩ સુર્વાવરણ, ૧૪ ઉત્તમ
૧૫ દિશાદિ અને ૧૬ અવનંસએ સોળ નામે કરી મહા પ્રકાશવાન શીએ
તથા સુવર્ણની પેઠે શુદ્ધ વર્ણવાળો, સર્વ પર્વતોમાં પ્રધાન, મેખલાએ કરી
વિષમ અને વળી તે ગિરીરાજ મહિ અને ઔરધીઓએ કરી કરી દેહીપ્રધાન છે,
તેથી જમીનની પેઠે જગજગાધમાન થઈ રહે છે. ૧૩ પૃથ્વીના મધ્ય ભાગમાં
ગ્રહેણ સર્વ પર્વતોના ઉદ્ભવ મેરૂ પર્વત સર્વની પેઠે શુદ્ધ સેસાવર્ત પ્રાપ્ત કરીને
જળાય છે. ઉપર કરી એવી શોભાએ કરી તથા અનેક પ્રકારના રત્નોના વર્ણોએ
કરી મનને આનંદ કરે છે અને સર્વની પેઠે સર્વ દિશાઓને ટીપાવે છે. ૧૪
જ્યા જ્યા મેરૂ ગિરિરાજ પર્વતના ક્ષેત્ર છે. એ પૂર્વોક્ત ઉપમાએ જમણ
જળવાન યાગ્યુત્ર મી મહાવીરોવ જાતિએ, વરો, હથેને, યાને એવં આચાર
સર્વોત્તમ છે. ૧૫ સાંખ પર્વતોમાં નિવસ પર્વત મોટો છે, યોગાગાર પર્વતોમાં
કુચ પર્વત ક્રેષ્ઠ છે તે ઉપમાએ મી મહાવીરોવ જમણમાં પ્રજાએ કરી
ક્રેષ્ઠ કર્યા છે તથા સર્વ મુનીઓને વિશે પ્રતાવત કયા છે ૧૬ તે જળવાન પ્રધાન
પર્વ પ્રકાશીને પ્રધાન, ઉત્તમવર્ગમાં ઉત્તમ, દોષરહિત ઉત્તમ, સંખ અને
મંદયાની વિદિ મહાન ઉત્તમ, સર્વ જ્ઞાનમાં સર્વોત્તમ એવું શુદ્ધ ખ્યા
પાવ છે. ૧૮ તે મોટા મારોતર (મહાવીરોવ) સમગ્ર કર્મ જપાતીને કરી

હી, ચારિત્રે હી, દરેકે હી, સર્વોત્તમ લોકને જાણવાને ઉત્કૃષ્ટ કારિ અ
 નંત જાણે સિદ્ધિરતિને પામ્યા. ૧૮ જેમ જ્યોતે વિદ્યે દામણી રમ્ય પ્રસિદ્ધ છે,
 એ જ્યોતે વિદ્યે મુરખી કુમાર દેવતાઓ રનિમુખ વેદે છે. વનને વિષે જેમ નદન-
 વન એક જ્યોતે તેમ શ્રી મદાવીરેવ જાણે અને ચારિત્ર હી પ્રતાવન છે.
 ૧૯ સમ્યક્માં જેમ મેષની રજાનાં છે, તારાઓને વિષે જેમ મદમા અને
 મુખથીઓમાં જેમ મેરન ક્રિષ્ણ છે તેમ મુનિઓમાં આશાદામદન એટલે આ
 મોઢ પાસેની વાંછના રહિત શ્રી મદાવીરેવ એક છે. ૨૦ જેમ સર્વ
 જ્યોતે સ્વર્ગસ્થરમ્ સમુદ, નામકુમાર દેવતાઓમાં સ્વર્ગસ્થર અને સ્વર્ગ
 દેવતાની રસ એક છે તેમ તપકેવળાને હી મુનિઓમાં શ્રી મદાવીરેવ એક
 છે. ૨૧ દાથીઓને વિષે જેમ મેરનવ દાથી, મદાદિ વનવારેમ છે, ૨૨
 પાણીમાં મંદા નદીનું પાણી, પછીએને રીતે મદક પછી (વલ્લેર પ્રથમ છે,
 તેમ નિર્વાણવાદીઓમાં જ્ઞાનપુત્ર શ્રી મદાવીરેવ પ્રથમ કલ્યાણ ને ને પા
 દાઓમાં જેમ વિષ્ણુ (અર્ચના), કૃષ્ણમાં જેમ અરવિદ કમળા, શ્રી
 મોમાં જેમ જ્ઞાના-ચક્ર (વચન) પાળનારે એવા જે મદારી ને એક છે તેમ
 મરિઓને વિષે શ્રી વર્ધમાન સ્વામી એક છે. ૨૩ જ્ઞાનમાં અજ્ઞાન
 સ્વ વચનમાં અનવચન વચન અને નવને વિષે જ્ઞાનમય જે એક છે, તેમ
 સર્વ મોઢમાં ઉત્તમ સમય જ્ઞાનપુત્ર શ્રી મદાવીરેવ એક છે. ૨૪ મિત્રિપાત્ર
 મોઢમાં જેમ સ્વ સમય દેવ (પાંચ અનુત્તર વિમાનવાસી દેવતા) સમા
 ઓમાં સૌધર્મ સમા, અને સર્વ મોઢમાં જેમ મોક્ષધર્મ છે. એ તેમ જ્ઞાનપુત્ર
 શ્રી મદાવીરેવથી રાઈ ઉત્કૃષ્ટ જાણી નથી એટલે શ્રી મદાવીરેવ સર્વ
 એક જાણી છે. ૨૫ જેમ જ્યોતે સર્વ વસ્તુને આધારજન છે તેમ શ્રી મદારી
 દેવ પશુ પુરવી સમાન નથા આદ્ય પ્રાણી સર્વ અધારીને અધિકારી રહિત
 કલ્પકર્ત્રિ તે જન, માન્ય કુપદ અને અનુપ્રસારિ અને અવતર્ત્તિ તે કીધ,
 માન, આચા અને મોક્ષ એ બે પ્રાણી સર્વિષ ન કરનાર, એવા મેરનવ
 માર મતિરૂપ મોઢા સમુદને તરીને મોક્ષ પામ્યા છે. અજ્ઞાન કરનાર દેવ
 વોર તથા અનંત અશુભાચાર છે. ૨૬ કીધ, માન્ય આચા તેમજ અર્ચ, દેવ, એ
 માર અજ્ઞાત દેવને ત્યાગીને અરિકત અને મોઢા મર્ષિ કર, તેથી ૫.૫
 સર્વ હી નહી અને કરાવે પશુ નહી રજા દિવાવાદીના ૧૦૦, અગ્નિવાદીના
 ૮૪, વિનવવાદીના ૨૬ તથા અજ્ઞાતવાદીના. ૧૭ એ સર્વ મોઢ પાળીએને
 એ જાણવા, શ્રી મદાવીરેવ તે સર્વ એને (દુર્ગતિ કરનાર ૬૨૬) અજ્ઞાન
 તેના ત્યાગ હી અરિકત સર્વને વિષે અવ કલ્પ કૃષ્ણ અજ્ઞાતવચ્ચે રસ

૧ સર્વવિદ્યાથી કમળ ૨ રાઈ દરેકે મોઢા ને સર્વ કીધ.

૨૮ તે ભગવાન મનિ બોળ્ય રૂઢિન, ઓનું નિરાગળ કરીને અર્ધ કર્મ
 દુઃખનો થપ કરવાને અર્થે લેવાનાતાન (નપાવારકે દેહ મુક્તી નાખે
 એવા) થવા. વળી તે પ્રભુએ આ સેક અને પરગણનાં સ્વરૂપ ભળીને સ્વ
 પ્રકારનાં પાપનાં રચાવીને બળિયાર નિરાસળ કર્યાં. ૨૯ ને જાણું! સખા
 પ્રકારે અર્થ અને પાપકે શુદ્ધ એવા અગિદન જાવિન પર્મને સાંભળીને તર
 સરૂવીને બળા સેકા જનાયુષ સિદ્ધ થવા અને ને સેકાને કર્મ બાકી રહ
 કર્યાં તે સેકા દેવાના અધિપતિ તથા ઉદારિક થમ જાગમીક અને સિદ્ધ થઈ
 એ રીતે કું (શુભસ્વામી) જેનું મદારીર સામી પામે સાંભળું હતું તેનું
 (તિભેમિ). ૩૬ થું.

પરશુરણ ગાથાઓ. (મૂળ)

પંચ મદનવ સુવચ મૂવ, સમજી મખાઈપ્ર સાનુ સુમિત્રું;
 વેર વિરામજી પાજીવસાજી, સખ સમુદ મદોદિ તીથં. ૧
 તીથંકરેદિં સુદેસિય મગ્ગ, નરત નિરિય વિરગિય મગ્ગ;
 સખ પવિત્રાં સુનિગિય સારં, સિદ્ધિં વિમાખું અગુપ દારં. ૨
 ધમ્મા રામે ચરે ગિહખૂ, ધિર્ધમ ધમ્મ સાર દિઃ
 ધમ્મા રામે રમે કંતે, બંબલેર સમાદિએ. ૪
 દેવ નરિંદ નમસિય પૂછવં, સખ જગુતમ મંચસ મગ્ગ;
 દુદરિસ ગુણ નાચક-મેક, મોખ પદરમ-વદસગ બૂવં. ૩
 દેવ દાણુવ મંધવા, જખ રખસ કિનરા;
 બંબપારિ નમંસંતિ, દુકર ને કરંતિ તે. ૫
 એસ ધમ્મે ધુવે હિયએ, સાસએ નિહોરેસિએ;
 સિદ્ધા સિદ્ધંતિ ચાણેણું, સિદ્ધિસંતિ તદાવરે, તિભેમિ. ૬
 અરિહંત સિદ્ધ પવવણુ, ગુરુ થેર બહુસુથે તવસ્સોમુ;
 વગ્ગપપા ય તેસિં, અભિખ નાણેવએએ ય. ૭
 દંસણુ વિણુપ આલ-સ્સએ ૪, સીવવ્વથે નિરર્ધવારે;
 ખણુવવ તવ ત્રિમાએ, વેવાવએ સમાહીએ. ૮
 અપુવ્વ નાણુગાહણે, સુવલતી પવવણુ પમાવણુવા;
 એએદિં કારણેદિ, તિથવરત લહધ જીવે. ૯
 નિજુવણે અણુરતા, નિજુવણુ ને કરંતિ બાવેણું;
 અમલા અસંકિદ્ધિ, તે કુતિ પરિતસંસારી. ૧૦

એવં પ્ર નાભિજો સારં, જ' ન દિ'સર્ધ કિંચજ્ઞ,
 મદિસા સમર્થ એર, એનાવતં વિવાહિણી ૧૧
 નર્મ ચ પુદ્ગિ ચ ઈવંજન પાસ, જૂતેદિ જ્ઞે પદિમેદ સાવ;
 તમ્હાનિવિજ્ઞે પદમંનિજુઆ, સમ્મતસી જુ કર્ધ પાવ ૧૨
 હિમુચ પાસં મ્દ મચ્ચિએદિ, આરભજીવી ઉમવાત્પરસી;
 કામેદુ મિદાજિ ચ્ચ કરતિ, સસિચ્ચમાજુ પુજુરેતિ મન્મ. ૧૩
 સરજે નાજે ચ વિન્નાજે, પચ્ચમાજે ચ સન્મજે;
 અવદનએ તવે એવ, વોદજે અધિરિજા સિદિ. ૧૪
 સારં કંસજુ નાજુ, સારં તવ નિવમ સંજન સીસ,
 સારં ભિજુવર ધમ્મ, સાર સમેદજા પાંચ મરજ ૧૫
 કપ્પાજીદિ કાસજી, કુમ્મક કર નિદેવજી,
 સંસાર જ્ઞસ તાસજી, એગં દોર્ધ દવદપ ૧૬
 આરંભે નતરી દવા, મદિસા સમેજ નાસર્ધ જંભ,
 સંક્રામિ સમ્મતં નાસર્ધ, પન્નજ જ્ઞસ મદેજેજ્ઞ. ૧૭
 મન્મ' વિસય કસાયા, નિદા વિદહા ચ પંચમા ભજિવા;
 એ એ પંચ પમાયા, દવા પાતિ સંસાર. ૧૮
 જ્ઞકતિ વિમસા જોએ, જ્ઞકતિ સારસપા;
 જ્ઞકતિ પુત મિતં જ, એમો જ્ઞકો ન જ્ઞકર્ધ ૧૯
 એમો-દં નરી એ ગોર્ધ નાદ-મન્નારસ કર્ધર્ધ,
 એવં અદીજુમજુતો, અપાજુ-મન્નસાસર્ધ ૨૦
 એમો એ સાસર્ધો અપા, નાજુદસજુસજુએ,
 સેસા એ નાદિય કારા, સન્ન સંજેચ જ્ઞજુ. ૨૧
 નવિ સુદી દેવતા દેવતાંએ, નવિ સુદી પુદ્ગિ પાસાવા,
 નવિ સુદી સો સેજાવાજી, એયંત સુદી જુજી પ.વરાથી ૨૨
 નવરી સોદંતી જ્ઞસ જ્ઞ મ્મ, રાજ્ઞ સોદતા અજુરેયી સેવા,
 નારી સોદંતી સુદીવવતી, સાપ્ત સોદતા નિરવજ વાજુ. ૨૩
 કોઈ પુરવ ધાર કદિરે, યાન આર વપાજુ. ૨૪
 જિન નદિં પજ્ઞ જિન સરિખા, દુષર્ધ. રવ.થી જ્ઞસર્ધ. ૨૫
 માન વિના કુવ જ્ઞન નિર્ધજ, રવ જ્ઞનુવ વપાજુ. ૨૬
 દેવાને વરજ્ઞ એવા, અપુરવાથી જ્ઞ. ૨૭

દશવૈકાલિકસૂત્રનું પદેત્રું અધ્યયન

ધર્મો મંત્રસ્ય પ્રક્રિયાં, અદિંસા સંજ્ઞો તત્ત્વો;
 દેવા વિ તં નમંસન્તિ, ભરમ ધર્મે સ્વા યજ્ઞો. ૧
 જહા કુમસ્ય પુષ્પેભ્ય, ભયરો આવિષ્ઠ રસં;
 ન વ પુષ્પં કિંચિદર્થ, મોઘ પીજેર્થ આપ્તવં. ૨
 એત્રે એ સમજા મુતા, ને લોએ સન્તિ સાદુજો;
 વિહંભમાવ પુષ્પેભ્ય, કંત્યુ ભત્તિ સજ્ઞે રવા. ૩
 વવં ચ વિત્તિં લજ્ઞમામો, ન વ કાંઈ હંવદમર્થ;
 અહામડેમ્ રિયતે, પુષ્પેભ્ય ભમરા જહા ૪
 મહુકાર સમા શુદ્ધા, ને ભવંતિ અલિસિવા;
 નાલ્યા પિંડ રવા કંતા, તેજુ વુચ્ચતિ સાદુજો. ૫ (તિત્રેમિ.)

અર્થ:—૧ ધર્મ—ઉત્કૃષ્ટ મંત્રગીત છે. જીવદશા, સપ્તર ભેદે સંવત્ર અને બાર પ્રકારે તપ એ ધર્મનું લક્ષણ છે. એવા ધર્મને વિષે જેનું જ્ઞાન મન છે, તેને દેવતા અને ચક્રવર્તિ આદિ મનુષ્યો નમસ્કાર કરે છે. ૨ જેમ વૃક્ષના ફુલને વિષે ભમરો મર્યાદાએ રસ પીને પોતાના આત્માને તૃપ્ત કરે છે, પણ પુલને પીઠા ઉપજાવતો નથી. ૩ તેમ દેવને વિષે પરિમલથી મુક્ત એકા અને ચારિત્ર પાળનારા સાધુ ભમગની માફક મવેવણને વિષે મળેલાં જ્ઞાત પાણીથી સંતોષ માને છે. ૪ જેમ ભમરો ફુલને વિષે વિચરે છે તેમ ગૃહસ્થે પોતાને અર્થે કૃષિશા અને કાંઈ પ્રાણી ન હણાવ તેવી આહારની વૃત્તિને અમે પામશું. ૫ જેભમરા સદાશ, તત્ત્વના જાણુ સાધુ, તેમ પ્રતિજ્ઞા રહિત નાના પ્રકારના આહારને વિષે અનુરક્ત અને ઈર્ષ્યોના દમણહાર છે તેનેચારિત્રીવા સાધુ કહીએ, એમ હું કહું છું.

દશવૈકાલિક સૂત્રનું બીજું અધ્યયન

કદં તુ કુલ્લ સામન્નં, જો કામે ન નિવારએ;
 પચેપચે વિમ્બીવતો, સંકષ્પસં વસતએ. ૧
 વત્યમધ મલંકારં, ઇત્યિએ સપણાણિ ૨;
 અહંકા ને ન જાનંતિ. ન સે ચાપ્તિ વચ્ચર્થ. ૨

અધ્યયનો (અર્થ સાથે)

૧૫૧૧

એ વ ક્ષેત્રે વિષયે બોલે, તમને વિષયિક જ્ઞાન,
 સારીજે અર્થ બોલે, સે કુ ચાર્તિ દિ વુચર્થ ૩
 સમર્થ પેદાર્થ પશિવતો, સિવા મંજા નિરસર્થ નદિકા,
 ન સ્થા મદં નોવિ અદ પિતિમે ક્ષિમેર તાઓ વિજ્યમેલ્લ ગમ ૪
 અવાચ્યા હી અપ મે(અમમ્મ), કામે કમાદિ કમિય ખુ કુખ
 ઝિંકાદિ દોલં વિજ્યમેલ્લ ગમ, એવ સુદી દોદિસિ સ ૫ ગે,
 પમરૂ અસિયં જ્ઞેઈ, કુખોડં કુમાસય
 તેજનિ વંતવં બોલું, કુમે તપા અમમ્મે ૬
 ધિરત્યુ તે ક્ષમસોદામી, જં ત દુવિય કારખા.
 વાંતં ક્ષિસિ આનેઈ, મંય તે મગ્જી જવ ૭
 અદં અ બોમરાપમ્મ, ત અ ગ્રામી અધ્યયનકિંદુલ
 મ કુમે મધેખા દેખો સભમ નિદુ મોચર ૮
 ત્થ ઇં કાર્દિસિ જવ, જા જા કિંદુલિ નારીઓ,
 વાવા વિહી જ કડો, અદિઅપા અવિસસિ ૯
 તને સો વપજી સોઝ્યા, સભવાએ યુભાસિય
 અંકુમેજી અદા ત.ગે, પકમે સ પકિવાર્થ જો ૧૦
 એવં ક્ષનિ સદુદા, પકિયા પવિયખખા;
 વિજિ વહનિ બે.મેલ્લ જલ્લા સે પ્રતિપોતમે. ૧૧ (સિને.વિ)

અર્થ-૧ દેવા વિષય-ગ્રામી સાધુ આરિય પાથે કોઈ કામ જોઈતી જુદી
 કાંઈના નિવાસે નહિ તે પચમે પચમે વિખવા પામતો કોઈ માંડા અપરચાવને
 તે જવ જેને વચ્ચે યુગ પી વરણ. અતઃકાર, આપ-ચી કોનોર્ન અર્થ
 જા, આસન અદસાવાનં પોતાને નહીં અને જા વપને વજી નહીં વજી જો
 રાવા પચખખાજી રપા નહીં તેને ત્યાંથી કહીએ નહિ કે એ કોઈ જા કમ
 ત્યાં જોય પામ્યા છે એવ. જોય પામ્યાને વચ્ચે જા. કહે વેચ્યા કો
 કોઈ પચખખાજી કો તેને નિષ્કે ત્યાંથી કહીએ કે સમજા પરિણમન રિકા
 વર્ષ વિચારના સુપુનમન કારણિય સર્વકરો અદા (કિંદુલ) કકર દુખ
 કામગત્યાથી નીચે ત્યાં વિચારે છે, તે કો વરી નહીં તેવ તે કોનો વુ
 નહીં, કિંમ વિચારીને જ- વચ્ચે કયા નિષ્કે તે કો ઉપાદી ક્ષેત્ર વાક નિષ્કે
 ૧ તાકાની આવાવના કીએ. કોઈકનજી કહે વિષે કઈ કુ અને કોઈકને
 કોઈ કામ જોયને કહે કંઈને કોઈ અને કાંઈને કાંઈ. એવ કાવચ. કાંઈને

વિને સુખી થાય. ૬ રાજેમની રહનેમિનું દર્શન કરે છે—અમરેન કુળમાં
 ઉપજેલા નામ, જગજગની, તીક્ષ્ણ, ધુમાડવાળી અને સદન ન થાય તેથી
 અગ્નિર્મા પેસી જળા મરતું કયુષ કરમે પશુ પોતાના વમેશા એરને કડીવળ
 પાણું મેવા ઈચ્છા કરમે નહિ. ઉચિતાર છે કુળને લે અપમરના મખી! જે તું
 અસંજમ ઇતિત્તને કારણે વમેશા ભોમને પાછા સેવાની ઈચ્છા કરે છે! તેથી
 કુળને મરતું કયુષ છે. ૮ નું ભોજક રાજની પોત્રી અને ઉમમેન રાજની પુત્રી
 છું; અને તું અંધક વિમુનો પોત્ર અને સમુદ્રવિજય રાજનો પુત્ર છે; મારે
 રમે મધનકુળના સર્પ સરખો થા! અર્થાત વચ્ચા ભોમને પાછા સેવાની ઈચ્છા
 કરીશ નહિ પણ સંજમ નિશ્ચય મનથી પાળ. ૯ જો તું ઓળોને દેખીને
 મનને વિને ભોમની ઈચ્છા કરીશ તો જેમ વાવરે કરી દડ નામે વસ્ત્રનાં
 મૂળ અસ્થિર થાય છે તેમ ઓળોને દેખીને કામ ભોમની ઈચ્છાથી તારો
 અપ્રમા અસ્થિર થશે. ૧૦ જેમ અંકુશ કરી દાથી દેકાણે આવે તેમ જાણી
 રાજેમતિનાં કાં વચન સાંભળીને રહનેમિ ધર્મને વિને સમ્પદ પ્રકારે મિથર
 થયા. ૧૧ જેમ પુષ્પમાંહે ઉત્તમ રહનેમિ ભોમથી નિવર્ત્યા તેમ તારવના
 જાણુ, પંક્તિ, અતિશય કાલા તે પ્રમાણે કરે (ભોમથી નિવર્તે). એમ કું
 કું છું ઇતિ.

દશવૈકાલિક સૂત્રનું ત્રીજું અધ્યયન

સંજમે સુકિ અપાણું, વિષ્ણુ મુકાણું તાર્કણું;

તેસિમેય-મણાઈનું, નિમ્મથાણું, મહેસિણું. ૧

હૃદસિયં કીયગડં, નિયાગં અગ્નિદાણિય,

રાષ્ટ્રજતે સિણ્ણુલેય, મધ મહેયે વ વીયણું. ૨

સનિદિ ત્રીદિમતે વ, રાયપિડે કિ મિચ્છએ,

સંખાદણું દંત પદોવણાવ, સપુન્નણું દેહ પદોવણાવ. ૩

અડાવએ વ નાલિએ, છત્તસ વ ધારણુ ઠાએ;

તિગિજ પાઠણા પાએ, સમારંભં ચ જોઈણા. ૪

સિઝાવર પિંડં ચ, આસદી પલી વકએ;

ગિદંતર નિસિઝા વ, ગાયમ્મ વદ્ધાણીય. ૫

ગિદિણા વેવાવકીયં, જામ આટ્ટવ વતિયા;

તત્તા-નિવુઠ ભોષતં, આઠિર રસરણાણી વ. ૬

મુદ્ધે સિમ્બેરે વ. ઉચ્ચ ખડે અનિચ્છુકે:
 ૬૨ મુદ્ધે વ સમિતે, કલે જીએ વ જામએ ૧૦
 સોમશ્વે સિધવેલોએ, રોમલોએ વ જામએ,
 કાપુદે પસે ખારે વ, કાલાસોએ ૧૧
 મુદ્ધેતિ વમએ વ, રતિયકમ્મ વિરેયએ:
 અંજએ રત વએ વ, ગાવા બંધ વિગ્ધએ. ૬
 કમ્મ-એવ-મખાહ-નં, નિમ્મયાણ મહેસિય.
 સંજમમિ વ જુતાણં, સદુણ્ણ વિદાગ્ગિ ૧૦
 ૧ આસવ પરિન્નાયા, નિમ્મતા છસ સંજવા,
 ૨ અ નિગદ્ધા ધીગ, નિમંથા ઉભુદસિજો ૧૧
 આપાવર્ણિ તિન્હેણ, દેખતેણ જ્ઞવાહિયા.
 રાસાણ પદિસંહીણા, સંજવા તુસમાદિયા. ૧૨
 પરિણ વિક્ક રંતા, પુપ્પોદા છંછંદિયા,
 સજ્જ કુખ પદિણા, પજ્જમતિ મહેસિજો. ૧૩
 દુરકાળ કરિતાણં, દુરસદાઈ સદેવ વ:
 પ્રતિય દેવલોએણ, રૂપ સિત્તિ નિરયા. ૧૪
 અવિદા મુગ્ધ કમામ, અંજએણ તવેણ વ.
 સિદ્ધિ-પગ્ગ-માનુપ્પા, નાહંજીપમિનિમ્મુકે ૧૫ તિમેમિ

અર્થ-સંજમને વિષે જોએ કલી રીતે આત્મને વ્યાપે છે, એ વિષય
 મારના પરિબદ્ધો પ્રાણા છે અને જીવનના રખવાન છે એવા, તથા આદિ
 મના જાળનારા નિર્મલ, એટા આપીએને જામગ કરેણ તે જાનારણ જા
 મ્યાં જોએ નથી તે જાવન જાનારણની નામ કહે છે-૧ આપાહર્ષે જાહાર
 એવો તે, ૨ પેસા આપી લાવેલી વસ્તુ લેવી તે, ૩ નિચ કા ર મારને
 જાહાર મે તે, ૪ સામી અંજાવીને વસ્તુ લેવી તે, ૫ વસ્તુ ૫ રાજો જોએ રો
 તે, ૬ નાહણું તે, ૭ સુખથી સારી જાણે તે, ૮ કુલ અપુખ્ત આદા પદેર
 તે, ૯ અંજાવી વાવેરો છે તે, ૧૦ રાત્રીમાં જાહાર લાવે તે, ૧૧ સ્વપ્ન-
 વાસજુર્મિ જમે તે, ૧૨ રાત્રિમાં (રાત્રીને વારણે જાહાર વિષયને જાને જાહાર
 જાહાર જાનારેમાં દોષ તે) જોરવે તે, ૧૩ દેવાને વસ્તુ કરેને જાહાર
 મે તે, ૧૪ કરીર થઈને રાત્રી તે, ૧૫ દાન કરી રાત્રી તે ૧૬ જાહાર
 પ્રાણ અપા પૂજવા તે, ૧૭ રાત્રીમાં જાહાર મે રૂં જાણુ તે ૧૮ જાહાર રૂં

[illegible]

અધ્યયનો (અર્થ ગણો)

શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું ત્રીજું અધ્યયન

યતારિ પરમકાશ્ચિ. દુલ્લહાન્નદિ ના. પુણ્ય.
 માણ્યતં સુમં સદા, સજ્જમનિય વ વીરિય ૧
 સમાવન્ના જી સંસારે. નાજીમોનાસુ નામસુ
 કામ્યા નાનાવિકા કં. પુદી વિલજવા ૫૫.
 એમવા દેવસોએસુ. નામસુ વિ અમવા.
 એમવા આસુ કાપ, અદાકામેદિ સમર્થ ૧
 એમવા ખતિઓ દોર્ષ, નામો અપકાસ્યુકમા.
 તમો કીલ્પમદ્દો વ. તમો કાનુષીપતિદિ ૫
 એવમાવદ્દનેજીસુ પાજિઓ કામદિનિયમ
 ન નિવિનનનિન સસારે, સજ્જકસુ ૧ ખતિય ૫
 કામસર્જેદિ સંપદા, કુલિયા ૧ ૫૫જી
 અમાનુષાસુ નેજીસુ વિનિદનનિન પાજિપદા ૧
 કામાજીં ૫ પદાજીઅ, આપુપુત્રા કપાકાંઝા
 કૃત્વા સોદિમાનુપતા, આવવનિત અપુરુષ ૧
 માપુરસ નિગમક સમુ. કાપા પામસ દુલ્લહા.
 જ સોમ્યા પરિવર્તનનિ, તવ ખનિતમદિનિય ૧
 આદર્ય સરજી સમુ. સદા પરમદુલ્લહા
 મોમ્યા નેજાઉપ કામ નદવ પરિવર્તન ૧
 સુપં ૫ સમુ સદા ૫ વીરિય પ્રજી કુલ્લદ.
 નદવે કાપમાજી વિ ગો ૫ ૫ પરિવર્તન ૧૦
 આ કુલ્લસમિ જાવાએ, ને ૫૫ સોમ્ય સારે
 નવામી વીરિય સમુ. કાપુદે વિમુક્તે ૧૫ ૧૧
 સોદી ઉત્તુપમુરસ, ૫૫મો સદાસ વિદુષ.
 નિખાસુ પરમ અપ, અવર્તિતનિય પાવએ ૧૬
 વિવિધ કાપુદા ૨૩ ૫૫ સવિન ખનિતમે.
 પાવ કરીર દિવ્ય, કા ૧૫મા નિત ૧૧
 પાવ કરીર દિવ્ય, કા ૧૫મા નિત ૧૧
 પાવ કરીર દિવ્ય, કા ૧૫મા નિત ૧૧

જનને કારણે ચોપાટ, જંછપા અને શેત્રંજ આદિ રમત રમવી તે તથા
 જુગટે રમે તે, ૧૬ જગકંબલ આદિ માથે રાખે, રખાવે તે, ૨૦ વૈદ્ય કરું,
 કરાવવું તે, ૨૧ ખજમાં ખજરખાં પહેરવાં તે (કપડાના અથવા ચામડાનાં)
 ૨૨ આરંભ કરે તે, ૨૩ અગ્નિનો આરંભ કરે તે. ૪ ૨૪ સ્થાનકના ધર્મનો
 આકારાદિક લે તે, ૨૫ દોઢીઆ, પદંગ અને ખુરશીખર બેસે તે, ૨૬ શુદ્ધ
 સ્થાને ધેર બેસે તે, ૨૭ સરીરના ગાત્રને વીસેપન કરવાં તે (પીડી પ્રમુખની)
 ૧ ૨૮ શુદ્ધરથની વૈધાવચ્ચ કરે તે, ૨૯ પોતાની જાતિ જણાવી આદરવિધ
 કરવી તે, ૩૦ મિત્ર એટલે કાંઈક છવના પ્રદેશ રહી ગયા હોય તેવા કાર્ય
 પાકાં આહાર પાણી ભોજનવાં તે, ૩૧ જૂખ તૃપાદિક અથવા શાકાદિક પીઠ
 ઉપજવાથી શુદ્ધરથનું શરણુ લે તે. ૭ ૩૨ કાચા મુગા, ૩૩ કાચું આદુ,
 ૩૪ શેરડીના કટકા ભોમવે તે, ૩૫ સુરણુ આદિ કંદ ભોમવે તે, ૩૬ શુદ્ધ
 મૂળ સચિત ભોમવે તે, ૩૭ તે કાચાં ફળ, ૩૮ કાચાં ખીજ લેવાં તે. ૮ ૩૯
 સંચય, સિંચવ, ૪૦ મીઠું, ૪૧ અગરનું કાચું મીઠું ભોજનવું તે, ૪૨ સ-
 મુદ્ધનું મીઠું. ૪૩ ખારી ધૂળથી નીપજેલું મીઠું ૪૪ કાગળ મીઠું કાચું ભોજ-
 નવું તે, ૬ ૪૫ વઘાડિને ધુપ દેવો અથવા ધેત્વાં તે. ૪૬ ઔષધથી વમન
 કરવું તે, ૪૭ ગળાંથી નીચેના વાગ સમારવા તે, ૪૮ જુલાન લેવો તે. ૪૬
 આખમાં અંજન કરવું તે, ૫૦ કાતણુ કરવું તે, ૫૧ સરીરે તૈશાદિક વિસેપન
 કરવું તે, ૫૨ સરીરની ધુજુલા કરવો તે અનાચાર દોષ, ૧૦ એ સર્વ અના-
 ચારણુ દોષ નિર્મલ્ય મોટા ઋષિવર, સંજ્ઞાને વિષે જોડાયેલા, અપ્રતિષ્ઠેષણે
 વિચરનારને આચરવા યોગ્ય નહિ. ૧૧ પાંચ આશ્રવ માંડા જાણી છોડનાર,
 જણુ શુભિ ગોપવનાર, ૭ કાચ છવની સમ્મત પ્રકારે વતના કરનાર, પાંચ ઈ-
 દિવનો નિમ્મલ કરનાર, ધૈર્યવંત, નિર્મલ્ય, સરલ હૃદયો સંયમ પાળનાર. ૧૨
 જનાગાની ઋતુને વિષે આનાપના લીએ, સીવાગાની ઋતુને વિષે વચ્ચે દૂર મુઠી
 ટાક સહન કરે, વર્ષાઋણ અગ્રિપાંજને સપરી એક દામે બેસે, સમ્મત પ્રકારે
 વતનનું કરણુદાર, જાડી સમાધીરંત, યાનાદિકના ધરજુદાર. ૧૩ જોણે ૫
 રિસદશ વેરીને કમ્બા, મોદને દૂર ક્યો, ઇંદિને જીત્યાં, એવા મોટા ઋષીપર
 શારીરિક અને માનસિક દુઃખ ટાળવાને અર્થે ઉપયમ કરે છે. ૧૪ દુષ્ટરજની-
 બા કરીને દુષ્ટર-સહી ન સહાય તેવા પરિસદ સહીને તે મદિશા કેટલાક
 મુનિરાજે દેવસોએ વિષે ઉપજે અને કેટલાક સિદ્ધ માવ. ૧૫ પાંચના જન્મો
 કર્મને સંજ્ઞા કરી, તથે કરી ખપાવીને મોણ માગે પામ્યા વગે ૭ કાચ
 છવને તારનાર અને અનિશ્ચય કીર્તન વધા, એમ ૬ દંડ પુ.

અપિયા દેવપ્રમાણું, કમરુત્તરવિક્રિયો;

ઉત્તું કપેસુ ચિદ્વન્તિ, પુનઃ વાસસયા બદ્ધ. ૧૫

તત્થં કિચ્ચા જહાહાણું, જહમા આઉકખએ યુથા;

ઉવેન્તિ માણસં જોણિં, સે દસકએ ડલિત્તયએ. ૧૬

ખેતં વધું કિરુણું ચ, પસવો દાસપોણસ;

અતારિ કામખન્ધાણિ, તત્થ મે ઉવવન્નર્થ. ૧૭

મિત્તવં નામવં દોઠું, ઉચ્ચગોએ ચ વણ્ણવં;

અપેપાપકે મદાપન્ન અભિગ્ગએ જસો ગસે. ૧૮

ભોગ્યા માણસએ ભોગ્યે, અપકિરુવે માદાઉવં;

પુલ્લિં વિસુદ્ધસદ્ધએ, કેવલં બોદિ ભુતિગ્ગયા. ૧૯

ચઉરંગે દુલ્લેહ નચ્ચા, સજ્જમં પકિવલ્લિગ્ગયા;

તવસા ધુવકમ્મએ, સિધ્ધે કવલં સાસએ. ૨૦ તિ ભેમિ.

અર્થ:-૧ મોક્ષ પામવાનાં ઉત્કૃષ્ટા ચાર અંગ તે-૧ મનુષ્યપણું
૨ સુદનું સાધનવું, ૩ મર્મ ઉપર અદ્વા અને ૪ સંયમને વિષે બળનું દૈરવું
એ ચાર મોટાં કારણ આ સંસારમા જીવને મુક્તિ દુર્લભ છે. ૨ સંસારમાં
રહેલા જીવોએ નાના (અનેક) પ્રકારનાં જોત તથા જાતિને વિષે જ્ઞાનાપરણાદિ
અનેક પ્રકારનાં કર્મે કરી જૂઠી જૂઠી એકેદિમાત્રિક જાતિથી સર્વ લોક ભર્યા
૩ એકા શુભ કર્મે કરી જીવ દેવલોકમાં જાય. એકા પાપકર્મે કરી નરક-
ગતિમાં જાય અને એકા અમુરની જાતિમાં જાય, એ પ્રમાણે જેવાં કર્મ કરે
તેવી જાતિએ જાય છે. ૪ એકા ક્ષત્રી (રાજા) થાય છે, ત્યારપછી અંગાળ
થાય, જુઝસ થાય, કોડા થાય, પગીઓ થાય અને કોડી થાય જે ૫ એ
પ્રમાણે જીવ ચોરાશીતણ જીવોનીમા પરિભ્રમણ કરે છે. કર્મરૂપ મેલથી મ-
લિન થયેલા જીવો સંસાર સમુદયી નિરતે નહિ; જેમ સર્વ અર્થને વિષે રાજા
પાછા હોય નહિ તેમ કર્મ કરવામા જીવ પાછો હોય નહિ. ૬ કર્મને યોગે જીવ
મૂઠ થાય, દુઃખોઓ થાય, થણી વેદના જોતરવાવાળો થાય અને મનુષ્યથી
ઉત્તરી યોનિમાં વિશેષ દણીય છે ૭ અનેક જાત પરિભ્રમણ કરી જેલેક
કાળે જીવ અશુભકર્મને દણી વિગ્રહકર્મને પામવાથી મનુષ્યપણું અંગીકાર
કરે છે. ૮ મનુષ્યનું સરીર પાછીને મર્મ સામગ્યવનું મળતું દોઢીયું છે, જે

૧ માતા બાહ્યણી, પિતા અંગાળ હોય તેને જુઝસ કહીએ.

જે પાવકમેદિ ધણું મળુઆ, સમાવયન્તી અમણં મહાવઃ
 પદાવ તે પસપવદિએ નરે, વેરાલગદા નરવં ઉચેન્તિ. ૨
 તેણે જદા સન્ધિમુદે ગદીએ, સકમ્મુણા કિચ્છ પાવકારી;
 એવં પવા પેચ્ચ ઈદં ચ લોએ, ક્યાણ કમ્માણુ ન મોકખ અદિ. ૩
 સંસારમાવત પરસ અદ્ધા, સાધારણું જં ચ કરેઝ કમ્મં;
 કમ્મસસ તે તરસ ઉ વેવકાસે, ન વન્ધવા નન્ધવવં ઉચેન્તિ. ૪
 વિત્તેણ તાણું ન લમે પમતો, ધમ્મિમિ લોએ અકુવા પરથા;
 દીવ પ્પણુદે વ અણુન્તમોદે, નેવાકિરં દુદ્ધમણ્ણુમેવ. ૫
 સુતેસુ વાવો પકિણુકેણી, ન વીસસે પ્પિડએ આસુપન્ને;
 ધોગ મુદ્ધતા અમણં સરીરં, આરપ્પકખો વ ચરેડપમતે. ૬
 ચરે પપાઈ પરિસકુમાણો, જં કિમિ પાસં ઈદં મન્નમાણો;
 લામન્તરે ઇવિય જૂઠ્ઠાતા, પચ્છા પરિભાવ મધાવધંસી. ૭
 ડનનિરોદેણ ઉવેઈ મોકખં, આસે જદા સિખિવવમ્મપારી;
 પુખ્તાર્ધ વાસાર્ધ ચરેડપમતો, તદ્ધા મુખી ખિપ્પમુવેઈ મોકખં. ૮
 સ પુખ્તમેવં ન લમેજ્જ પચ્છા, એસો ડવમા સાસવવાઈપાણં;
 વિસીધર્મ સિદ્ધિએ આકિરમિ, કાલોવર્ણીએ સરીરસસ ભેદ. ૯
 ખિપ્પં ન સકમ્મં વિવેગમેડં, તદ્ધા સમુદ્ધાવ પદાવ કામે;
 સમિચ્ચ લોમં સમવામદેસો, અપ્પાણુકખી ચર અપમતો. ૧૦
 મુદ્ધં મુદ્ધં મોકખુએ જવન્ત, અણેમણા સમખં ચરન્તં;
 કાસા ડુમન્ની અસમજસં ચ, ન તેસિ તિગ્ગુ મજ્જસા પકરસે. ૧૧
 મન્દા વ કાસા અનુલોહજિજ્ઞાસ, તદ્ધપચારેસ મખં ન કુલ્લવ,
 રાકખચ્છ મેઠ વિખુએજ્જ માણ, માવ ન મેરેજ્જ પેરેજ્જ લોહં. ૧૨
 જે દમખવા તુચ્છ પરપરઈ, તે પિજ્જોસાવવવા પરજ્જા;
 એને જ્ઞાએ નિ કુનુચવાણો, કદે વુન જવ સગીએએ. ૧૩ તિ મેષિ

અર્થ — ૧ આકિણુ સધવ નેમ નથી મારે દે. ૨ પાવકને વિષે મ-

નહ ન રે. ૩ રૂપવત છત્રે નિમે શાષ વાણુ લગ્ગ નથી મારે એવું જાણ કે
 વિંકર, અગિનેદિવ જાને પ્રમાદી છત્રે રેને છગ્ગ જાણે! ૪ જે મજ્જ
 પાવકને કદે જા નેમવ કે જાને એ પાવ મદે કુખ દાસી એમ જાણી
 અપમતે રે જદી રાવ ન તેજો : ૫ રૂપાદિન એ પુદ્ગલિયા ૫. ૬ મદે રૂપ
 ૭ રૂપ એ મધ્યમ પદે નહ જવ કિ ૮ જેમ આ ૧૩ પાઠ્યાં ખાતરને મારે

પ્રાણીઓ પાપી ચોર પોતાનો કર્મ કરી પીડા પામે છે તેમ જીવ આ-
 લો અને પશુઓમાં પીડા પામે છે, કારણ કે કંઈક કર્મ બોધના સિગ્ન
 હોય નહિ ૪ સંસારી જીવ પરને તથા પોતાને માટે જે સાધારણ કર્મ કરે
 છે તે કર્મ બોધવાને વખતે તે પર જીવો બાધવપણે ગદેતા નથી એટલે
 કુખમાં ભગ લેના નથી ૫ પ્રમાદી જીવ ધને કરીને આસોહ અને પશુઓને
 વિશે માણુ-શરણુ પામે નહિ સમગ્રીતરૂપ દીવો ભુગ્ગાથી મોદનો ઉદય થાય
 છે તેથી મોટા માર્ગને દીડો અણુદીડો કરે છે. ૬ પડિન, સાધ પ્રમાદન
 પ્રાણ કબ નિદ્રાએ સુતો થયો પણ ભાવથી ભગનો થયો સંભવ જીવિતન્ય
 જીવે અને પ્રમાદને વિશ્વાસ ન કરે કારણ કે ભગ પ્રમાદન પામે છે અને શરીર
 ને કાઈ મૂળ યુક્ત તથા ઉત્તરયુક્તને વિશે રોગ ન લાગે તેમ કંઈકો આલે
 અને સંસારને પાસ સગ્યો માને તથા જ્ઞાન રહ્યું અને અસ્તિત્વિક કોઈ
 ભગનો લાગ મળે ત્યાં સુધી સગમ જીવિતન્યે વધારીને પછી મગજને
 બાધે કર્મરૂપમગ તથા શરીરને ટાળે. ૮ શીખવેલા અને કમ ધરનાર
 ધેશની પોં સાધુ પોતાની મરજી જાહેરીને મેલેને પામે. થયા પૂર્વ સુધી
 પ્રમાદન વીનરાગને માર્ગ આલે તે મુનિ સાધ મોટા ભવ છે ૯ જે
 પ્રાણ પ્રદમ ધર્મ ન કરે અને એમ માને કે અંતકાળે ધર્મ કરીશ, તે પૂરુષ
 પછી પણ ધર્મ કરી શકે નથી જે ઉપમા રેવળને જાણે પણ બીજા
 પ્રાણને જાણે નહિ. ૧૦ હે જીવ ! તું સાધ વિશે (ધર્મ) પામી
 શકે નથી માટે સાવધાન ધર્મ કામભોગને જીતીને મોટા શીખરની પોં
 સધળા પ્રાણીઓને સમજાવે ભરાજી ભજીને આત્માની રક્ષા કરતો થયો
 અપ્રમાદી થયો વિચર ૧૧ મોદના મુખને જીવનાં સગમને વિશે વિચરના
 સાધુને અને પ્રમાદના આકરા કે સંદાગા સગમ વિષયો વારંવાર દરકન
 કરે છે પણ તે ઉપર સાધુ ધને કરીને પણ દેવ ન કરે ૧૨ સગમ વિષ-
 યોગે રપર્ક થયા જીવને મંદ પાડે છે અને ભોગ ઉપજાવે છે માટે તેવા
 વિષયમાં મન ન રાખવું તથા કોઈ ન ગમતો, માનને ટાળવું. માયા ન
 મેલી અને ભોગને જીતવો. ૧૩ જે કાઈ તત્ત્વજન્યિના સરેડી ભાગ્યે. ૫.
 પાના ડાગ થવાને અને પારખ સાક્ષ્યા પૂરવુંદાર, સમદેવજીવન પગર
 પાયા છે તેને બિચ્ચાલી અણી તેમનાથી દૂર રહી ભરાજી સુધી જાનાર
 રૂબની વાંચના કરવી. ૧૧ રૂપિ ૧૧

શ્રી નમિત્રમલ્લ્યાનું નવમું અધ્યયન (ઉત્તરાધ્યયન)

- અર્ધદિશુ દેવસોગાઓ, ઉવવનો માણસમિ,
 ઉવસન્તમોહણિજ્જને, સરર્ધ પોરાણિયં જઈ. ૧
- જર્ધ સરિણુ ભવવં, સ્પર્સંહુદો અણુતરે ધમ્મે,
 પુત્તં ઠરેણુ રજ્જે, અભિણિકખમર્ધં નમી રાવા. ૨
- સે દેવસોમસરિસે, અન્તેઉરવરજ્જો વરે ભોએ,
 છુજિણુ નમી રાવા, છુદોભોએ પરિચ્ચવર્ધ. ૩
- મિદિલ્લં સપુરજ્જુવવં, જાલમોરોદ્ધં ચ પરિવણં સવ્વં;
 ચિચ્ચા અભિનિકખન્તો, એગન્તમદ્ધિદ્ધુઓ ભવવં. ૪
- પોલાદ્ધસરજ્જુવં, આસી મિદિલાએ પચ્ચવન્તમિ,
 તથવા રાવરિસિમિ, નમિમિ અભિણિકખમન્તમિ ૫
- અણુદ્ધિયં રાવરિસિં, પચ્ચલ્લણાણુમુત્તમં,
 સહો માહણુવેસેણું, ધમં વચ્ચુમખજી. ૬
- કિન્નુ ભો અજ્જ મિદિલાએ, પોલાદ્ધસરજ્જુલા,
 સુચ્ચન્તિ દારુણા સદા, પાસાએસુ મિદેસુ વ. ૭
- એવમદ્ધં નિસામિત્તા, દેશ્શાગ્ગુઓધ્ધાઓ;
 તઓ નમી રાવરિસો, દેવેન્દ્ર દણ્ણમખજી. ૮
- મિદિલાએ એધએ વચ્ચે, સીવચ્છાએ મજ્જારમે,
 પતપુપ્પસોવેએ, જદ્ધં જદ્ધુએ સવા. ૯
- વાએણુ દોરમાણુમિ, એધવમિ મજ્જારમે;
 દુદિવા અસગ્ગા અત્તા, એએ કન્દન્તિ ભો ખમા. ૧૦
- એવમદ્ધં નિસામિત્તા, દેશ્શાગ્ગુઓધ્ધાઓ;
 તઓ નમિ રાવરિસિં, દેવેન્દ્ર દણ્ણમખજી. ૧૧
- એસ અગ્ગી વ વાઉ વ, એવં કલ્લર્ધ મન્નિરં;
 ભવવં અન્તેઉરતેણું, કીમ જી નાવપેકખદ્ધ. ૧૨
- એવમદ્ધં નિસામિત્ત, દેશ્શાગ્ગુઓધ્ધાઓ;
 તઓ નમી રાવરિસો, દેવેન્દ્ર દણ્ણમખજી. ૧૩
- હુદં વસામો ઝવામો, ભેમિ યો નચિ કિચ્ચણું;
 મિદિલાએ કલ્લમાણીએ, ન એ કલ્લર્ધ કિચ્ચણું. ૧૪
- ચનપુપ્પસગ્ગમ્મ, નિચ્ચાવારન્મ મિત્તખુલ્લો,
 પિપા ન કિલ્લર્ધ કિંચિ, અપિપા પિ ન કિલ્લર્ધ. ૧૫

નદુ પ્રુ મુલિજો બાદ, અણુમારસસ કિડપુણો;	૧૬
સવ્યો વિપમુકસસ, એન-તમગૂપસસઓ.	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજી ચોધઓ;	૧૭
તઓ નમિં રાવરિસિં, દેવિન્દો ઇજીમળગરી.	
પામારં કારકતાજી, યોપુરદાસગાલિ વ;	૧૮
કેરકસસવગ્ધોઓ, તઓ મન્ડસિ ખતિવા.	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજીચોધઓ,	૧૯
તઓ નમી રાવરિસો, દેવેન્દં ઇજીમળગરી.	
સદં નમરં કિઝ્યા, તવસંવરમગ્ધ;	૨૦
ખન્તીનિડીજીપામારં, તિમુતં કુપ્પસસવં	
પજીં પરકમં કિઝ્યા, છવં ચ ઇરિવં સવા,	૨૧
પિડ ચ દેવજીં કિઝ્યા, સવ્યેજી પલિમન્ધએ	
તવનારાવજીતેજી, કિનૂજી કમ્પંચુપં;	૨૨
પુજી વિમવસંગઓ, બાગઓ પરિમુન્ધએ	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજીચોધઓ;	૨૩
તઓ નમિં રાવરિસિં, દેવિન્દો ઇજીમળગરી.	
પાસાએ કારકતાજી, વદમાજીનિદાજી વ;	૨૪
વાલઅપોર્ધવાઓ વ, તઓ મન્ડસિ ખતિવા.	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજીચોધઓ;	૨૫
તઓ નમી રાવરિસો, દેવેન્દં ઇજીમળગરી	
સંસવં અપુ સો કુજીર્ધ, જો મગ્ધે કુજીર્ધ વરં;	૨૬
જત્તિવ મન્તુમિન્દેન્દ, તત્ત કુખેન્દ સાસવં.	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજીચોધઓ;	૨૭
તઓ નમિં રાવરિસિં, દેવિન્દો ઇજીમળગરી.	
આઓસે સોમદારે વ, મણિએએ વ તકરે;	૨૮
નરસસ એમં કાઠિજીં, તઓ મન્ડસિ ખતિવા.	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજીચોધઓ;	૨૯
તઓ નમી રાવરિસો, દેવેન્દં ઇજીમળગરી.	
જાસર્ધ ઇ મણસેદિં, મિન્દા: દવેડો વજીમન્દ,	૩૦
જાસર્ધિજીવ જન્મન્દિ, મુન્દપં કાઠિઓ જન્મો.	
એવમદં નિસામિતા, દેજોમારજીચોધઓ.	
તઓ નમિં રાવરિસિં, દેવિન્દો ઇજીમળગરી.	૩૧

જે રૂઠ ખતિયા તુજ્ઞ, નાનમનિ નગદિવા;	
વસે તે માવછતાણું, તઓ ગગલિ ખતિયા.	૩૨
એવમદું નિસામિતા, હેગેગરણ્યોષ્ઠિઓ;	
તઓ નમી રાગરિસી, દેવેન્દ્ર ઇશુમખજી.	૩૩
જો સદરસ સદરસાણું, સંગમે દુનજએ નિએ;	
એગં ગિણેગઝ અપ્પાણું, એસ સે પરંમે જઓ.	૩૪
અપ્પાણ્યમેવ જુજગાદિ, કિં તે જુજએજુ જાતઝઓ;	
અપ્પાણ્યમેવમપ્પાણું, જછતા સુદમેદએ.	૩૫
પંચિનિદ્યાણિ મહં, માણું માયં તહેવ લોદં ચ;	
દુનજયં એવ અપ્પાણું, સગ્ગં અપે નિએ નિયં.	૩૬
એવમદું નિસામિતા, હેગેગરણ્યોષ્ઠિઓ;	
તઓ નમિં રાગરિસિં, દેવિન્દો ઇશુમખજી.	૩૭
જછતા વિઠેને જન્ને, ભોછતા સમંજુમાદણે;	
દગ્ગા ભોગ્ગા ય જિદ્દા ય, તઓ ગગલિ ખતિયા.	૩૮
એવમદું નિસામિતા, હેગેગરણ્યોષ્ઠિઓ;	
તઓ નમી રાગરિસી, દેવેન્દ્ર ઇશુમખજી,	૩૯
જો સદરસ સદરસાણું, માસે માસે ગરં દએ;	
તરસ વિ સંગમો સંગ, અદિન્તરસ વિ કિંમણ.	૪૦
એવમદું નિસામિતા, હેગેગરણ્યોષ્ઠિઓ;	
તઓ નમિં રાગરિસિં, દેવિન્દો ઇશુમખજી.	૪૧
પોરાસમં અર્છતાણું, અગ પલેસિ આગમ;	
છહેવ પોસદગ્ગો, જરાદિ મણવાદિવા.	૪૨
એવમદું નિસામિતા, હેગેગરણ્યોષ્ઠિઓ.	
તઓ નમી રાગરિસી, દેવેન્દ્ર ઇશુમખજી.	૪૩
માસે મામે વુ જ્ઞ ગાંતા, કુસગ્ગેજુ વુ જુગ્ગએ,	
ન સો સુગ્ગાગારસ પગ્ગમરજ, કય અધ્યય સોમસિ.	૪૪
એવમદું નિસામિતા હેગેગરણ્યોષ્ઠિઓ.	
તઓ નમિં રાગરિસિં, દેવિન્દો ઇશુમખજી	૪૫
દિગ્ગણુ સુલ્લુ નાજુગુવ, કસ દસ મ વદણ;	
માયં વગ્ગવજ્જાણું, તઓ મગ્ગલિ ખતિયા.	૪૬

અધ્યયનો (અર્થ સાથે)

- એવમદં નિસામિતા, દેહકારણ્યોષ્ઠ્યો. ૪૭
 તત્ત્વો નમ્રો રાગરિસી, દેવેન્દ્ર ઇન્દ્રમુખ્યગી
 સુવન્ન દેવપરસ્યો પવ્વયા ભવે, સાંવા કુ દેવાસ સમા અસખયા.
 નરસ્ય હૃદસ્ય ન તેદિ કિચી, હૃદય કુ આગાસ સમા અભ્યુતિયા. ૪૮
 પુકરી સાધી જવા એવ, દિરવણ્ય પસુભિરસદ,
 પદ્મિપુણ્ય નાલભેમસસ, ઇષ્ટ વિન્ન તવ ચરે. ૪૯
 એવમદં નિસામિતા, દેહકારણ્યોષ્ઠ્યો.
 તત્ત્વો નમ્રો રાગરિસી, દેવેન્દ્ર ઇન્દ્રમુખ્યગી ૫૦
 અવરેરમુખ્યુદ્યો, બોએ અપસિ પતિયા,
 અસન્તે કામે પત્યેસિ, સકાપેણ રિદન્તસિ. ૫૧
 એવમદં નિસામિતા, દેહકારણ્યોષ્ઠ્યો.
 તત્ત્વો નમ્રો રાગરિસી, દેવેન્દ્ર ઇન્દ્રમુખ્યગી ૫૨
 સત્ત્વં કામા વિસ કામા, કામા આસીવિમોવમા,
 કામે પદ્યેમાણ્યાવ, આકામા જન્તિ દોગ્ધવ. ૫૩
 અદે વપથ કોદેભુ, માણેભું અદમા મન,
 માયા મર્ષપદિગ્ધાઓ, લોભાઓ દુહઓ ભવં. ૫૪
 અવકલ્પિતકેભુ માદભુ રવ, રિક્તવિડેભુ દન્દત.
 વન્દ્ય અભિગુણ્ય-તો, ઇનાદિ મદુગદિ વગુદિ. ૫૫
 અદો તે નિર્ભિન્નઓ કોદો, અદો માણો પગનિઓ,
 અદો નિરક્ષિયા માયા, અદો લોભો વસીકઓ. ૫૬
 અદો તે વ્યભચવં સાદુ, અદો તે સાદુ મદવં,
 અદો તે ઉત્તમા જન્તી, અદો તે મુતિ ઉત્તમા
 ઇદં સિ ઉત્તમો જન્તે, પન્થ દોદિસો ઉત્તમો;
 લોમુત્તમુત્તમં કાણુ, સિદ્ધિ ચત્તસિ નિરમો
 એવં અભિગુણ્ય-તો, રાગરિસિં ઉત્તમાએ સદાએ,
 પચાદિયું કરેન્તો, પ્રજો પ્રજો વન્દ્ય સકો
 તો વનિદેભુ પાએ, ચક્રં કુલચાખ્યે મુખિરસસ;
 આપાસેઝ્ઞાપ્યઓ, અવિચલવજ્રદક્ષિણી. ૫૭

નમી નમેષ અપાણુ, સકર્ષ સકેલુ ચોધઓ;
ચક્રલેલુ જેહં ચ વેદેલી, સામણે પન્નુવદ્ધિઓ.

૧૧

એવં કરન્તિ સંજુદા, પવિત્રા પવિવરૂંખણા;
વિલિપદન્તિ ભોગેષુ, જહા સે નમીરાવરિસિ તિ બેમિ.

૧૨

અર્થ:—૧ નમી રાજર્ષિના શ્રવ પાંચમા બાજુ દેવમોક્ષથી ચરીને મનુષ્ય ભોક્ષને વિષે ઉત્પન્ન થયો, દર્શન મોહનીય કર્મ ઉપશમાવીને પાછલા ભવની જાતિ સંભાગવાથી જાતિ રમરણુ યાન ઉત્પન્ન થયું. ૨ જાતિ રમરણુ યાને કરી પાછલા ભવ સંભાગીને ભગવંત યાનવંત પોતાની મેજે ઉત્પદ પ્ર-ધાન કર્મને પામીને તે નમી રાજ પોતાના પુત્રને રાજ્ય સોંપીને ધરથી દીક્ષા લેવાને નીકળ્યા. ૩ તે નમી રાજ અંતેરરને વિષે રહી દેવમોક્ષના જેવા ઉત્તમ ભોગ ભોગરીને, તત્વના જાણુ નમી રાજએ ભોગને છોડ્યા. ૪ તે નમી રાજ મિથિજ્ઞાનચરી, મીળ સંકેરો, રેશ, ચુરગીસેના, અંતેર, રવજ્ઞાનિક સર્વ છોડીને એકાંત રાગદેવરદિન, નિરપદોપજે મોહા ઋદ્ધિના અને મોહા યાનના ધણી નમી રાજ ધરથી બહાર નીકળ્યા. ૫ રાજર્ષિ નમી રાજ દીક્ષા લેવાને ધરથી બહાર નીકળ્યા ત્યારે મિથિજ્ઞાનચરીમાં ભોગ વિદ્યાપારિક-જ્ઞાનોથી જાણાદય કરવા જાયા. ૬ તે નમી રાજર્ષિ દીક્ષા લેવાને ઉત્તમ રથાનકને વિષે સાવધાન થવા, તે અવસરે સંકેદ બાજુરૂપે આરીને આ પ્રમાણે વચન કહેવા જાયા. ૭ અહો નમી રાજ! આજ મિથિજ્ઞાનચરી રાજ્યમુદમાં અને સામાન્ય મુદને વિષે જીવને અને મનને ઉદ્ધેર કરે એવા દારણુ ચળોળી જાણાદયે કરી કેમ બ્યાસ થઈ છે? ૮ ખજા ભોગને કુઝળું કારણુ તે તારી દીક્ષા છે અને પરશુરને જોયી કુ.ખ ઉપજે તે પર્શમખળું કારણુ છે. એ અર્થ સંજાળીને તથા વિચારીને ત્યારપછી નમી રાજર્ષિ દેવેદ્રપ્રત્યે આ (નીચે) પ્રમાણે વચન કહે છે. ૯ મિથિજ્ઞાનચરીને વિષે ઉદ્યાનમાં એક યીરગ જાવા-વ.જુ. મનને રમજીક, પદ, કુલે, ક્રમે કરી સકોન, પડો આદિ ધજા જુ-વેને સદા ગુણુ કરનાર એવુ એક વસ્તુ છે. ૧૦ આકો વિષ! વનમદિ તે મનો-રમ વસ્તુ વડે કરી જાણવાથી કુઝળીઆ અને સરજીવન મરેઈ પંખીએ કુઝળી પીડા પામીને આક્રંદ જા છે તેમા જાઓ દેવ નથી. ૧૧ એ અર્થ સંજાળીને વિચારીને હેવુ પાર પાડય નિમિત્તે નમી રાજર્ષિ પ્રત્યે દેવેક આ પ્રવ.જુ વચન કહે છે. ૧૨ હ નમી રાજ! તારા રહેવાનાં ધર અને

અધ્યયનો (અર્થ સાધે)

થી જોતો ! ૧૩ એ અર્થ સંભળીને દેવ પાર પાડવા નિમિત્તે નમી રાજર્ષિ
 દેવ પ્રત્યે આ પ્રમાણે કહે છે. ૧૪ હે વિષ્ણુ ! મને જેમ સુખ ઉપજે તે
 તેમ હું વસ્તુ છું અને છું છું. તે જગતના ધરમા કિંચિત્માત્ર પણ માફ નથી,
 તેથી મિથિલાનગરી ભગવાથી માફ કાંઈ પણ જળવું નથી ૧૫ જેણે પુત્ર,
 સ્ત્રી આદિ તથા સર્વ જાતના બાપાર છાંડ્યા છે એવા સાધુને લોકમાં કોઈ
 પણ વસ્તુ પ્રિય કે અપ્રિય નથી ૧૬ અણગમત (સાધુ) જે સર્વથા પ્રકારે આ-
 રંભ પરિગ્રહથી વિરહિતે મુક્તિ પામે છે અને હું એકો છું એમ એકત્વપણાને વિ-
 શાલે કે તે સાધુને નિમે ધણું કલ્યાણ થાય છે ૧૭ એ અર્થ સાંભળીને દેવ
 કાણે પ્રેર્યો થયો નમી રાજર્ષિ પ્રત્યે દેવેંદ્ર આ પ્રમાણે કહે છે. ૧૮ હે સુત્રી !
 તારા ગામને મદ, કોટ, કમાડ, ભોગળ, કોટ ઉપરના મુદ્દ કરવાના રથા-
 નક, પ્રગટ ખાંડ, ગ્રુમ ખાંડ તથા સૌ મનુષ્યની ધાતુ કરે તેવાં સર્વજન સ્વ-
 ક્ષમીને ત્યાર પછી ધર મુકીને જાણે. ૧૯ એ પ્રમાણે દેવતાનું કહેવું સાંભ-
 લીને નમી રાજર્ષિ આ પ્રમાણે કહે છે. ૨૦ હે વ્યાકરણ ! મેં શુદ્ધ બ્રહ્મરૂપ
 જ્ઞાન કહ્યું છે, બાર પ્રકારે તપશ્વરૂપ ક્રમાંક કર્યો છે, સંવરૂપ ભોગળ કરી છે, ક્રમાં-
 રૂપ મદ કર્યો છે અને ત્રણ ગુપ્તિરૂપ ત્રણ કોટ કર્યો છે, તે ક્રમાંકથી છત્રી ક્રમાંક
 નહિ, ૨૧ પરાક્રમરૂપ મનુષ્ય કહ્યું છે છત્રી સુમતિરૂપ તેની પત્નિ, ધર્મરૂપ
 ક્રમાંક અને સત્યરૂપ ક્રમાંક કરી મનુષ્ય જાણે છે. અર્થાત્ મનાશિયોત્ર સત્યે
 કરી જાણ્યા છે. ૨૨ તપશ્વરૂપ સોદાનાં જાણે કરી સદિત મનુષ્ય છે તેણે કરીને
 કાપુ લીલીક સંક્રામથી નહીં પણ ભાવસંક્રામથી કર્મરૂપ વેરીને વિદ્યાર
 (છત્રે) અને સંસાર સમુદયથી મુક્તિ ૨૩ એ પ્રમાણે નમી રાજર્ષિનું કહેવું
 સાંભળીને ત્યાગપછી દેવતા આ પ્રમાણે કહે છે ૨૪ હે સુત્રી ! મોટાં ધર
 કરાવી, તેમાં મોટા જોખ મેલાવી તથા તજાવમાં કિંકા કરવાના મહેલ કરાવીને
 તે પછી છું જાણે. ૨૫ એ પ્રમાણે દેવતાનું કહેવું સાંભળીને નમી રાજર્ષિ
 દેવેંદ્ર પ્રત્યે આ પ્રમાણે કહે છે. ૨૬ જોને પરશ્વનો સંસાર દોષ તે જ નિ-
 શ્વ ધર કરે. હું તો જ્યાં જ્યાં ક્ષમું છું ત્યાં જ સાધુ ધર કરીશ. ૨૭ એ
 પ્રમાણે નમી રાજર્ષિનું કહેવું સાંભળીને દેવેંદ્ર આ પ્રમાણે કહે છે ૨૮ હે સુત્રી !
 વાટપાકુ, ફાંસીવા, ચંદીકોટા એવા ચોર કે તેને નિષેધીને, નયને કુદગ કરી
 પછી જાણે. ૨૯ એ પ્રમાણે દેવતાનું કહેવું સાંભળીને નમી રાજર્ષિ આ પ્રમાણે
 કહે છે. અનેકવાર મનુષ્યને જાણ અને બદ્ધકારણે અપરાધીને અને
 નિરપરાધીને જોડી કિંકા થાય એટલે ધણી વખતે કોઈ ન કરનાર મનુષ્યને
 જાણે છે અને કોઈ કરનારને કોઈ મુકે છે પણ કિંકરના વિદ્યારૂપી ને કો-
 ણે તેને કાંઈ મોહવંત નથી કહ્યો નથી. ૩૧ એ પ્રમાણે નમી રાજર્ષિ

કહેવું સાંજીને દેવેંદ્ર આ પ્રમાણે કહે છે. ૩૨ હે સુત્રી ! જે કાઈ રાજા
તને નમતા નથી તે સર્વને વશ કરીને પછી જાગે. ૩૩ એ પ્રમાણે દેવેંદ્ર
કહેવું સાંજીને નમી ગજર્ષિ આ પ્રમાણે કહે છે. ૩૪ હે વિપ્ર ! દશલાખ
યોદ્ધાઓ હતવા દેહીલા છે તેને કાષ્ટ સંઘામને વિષે હતી સક્રી પણ પેનાની
આત્માને હતી સક્રી તે દશલાખ યોદ્ધાના હતનાર કરતાં હિતૃષ્ટા હતનાર
જાણવો. ૩૫ આપણે પોતાના આત્માર્થ જ મુદ્ધ કરવું. મનુષ્યસાથે બાહ્યુદ્ધ
કરવાથી શું થાય ! અર્ધાન કાંઈ નહિ, પણ આપણે પોતાનો આત્મા હતવાથી
મોક્ષનાં સુખ પ્રાપ્ત. ૩૬ પાંચ ઈંદ્રિયો, ક્રોધ, માન, માયા તેમજ ભોમ
એ સર્વ છનવા બહુ દેહીલા છે પણ જેણે પોતાના આત્માને હત્યો છે તેણે
સર્વને હત્યા છે. ૩૭ એ પ્રમાણે નમી રાજાનું કહેવું, સાંજીને દેવેંદ્ર આ
પ્રમાણે કહે છે. ૩૮ હે સુત્રી ! મોટા વશ કરી, બાંધણીને જમાડી, ગાય, સુત્ર-
શાંદિ દાન, દષ્ટ મનોહ ભોગરીને, વશ સ્તંભ સ્થાપીને પછી તું જાગે. ૩૯
એ પ્રમાણે દેવેંદ્રનું કહેવું સાંજીને નમી ગજર્ષિ આ પ્રમાણે કહે છે. ૪૦
જે કાઈ મહીને મહીને દશલાખ ગાયોનું દાન કાઢીને આપે, તેને જેલાંસં થાય
તેના કરતાં સંજમ (ચારિત્ર) લેનારને ધણેજ વધારે લાભ થાય છે. માટે
માયોના દાન દેવાની શક્તિ ન હોય તેને પણ સંજમ લેવો એ વધારે કલ્યાણનું
કારણ છે. ૪૧ એ પ્રમાણે નમી રાજાનું કહેવું સાંજીને દેવેંદ્ર આ પ્રમાણે કહે
છે. ૪૨ હે મનુષ્યના અધિપતિ ! ઘેર આશ્રમ છાંડીને બોલો આશ્રમ ઘાસે
ઈન્દ્ર છે ! આ ગૃહસ્થાશ્રમમાજ રહીને પોષધાદિને વિષે અનુરક્ત થાઓ.
૪૩ એ પ્રમાણે દેવેંદ્રનું કહેવું સાંજી નમી ગજર્ષિ આ પ્રમાણે કહે છે. ૪૪
હે બ્રાહ્મણ ! કાઈ અઘાની મૂખ પ્રાણી માસ માસ ખમણતે પારણે કામની
અણી ઉપર રહે એટલો આહાર કરે પણ તે પુણ્ય નિરવધ ચારિત્ર્ય ધર્મને
સોજામે લાગે પણ પડોંએ નહિ અર્થાત અઘાનપણામાં જમે તેવી આકરી કરેલી
ક્રિયા ખરાં ચારિત્ર ધર્મને કાંઈ અશી આવી સકે નહિ, માટે મને ગૃહસ્થાશ્રમ
છાંડી ચારિત્ર આચરવું એવ છે. ૪૫ એ પ્રમાણે નમી ગજર્ષિનું કહેવું સાંજી-
ની દેવેંદ્ર આ પ્રમાણે કહે છે. ૪૬ હે સુત્રી ! મોના ઉપાના વચર ધોડા
અને ધોડા અવંકારો, મળી, મોની, કાસાના વાસણ, વસો, અધાદિક વાદનો
અને કોણ વધારીને પછી જાગે. ૪૭ એ પ્રમાણે દેવનાનું કહેવું સાંજીને
નમી ગજર્ષિ આ પ્રમાણે કહે છે ૪૮ હે બ્રાહ્મણ ! કદાચિત્ સોના રૂપાના મેર
પરંત જેવડા અસંખ્યાન પરંતો હોય તો પણ લોભી મનુષ્યને કિંચિત્ માત્ર
સંતોષ થાય નહિ કારણ કે નૃખ્યા અનંત આકાશસરખી છે. ૪૯ સધળી
પૃથ્વી સાગ, જલ આદિ ૪૨ જાનના ધાન્યથી, સોના રૂપથી તથા પશુ આ-

વિદ્યો બરી આપે તોપણ એક લોભી મનુષ્યની ઇચ્છા પૂર્ણ થાય નહિ પણ હું
એવું જાણીને સેતકથી નિવર્તી સતોષની પ્રતિષ્ઠા તથા આત્મરીક્ષા. ૫૦ એ
પ્રમાણે નથી રાજર્ષિનું કહેવું સાંભળીને દેવેન્દ્ર આ પ્રમાણે કહે છે. ૫૧ હે
રાજર્ષિ! મને ધણું આશ્ચર્ય ઉપજે છે કે પોતાને મળેલા કામ બોમને જાડીને
દબે પછીથી (અજાણી) મળવાના બોમની ઇચ્છા રાખે છે ! પણ ઇચ્છા રાખેલા
બોમ મળશે કે નહિ એવા સંકેતપ વિશ્લેષે કરી દણ્ડાદ્ય, મદિ જતા બોમને
જાડીક નહિ. પરંતુ એ પ્રમાણે દેવતાનું કહેવું સાંભળીને નથી રાજર્ષિ આ
પ્રમાણે કહે છે. ૫૨ હે બ્રાહ્મણ! એ કામ બોમ સ્વપ્નસરખા છે, ક્ષેરસરખા
કે, દષ્ટિવિપવાળા સપ્તની ઉપમા સરખા છે. જે કે તે કામ બોમ મળી શકે
નેમ નથી, બોમથી શકે તેમ નથી, તોપણ આકરી અસ્થિવાયા રાખે છે
એવા જીવ તાંદુલ મગજની માફક નરકને વિષે માદીશતિએ ઉપજે છે. ૫૩
કેવે કરી નરકાર્થિ અધોગતિએ જાય છે, અદેશરે કરી માદીશતિએ જાય છે
માયાપરે કરી સહનિને વિનાશ થાય છે અને લોભે કરીને આ લોભ તથા
પરમોક્ષને જાય થાય છે. ૫૪ દેવેન્દ્ર બ્રાહ્મણનું ૩૫ જોડી દેવતાનું ૩૫ ધા-
રણ કરી નથી રાજર્ષિને વાંદી નમસ્કાર કરી નીચે પ્રમાણે મધુરે વચને સ્તુતિ
કર્યા સામ્યા ૫૬ હે રાજર્ષિ! ઇતિ આશ્ચર્ય! અત્યુત્તમાઈ સરભપણું, ઇતિ
આશ્ચર્ય! ૦યુત્તમાઈ નિરહકારપણું, ઇતિ આશ્ચર્ય! તમારી ઉત્તમ કૃપા,
અને ઇતિ આશ્ચર્ય! તમારી ઉત્તમ નિર્ભયતા. ૫૮ હે પૂજ્ય! તમે આ કામને
વિષે ઉત્તમ જો, પરબલને વિશે ઉત્તમ થશે અને કર્મરૂપ રત્નરહિત ધર્મભોક્તા
અનિ પ્રધાન, ઉત્તમ સ્થાનકને મુક્તિપદ પામશે. ૫૯ દેવતાઓનો દંડ તે
સકેન્દ્ર એ પ્રમાણે સ્તુતિ કરતો રાજર્ષિ પ્રત્યે ઉત્તમ મહા સહિત ભક્તિ કરે છે
તથા પ્રદક્ષિણા કરીને વારંવાર વંદણા નમસ્કાર કરે છે. ૬૦ ત્યાર પછી એક
ચક્ર અંકુશ આદિ ધણુઓ સહિત ઇંદ્ર, નથી રાજર્ષિના પગને વાંદીને મનોહર
મપળ કુંડળ તથા મુચર આદિ અર્ધકાંડોથી સહિત એવા સકેન્દ્ર આકાશને
વિષે એટલે દેવગોત્રમાં પોતાને રોકાણે ગયા, સાક્ષાત્ કહેન્દ્ર નથી રાજર્ષિને
ચારિત્ર ન સેવા સમ્પન્ન વાદવિવાદ કરી ચગાવવા મીડ્યા તોપણ તે ચળ્યા
નહિ અને ધર, દેહ, વિદેહ સર્વ જાડીને નથી રાજર્ષિ પોતાના અત્માને
નમાશે એટલે વેરાશ્વમાં લીન કરીને ચારિત્રને વિશે ઉત્તમવર્તન થવા. ૬૨
જેમ નથી રાજર્ષિ સંસારના બોમથી નિવર્તી તેમ તત્વના જ્ઞાન પશિત,
અતિ વિમલજ્ઞ હોય તે કિંવામાં પ્રવીણ થાય અને વિશેષે બોમથી નિવર્તે
એમ ૬ કંદ ૭.

શ્રી મૃગાયુત્તરુ ૧૬ મું અધ્યયન (ઉત્તરાધ્યયન)

- સુગ્રીવે નયતે રાગ્રે, શાખ્યુન્નલખ્યમેઽદિએ; ૧
 રાયા નલખદિ તિ, યિયા તાસગ્રમઃક્રમી.
 તેસિં પુને જલસિરી, યિયાપુને તિ વિસ્તુએ; ૨
 અગ્રાપિત્તિજ ઈધએ, જુગગા ઇમીતરે.
 ન્યવે એ જ પાસાએ, જાપમે તદ ધર્મિઠિઃ; ૩
 રીતો રોગુ-રોગો એર, નિષ્ઠમં મુનિમાખ્યમે.
 મજિરપક્ષોદિવનમે, પાસાવાતોપખરિત્તો; ૪
 જામોએધ નયરામ, અગ્રિનિમયએરે.
 જદ તદે જાગેજનતં, પામર્થ સમખ્યમંજય; ૫
 ન્યનિવપમવપયર, કીટુ મુખ્યાયર.
 તં રિકર્થ મિયાપુને, રિક્ષિત્તે જ્ઞાપિસાએ જ; ૬
 રિકં જાનોરિમં જ, રિક્ષિત્તં મમે પુગ.
 જગત્ત રિક્ષિત્તે તામ, જાગ્રાજાજિમ મોદમે.
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૭
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૮
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૯
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૦
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૧
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૨
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૩
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૪
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૫
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૬
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૭
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૮
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૧૯
 રિક જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા જાગ્રા; ૨૦

તવકાશિવન્તો માવન્તો, પત્તો વેવરણિ નદિ;	
જથં પાદિં તિ ચિન્તન્તો, સુરધારાદિં વિવાધ્યો.	૧૦
ઉવદાશિતત્તો સંપત્તો, અસિપતં મદાવણ;	
અસિપત્તેદિં પડન્તેદિં, હિન્નપુત્રો અગ્રેત્સો.	૧૧
મુગ્ગરેદિં મુત્તંદીદિં, સૂક્ષ્મેદિં મ્સત્તેદિં વ;	
મળા સંજમ્મત્તેદિં, પત્તં કુશળં અણુન્તસો.	૧૨
પુરેદિં તિહમધારેદિં, હુરિપાદિં કપ્પણીદિં વ;	
કપ્પિઓ ફાસિઓ હિન્નો, ઉક્કિતો વ અણુત્તસો.	૧૩
પાસેદિં કૂશળત્તેદિં, મિઓ વા અવસો અહં;	
વાહિઓ ખહ્મદો વા, ખહ્મસો એવ વિવાધ્યો.	૧૪
ગત્તેદિં મમરળત્તેદિં, મત્તો વા અવસો અહં;	
ઉદ્ધિઓ ફાસિઓ મદિઓ, મારિઓ વ અણુન્તસો.	૧૫
વીદંસત્તેદિં જાતેદિં, હિમ્પાદિં સક્કો વિવ;	
મદિઓ લગ્ગો ખહ્મો વ, મારિઓ વ અણુન્તસો.	૧૬
કુહાકુરસુમાષ્ઠિં, વદુષ્ઠિં કુઓ વિવ;	
કુટ્ઠિઓ ફાસિઓ હિનો, તત્તિઓ વ અણુન્તસો.	૧૭
અવેકમુદ્ધિમાષ્ઠિં, કુમારેદિં અપ પિવ;	
તાત્તિઓ કુટ્ઠિઓ હિન્નો, મુપિણ્ણો વ અણુન્તસો.	૧૮
તત્તાષ્ઠં તમ્મયોદાષ્ઠ, તક્કિપાષ્ઠં સીલ્લયાણિ વ;	
પાષ્ઠઓ કલ્લકલ્લતાષ્ઠ, આરસન્તો સુભેરવ.	૧૯
દ્વહં પિપાષ્ઠં મંસાષ્ઠ, ખલ્લપાષ્ઠં સોલ્લયાણિ વ;	
ખાષ્ઠઓ વિસમસાષ્ઠ, અગ્ગિવણ્ણાષ્ઠ લેગ્ગસો.	૨૦
દ્વહં પિપા સુરા સીદ્ધ, મેરઓ વ મહ્મણિ વ;	
વાષ્ઠઓ મિ જલન્તીઓ, વસાઓ રુદિરાણિ વ.	૨૧
નિમ્મ બીજેજી નત્થેજી, કુદિએજી વદિએજી વ;	
પરમા કુહસજ્જા, વેવણા વેદિતા મએ.	૨૨
તિમ્મ અપકપ્પમાદાઓ, ધોરાઓ અષ્ઠકુરસદ્ધા;	
મહન્નવાઓ જીમાઓ, નરએસુ વેદિતા મએ.	૨૩
જ્જરિસા મણ્ણમે સોએ, તાવા દીર્ઘાન્ત વેવણા;	
એતો અણુન્તમુજ્જિવા, નરએસુ કુશલવેવણા.	૨૪

સન્નિવેષુ જાણવા, વેળા વેળા મને,	૭૫
નિમેષનરવિત પિ, જ સાતા નન્ધિ વેળા	૭૬
તં નિન્નર્યાપિવરો, હરેજુ પુત્ર પન્નવ	૭૭
નન્નરં પુત્ર સામુદ્રે, દુઃખં નિપટ્ટિમયા.	૭૮
સો મેમ જગ્યાપિવરો, એવમેવ જદા દુઃ.	૭૯
પટ્ટિમં દે. કુલુમ, કરણે મિવપટ્ટિમજુ	૮૦
એવંજુએ કરણે વ, જદા હ કરમ મિમે:	૮૧
એવં દુઃખ ચરિત્તામિ, સન્નમેજુ તવેજુ વ.	૮૨
જદા મિત્તસ જાણકા મહારણમિ જવજ,	૮૩
જગ્યન્ત દુઃખમુદ્ધમિ, દે. જુ તાકે નિમિત્તજ.	૮૪
દે. જા સે જોજદ દેહ, દે. જા સે પુત્તજ સુદ:	૮૫
દે. સે જાતં જ પાણુ જા, જાદરિત પશુમએ.	૮૬
જ્યા વ સે સુદી દોહ, તયા મન્નજ જોવર:	૮૭
જવપાણુમ્સ જદાએ, વજસરાણિ કરાણિ વ.	૮૮
ખાઈતા પાણિય પાઉ, વજસરેદિં સરેદિય:	૮૯
મિત્તયામિ અગિતામ્ મન્નજ મિત્તયામિ.	૯૦
એવં જમુદ્ધિએ નિપજુ. એવમેવ અદેમએ.	૯૧
મિત્તયારિયં ચરિતાણુ, હેં પક્કમર્મ દિસ	૯૨
જદા મિમે એમ જાગ્ગમયાગી, જાણેમવાસે પુરમેયરે વ.	૯૩
એવ મુણી ગોવરિય પવિરે, નો દીસએ નો વિવખિસએજાણ.	૯૪
મિત્તયારિય અગિત્તામિ એવ પુત્ત જદા મુદ.	૯૫
જગ્યાપિમદિ જ્ઞન્નાએ, જદાઈ ઉવદિ તદા	૯૬
મિત્તયારિય ચરિત્તામિ, સન્નદુઃખવિમેદ્ધમણિ.	૯૭
પુન્નેદિં જગ્ગમણુમાએ, મન્નજ પુત્ર જદાસુદ	૯૮
એવં સો જગ્યાપિવરો, જાણમાજિતાણુ જદુવિદ,	૯૯
મમતા હિન્નર્મ તાકે, મદાન્નાએ જ્ઞ દેનુદ.	૧૦૦
હૂં વીત જ મિતે વ, પુત્તદાર જ નાવએ.	૧૦૧
રેણુવં વ પડે જગ્ગં, નિપુણિતાણુ નિગ્ગએ.	૧૦૨
પન્નમદન્નવજુતો, પન્નદિ સમિએ નિપુત્તિપુતો વ.	૧૦૩
સન્નિન્નર્યાપિવરો, તરોદ્ધમિ ઉજ્જુઓ.	૧૦૪

તવદામિત્યન્તો ધાવન્તો, પત્તો વેવરણિ નદિઃ જ્યં પાદિં દિતિ ચિન્તન્તો, ખુરધારાદિં વિવાધ્યો.	૧૦
ઉવદામિતત્તો સંપત્તો, અસિપત્તં મદાવજ્ઞઃ અસિપત્તેદિ પડન્તેદિ, હિન્નપુત્રો અણ્વેત્તસો.	૧૧
મુગ્ધરેદિ મુસંઘીદિ, સુલેદિ મૂસતેદિ ચઃ રજા સંમમ્મતેદિ, પત્તં કુકળં અણ્વન્તસો.	૧૨
ખુરેદિ તિરૂખધારેદિ, છુરિપાદિં કપ્પણ્ણીદિ ચઃ કપિઓ કાપિઓ હિન્નો, ઉક્કિતો ચ અણ્વેત્તસો.	૧૩
પાસેદિ કૂકળમેદિ, મિઓ વા અવસો અઠંઃ જાદિઓ ખઠ્ઠરો વા, ખઠ્ઠસો એવ વિવાધ્યો.	૧૪
મસેદિ મમ્મરજાતેદિ, મમ્મો વા અવસો અઠંઃ ઉક્કિતઓ કાપિઓ મદિઓ, મારિઓ ચ અણ્વન્તસો.	૧૫
વીરસમેદિ જતેદિ, જિપ્પાદિં સઙ્ગેવો વિરઃ ચદિઓ લગ્ગો જઠ્ઠો ચ, મારિઓ ચ અણ્વન્તસો.	૧૬
કુકાડરસુમાષ્ઠિ, વડુષ્ઠિં કુમો વિરઃ કુદ્ધિઓ કાપિઓ હિન્નો, તચ્ચિઓ ચ અણ્વન્તસો.	૧૭
અરેકમુદ્ધિમાષ્ઠિ, કુમારેદિ અપ પિરઃ તચ્ચિઓ કુદ્ધિઓ મિન્નો, મુપિણ્ણઓ ચ અણ્વન્તસો.	૧૮
તન્નપ્પં નન્નપ્પં કાષ, નકિપાષ સીસપાણિ ચ. પામ્મિઓ કપ્પાચન્નાષ, આરસન્તા સુમેરવ	૧૯
કુક વિવાધ મંમાષ, અપ્પાષં સોમ્મપાણિ ચઃ અષ્ઠિઓ વિવમસાષ, અમ્મિવપ્પાષ જેત્તસો.	૨૦
કુક જિપ્પ સુગ સીદ્ધ, મેરઓ ચ મદ્ધણિ ચઃ જગ્ગો મિ અવન્દિઓ, વસાઓ કુકિરાણિ ચ.	૨૧
નિન્નવ નીન્નવ રથેણ, કુદિન્નવ રદિએણ ચ. વગ્ગા કુકલ્લકા, વગ્ગા સીદ્ધ મમે	૨૨
નિન્નવ અન્નપચ્ચન્નો, પેચ્ચન્નો અન્નપચ્ચન્નો. મકન્નવન્નો જીવન્નો, નન્નવન્ન રદિય મમે	૨૩
અન્નિકા અન્નુને જન્ન, વાવા દિગ્ગન્ન વગ્ગા. એન્નો અન્નુન્નવન્ન, નન્નવન્ન કુકલ્લવન્ન.	૨૪

સત્યમેવં ચ સાત્તા, વેવશ્વા વેદિતા મત્તે;	
નિમેસન્તરમિતં પિ, જ્ઞ સાત્તા નતિય વેવશ્વા.	૭૫
તં મિન્તમ્માપિયરે, હન્દેશું પુત્ત પન્વવા;	
નેવરં પુણ્ણ સામણ્ણે, દુકખં નિપ્પકિઠ્ઠમ્મા.	૭૬
સો મેદા અમ્માપિયરે, એવમેવં જદ્દા પુરં;	
પકિઠ્ઠમં કેા મુણ્ણ, અરણ્ણે મિવપકિજ્જણ્ણ.	૭૭
એવમ્મણ્ણે અરણ્ણે વ, જદ્દા ઉ અરહ મિત્તે;	
એવં હમ્મં અરિસસામિ, સંજ્ઞમેણ્ણ તવેણ વ.	૭૮
જદ્દા મિત્તસ્સ આપેદે, મહારણ્ણમિ જાવહં;	
અચ્ચન્તં રૂઠ્ઠમ્મસમિ, કેા છું તાલે નિમ્મિજ્જહ.	૭૯
કેા વા સે ઝોસહં દેહ, કેા વા સે પુરુજ્જ સુહં;	
કેા સે જાતં ચ પાણ્ણં વા, આદરિત્ત પણ્ણામમે.	૮૦
જ્યા વ સે સુહી હોહ, તથા મગ્ગજ્જ ગોવરં;	
જાતપાણ્ણસ્સ જદ્દાએ, વસથરાણ્ણિ સરાણ્ણિં વ.	૮૧
ખાઈતા પાણ્ણિયં પાઈ, વસથરેહિં સરેહિય;	
મિત્તયારિયં અરિતાણ્ણં, મગ્ગમ મિત્તયારિયં.	૮૨
એવં સમુદ્ધિયો મિત્તમ્, એવમેવ અણ્ણેમમે;	
મિત્તયારિયં અરિતાણ્ણં, ઉદ્ધં પકામમં દિસં.	૮૩
જદ્દા મિત્તે એમ અણ્ણેમયાગી, અણ્ણેમયાસે પુવ્વમેવરે વ;	
એવં મુણ્ણી ગોવરિયં પવિરે, નો દીસમે નો વિ પખિસમેજ્જત.	૮૪
મિત્તયારિયં અરિસસામિ, એવં પુત્તા જદ્દા સુહં;	
અમ્માપિમદ્ધિ જ્ઞન્નાએ, જદ્દાઈ ઉદ્ધિં તદ્દા.	૮૫
મિત્તયારિયં અરિસસામિ, સન્વદુકખવિરોદ્ધમણ્ણિ;	
પુણ્ણેહિં અબ્બાણ્ણાએ, મગ્ગ પુત્તા જદ્દાસુહં.	૮૬
ચિરં સો અમ્માપિયરે, અણ્ણમ્માણ્ણિતાણ્ણ અનુવિદં;	
મમતં પિન્નમં તાલે, મદાનાએ જ્ઞ રૂપેરં.	૮૭
ધૂડી વિત્તં ચ મિત્તે વ, પુત્તારં ચ નાપમે.	
રણ્ણયં વ પડે સમ્મં, નિપ્પુણ્ણિતાણ્ણ નિગ્ગમે.	૮૮
પમ્મદમ્મવણ્ણતો, પમ્મદિ સમિત્તો નિમ્મિત્તપુત્તો વ;	
સમિત્તન્તરખાદિરમે, તરોઠ્ઠમ્મિય ઉચ્ચુએ.	૮૯

શરીર ઊંડીને અવસ્થા જતું પડશે. ૧૮ નેમ કિંપાક વૃક્ષના ફળ ખાઈ મીઠાં લાગે પણ પરિણામે પ્રાણ લેનાર એટલે સારાં નથી, તેમ ભોજ ભોગવતાં મીઠાં લાગે પણ તેનું પરિણામ સાફ નથી. ૧૯ ને પુણ મોક્ષ પંથને વિષે ભાતું લીધા વગર ભય છે તે કુધા-તૃષાએ પીડાણો યો કુઃખી થાય છે.

૨૦ એ પ્રમાણે ધર્મશી ભાતું લીધા વગર (સત્કર્મ કર્યા વગર) ને જીવ પરભવને વિષે ભય છે તે વ્યાધિ અને રોગથી પીડાણો થો કુઃખી થાય છે.

૨૧ ને પુણ ભાતું લઈને મોટા પંથને વિષે ભય છે તે કુધા તૃષા રહિત ધર્મને સુખી થાય છે. ૨૨ એ પ્રમાણે ને જીવ ધર્મ કરીને પરભવે ભય છે તે જીવ અધ્યક્ષી અને વેદનારહિત થઈ સુખી થાય છે. ૨૩ નેમ ધર્મમાં અગ્નિ લાગવાથી તે ધર્મને માલીક સારસાર વસ્તુ એટલે ધણી કિંમતી અને તોલમાં દબડો વગ્ન હોય તે કાઠી લીએ છે અને અસાર એટલે થોડી કિંમતવાળી અને તોલદાર વસ્તુ ઊંડી દીએ છે તેમ. ૨૪ એ પ્રકારે જન્મ, જરા અને મરણથી બળતા આ લોકમાંથી તમારી આત્મા લઈ હું મારા આત્માને બદલ કાઠીય (તારીય), માટે તમે અને કાઠાં મેવાની રાજા આપો.

૨૫ મૃગાપુત્રનાં આવાં વચન સાંભળી માતા પિતા કહે છે કે, હે પુત્ર ! આરિય પાળતુ અતિ દુષ્કર છે, કારણ કે સપુત્રે મૃગપુત્ર અને ઉત્તર મૃગાર્ય દગ્ધર મુજો પાગળ કરવા પડે છે. ૨૬ વળી સાપુત્રે ભવજીવ સુધી જન્મમાં સર્વ જીવો ઉપર એટલે યતુ મિત્ર ઉપર સમભાવ રાખવો પડે છે, તેમજ પ્રાણાનિપાતની એટલે જીવ દિમાની ગિરનિ કરી પડે છે માટે આરિય પાળતું દુષ્કર છે. ૨૭ દમેશા અપ્રમાદપણે મૃગાવાદને ઝાંઝો. ૨૮ દિનકારક સત્ય વચન મોક્ષનું પડશે માટે તે જન પાળતું પણ દુષ્કર છે. ૨૯ જાન ખોતરવાની સગી વસ્તુ તેના માલીકની રાજ સિંગર મેવાય નહિ. નિરવજ અને એવજીક એટલે રોય વિનાનો બાદાર સેવો પડશે તે પણ દુષ્કર છે. ૩૦ અજ્ઞાનની ગિરનિ કરવી અને પામેલા કામમોક્ષના સ્થાવરી નિવર્તિને લગા આકાશ અજ્ઞાનને પાગળ કરતુ એ સર્વ મર્ત્ય દુષ્કર છે.

૩૦ ધન, માન્ય, કારકાસી તથા વશુ વગેરે ઉપરથી મોઢ ઉતારવો, ભય અગ્નિ ઝાંઝો અને નિર્ધર્મપણે વિચરતુ તે અતિ દુષ્કર છે. ૩૧ ભય, પાણી, મેવો અને મુખવાલ વગેરે માર પ્રકારનો બાદાર રાખિએ ન કરવો એટલે રાત્રિનોજાનનો ભાગ કરવો. ૩૨ વી, જોગ, સુખી વગેરેને કામ ઉપરનિ મજબૂત ને નિરજીવ મગલ કહેવાય ને ન કરવો, એ સર્વ મર્ત્ય દુષ્કર છે. ૩૩ કુપા, તૃષા, દાહ, તાપ તથા કલ્મશ અધરથી જીતી લેના સદન કરી, આલેય વચન સદન વગર દુઃખમય ઉદયમમાં રહેતું, તૃષાને ૨૪ મેવા મેટો પચિદ્ધ ભવન કરવા એ બહુ દુષ્કર છે. ૩૪ મેવો

અધ્યયનો અર્થ રાધે)

ત્યાં જ્યાં પાણી પીવા માટે ને જગ્યાના પાણીથી માટે મોટા મધુ ૧૧ તાપથી પીવા થવાથી જાણની આજ્ઞાએ, જાણના મોલો વનમાં મેલે ત્યાં જ્યાં જ્યાં પાણી પીવું જાણેલાં હોવાથી ૧૨ તે માતા નરને વિશે જોવાના મુદ્દા, નુબા, સ.વેલા વિગત જન ગદ્યે કરે મદારા દરિયા અદ્યુગ દરી નાખ્યા એવા અનતોવાર કુખ પાન્યો, ૧૩ તોડે પાણીના જાલો, કરી અને કાનરોથી જેમ વજ્ર ભરાય તેમ હું ભરાવો અને ફાલો જેવા ગતે સરીગન આમડી ઉતરી નાખી એવી વેળા એ જાણેલાં સહન કરી ૧૪ મને પરવડપણે કપડની જાળમાં મુશની માફક પાકમાં જાણ્યા ફળો અને પાણીવાર પરમાધાર્મ્યે માર્થો, ૧૫ માજાની જાળમાં અને પકડયો તેમાં કદાવડે માટે મધુ પીધામુ અને મરગના ફણાજા પરમાધાર્મ્યે અને જાણવારે પકડીને ઉછાલ્યો, કીર્તો, ફાલો, પકડયો અને અનતીવા માયો ૧૬ સીઆખું પકીની માફક જાળવથી, જાળથી, લેપથી અને સમસથી કરીને ૧૭ અનતીવા પર ફાલો, મોટયો, જાણ્યા અને મને અનતીવાર-માર્થો ૧૮ કુદાશ નવા ફરસો પ્રમુખે કરી સુગાર જેમ રક્ષને વાદીને નાના નાના કદા કરે છે તેમ અને ફાલો ફેલો, પ્રલયો અને એ પ્રમાણે અનતીવાર પરમાધાર્મ્યે માસ પમાડયા ૧૯ જેમ સુદાર લોહને દોષે છે તેમ અને પરમાધાર્મ્યે અન તોવાર અપદા નવા મુદ્દિ આદિ પ્રદારે કરી, તાકયો, ફેલયો, ફેલયો અને કોણા મોળા ૨૦ કયા ૧૬ પરમાધાર્મ્યે અને તપેલા તથા ૨૧ગના તાજ ભાવા, તરખા અને માસા પ.વા તથા ૨ કા કર ગતે વિજાપ કરવા લાગ્યા ૩૦ હે માતા જેના પરમાધાર્મ્યે મને કદ ૫, તને માસ જુદુ પ્રિય હૃદ અને માસના કદા કરી તેને પકાવી, તથાવોને જાણને જુદુ મરના દવા માટે ડુંબા ત્કારું જ માસ આ, એમ કહી મારાજ સરીરના માસના કદા કરી પકાવી, અગ્નિરજ્યા લાક્ષ્યોજ કરી સીને જાને અન-તીવાર અજાણ્યા ૩૧ ગયા પરમાધાર્મ્યે કદે કે, તને આપડે જાવે મરિરા, તાકી તથા જપ વમેરેનો ફાલ તથા મધ પાનુ પ્રિય હૃદ એમ કહી મને મારા દાહાને સ તથા માગ સગીગુ મોહી તથાવી જાળવવાન કરી મધુ ૩૨ હે માતા પ્રિય જપ કરી, તાસે દરી, કુખે કરી, પીધાએ કરી, મ કુખે કરી કરી કપાવમાન સરીર મે વેળા જોયવી. ૩૩ તીમ, કુખ, અતિ આચરી, ધોગ, સદેશ અનિ કુખ, મોટા જપની ઉજવવાનાર, મરના પમુ જપ ઉપર એવી વેળા નરને વિશે એ જોયવી છે ૩૪ એ જોયમા જેવી દાહ-તાપની વેળા વર્તે છે તેથી અનતમુખો અન-તીવાર નરને વિશે છે.

૭૫ સર્વ જાને વિશે મેં અજ્ઞાના વેદના બોમતી છે. અંખ મીચીને જોવાથીએ એટલે સુદૃઢ વખત પણ જ્ઞાના બોમતી નથી કરે મુશાપુત્ર પ્રત્યે માતાપિતા કહે છે. ૭૬ હે પુત્ર ! તારી કમિયા દીક્ષા મહત્ત્વ કરવાની છે તેા ખુશીથી દીક્ષા મહત્ત્વ કર, પદ્મ આટલું વિગેર કે અગ્નિને વિશે દુઃખ થવાથી દવા કરાવી શકાતી નથી એટલે સાવન વેદુ કરાવી દાખલ નથી. ૭૭ મુશાપુત્ર માતાપિતા પ્રત્યે કહે છે કે આપનું કહેવું સત્ય છે પણ અરણ્યને વિશે રહેલાં મૃમ વગેરે જનવરો અને પશુઓને રાત્ર આખાથી કાળ મટાડી શકે ! અર્થાત્ વેદો આવી તેની દવા કરના નથી. ૭૮ જેમ એકાં મૃમ એટલીને વિશે બચ્ચા કરે છે તેમ હું પણ સત્તર બેઠે સંવત્ર અને આ પ્રકારે તપે કરી મર્મને આચરીશ ૭૯ જેમ મોટા અરણ્યને વિશે કાંઈ મૃગને રાત્ર ઉત્પન્ન થાય ત્યારે તે મૃમ જાડ નીચે બેસે છે ત્યાં તે મૃમને વેડે કાણુ કરે છે !

૮૦ તે રાત્રી પીપાએણા મૃમને ક્ષેપે વેદ આવીને ઔષધ આપે છે ! કાણુ તેને સુખસાના પૂછે છે ? અને ખાવાને વાસને આદાર પાણી (ખોરાક) કાણુ લાવી આપે છે ? ૮૧ જ્યારે તે મૃમ સુખી હોય ત્યારે તે પોતાની મેળે ખાવા પીવાને માટે ચરવાતી જમ્યા-વનમાં, બેનરમાં તથા સરોવર તરફ જાય છે ૮૨ તે મૃમ મૃમચર્ચા કરીને એટલે બેતરમાંથી પોતાને ખોરાક ખાઈ અને સરોવરમાંથી પાણી પીને પોતાની મરજી મુજબ વનમાં ફરે છે. ૮૩ જેમ સત્યમને વિશે હિમવત્ સહુ મૃમની પેઠે અનિવત ઠેકાણે રહે અને અનેકવાર નીરોગી અવસ્થાએ અનિવત સ્થાનકને વિશે ગોચરીએ વિચરે તે ઉર્ધ્વદિશીએ એટલે દેવતાક-મોક્ષને વિશે જાય. ૮૪ જેમ મૃમ એક ઠેકાણે રહેતો નથી અને અનેક ઠેકાણે વસે છે તથા અનેક ઠેકાણે ચારો ચરે તેમ સાધુ ગોચરીએ ફરતાં યજ્ઞ નીરસ આદાર મળે તેા પણ મૃદસ્થને કે પોતાના આત્માને હીંચે કે નિરે નહિ. ૮૫ જ્યારે મુશાપુત્રે માતા પિતા પાસે કહ્યું કે આગળ કલ્પા મુજબ મૃમચર્ચાની માફક સંજમ આચરીશ ત્યારે માતાપિતા કહે છે કે હે પુત્ર ! જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો, એટલે ખુશીથી દીક્ષા મહત્ત્વ કરો. માતા પિતાએ આજ દીક્ષા પછી મુશાપુત્રે પરિમહતો ત્યાગ કર્યો. ૮૬ હે માતા પિતા ! હું તમારી આજ્ઞાએ કરી સર્વ દુઃખથી મુક્તવનારી મૃમચર્ચા રૂપ દીક્ષા અંગીકાર કરીશ ત્યારે માતા પિતાએ કહ્યું કે હે પુત્ર ! જાઓ અને જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો. ૮૭ જેમ મુશાપુત્રે માતા પિતાની આજ્ઞા લઈને જેમ મોટો નાયકમણી હોડીને નાસે તેમ મુશાપુત્ર પલ્લે પ્રકારે મમત્વ બાવને જાડયા. ૮૮ જેમ ધુગડે વગેરેથી

૨૪ ઝાટકો નામે તેમ મૃગાપુત્ર ગત્ય ક્ષતિ, સુવર્ણોદિ ધન, મિત્ર, પુત્ર, સ્ત્રી અને સમાંવદાદી સર્વ ઈર્ષ્યોને નીકળ્યા. ૮૬ મૃગાપુત્ર પંચમકાવત, પંચ મુખતિ, ત્રણ ગુપ્તિ, ૭ પ્રકારે આબ્ધંતર અને ૭ પ્રકારે બાહ્ય એમ બાર પ્રકારે તપ એ સર્વને વિષે ઉદ્યમરૂત થયા. ૬૦ તે મૃગાપુત્ર મળના રહિત, અદંકાર રહિત, સ્ત્રી આદિના સંગ રહિત, ક્ષતિ વગેરે ત્રણ ચાર રહિત અને તસ તથા રથાવર છવો ઉપર સમ્પ્રો બાવ ગમનનાર થયા. ૬૧ તે મૃગાપુત્ર આહાર પાણી મળે અથવા ન મળે, સુખ અથવા દુઃખને વિષે, જીવિતજ્ઞ અને મરણને વિષે, નિંદા તથા પ્રશંસાને વિષે અને માન તંબા અપમાનને વિષે એ સર્વ ઉપર સમ્પ્રોવ રાખનાર એટલે રામદેવ રહિત થયા. ૬૨ તે મૃગાપુત્ર ત્રણ મારવથી, ચાર કપાવથી, ત્રણ દંડથી, ૧ ત્રણ સમ્પથી, ૨ સાન કાપથી, દારવથી, શોષથી, નિવાણથી અને રામદેવથી ગર્વન રહિત થયા એટલે તેનાથી નિવર્તો. ૬૩ તે મૃગાપુત્ર આ સોક તથા ધરશેકાના મુખની છુટ્ટા નહિ રાખનાર, પોતાના સરીરને ચઢન સમાવનાર અથવા ઉડનાર ઉપર અને આહાર કરવામાં અથવા અણુશણ કરવામાં સરખો બાવ ગમનનાર એટલે સમાન દષ્ટિવાળા થયા. ૬૪ તે મૃગાપુત્ર અમરુગત એટલે કિંબાદિ પાપના દારથી નિવૃત્ત થયા તેથી સર્વ પ્રકારે અશ્રવણી મારણી બધે થઈ અને અધ્યાત્મ પચાન્ના યોગે કરી ઈન્દ્રિયોને ઇમનારા અને અર્ધગમ્યગીત સિદ્ધાંતમાં શુભધ્યાનના યોગથી ઉપ-રેમવંત અથવા શુભકેવલમવાળા થયા. ૬૫-૬૬ એ પ્રમાણે ધ્યાને કરી, ચારિત્રે કરી સમ્પ્રોત્વે કરી, તપે કરી, પચીસભાવનાએ કરી, અથવા અનિત્ય આદિ બાર કાવનાએ કરી, નિર્મળ પરિણામે કરી પોતાના આત્માને સમ્પ્રો પ્રકારે જાણતાં ધણાં ૧૪ સુધી સામાન્ય ચારિત્ર પાત્રોને એક માણનું અણુ-સણુ કરીને સર્વોત્તમ-પ્રમાણ મોક્ષ મતિને પામ્યા. ૬૭ એ પ્રકારે જો તત્વના ભજ, પદિત, વિચિત્રજ્ઞ દેવ તે જ્યે મૃગાપુત્ર ક્ષતિ ભોગથી નિવર્તો તેમ નિવર્તો. ૬૮ મોઢા પ્રમાણવાળા અને મોઢા વચવાળા મૃગાપુત્રનું સંસારની

૪ અણુશણુ, ૨ ઉદ્ગેહરિ, ૩ ગતિમણેષ, ૪ રમચરિત્થય, ૫ કાપકેશ ૬ હિન્દ્ય પ્રતિ સલિનતા. એ ૭ ગાજ ૧૫

૪ પ્રાવચિત, ૨ વિનય, ૩ વૈચારવ્ય, ૪ સમ્પ્રોવ, ૫ ખાન, ૬ કાચરસમ, એ ૭ આબ્ધંતર તપ કરેવાય છે.

૧ મનેદંક, ૨ વચનદંક, ૩ કાપદંક, એ ત્રણ દંક.
૧ માયા, ૨ નિદાન, ૩ મિધ્યાકર્મ, એ ત્રણ કામ.

અસારતા દેખાડનાર ઉપદેશક બાપજી, તથા તેમનું બાર પ્રકારના તપશ્ચી પ્રધાન અને ગતિપ્રધાન એટલે મોક્ષ જવાને માટે યોગ્ય આ ચરિત્ર સર્જીને જે આશરે તે ત્રણલોકમાં પ્રસિદ્ધ એવી મોક્ષગતિને પામે. ૬૯ ધનને કુંખનું વધારનાર જાણીને તથા મમત્વને સંસારનું બંધન જાણીને તેમજ ધન અને મમત્વ, ઔરોદિગ્ના મોટા જળ ઉપજાવનાર જાણીને સુખની પ્રાપ્તિ કરનાર તથા મોક્ષ-ગુણને લાવનાર અને જનતરીખ વગેરે ગુણોને લાવનાર એવું ધર્મ રચનું ધોરૂંધ ધારણ કરે. એમ કૃં કૃં હું.

ઇતિ અધ્યયનો સમાપ્ત

સ્વ

૫૬

મૃગાપુત્ર મુનિરાજ, ધન્ય ધન્ય મૃગાપુત્ર ૨૩૦
 વિવશ્વર વિવશ્વને જાણ્યા, ત્યાગ કપુ નિજ રાજ—ધન્ય
 માતૃપિતાને શુભ સમજાવી, ધર્મ તત્ત્વમય તાજ—ધન્ય
 મૃગજી સમ આ ભવમય જાણ્યો, નિર્દુગ્ધ તનુસુખ રાજ—ધન્ય
 શુભ ચરિત્ર આ ભવિ જીવેને, ભવસમુદ્ધની પાજ—ધન્ય

અથ શ્રી ભક્તામર સ્તોત્ર.

[વસંતતિલા વૃત્તમ.]

ભક્તામર પ્રજુત મૌલિમણિપ્રણવા-
મુધોતકે' કલિત પાપનમ્રવિતાનમ્ ।
સચ્ચદ્ર પ્રભુમ્બજિતપદપુગ' યુગ્મદા-
વાસંબન' ભવજલે પતતાં જ્ઞાનાનામ્ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—ભક્તિ જ્ઞાના રેવે પડે જાણે છે, તે વખતે તેમના
દા મુમતની બંદર રહેલા મજીએની મન્તિને પણ પ્રભાક આપનાર,
પણી બજારના સપ્કનો નાક કરનાર, અને યુગદિથી સંસારરૂપી
દેવ પડેલા માનુસોને ભાષવરૂપ, એવા શ્રી વિનેશવાસીના બને મર-
ને રેરેપ્રકારે નમસાર કરીને—૧

યઃ સંજેનુતઃ સકલવાદમવતત્ત્વોપા-
દુભુતભુદિપદુભિઃ ગુરુસોહનાથેઃ ।

સ્તોત્રિજગન્નિતપથિતદુરેરેદારેઃ

સ્તોત્રે કિંસાદમપિત' પ્રથમ' જિનેન્દ્રમ્ (યુગ્મમ્ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—તમામ સાઓનું તત્ત્વ ભજવાથી ઉત્પન્ન થયેલો નિપુણ
શુદિષ્ટ, મને સોનું મિત્ત દરજ્જ કરે એવા ઉદાર સ્તોત્રથી ઉદ્ધ રેવે પણ
જેમની સ્તુતિ કરી છે; એવા પ્રથમ જિનેન્દ્ર થી આદિનાથ સ્વામિની ઉં
પણ સ્તુતિ કરી છે. ૨ (પ્રથમના આ બે સ્તોત્રનું સુચક છે.)

પુદ્ગલ વિનાદપિ વિભુપાર્વિતપાદપીઠ
સ્તોત્રું સમુદતર્મતર્જિગતત્રપીઠદમ્ ॥

બાસ' વિદુષ્ય જલસસ્થિત મિંદુર્મિબ

મન્યઃ કે હુજ્જતિ જનઃ સદુસા મહીતુમ્ ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ:—જેના પર મૂકવાના બાસની પણ દેવતાઓએ પૂજા
કરી છે, એવા કે જિનેન્દ્ર! જેમ કોઈ પણ જાતનું માણસ જગતી બંદર
પડેલા મંદના પ્રતિનિજને એકમ પ્રદણ કરવાને ઇચ્છે નથી, પણ માત્ર
માનક જ ઇચ્છે છે, તેમ મેં પણ જુદી વિદ્યા લભ્ય રહિત મર્ષને તમારી
સ્તુતિ કરવામાં પ્રવિ કરી છે. ૩ (તે પરીખર માગ્યેલા ભેટું જ મળ્યા
જેમ છે.)

જાણનાર રાજાનાર ઉપદેશજી આપજી. તથા તેમનું જાર પ્રારના તપથી પ્રધાન અને નિમિષાન એટલે મેલુ જવાને માટે થોડા આ ચરિત્ર હાથે જીને જે આચરે તે જાણસોડમાં પ્રસિદ્ધ એવી મોક્ષપતિને પામે. હજી મને કુખનું જાણનાર જાણીને તથા મમતને મંસારનું જાણને જાણીને તેમજ જન અને મમત, ચૌરાદિના મોટા કામ ઉપજાવનાર જાણીને સુખની પ્રાપ્તિ કરનાર તથા મોક્ષ મુખને જાણનાર અને જનતાદિક વધેરે મુખીને જાણનાર એનું ધર્મ રહનું શિક્ષકે આજી કરો, એમ હું કહું છું.

હાલ અધ્યયનો સમાપ્ત

॥

૫૪

મુદ્રાદ્રુપ મુનિજી, પત્ર પત્ર મુદ્રાદ્રુપ ૨૦૧
 વિદ્યાર્થી વિદ્યાર્થીને કહ્યો, જ્યાં જુએ ત્યાં જાણ-પત્ર
 મુદ્રાદ્રુપે મુદ્રા જાણનાર, પત્ર નરકમાં જાણનાર
 મુદ્રાદ્રુપ જાણનાર, જાણનાર જાણનાર, વિદ્યાર્થી જાણનાર
 મુદ્રાદ્રુપ જાણનાર જાણનાર, જાણનાર જાણનાર

અથ શ્રી ભક્તામર સ્તોત્ર.

[વસંતતિલકા વૃત્તમ્]

ભક્તામર પ્રભુત મોલિમજિપ્રભાજી-

મુધોગકે' દસિત પાપનમાવિતાનમ્ ।

સમય પ્રભુમ્યજિનપદમુગ' મુગ્યાદા-

વાલંબન' ભરજસે પનનાં ભજાનામ્ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—ભક્તિ કરનારા દેવો પચે ભાજે છે, તે વખતે તેમના પેલા મુગની બંદર રહેલા મજિઓની કાન્તિને પણ પ્રાપ્ત આપનાર, પદમી બેસારના ભવકનો નાશ કરનાર, અને મુગદિથી સંસારથી મુક્તિ પોતા માણસોને આપવડી, એવા શો વિનેદસ્વામીના નામે મર-
જો રોમીસાર નમસાત કરીને—૧

ધ' સંજેનુત: સકલવાદ્ભયતત્વજોધા-

દુહાનુદિપદ્મિ: મુરસોકનાથે' ।

સ્તોત્રમજગતિપચિત્તદેરદારે:

સ્તોત્રી કિલાદુભવિત' પ્રથમ' વિનેદમ્ (મુગમ્ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—તમામ કાઓનું તત્ત્વ જાણવાથી ઉત્પન્ન થયેલો નિપુણ રૂંદીસે, જો સોહનું ચિત્ત દરજ્જા કરે એવા ઉદાર સ્તોત્રથી ॥ દેવે પણ વેપરી સ્તુતિ કરી છે; એવા પ્રથમ વિનેદ શ્રી આદિનાથ સ્વામીની કું-
જે સ્તુતિ કરીશ, ૨ (પ્રથમના આ બે શ્લોકોનું મુગ છે.)

પુદ્ગલા વિનાડપિ વિભુપાર્થિતપાદપીઠ

સ્તોતુ' સમુદયતમતિવિગતવપાદમ્ ।

ખાસ' વિદ્યાય જલસંસ્થિત મિંદુર્ગિય

મન્ય: ક હમ્જિતિ જન: સહસા મહીતુમ્ ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થ:—જેના પગ પાડવાના ખાસનથી પણ દેવતાઓએ પૂજા કરી છે, એવા દે વિનેદ! જેમ કાઈ પણ હમણુ માણુષ જગતી બંદર પોતા મંદિરા પ્રતિનિધિને જોઈએ પ્રકળ કરવાને હમ્જિતો નથી, પણ માત્ર માણુષ જ હમ્જિત છે, તેમ જો પણ શુદ્ધ વિદ્યા જગત્ત રહિત થઈને તેમની સ્તુતિ કરવામાં પ્રવૃત્તિ કરી છે, ૩ (તે અરેખર આજગેષ્ટા જેટુંજ મળ્યાવ-
જેમ છે.)

- મોતી સમુદે સોજતાં તણુ ઇતના મીસે ઠરી,
 તે આવ્યો પ્રભુની પાસ તે, નદી રૂપ તણુ જાણે ધરી. ૨૧
- કીર્તિ પ્રતાપજી કીર્તી કેરા સમુદયો ત્રેલોક આ,
 ગોળારૂપે ભગવાન નમ્ર આપે પૂરેલાં હોય ના;
 રૂપુ સુવર્ણ અને વળી માણેક્યથી નિર્મિત ખરે,
 ચોપાસથી સોભી રહ્યાં તમ આપ તણુ દિશારહે. ૨૨
- પાતી પ્રભુ તુમ પાદમાં દેવેન્દ્ર નમના તેમની,
 રત્ને રચીત મુગટો તજીને દિવ્યભાગા પુષ્પની;
 હું માનું છું મનમાં ખરે એ યોગ્ય થાયે સર્વથી,
 વિશુ! આપનો સંગમ થતાં સુમનો બીજે રમતાં નથી. ૨૩
- હે નાથ! આ સંસાર સાગરથી તમે વિમુખ હો,
 નિજ આશ્રીતાને તારતા વિશ્વેશ તે તો યોગ્ય એ;
 લોકો તરે માઢીતણાં થઈ કંઈ પાક સહીતથી,
 આશય વિશુ પણુ આપ હો રહીત કંઈ વિપાકથી. ૨૪
- વિશ્વેશ જનપાસક છતાં પણુ આપ દુર્મત હીસતા,
 હે હસ અક્ષર હો તથાપિ રહીત ચિંતી સર્વથા;
 વળી દેવ હો અઘાનિને પણુ તારનાર સદૈવ જો,
 વિચિત્ર તે ત્રેલોક બોધકથાન આપ વિષે રહુરે. ૨૫
- આકાશ આઘાદિત કરે એવી અતિસખ પૂજા જો,
 ટકે કમઃ દેવે કોપથી ઊઘાડી સ્વામિ આપને;
 જાવા પર તુ નાથ તેથી આપની દક્ષાજ નથી,
 ઉઘટો હવાયો કુદરો પોતે કૃત્ય પોતાના થડી. ૨૬
- વિજળી સદિન ધનધાન મુશળધારથી વળી વર્તો,
 વાંદ દુસ્તર કમઃ દેવે હોડોયો પ્રભુ જાજતો;
 તેજે અદો જિનરાજ ઉલટું રૂપ ત્યાં રહેજો પયું,
 તિથજ ખરી તલવાર ફેરે કામ તે સામું ક્યું. ૨૭
- ત્રિજાગ ઉચા કેસ લઈ માગ સગના સોરની,
 અગારી અગિ મુખ વિરેલી નીકળે જોના વળી,
 એવો સમુદ પિચાયતો જો આપ પ્રત્યે પ્રેરીયો,
 દે દેવ! પ્રતિ જરદુઃખકાગે નેહને તે તો વધે. ૨૮
- દે તણુ જુવનના નાથ જોયો અન્ન કાપો ઊઠીને,
 ત્રિજાગ વિધીવન પૂજના તુજ ચરણને જિન જોડીને;
 વળી જાનિયા ઉઘાસથી રાખાચરણે રોકે છે,
 આ જગીશ તે અન્નજનને દે પ્રભુજ ધન્ય છે. ૨૯

હે મુનીશ ! આ સંસાર રૂપ આપાર સાચરને વિને, હું માનું છું દ્રુમ નામ નદી મુજ શ્રવણમાં આમું હરી; સુખમાં જ્યાં પવિત્ર મંત્રથી તમારા નામને, આપતિ રૂપી સર્વિણી શું સગીપમાં જારી રહે ?	૩૫
હે દેવ ! જન્મ-મંતર વિષે પણ આપના બે શબ્દ જો, જગવાન ધમ્મિજ આપને તે બે નહી પૂજ્યા હરી; હે મુનીશ તેથી કરી કું, જરૂર આ જરૂરને વિને, સ્થળ હવે વેધક પરામરજી તં થયો જાતે હીમે.	૩૬
નિશ્ચય જરૂર મોહાપહારે બાત જોવાં નેત્રથી, પૂરેં કદી જોં જોઃ વેળા પણ પ્રજા જોવા નથી, ત્રી રીતે ઘડી-હવેલેક જન્મ-ધા પીડે મને, જગવાન જમનની અતિવાગ્યા જનથી સરીમને	૩૭
કદી સાંજ્યા પૂજ્યા ખરેખર આપને નિરખ્યા હરી, પણ પ્રીતિથી કાઠિતવડે નહિ હવેમાં ધાર્યાં હરી; જનમ-ધુ ! તેથી કુઃખપામ થયેલ છું જરૂરને વિને, કાંકિ ક્રિયા જાણે રહિત નહી આપની કમ કાંતમે.	૩૮
સુખાસી સરજામન પ્રજા દિનકારી જન કુઃખીયા તણાં, હે પોગીયોમાં મિહ સ્થળ કાજ્યા અને પુષ્પ જ તણાં; કાઠિતવડી નમતો કું તે મહેલ ધારા ઉપર, તરૂર થયો કુઃખ અંતરેને કાજ્યા કાજ્યાવડે.	૩૯
અશંખ્ય જગતું સરજા ! ને વગી સરજા કરવા રોમ જો, અરિનારથી કાંઈ કાંઈ જોવા આપના પદ કમળને, સરજો જ્યાં પણ જુવન પાવન ! પાનથી કરી હીજુ તો, છું પ્રથમથી જ કાજ્યાસો કાજ્યા જ આરો રોમ જો	૪૦
હે અખિલ વસ્તુ જાણનારા ! વંચ હે દેવેક ને, સંસારના તારક અને જુવનાપિ નાથ પ્રજા તમે; અપારી કુઃખ કરીવાયરી આજો પવિત્ર કરો જો, કાજ્યા તણાં હે સિધુ ! તારો દેવ ! કુખીયાને મને.	૪૧
હે નાથ ! આપ જરૂર કમળની નિત્ય કાંચિત જો કરી, તે કાઠિત કરી સંતનિતું હે.વ રૂપ કરી જો જરૂર, તો સરજા કરવા રોમ કાજ્યા જ આપને કાજ્યા રહે, તે જાહી અને જાવ જાનથી રોતેજ કુખ સ્વ.પી કાજ્યા	૪૨

એ રીતથી રૂઝે પ્રધરે સ્થિર હૃદિવાન ને,
અતિ દર્શથી શેમાંથી જોવા કરીર કરા અંચ તે;
દુઃખ મુખકમળ નિર્મળ સિંધે જિતેન્દ્ર ! જાંધી દષ્ટિને,
જો ભક્તજન તે પ્રથુ ! રચે છે આપ કરી સ્તુતિને.

[પુષ્પિતાથા છંદ.]

જન નયન કુમુદ ચંદ્ર સ્વામિ,
મગડતી સંપદ સ્વર્ભની જ પામી;
નિર્મળ મનના યવા થઈ એ,
દુરલ જરી જન મોક્ષને વિષે તે.

શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર.

(શાઈલી છંદ.)

• કિં કપૂરમયં શુધારસમયં કિં ચંદ્રરેત્તિર્મયં ।
કિં સાત્ત્વમયં મહાભૃજમયં કાર્ત્ત્વયેકેસિમયં ॥
વિદ્યાનંદમય મહોદયમયં શૌભામયં ચિન્મયમ
મુક્તિપાનનમં વનુજિનપતે જુવાનુજાસંજનમ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—શ્રી જિતેન્દ્ર ભગવાનનું સગીર અદા 'કપૂર' જેવું સ્વેદ,
અનુન જે સિંદુર ચક્રના કાન્તિ જેવું શાંત અને પ્રકાશીન, સુર, મોક્ષ
અર્પણ જેવું પ્રકાશીન કમળાનું જુમિત રૂપ મયમ વિષયને આનંદમય,
મહા ઉદયગણ, મહામયગણ, સમીપ સ્વરૂપ, સુખ આનંદો નિમગ્ન, એવા
શ્રી જિતેન્દ્ર ભગવાન સંસારના આધાર રૂપે હોય ॥ ૧ ॥

પાત્ત્વચંદ્રિકાનું ધરોચિત્તુલ્યત્રાકારી મા પૂરવનું ।

સિંચકાં કનયન મુગમુરુતર યેન્દ્રિય સાંસ્કરમાપવનું ॥

મદ્યાંદ મુનયન જગપતિ જગત્તે દેને, વસતીસયનું ।

શ્રી ચિંતામણી પાદે મંભાવયતી દુસાચરે સંજતે ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—કનકમય, રત્ન પ્રસવ કરી રહેતા પુત્રિને કુળપત્ર

કરને, અમરદન સદે નયન અનુચિત થતા, રત્નમોના મકાને પત્ર ઉપરથી

• કિં દન્ડ અધારેન્દ્ર મુખકંઠ પાન્ય જન્યં ભક્ત્યં જેવા શરૂ છે તે
દેવ વિદેવ્યુદી કમળમય, યાગી મંથ.

જતો, દેવ ગનપોને વિરમવ પમાડતો, તમે જનને સુખ આપતો, સમુદમાં
મેવ હીજાપી દોઝાવધાન જળને કહેવો તાજતો, એવા શ્રી પાર્થનાથ
ચિંતામણીનો વહાણો દસ ચીંગદાન શોભે છે. ॥ ૨ ॥

પુણ્યાનાં વિષયો રત્નમેદિનમણિ હામેલકુંભે સુધિ. ॥

માર્ગે નિર્મલસરણિઃ સુરેન્દ્રરિણિઃ જ્યોતિ પ્રકાશારણિઃ ॥

તાને દેવમણિર્નતોત્તમજન એળીઃ કૃપાસાગી ॥

વિધાનંદ સુધા યુક્તિર્ભવલિદે શ્રી પાર્થચિંતામણિ ॥ ૩ ॥

આવાર્થ:—પુણ્યના કાટ (અંકાર) ૧૫, પાપરૂપી અપકારમાં સુરેન્દ્ર,

વિષયો દાર્થને વધ કરવામાં જંકુલ૧૫, મોક્ષમા મળ કરવા માટે
નિર્મલજી૧૫, આમવાન૧૫ જ્યોતિને પ્રકાશ આપવામાં અરજીના વધ
સમાન, દાન દેવામાં કન્દ સમાન, એમની (શ્રી પાર્થનાથની) આમળ
નમન કરી રહેલી સજ્જન પુણ્યની પદ્મિને કૃપાની નદી સમાન, વિષમ
આનંદરૂપી અમૃતના તરંગ સમાન શ્રી પાર્થચિંતામણી (જનવાન) સંસાર-
સમુદગું ઉત્કટેન કરનાર આપ જ છો. ॥ ૩ ॥

શ્રી ચિંતામણિ પાર્થવિધિજનતા સંજવનસ્તવં મયા ॥

દદે સ્વાત તનઃ મિથં સમ બરતાસ કમા ચક્રિભુમ્ ॥

સુહિ. કીડાનિ હસ્તયોર્જંદુ વિષં સિદ્ધં મનોવાંચિતં ॥

કુર્વેવંકુરિતં ચ કુર્દિન ભથં દદે પ્રત્યં મમ ॥ ૪ ॥

આવાર્થ:—હે તાત ! (હે શ્રી ચિંતામણી પાર્થનાથ !) આખા

વિષયા જીવનરૂપ, સમગ્રીવાન શ્રી ચિંતામણી પાર્થનાથ ! ત્યારથી મને
આપનાં હર્ષન થયાં છે, ત્યારથી જ કન્દ દેવ તથા ચક્રવર્તિ પર્વતની સમૃદ્ધિ
મને પ્રાપ્ત થઈ છે. મારા હસ્તમાં જ ચુલિકાથી દેવી કીડા કરી રહી છે,
મારી વિવિધ પ્રાર્થની મળતી અભિચારાઓ સિદ્ધ થઈ છે, અને મારું
કુર્વે, મારું પાપ અને મારું કુન્ન તથા મારા દરિદ્રતાનો ભય સમૂળ નાશ
પામ્યો છે. ॥ ૪ ॥

યસ્ય પ્રોક્તમ પ્રતાપ તપન. પ્રેદામધામા જગ ॥

જંઘાસઃ કલિકાસ કલિ હલનો મોહાન્ધ વિવંસકઃ ॥

નિધિધોતપદં સમસ્ત કમસા કલિશુદ્ધં રાજતે ॥

સ શ્રી પાર્થજિનો જનેહિતકરે ચિંતામણી પાઠુ મામા ૫ ॥

આવાર્થ:—હે અતિશય પ્રતાપવાન સુરેન્દ્ર, અનિ ઉત્કટ જનવરૂપી
ધામને તથા કળાકાળના અદિધાને હલન કરનાર, મોહારૂપી અધારનો
નાશ કરનાર અને જેનું સમસ્ત પ્રાર્થની અર્થદિધારણ કરનાર ૫૮ હંમેશ

શોભી રહ્યું છે એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન જ્યનના જીવોનું દિન કરનાર
ચિંતામણી મારું રક્ષણ કરે. ॥ ૫ ॥

વિધિગ્યાપિ તમોદિનરિત તરણિર્મલોઽપિ કલ્યાણકુરે ।

દારિદ્રાણિ મળવર્તી હરિ શિશુઃ કાંઠાનિ વન્હે કલુઃ ॥

પીયૂષસ્ય લલોપિ રોગગ્નિવહ્નિં યદ્વત્તથા તે વિભો ।

મૂર્તિઃ સ્ફુર્તિમતી સતી ત્રિ જગતી કાંઠાનિ હૃદ્ધિં ક્રમા ॥ ૬ ॥

ભાવાર્થ:—સર્વ જાત્યાવરણમા હોવા છતાં પણ વિશ્વમાં બાપી
રહેલા અંધકારને નાશ કરે છે, કલ્પવૃક્ષનો એક જ અંકુર (કૃષ્ણમે) દરિ-
દ્રતાનો નાશ કરવામાં સમર્થ છે, સિંહનું એક નાનું જાળક જ હાથીઓના
સમૂહનો નાશ કરે છે, અગ્નિનો એક સૂક્ષ્મ કણ કાંચના બંધાને ભરમવડ
કરી નાખે છે, અમૃતનું એક જિંદુ રોગને નિર્વંશ કરે છે; તે જ પ્રમાણે
હે વિભો! મનુષ્યોની મતિમાં સ્ફુરણ કરનાર તમારું શરીર ત્રણે જગતનાં
કુળો હણવાને માટે સમર્થ છે. ॥ ૬ ॥

શ્રી ચિંતામણિ મંત્ર મેંકૃતિયુતં હૃદય સ્પર્શિતં ।

શ્રી મહાનભિક્ષુ પારા કલિતં ત્રેલોક્ય વરયા વહું ॥

દ્વેષા ભૂત વિપાપહં વિષદુરં શ્રેયા પ્રભાવાશ્રયં ।

સોક્ષારાં વસહાંકિત જિન કુણ્ડિગા-નંદનં દેહિતાં ॥ ૭ ॥

ભાવાર્થ:—હું સજ્જનો આકૃતિવાળો હૃદયરથી મુક્ત શ્રી મહાનભિ-
ક્ષુના મંત્રથી જલ થયેલો ત્રણે લોકને વસ વર્તવનાર, વિષવૃષ્ટી ઝેરનો
નાશ કરનાર, કલ્યાણકારક, પ્રભાવવાળો, વ, સ, હ, છત્યાદિ અશુભાધી મુક્ત
એવા મનુષ્ય માત્રને આનંદરૂપ શ્રી ચિંતામણી નામનો મંત્ર છે. ॥ ૭ ॥

હ્રીં શ્રીં કારવરં નમોદ્ધરપરં ધ્યાયન્તિ યે મોગીને ।

હૃત્પદમે વિનિરય પાર્શ્વમધિપં ચિંતામણિ સંસ્રકં ॥

ભાસે વામજુઝે ચ નાસિકરયોર્હૃયાશુઝે દક્ષિણે ।

પદ્માદ્ય હૃદયે તે શિવપદં દ્વિત્રેલૈર્વૈર્ધાત્યહો ॥ ૮ ॥

ભાવાર્થ:—હ્રીં શ્રીંત્યાદિ આકારથી મુક્ત મનુષ્ય જે મોગીએ
હૃદયમગ્નમા અધિષ્ઠાતા ભગવાનના ચિંતામણીનો સજાવાળો જ્ઞોનો પૂર્વમાં
નમો મુરેલા ॥ એવા હ્રીં શ્રીંત્યાદિ હૃતમ વર્ણમુક્ત મનુષ્ય હૃદયમગ્નમાં
ધારણ કરીને કપાળને વિષે, કાયા હાથને વિષે, નાસિકા અને ધણે ભાગે
જમણા હાથમાં અને ત્યાર પછી આંદે દક્ષાને વિષે પ્થાન કરે છે તે ને
ત્રણે ભર પછી મોક્ષ પામ્યાં સિધારે છે એ સુ આશ્ચર્યજનક નથી ! ॥ ૮ ॥

શ્રી ધર્મસિંહ મુનિ વિરચિત- શીખામણના અટાંવીશ યોગ.

૧ પહેલે યોગે, જેની શુદ્ધ શ્રદ્ધા હોય તેનો ઉપદેશ સાંભળવે.

૨ બીજે યોગે, જે જે મન-પચ્ચખાણ કરીએ તેનો નિર્વાદ કરવો એટલે બરબર શુદ્ધ રીતે પાઞ્ચાંગ, પણ દોષ લગાડવો નહિ.

૩ ત્રીજે યોગે, દુર્જન મિત્રથી કામ જોખને પાડવું, નહિ તો પાછળથી અવશ્ય પરતાવું પડે.

૪ ચોથે યોગે, જે માણસ લટપટ કરતો આવે તેની સાથે એકાદમ વચ્ચે વિચાર્યું જણી જવું નહિ, અર્થાત્ તે માણસની પરીક્ષા કરીને જ તેની મિત્રાઈ કરવી.

૫ પાંચમે યોગે, જે ધરમાં એકલી સ્ત્રી અથવા એકસો પુરુષ હોય તે ધરમાં એકાદમ ધાઈને પેસવું નહિ. કદાપિ અબજો પેલા તો ઉભા રહેવું નહિ, અર્થાત્ તરત પાછા વળવું, કારણ કે સામાને સંદેહ પડે માટે.

૬ છઠે યોગે, કામ રૂઝો અથવા વાલેશરી મિત્ર, જે શીખામણ દે, તો પ્રમાણ કરી મંજૂરી.

૭ સાતમે યોગે, જેના બોલતામાં હમ-ધડો ન હોય તેની સાથે મગી જવું નહિ, અર્થાત્ જે પુરુષો બોલ્યું પાજતા હોય તેમનો જ પરિચય કરવો.

૮ આઠમે યોગે, એક સમજિત અને બીજું સિલસ-તેને દહ કરી રાખીએ. અર્થાત્ સમજિત અને સિલસમાં દોષ નહિ લગાડતાં શુદ્ધ રીતે પાજવું.

૯ નવમે યોગે, વિવેક માણસથી શ્રોત્રિ ન કરીવે, અર્થાત્ કુટિલીતાની કંચન કરીને નહિ તેમ જાણ કરે તો અવશ્ય આમી સાથે એકાદમ જ નહિ પણ આપ-કે-મન-જવળ પણ થયે.

૧૦ દસમે યોગે, આપણા ગહેશરીને તથા કામ મિત્રને કોનો ન લખવે, જોનું થીમ વચાવે.

૧૧ અગાધને યોગે કુજનીની ભગ્ન ન કરીએ જે કરીવે તે અપહી પ્રતિષ્ઠા થયે.

૧૨ અગે યોગે, પેલાના રૂઝા ન વરણ પડી દેવ તો જાણાર કંઈકની નહિ, કારણ કે જાણવા ને દા હે માટે.

૧૩ તેવે યોગે અગાધની અગાધમને મર્મની શીખામણ દે.

રહીએ, જે અસુખ આવે અથવા ન આવે પણ ઉપદેશ તો દેના જ રહીએ
૧૪ યોગે યોગે, પોતાના વહેરાને વિનવ કરીએ, ક્યાંપિ વહેરા પણ

હી માને અર્થાત્ વહેરા ના હશે તો પણ વિનવ ન મૂકીએ

૧૫ પદગમે યોગે, દોષ (દુઃખ), સોષ (સુખ) અમીએ તથા દુઃખની અને અગ ધર્મની અર્થાત્ ન મૂકીએ.

૧૬ સોગમે યોગે, પોતાના મુલ્ય પોતાના મેરેથી પ્રાપ્તીએ નહિ,
તેમ જ્યાં પ્રાપ્તીએ તો અવરુદ્ધ દલપણે દેખાવ

૧૭ અગરમે યોગે, કાષ્ટને મે.ટે કુબીએ નહિ અર્થાત્ કાષ્ટને મે.ટે યોગ
મનાવીએ નહી, પરંતુ કામ તો ભેદને જ પાડીએ.

૧૮ અદારમે યોગે, કાષ્ટજન્ય માલુસની પૂંડે અવરુદ્ધ ન બોલીએ,
કાષ્ટ કે તેમથી અવગુણ નીપજે માટે.

૧૯ એકામીકમે યોગે, મૂર્ખ માલુસને ઉદેશીને શીખામલ્ય હજીએ
નહિ, કાષ્ટ કે જે કદી અગી પ્રગમે તો ઉદરી અવધી જ યોગ કાટે.

૨૦ વીકમે યોગે, એક સિધ્ધ અને બીજી સાક્ષિ, એ બેને સારી
રીતે ધલ કરી રાખીએ, કાષ્ટ કે તેના અગવનાર મલ્યા મળે, તો પણ અગીએ
નહી. જાની પેઠે, તો કે રાજેમની મદાસની તથા કોપરી બનીની પેઠે.

૨૧ એકાકીકમે યોગે, ખસ (મૂર્ખ) માલુસને ઉદરીને નહિ, જે ઉદરી
તો જરૂર પૂંડે અવરુદ્ધવાદ યોગે.

૨૨ બાવીકમે યોગે, જ્યાં જે જમ્યુ છાની વાન રૂગા હેવ ત્યાં ઉમા
કરી નહિ, કાષ્ટ કે તે વાન બ્યારે બહાર પડે ત્યારે ખરી-નખરી કરી
પડે, એટલે સાદેડા પૂરવી પડે માટે.

૨૩ ત્રેવીકમે યોગે, પોતાના મનની વાન કાઈ જેવા તેજ માલુસને
મે.ટે કરીએ નહિ, જે કરીએ તો જરૂર પાછળ પશ્ચાત્તાપ થાય.

૨૪ ચોવીકમે યોગે, કોય અથો દેવ તો જેમ તેમ બોલીએ નહિ
અર્થાત્ દમ જેનીને રહીએ, નહિ તો પત્રી પરાધર્મ પડે

૨૫ પચીકમે યોગે, અવદાર સ ચવતો અને નિશ્ચર ઉપર સાવ નાખરો,
જે નિશ્ચર છે તે સોનાની મહેર છે અને જે અવદાર છે તે ઉદગમ છે.

૨૬ છવીકમે યોગે, પોતાના વહેરાથી મામી ન માંધીએ જે ક્યાંપિ
મે.ટે તાણી કાસે તો અવજે દીધું મૂકવું. પરંતુ સામા સ્વ નહિ.

૨૭ સત્તાવીકમે યોગે, સંસારની કામ કોઈ દિવસ પૂર્ણ થયાં નથી,
થવાના નથી અને થશે પણ નહિ, માટે પોતાના ધર્મકૃત્યની મે.ધરી અવરુદ્ધ
કાઠી ભેરી અર્થાત્ તેવો દિવસની સદ્ય પરીમાથી મે.ધરી પણ ધર્મખાન કરવું.

૨૮ અઠાવીકમે યોગે, આગળ પાછળ પરીક્ષા કરીને જે કામ કરીએ તો
તે કામ શીઘ પાર પડે અને ચાર યોગમાં અતુર મે.ધરવે અને પચમ પૂનરુદ્ધ.

પાપપદ્ધતિખરેના ટાલજુદાર, ચંદ્રમાની પેરે કિત્તજડસાના ધણી, સૂર્યની પેરે
કિયોતના કરજુદાર, સમુદ્રની પેરે મળીર, મેરુના પેરે અકોલ, વાયુના પેરે
અપ્રતિબધિદારી, મગનની પેરે નિરાલંબી, માત્રાકી રૂપમપેરીસમાન, પંચા-
નનોસરીસિંદસમાન, એવા લોકોત્તર પુરુષ, અનવદાતા, અમુદાતા, માર્ગદાતા,
એકવા અર્ધનિષ્ણેષ્ઠ અરધણી, ગિન કાસનસખમાન, આવ પરિને સનરતા,
પ્રાપિને કવપાર !

એવા તરવાનંદી, તરવિશાળી, અનનગુણના ધણી, અપ્રસંગુણના
ધણી, અનંતલક્ષના ધણી, અનતરૂપના ધણી, અનંત તેજના ધણી, અનંત
અભ્યામાધ આદિમક ગુણના ધરજુદાર, સફલતામ ને સફલમોજના ધરજુદાર,
મ કલ્પો મ કલ્પો સખના પ્રકાલજુદાર નરો કામ્યજીવી, તે કોઈ જીવને
કલ્પો તો કલ્યાણપદ પડી, ઉડી તો ઉડારવા પામે, એકો તો એકાવચ
પડી, કર્મ બાધી તો બોગવચ પડી, એકરા મ કલ્પો મ કલ્પો સખના
પ્રકાલના કરજુદાર, સમજુ કમવતમકાલીર, ઉપમનાજુલસખપરે, અર્ધાનિષ્ણ-
પેરવી, અપરિમિતિ કલ્પ-અનામિતિ પુરુષ, તે પ્રજુલના ગુણ કલ્યામા નાવે,
મખામા નાવે, વર્ણવ્યામા નાવે, એકરા અકલ્પ-વર્ણી, અરિમનસ્વર્ણી, ગિને-
જરોવ, તે પ્રજુલે સાકાતાર વર્ષ ને પંદર દિવસ સુધી મહા મહેનતો કરી,
કર્મને દાલી, કર્મને નાલી, કર્મપ્રભાલી, કર્મને ફૂંડે, કર્મના રેણુ કઈ કરી,
કર્મથી નિરતલ લઈ કરી, કરમર્મી રી, આનમદકા પ્રકા કરી, ગિનેજરોવ,
વીતનામ દેવ, મેઘનમરે પદપર્ણ.

પણ જનનનાસી જાંઘુટવને, ઉપકા નિમિત્ત, સાતારનિમિત્ત, કમ્પાણ
કરવા નિમિત્ત, અપ્રજવના દુઃખ મટાકવા વારતે, મારકન, મોવક દંડ,
મોરાકી લખુ છવાયોનને વિષે, એકોકાકો સાક્ષિનાજુષાખ કોલ કુલને વિષે,
જીવ આન-પરિમમજુ કરે છે, સરોગી કારોરિક માનસીક પેનાઓ સદન
કરે છે, તે મટાકવા મારે, પરમેશ્વરે સિદ્ધાતરૂપ વાણી વાણી કાવમેશ્વર્યાત
વિસ્તારપણે વર્ણ્યા.

(૧) મંજરામય મહાવીર

મંજરામય મહાવીર, અમારા મનમય મહાવીર	
કાસનનાપક, વીર જિનેશ્વર, ઉડારો કવ તાર...અમારા	૧
ચંદનપ્રાગા સદી રીશવંતી, આખા ગાગળ પ્રતિધીર...અમારા	૨
ચરણે કસો ચંદ નામ કોશીવો, દુષ્ટ પદ્મ રૂપીર...અમારા	૩

(૨) શ્રી ચોવીસ જિનતી આરતી.

જન્મ મુક્તિદાતા, પ્રભુ જન્મ મુક્તિદાતા,
 તુજને વંદન કરીએ (૨), તુજ તારા આત્મ; જન્મદેવ, જન્મદેવ એ દેવ.
 આદિનાથ અણ્ણ, સંતન સુખકારી, પ્રભુ સંસ્કાર સુખકારી;
 કષ્ટ અમાર્ગ કાપે (૨) દે અવ અવકારી. જન્મ ૧
 અખિનંદન સુખતિ, પદ્ય તું મુજ ખારો, પ્રભુ પદ્ય તું મુજ ખારો;
 સુપાત્ર મંદ સુવિધિ (૨), શીતળ જાનનારો. જન્મ ૨
 શ્રેયાંસ વાસુ વિભગ, અનંત મુખ જરીના, પ્રભુ અનંત મુખ જરીના;
 કષ્ટ મનોના કાપી (૨), શીવ રમણી વરીયા. જન્મ ૩
 ધર્મ પુરધર નાથ, આપ વસ્ત્રા મુક્તિ, પ્રભુ આપ વસ્ત્રા મુક્તિ;
 શાન્તિનાથ સુરેા મજા (૨), શાસનખી મુક્તિ. જન્મ ૪
 કુંથુનાથ મોડે, કાલ્ય કુવનમાથી, પ્રભુ કાલ્ય કુવનમાથી;
 અર મસ્તિને પ્રભુમું (૨), તારો કર સાથી. જન્મ ૫
 મુનિસુત મહારાજ, અમખિન મુજ ખામી, પ્રભુ અમખિન મુજ ખામી;
 વંદુ દીર કું નામી (૨), તાર અતરંગમી. જન્મ ૬
 નમિ નાથ જગનાન, જાવ ધરી જાગો, પ્રભુ જાવ ધરી જાગો;
 નિર્ભગ નેમ નમીના (૨), દુઃખ સર્વે દાગો. જન્મ ૭
 પાર્થ પરમ દુષાળ, જન પાસનહારો, પ્રભુ જન પાસનહારો;
 વસ્ત્રમાન જિન વદુ (૨), જાવજળથા તારો. જન્મ ૮
 ચોવીસ જિન જાહિ, જાવ ધરી કરી, પ્રભુ જાવ ધરી કરી;
 જન્મ, મરણ દુઃખ દાણી (૨), મુક્તિને વરણે. જન્મ ૯
 નમી તુજને કહે નેમ, નાથ તું છે મારો, પ્રભુ નાથ તું છે મારો;
 શૈવ પ્રવર્તક મંડળ (૨), શાસન સદુ તારો. જન્મ ૧૦

(૩) પાર્શ્વનાથ જગજાનના ગુણ

તારો, તારો, પાર્શ્વનાથ તારો, તમારા ગુણ નીકે જુલુ,
 તમે બળતો હિયારો દાગો નામ ૨, નમારી વાત સુ બોલું! ૨૩.
 સાખી:—કમડ પાચ અગ્નિ તપે, બાળ ૧૫૨૩ રાજ;
 નામ બળે છે કાષ્ટમા, ભુરે અવધિદાને જિનરાજ ૨, તમારી ૧

તન ધન તે તારાં નથી, નથી પ્રિયા જરૂર;
 પાછળ સૌ રહેશે પડ્યાં, એન એન નર એન.
 પ્રાણ જશે જ્યાં પિંડથી, પિંડ મજાશે પ્રેન;
 માદીમાં માદી થશે, એત એત નર એન.
 રથા ન રાણા રાજતા, સુર નર મુનિ સમેત;
 તું તો તરણા વ્રમ્ય છે, એન એત નર એન.
 રજકણ તારાં રખડશે, જોમ ગમડી રેત;
 પછી નર-તન પામીશ ક્યાં, એત એત નર એન.
 કળા કેશ મદી મવા, સર્વે જનીવા સ્વેત;
 જોખન જોર જાતું રતું, એન એન નર એત.
 માટે મનમાં સમજને, ત્રિમારીને કર વેંત;
 ક્યાંથી આજો ક્યાં જવું, એત એન નર એન.
 યુગ શિખામણ સમજ તો, પ્રભુ સાથે કર હેન;
 અતે અવિચળ એજ છે, એન એન નર એન.

(૬) મોક્ષાર્થીને વંદના.

જુઓરે જુઓરે જોનો ! કેવા જન ધાગે !
 કેવા જનધારી આગે, થવા નરનારી-જુઓરે.
 જુઓ જુઓ જ જુસ્વામી, જાણવયે મોધ પામી,
 તત્ત્વું રાજ્યરિક્કિ જોશે, તજી આઠ નારી;
 તજી આઠ નારી, તેને વંદના અમારો. જુઓરે.
 ગજસુકુમારમુનિ, ધગે સિંગપર ધુનિ,
 અકમ રજા તે ખાતે, કમ્યા ન સગારી,
 કમ્યા ન સગારી, તેને વંદના અમારો. જુઓરે.
 કોસ્થાના મદિ મધ્યે, રજા મુનિ સ્પૃહીમદ,
 મેસ્થા સંગ વાસો તોયે, થવા ન વિહારી;
 થવા ન વિહારી, તેને વંદના અમારો. જુઓરે.
 સતી તો રાણુલ જેડી, જગમા ન જોડી એવી,
 પતિજન માટે કન્યા, રહી એ કુવારો;
 રહી એ કુવારો, તેને વંદના અમારો. જુઓરે.
 જનક મુળા જે સીના, વરસ તો ખાર વોત્યાં,
 ધર્મ દુઃખ વેડ્યુ તોયે, કમ્યાં ન સગારો;
 કમ્યાં ન સગારો, તેને વંદના અમારો. જુઓરે.
 સતી કળાવંતો નામે થવા જાણપર જામે.

કર નિજ કાપે તોયે, રજા રેક પારો;
રજા રેક પારો, તેને વંદના અમારો. ભુચોરે,
દુઃખમાં તો દીધાં દેવે, સદાં જો તો કામોરે,
ધણું દુઃખ વેણું તોયે, કયા ન લયારો;
કયા ન લયારો, તેને વંદના અમારો. ભુચોરે,
ધન્ય ધન્ય નરનારો, એવી દર રેક પારો,
હવિત સુધારું જોયે, પામ્યા ભવ પારો;
પામ્યા ભવ પારો, તેને વંદના અમારો. ભુચોરે

(૭) આત્મોપદેશ (હરિગીત)

રે આત્મ ! તારો વખત સારો વેગે વીતી ભવ છે,
તે ખાનમાં ઉતારે તું. પગવંતના તેમ કાવ છે;
નથી કાર રહેશે જો મરી એવી દશા તુમને થશે,
તેવા સમે પ્રભુ અસ્થિમાં સહજુદિ શું તુમ આપશે !
કેવાં કહું કાર્યો અને કેવો ભવ આ વિષમાં,
કઈ ગીતથી વખણાઈ ને કેમ રસ પામું સર્વમાં;
આવી અદોનિસ પારણા, તુમ અંતરે લાગી રહી,
હા ! હા ! ભવું પણ શીઘ્રથી, જો કેમ સમન્યો તું નહિ !
વિગાસિનીના વિગાસનાં વિગાસમાં બહુ દર્શથી,
તાતા અને માતા વગાં બોલન કરે અતિ તર્કથી;
સમુદ પર્વત આહુને વર્ગીરી જોયો મલતી,
જોને ! મુના ત્રણ હાથની ભૂમિ વિષે હા ! હા ! થતા,
ભવું અને જોયું અને શેવું અરે આ મારફત,
માતા અને પિતા વગાં પુત્રો વધુ ને મામરું;
આવી રિયતિ સદુ સેડમાં ચારે દિશે બાપી ગદી,
પણ કાઈ જો પ્રભુ પાદમાં, આ હજરને સોપું નહિ.
શિશુપલ્લ રમત કરી અચાનકમાં વિતાડીયું,
તારૂંપ તો તારૂંપી તણા પ્રસાદમાં હા ગાળીયું,
હાપણ આવી રજુ ચિંતા તણા ચોરાનમાં,
હા ! હા ! ગયું પુણ્ય પ્રાપ્ત તારું- મનુષ્યજનું બેધાનમાં,
પાંડુ કયા સદુ કેલ મુંડ, બપ્ત કાઈ દંતાવગો,
અહુ તખી છોડીતી જની, અન્નેન્દરો પણ ગઈ ગઈ;
સદુ હાડ કપે અંજના રે લાશી લેરાઈ મધ,
તોયે અરે પ્રમદા તજા આનન વિષે દષ્ટિ ગદી,
નું રે ત્વજી જગ કષ્ટ સવર્ગાં પ્રોદ માણથી કર્યાં,
મધુ તાપ ટગરી તાદરા જે પાપથી જીવે કષ્ટ;
આનંદ થશે બહુ અંતરે ને સુખ લહેશે ઉડશે,
સંપૂર્ણ તારો સત્ સીમા હૃદયથી આવી જશે

અમારાં જૈન પ્રકાશનો.

- ૧ જોનોદય સમીપ શ્રેણી ૦૧
- ૨ જૈન ધર્મ શ્રેણી ૦૧
- ૩ ભાગ્યપ્રકોત્તરી ૦)૪
- ૪ ઇતિહાસશ્રી ૦)૪
- ૫ અનુપૂર્વ સાધુવંદના ૦)૫
- ૬ આદર્શ જૈન ગુણિ
(ગુજરાતી) ૦૧૫
- ૭ જૈનગુણિ (દિલી) ૦૧
- ૮ મજ પદ સંમદ કુર્ દારી-
શ્રેણીથી ગરિય ૦૧
- ૯ જૈનમિદાનની વાતોઓ
ભા. ૧ ભા. ૦૧૫
- ૧૦ „ ભા. ૨ ભા. ૦૧૫
- ૧૧ જૈન સાહિત્યની
સ્થાપના ભા. ૧ ભા. ૦૧૫
- ૧૨ „ ભા. ૨ ભા. ૦૧૫
- ૧૩ જૈન ધર્મની મહત્ત્વાઓ
ભા. ૧ ભા. ૦૧૫
- ૧૪ „ ભા. ૨ ભા. ૦૧૫
- ૧૫ આદર્શ જૈન ગતિ ૦૧
- ૧૬ જૈનપ્રમથાકૃત ૧૧
- ૧૭ જાનકાદેવી ગરિય ૧)
- ૧૮ જાતી રાજ્યની ૧)
- ૧૯ જાનકાદેવી ૧)
- ૨૦ જાનકાદેવી ૧)

- ૨૧ સામાયક અર્થવિધિ વિશેષ
પૃ. ૬૦
- ૨૨ સામાયક (અર્થ સાધે)
- ૨૩ સામાયક પ્રતિક્રમણ
- ૨૪ સામાયક પ્રતિ. અર્થ સાધે
- ૨૫ સામાયક જૈન ગાનસાગર
- ૨૬ વીજગણિત ઉચ્ચભાષ્ય ગરિય
- ૨૭ પ્રભુવીર પદાવલી અને
કવિતાસ
- ૨૮ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૩૦ સ્વામિવાસસંપ
- ૩૧ સ્વપત્ની સંપત્તિ
- ૩૨ સ્વા. જૈન ધર્મ-સંગીત
મહત્ત્વાકાંક્ષી કવિતાસ
(સાધિય)
- ૩૩ મોત્યકી સિદ્ધાંત પર
એક દષ્ટિ
- ૩૪ પાતંગાદમન અપદ્ધન
- ૩૫ સ્વામીયક પદાવલી
- ૩૬ સ્વપત્ની અપદ્ધન
- ૩૭ જૈન ધર્મ સંમદ
(૧૧ કાંડા)
- ૩૮ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
નિર્ણય
- ૩૯ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૦ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૧ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૨ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૩ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૪ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૫ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૬ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૭ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૮ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૪૯ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ
- ૫૦ ધર્મપ્રાપ્તિ સોપાનશાલ

- ૫૧ નિર્ણય સંગ્રહ ૧ ભા. ૦૧૫
- ૫૨ નિર્ણય સંગ્રહ ૨ ભા. ૦૧૫
- ૫૩ નિર્ણય સંગ્રહ ૩ ભા. ૦૧૫
- ૫૪ નિર્ણય સંગ્રહ ૪ ભા. ૦૧૫
- ૫૫ નિર્ણય સંગ્રહ ૫ ભા. ૦૧૫
- ૫૬ નિર્ણય સંગ્રહ ૬ ભા. ૦૧૫
- ૫૭ નિર્ણય સંગ્રહ ૭ ભા. ૦૧૫
- ૫૮ નિર્ણય સંગ્રહ ૮ ભા. ૦૧૫
- ૫૯ નિર્ણય સંગ્રહ ૯ ભા. ૦૧૫
- ૬૦ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૦ ભા. ૦૧૫

- ૫૧ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૧ ભા. ૦૧૫
- ૫૨ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૨ ભા. ૦૧૫
- ૫૩ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૩ ભા. ૦૧૫
- ૫૪ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૪ ભા. ૦૧૫
- ૫૫ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૫ ભા. ૦૧૫
- ૫૬ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૬ ભા. ૦૧૫
- ૫૭ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૭ ભા. ૦૧૫
- ૫૮ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૮ ભા. ૦૧૫
- ૫૯ નિર્ણય સંગ્રહ ૧૯ ભા. ૦૧૫
- ૬૦ નિર્ણય સંગ્રહ ૨૦ ભા. ૦૧૫

જાનકાદેવી જાનકાદેવી

જાનકાદેવી જાનકાદેવી

જાનકાદેવી જાનકાદેવી

